F. JOSEPHI AUGUSTINI
ORSI
ORDINIS PRAEDICATORUM

Sac. Indicis Congregationi a Secretis

DE IRREFORMABILI
ROMANI PONTIFICIS
In definiendis Fidei Controversiis judicio

Adversus quartam Cleri Gallicani Propositionem
AB ILL.MO J. B. BOSSUETIO
MELDENSI EPISCOPO

PROPUGNATAM.

TOMUS SECUNDUS.

TVES PETRVS, ET SVPER HANC PETRĀ ÆDIFICABO ECCLESIĀ MEAM Mat. 16.

ROMAE, MDCCXXXIX.

Typis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide.

SUPERIORUM FACULTATE.

TOMUS SECUNDUS.

De Quaestionibus, praesertim Fidei, unius Sedis Apostolicae suprema auctoritate sancitis. Quo sensu Fides Petri nunquam deficiat: ejusque Sedes a nemine judicetur?

LIBER TERTIUS

Quo Meldensis Episcopi liber decimus quartus examinatur & confutatur. pag. 1

CA-

CAPUT X.

ARTICULUS UNICUS.

CAPUT XI.

ARTICULUS UNICUS.

CAPUT XII.

ARTICULUS UNICUS.

CA-

CA-

CAPUT XVIII.

ARTICULUS PRIMUS.

ARTICULUS II.

CAPUT XIX.

ARTICULUS UNICUS.

CAPUT XX.

ARTICULUS UNICUS.

CA-

CAPUT XXXVIII.

CAPUT XXXIX.

ARTICULUS UNICUS.

CAPUT XL.

CAPUT XLI.

CAPUT XLII.

AR-

the-

LI-

LIBER QUARTUS.

Quo defensionis liber decimusquintus expenditur & confutatur. p.299

§. V.

AR-

AR-

AR-

LI-

LIBER TERTIUS

QUO

MELDENSIS EPISCOPI

DECIMUS QUARTUS

Examinatur & confutatur.

CAPUT PRIMUM.

„ Consensionis universalis vis & authoritas ante
„ omne judicium Ecclesiasticum: Multo
„ major, cum Romani Pontificis
„ decreta, nullo reclaman-
„ te, obtinent.

„ QUID gestum sit in Synodis Oecumeni-
„ cis, maxime ad dijudicandas fidei quae-
„ stiones, Synodica hactenus acta docue-
„ runt. Nunc quomodo sine Synodis Oe-
„ cumenicis subortae quaestiones termi-
„ nari potuerint, eadem, quam secuti sumus, traditione
„ Patrum, facile expediemus. Hoc breve Prooemium in
nostrum perinde propositum convenit atque Illustrissimi

Adverſarii, qui ſtatim ſubjungit: „ Et quidem noſtri Cen-
„ ſores eo maxime ſe efferunt, quod haereſes, ſine Con-
„ cilii univerſalis examine, ſola Romani Pontificis au-
„ thoritate, damnatae, ſummam ejus & ineluctabilem
„ authoritatem probent; qui nec illud advertunt, ut ſine
„ Conciliis Oecumenicis, ita ſine ſpeciali Romani Pon-
„ tificis definitione damnatas atque exſtinctas fuiſſe....
„ Neque enim Eccleſiae talem (*Romani Pontificis*) ſen-
„ tentiam exſpectarunt, ut Manichaeos, Ophitas, Col-
„ lyridianos, Tertullianiſtas, aliaſve ſive manifeſte im-
„ pias, ſive obſcuras leveſque ſectas, per loca excitatas,
„ aut horrerent, aut contemnerent. Neque dignae ſunt
„ habitae, propter quas Romani ſe Pontifices commo-
„ verent. Ergone ſingulares Eccleſiae, a quibus ſtatim
„ rejectae, aut etiam oppreſſae ſunt, ineluctabili autho-
„ ritate gaudebant? Minime. Sed profecto ſic habet:
„ Semel conſtituto hoc certo dogmate, vim illam ulti-
„ mam & ineluctabilem unitate & conſenſione conſtare,
„ id quoque valere, quocumque modo ſe illa conſenſio
„ declaraverit, ſive Concilia congregentur, ſive non con-
„ gregentur. Vult ergo, particularium Eccleſiarum, Sy-
nodorum, & Epiſcoporum adverſus erumpentes haereſes judicia ſummae & ineluctabilis auctoritatis robur obtinuiſſe propter univerſalis Eccleſiae conſenſionem, quae aliquando etiam abſque Synodis Oecumenicis innoteſcit. Porro tantum abeſſe docet, ut ex earum haereſeon abſque Conciliorum generalium interventu damnatione, ſumma & indeclinabilis Romani Pontificis auctoritas demonſtretur; ut, quemadmodum nullius Synodi generalis, ita nec ullius Romani Pontificis, in iis damnandis & opprimendis ſententia & auctoritas intercefferit. Unde, ex ipſius

Au-

Auctoris mente colligere est, nec opus esse haeresibus profligandis speciali Romani Pontificis definitione, quum illae universalis Ecclesiae consensione damnantur; nec sufficere iis evertendis Ecclesiae Romanae decreta, nisi illis universalis Ecclesiae consensus accesserit. Quibus semel constitutis, una jam erit in hoc negotio Ecclesiae Romanae & cujuscumque alterius Ecclesiae conditio. Nam neque cujuslibet particularis Ecclesiae expressa definitio requiritur, nec ea sufficit, nisi consensus Ecclesiae universalis accesserit; isque satis est, ut Ecclesiae particularis judicium in summae auctoritatis arcem invadat. Quo ergo Ecclesiae Romanae super alias eminet auctoritas? Id sequentibus verbis exponere velle Illustrissimus Adversarius videtur: „ Scilicet divino Numine constitutus Petri successor Romanus Pontifex, Episcopalis Collegii totiusque Catholicae communionis Princeps, ubi res tanta est, atque ipsi videtur, ejusdem Ecclesiae tuba factus, Fratrum omnium Coëpiscoporum sensum, in eoque communem omnium Ecclesiarum traditionem ab Apostolica Sede annuntiat illis, qui longe sunt; & illis, qui sunt prope: quo plane ritu Petrus, rogante Domino Apostolos: *Quem vos me esse dicitis?* unus pro omnibus respondit: *Tu es Christus, Filius Dei vivi*. Verba haec sane magnifica sunt, & nisi statim in alienum sensum detorquerentur, plane ac dilucide exponerent, qua in re ceteris Ecclesiis & Episcopis Ecclesiae Romanae Romanique Pontificis praecellat auctoritas. Quum enim eodem Spiritu, qui viget in capite, etiam reliquum corpus animetur ac vegetetur; satis esse ducimus, quod suam caput sententiam & judicium proferat, ut de reliqui corporis judicio atque sententia securi simus, nec aliud quid-

quam requiramus. Quo ſane caput ceteris particularibus membris praeſtat, quae tantum de ſe ipſis ſuaque fide teſtimonium perhibere poſſunt. Verum Adverſarius poſtquam relata verba ad fucum faciendum praemiſit, ſtatim eorum vim ſequentibus verbis infregit: „Cum ergo Pe-
„ tri ſucceſſor ita ex communi traditione pronuntiat, ut
„ in ejus ſententia *recognoſcant omnes fidei ſuae ſenſum*,
„ ut in Leonis Epiſtola quondam Gallicani Patres (*a*);
„ tum ſit illa conſenſio, quae judiciis Pontificiis firmum
„ & indeclinabile robur conciliet. Sed res eo iterum recidit, ut re ipſa nihil ſingulare, nihil eximium prae ceteris Epiſcopis Romano Pontifici tribuatur. Nam & quilibet Epiſcopus, & quaelibet particularis Synodus quum ita ex communi traditione pronuntiat, ut in ejus ſententia *recognoſcant omnes fidei ſuae ſenſum*, ſtatim adeſt illa conſenſio, quae illius judiciis firmum & ineluctabile robur adjungit. Ita in Cyrilli Alexandrini ad Neſtorium Epiſtola ſtatim atque Epheſini Patres recognoverunt fidei ſuae ſenſum, illa ineluctabilis auctoritatis robur obtinuit. Ita in litteris Taraſii, & Orientis Patriarcharum ad ipſum, ſtatim atque ſeptimae Synodi Patres recognoverunt fidei ſuae ſenſum, & ipſae in ſummae auctoritatis arcem invaſerunt. Quid ergo ſingulare & eximium Romano Pontifici prae aliis Epiſcopis tribuitur, praeter verba in Adverſariorum libris ſenſu & ſpiritu vacua, & ſolum ad faciendum fucum idonea?

Neque profecto negamus, quin totius Eccleſiae cum Romana Sede conſenſio opprimendis haereſibus vim ſummam & ineluctabilem habeat: ſed in eo controverſia tota verſatur, quod Boſſuetius aliique Pariſienſes Theologi,

non

(*a*) Epiſt. Epiſcop. Gall. ad S. Leon.

non antè firmiter & immobiliter, & tamquam certae & irreformabili fidei regulae, Apostolicae Sedis judicio adhaerendum censent, quam aliarum Ecclesiarum consensum exploratum habeant. Nos vero, quoniam eodem spiritu, qui primum in capite velut in arce dominatur & viget, universum corpus agi & permoveri, minime dubitamus; statim atque de aliqua quaestione Capitis sensum & judicium accipimus, cujusmodi sit atque esse debeat totius Corporis de eadem quaestione sensus & judicium, pariter certi sumus atque exploratum habemus; ac proinde nihil cunctandum existimamus, sed Capitis sententiae, statim atque illa innotuit, tamquam certissimae regulae immotae atque indeclinabiliter adhaerendum.

Quaestione ergo ita clare proposita & constituta, Patrum de illa judicium explorare debemus; num videlicet iis haeresibus debellandis, quae sine Concilii universalis examine damnatae sunt, satis inesse crediderint Apostolicae Sedi vigoris, roboris, auctoritatis; ac satis esse judicarint, ut eae incunctanter ab omnibus pro damnatis & reprobis haberentur, quod a Sede Apostolica proscriberentur.

ARTICULUS UNICUS.

Insignis de proposita quaestione S. Irenaei locus; cui Tertulliani, & SS. Optati Milevitani, & Augustini testimonia adfinia & consentanea sunt.

QUod refellendis ac profligandis haereticis & quibuscumque erroribus satis omnino sit ac sufficiat Ecclesiae Romanae traditionem atque doctrinam per-

perſpectam & exploratam habere; & perinde ſit hujus unius Eccleſiae, ac ceterarum omnium Eccleſiarum de aliquo dogmate ſenſum & judicium cognoſcere, propterea quod reliquae omnes cum hac una velut omnium capite, principe, ac matrice, propter ejus in omnes ampliſſimam juriſdictionem, principatum, & auctoritatem, in rebus fidei & morum concordare & conſentire tenentur; tam clare, tam diſerte docet S. Irenaeus Gallicanae Eccleſiae lumen, ut ex eo non modo Haeretici & novatores, verum & Pariſienſes Theologi & plerique Galliarum Epiſcopi facile intelligere poſſint, quam ab avita & primaeva Eccleſiae ſuae traditione deflexerint. Quum enim S. Doctor Apoſtolicam univerſalis Eccleſiae traditionem ſui temporis haereticis, Cerinthianis, Ebionitis, Valentinianis, Baſilidianis, Cerdonianis, Marcionitis, aliiſque omnibus humani generis id genus peſtibus objeciſſet, eamque probari dixiſſet per continuam in ſingulis Eccleſiis Apoſtolicis & minime interruptam Epiſcoporum ab Apoſtolis ſucceſſionem, qui in unam eamdemque ſententiam atque doctrinam ubique gentium adhuc conſpirabant; ut id planum & apertum faceret „neceſſe ſibi „ eſſe non duxit, ut etiam Cl. Maſſuetius obſervat (*a*), „ adire ſingulas Eccleſias, ut ſucceſſionis catalogos in „ Archivis earum aſſervatos evolveret, & ſingularum ſen„ tentiam exploraret: longius id fuiſſet, multiſque diffi„ cultatibus obnoxium: expeditiori ac breviori via pro„ cedit. Unius Eccleſiae Romanae traditionem per con„ tinuam Epiſcoporum ſucceſſionem in ea conſervatam „ conſulere ſatis habuit, ut haereticos omnes confunde„ ret; ratus jure merito, ea ſemel cognita, illico aliarum „ om-

(*a*) Differt. III. in Lib. Iren. art. IV.

„ omnium Ecclesiarum traditionem, sententiam atque „ doctrinam cognosci. Quum enim Ecclesia Romana „ omnium princeps, caput & prima sit, omnium maxi- „ ma, antiquissima, & maxime cognita, ab Apostolo- „ rum Principe Petro, ejusque socio Paulo fundata, quae „ ceteris omnibus pro suo jure praesit & dominetur, & „ cum qua omnes omnino Fideles unius & ejusdem fidei „ & communionis vinculis colligari necesse sit; inde li- „ quido patet, aliam esse non posse aliarum Ecclesiarum „ traditionem & fidem a fide & traditione Romanae Ec- „ clesiae. Praetermissis itaque totius orbis Ecclesiarum „ Episcoporum Catalogis, illius unius continuam Epi- „ scoporum successionem recensere, ac, quae per hunc „ veluti canalem manavit usque ad nos, traditionem Apo- „ stolorum declarare satis est, ut ex communi omnium „ Ecclesiarum, quae cum Romana consentire debent, „ sententia & traditione devincantur omnes haeretici. En S. Doctoris verba (*a*): *Traditionem itaque Apostolorum in toto mundo manifestatam, in omni Ecclesia adest respicere omnibus, qui vera velint videre: & habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab his deliratur... Sed quoniam valde longum est in hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones; maximae, & antiquissimae, & omnibus cognitae, a gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romae fundatae, & constitutae Ecclesiae, eam, quam habet ab Apostolis traditionem, & annuntiatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos, indicantes,* con-

(*a*) Lib. III. adv. Haeres. cap. III.

confundimus eos, qui quoquo modo, vel per sibi placentia, vel vanam gloriam, vel per caecitatem & malam sententiam, praeter quam oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potiorem (al. potentiorem) principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quae est ab Apostolis traditio: deductaque ab Apostolis usque ad Eleutherium, qui tunc duodecimo loco Episcopatum Romae tenebat, Episcoporum successione, subjungit: *Hac ordinatione & successione ea, quae est ab Apostolis in Ecclesia traditio, & veritatis praeconatio, pervenit usque ad nos: Et est plenissima haec ostensio, unam & eamdem vivificatricem fidem esse, quae in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata & tradita in veritate.*

„ Locus hic Irenaei, inquit Cl. ejus editor Massuetius, „ male habet eos omnes, qui *per cecitatem, & malam* „ *sententiam, praeter quam oportet, collegerunt*, id est, „ qui Catholicae fidei simul & obedientiae, quam exhi- „ bere Romanae tenebantur Ecclesiae, jugum excusse- „ runt, ut ἀκέφαλα sibi ad arbitrium conventicula consti- „ tuerent. Quare ne turpissimam schismatis ac haereseos „ labem incurrant Protestantes, nullum lapidem non mo- „ vent, ut importunissimi loci pondus declinent. Sed „ tam parum sibi in hoc explicando, quam in fidei dog- „ matibus consentiunt. Salmasius ad clarissimae lucis ful- „ gorem oculos claudere non valens, fateri coactus est, „ Irenaei verborum sensum esse, *necesse esse omnem Ec-* „ *clesiam convenire & concordare in rebus fidei ac do-* „ *ctrina cum Romana Ecclesia*. Id ipsum est, quod ex eo „ Irenaei loco inferunt Catholici omnes. Fateatur igitur

„ ne-

„ necesse est Salmasius, eam omnem Ecclesiam; quae a
„ Romana discrepabit ac dissentiet in rebus fidei ac do-
„ ctrina, eo ipso schismatis ac haereseos culpa teneri. Vi-
„ deant proinde Salmasii asseclae, Calviniani omnes, &
„ quicumque a Romana Ecclesia in rebus fidei dissen-
„ tiunt, quo pacto culpam hanc a se amoliantur. Neque
„ enim quod secundo Ecclesiae saeculo, Salmasio fatente,
„ necesse erat, posterioribus his saeculis minus necesse est.
Et infra disputans idem Cl. Editor adversus Grabium, qui ineptum & ridiculum sensum Irenaei verbis, ut quocumque modo evaderet, affingebat: „ negare, inquit, nec
„ potest, nec audet Grabius, quin Irenaei toto hoc capi-
„ te scopus sit probare, unam & eamdem in omni Eccle-
„ sia traditionem Apostolicam & fidem esse, qua confun-
„ dantur omnes haeretici; eam vero puram & illibatam
„ per continuam Episcoporum successionem ad suam us-
„ que aetatem manasse. Quia vero longius & molestius
„ fuisset, omnium & singularum Ecclesiarum successio-
„ nes Episcopales enumerare, sufficere, si unius Ecclesiae
„ Romanae successio, per quam Apostolica traditio per-
„ venit usque ad illud aevum, recenseatur: quia eadem est
„ aliarum omnium Ecclesiarum cum Romana fides & tra-
„ ditio. Quamobrem recensita Episcoporum Romanorum
„ successione concludit: *Hac ordinatione & successio-*
„ *ne &c.* ut supra. Eamdem autem aliarum Ecclesiarum
„ cum Romana fidem & traditionem esse, ex eo probat
„ Irenaeus, quod ad Romanam Ecclesiam propter potio-
„ rem principalitatem necesse sit omnem Ecclesiam con-
„ venire. Et paullo post hoc modo procedere, docet Massuetius, S. Doctoris argumentum. „ Earum Ecclesiarum
„ una & eadem est cum Romana fides, & traditio, quas

„ necesse est cum capite, duce & principe Romana, cete-
„ ris regendis a Deo praefecta, consentire in rebus fidei
„ atque doctrina: Atqui necesse est, omnes Ecclesias,
„ seu, quod idem est, Fideles omnes, ex quocumque lo-
„ co, regione, aut gente sint, cum Romana Ecclesia,
„ omnium capite, duce ac principe, regendis omnibus a
„ Deo praefecta consentire: Omnium igitur Ecclesiarum
„ eadem est cum Romana fides & traditio: ac proinde
„ quum ex traditione hujus Ecclesiae confundantur hae-
„ retici omnes & schismatici, ex consensu omnium Ec-
„ clesiarum confundi, necessario consequitur.

Quid huic argumento reponere possint non modo haeretici, verum & Parisienses Theologi, profecto non video. Ecclesiae Romanae doctrinam & traditionem non ideo Irenaeus docet esse regulam fidei immobilem & irreformabilem, a qua sine haereseos labe dissentiri non possit, propterea quod ad ipsam reliquae Ecclesiae conveniant, hoc est, in rebus fidei atque doctrinae concordent: alioquin exploranda esset omnium Ecclesiarum sententia, antequam ex Romanae Ecclesiae judicio quisquam haereticus haberetur: Sed ideo docet Irenaeus, omnes Ecclesias in rebus fidei atque doctrina cum Ecclesia Romana consentire, quoniam ad eam necesse est, propter potiorem ejus principalitatem, hoc est principatum & summam auctoritatem, omnes Ecclesias convenire: ideoque sufficere ait Ecclesiae Romanae traditionem atque doctrinam exploratam habere, ut omnium Ecclesiarum traditionem teneamus: quoniam necesse est, quod earum omnium una eademque sit cum Romana Ecclesia traditio. Quod perinde est ac si diserte doceret, non ideo Ecclesiae Romanae de aliquo dogmate traditionem immobilem esse & irrefor-

ma-

mabilem fidei regulam, quod ad eam Ecclesiae consensus accedat; sed ideo ad eam Ecclesiae consensum accedere, quoniam immobilis est suapte vi & irreformabilis fidei regula.

Eadem methodo & Tertullianus usus est in omnibus haereticis uno simul impetu conterendis. Statuit enim, illam esse veram & genuinam Christianae Religionis doctrinam, quam Deus Christo, quam Christus Apostolis, quam Ecclesiae Apostoli tradiderunt. Quid vero Ecclesiae Apostoli tamquam a Christo Deoque acceptum tradiderint, colligendum esse decernit ex doctrina illarum Ecclesiarum, quas Apostolicas vocat & matrices & originales fidei, propterea quod ab Apostolis fundatae & institutae, ceteras fundaverunt & instituerunt, & in eas traducem fidei, & Apostolicae doctrinae semina derivarunt; quae proinde aliter Apostolicae dici non possunt aut par est credere eas doctrinam Apostolicam profiteri, quam quod cum illis communicant, eademque dogmata tenent, quas proxime Apostoli instituerunt (*a*): *Hinc igitur dirigimus praescriptionem, si D. J. Christus Apostolos misit ad praedicandum, alios non esse recipiendos Praedicatores, quam quos Christus instituit..... Quid autem praedicaverint, id est, quid illis Christus revelaverit, & hîc praescribam, non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis praedicando, tam viva, quod ajunt, voce, quam per Epistolas postea. Si haec ita sint, constat proinde, omnem doctrinam, quae cum illis Ecclesiis Apostolicis, matricibus & originalibus fidei, conspiret, veritati deputandam, sine dubio tenentem, quod Ecclesiae ab Apostolis, Apostoli a Christo,*

(*a*) Lib. de Praescript. cap. XXI.

Christus a Deo accepit. Omnem vero doctrinam de mendacio praejudicandam, quae sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & Dei. Superest ergo uti demonstremus, an haec nostra doctrina, cujus regulam supra edidimus, de Apostolorum traditione censeatur, & ex hoc ipso, an ceterae de mendacio veniant. Communicamus cum Ecclesiis Apostolicis, quod nulla doctrina diversa. Hoc est testimonium veritatis.

Porro in Ecclesiis Apostolicis eamdem servari doctrinam, quam ab Apostolis acceperunt, haud luculentiori argumento probari posse Tertullianus docet, quam quod suppetit Episcoporum ab ipsis Apostolis derivata, & non interrupta successio. Inde enim probat, haereses falso sibi ac temere nomen Apostolicum usurpare, aut se se pro Apostolicis venditare; quod suam originem referre non possint ad aliquem ex Apostolis, aut Apostolicis Viris, qui tamen ab Apostolis non desciverunt, sed cum iisdem constanter perseverarunt. Quomodo Ecclesiae vere Apostolicae se se reapse tales esse probabant, suorum Episcoporum census & catalogos proferendo, qui linea & propagatione nusquam interpolata ad ipsos usque Apostolos ascendebant (*a*): *Ceterum*, inquit, *si quae audent interserere se aetati Apostolicae, ut ideo videantur ab Apostolis traditae, quia sub Apostolis fuerunt, possumus dicere: Edant ergo origines Ecclesiarum suarum; evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis Viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem & antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiae Apostolicae census suos deferunt:*

Sicut

(*a*) Ubi sup. cap. XXXII.

Sicut Smyrneorum Ecclesia Polycarpum ab Johanne consecratum refert. Sicut Romanorum Clementem a Petro ordinatum itidem. Perinde utique & ceterae exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici seminis traduces habeant.

In his ergo Ecclesiis, quae per non interruptam suorum Episcoporum propagationem suam ad Apostolos originem referunt, quaerendam esse contendit Apostolorum doctrinam & Apostolicam traditionem. Quamquam autem plures ejusmodi Ecclesias nominet, satis tamen habet, quemadmodum & S. Irenaeus, unius Ecclesiae Romanae doctrinam & traditionem exponere; ob eamdem utique, ut deinde probabimus, atque laudatus Irenaeus, rationem; quod nimirum ad Ecclesiam Romanam velut omnium matricem & originalem, reliquas omnes convenire oporteat, id est in fidei rebus atque doctrina concordare, vel ex ea traducem fidei ac doctrinae semina derivare: (a) *Age jam qui voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tuae, percurre Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsae adhuc Cathedrae Apostolorum suis locis praesidentur, apud quas ipsae authenticae literae eorum recitantur, sonantes vocem, & repraesentantes faciem uniuscujusque. Proxima est tibi Achaia? habes Corinthum. Si non longe es a Macedonia, habes Philippos, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italiae adjaces, habes Romam, unde nobis quoque auctoritas praesto est. Ista quam felix Ecclesia! cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt. Ubi Petrus passioni Dominicae adaequatur: ubi Paulus Johannis exitu coronatur: ubi Apostolus Johan-*

(a) Ibid. cap. XXXVI.

hannes, posteaquam in oleum igneum demersus, nihil passus est, in Insulam relegatur. Hujus ergo tantum Ecclesiae, cujus prae ceteris gloriam & dignitatem praedicat & extollit, doctrinam & traditionem speciatim exponit, perinde atque omnibus haereticis opprimendis auctoritas ejus sola sufficeret. Quare statim subjungit: *Videamus quid didicerit, quid docuerit, quid cum Africanis quoque Ecclesiis contesserarit. Unum Deum novit Creatorem Universitatis, & Christum Jesum ex Virgine Maria Filium Dei creatoris, & carnis resurrectionem. Legem & Prophetas cum Evangelicis & Apostolicis literis miscet, & inde potat fidem: Eam aqua signat, Sancto Spiritu vestit, Eucharistia pascit: Martyrium exhortatur; & ita adversus hanc institutionem neminem recipit*. Quibus verbis praecipua dogmata designat, quae Sedes Apostolica adversus illius temporis haereticos propugnabat. Quod sufficere Tertullianus existimabat, ut qui ab hac doctrina & institutione desciverant, incunctanter pro haereticis haberentur.

Et merito quidem; nam quemadmodum idem Auctor post S. Irenaeum observat, quod maxime Catholicam doctrinam commendat, ejus est unitas in tam dissitis regionibus & Ecclesiis. Hujus porro unitatis fundamentum in eo statuit, quod omnes per orbem Ecclesiae cum iis consentire & conspirare debent, quas Apostoli condiderunt, quas propterea matrices & originales appellat (*a*): *Ecclesias apud unamquamque Civitatem* (Apostoli) *condiderunt, a quibus traducem fidei & semina doctrinae ceterae exinde Ecclesiae mutuatae sunt, & quotidie mutuantur, ut Ecclesiae fiant; ac per hoc & ipsae Apostoli-*

cae

(*a*) Ubi sup. cap. XX.

cae deputantur, ut soboles Apostolicarum Ecclesiarum. Omne genus ad originem suam recenseatur necesse est. Itaque tot ac tantae Ecclesiae una est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes. Sic omnes primae, & Apostolicae; dum una omnes probant unitatem: dum est illis communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & contesseratio hospitalitatis: quae jura non alia ratio regit, quam ejusdem sacramenti (hoc est eorumdem mysteriorum & dogmatum) *una traditio*. At quemadmodum plures Ecclesiae ex aliqua Apostolicarum Ecclesiarum propagatae cum ea consentire debent, a qua fidei traducem, & doctrinae semina receperunt; ita & ipsae Apostolicae, hoc est, quas Apostoli instituerunt, ad eam convenire debent, hoc est, in fidei rebus concordare, quam Princeps Apostolorum instituit, in qua suam Cathedram collocavit, cui totam doctrinam cum sanguine suo profudit; & propterea Catholicae unitatis & communionis centrum & radix, & absolute omnium princeps & matrix, a Sancto Martyre Cypriano aliisque Patribus dicta est. Hinc aliis Apostolicis Ecclesiis, aut earum Episcopis ab avita doctrina & Apostolica traditione excidentibus, ad hanc velut omnium caput & communem originem, & sacrorum dogmatum jugiter manantem & limpidissimum fontem confugere Catholici consueverunt. Ita, referente S. Athanasio (*a*), quum S. Dionysius Alexandrinus Episcopus nefaria Sabellii dogmata impetens, in adversum errorem declinare, quibusdam visus esset; hi *Romam ascenderunt, ibique eum apud Dionysium ejusdem nominis Romanum Episcopum accusaverunt*. Ita quum Paulus Antiochenus Episcopus sententia Synodi Antiochenae dejectus ob pra-

va

(*a*) Epist. de sent. Dionys. Alex. Episc. & lib. de Synodis.

va dogmata & exauctoratus fuisset, nec tamen Episcopali domo exire vellet, & cum Domno, in ejus locum ejusdem Synodi decreto suffecto, de Episcopatu contendere videretur; *Imperator Aurelianus de ea re rogatus sententiam, sanctissime*, inquit Eusebius (*a*), *quid esset agendum decrevit. Praecepit enim, ut domus Ecclesiae illis tribueretur, quibus Christiani Italiae, & Urbis Romae Episcopi per literas tribuendam praescriberent*: hoc est, ut ille pro Episcopo haberetur, quem Romanus Antistes cum domestica & sibi jugiter adhaerente Episcoporum Italiae Synodo pro Episcopo haberet, & ad quem litteras pacis & communicationis dirigeret. Sic demum & Montanistae, ut est apud eumdem Eusebium (*b*), quum per Asiaticas Synodos, cujus tractus nobilissimae Ecclesiae Apostolicae institutionis erant, *Ecclesia extrusi, & a communione penitus exclusi fuissent*; in Ecclesiae Romanae communionem obrepere fategerunt. Quare de Praxea Tertullianus conqueritur (*c*), quod *Episcopum Romanum, agnoscentem jam prophetias Montani, & ex ea agnitione pacem Ecclesiis Asiae & Phrygiae inferentem, coëgit literas pacis revocare jam emissas*. Ex quibus constat, eatenus retinendam fuisse ceterarum Ecclesiarum, quae Apostolicae dicebantur, communionem, quatenus & ipsae cum Ecclesia Romana communicabant; quae proinde totius Ecclesiasticae communionis fons & origo habebatur, ad quam propterea convenire oportebat omnes per orbem Ecclesias.

Idem argumentum adversus Donatistas saepius urget

&

(*a*) Lib VII. Hist. Eccles. cap. XXIV.
(*b*) Lib. V. cap. XV.
(*c*) Lib. adv. Praxeam cap. I.

& S. Optatus Milevitanus, eoque probat, cum Donatistas ab universae Ecclesiae communione excidisse, tum sese in eadem perseverare; quod illi cum Romanis Pontificibus, Apostolorum Principis per non interruptam seriem in Sede Apostolica successoribus, societatem & consortium non haberent; ipse vero eorumdem communione frueretur (*a*): *Igitur negare non potes, scire te, in Urbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus..... in qua una Cathedra Unitas ab omnibus servaretur; ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent..... Ergo Cathedram unicam, quae est prima de dotibus, sedit prior Petrus, cui successit Linus &c. Damaso Siricius, hodie qui noster est socius; cum quo nobiscum totus orbis commercio Formatarum, in una communionis societate concordat. Vestrae Cathedrae vos originem reddite, qui vobis vultis Sanctam Ecclesiam vindicare. Sed & habere vos in urbe Roma partem aliquam dicitis; ramus est vestri erroris, protentus de mendacio, non de radice veritatis.* Quamquam plures Ecclesias Apostoli condiderunt; unicam tamen esse Cathedram docet, Romae ab Apostolorum Principe collocatam, in qua unitas ab omnibus servaretur, ne quis temere judicaret, tot primas, & singulares, & ab omni subjectione liberas singulos Apostolos Cathedras erexisse, quot ab ipsis Ecclesiae conditae & institutae sunt.

Idem telum adversus eosdem Donatistas & Manichaeos, imo & generatim adversus omnes haereticos haud semel S. Augustinus intorsit. Ita enim in Psalmo contra Partem Donati:

(*a*) Lib. II. de schism. Donatist. cap. III.

Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede,
Et in ordine illo Patrum quis cui successit, videte:
Ipsa est Petra, quam non vincunt superbae inferorum portae (*a*).

Et libro contra Epistolam Fundamenti cap. IV. inter plura *nominis Christiani carissima vincula*, quibus in Ecclesia Catholica retinebatur, hanc etiam non interruptam Episcoporum in Ecclesia Romana ab ipso Apostolorum Principe successionem haud postremo loco recenset: *Multa sunt, quae in ejus* (Ecclesiae Catholicae) *gremio me justissime tenent .... Tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad praesentem Episcopatum successio Sacerdotum*. Et libro de utilitate credendi cap. XVII. eodem argumento Manichaeos, & alios quoscumque haereticos ad Ecclesiae Catholicae pacem & communionem invitat; quod nempe illa per Apostolicam Sedem, & Apostolicorum Praesulum successionem culmen & apicem auctoritatis obtineat: *Dubitabimus, nos ejus Ecclesiae condere gremio, quae usque ad confessionem generis humani ab Apostolica Sede per successiones Episcoporum, frustra haereticis circumlatrantibus, & partim plebis ipsius judicio, partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum majestate damnatis, culmen auctoritatis obtinuit?* Sic Sanctus Doctor ideo quascumque haereticas sectas detestabatur, & Ecclesiae Catholicae indivulse adhaerebat, quoniam haec super illam petram erat aedificata, quam evertere non possunt superbae inferorum portae: & quoniam in ea eminebat Episcoporum ab ipso Petro, cui Dominus universi gregis curam commiserat, nusquam

(*a*) Vid. & Epist. LIII. al. CLXV. ad Generosum cap. I.

quam interpolata successio: ab hujus autem aedificii compage, ab hujus unius Pastoris cura se se schismatici & haeretici omnes subtraxerant.

Ex his porro S. Irenaei, Tertulliani, & SS. Optati Milevitani & Augustini testimoniis illud omnino consequens est, quod initio Capitis constituimus; nempe omnibus haereticis absque Synodi generalis examine profligandis solam sufficere Sedis Apostolicae auctoritatem; quum ad eam ut omnium caput, principem & matricem, propter *potiorem principalitatem*, convenire oporteat omnem Ecclesiam, hoc est in fidei rebus atque doctrina concordare; tum etiam aliarum Ecclesiarum, Episcoporum, & Synodorum adversus quascumque haereses judiciis haud aliunde accessisse indeclinabilem auctoritatem, quam ex Sedis Apostolicae praeeunte vel subsequente, diserta vel tacita earumdem haereseon damnatione. Id non minus erudite quam eleganter docet sequentibus verbis Cl. Thomassinus: Constat, inquit (*a*), abundè tot testimoniis (quae plena manu congesserat) Ecclesiis Episcopisque omnibus sive Synodice, sive extra Synodos sola exsecratione novitatis haereses exorientes damnantibus, vel praeisse, vel accessisse, vel successisse Sedem Apostolicam, & summum authoritatis pondus, & vim ineluctabilem atque universalem adjecisse. Si quid aliae Ecclesiae Synodive perficere non poterant, ipsa efficiebat: si quid effecerant, perficiebat: si quid privatim sanxerant, id ipsa toto orbe Catholico authorabat. Nunc quod ceterae sequerentur, ipsa dictare occupabat, certa de membrorum suorum consensu & obsequio. Nunc reliquas in impietatis apud se exortae damnationem praecurrentes, ipsa lu-

 bens

(*a*) Differt. IV. in Synod. Gangrens. num XXXVI.

bens ſequebatur, confirmabat; & ſin minus tempore, certe conſenſu, dignitate, authoritate antecedebat. Ita ſive praefinirent aliae Synodi, quod, ut ajebat Proſper, *Regna ſequerentur* tum demum quum *Roma probaſſet*; ſive praeciperet Romana Eccleſia fidem omnibus amplectendam ſcribere; plerumque temporis, ſemper authoritatis ordine caput membris anteibat. Cumque fides commune ſit Eccleſiarum omnium decus, non poterat illa a privatis vel Eccleſiis vel Conciliis ſanciri, niſi praeſumto vel adhibito conſenſu ſuffragioque principis Eccleſiae, cujus unius jus erat confirmare & promulgare quod omnes Eccleſiae ſequerentur. Quod ille pluribus exemplis confirmare pergit, de quibus nos in ſequentibus Capitibus differemus. Quae enim in praeſenti articulo adtulimus & enucleavimus teſtimonia, ſatis aperte demonſtrant, hanc olim fuiſſe veterum Patrum adverſus omnes haereſes praeſcriptionem, quod a Sedis Apoſtolicae communione ob diverſitatem dogmatum excidiſſent; ſive ſua ipſi ſe ſponte ab ea ſeparaſſent, ſive illos ipſa abjeciſſet: perinde enim eſt; dum tamen eis non conſtaret cum Eccleſia Romana, *communicatio pacis*, ut ait Tertullianus, *& appellatio fraternitatis*, *& conteſſeratio hoſpitalitatis*; hoc eſt, dum Sedi Apoſtolicae ſollenniter, & anathematis poena propoſita quidquam definienti, temere ac pertinaciter refragarentur.

CA-

CAPUT II.

„ Locus Augustini de Pelagianis, *caussa finita* „ *est:* quaenam illae caussae sint, quae sine „ Synodis finitae intelligantur: duo Actorum „ loci comparantur: Caussae Pelagianae sta- „ tus ex Augustino: Sufficiens judicium ei- „ dem Augustino quid sit: Capreoli Cartha- „ ginensis locus: Concilii Ephesini de Pela- „ gianis decretum.

MIrum quantum hic S. Augustini locus; *ab Apostolica Sede rescripta venerunt, caussa finita est &c.* nostros torqueat Adversarios; adeoque nil etiam mirum, si ad ejusdem loci vim elevandam, in omnem partem se verterint, & nullum non moverint lapidem. At verba Sancti Doctoris magis clara & aperta sunt, quam ut possint quibuscumque commentis, aut notarum & observationum nebulis obscurari. Plura enim Adversarii comminiscuntur, adnotant, observant, non ut textui lucem adferant, qua profecto non indiget, quum ex sese perspicuus sit & luculentus; verum ut ejus nativam lucem & claritatem obruant, ne tam diserte tam perspicue tantus Doctor nostram tenuisse ac docuisse sententiam videatur. Plures ejusmodi observationes in hoc & sequentia Capita Meldensis Episcopus congessit, quas minimum ad Augustini mentem quadrare, dilucide ostendam; palamque faciam, hoc textu invicte probari, adhuc non explorato Ecclesiae consensu, firmum esse & indeclinabile, quod ad-

adversus quascumque haereses profertur ab Apostolica Sede sollenne judicium.

ARTICULUS UNICUS.

S. Augustini verba adversus Pelagianos: Caussa finita est, *ad certas haereses coërceri non debent; sed generatim in omnes haereticos intorqueri possunt, quos Petri Sedes damnavit.*

SAnctus Augustinus in pluribus suorum Operum locis Pelagianis objicit, jamdudum fuisse ipsorum caussam finitam, quoniam missis ex duplici Africae Synodo ad Sedem Apostolicam relationibus, inde rescripta venerant; quibus Africanorum Patrum de illorum haeresi judicia confirmabantur. Unde illud sponte & aperte fluere videtur, de quo cum Parisiensibus Theologis & Gallicanis Patribus disceptamus; nempe vi sua, & antequam ipsi universae Ecclesiae consensus accedat, esse prorsus irreformabile Apostolicae Sedis judicium.

Haud me latet, quid Adversarii respondeant. 1. Enim ajunt, non opus esse Synodi generalis examine, quum aliunde constat de totius Ecclesiae consensu. 2. Non esse pariter universi orbis Episcopos sollicitandos, quum agitur de haeresi, cujus est aperta pernicies. Denique multo minus esse ad Synodum oecumenicam provocandum, quum nefaria doctrina paucos habet & obscuri nominis defensores.

At primum plures in Sancto Doctore textus occurrunt, in quibus absoluta & indefinita summae Sedis aucto-

ritas

ritas nullis ejusmodi terminis circumscribitur. Ita sermone CXXXI. al. II. de verbis Apost. cap. X. *Jam enim de hac caussa duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam: inde etiam rescripta venerunt. Caussa finita est: utinam aliquando finiatur error.* Ita & lib. III. cont. Julian. cap. I. *Vestra vero apud competens judicium communium Episcoporum modo caussa finita est: nec amplius vobiscum agendum est, quantum ad jus examinis pertinet, nisi ut prolatam de hac re sententiam cum pace sequamini: quod si nolueritis, a turbulenta vel insidiosa inquietudine cohibeamini.* Competens judicium appellat, quod in duplici Africana Synodo latum fuerat, & a Sede Apostolica confirmatum. Ita denique & lib. I. Oper. imperf. adversus eumdem Julian. num. CIII. *Quid adhuc quaeris examen, quod jam factum est apud Apostolicam Sedem?.... Damnata ergo haeresis ab Episcopis non adhuc examinanda, sed coërcenda est a potestatibus Christianis.* In quibus omnibus locis Augustini sententia nullis ejusmodi finibus coërcetur, quibus eam Parisienses Theologi circumscribunt; ac proinde in omnes haereses valet, quas Sedes Apostolica sollenni judicio damnaverit.

Deinde non modo S. Augustinus universae Ecclesiae consensus in citatis locis non meminit; verum & alibi diserte docet, sufficere debuisse Pelagianis, quod eorum haeresim Apostolica Sedes damnasset. Inde enim Ecclesiae Occidentalis judicio arcessit indeclinabilem auctoritatem, quod in ea quemadmodum alibi scribit (*a*), Apostolicae Cathedrae vigeat principatus (*b*): *An ideo contemnendos putas, quia Occidentalis Ecclesiae sunt omnes, nec ullus*

(*a*) Epist. XLIII. al. CLXII. cap III.
(*b*) Lib. I. cont. Julian. cap. IV.

ullus est in eis commemoratus a nobis Orientis Episcopus? Quid ergo faciemus, quum illi Graeci sint, nos Latini? Puto, tibi eam partem orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo Martyrio coronari. Cui Ecclesiae praesidentem beatum Innocentium si audire voluisses, jam tunc periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Quid enim potuit ille Vir sanctus Africanis respondere Conciliis, nisi quod antiquitus Apostolica Sedes, & Romana cum ceteris tenet perseveranter Ecclesia? Subjungit, frustra Julianum ad Orientis Antistites provocare, quum alia esse non possit in Oriente, alia in Occidente Christianorum fides; ipsum autem Occidentalis Ecclesia regenerasset, cujus proinde fidem atque doctrinam illibatam & incorruptam tueri & conservare deberet: *Non est ergo cur provoces ad Orientis Antistites; quia & ipsi utique Christiani sunt, & utriusque partis terrarum fides ista una est; quia & fides ista Christiana est: & te certe Occidentalis terra generavit, Occidentalis regeneravit Ecclesia. Quid ei quaeris inferre, quod in ea non invenisti, quando in ejus membra venisti? Imo quid ei quaeris auferre, quod in ea tu quoque accepisti?* Non ergo sollicitos nos esse jubet de Orientalis Ecclesiae consensu, aut a nobis explorari vult, quid Orientales sentiant, postquam nobis innotuit Occidentalis Ecclesiae fides; propterea quod in hac parte Christiani orbis primus Apostolorum primam & singularem Cathedram sanguine suo dedicarit.

Et haec rursus ad omnes haereses pertinere, perspicuum esse putamus. Nam quod Adversarii contendunt, haec ideo in Pelagianam haeresim juremerito intorqueri, quod ejus sit aperta pernicies; idque ipsius S. Augustini aucto-

auctoritate confirmare nituntur, ab ejus mente prorsus alienum esse videtur. Locus S. Doctoris, quem Adversarii proferunt, ex lib. IV. cont. duas Epistolas Pelagianorum cap. ult. depromtus est: *An vero congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur? quasi nulla haeresis aliquando, nisi Synodi congregatione damnata sit: quum potius rarissimae inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis exstiterit; multoque sint atque incomparabiliter plures, quae ubi exstiterunt, illic improbari damnarique meruerunt, atque inde per ceteras terras devitandae innotescere potuerunt. Verum istorum superbia . . . . banc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente pervertere nequeunt, saltem commovere conantur: quum potius vigilantia & diligentia pastorali, post factum de illis competens sufficiensque judicium, ubicumque isti lupi apparuerint, conterendi sint.*

Quum haec scriberet Augustinus, duae tantum oecumenicae Synodi numerabantur, Nicaena & Constantinopolitana, quarum altera Ariana, altera Macedoniana haeresis damnata fuerat. An istarum minus aperta pernicies, quam Pelagianae? Statim post Augustini obitum Ephesina Synodus habita est, & paucorum annorum intervallo Chalcedonensis; quarum prior Nestorianam, altera Eutychianam haeresim confixit. An istarum pariter minus aperta pernicies, quam Pelagianae? Imo an istarum minus aperta pernicies, quam tot illarum incomparabiliter plurium, quibus opprimendis congregatione Synodi, generalis utique, opus non fuit? Quis certo definire & adfirmare audeat? Ergo quemadmodum illae *incomparabiliter*

plures, & Pelagiana; ita & Ariana, & Macedoniana, & Nestoriana, & Eutychiana absque Synodi generalis congregatione damnari absolute atque opprimi potuissent; imo & reapse Sedis Apostolicae auctoritate damnatae atque oppressae fuissent, nisi Constantino, & duobus Theodosiis visum fuisset Synodorum generalium congregationes indici. Nam quod pertinet ad Romanos Pontifices, quamquam ut Synodi generales haberentur, facile consenserunt, non ideo sentiebant, Synodis generalibus opus esse, ut fidei caussa ab ipsis definita terminaretur. Hanc enim, ut saepius animadvertimus, constanter illi graviterque vetabant, in ejusmodi Synodis retractari. Ergo & Ariana, & Macedoniana, & Nestoriana, & Eutychiana, ubi exstiterunt, illic ab Alexandro, Cyrillo, Flaviano, & aliis improbatae, & jure meritoque damnatae, *inde per ceteras terras devitandae*, Sedis Apostolicae interposita auctoritate, *innotescere potuerunt*. Factum id est in Pelagianae haereseos per Sedem Apostolicam damnatione; cui propterea domiti hujus teterrimi monstri primas partes & primam gloriam vindicat S. Prosper in Carmine de Ingratis:

.... Pestem subeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri, quae pastoralis honoris
Facta caput mundo, quidquid non possidet armis
Relligione tenet. Non segnior inde Orientis
Rectorum cura enituit &c.
Tu caussam fidei flagrantius Africa nostra
Exsequeris, tecumque suum jungente vigorem
Juris Apostolici solio, fera viscera belli
Conficis & lato prosternis limite victos
Convenere tui de cunctis urbibus almi
Pontifices, geminoque Senum celeberrima coetu

De-

Decernis quod Roma probet, quod Regna sequantur. Ergo Synodis Africanis ad debellandos fidei Catholicae hostes, & nefariam haeresim conficiendam, dedit juris Apostolici solium invictam & inexpugnabilem auctoritatem; & earum decreta prius Roma probavit, quam Regna sequerentur. Ita difficillimum bellum absque Synodi generalis examine, & unius Sedis Apostolicae auctoritate confectum est, *quando*, ut ait idem S. Prosper (*a*), *Africanorum Conciliorum decretis beatae recordationis Papa Zosimus sententiae suae robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armavit Antistitum*. Ita Sedis Apostolicae decreta non ex Africanarum Synodorum, non ex aliorum Antistitum consensione vim ineluctabilem acceperunt; sed ipsa potius Synodis vigorem dederunt, ipsa eis robur adnexuerunt, & adversus impios gladio Petri, hoc est, illius auctoritate omnium dexteras armaverunt.

Satis id fuit, inquiunt, ob hostium paucitatem: „ Cur Pelagiani, ait Meldensis Episcopus, non eam (habendae Synodi generalis) Ecclesiae necessitatem inferrent, eorum paucitas faciebat; quorum scilicet, Augustino teste, *profanas novitates Catholicae aures, quae ubique sunt, horruerunt*. Horruerunt quidem; sed ob Apostolicae Sedis exemplum, & tali exemplo conjunctam auctoritatem, quemadmodum testatur Auctor Epistolae ad Demetriadem cap. X. *Sacerdotes & plebes Apostolicae Sedis exemplo, insaniam novi dogmatis horruerunt*.

Deinde, ut ex S. Augustino constat lib. I. cont. duas Epist. Pelagianorum cap. I. Pelagiani octodecim Episcopos in suas partes traxerunt; quorum nomine ad Rufum

D 2 Thes-

(*a*) Lib. cont. Collat. cap. XXI. al. XLI.

Thessalonicensem Episcopum una ex iis Epistolis scripta est, quas S. Doctor quatuor ad Bonifacium libris refellit. Sed, ais, octodecim Episcopi pauci erant adversus totius orbis Episcopos, a quibus Pelagiana haeresis damnabatur. Verum id quidem: sed & adjungo, paucos adhuc visos fuisse Ephesini Concilii Patribus, postquam Ephesi Orientalibus Schismaticis octodecim ejusmodi Episcopi se se adjunxerunt, cum iisque quadragenarium fere numerum impleverunt: qui tamen omnes Concilii Patribus non erant, nisi paucorum hominum factiosa coitio, ut ex eorum ad Imperatores Relatione compertum est (*a*); in qua & suam Synodum oecumenicam vocant, & ex universo orbe collectam, quamvis ab ea cum Pelagianis Orientales Episcopi dissentirent. Addo etiam, ipsi S. Augustino paucos fuisse visos *quinquaginta Episcopos Orientalium cum septuaginta Afris, vel aliquanto etiam pluribus*, in explodendo haereticorum Baptismate conjunctos, *contra tot millia Episcoporum, quibus*, inquit, (*b*) *hic error in toto orbe displicuit*. Quare si paucitas Pelagianorum faciebat, cur non eam habendae Synodi generalis Ecclesiae necessitatem inferrent; pariter nulla fuit simplex & absoluta necessitas, cur Nestorianorum paucitati, cur etiam paucitati illorum, qui datum ab Haereticis Baptismum rejiciebant, Oecumenicae Synodi objicerentur. Sed de his, quae pertinent ad celebrem de Haereticorum Baptismate controversiam, ad sequentia Capita differemus.

Hîc autem solvenda superest difficultas, quam Illustrissimus Adversarius objicit ex Epistola Sancti Capreoli Car-

(*a*) Act. V. Conc. Ephes.
(*b*) Lib. III. cont. Crescon. cap. III.

Carthaginensis Episcopi ad Synodum Ephesinam. Observat enim, aliter loqui Capreolum de Pelagianis & eorum erroribus jamdudum ab Ecclesia confossis; aliter de controversia, quam Nestorius nuper invexerat, & Caelestinus damnaverat. Nam Pelagianos (a), *quos*, inquit, *pridem impugnavit Ecclesia, hisque temporibus repullulantes, Apostolicae Sedis auctoritas, Sacerdotumque in unum consonans sententia oppressit*; ad novam disputationem admittendos non esse contendit. Ac statim subjungit, quod, *si quid forte novarum controversiarum inciderit, id discussioni subjiciatur oportet: ut vel recte dictum comprobetur, vel condemnatione dignum explodatur*. Quae verba ad Nestorianam haeresim Bossuetius refert. Ait enim: „ Dogma Pelagianum jam ubique damnatum ad examen Synodi revocari vetat. At cur Nestorianum a Caelestino damnatum examini subjicit? Nempe quod nondum Nestorianos oppresserat ea, quam Capreolus adversus Pelagianos commendaverat, *Apostolicae Sedis auctoritas, & Sacerdotum omnium consonans sententia*.

Verum, unde habet Illustrissimus Adversarius, perspectam fuisse Capreolo peractam a Caelestino Nestoriani dogmatis damnationem? Mihi enim contra videtur, ne tum quidem gnarum fuisse Capreolum controversiae, quae Cyrillum inter & Nestorium exarserat, propter quam Ephesina Synodus indicebatur. Nam litterae Imperatoris ad Augustinum directae, & quae, ipso jam mortuo, Capreolo redditae sunt, haud aliae fuisse videntur, quam quae ad omnes Metropolitanos ab eodem Imperatore missae sunt, exstantque I. Par. Concilii Ephesini cap.

(a) Act. I. Conc. Ephes.

cap. XXXII. In his porro litteris Imperator nihil speciatim significat de contentione, ad quam sopiendam, opportunam esse Synodum judicabat. Nestorianum dogma tamquam certissimam & exploratissimam haeresim paucis ante annis Aurelius Carthaginensis Episcopus Capreoli decessor, & S. Augustinus, & Africa universa in Leporio damnaverat; ut constat ex Epistola Episcoporum Africae ad Episcopos Galliae, & ex Libello emendationis, confessionem fidei Catholicae continente de Mysterio Incarnationis Christi cum erroris pristini detestatione, quem ab Aurelio, Augustino, aliisque Episcopis Africanis subscriptum, Leporius ipse Gallicanis Episcopis obtulit. Quapropter de controversia, propter quam Ephesina Synodus celebrabatur, haec nunquam scripsisset Capreolus: *Si quid forte novarum controversiarum inciderit, id discussioni subjiciatur oportet: ut vel recte dictum comprobetur, vel condemnatione dignum explodatur*; haec, inquam, nunquam scripsisset Capreolus, si perspectum habuisset, perniciosissimam haeresim ab Africanis Patribus in Leporio, & a Leporio ipso damnatam, per Nestorium iterum excitari, & in Ecclesiam invehi, atque impiis ejus conatibus, cum ceteris ferme totius orbis Episcopis obsistere Caelestinum. Quo fiebat, ut non meliore loco Nestorianorum ac Pelagianorum dogmata essent; etsi adhuc aulae & Imperatoris gratia & favore Regiae Urbis thronum impius Haeresiarches occuparet. Quare, quod ad dogmata pertinet, de utrisque dici aequo jure poterat: *Caussa finita est: utinam aliquando finiatur error*.

CA-

CAPUT III.

„ Quae caussae sine Synodis finiri possint, quae „ finiri non possint; ex S. Augustino, „ & quaestione Rebaptizationis „ ostenditur.

QUi in veterum Patrum, & Monumentorum lectione, & sacrorum dogmatum historia, & controversiarum tractatione versati sunt, ignorare non possunt, imo & perspectum & exploratum habent, nullum fere esse Christianae fidei mysterium, nullam Catholicam veritatem, quae non gravissimis obsepta sit ac pulsetur difficultatibus: Nec eas tantum difficultates intelligo, quae ex humanae rationis, adsurgere non valentis ad caelestium Mysteriorum altitudinem adsequendam, imbecillitate proficiscuntur; verum & quae ex iisdem fontibus manant, per quos divina Providentia in nos derivari voluit puram & illibatam sacrorum dogmatum intelligentiam. Quis enim nesciat, quas Sociniani adversus Mysterium Trinitatis, quas Semipelagiani adversus Catholicam de Christi gratia doctrinam, quas Calviniani adversus realem Corporis Christi in Sacramento praesentiam, quas iidem ac Lutherani adversus conversionem substantiae panis & vini in Christi Corpus & Sanguinem, non modo ex naturali ratione, verum & ex sacris litteris, & ex antiquis Patribus excitant objectiones? Quid ergo mirum, si & adversum summam & ineluctabilem, quam propugnamus Romani Pontificis auctoritatem, non desunt Parisiensibus Theologis quae objiciant Patrum testimonia? Ea siqui-

dem

dem nec Proteſtantibus nec quibuſcumque Novatoribus deſunt adverſus ejuſdem Romani Pontificis primatum, quem nobiſcum Galli Theologi tamquam fidei dogma propugnant. Imo eadem fere ſunt loca, ex quibus Proteſtantes & quicumque Novatores ac Refractarii adverſus Catholicos, & ex quibus Pariſienſes adverſus noſtram doctrinam validiora argumenta depromunt. Quare illis aeque ac nobis ſolvenda ſunt. Nam ſi ad extremum urgeantur, & niſi ejuſmodi veterum Patrum teſtimoniis pia & aequa interpretatio adhibeatur; non ea tantum, de quibus inter nos diſceptamus, ſed ipſa quoque, de quibus inter nos convenit, Catholica dogmata funditus labefactabunt.

Porro doctiores Theologi & eruditionis laude praeſtantes, & criticae artis uſu & exercitatione ſubacti, merito obſervant ac monent (*a*), judicium de veteris Eccleſiae doctrina ferendum non eſſe ex aliquot Patrum auctoritatibus diviſim ab aliis & ſeorſim ſpectatis; ſed operae pretium eſſe, ut omnia invicem conferantur, quae tum in aliorum, tum in uniuſcujuſque Patrum quibuslibet lucubrationibus occurrunt, quae ad argumentum, de quo agimus, referri poſſunt; ut ex iis una ſimulque collatis qui candide ac ſincere & ex animo veritatem quaerit, perſpicere atque intelligere valeat, quaenam accipi debeant tamquam communis traditionis & fidei praeclara & illuſtria monumenta, quae vero debeant inter objecta recenſeri, quibus quandoque traditionis fulgor veluti quibuſdam nebulis obſcuratur. Quum igitur & in eo, quod in praeſentia verſamus argumento, utrinque veterum Patrum proferantur teſtimonia, illud imprimis perſpiciendum eſt,

an

(*a*) Perpetuité de la foi Tom. I.

an avita Ecclesiae traditio atque doctrina ex iis potissimum locis petenda sit, quae ab Adversariis in medium producuntur: vel contra, an non sint aliquae rationes, quae suadeant, non esse nimium urgenda ejusmodi testimonia, neque iis communis traditionis & fidei vim totam & amplitudinem repraesentari, sed potius infringi quodammodo & hebetari; ac proinde spectanda ea non esse ut certam & immobilem regulam, ad quam exigere oporteat Theologorum de auctoritate Romani Pontificis opiniones; quum in iis potius ad Scripturarum, & communis fidei ac traditionis amussim dirigendis ac retorquendis se se exercere debeat & exercere Theologorum industria & eruditio.

ARTICULUS PRIMUS.

Quae SS. Cyprianus & Augustinus in celebri illa de Haereticorum baptismate controversia literis mandaverunt, regulae & normae instar haberi non debent, ad quam veteris Ecclesiae de Romani Pontificis auctoritate traditio atque doctrina exigatur.

SAnctum Martyrem Cyprianum Operum Tertulliani perquam studiosum fuisse, ex S. Hieronymo libro de Scriptoribus Ecclesiasticis constat. Plura quoque fuisse utrique Scriptori communia, ex eorum Operum lectione compertum est. Ipsorum libri in iisdem ferme argumentis versantur: uterque Gentiles, Judaeos, & Haereticos acerrimis scriptis exagitavit: Nemo e Latinis illius aevi Scriptoribus fidei Catholicae dogmata, & Ecclesiae di-

disciplinam, & Christianae Ethices regulas, totamque morum oeconomiam aut graviori, aut luculentiori stylo & oratione disseruit. At quemadmodum habent communes laudes, ita habent quosdam communes naevos, ac de utroque dici potest, quod de solo Tertulliano Hilarius in Caput V. Matthaei, quod consequens eorum error ademit quodammodo, quantum in ipsis erat, scriptis quibusdam eorum probabilibus auctoritatem. Quis enim, ubi de Valentinianis, Cerdonianis, Marcionitis, aliisque ejusmodi acrioribus ac nocentioribus pestibus agebatur, Ecclesiarum Apostolicarum, atque imprimis Romanae, auctoritatem vehementius quam Tertullianus aut magnificentius commendavit? Qui tamen ubi in Montani haeresim ac deliramenta deflexit, vel ubi adversus Catholicos pro suo Paracleto ejusque vanissimis institutionibus disputat, plane oblitus esse videtur, aut omnino revocat, aut ad arbitrium certis limitibus circumscribit, quod toties & tam graviter alibi inculcat, salutem obtineri non posse, nisi communio cum Ecclesiis Apostolicis foveatur? Pariter quis Romanos Pontifices eorumque auctoritatem impensius coluit, quam S. Cyprianus, ubi de sancienda circa Lapsos disciplina, & comprimendis Romae & in Africa schismaticis agebatur? Verum ubi & ipse semel circa Haereticorum baptismum ab avita traditione deflexit, & in transversum abreptus est, haud secus ac Tertullianus, retexere aperte visus est quae antea summo conatu firmaverat, & nihil plane deferre summae ac divinae Romanorum Pontificum potestati. Ut qui ex iis, quae Sanctus Martyr a veritatis semita abreptus, & in Stephanum, qui illum revocare satagebat, irritatus effudit, de veris ac genuinis veteris Ecclesiae, imo & ipsius Sancti Martyris sen-

ſenſibus dijudicari volunt, perinde facere mihi videntur, atque illi, qui de Apoſtolicarum Eccleſiarum auctoritate, juxta veteris Eccleſiae ſenſum, ex iis ſtatuere vellent, quae Tertullianus in Catholicos ſcripſit, poſtquam ad Montani caſtra defecit. Quod ſane abſonum ac perabſurdum eſt. Quis enim unquam de cujuſquam mente ex iis potius judicavit, quae ille in errorem actus & affectibus perturbatus effutiit, quam quae pacato ac tranquillo animo, & ſerena mente pro veritate conſcripſit? Libet hîc paullulum immorari, ut res iſthaec Lectorum oculis ſubjiciatur.

Epiſtola LV. Cornelio ſcribens adverſus Fortunatum, & Feliciſſimum, alioſque Africae ſchiſmaticos & haereticos, qui *Romam cum mendaciorum ſuorum merce*, ad fallendum Pontificem, *navigaverant*; eorum inſaniam atque temeritatem his S. Cyprianus verbis caſtigat: *Poſt iſta adhuc inſuper Pſeudoëpiſcopo ſibi ab haereticis conſtituto, navigare audent & ad Petri Cathedram atque ad Eccleſiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta eſt, a ſchiſmaticis & profanis literas ferre, nec cogitare, eos eſſe Romanos, quorum fides, Apoſtolo praedicante, laudata eſt, ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum.* Haec conciliari non poſſunt cum iis, quae poſtmodum Epiſt.74. ad Pompejum in Stephanum iratus effudit: In ea enim non modo Stephano, ſubindeque & Romanis exprobrat, quod haereticae perfidiae ad ſe acceſſum praeberent; verum & in eos perinde invehitur, ac ſi haereticis manus darent, eoſque foverent & amice complecterentur, atque adverſus Eccleſiam omnes omnino haereſes vindicarent: *Miſi tibi reſcripti ejus* (Stephani) *exemplum; quo lecto, magis ac magis errorem ejus denotabis, qui haereticorum cauſſam contra Chriſtianos, & contra Eccleſiam Dei ad-*

serere conatur. Et infra: *Dat honorem Deo, qui unitatem & veritatem de divina lege venientem non tenens, haereses contra Ecclesiam vindicat? Dat honorem Deo, qui haereticorum amicus, & inimicus Christianorum, Sacerdotes Dei, veritatem Christi, & Ecclesiae unitatem tenentes, abstinendos putat?* Praeterea in hac Epistola non modo Romanos non laudat, quasi adhuc fidem retinerent Apostolo praedicante laudatam, verum & iis indignatur, quod a doctrina per Apostolos tradita descivissent. Expendens enim illa Stephani verba: „Nihil in„ novetur, nisi quod traditum est. *Unde est*, inquit, *ista traditio? Utrumne de Dominica & Evangelica auctoritate descendens, an de Apostolorum mandatis atque Epistolis veniens?.... Ut nemo infamare Apostolos debeat, quasi illi haereticorum baptismata probaverint, aut eis sine Ecclesiae baptismo communicaverint*. Et infra veterem consuetudinem, quam Stephanus objiciebat, vetustum errorem, seu vetustatem erroris appellat: *Consuetudo sine veritate, vetustas erroris est*; quam corrigendam esse contendit, ad divinae & Apostolicae traditionis caput & originem recurrendo; *ut si in aliquo*, inquit, *nutaverit & vacillaverit veritas, ad originem Dominicam, & ad Evangelicam atque Apostolicam traditionem revertamur, & inde surgat actus nostri ratio, unde & ordo & origo surrexit*. Quibus palam & aperte docet, non modo Stephanum, verum & Ecclesiam Romanam, Evangelicam & Apostolicam deseruisse traditionem. Nam dubitare non poterat, ejusmodi in Ecclesia Romana vigere consuetudinem, quam veluti Evangelicae & Apostolicae traditioni contrariam exagitabat. Denique in hac eadem Epistola non modo pudoris & officii, verum &

sui

ſui oblitus eſſe, & a ſe ipſe ſuaque indole plane excidiſſe videtur. Nam laudata Epiſtola quinquageſima quinta ad Cornelium hanc vere Chriſtianam regulam & aureum monitum cum ſibi, tum aliis praeſcripſerat de moderatione ſervanda in ipſis quoque Schiſmaticis & Haereticis refellendis: *Quum*, inquit, *conſiderandum ſit nobis, quid proferre & ſcribere Sacerdotes Dei oporteat, nec tam dolor apud nos debeat, quam pudor loqui, & ne videar provocatus, maledicta potius quam crimina, & peccata congerere*. Hanc certe regulam ipſe non tenuit in illa adverſus Stephanum ad Pompejum Epiſtola. Nam eum ſtatim ſuperbiae & imperitiae arguit, ac paſſim veluti Chriſtianorum & Eccleſiae hoſtem, haereticorum autem veluti vindicem & amicum traduxit. Quare is profecto non cogitavit, quid Sacerdotem Dei de totius Eccleſiae Principe ſcribere & proferre oportebat, ne magis dolor quam pudor loqui, & ne provocatus maledicta potius, quam bonas rationes congerere videretur.

Conferantur etiam quae idem S. Cyprianus ad ipſum Stephanum Epiſt.68. al.67. de Marciano Epiſcopo Arelatenſi conſcripſit cum iis, quae tertii Concilii Carthaginenſis exordio praefatus eſt. Epiſtola enim illa palam agnoſcit, Romanum Pontificem Epiſcoporum ſupremum judicem eſſe, cujus muneris & officii ſit a fide devios Epiſcopos revocare, & in errore obfirmatos & contumaces exauctorare, ſuiſque ſedibus propria auctoritate dejicere: *Facere te oportet pleniſſimas literas ad Coëpiſcopos noſtros in Galliis conſtitutos, ne ultra Marcianum pervicacem & ſuperbum, & divinae pietatis ac fraternae ſalutis inimicum, Collegio noſtro inſultare patiantur*. Et rurſum: *Dirigantur in Provinciam, & ad Plebem Arelate conſiſten-*

tem

tem a te literae, quibus absento Marciano, alius in locum ejus substituatur. ,, Nulla industria, inquit Illustrissimus Petrus de Marca (*a*), novatores hoc testimonium Cypriani elevare possunt. Futilis est enim illa responsio, non deponi a Stephano Marcianum, sed deponendum declarari. Quinimo conceptis verbis Cyprianus exigit a Stephano, ut suis litteris Marcianum damnet, atque adeo alium substituendum decernat. Quare nihil hoc testimonio luculentius ad probandum Romani Pontificis primatum, & in ceteros Episcopos potestatem, jurisdictionem, auctoritatem. Porro sub Epistolae finem adhuc disertius exponit, quare vellet tam severa & gravi censura in Marcianum animadverti; quod nimirum vindicandus esset Romanorum Pontificum honor, a quorum ille de recipiendis Lapsis decretis pertinaciter dissentiebat: *Servandus est enim Antecessorum nostrorum beatorum Martyrum Cornelii & Lucii honor gloriosus; quorum memoriam quum nos honoremus, multo magis tu, frater carissime, honorificare & servare gravitate & auctoritate tua debes, qui Vicarius & Successor eorum factus es. Illi enim pleni spiritu Dei, & in glorioso martyrio constituti, dandam esse Lapsis pacem censuerunt, & poenitentia acta, fructum communicationis & pacis negandum non esse, literis suis signaverunt. Quam rem omnes omnino ubique censuimus. Neque enim poterat esse apud nos sensus diversus, in quibus unus est spiritus*.

Haec S. Cyprianus in illa ad Stephanum Epistola: at in allocutione ad Synodum Carthaginensem quaedam illi exciderunt, quibus oblique Stephanum vellicat, eique, si verba ipsa spectentur & crude ac simpliciter accipiantur, pri-

(*a*) De Concord. Sac. & Imp. cap. X. §. VIII.

primatum jurisdictionis & potestatis abrogare videtur: *Neque enim*, inquit, *quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis suae arbitrium proprium, tamque judicari ab alio non possit, quam nec ipse potest alterum judicare. Sed exspectemus universi judicium Domini nostri Jesu Christi, qui unus & solus habet potestatem & praeponendi nos in Ecclesiae suae gubernatione, & de actu nostro judicandi*. His verbis oblique Stephanum vellicari, qui loci sedisque suae auctoritate & potestate fretus Africanos Episcopos ad avitam & Apostolicam consuetudinem minacibus litteris revocabat, jam dudum Viris eruditis observatum est. Quid ergo? An nullus est in Ecclesia Episcopus Episcoporum, & Pater Patrum, & Pastorum supremus Pastor? Nullus, qui alios Episcopos si ab Apostolica traditione exorbitent, corrigere, & judicare de illis valeat, eosque ad obsequendi necessitatem adigere? Nullus ne, qui beatorum Martyrum Cornelii & Lucii, totque aliorum Pontificum Martyrio pariter & gloria confessionis insignium honorem gravitate & auctoritate sua vindicaret? In eos enim recidebant probra & contumeliae, quas in Stephanum Cyprianus & Firmilianus jactabant. Haud me latet, non deesse rationes, quibus haec S. Martyris verba cum Catholico dogmate concilientur. Suas proferunt Adversarii: sinant ergo, ut & nos nostras proferamus; neque iis, quae certe ad Catholicam normam exacta non sunt, tamquam decretoriis utantur.

Utcunque sit, inquis, haec nunquam S. Cypriano excidissent, nec adeo abrupte fuisset unquam Stephano re-

refragatus, si Romanos Pontifices ab errandi periculo immunes judicasset. Sed vide, ne pari jure Protestantes jactitent, quod haec nunquam Cypriano excidissent &c. Si quem Romano Pontifici vindicamus jurisdictionis & auctoritatis primatum in Stephano coluisset. Quare, si verum amamus, dicamus potius, quod haec nunquam Cypriano excidissent, si ἀκολούθως & consequenter egisset. At quam Stephano perperam exprobrabat & in se non agnoscebat, dura obstinatio ipsum in transversum egerat, nec sinebat attendere, quid ex iis consequens esset, quae alibi ipse posuerat, quum Ecclesiam Romanam matricem & radicem appellabat & Ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est, AD QUAM PERFIDIA ACCESSUM HABERE NON POSSIT, quae fidem integram servet Apostoli ore laudatam, quae suorum Pontificum honorem ab aliis Episcopis laesum sua debeat gravitate & auctoritate vindicare.

Ut id minus de Cypriano miremur, facit, ut jam superius indicavimus, exemplum Tertulliani, qui ubi se se ad Montanistas contulit, perditaeque sectae defensione implicuit misereque constrinxit; Montani, & paucorum Pseudoprophetarum, insanarumque mulierum communioni, Apostolicarum Ecclesiarum ac totius Ecclesiae Catholicae communionem auctoritatemque posthabuit. Quid ergo? an inde consequens erit, non agnovisse Tertullianum, summam esse & ineluctabilem Ecclesiarum Apostolicarum ac totius Ecclesiae Catholicae auctoritatem? Sed quum ipse ceteris sectis hinc de mendacio praejudicet, quod ab Ecclesiarum Apostolicarum communione exciderant; dicamus potius eum non sibi constare, quum Montanistas defendit; quibus utique sciebat, non esse cum Ec-

cle-

clesiis Apostolicis communicationem pacis & appellationem fraternitatis. Quum in quoscumque alios haereticos impetum faciebat, Ecclesiarum Apostolicarum communionem & consensionem velut invictum argumentum intorquebat: *Constat*, inquit (*a*), *omnem doctrinam, quae cum illis Ecclesiis Apostolicis, matricibus & originalibus fidei conspiret, veritati deputandam..... Omnem vero doctrinam de mendacio praejudicandam, quae sapiat contra veritatem Ecclesiarum..... communicamus cum Ecclesiis Apostolicis, quod nulla doctrina diversa: Hoc est testimonium veritatis*. Quo profecto argumento nullum praeclarius ac luculentius, non modo adversus Valentinianos & Marcionitas, verum & adversus Montanistas: ad quos tamen Tertullianus veluti quadam tempestate delatus, ad eorumque segregem sectam velut ad saxum adhaerens, quid ex iis principiis sponte flueret, videre non potuit; quamquam nihil intellectu facilius, & Montanisticam sectam fuisse de mendacio praejudicandam, quod ab Apostolicarum Ecclesiarum communione excidisset. Quod ergo Tertulliano, hoc & Cypriano accidit, ut a se ipse desciceret, ubi a veritatis orbita declinavit: adeoque de veteris Ecclesiae, imo & de ipsorum sensibus haud ex iis judicium ferendum, quae illis erroris defensione implicitis improvide & minus caute exciderunt. Quamquam hoc longe dispar meliorque sit Cypriani, quam Tertulliani caussa, quod ille in Ecclesiae communione permansit, & pulverem seu maculam, quae illi ex hoc certamine adhaeserat, Martyrii gloria purgavit, ac pio cruore detersit.

Quod autem ad S. Augustinum & ad ea pertinet, quae

(*a*) Lib. de Praescript. cap. XXI.

Sanctus Doctor de hac S. Cypriani controversia & cum Stephano concertatione conscripsit; dicimus spectandum esse imprimis S. Doctoris scopum, qui in eo aperte versabatur, ut Cypriani auctoritatem Donatistis eriperet; ostenderetque, quam illi perperam nefario schismati pravisque suis opinationibus S. Martyris nomen & exemplum obtenderent. Quod ut adsequeretur; & Donatistarum caussam teterrimam, & Cypriani, quam potuit optimam facere debuit; ac proinde & Concilii generalis, cui Donatistae refragabantur auctoritatem, & quaestionis, ad aevum Cypriani relatae, obscuritatem amplificare. His enim tribus S.Augustinus Donatistarum deteriorem Cypriani caussa faciebat. 1. Quod eorum aevo quaestio de Baptismo jam esset eliquata, quae dum viveret Cyprianus, magnis erat altercationum nebulis involuta. 2. Quod Cypriani aetate nondum fuerat haec quaestio plenariae Synodi auctoritate finita. 3. Quod S.Cyprianus in communione permansit cum iis, qui Haereticorum baptismum ratum habebant; a quibus tamen sacrilego schismate se se Donatistae disjunxerant. Quamquam autem in elevando & extenuando S. Martyris errore laudandum sit S. Augustini propositum; ei tamen ad hoc intento aliqua exciderunt; quae si ad extremum urgeantur, non modo quae nos adversus Parisienses Theologos propugnamus, verum & quae omnes Theologi adversus Protestantes & Novatores tuentur Catholica dogmata labefactare posse videntur. Quare ex illis seorsim spectatis elicienda non est veteris Ecclesiae, imo nec ipsiusmet Augustini vera & genuina sententia.

Primum ergo inde parat Augustinus S. Martyri defensionem, quod ea quaestio nondum fuisset illius aevo diligen-

ligenter pertractata, & nondum sublatae difficultates, ac solutae rationes, quibus veluti nebulis involvebatur; sed nulla reddita ratione Catholicum dogma sola consuetudine nitebatur: (*a*) *Quia tunc non exstiterant, nisi qui ei consuetudinem opponerent; defensiones autem ipsius consuetudinis non tales afferrent, quibus talis anima moveretur: noluit Vir gravissimus rationes suas, etsi non veras, (quod eum latebat,) sed tamen non victas, veraci quidem, sed tamen nondum assertae consuetudini cedere*. Hanc tamen consuetudinem eodem loco fuisse fatetur etiam aetate Cypriani consuetudinem orbis terrarum, (*b*) *quam ex Apostolica traditione venientem* ante Agrippinum universa tenebat Ecclesia: (*c*) *Consuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & haec sola opponebatur inducere volentibus novitatem, quia non poterant apprehendere veritatem*. An ergo ob quaslibet rationes, quibus aliquis moveatur, licebit veterem, & Apostolicam, & orbis terrarum, & Ecclesiae Catholicae consuetudinem deserere, & immutare? An non ejusmodi consuetudini ex Apostolica traditione venienti etiam nulla reddita ratione cedendum est? Id sane alibi docet disertis verbis Sanctus ipse Augustinus, nimirum lib. VI. cont. Julian. cap. V. ubi ait, quod etsi nulla ratione probetur, firmiter tamen credendum est, erui parvulos per baptismum e potestate tenebrarum, quoniam id suadeat in exorcizandis & exsufflandis parvulis Ecclesiae consuetudo: *Sed etsi nulla ratione indagetur, nullo sermone explicetur; verum tamen est quod antiquitus veraci fide Catholica praedicatur & creditur per Ecclesiam totam; quae filios fidelium nec exor-*

F 2 ciza-

(*a*) Lib. II. de Baptism. cap. VIII.
(*b*) Ibid. cap. VII. (*c*) Ibid. cap. IX.

cizaret, nec exsufflaret, si non eos de potestate tenebrarum, & a principe mortis erueret. Eccur ergo, etsi nulla ratione indagaretur, nullo sermone explicaretur; non esset tamen firmiter retinendum, quod antiquitus per totam credebatur & praedicabatur Ecclesiam; quae ab haereticis baptizatos non sola manuum impositione recepisset, si non in eis verum Christi Sacramentum & characterem agnovisset? Et sane si rationum obtentu licitum esset aliquando veteres convellere Ecclesiae Catholicae consuetudines, jam nihil ab audacia Novatorum tutum in Ecclesia esset. Nunquam enim temerariis hominibus rationes deerunt, quibus freti Ecclesiae ritus ac traditiones velut inanes futilesque, & ratione vacuas traducant.

Alteram, ut jam diximus, defendendi sive excusandi S. Martyris rationem inde S. Augustinus quam saepissime repetit, quod ejus aevo nondum ea de Haereticorum baptismate controversia fuerat plenarii Concilii auctoritate sancita. Ita enim, ut alia innumera loca praeteream; lib. II. de Baptismo cap. IV. *Satis*, inquit, *ostendit* (Sanctus Cyprianus) *facillime se correcturum fuisse sententiam suam .....si jam illo tempore quaestionis hujus veritas eliquata & declarata per plenarium Concilium solidaretur. Si enim Petrum laudat & praedicat ab uno posteriore collega patienter concorditerque correctum; quanto citius ipse cum Concilio provinciae suae universi orbis auctoritati, patefacta veritate, cessisset?* Quibus addendum & quod habet lib. III. cap. IV. *Profecto issem in eamdem* (Cypriani) *sententiam, nisi me ad diligentiorem considerationem revocaret tanta auctoritas aliorum, quos vel pares gratia doctrinae, vel etiam fortasse doctiores per tot gentes, Latinas, Graecas, Barbaras, & ipsam Hebraeam;*

Ec-

Ecclesia toto orbe diffusa parere potuit, quae ipsum quoque pepererat; qui mihi nullo modo videri potuerunt, frustra noluisse istam tenere sententiam: non quia fieri non potuit, ut in obscurissima quaestione verius pluribus unus paucive sentirent; sed quia non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles ejusdem religionis & unitatis viros, & magno ingenio & uberi doctrina praeditos, nisi pertractatis pro viribus atque perspectis rebus; ferenda sententia est. Qui haec & alia ejusmodi loca nobis objiciunt, non utique perpendunt, ut eis quoque exponenda sunt, & aliquo temperamento lenienda, nisi Ecclesiae caussam prodere velint, & Augustinum facere illius auctorem sententiae, quam hodie Novatores tanto studio propugnant; nimirum fieri posse aliquando, ut pauci vel unus adversus innumerabiles ejusdem religionis & unitatis viros, qui Romanum Pontificem ducem auctoremque sequantur, Catholicam veritatem propugnent: a qua certe absurdissima opinione longe aberat Sanctus Doctor, qui lib. II. de Doctrina Christiana cap. VIII. in discernendis libris Canonicis hanc nos regulam sequi jubet, ut quos omnes, & imprimis Apostolicae Ecclesiae recipiunt; imo quos plures gravioresque amplectuntur, pro Canonicis absque ulla haesitatione habeamus, etsi a quibusdam, sed numero & auctoritate minus praestantibus, rejiciantur: *In Canonicis autem Scripturis Ecclesiarum Catholicarum quamplurium auctoritatem sequatur; inter quas sane illae sunt, quae Apostolicas Sedes habere & Epistolas accipere meruerunt. Tenebit igitur hunc modum in Scripturis Canonicis, ut eas, quae ab omnibus accipiantur Ecclesiis Catholicis, praeponat eis, quas quaedam non accipiunt: in eis vero, quae non accipiuntur ab omnibus;*

prae-

praeponat eas; quas plures gravioresque accipiunt, eis; quas pauciores minorisque auctoritatis Ecclesiae tenent.

Denique, inde probat S. Augustinus, Cypriani exemplo non juvari caussam Donatistarum, quod quamquam Stephano & Episcoporum per orbem multitudini de haereticorum Baptismo refragabatur; tamen in unitate permansit, nec se ab eorum societate & communione subtraxit. Quod eo trahunt Novatores, ut quis inter Ecclesiae membra censeri debeat, quamquam a Romano Pontifice, consentiente multitudine Episcoporum, anathemate percellatur, dum sententiam excommunicationis aequo animo ferat; dum ipse tamen Catholicam diligat & teneat unitatem. A qua tamen mente quam longissime abfuisse Sanctum Doctorem inde perspicue colligitur, quod Pelagianos tamdiu (*a*) ad Ecclesiam quoddammodo pertinere credidit, quamdiu illos Sedes Apostolica in ipsius Ecclesiae communione sustinuit. At post factum de illis (*b*) *apud Sedem Apostolicam* (*c*) *sufficiens competensque judicium*, eos tamquam lupos ubique vitandos conterendosque traduxit.

Ex quibus omnibus constare arbitror, de veteris Ecclesiae, imo & de ipsorum Cypriani & Augustini sensibus circa Pontificis auctoritatem, judicandum non esse ex iis, quae vel S. Cyprianus in Stephanum irritatus effudit; vel S. Augustinus, ut S. Martyris erratum, quoad potuit, elevaret, de eadem controversia conscripsit. Quum ejusmodi sint, ut si crude ac simpliciter accipiantur, Haereticis po-

(*a*) Vid. Epistolas Conciliorum Afric. ad Innocent. inter Augustin. & se qq. num. CXXXV.

(*b*) Lib. II. Oper. Imperf. cont. Julian. num. CIII.

(*c*) Lib. IV. cont. duas Epist. Pelagianor. cap. ult.

potius ac Novatoribus, quam Gallicanis Patribus ac Theologis faveant. Si autem aliquo temperamento mollienda sunt; quemadmodum Adversarii suas interpretationes, ita nos & nostras adferemus. Interim vero haud parum profecimus demonstrando, quod ea, quae nobis objiciunt, tamquam Catholicorum dogmatum regulae spectari non debent, sed tamquam difficultates, quae adversus commune & Catholicum dogma ab haereticis & Novatoribus producuntur.

ARTICULUS II.

S. Augustinus in sua cum Donatistis de Haereticorum Baptismate controversia expendere noluit, nec debuit, quantum olim Catholicorum sententia ex Stephani decreto obtinuisset auctoritatis.

HAnc viam conciliandi S. Augustinum cum nostro, imo & cum communi & Catholico dogmate, ipse nobis aperit Illustrissimus Bossuetius superioris Libri Capite XVIII. ubi quemdam Sancti Doctoris locum versat, qui Conciliorum generalium, etiam in caussis fidei, indeclinabili auctoritati prima fronte refragari videtur. Exstat is locus lib. II. de Bapt. cap. III. ubi S. Augustinus tamquam rem notissimam jactat, priora Concilia, etiam quae ex universo orbe congregantur, posterioribus emendari; quod quum dicat occasione fidei ab haereticis laesae; inde palam sequi videtur, quod etiam in caussis fidei Conciliorum generalium decreta retractationi & emendationi ob-

obnoxia sint: *Quis nesciat*, inquit Sanctus Doctor, *& ipsa Concilia, quae per singulas regiones vel provincias fiunt, plenariorum Conciliorum auctoritati, quae fiunt ex universo orbe Christiano, sine ullis ambagibus cedere: ipsaque plenaria saepe priora posterioribus emendari, quum aliquo rerum experimento aperitur quod clausum erat, vel cognoscitur quod latebat*. Haec S. Augustini verba Auctor Anonymus Tractatus de Libertatibus Ecclesiae Gallicanae (*Antonius Charlas*) lib. X. cap. IX. quum objecisset, hanc illi Gallicanae Declarationis Illustrissimus Defensor obduxit Capite mox citato responsionem: „Verba quidem Augustini, quae Anonymus „urget, occasione fidei esse prolata: Nihil tamen prohi- „bere, quominus occasione capta, de Conciliorum de- „cretis universim tractet, atque ab uno casu transeat ad „alios, quibus priora Concilia, etiam plenaria, a poste- „rioribus emendari possint. Agebat enim adversus Do- „natistas universalis Ecclesiae contemtores, qui proinde „Conciliorum autoritatem, non ex illa a Christo Eccle- „siae universali facta promissione, sed humano more „aestimabant: qua quidem intentione, sufficit, ut pro- „bet Donatistis, anterius habitum Cypriani Concilium „objicientibus, posteriora Concilia anterioribus merito „anteponi, iis certe casibus, in quibus esse possit emen- „dationi locus. Ceterum cum eos casus ad rerum expe- „rimenta restringit, id diligentissime cavet, ne ad ipsam „fidem invariabilem protendantur.

Eamdem responsionem obducere oportet & alteri loco, quem superiori Articulo descripsi, ubi Sanctus Doctor disertis conceptisque verbis testatur, quod & ipse in eamdem isset cum Cypriano sententiam, nisi tanta eum

Eccle-

Ecclesiae fere universae revocasset auctoritas; *non quia*, inquit, *fieri non potuit, ut in obscurissima quaestione verius pluribus unus paucive sentirent; sed quia non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles ejusdem religionis & unitatis viros, & magno ingenio & uberi doctrina praeditos, nisi pertractatis pro viribus atque perspectis rebus, ferenda sententia est*. Quibus verbis palam docere videtur fieri aliquando & evenire posse, ut in rebus ad religionem pertinentibus, ut in illa de haereticorum baptismate controversia, veritatem pauci potius aut etiam unus, quam innumerabiles, Capiti Ecclesiae adhaerentes, adsequantur ac teneant. Quod certe Christi promissionibus, qui Ecclesiae Catholicae sive in Synodis Oecumenicis repraesentatae, sive per orbem dispersae se se adfuturum promisit, & Spiritum veritatis missurum, qui eam ab errandi periculo tutam praestaret, apertissime refragatur. Verum quum ejusmodi ex Christi promissionibus in Ecclesia Catholica auctoritatem non agnoscerent Donatistae; S. Augustinus cum eis, vel eis se se adtemperans, ac morem gerens, & humano more rem aestimans, ait, non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles, per tot Gentes, Latinam, Graecam, Barbaram, & ipsam Hebraeam, & magno ingenio praeditos, & uberi doctrina celebres, ferendam esse sententiam.

Pariter humano more S. Augustinus rem aestimare censendus est, quum in eodem lib. cap. IV. profert verba, quae Bossuetius in praesenti Capite objicit: *Neque nos tale aliquid auderemus asserere* (quale Stephanus jussit) *nisi Ecclesiae Catholicae concordissima auctoritate firmati; cui & ipse* (Cyprianus) *sine dubio cederet, si jam illo tempore quaestionis bujus veritas eliquata & decla-*

rata per plenarium Concilium solidaretur. Verba illa, quae parenthesi inclusimus; *quale Stephanus jussit*; eodem ac Augustiniana cursivo, ut vocant, charactere apud Bossuetium errore, ut puto, Typographi impressa sunt. Nam S. Augustinus Stephani hoc loco non meminit, ut neque meminit, ubicumque huic sententiae aliae similes & adfines occurrunt. Ubi etiam notandum est, quod in his aliisque similibus locis, debitum parendi Ecclesiae universalis auctoritati non ex eo repetit, quod Ecclesia propter Christi promissiones, & inhabitantem in ea Spiritum veritatis, absolute errare non possit: sed quoniam *moraliter*, ut ajunt, & humano more rem aestimando, fieri non potest, ut erret, quum post diuturnas per varias regiones Episcoporum & Synodorum de aliquo argumento conflictationes veritas eliquata, & ad Concilium generale perducta, summa omnium Episcoporum & unanimi consensione firmatur. Idque sibi vult Sanctus Doctor, quum paullo inferius eodem loco subjungit: *Quomodo enim potuit ista res tantis altercationum nebulis involuta, ad plenarii Concilii luculentam illustrationem confirmationemque perduci, nisi primo diutius per orbis terrarum regiones, multis hinc atque hinc disputationibus & collationibus Episcoporum pertractata constaret?* Sensus est, quod in ejusmodi quaestionibus, quae salva pace in Ecclesia disceptari sinuntur, nunquam in unam eamdemque sententiam omnes tamdem Episcopi conspirarent, nisi post diuturnas disceptationes & collationes, illos in unum eumdemque sensum veritas eliquata compelleret. Itaque S. Augustinus in hoc aliisque similibus locis, quae tanto strepitu & contentione a Refractariis objiciuntur, Conciliorum generalium auctoritatem non adscribit praesentiae & inspira-

tioni

tioni Spiritus Sancti, qua multitudo & corpus Episcoporum sub uno Capite regitur & gubernatur; sed manifestationi veritatis; quae, humano more rem aestimando (*a*), *post magnos dubitationis fluctus ad plenarii Concilii confirmationem perducta* nunquam fuisset; nisi (*b*) *remotis dubitationibus*, & ambagibus (*c*) *eliquatissima perspectione* discussis, (*d*) *ad verum liquidum* perventum aliquando fuisset, & nisi (*e*) *unum aliquid eliquatum sincerumque* omnibus *placuisset*. Quum igitur dupliciter spectari & aestimari possit Conciliorum auctoritas, nimirum vel humano more, vel divinis regulis, & ex illa a Christo Ecclesiae universali facta promissione, S. Augustinus in suis adversus Donatistas libris, ubi de haereticorum baptismate disserit, Conciliorum generalium auctoritatem ut plurimum priori modo spectavit, quoniam Donatistae Ecclesiae universalis contemtores etsi divinam in Synodis generalibus auctoritatem agnoscere recusabant; eam tamen adimere non poterant, quae iisdem Synodis humanis saltem rationibus vindicatur.

Non modo adversus Donatistas, verum etiam adversus Manichaeos eadem methodo usum esse S. Augustinum, sequentibus verbis egregie docet Eminentissimus Cardinalis Perronius (*f*): „S. Augustin employe l'argument „ de l'Eglise autrement contre les Manichéens, & il s'en „ sert autrement pour luy. Contre les Manichéens il ne „ le met en oeuvre que comme un argument probable, „ ny plus ny moins que celuy du consentement de l'E- „ scole pour verifier les livres de Platon ou d'Aristote,

G 2 d'au-

(*a*) Lib.II. de Bapt. cap.VII.
(*b*) Ibid lib.I. cap VII.
(*c*) Lib.III. cap.III.
(*d*) Lib.II. cap.IV.
(*e*) Lib.I. cap.XVIII.
(*f*) Perroniana, verbo *Eglise*.

„ d'autant que les Manichéens ne reconnoissent pas la
„ societé Catolique pour vraye Eglise, & pour une com-
„ pagnie perpetuellement & infailliblement assistée de
„ l'esprit de Dieu, là ou pour son particulier il le prend
„ pour un moyen, non seulement conjectural, mais ne-
„ cessaire & propre à faire une foy non seulement hu-
„ maine, mais divine, d'autant qu'il reconnoissoit & re-
„ veroit l'Eglise en cette qualité; quand il parloit de foy,
„ il disoit, je ne croiray point à l'Evangile si l'autorité
„ de l'Eglise ny m'emouvoit: quand il parloit à Eux, il
„ disoit, de quel livre tiendrat' on l'auteur pour certain,
„ si l'on doute que les lettres que l'Eglise tiens des Apo-
„ stres soient d'eux? qui est comme s'il eust distribué son
„ discours ainsi, a moy qui tiens la societé Catholique
„ composée du consentement de tous les peuples pour
„ estre l'Eglise de Dieu, la colomne de verité, ce m'est
„ un argument institué de Dieu, une autorité surnaturel-
„ le, un moyen de foy divine; a vous qui ne la tenez pas
„ en cette qualité, prenez la pour un moyen de foy hu-
„ maine, pour un argument probable, pour une autorité
„ profane & seculiere; l'un me rend coupable d'infideli-
„ té, si je n'y adjoute foy, que l'autre vous rende pour
„ le moins coupables d'opiniastreté. Quae omnia nemo non videt a Manichaeis ad Donatistas, solis mutatis nominibus, facile posse transferri.

Porro ob eamdem rationem multo magis S. Doctor abstinere debuit ab adducenda in medium Romani Pontificis auctoritate, quae unice ex divinis promissionibus pendet, neque ut illa generalium Conciliorum humanis etiam momentis ac rationibus aestimari potest. Quinimo si res ad humanae prudentiae regulas exigatur, plane absurdum

vi-

videtur, ut unus certusque aliquis homo ab errandi periculo immunis tutusque omnino habeatur. Non ergo debuit S. Augustinus in hac de haereticorum baptismo adversus Donatistas disputatione, ut Conciliorum generalium, ita Stephani auctoritatem urgere: nam rem humano more aestimando, ut absurdum est totius orbis Episcoporum, post diutinas de aliquo argumento conflictationes in unam eamdemque sententiam in plenaria Synodo conspirantium multitudini refragari: ita rationi consonum non esse videtur, ut unius hominis auctoritati & judicio, in re multis adhuc altercationum nebulis involuta, universus orbis cedere debeat.

Deinde e re S.Augustini & Catholicorum erat, Cypriani erratum in illa de Baptismo disputatione, quoad fieri poterat, elevare & extenuare, non autem amplificare & exaggerare. Nam quo levius S. Cyprianus erraverat, & quo plures rationes ad ejus reatum extenuandum adferebantur, eo minus ejus auctoritate & exemplo Donatistarum caussa juvari poterat: eaque tanto magis inde firmari videbatur, quanto legitimae auctoritatis contemtus utrimque similior fuisse demonstrabatur. Non ergo debuit S. Augustinus Stephani in hoc negotio auctoritatem obtrudere, eamque suis momentis expendere: nam illam Donatistae cum generatim contemnebant, tum ad illam in hac quaestione repudiandam, suo illis exemplo Cyprianus praeivisse videbatur. Igitur humano more de hac tota controversia disputans, nusquam Romani Pontificis, nusquam Sedis Apostolicae, nusquam Ecclesiae Romanae auctoritatem Donatistis opposuit; etsi in re obscura maximi saltem instar praejudicii haberi debuisset, nec potuisset sine peccato a Cypriano cum suis Afris, & a Firmiliano aliisque Orien-

Orientalibus tanta contentione & obstinatione repelli. Stephanum ergo & Cyprianum repraesentat Augustinus veluti *duos eminentissimarum Ecclesiarum, Romanae scilicet & Carthaginensis Episcopos* (*a*); sed quis eorum auctoritate praestaret, minime exponit. Subjungit, multos sensisse cum Stephano, quosdam cum Cypriano; sed quantum valeat multitudinis Episcoporum capiti adhaerentium auctoritas, non expendit. Ait alio in loco (*b*), Cypriano *Stephanum praecepisse*, ne Haereticorum baptismus veluti profanus & irritus haberetur; sed neque Stephanum arguit velut auctoritatis suae limites praetergressum, neque Cyprianum ab inobedientiae crimine absolvit. Ait praeterea (*c*), Stephanum *etiam abstinendos putasse, qui de suscipiendis haereticis priscam consuetudinem convellere niterentur*. Et laudat quidem, ac plurimum celebrat Cyprianum, quod non sese ab Ecclesiae communione nefario schismate separaverit: laudat etiam Stephanum, quod mitiora consilia sequutus sit; nullibi tamen vel levissime indicat, quod tamquam potestate abusus errantes Afros & Orientales, suaeque voluntati repugnantes, gravissimae poenae minis intentis, ad obsequium flectere voluisset. Denique S. Doctor apertissime profitetur (*d*), se nolle ea retractare, quae Stephanum inter & Cyprianum peracta sunt. Quare ipsius menti palam adversatur, quod Adversarii contendunt, eum judicem esse debere contentionis, quae inter illos exarsit, ex eoque petendum, num Stephanus suae limites potestatis excesserit, quum gravissimis poenis intentatis Cyprianum ad avitam

&

(*a*) Lib. de unic. Baptism. cont. Pet. cap. XIV.
(*b*) Lib. V. de Bapt. cap. XXIII.
(*c*) Ibid. cap. XXV.
(*d*) Ibidem.

& Apostolicam traditionem revocare voluit; & num Cyprianus Stephano parere debuerit jubenti, ut consuetudinem revocaret, quae ante Agrippinum etiam in Africa obtinuerat.

CAPUT V.

„ Sancti Stephani Papae contra rebaptizationem
„ decretum tota Sedis Apostolicae autoritate
„ factum; & tamen Concilii generalis sententiam merito exspectatam. S. Augustini loci.

ARTICULUS UNICUS.

Nullo certo aut probabili argumento demonstratur, Stephani decretum de Haereticorum Baptismo fuisse dogmaticam Sedis Apostolicae definitionem. Imo graves conjecturae non desunt, quibus contraria sententia solide stabiliatur.

DOgmaticam Sedis Apostolicae aut Romani Pontificis definitionem, illam in praesentia esse dicimus, cui qui pertinaciter refragaretur, haereticus, juxta nostram opinionem, censeri & judicari deberet. Porro Theologi communiter varias conditiones requirunt, ut Romani Pontificis, imo & Conciliorum generalium definitiones hunc gradum summae auctoritatis obtineant, cui absque nota & infamia haereticae pravitatis obsisti & contradici non possit. Has conditiones nisi exponamus, quaestio quam versamus, clare ac dilucide definiri non poterit. Eas

ex

ex Cellotio & Bannesio Turnelius refert (*a*); ad easque libet expendere Stephani decretum. Sic enim constabit, num tale fuerit, ut ei repugnare & obniti, haereticum faceret; adeoque num inter eas Sedis Apostolicae definitiones habendum sit, quas in praesentia spectamus.

Primum signum, quo discernere possumus, an aliquod decretum Pontifici tamquam privato Doctori, vel tamquam Pontifici sollenniter quidquam & ex Cathedra pronuncianti tribuendum sit, hoc ex Bannesio refert Turnelius, si a Pontifice in suo decreto aut constitutione dicatur (*b*): *Qui oppositum senserit aut dixerit, anathema sit.* Hanc eamdem notam discernendis Conciliorum de fide judiciis proponit etiam latiusque exponit eruditissimus Canus: „Altera, *inquit* (*c*), nota est, cum in hanc for„mam Synodus decreta praescribit: si quis hoc aut illud „senserit, anathema sit.... *aut*, si in eos, qui contradi„xerint, excommunicationis sententia ipso jure feratur. Observat tamen in Concilio Tridentino sessione habita XI. Octobris an. 1551. definitum esse, Confessionem Sacramentalem Eucharistiae praemittendam esse, si conscientia peccati mortalis gravat: & protinus addi: *Si quis contrarium docere, praedicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere praesumserit, eo ipso excommunicatus exsistat.* „Sed hoc, subjungit Ca„nus, propter periculum cautum est; erat enim opinio „contraria perniciosa: ideoque excommunicatio illa ad „publicam doctrinam vel maxime refertur. Nam quod „sententia Cajetani non fuerit pro haeretica condemna-

„ta,

(*a*) De Eccl. quaest. V. ar. III.
(*b*) 2. 2. Quaest. I. ar. X.
(*c*) Lib. V. de Locis cap. V.

„ ta, & nos testes sumus, qui Concilio interfuimus, & „ contextus ipse demonstrat &c.

Jam vero Stephani decretum ad hanc regulam exigamus. Et primo ex Adversariis petimus, ut locum proferant quo Stephanus sollenniter pronunciaverit: si quis senserit, aut dixerit, collatum ab haereticis baptismum validum ratumque non esse; anathema sit. Quod si ejusmodi locum proferre non possunt; probent saltem, in Cyprianum & Firmilianum, aliosque Afros & Orientales Episcopos latam reapse fuisse a Stephano excommunicationis sententiam. Probent, inquam, non ex abrupto quodam Firmiliani loco, sed iis testimoniis, quae S. Augustini verbis, ex quibus altera opinio manifeste colligitur, praeferri debeant. Nam ait quidem S. Doctor (*a*) quod Stephanus *putaverat abstinendos, qui de suscipiendis haereticis priscam consuetudinem convellere conarentur*: at reapse eos abstinuisse, non dicit. Sed, quid, inquam, non dicit? imo vero eodem loco diserte testatur, quod *vicit pax Christi in cordibus eorum*. Et alibi (*b*): *Quum ergo Stephanus non solum non rebaptizaret haereticos, verum etiam hoc facientes, vel ut fieret decernentes, excommunicandos esse censeret, sicut aliorum Episcoporum & ipsius Cypriani literae ostendunt, tamen cum eo Cyprianus in unitatis pace permansit*. Itaque ex ipsius Cypriani & aliorum Episcoporum, hoc est, Firmiliani litteris haud aliud colligit Augustinus, quam quod eos Stephanus excommunicandos esse censebat; reapse excommunicasse, non colligit; imo expresse docet, quod Cyprianus cum Stephano in unitate permansit. Et infra: *Stephanus & Cyprianus*,

(*a*) Lib. V. de Bapt. cap. XXV.
(*b*) Lib. de unico Bapt. cap. XIV.

ambo in unitate Catholica constituti: quorum Stephanus baptismum Christi in nullo iterandum esse censebat, & hoc facientibus graviter succensebat. Cyprianus autem... baptizandos in Ecclesia Catholica existimabat. Multi cum illo, multi cum isto etiam sentiebant, utrique cum eis in unitate consistentes. Quibus nihil disertius desiderari potest: hoc enim loci Donatistas arguit, qui se se ab unitate Catholica separaverant: objicit autem illis non modo, ut solet, S. Cypriani, verum & Stephani exemplum, quem *Episcopatum illibatum gessisse*, Petilianus fatebatur; qui tamen cum Cypriano, & aliis quibusdam sibi repugnantibus in pace & unitate permansit. Deest itaque prima conditio, quam Theologi requirunt, ut Pontifex loqui ex Cathedra censeatur.

Demus tamen, veram esse quorumdam opinionem, quod Stephanus intra minas non haeserit, sed reapse fulmen intorserit; non inde tamen statim & incunctanter sequitur, quod Cypriani sententiam haereticam ex cathedra pronunciaverit. Sic Tridentina Synodus Sessione citata cap. VII. recte monet, quod homini *communicare volenti revocandum est in memoriam* illud Apostoli praeceptum: „ Probet autem se ipsum homo; ac subjungit: *Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat*. Postea vero Canone XI. statuit, quod *si quis contrarium docere &c. praesumserit, eo ipso excommunicatus exsistat*. Vult ergo, Ecclesiasticam & saluberrimam consuetudinem retineri, & in alterius opinionis adsertores excommunicationis fulmen intendit; nec tamen illa senten-

tia,

tia, Cano teste, qui Synodo interfuit, fuit pro haeretica condemnata. Itaque etsi eadem poena proposita Stephanus praecepisset, veterem & saluberrimam consuetudinem de non rebaptizandis haereticis retineri, & nihil innovari praeter id, quod traditum est; non inde tamen statim colligi deberet, fuisse Cypriani sententiam haereseos infamia notatam.

Quare addenda est altera nota vel regula, quam ex Cellotio & Bannesio Turnelius adfert, ut nimirum a Pontifice dicatur: *Qui contrarium senserit, tamquam haereticus habeatur*; eamque etiam loco citato laudatus Canus praescribit. Quamquam autem Firmilianus scribat, a Stephano vocatum fuisse Cyprianum *Pseudochristum, & Pseudoapostolum, & dolosum operarium*; (quod tamen an reipsa Stephanus dixerit, & quo sensu dixerit, merito dubitatur; quum nullum hujusce rei vestigium in Cypriani litteris exstet; & probabile sit id etiam, ut alia plura, fuisse a Firmiliano praeter modum exaggeratum;) attamen haereticum appellatum fuisse, Firmilianus non scribit, id profecto minime omissurus, si hoc quoque elogio Cyprianum Stephanus dehonestasset. Queritur in sua ad Pompejum Epistola ipse Cyprianus, quod *Sacerdotes Dei, veritatem Christi & Ecclesiae unitatem tuentes*, Stephanus *abstinendos putaret*: eos autem velut haereticos abstinuisse non queritur. Quod, ut vidimus, S. Augustinus etiam ex aliorum Episcoporum litteris colligit.

Tertium sollennis & ex Cathedra pronunciatae definitionis ex Cellotio & Bannesio apud Turnelium indicium est, *si talis definitio tamquam ab omnibus Fidelibus acceptanda & credenda sicut dogma fidei expresse proponatur*; eamdemque notam etiam in Conciliorum genera-

lium definitionibus Canus locum habere decernit. Deest autem Stephani decreto ejusmodi Apostolicae definitionis indicium sive nota. Non enim in eo proponitur *quidquam*, ut Cani verbis utar, *quod expresse & proprie a fidelibus firmiter credendum, aut tamquam dogma fidei Catholicae accipiendum dicatur*: sed praecipitur, nihil innovari praeter id quod traditum est, & veterem consuetudinem retineri. Agnoscimus ergo in Stephani decreto auctoritatem Cathedrae praecipientis, non Cathedrae definientis. Idque probant Augustini verba, quibus Meldensis Episcopus probare contendit „ Stephanum non tantum „ suasisse, sed etiam pro potestate egisse. Neque solum „ Cypriano *ad ista non consensisse*, *verum etiam contra* „ *scripsisse atque praecepisse*: quae ait esse verba autorita„ tem Cathedrae demonstrantis. At verba illa Cathedram praecipientem demonstrant non definientem. Non enim ait S. Augustinus, contra Cyprianum Stephanum aliquid definivisse quod tamquam fidei Catholicae dogma ab omnibus esset credendum; sed *praecepisse* quod ab omnibus in recipiendis haereticis servari vellet. Itaque supra veterem consuetudinem Stephanus non addidit nisi praeceptum, ut quod antea sola consuetudine fere ubique obtinebat, etiam ex lege servaretur: quamquam & ipsa consuetudo seu *mos populi Dei vel instituta Majorum pro lege servanda sit*, quemadmodum idem S. Augustinus docet Epist. XXXVI. al. LXXXV. ad Casulanum. Quare ut Agrippinum Carthaginensem Episcopum, qui, ut est apud Vincentium Lirinensem (*a*), *primus omnium mortalium ..... contra morem atque instituta Majorum rebaptizandum esse censebat*, nemo violatae Catholicae fi-

dei

(*a*) Common. I. cap. IX.

dei ac velut haereticum damnat: ita Cyprianum aliosque Stephani praecepto minime obtemperantes, inobedientiae quidem arguere possumus, non tamen haereticos pronunciare.

Denique ad sollennem Sedis Apostolicae definitionem Theologi exigunt, ut praevio maturo examine veritas in quaestione posita per Pontificem definiatur. Non semel autem animadvertimus, priscis illis temporibus examen rerum a Pontifice ex cathedra definiendarum ut plurimum peractum esse in Synodis Episcoporum Italiae Romae coactis, quae S.Augustino aliisque Patribus Africanis *Transmarina Concilia* dicta sunt, ut pluribus probat Auctor *de la Dissertation Theologique sur la celebre dispute entre le Pape S. Estienne & S. Cyprien Evêque de Carthage* I. Par. §. II. & seqq. Quem morem etiam Stephani & Cypriani aevo obtinuisse, constat ex Synodis in caussa Lapsorum, seu de recipiendis Lapsis, & adversus Novatianos, non modo Carthagine & alibi, verum & Romae per ea tempora celebratis. At nullam ejusmodi Synodum coactam Romae fuisse ad quaestionem de recipiendis haereticis seu de haereticorum baptismate examinandam, per quam probabile nobis videtur: quamquam enim Auctor libelli Synodici, & ex eo Baluzius in nova Conciliorum Collectione Romanam sub Stephano de hoc argumento Synodum in medium adferant; eis tamen praeponimus, ac praeponendum existimamus S. Augustini testimonium, qui nullam ejusmodi Synodum agnovisse videtur: ait enim, quod illius multo magis quam Conciliorum sub Agrippino in Africa celebratorum mentionem Cyprianus fecisset, si celebrata fuisset (*a*): *Satis ostendit* (Cyprianus) *multo magis*

(*a*) Lib. II. de Bapt. cap. IX.

magis se fuisse commemoraturum, si quod de hac re Transmarinum vel universale Concilium factum esset. Nondum autem factum erat, quia consuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & haec sola opponebatur inducere volentibus novitatem, quia non poterant apprehendere veritatem. Solius ergo consuetudinis, non autem universalis, vel Transmarinae Synodi auctoritas opponebatur iis, qui veterem traditionem convellere nitebantur; quibus propterea, ut eodem loco Sanctus ipse Doctor observat, opus Concilio fuit, ne temere avitum morem ac ritum abrogare velle viderentur: *Et eo ipso quod Concilium Agrippini* (Cyprianus) *commemorat, aperte indicat fuisse aliam consuetudinem Ecclesiae. Neque enim opus erat, hoc Concilio velle statuere, si consuetudine tenebatur.* Et infra Capite XII. ex Conciliis sub S. Cypriano habitis colligit, legem de baptizandis haereticis, quam in Africam Agrippinus invexerat, ad Cyprianum usque minime obtinuisse: Nam *si permanebat*, inquit, *ab Agrippino usque ad Cyprianum consuetudo baptizandi ab haereticis venientes, ut quid facta sunt a Cypriano de hac re concilia?* Ergo Stephano qui veterem & fere ubique obtinentem consuetudinem vindicabat, nullo fuit opus Concilio: quae tum solum necessaria videri possunt, quum quidquam definiendum est, quod potuerit ingruentium disputationum nebulis obscurari; secus autem quum id unum praecipitur, ut vetus & ubique obtinens, & in omnium oculos irruens Ecclesiae Catholicae consuetudo etiam indiscussa servetur. Nam quemadmodum idem S. Augustinus alibi observat (*a*): *Si quid tota per orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit disputare, insolen-*

(*a*) Epist. LIV. al. CXVIII. ad Januar. cap. V.

ſolentiſſimae inſaniae eſt. Et libro citato de Baptiſmo capite VIII. teſtatur, quod niſi Agrippinus ejuſque Synodus veterem conſuetudinem deſerere tentaviſſent, *non auderet iſte* (Cyprianus) *ſaltem ratiocinari adverſus eam*. Hujus autem Concilii auctoritate nequaquam Stephanus movebatur, ideoque veterem conſuetudinem objicere ſatis habuit, indigne ferens, quod in eam quiſquam ratiocinari auderet ac diſputare contenderet. Non eſt ergo cur habitam hac de re a Sanctiſſimo Pontifice Synodum exiſtimemus; ac proinde nullis indiciis & conjecturis probari poteſt, quod rem voluerit ſollenniter definire & univerſae Eccleſiae proponere tamquam dogma firmiter ab omnibus & inconcuſſa fide tenendum, & cui nemo refragari auderet, qui nollet ab Eccleſia projici, & tamquam haereticus judicari. Unde etiam conſequens eſt, quod quaecumque ex Cypriano & Firmiliano vel Auguſtino proferunt Adverſarii, non ad eas pertinent Sedis Apoſtolicae vel Romanorum Pontificum definitiones, quas omnino irretractabiles & irreformabiles eſſe decernimus ac propugnamus: quae videlicet ſollenniter & ex Cathedra prolatae ſint, iiſque notis & characteribus deſignentur, quos diſcernendis ejuſmodi definitionibus ipſi Adverſarii praeſcribunt.

CA-

CAPUT V.

„ Noviſſimi Autoris Anonymi effugia: non tan-
„ tum pertinaces, ſed Sancti poſt Papale
„ decretum aliud quid deſiderant.

Cujuſmodi fuerit Papale illud decretum, cui S. Cyprianus cum pluribus Africanis Epiſcopis repugnavit, articulo ſuperiori demonſtravimus. Nempe decretum illud fuit Romani Pontificis quidquam fieri jubentis, non autem aliquid definientis, quod Catholica divinaque fide ab omnibus crederetur; ac proinde debebatur illi promtae voluntatis obedientia, ſed non adhuc in obſequium fidei captivatae mentis adſenſus; quique pertinaciter reſtiterunt, inobedientiae, non autem haereſeos crimen admittere potuerunt. Porro quam gravem Cyprianus culpam admiſerit, retractare nolim; eſt enim arduum opus & utrimque periculo objectum; hinc quidem, ſi culpam exaggeres, ne debita Sancto Martyri pietas violari videatur: illinc autem, ne culpam extenuando, temerariis hominibus occaſio detur ad ſimilia paſſim audendum, perinde ac nonniſi venialis culpa ſit, Romano Pontifici quidquam Apoſtolica auctoritate jubenti etiam in re graviſſima refragari. Satius ergo erit S. Auguſtinum imitari, qui ut ſaepius animadvertimus, in id unum incubuit, ut Cypriani culpam cum illa Donatiſtarum collatam, quoad fieri poterat, elevaret. Quo pertinent S. Doctoris loca illa, quae Meldenſis Epiſcopus adfert (*a*): *Res ad plenarii Concilii auctoritatem roburque perducta eſt*: (*b*) *Poten-*

(*a*) Lib. II. de Bapt. cap. IX. (*b*) Ibid. lib. III. cap. II.

tentior veritas de unitate veniens: (c) Cypriani sententiam *Catholicus orbis terrarum robustissima firmitate consensionis exclusit*. Nempe in iis omnibus ac similibus locis S. Augustinus cum Donatistis differens, qui neque in Romano Pontifice, neque in Conciliis generalibus ullam auctoritatem agnoscebant, quae divinis ac certis Christi promissionibus niteretur, humano modo rem aestimat; ut ipse quoque alicubi Bossuetius fatetur; & pondus auctoritatis expendit, quod Catholica sententia Cypriani aevo, & quod per ea Donatistarum & ipsius Augustini tempora, ex vi solius consuetudinis obtinebat. Quis vero neget, longe majus esse robur consuetudinis, postquam discussis altercationum & speciosarum rationum nebulis, ad plenarii Concilii luculentam illustrationem confirmationemque perducta est; quam quum adhuc multis hinc atque hinc Episcoporum disputationibus & collationibus pertractatur, & propter inveniendi difficultatem in diversas sententias nobiles Ecclesiae scinduntur? Quum ergo, rem humanis rationibus aestimando, graviorem Donatistae quam Cyprianus auctoritatem contemnerent, longe gravior erat Donatistarum quam Cypriani culpa.

Hinc etiam facile intelligi potest, quo sensu idem S. Augustinus venialem alicubi dixerit eamdem S. Martyris culpam; nempe non absolute, & quo sensu leviora quaedam peccata venialia dicuntur, sed cum illa rursus Donatistarum collatam; quae cum gravissimo schismatis scelere conjuncta deleri neque per martyrium poterat; quemadmodum non uno in loco Sanctus ipse Cyprianus animadvertit (a): *Nec si occisi pro Nomine foris fuerint, admitti secundum Apostolum possunt ad Ecclesiae pacem*, quan-

(a) Ubi sup. (b) Epist. LII. ad Antonian.

quando nec spiritus nec Ecclesiae tenuerunt unitatem. Et alibi (*a*): *Quale delictum est, quod nec baptismo sanguinis potest ablui? Quale crimen est, quod martyrio non potest expiari?* At Sanctus Cyprianus quamquam de haereticorum Baptismo a Stephano aliisque per orbem Episcopis dissidebat, in eorum tamen ac totius Ecclesiae Catholicae communione permansit; quare quaecumque fuerit illius culpa, martyrio potuit expiari & baptismo sanguinis ablui, ut identidem S. Augustinus observat; qui etiam passim docet, obrutam fuisse ejusmodi maculam abundantia meritorum & lumine ardentissimae caritatis, quo Sancti Martyris anima coruscavit: *Cetera enim*, inquit (*b*), *multa & magna ejus merita, & animus praecipua caritate plenissimus, per quem cum Collegis diversa sentientibus pacatissimus mansit, & in unitate Ecclesiae passio gloriosa, satis ostenderunt, eum fuisse sarmentum in Christi radice fructuosum, quod Pater etiam ab ista reprehensione purgaret, ut fructum posset adferre majorem*: quorum & similium verborum sensus est, plurima & maxima sanctissimi viri merita, quae illum usque ad martyrii coronam provexerunt, & flagrantissimam caritatem qua Ecclesiae pacem & unitatem dilexit, & ardorem quo schismaticos & haereticos insectatus est, in caussa esse, cur de illius culpa quam mitissime judicemus. Non ergo ex genere suo venialem esse levemque culpam existimavit Augustinus, Pontifici resistere praecipienti veterem & Apostolicam & ubique fere obtinentem consuetudinem retineri: alioquin non eam in Cypriano levem fuisse ex ingentibus ejus meritis arguisset: sed vel levem judi-

(*a*) Lib. de Orat. Dominica.
(*b*) Lib. II. cont. Gaudent. cap. VIII.

judicavit cum gravissimo schismatis scelere comparatam, vel ob aliquam ex iis rationibus, quae culpam ex genere suo mortalem, venialem aliquando faciunt; ac potissimum ob rectitudinem voluntatis; quia nimirum non quemadmodum Donatistae (*a*) *nimis amando sententiam suam, vel invidendo melioribus, usque ad praecidendae communionis & condendi schismatis vel haeresis sacrilegium*, Sedi Apostolicae & Ecclesiae restitit; sed quia (*b*) *apud haereticos vel schismaticos datum Christi baptismum propterea nolebat agnoscere, quod eos nimium detestaretur, quos a Catholica unitate, quam nimium dilexit, separatos dolebat.*

Denique ex dictis etiam colligitur, quo sensu intelligendum sit quod ex eodem S. Augustino in hoc Capite Meldensis Episcopus objicit: (*c*) *Nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere nisi universae Ecclesiae concordissima auctoritate firmati; cui & ipse sine dubio cederet* (Cyprianus), *si jam illo tempore quaestionis hujus veritas eliquata & declarata per plenarium Concilium solidaretur*. Colligitur, inquam, ex dictis quomodo & haec S. Augustini verba intelligenda sint. Ut enim superius animadvertimus, in hoc adversus Donatistas Opere eam dumtaxat auctoritatem Sanctus Doctor urget, quam Catholica sententia ex humanis rationibus & vi consuetudinis obtinebat. Itaque resistere consuetudini, antequam veritas eliquata ad plenarii Concilii robur perduceretur, (*d*) humana tentatio fuit, (*e*) & humanae infirmitatis error, quem in Cypriano cooperuit unitas caritatis. Isset

I 2 in

(*a*) Lib. II. de Baptis. cap. V.
(*b*) Lib. de unic. Baptism. cont. Petil. cap. XII.
(*c*) Lib. II. de Bapt. cap. IV.
(*d*) Ibid. cap. V.
(*e*) Ibid. lib. I. cap. XVIII.

in eumdem errorem Augustinus (*a*), nisi eum ad diligentiorem considerationem tanta aliorum auctoritas revocasset, apud quos per universam Ecclesiam vetus consuetudo servabatur: quia non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles, nisi pertractatis pro viribus atque perspectis rebus, ferenda sententia est: vis ergo consuetudinis, apud innumerabiles & fere ubique obtinentis, saltem deterrere debuit Cyprianum, quin eum errorem tanto studio & contentione defenderet. Praeterea vis eadem consuetudinis non modo S. Augustinum retinuit, ne praeceps iret in Cypriani sententiam, (*b*) verum etiam suggessit quid illi interim tenendum esset, donec rem totam adtentius examinaret. Denique ad Catholicam veritatem tunc Sanctus Augustinus constantissime adhaesit, atque omnibus adhaerendum existimavit, quum eadem consuetudo, discussis altercationum nebulis, universae Ecclesiae concordissima auctoritate firmata est. Quae omnia ex variis quae indicamus Sancti Doctoris locis habentur, in quibus vi sola consuetudinis nititur, & varios auctoritatis gradus expendit, quos illa, rem humanis rationibus aestimando, meretur; nec eam unquam auctoritatem urget, quam ex divinis promissionibus Ecclesia consecuta est.

CA-

(*a*) Ibid. lib. III. cap. IV. (*b*) Ibid. cap. V.

CAPUT VI.

„ Quaestionem rebaptizationis a Cypriano
„ & Asseclis inter adiaphora non
„ fuisse repositam.

CAPUT VII.

„ An Augustinus aliique Patres eam quaestio-
„ nem pro adiaphora habuerint ?

ARTICULUS PRIMUS.

Ex Adversarii in his duobus Capitibus disputatione aperte sequitur, Africanos Episcopos non modo Stephano, verum & universae Ecclesiae errorem exitialem & in scripturis damnatum tribuisse.

Mens Illustrissimi Adversarii in his duobus Capitibus est demonstrare, hinc Africanos Episcopos existimasse, consuetudinem de non iterando haereticorum baptismate errorem esse sacrarum litterarum testimonio damnatum, & qui non in re indifferenti & adiaphora versaretur, sed unde hominum salus aeterna penderet: illinc vero Augustinum aliosque Patres judicasse, consuetudinem illam per totam Ecclesiam ab ipsa origine propagatam, saluberrimam esse & ad Apostolos referendam, proindeque nulla nova & contraria observatione mutandam.
Hinc

Hinc autem manifeste ſequitur, conſuetudinem, quam velut errorem exitialem & in ſcripturis damnatum Africani Epiſcopi proſcindebant, fuiſſe Stephano (*a*) cum tot millibus Epiſcoporum, (*b*) quos per tot gentes, Latinas, Graecas, Barbaras, & ipſam Hebraeam, Eccleſia toto orbe diffuſa parere potuit, proindeque & cum ipſa univerſa Eccleſia communem.

Ut autem luculentius appareat, quam turpis erroris maculam Epiſcoporum millibus & Eccleſiae toto orbe diffuſae Carthaginenſis Concilii Patres inuſſerunt, ipſa hîc adtexam eorum judicia, quae Boſſuetius in medium adfert. Epiſcopus quidam ordine tertius: *Qui haereticorum baptiſma probant, noſtrum evacuant*: Eccleſia ergo toto orbe diffuſa, quae, ut S. Auguſtinus hunc Canonem expendens obſervat (*c*), non quidem haereticorum, ſed datum ab haereticis baptiſmum Chriſti probabat, noſtrum evacuabat!

Canon XVIII. *Secundo baptiſmate* (in Eccleſia dato ſcilicet) *qui non fuerit baptizatus, regno caelorum fiet alienus*. Ergo qui per tot gentes, Latinas, Graecas, Barbaras, & ipſam Hebraeam, ab Haereticorum caſtris ad Eccleſiam Catholicam convolabant, nec ſecundo baptiſmate tingebantur, a regno caelorum perinde erant alieni atque quum in Satanae lupanaribus verſabantur, quamquam ea desererent, ut ad regnum caelorum in ipſius Eccleſiae ſinu formarentur.

Can. XX. *Qui haereticorum baptiſma probat, quid aliud quam haereticis communicat*? „ Quid ergo (*d*),

„ ante

(*a*) Lib III. cont. Creſcon. cap. III.
(*b*) Lib. III. de Bapt. cap. IV
(*c*) Lib. VI de Bapt. cap. XXVII.
(*d*) Lib. III. de Bapt. cap. II.

„ ante Agrippinum,a quo ista caepit quasi nova ratio ad-
„ versus consuetudinem dimicans, numquid Ecclesia Ca-
„ tholica cum haereticis communicabat? Quid post Agrip-
„ pinum, quando nisi ad pristinam consuetudinem redi-
„ tum esset, alterum moliri Concilium non esset necesse
„ Cypriano, numquid Ecclesia Catholica cum haereticis
„ communicabat?

Can. XXI. *Quot sint baptismata, viderint aut praesumtores, aut fautores haereticorum &c.* Ergo praesumtores erant, qui veterem & ex Apostolica traditione venientem, & universalem, & Sedis Apostolicae auctoritate roboratam consuetudinem sequebantur; & praesumtores non erant pauci illi, qui eamdem orbis terrarum consuetudinem tanta auctoritate munitam damnare audebant, & convellere nitebantur!

Can. XXIII. *Si error non obtemperat veritati, multo magis veritas non consentit errori.* „ Quoquo modo
„ sit erratum, ut verbis utar Tertulliani (*a*), tamdiu uti-
„ que regnavit error, quamdiu in Africanis Conciliis nova observatio invecta non est. Agrippinum ergo liberanda veritas exspectabat!

Can. XLVII. *Me non movet, si aliquis Ecclesiae fidem & veritatem non vindicat, quando Apostolus dicat: Quid enim si exciderunt a fide quidam illorum?* Ergo Ecclesiae fides & veritas in paucis Afris & Orientalibus servabatur; & a fide exciderat Ecclesia toto orbe diffusa firmissimae illi & immobili Petrae inhaerens super quam Christus aedificavit Ecclesiam?

Can. LXI. *Qui haereticis Baptismum Ecclesiae concedit & prodit, quid aliud quam sponsae Christi Judas ex-*

(*a*) Lib. de Praescript. cap. XXIX.

exſiſtit? „ Talem fuiſſe Eccleſiae conſuetudinem, *inquit*
„ *in hunc Canonem S. Auguſtinus* (*a*), ipſi qui hoc Con-
„ cilium faciunt, ſaepe commemorant. Si ergo nihil aliud
„ quicumque hoc facit, quam ſponſae Chriſti Judas ex-
„ ſiſtit, ſicut iſta ſententia pronuntiata eſt; Judas autem,
„ ſicut docet Evangelium, traditor fuit.... ergo & ante-
„ quam iſta dicerent, traditores facti erant omnes per il-
„ lam conſuetudinem, quam tunc Eccleſia retinebat.

Ex adlatis ſententiis conficit Boſſuetius, quod eam quaeſtionem Africani Epiſcopi inter indifferentes minime reponebant. Quibus addit, quod ſuam ſententiam non humanis ratiociniis, ſed divinis teſtimoniis muniebant. Legant, inquit, Cyprianum quicumque dubitaverint: Audiant Epiſcopos in Concilio Carthaginenſi ita decernentes: *Baptiſma, quod dant haeretici & ſchiſmatici, non eſſe verum, ubique in ſcripturis ſanctis declaratum eſt &c.* Quare cum errorem damnant, cum veritatem inculcant, non niſi veritatem in ſcripturis revelatam, nec niſi errorem in ſcripturis damnatum intelligi volunt, qui haec pro adiaphoris habere dicuntur.

Dico iterum cum Tertulliano: Quoquo modo erratum ſit, tamdiu utique regnavit error, quamdiu Agrippinus novam conſuetudinem non invexit. Quoquo modo erratum ſit, ejuſmodi error per totam Eccleſiam ab ipſa origine propagatus eſt: (*b*) *audeat ergo aliquis dicere eos erraſſe qui tradiderunt*. Quoquo modo erratum ſit, totius orbis hic error fuit. *Non invenio*, inquit Sanctus Auguſtinus (*c*), *cur iſtam conſuetudinem, quae poſt Cyprianum etiam*

(*a*) Lib. VII. de Bapt. cap. XXV.
(*b*) Lib. de Praeſcript. cap. XXXVIII.
(*c*) Lib. IV. de Baptiſm. cap. VI.

etiam plenario totius orbis Concilio confirmata est, tam robustam & antea idem Cyprianus invenerit, ut quum ejus mutandae auctoritatem quam sequeretur Vir tanta scientia praeditus quaereret, non nisi in Africa sola factum paucis ante se annis Agrippini Concilium reperiret. Quod quum sibi ADVERSUS TOTIUS ORBIS MOREM *non sufficere cerneret, has rationes* (ex scripturarum testimoniis perperam intellectis contextas) *arripuit, quas modo nos antiquitate ipsius consuetudinis, & plenarii postea Concilii auctoritate firmati, diligentius considerantes, verisimiles potius quam veras esse invenimus*. Ergo errorem, Concilii Carthaginensis judicio in scripturis damnatum, ante Agrippinum, & post ipsum, praeter *Africam solam*, tota profitebatur Ecclesia; & scripturarum testimonia ideo in medium producebantur, quoniam Africanae sub Agrippino Synodi auctoritas *adversus totius orbis morem* minime sufficere videbatur. Ex quibus omnibus aperte sequitur, errorem, Afrorum Episcoporum sententia, mortiferum & exitialem, ut qui verum baptismum evacuaret, & homines haereticorum communione pollueret, & a fide & a regno caelorum alienos, & sponsae Christi faceret proditores, fuisse Stephano cum tota Ecclesia, cum toto orbe, & cum tota retro antiquitate communem. Quod erat demonstrandum.

ARTICULUS II.

Africanorum Episcoporum auctoritatem nullius in hac quaestione esse debere momenti, quum eorum differendi & agendi ratio non adeo nostris, quam omnium Catholicorum Theologorum communibus notionibus adversetur.

UT hoc demonstrem, haud aliis mihi opus est argumentis, quam quae in hoc Capite Bossuetius ipse suppeditat. Nempe in eo totus est, ut S. Augustini aliorumque Patrum testimoniis probet, morem admittendi haereticos sine novo Baptismo non fuisse adiaphoram ac variabilem disciplinam, sed a Deo revelatam certissimam & inconcussam veritatem. Hanc autem veterum Patrum fuisse mentem ex eo colligit, quod S. Augustinus adversus Donatistas allegabat cum Stephano Ecclesiae consuetudinem universalem, quae per totam Ecclesiam ab ipsa origine propagata (a) *non nisi ab Apostolis tradita merito crederetur*; quod non aliud Stephanus praedicabat, urgebatque quam consuetudinem, sed universalem, sed ab Apostolis constantissimo tenore ad nos usque deductam; quam liber Anonymus apud Rigaltium Stephani tempore adversus Cyprianum Cyprianique asseclas conscriptus appellat *vetustissimam consuetudinem ac traditionem Ecclesiae*; quod non alio spiritu Eusebius (b) *consuetudinem ab antiquis ductam temporibus*, ac (c) *traditionem ex Apostolorum*

(a) Lib. IV. de Baptismo cap. XXIV. &c.
(b) Lib. V Hist. cap. II.
(c) Ibid. cap. III.

lorum temporibus derivatam, a Cypriano primo mutatam agnoscat; quod Sanctus Hieronymus scribat (*a*), illos ipsos Episcopos, qui rebaptizandos haereticos statuerant, ad antiquam consuetudinem revolutos novum emisisse decretum; quod ipsa etiam flagrante discordia, Cyprianus ejusque Collegae Africani consuetudinem sibi adversari ultro fatebantur; id quod Sanctus Augustinus saepe notat, qui & eam consuetudinem *universalem & robustam* vocat, quam Stephanus tueretur, & quidem ab Apostolica traditione venientem, hac etiam data regula (*b*): *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi ab Apostolis traditum rectissime creditur*, quod assidue Sanctus Doctor inculcat.

His praemissis, subjungit Illustrissimus Adversarius: „ Haec Augustini dicta, qui, Catholici licet, ad variabi- „ lis & adiaphorae disciplinae detorquent negotia, hi „ profecto improvidi Ecclesiae matri firmissimas aucto- „ ritates de dogmatis fidei etiam traditione tutandis ex- „ torquere conantur: quia nimirum vis traditionis infringitur, nisi certissima sit fidei Catholicae regula, ut omnes Theologi profitentur.

Sed videamus, annon potius Africani Episcopi, annon potius ipsi Adversarii, quum eis adversus Stephanum patrocinantur, vim & auctoritatem traditionis funditus evertant. Quaerimus enim, an licuerit Agrippino, an post Agrippinum licuerit Cypriano & Africanis Episcopis consuetudinem per totam Ecclesiam ab ipsa origine propagatam, & ab Apostolis constantissimo tenore ad nos

(*a*) Dial. adv. Luciferianos.
(*b*) Lib. IV. de Bapt. cap. XXIV.

usque deductam, erroris insimulare? An licuerit Agrippino *contra divinum Canonem*, ut ait Vincentius Lirinensis (*a*), *contra universalis Ecclesiae regulam*, *contra sensum omnium Consacerdotum*, *contra morem atque instituta Majorum*, novam observationem invehere, qua toti Ecclesiae, imo & ipsis Apostolis, aut saltem eorum discipulis mortiferi erroris labes inureretur? Denique an licuerit Africanis Episcopis *adversus totius orbis morem* ipsis probe perspectum & exploratum, ut saepe S. Augustinus animadvertit, temere insurgere, & non modo Stephanum, verum & tot retro sanctissimos Martyres & Pontifices, ac tot Episcoporum millia indignis notis perstringere, eosque velut a fide devios, & haereticorum communione pollutos, & sponsae Christi & animarum proditores traducere? Si dixerint Adversarii, haec Agrippino, haec Africanis Episcopis licuisse, vis traditionis & auctoritas penitus labefactatur, quae profecto non alio nititur fundamento, quam quod Ecclesia in his quae ad fidem & mores pertinent, errare non potest. Quare quae per universam Ecclesiam ab omnibus retro temporibus servata sunt, ac potissimum si ex mera Dei voluntate & arbitrio pendeant, ea necesse est ad divinam traditionem referre. Unde enim de haereticorum baptismo secura esset Ecclesia nisi hoc tamquam divinitus traditum per Apostolos accepisset? Hinc illa praeclara S. Augustini regula superius quoque commemorata: *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur.* Haec autem regula certissime fallit, si perspecta Ecclesiae consuetudine, quae per totum orbem ab antiquis temporibus

(*a*) Commonit. I. ca p. IX.

ribus obtinebat, licuit in eas voces erumpere: *Qui haereticorum baptisma probant, nostrum evacuant: Secundo baptismate qui non fuerit baptizatus, regno caelorum fiet alienus: Qui haereticorum baptisma probat, quid aliud quam haereticis communicat? Qui haereticis Ecclesiae baptisma concedit & prodit, quid aliud sponsae Christi quam Judas exsistit?* Si consuetudinem robustam, universalem, per totam Ecclesiam ab ipsa origine propagatam, & ab Apostolis ad Agrippini & Stephani tempora constantissimo tenore deductam, licuit his notis configere, ubi quaeso vis & auctoritas traditionis? Si multitudinem Episcoporum Romano Pontifici adhaerentium licuit gravissimis hisce ac mortiferis erroribus onerare, ubi quaeso auctoritas Ecclesiae? quae certe jacet ac nulli fere usui est, nisi moralis, ut ajunt, Episcoporum unanimitas, nisi eorumdem Episcoporum pars maxima Romano Pontifici adhaerens, in his quae ad fidem & mores petinent, errandi periculo eximatur.

Haud me latet quid Adversarii respondeant. Mirificus ille distinctiuncularum artifex Turnelius negat (*a*), *quod in controversia de baptismo ab Haereticis collato, tempore Stephani Summi Pontificis & S. Cypriani moralis fuerit unanimitas, saltem completa & perfecta*; idque propterea quod (*b*) Stephani edictum multas habebat numero, dignitate ac scientia illustres Ecclesias sibi contrarias & adversantes, quales erant Africae, Asiae, Cappadociae, Numidiae, Ponti & Orientis Ecclesiae.

Haec tamen quae tanto strepitu jactantur, S. Augustini ac veterum Patrum notionibus apertissime refragantur.

(*a*) De Eccl. Quaest. III. art. V.
(*b*) Ibid. Quaest. V. art. III. & Quaest. III. art. IV.

tur. Nam juxta communes & pervulgatas notiones tamdiu permanere censetur in aliqua societate moralis unanimitas, quamdiu quorumdam resistentia non impedit, quominus universae societati quidquam absolute ac simpliciter tribuatur: At quaecumque fuerit Ecclesiarum Africae, & Asiae &c. resistentia, haec S. Augustinum, & alios Patres minime impedivit, quin admittendi sine novo baptismo haereticos consuetudinem universae Ecclesiae tribuerent: ergo non defuit in hac controversia moralis Episcoporum unanimitas. Quod pertinet ad S. Augustinum, longum esset omnia loca commemorare, in quibus etiam tempore Cypriani hanc fuisse docet non quidem multorum in Ecclesia, sed ipsius universalis Ecclesiae consuetudinem ac traditionem: *Saluberrimam consuetudinem*, inquit lib. II. de Bapt. cap. VII. *tenebat Ecclesia... quam credo ex Apostolica traditione venientem; sicut multa, quae non inveniuntur in literis eorum, neque in Conciliis posteriorum, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, nonnisi ab ipsis tradita & commendata creduntur*. Et Capite sequenti observat, quod eam consuetudinem, quam universa tenebat Ecclesia, nisi prior ante Agrippinus, & nonnulli per Africam Coëpiscopi ejus etiam per Concilii sententias deserere tentavissent, non ausus fuisset S. Cyprianus ratiocinari adversus eam; sed *ubique intuens universalem robustamque consuetudinem, coarctasset se potius &c.* Et lib. V. cap. VI. monet, ideo Cyprianum aggressum esse ad Agrippini sententiam etiam rationibus confirmandam, quoniam in ejus Concilio *adversus totius orbis morem* non satis esse momenti judicavit. Et ejusdem libri capite XXIII. *Consuetudo illa, quae* (a Stephano) *opponebatur Cypriano ab eorum* (Aposto-

lo-

lorum) *traditione exordium sumsisse credenda est: sicut sunt multa, quae universa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis praecepta bene creduntur, quamquam scripta non reperiantur*. Quae regula in eam de haereticorum baptismate controversiam quadrare non poterat, nisi ipso quoque Stephani aevo consuetudinem admittendi haereticos sine novo baptismo universa probasset Ecclesia. Et libro tertio contra Cresconium cap. III. illi qui ad pompam dicuntur Asiae, Cappadociae, Ponti & Orientis Episcopi, Sancto Doctori pauci Orientales dicuntur: quibus etiam additi Africae & Numidiae praesules, non impediunt, quin simpliciter & absolute toti orbi eorum error displicuisse dicatur: *Proinde si jam omnino credendum sit, quinquaginta Episcopis Orientalium id esse visum quod septuaginta Afris vel aliquanto etiam pluribus, contra tot millia Episcoporum, quibus hic error in toto orbe displicuit; cur non potius etiam ipsos paucos Orientales suum judicium correxisse dicamus?* Ergo ex Augustino erat cum Stephano moralis Episcoporum, sive totius Ecclesiae ac totius orbis unanimitas. Idipsum autem & ex aliis Scriptoribus colligitur, quorum superius luculenta in hanc rem ac perspicua testimonia descripsi.

Sed ut in orbitam redeamus; aut licuit *paucis* Orientalibus & *quibusdam* Afris avitam consuetudinem ex Apostolorum temporibus derivatam, & a Romano Pontifice, consentientibus *totius orbis* Episcopis, adsertam lacerare, aut non licuit; si licuit, ubi quaeso est Ecclesiae, ubi traditionis auctoritas? Si non licuit, cur quaeso Gallicani Antistites & Parisienses Theologi adversus Stephanum, cur contra Romani Pontificis auctoritatem eorum testimoniis utuntur? Nam dicimus, eos praepostero adver-

versus haereticos zelo in transversum actos sic errare potuisse in auctoritate Romani Pontificis deprimenda, ut ab eis erratum est in Apostolica traditione damnanda, & universa Ecclesia mortiferi erroris macula dehonestanda: quam eorum temeritatem sequentibus verbis castigat Auctor Anonymus Tractatus adversus Cypriani sententiam; qui, ut multis videtur, ipso S. Martyris aevo florebat: ait enim, quod *in hoc genere quaestionis nulla omnino potuisset controversia aut disceptatio emergere, si unusquisque contentus venerabili Ecclesiarum omnium auctoritate & necessaria humilitate, nihil innovare gestiret*. Et infra observat, haereticis perditionis hoc unicum esse solatium, si *errores & vitia universarum Ecclesiarum correxisse apud simillimos sui & compares celebrentur*. Tum subjungit, *monstri simile esse ipsos Episcopos talia scandala cogitare*.

CAPUT VIII.

„ Quid objiciant qui haec referunt inter adiaphora: Firmiliani & Basilii locus.

De hoc argumento videsis quae latissime differit Cl. Thomassinus Differt. II. in Synodos de Baptismo Haereticorum a num. XXXIII. usque ad finem.

CA-

CAPUT IX.

„ Quae ſit illa Synodus univerſalis, quam in hac
„ quaeſtione Auguſtinus memoret. Nicae-
„ nam eam eſſe: ſed utcumque ſit,
„ noſtra immota eſſe.

De hac Synodo, cujus auctoritatem Donatiſtis identidem objicit Auguſtinus, haud omnino diſplicent Viri docti conjecturae apud Tillemontium Not. XLIV. in S. Cyprianum: quod nempe ea in Africa Auguſtini aevo cum apud Catholicos, tum apud Donatiſtas opinio invaluerit, quaeſtionem de haereticorum baptiſmo fuiſſe jampridem Synodi Oecumenicae decreto finitam: Sed quae fuerit illa Synodus, Catholicos perinde atque haereticos ignoraſſe. Niſi enim Donatiſtis cum Auguſtino de aliqua Oecumenica Synodo conveniebat; quî Sanctus Doctor hujuſce Synodi auctoritate tam fidenter ſuos premebat Adverſarios? Si autem diſtincte noverat; cur eam nunquam ſuo nomine appellabat? Itaque quam conſtans erat opinio de hac controverſia in aliqua Oecumenica Synodo judicata, tam S. Auguſtinus haeſiſſet in ea Synodo deſignanda, in cujus hac de re decretum omnes characteres & notae convenirent, quibus illud Sanctus Doctor exornat; quod nempe editum fuerit in Concilio cunctarum gentium, totius orbis, & univerſae Eccleſiae; quod ejus auctoritati ceſſurus fuiſſet Cyprianus; quod finem quaeſtioni dederit; quod quidquam adeo certum & eliquatum ſanxerit, ut nulla tergiverſatione poſſet eludi: haec enim omnia neque in Arelatenſis, neque in Nicaenae Synodi

hac de re decreta adeo plane ac luculenter convenire videntur, quam in ſuis adverſus Donatiſtas libris paſſim jactat ac praedicat Auguſtinus. Vide Tillemont. loc. citat. §. ſeu art. I. & II.

CAPUT X.

„ Non tantum fidei cauſſae, ſed etiam aliae,
„ quae univerſalem ſpectarent Eccleſiam, ab
„ univerſali Concilio retractandae, nec niſi
„ conſenſione orbis finitae eſſe creduntur:
„ Cauſſa Caeciliani: S. Auguſtini locus.

POſſem quae hoc Capite obſervat Illuſtriſſimus Auctor ſine ulla reſponſione dimittere, quum ea nequaquam ad praeſentem ſpectent diſputationem, in qua Romano Pontifici ἀσφαλείαν dumtaxat in cauſſis fidei morumque vindicamus: Caeciliani autem cauſſa, vel ipſo fatente Adverſario, in mera facti quaeſtione verſabatur. Attamen ne S. Auguſtini locus, quem ad deprimendam Romani Pontificis, extollendam vero Conciliorum generalium auctoritatem Boſſuetius adfert, Lectoribus minus cautis & eruditis imponat, libet in eo exponendo paullulum immorari, & paucis oſtendere, quam & in hoc negotio ipſius Romani Pontificis auctoritas eminuerit.

AR-

ARTICULUS UNICUS.

S. Augustini de Melchiadis in caussa Caeciliani & Donatistarum judicio testimonium expenditur, & cum S. Optati Milevitani sententia nostroque dogmate conciliatur.

Locus Augustini, quem nobis objicit Illustrissimus Adversarius, ex Epistola XLIII. al. CLXII. desumtus est, in qua plurima occurrunt ad Donatistarum historiam & nefarii schismatis originem pertinentia. Refert autem inter cetera Sanctus Doctor, quod quum Melchiadis & Romanae Synodi sententia Caecilianus innocens pronunciatus, rejectus autem damnatusque Donatus fuisset, conquestos esse Donatistas, quod malos perpessi judices essent; *quae vox*, inquit, *est omnium malorum litigatorum, quum fuerint etiam manifestissima veritate superati*. Ostendit autem quid hostibus Caeciliani facto opus fuerat, si caussae suae vere & ex animo confidebant, justeque de suis judicibus querebantur: *Ecce putemus illos Episcopos, qui Romae judicarunt, non bonos judices fuisse; restabat adhuc plenarium Ecclesiae universae Concilium, ubi etiam cum ipsis judicibus caussa posset agitari, ut si male judicasse convicti essent, eorum sententiae solverentur. Quod utrum fecerint, probent: nos enim non factum esse facile probamus, ex eo quod totus orbis non eis communicat: aut si factum est, etiam ibi sunt victi; quod ipsa eorum separatio manifestat.*

Ex his verbis duo, inquit Bossuetius, concludimus;

alterum, post prolatum habita Synodo Papae judicium, *restasse adhuc plenarium Ecclesiae universae Concilium*, qua Pontificis judicium Synodi sententia solveretur; alterum, quamvis nulla fuerit Oecumenica Synodus, quae Melchiadis judicium retractaret, haud minore auctoritate decisam fuisse caussam, eo quod orbis terrarum non communicaret Donatistis: imo ut ibidem Augustinus ait, *Experti sunt, cum Caeciliano permanere consensionem orbis terrarum*: quibus verbis constare ait Bossuetius, Melchiadis judicium, quod alioqui canonico ordine retractari potuisset, ipsa Ecclesiae consensione in summam autoritatem evectum. Adjungit, quod quamquam haec facti quaestio erat, de facto tamen agebatur, in quo tota Donatistarum caussa verteretur: ex quo proinde illud efficitur, non tantum in fidei quaestionibus, sed etiam in omnibus, quae totam Ecclesiam spectarent, robur summum in consensione esse positum. Haec Bossuetius.

Nos autem his tribus doctissimi Praesulis observationibus totidem contrarias theses opponimus.

Primo enim statuimus, Caeciliani caussam Melchiadis & Romanae Synodi judicio terminatam, non fuisse obnoxiam Synodi generalis retractationi.

Secundo, eam retractari non potuisse nisi ex Romani Pontificis indulgentia, & in Synodo, cui vel ipse vel per suos Legatos Romanus Pontifex praesideret.

Tertio, caussam Caeciliani, de qua laudato loco disserit Augustinus, haud fuisse iis caussis adnumerandam, quae ad universam Ecclesiam pertinerent.

Primam thesim elicimus ex S. Optato Milevitano libro I. de Schismate Donatistarum num. XXIV. & seqq. ubi de Romana sub Melchiade Synodo agens ait, a XIX.

Epi-

Episcopis in ea confidentibus singulas in Donatum latas fuisse sententias: Caecilianum vero eorum omnium sententiis innocentem fuisse pronunciatum, *etiam*, inquit, *Melchiadis sententia, qua judicium clausum est*. Quae verba ita doctissimus Albaspinaeus interpretatur: „Quasi diceret, etiam a Summo Pontifice absolutus, post cujus judicium de Caeciliani innocentia non est dubitandum. Quare subjungit Optatus: *Sufficit ergo & Donatum tot sententiis esse percussum, & Caecilianum tanto judicio esse purgatum*: Miraturque veluti rem indignam, & cum summa temeritate, audacia & furore conjunctam, quod ab ejusmodi judicio Donatus appellandum putaverit: *Et tamen Donatus appellandum esse ab Episcopis credidit! Ad quam appellationem Constantinus Imperator sic respondit: O rabida furoris audacia, sicut in caussis Gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt!* Observant quidem Viri eruditi, non proprie Donatum a Romanis judicibus appellasse; verbaque illa legi in epistola Constantini ad Episcopos, qui Concilio Arelatensi interfuerant, ut ad suas provincias reverterentur: quare ea dicta videri, quum Donatistae ad Imperatorem non a Romana sed ab Arelatensi Synodo appellassent; ac latuisse Optatum quae ad hanc Synodum pertinebant. Verum haec S. Doctoris σφάλματα vim non infringunt argumenti, quod ex hoc loco conficimus. Hoc enim satis habemus, quod a Romani Pontificis sententia non potuerit ipsius judicio appellari nisi ab homine, qui rabido furore & audacia praeceps agebatur. Ceterum adjungit Optatus, duos in Africam, utique a Romano Pontifice, Episcopos missos esse, Eunomium & Olimpium, *ut*, e Synodi Romanae sententia, *pronunciarent, ubi esset Catholica*: quorum

hanc

hanc refert fuisse novissimam sententiam: *Illam esse Catholicam, quae esset in toto orbe diffusa, & sententiam decem & novem Episcoporum*, hoc est Melchiadis Romanaeque Synodi, *jamdudum datam dissolvi non posse*: eamque furentibus licet & omnia susdeque miscentibus Donatistis, executos esse: *sic communicaverunt Clero Caeciliani, & reversi sunt*. Denique reversis in Africam Caeciliano & Donato, ait, contentionem recruduisse, novis partium studiis rursus inflammatam; nec tamen opus fuisse significat, ut eorum caussa in Synodo generali retractaretur, sufficere existimans, *& Donatum tot sententiis* (scilicet Melchiadis & octodecim Episcoporum) *fuisse percussum, & Caecilianum innocentem totidem sententiis declaratum*.

His quidem prima fronte contraria esse videntur quae ex S. Augustino Illustrissimus Adversarius objicit; nimirum post Melchiadis & Synodi Romanae judicium restasse adhuc plenarium Ecclesiae universae Concilium, ad quod confugerent Donatistae, & in quo Synodi Romanae sententia retractaretur. Attamen si rem attente consideremus, & cujusmodi futurum esset illud Ecclesiae universae Concilium sedulo expendamus, quae primo adspectu contraria esse videntur, optime inter sese convenient. Plenarium Concilium, de quo loquitur Augustinus, vel ipsa Arelatensis Synodus fuit, ut Launojo placet, aut saltem ex hac Synodo, cujus statim mentionem injicit S. Doctor, conjicere possumus, cujusmodi futurum esset plenarium illud Ecclesiae universae Concilium. Quum enim Donatistae Romanae Synodi judices, quorum judicio & Caeciliani innocentia & eorum improbitas declarata fuerat, apud Imperatorem veluti perperam ab eis fuisset judicatum,

tum, accusassent: *dedit ille*, inquit S. Doctor in eadem Epistola paullo post verba quae Adversarius adtulit, *aliud Arelatense judicium, aliorum scilicet Episcoporum; non quia jam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, & omnimodo cupiens tantam impudentiam cohibere.* Aliqua in hunc S. Augustini locum observanda sunt. Et primo quidem observare oportet, quod quamquam Constantini auctoritati & jussioni tribuere videatur, quod caussa Caeciliani & Donatistarum post Romanum Concilium fuerit in Arelatensi Synodo retractata; attamen non absque Romani Pontificis consensu instauratum fuisse judicium, vel ipsi Adversarii fatentur (*a*), colliguntque ex epistola Synodi ad Silvestrum, in qua his eum verbis Patres adloquuntur. *Et utinam ad hoc tantum spectaculum interesse tanti fecisses!.... Sed quoniam recedere a partibus illis minime potuisti, in quibus & Apostoli quotidie sedent, & cruor ipsorum sine intermissione Dei gloriam testatur &c.* Ex quibus verbis constat, ad Synodum invitatum fuisse Silvestrum; & quamquam eo accedere noluerit, attamen legatos misisse Claudianum & Vitum Presbyteros, & Eugenium & Cyriacum Diaconos, qui se *ex urbe Roma missos a Silvestro Episcopo*, in actorum subscriptione testantur. Id autem jure factum esse Henricus Valesius agnoscit: Quum enim, inquit, ob assiduas interpellationes Antistitum partis Donati, placuisset Imperatori Constantino caussam illam, quae Melchiadis Papae sententia terminata jam fuisset, iterum ventilare, invitandus necessario fuit Romanus Episcopus; ne de sententia ejus, cujus maxima erat in Ecclesia auctoritas, minoris

(*a*) Vid. Nat. Alex. in Hist. Saec.IV. Disser.IV. quaest. I. & Henric. Valesf. de Schism. Donatist. cap. IX.

ris dignitatis Episcopi absque ipsius consensu cognoscere voluisse viderentur.

Secundo, quamquam S. Augustinus docet, dedisse Constantinum aliud Arelatense judicium, aliorum scilicet Episcoporum; constat tamen, haud alios prorsus fuisse Episcopos, qui post Romanum Concilium Donatistarum & Caeciliani caussam in Arelatensi Synodo retractarunt. Nam praeter Pontificem maximum, qui per Legatos adfuit, ex Patribus qui Romae sederant, Marinus Arelatensis, Maternus Agrippinensis, Reticius Augustodunensis, Merocles Mediolanensis, & Proterius Capuensis, Arelatensi Concilio interfuerunt. Unde colligunt Viri eruditi, (*a*) aut non vere Donatistas ad Imperatorem a Melchiadis & Romanae Synodi judicio provocasse & appellasse; aut si qua fuit appellatio, verae appellationis vim non habuisse: forma enim judiciorum passa non fuisset, ut iidem judices de appellatione & de judicio, quod Romae primum constitutum, & de quo appellatum esset, judicarent. Adduntque, quod in illo Concilio quum sederit Summus Pontifex & per Legatos praefuerit, nulli mirum videri debet, si permiserit de judicio suo cognosci, & suam sententiam ab Episcopis & a semetipso examinari. Itaque (*b*) sicut ab uno & eodem ad ipsummet, ita a Melchiade & Synodo Romana ad aliam legitimam Synodum provocari non potuit, nisi ut caussa a summo judiciorum Principe cum paucioribus Adsessoribus cognita & definita, ab eodem rursus in frequentiori judicum senatu cognoscatur & terminetur. Quae non provocatio est, sed supplicatio, nec

in

(*a*) Albaspin. Observat. X. in Optat. Milevit. Franc. Balduin. Praef. in eumd. Optat. Henric. Va es. de Schism. Donatist. cap. VIII.

(*b*) Thomassin. Differt. XII. in Conc. Chalced. num. XIII.

in rei potestate, sed in libertate summi Judicis posita.

Denique observandum est, dedisse Constantinum, annuente Summo Pontifice, aliud Arelatense judicium, non quia, inquit Augustinus, jam necesse erat, sed Donatistarum furori & perversitatibus cedens &c. Quod & ipse Constantinus aperte profitetur cum in epistola ad Aelafium sive Ablavium Africae Vicarium; tum in litteris ad Chrestum Episcopum Syracusanum. Unde colligere est, post Romanae Sedis judicia haberi quandoque potuisse frequentiora Concilia, non quia necesse absolute esset, sed ex quadam erga errantes indulgentia, vel ad frangendam rebellium & furiosorum hominum pertinaciam. Ex his certe verbis Augustini (inquit Franciscus Balduinus Praefat. in Optat.) intelligo Constantinum importunitati Donatistarum extra ordinem concessisse, quod juris ordinarii fuisse videri vis. Quibus verbis Calvinum doctissimus Jurisconsultus adloquitur. Videsis & Valesium de Schismate Donatistarum cap. VII. & Tillemontium *Hist. du Schisme des Donatistes article XX.*

Huic ergo Arelatensi Synodo fingere possumus simile & adfine futurum plenarium illud Ecclesiae universae Concilium, quod memorat Augustinus, & in quo docet, Caeciliani & Donatistarum caussam potuisse post Romanos judices retractari. Fingere, inquam, possumus imo & debemus, non fuisse hujusmodi Concilium nisi consentiente & per suos Legatos praesente Romano Pontifice celebrandum. Et rursus, quemadmodum Arelatensis Synodus habita est, non quia necesse erat post Romanum judicium caussam Donatistarum in ampliore Synodo retractari; sed datum id est Principis & Pontificis indulgentia importunis Donatistarum clamoribus, ut quocumque modo tandem

quiescerent, ac turbas ciere desisterent: ita de plenaria illa judicare possumus; quod nequaquam ea fuisset absolute necessaria ad eamdem caussam rursus examinandam & irretractabiliter terminandam.

Superest ut tandem ultimam thesim demonstrem, qua superius constitui, caussam Caeciliani, quam S. Augustinus in illa Epistola docet potuisse post Romanum judicium in plenario Ecclesiae universae Concilio retractari, nequaquam iis caussis adcenseri debuisse, quae proprie ad universam Ecclesiam pertinerent. Nam facti quaestio erat, unde nullatenus Ecclesiae caussa pendebat; quemadmodum pluribus in locis S. Augustinus conceptis disertisque verbis animadvertit, ac potissimum in Breviculo Collationis cum Donatistis. Ita Collat. diei tertiae cap. XI. *Sic peracta est caussa Ecclesiae, quam magnopere Catholici curaverunt a Caeciliani caussa distinguere; quoniam ei non posset cujuslibet praejudicari criminibus, quae contra omnes humanas criminationes tot testimonia divina meruisset. Ex hoc jam coepit agi etiam caussa Caeciliani*. Et infra capite XVI. *Nam & ista Collatione totum quod egerant Catholici, ut Ecclesiae caussam a caussa Caeciliani distinguerent, asserentes in Ecclesia permixtos malos non obesse bonis, nec eos suis maculare peccatis, hoc utique egerant, ut nec caussa caussae praejudicaret, nec persona personae. Quod ab Adversariis dum aliud ageretur, voce apertissima confirmatum est*. In hoc itaque caussa Ecclesiae posita erat, quod ea malorum permixtione & communione minime polluatur: quam caussam merito Catholici Episcopi secerni a Caeciliani caussa volebant; parum interesse judicantes, cujusmodi Caecilianus fuisset, & an jure vel injuria fuisset in Romana Synodo innocens pronunciatus.

tus.

tus. *Nam hoc*, inquit eodem libro S. Doctor capite VIII. *parum est*. Et lib. ad Donatistas post Collationem cap. IV. *Hoc enim*, inquit, *agebamus omnibus viribus*, *hoc instabamus*, *ut Caeciliani caussa atque persona*, *qualiscumque ille fuerit*, *ad caussam & personam Ecclesiae*, *quam Deus suis sanctis testimoniis roboravit*, *non pertinere ostenderetur*. Itaque S. Augustinus aliique Catholici Antistites noluerunt, ut pax Ecclesiae ex hujusmodi factorum confessione penderet, quorum nulla cum fidei dogmatibus connexio erat, quantumvis ea vera essent & praesumerentur: imo curam & sollicitudinem adhibuerunt omnem, ut Caeciliani caussam penitus ab Ecclesiae caussa sejunctam esse demonstrarent. Vid. Nat. Alex. Dissert. VI. in Hist. Saec. IV. ubi data opera ostendit, pluribusque S. Augustini testimoniis demonstrat, quod neque Catholici, qui cum Caeciliano communicabant, neque Donatistae ad Ecclesiae gremium redeuntes, credere tenebantur, Caecilianum criminum, quorum fuerat accusatus, purum fuisse, aut non erraffe judices Ecclesiasticos, qui ipsum absolverant: sed solum non temere credere, ipsum fuisse reum, & judices a quibus fuerat absolutus male judicasse. Quam thesim pluribus, ut jam diximus, S. Augustini testimoniis demonstrat; ex quibus constat, quod S. Doctor ut Ecclesiam toto orbe diffusam communione Caeciliani contaminatam & violatam non fuisse ostendat, non confugit ad judicii indeficientis privilegium, sive Melchiadi in meri facti quaestionibus, sive Romano Concilio, sive Synodo Arelatensi concessum, quod credere coëgerit Caecilianum tam gravibus tamque sanctis judiciis absolutum, insontem fuisse: in qua proinde meri facti quaestione neque, ut Bossuetius contendit, *tota Donatistarum caussa vertebatur*

M 2 ba-

batur, neque ex ipſa, ut idem docet, Eccleſiae univerſae cauſſa pendebat; quam ut vidimus, in eo tantùm Auguſtinus & ceteri Catholici Epiſcopi conſtituebant, quod etſi reus Caecilianus fuiſſet, ſive judices perperam judicaſſent; tamen neque judicum peccato, neque Caeciliani criminibus Eccleſia Catholica polluebatur.

CAPUT XI.

„ Cauſſa S. Johannis Chryſoſtomi.

CElebrem hanc notiſſimamque S. Johannis Chryſoſtomi cauſſam, qua univerſus orbis commotus fuerat, Romani Pontificis auctoritate, nullo interveniente univerſali Concilio, fuiſſe finitam, nullus ignorat. Eluxit proinde in hoc negotio ac ſeſe mirifice exeruit ſuprema & ineluctabilis Apoſtolicae Sedis poteſtas, qua & Occidentem ſibi devinxit ſeu potius indivulſe cohaerentem retinuit, & Orientem ad eas, quas ipſi praeſcribere libuit redintegrandae pacis leges & conditiones ſuſcipiendas, adegit. Haec enim ita peracta eſſe, veterum monumentis perſpicue proditum eſt. Sed ea in aliam mentem Illuſtriſſimus Adverſarius interpretatur; & ex brevi rerum geſtarum narratione hanc tandem conficit ſummam: „ Romanus Pontifex quae pro loci ſui amplitudine ſolus inchoavit, „ nonniſi totius orbis ſententia finiturus erat. Verum „ cum Synodus Oecumenica ab Arcadio Imperatore impetrari non poſſet; totius Occidentis cum Apoſtolica „ Sede conjuncta ſententia perfecit, ut Johannis Chryſoſtomi nomen Conſtantinopoli quoque in ſacras tabulas referretur; ac ſine novo judicio, conſenſione totius Eccleſiae, Theophili Synodus ſolveretur. Eccleſia-

ſiarum omnium cum Sede Apoſtolica conſenſione pacem fuiſſe compoſitam, & reſtitutam tranquillitatem, quae earumdem Eccleſiarum diſſenſione turbata fuerat, ex ipſis harumce rerum communibus notionibus conſtat, neque in diſceptatione poſitum eſt. Verum id propterea Romani Pontificis auctoritate perfectum eſſe contendimus, quoniam ipſe auctoritate ſua Occidentis & Orientis Eccleſias ad ſibi conſentiendum adegit. Itaque hoc invicem digladiamur, quod Adverſarius Eccleſiarum conſenſionem Romano Pontifici adjungit, ut quod ille ſolus non poteſt, Eccleſiae ſibi conſentientis auctoritate perficiat: Nos autem Eccleſiarum conſenſum Pontificis poteſtati ſubjungimus, ejuſque auctoritate expreſſum fuiſſe ſtatuimus; ideoque ſublatae diſſenſionis bellique confecti, & pacis compoſitae gloriam ſoli Romano Pontifici vindicamus. Uter meliorem ſententiam defendat, ex mox dicendis conſtabit.

ARTICULUS UNICUS.

In cauſſa Sancti Johannis Chryſoſtomi Romanus Pontifex omnia perfecit, ipſiuſque dumtaxat auctoritate feralis diſſenſionis incendium exſtinctum eſt, paxque in Eccleſia refloruit.

TAm luculenter tantaque eruditionis copia de hoc argumento diſſerit Cl. Thomaſſinus, ut nihil fere adjungi poſſit iis, quae ab ipſo occupata ſunt in ſua *de Synodo ad Quercum & de tota cauſſa Chryſoſtomi* Diſſertatione. Quare ne actum iterum agam, aliqua quae huc

huc facere maxime videntur, ex ea Dissertatione loca decerpam.

Est autem imprimis observatione dignum, quod quamquam Chrysostomus a Theophili judicio ad Oecumenicam Synodum appellasset; intelligebat tamen perinde esse, ac si ad ejus Praesidem seu Romanum Pontificem provocasset; neque hunc minore praeditum esse potestate & auctoritate ad ea omnia perficienda quae generalis Synodus perfecisset. Quare in epistola ad Innocentium quamquam meminit suae ad Concilium appellationis, his eum tamen verbis affatur: *Scribite, precor, & auctoritate vestra decernite, hujusmodi inique gesta ..... nullius esse roboris ..... Porro qui talia gessere, eos Ecclesiasticae censurae subjicite. Nos autem insontes ..... Ecclesiis nostris jubete restitui, ut caritate frui ac pace cum fratribus nostris consueta possimus.* Qui ergo, subjungit Thomassinus, ad Synodum provocarat Chrysostomus, eo tandem rem intelligit redire, ut per Papam Innocentium & Occidentales Episcopos ei cohaerentes restituatur suae Sedi, rescissa latrocinalis ad Quercum Synodi sententia.

Acceptis Innocentius Chrysostomi ac Theophili literis, hujus *judicium*, ut est apud Palladium, *cassum atque irritum esse decrevit, dicens oportere conflari aliam irreprehensibilem Synodum Orientalium & Occidentalium Sacerdotum.* Interim dum generalis Synodus exspectatur, vicem ejus Sedes Apostolica supplet, rescissis Theophili actis, retentaque Chrysostomi communione; imo & Synodus hac lege habenda decernitur, ut ante Chrysostomus Ecclesiae suae restituatur; quam ejus caussa in Synodo retractetur: *non oportere Johannem judicium ingredi,*

gredi, nisi prius Ecclesia illi communioque redderetur. Itaque Sedes Romana solo dissensu Synodos & conatus Theophili irritavit: solo communionis suae beneficio Chrysostomum redintegravit: Synodi Oecumenicae interim vicem supplevit, dum ea impetraretur ab Imperatore; & quia ab Imperatore expugnari ea non potuit, vim ejus & auctoritatem sola implevit: in eoque Ecclesiae salus alioqui nutabunda tum constitit.

Mortuo Chrysostomo, non ideo Sedis Apostolicae in ejus innocentia & nomine vindicando constantia & solicitudo refrixit: quinimo, ut refert Palladius, haec stetit adhuc *Romanae Ecclesiae sententia, non communicare in finem usque Orientalibus Episcopis maximeque Theophilo, donec Dominus universalis Synodi tribuat locum, ac per eam curet putrida membra eorum, qui haec gessere. Etsi enim dormit B. Johannes, vigilat tamen veritas, de qua est facienda discussio.* Ergo Chrysostomi Adversarios pro putridis membris habebat, Chrysostomi innocentia ipsi perspecta erat, nec Synodum cogi volebat, nisi ut membris infirmis medicina adferretur, & Chrysostomi innocentia magis magisque vindicaretur. Porro etsi non potuit infringere Imperatoriae majestatis vim indomitam, ut Synodus celebraretur; in ipso tamen Oriente sanos quosque Episcopos & fideles in officio & amore Chrysostomi retinuit, totum Occidentem ei adjunxit; & eo tandem adegit Atticum Constantinopolitanum, Alexandrum Antiochenum, Acacium Beroeensem, aliosque Orientales Episcopos, Chrysostomi prius adversarios, ut Romanae Ecclesiae communionem ea de caussa abscissam peterent, nec impetrarent, nisi conditionibus omnibus satisfecissent, restituto & diptychis reddito Johannis nomine;

omni-

omnibusque ejus communionis tenacibus in suam communionem recollectis; tandemque pervicit, ut vel post mortem, & ab ipso Imperatore Chrysostomus revocaretur. Constant haec ex Palladio in Dialogo de vita Chrysostomi, & ex variis Innocentii epistolis, ex quibus plura Thomassinus describit, unde & jure colligit, quod sine Synodo Oecumenica parem vim & auctoritatem obtinuit sola Innocentii sententia.

Haec autem omnia egregie confirmat & illustrat celebris Gelasii locus Epist. XIII. ad Episcopos Dardaniae, ubi tum aliis, tum hoc maxime Chrysostomi exemplo demonstrat, summam & ineluctabilem adesse Sedi Apostolicae auctoritatem, qua solo dissensu, nulla interposita Synodo Oecumenica, quascumque Synodos temere grassatas rescindat, damnatos absolvat, ejectos restituat; & communionis suae cum innocentibus continuatione, a grassatoribus dissociatione in integrum omnia restituat; & quamvis aliquamdiu contemni videatur, pervincat tandem, & omnes obices victrix perfringat: *Quod Apostolica Sedes*, inquit laudatus Pontifex, *frequenter more majorum etiam sine ulla Synodo praecedente, & absolvendi quos Synodus inique damnaverat; & damnandi, nulla exsistente Synodo, quos oportuit, habuerit facultatem. Sanctae memoriae quippe Athanasium Synodus Orientalis addixerat; quem tamen exceptum Sedes Apostolica, quia damnationi Graecorum non consensit, absolvit. Sanctae memoriae nihilominus Johannem Constantinopolitanum Synodus etiam Catholicorum Praesulum certe damnarat; quem simili modo Sedes Apostolica,* ETIAM SOLA, *quia non consensit, absolvit.* Cui succinens Vigilius Papa in Constituto; *hanc autem regulam*, inquit,

& in

& in Sanctorum Johannis Constantinopolitani Episcopi, quem Chrysostomum vocant, atque Flaviani ejusdem Civitatis Episcopi veneranda memoria constat esse servatam: qui licet violenter exclusi sunt, non tamen pro damnatis sunt habiti, eo quod semper inviolatam eorum communionem Romani Pontifices servaverunt: nec abscindi ab Ecclesia dici potuerunt, quos sibi inconvulse unitos Apostolica judicavit auctoritas. Sive ergo Synodice, sive ut plurimum sine Synodis generalibus, rescissae sunt Synodi, Synodicaeque Episcoporum innocentium damnationes ab una Apostolica Sede, dissensu ejus solo, & communionis cum damnatis perpetuatione.

Ceterum, subjungit Cl. Thomassinus, abunde ex antedictis refellitur vecordia novatorum, qui nec a Chrysostomo appellatum Innocentium garrire solent: & nihil ab Innocentio gestum, quod non cum Occidentis Episcopis communicatum sit, & complurimis Orientalibus. Perperam, inquit, ab illis haec omnia blaterantur. Nam frequentissime jam evicimus, haud aliud esse ad Synodum, quam ad Synodi Praesidem recurri: & quum ad Occidentales potissimum respectaret Chrysostomus ut caussae suae restauratores, non poterat non ad Occidentalium singulare caput intueri! Ideo & Legati & defensores ejus omnes Romam confluxere: Epistolae ejus ad Innocentium maxime inscribuntur: solius Innocentii Epistolae ad Chrysostomum & ad Clerum ejus a Latinis Graecisque Scriptoribus memorantur: Solus Innocentius curam induit Synodi cogendae; solus Legatos cum suis & Honorii Epistolis Constantinopolim mittit; solus Theophilum increpat per epistolas; solus ad Synodum vocat; solus urget, & evincit in sacra diptycha referri nomen Chrysostomi;

solus Attici Constantinopolitani, Alexandri Antiocheni, Acacii Beroeensis aliorumque Episcoporum precibus & litteris ambitur, ut pacem & communionis gratiam illis reddat; solus non ante assentitur, quam omnibus ad Chrysostomi nomen gregemque Johannitarum redintegrandum conditionibus fecerint satis; solus apud Palladium, Photii ipsius suffragio laudatissimum Scriptorem, utramque implet paginam. Non possunt haec omnia peraeque aliis communicari Occidentalibus Episcopis vel omnibus, vel eminentioribus, quae soli nominatim Innocentio vindicant omnia antiquitatis monumenta. Deinde primae Sedis singularis haec erat gloria, non Mediolanensis, non Aquilejensis, de Theophili seu de secundae Sedis judicio cognoscere: Constantinopolitani Episcopi innocentiam tutari: ejus damnationem cassare: Occidentis communione frustrare Orientales: citra Oecumenicam Synodum id perficere & expugnare, quod ab Oecumenica Synodo exspectandum fuisset. Ideo Gelasius, Vigilius, Facundus, non aliorum Occidentis Episcoporum, sed *solius Apostolicae Sedis dissensu*, solutas adfirmant Orientalium machinationes. Quae certe omnia Illustrissimi Adversarii sententiam recta feriunt; quumque ea certissima & exploratissima sint, inde clare luculenterque conficitur, in caussa Chrysostomi summam & ineluctabilem emicuisse Apostolicae Sedis auctoritatem.

CA-

CAPUT XII.

„ Decreta adversus Origenistas: Theophilus
„ Alexandrinus S. Anastasium praeit, ac
„ Romam ipsam liberat: in con-
„ sensione vis posita: San-
„ cti Hieronymi loci.

QUin summa sit & ineluctabilis eorum decretorum vis, quae in Synodis particularibus edita, & ad Sedem Apostolicam relata, ipsius auctoritate firmantur, ac deinceps omnium per orbem Episcoporum consensione probantur, nullus Catholicorum dubitat, nullus negat: idque unum probant, quae Bossuetius adfert in hoc Capite de Origenianorum dogmatum damnatione S. Hieronymi testimonia; quae proinde negligi possent, quum ad nostram controversiam ea minime spectent. Haec enim, ut saepe jam diximus, in eo versatur, an decretorum Ecclesiae ex Romani Pontificis adprobatione, an potius ex Ecclesiae consensione decretorum Romani Pontificis summa vis & ineluctabilis auctoritas derivetur: cui profecto illustrandae controversiae nihil omnino in iis veterum Patrum locis subsidii est, quibus adstruitur summa & indeficiens totius Ecclesiae cum Romano Pontifice consentientis auctoritas. Non enim id inter Catholicos agitur, sed quaeritur, quo ordine haec vis in Ecclesiae corpore propagetur: Nam Adversarii eam ex corpore ad caput, nos autem contra in universum corpus ex capite derivamus. Itaque nostrae an adversae opinioni magis faveant S. Hieronymi de Origenianae doctrinae damnatione testimonia, breviter expendendum est.

ARTICULUS UNICUS.

Quo sensu, auctore Hieronymo, Romam Theophilus liberaverit: Roma, statim atque Origenis dogmata perspecta habuit, illa exhorruit: S. Anastasius Orientalium Synodorum fidem & decreta firmavit, & Occidentales sibi in hoc negotio indivulse conjunctos & obsequentes habuit.

IN Origenis & libris & erroribus configendis Alexandrinam Ecclesiam Sedi Apostolicae praeivisse, mirum esse non debet: Nam longe ante quam Urbem adflaret, Aegypti & Orientis Monasteria haec pestis invaserat. Siricium quidem Romanum Pontificem socordiae & negligentiae in Origenis sectatoribus profligandis & Ecclesia pellendis Baronius insimulat (*a*), queriturque, quod Rufino Roma discedenti communicatorias litteras dederit, quemadmodum S. Hieronymus testatur Epist. CXXVII. al. XVI. ad Principiam Virginem. Verum ab hac criminatione Sanctum Pontificem vindicant Florentinius speciali de hoc argumento dissertatione (*b*), Pagius (*c*), Tillemontius (*d*) & alii: qui ex eodem S. Hieronymo probant, quod quum Rufinus communicatorias a Siricio litteras impetravit, nondum ejus errores satis innotuerant; idque tantum accidit sub Anastasio, licet penes Rufini & Melaniae familiares jam male sanae doctrinae suspicio

(*a*) Ad ann. CCCXCVII num. XXIV.
(*b*) Ad diem XXVI. Nov. Exercit. XVI.
(*c*) Ad ann. CCCXCVII. num. XV. & seqq.
(*d*) Vit. Siric. art. V.

ſpicio invaleſceret. Ita enim concilianda eſſe videntur, quae S. Doctor ſcribit laudata Epiſtola ad Principiam cum iis quae poſtmodum ſcripſit Epiſt. CXXX. al. VIII. ad Demetriadem. Nam Principiae ſcribens Marcellam laudat, quae *poſtquam ſenſit fidem Apoſtolico ore laudatam in pleriſque violari, ita ut Sacerdotes quoque & nonnullos Monachorum, maximeque ſaeculi homines in adſenſum ſui* (Rufinus) *traheret; ac ſimplicitati illuderet Epiſcopi* (Siricii) *qui de ſuo ingenio ceteros aeſtimabat, publice reſtitit; malens Deo placere quam hominibus.* Ac poſtmodum narrat; quod *cernentes haeretici de parva ſcintilla maxima incendia concitari; & ſuppoſitam dudum flammam jam ad culmina perveniſſe; nec poſſe latere quod multos deceperat, petunt & impetrant Eccleſiaſticas Epiſtolas, ut communicantes Eccleſiae diſceſſiſſe viderentur.* Haec paullo ante Siricii mortem contigiſſe Pagius obſervat (*a*), & Hieronymus ibidem aperte indicat. Nam ſtatim ſubjungit: *Nec multum tempus in medio. Succedit in Pontificatum vir inſignis Anaſtaſius.* Itaque ad uſque Siricii extrema tempora, ſeu potius poſtremos dies nondum aperte Origeniana haereſis graſſabatur; tumque Rufinus diſceſſu ex Urbe & communicatoriis Romani Pontificis litteris ſibi conſuluit, quum claſſico inſonante Marcella, probe intellexit, ſe ſuaſque technas atque praeſtigias diutius latere non poſſe. Sub id autem temporis Siricius obiit: habuitque ſucceſſorem Anaſtaſium, de quo haec Hieronymus in altera epiſtola ad Demetriadem: *Dum ſanctae ac beatae memoriae Anaſtaſius Epiſcopus Romanam regeret Eccleſiam, de Orientis partibus haereticorum ſaeva tempeſtas, ſimplicitatem fidei, quae Apoſtoli voce lau-*

(*a*) Ad an. CCCXCVII. num. III.

defenderent, venire non sunt ausi: tantaque vis conscientiae fuit, ut magis absentes damnari, quam praesentes coargui maluerint. Hujus tam gloriosae victoriae origo Marcella est. Quae quum omnia ad promovendam Origenianae doctrinae damnationem Marcella praestiterit, non minus profecto dici potest Romam & Italiam ab Origenis erroribus liberasse, quam Theophilus, qui ad hoc ipsum perficiendum suis Anastasium litteris excitavit; huc enim tandem redit ea, quam tantopere ex Hieronymo Theophili encomiaste Bossuetius jactat, Romae & Italiae per ipsum Theophilum liberatio; ut praeter adlatum Hieronymi testimonium, constat etiam ex nuper vulgata in novissima Operum S. Doctoris editione Veronensi, Sancti Anastasii epistola ad Simplicianum (*a*), de qua inferius sermo redibit.

Interim ex dictis colligere est, Origenianae doctrinae virus non adeo sese Romanis auribus & mentibus inseruisse, quantum ex quibusdam S. Hieronymi locis, quibus ὑπερβολικῶς rem exaggerat, haud temere quispiam sibi forte colligere videretur. Ostendimus enim, quod quamdiu Siricius in vivis fuit, nefaria secta se palam prodere non est ausa: quum autem extremis ejusdem Siricii temporibus eam prodere, & palam traducere & arguere Marcella coepisset; *statim*, ut vidimus, Anastasius noxium caput efferentem perculit, & sibilantia hydrae ora compescuit, ut Sanctus ipse Hieronymus loco superius descripto testatur: qui etiam alibi tradit, quod Roma exorientem impietatem, & latine versis per Rufinum libris περὶ ἀρχῶν in publicum prodeuntem expavit, & adeo aversata est, ut Rufinus ad declinandam invidiam & imminentem tempesta-

(*a*) Tom. I. int. Epist. Hieronym. num. XCV.

statem, satius duxerit statim ex Urbe discedere, & in eam nec vocatus redire, quam quos Romae Origeniani dogmatis mysteriis recens initiaverat, praesentia sua fovere sibique arctius obstringere: *Innocentem*, inquit ille Rufinum adloquens (*a*), *te vocas, ad cujus interpretationem Roma contremuit..... Et tantum Romanae urbis judicium fugis, ut magis obsidionem barbaricam, quam pacatae Urbis velis sententiam sustinere*. Et paullo ante palam eidem Rufino denunciarat, quod frustra ad Romanam fidem suis praestigiis decipiendam atque labefactandam adgressus fuerat (*b*): *Attamen scito, Romanam fidem Apostolico ore laudatam istiusmodi praestigias non recipere: etiam si Angelus aliter annunciet, quam semel praedicatum est, Pauli auctoritate munitam non posse mutari*. Sed ad Anastasium redeamus.

Conventus est Sanctissimus Pontifex non modo Theophili verum & Hieronymi litteris (*c*), ut Origenis libros & errores sollenni decreto configeret, quo nimirum Alexandrinae Synodi acta, & quaecumque alia in Oriente adversus Origenistas gesta fuerant, Sedis Apostolicae auctoritate confirmarentur: quod suum votum ad Pammachium & Marcellam scribens his Sanctus Doctor verbis aperit (*d*): *Praedicationem Cathedrae Marci Evangelistae Cathedra Petri Apostoli sua praedicatione confirmet: quamquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem fervore, quia eodem spiritu est, latitantes in foveis suis haereticos persecutum: ejusque literae doceant, damnatum in Occidente quod in Oriente dam-*

(*a*) Lib. III. adv. Rufin. num. XXI.
(*b*) Ibid. num. XII.
(*c*) Epist. LXXXVIII. al. LXXI. ad Theoph.
(*d*) Epist. XCVII. al. LXXVIII.

damnatum est; cui multos imprecamur annos, ut haereseos rediviva plantaria per illius studium longo tempore arefacta moriantur.

„ Origenis erroribus, inquit eruditissimus Praesul „ Huetius (*a*), haereseos notam impressit Anastasius an- „ no CCCC. Theophili studium imitatus, qui superiore „ anno (Cl. Pagius (*b*) anno tantum CCCCI. cum Alexandriae tum Romae Origenianos sollenniter damnatos fuisse demonstrat) „ in Alexandrina Synodo eosdem „ damnaverat. Statim vero dimissis in omnem partem „ nuntiis, Origenianorum errorum damnationem pro- „ mulgat Anastasius; qua accepta iidem passim reprobati „ sunt. Ea de re differentem audiamus Theophilum in „ epistola (*seu sermone*) ad quosdam Monachos, quam „ profert Justinianus in epistola ad Menam: *Igitur anathema dicentes in Origenem aliosque haereticos quemadmodum factum est a nobis, & ab Anastasio Sanctae Romanorum Ecclesiae Episcopo, qui ex veteribus certaminibus clarus, dux illustris populi creatus est, quem & omnis beatorum Occidentis Episcoporum sequitur coetus, Alexandrinorum Ecclesiae sententiam adversus impium latam suscipiens.* „ Hieronymus certe libro II. Apolog. „ cap. VI. praeter Anastasium & Theophilum, tradit Ve- „ nerium quoque Mediolanensem Episcopum, & Chro- „ matium Aquilejensem, Origenem subjectis sibi popu- „ lis haereticum denuntiasse.

Profert laudata Huetio Hieronymi verba in praesenti capite Bossuetius, ex iisque colligit, quod ex consensione illa jam fidei firmitudo constet, quae sola ineluctabilis ha-

(*a*) Origenianor. lib. II. cap. IV. Sect. I. num. XIX.
(*b*) Ad an. CCCCI. num. II. & seqq.

beatur: eam consensionem, inquit, commendat Hieronymus: *Quod beati Episcopi Anastasius, & Theophilus, & Venerius, & Chromatius, & omnis tam Orientis quam Occidentis Catholicorum Synodus pari sententia, quia pari & spiritu, Origenem haereticum denuntiant populis*. En igitur, subjungit Adversarius, in consensione summa vis ac Spiritus Sancti testimonium. Et nos utique, ut saepe diximus, in consensione summam vim & Spiritus Sancti testimonium agnoscimus: quis enim Catholicorum hac de re digladietur? Attamen eam vim in capite primum contineri ac residere contendimus, ex eoque in universum Ecclesiae corpus derivari; hujusque nostrae doctrinae vindices & adsertores, laudatos Anastasium & Hieronymum nos habere gloriamur.

Operum S. Hieronymi editor Veronensis inter alia, quae ex Ambrosiano Codice vulgavit antea inedita Monumenta, dedit etiam inter Sancti Doctoris Epistolas numero XCV. nulli antea memoratas S. Anastasii litteras ad Simplicianum, de quibus consulesis in notis differentem doctissimum Editorem. In his porro Sanctissimus Pontifex Mediolanensem Episcopum convenit, monetque; Origenis blasphemias, impiaque ex ejus libris decerpta Capitula, quae scilicet Rufinus latina interpretatione donaverat, a se fuisse damnata: huic autem censurae Principis Apostolorum auctoritate prolatae omnino esse inhaerendum; denunciatque cum Apostolo anathema aliam invehenti doctrinam: *Conventus literis memorati* (Theophili), *convenio Sanctitatem tuam, ut sicuti nos in urbe Roma positi, quam Princeps Apostolorum statuit, & fide sua confirmavit gloriosus Petrus, ne quis contra praeceptum legat haec quae diximus, damnavimus, & cum*

ma-

magnis precibus postulavimus, ut Evangeliorum instituta, quae ex ore suo Dei & Christi docuit censura, ab hac recedi omnino non debere; sed illud in memoriam deduci quod Paulus venerabilis Apostolus praedixit atque commonuit: Si quis vobis evangelizaverit praeter quod evangelizatum est vobis, anathema sit. *Igitur hoc praeceptum tenentes, illud quidquid est fidei nostrae contrarium ab Origene quondam scriptum, indicavimus a nobis esse alienum atque punitum. Haec Sanctitati tuae scripsimus per Eusebium Presbyterum, qui calorem fidei gestans & amorem circa Dominum habens, quaedam capitula blasphemiae obtulit, quae nos non solum horruimus, & judicavimus, verum & si qua alia sunt ab Origene exposita cum suo auctore pariter a nobis scias esse damnata*. Similia occurrunt in ejusdem Sanctissimi Pontificis epistola ad Johannem Hierosolymitanum super nomine Rufini, ubi de iisdem Origenis erroribus disserens, quos Latinis auribus Rufinus obtruserat; *Absit*, inquit, *haec ab Ecclesia Romana nequaquam Catholica disciplina: numquam profecto eveniet, ut aliqua hoc admittamus ratione quod jure meritoque damnamus*. Litteras ad Venerium hoc de argumento conscriptas Johannem hortatur ut legat, indeque perspiciat, quam merito sollicitus esset, ne noxiae doctrinae contagio latius serperet fideique simplicitatem constupraret. Tum subjungit, quod in eamdem curam sedulo incumbere perget, eamque tam late porriget, quam se diffundunt populi Apostolicae curae subjecti; qui utique haud aliis quam orbis universi terminis coërcentur: *Mihi certe cura non deerit Evangelii fidem circa meos custodire populos, partesque populi mei per quaeque spatia diversa terrarum diffusas, quantum possim, literis convenire, ne*

O 2 *qua*

qua profanae interpretationis origo subrepat, quae devotas mentes immissa sui caligine labefactare conetur.

Sanctissimi Pontificis votis ac vigilantiae optatus respondit eventus: ipsius enim de scriptis Origenis & erroribus judicium universus Oriens & Occidens amplexus est, ut saepe S. Hieronymus adversus Rufinum jactat ac praedicat. Nam praeter loca superius laudata, duo hîc praeterea adferre libet, quibus id ipsum disertis conceptisque verbis testatur (*a*): *Si discipuli mei, ut scribis, tibi Romae insidias concitarunt .... quis Papam Theophilum adversus perduelles in Aegypto suscitavit? Quis Regum scita? Quis orbis in hac parte consensum?* Et rursum in eodem libro (*b*): *Eodem fervore, quo Origenem ante laudavimus, nunc damnatum toto orbe, damnemus. Jungamus dexteras, animos copulemus: & duos Orientis & Occidentis* τροπαιοφόρυς (Theophilum & Anastasium) *alacri sequamur incessu*. Ne quis autem existimet, ideo Hieronymum Rufino Orientis & Occidentis ac totius Orbis consensionem objicere, quoniam in uno Romano Pontifice Romanaque Ecclesia non satis virium & auctoritatis inesse crederet ad certum & ineluctabile de fidei controversiis ferendum judicium, haec insuper Sancti Doctoris loca prae oculis habenda subjicimus.

Jactarat Rufinus, simplicitatis suae puram & apertam confessionem ab omnibus Italiae Episcopis fuisse susceptam. At quum ea Anastasio minime satisfecisset, imo eamdem veluti captiosam & ad purgandas injectas de ipsius fide suspiciones ineptam Sanctissimus Pontifex rejecisset, mirari se respondit Hieronymus (*c*), *quo modo pro-*

(*a*) Lib. III. adv. Rufin. num. XVIII.
(*b*) Ibid. num. IX. (*c*) Ibid. num. XV.

probaverit Italia quod Roma contemsit, Episcopi susceperint quod Sedes Apostolica condemnavit. Quibus verbis aperte significat, fieri minime potuisse, ut alios Episcopos Romanus Pontifex non obsequentes haberet, aut quod eorum judicia a judicio Sedis Apostolicae discreparent. Denique ne quis haec ad solos Italiae Episcopos Hieronymi sententia pertinere judicet, hunc tandem S. Doctoris locum expendat. Scripserat Rufinus sua in libros περὶ ἀρχῶν in latinam linguam transfusos celebri Praefatione, quod Hieronymus plura Origenis interpretando ita elimaverat omnia atque purgaverat, *ut nihil in illis quod a fide nostra discrepet, Latinus lector inveniat*. Haec verba expendens Sanctus Doctor (*a*) quaerit: Fidem suam quam vocet: *Eam ne*, inquit, *qua Romana pollet Ecclesia? an illam, quae in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit; ergo Catholici sumus, qui nihil de Origenis errore transtulimus. Sin autem Origenis blasphemia, fides illius est; dum inibi inconstantiae crimen impingit, se haereticum probat*. Ille ergo Sancti Doctoris judicio Catholicus censendus erat, qui in hisce disputationibus Ecclesiae Romanae fidem profitebatur; haereticus vero, qui damnatos ab eadem Ecclesia errores Origenis defendebat. Quod certe non ad solam Italiam aut ad solum Occidentem coërceri potest; quum fieri non possit, ut quod in Italia vel in Occidente haereticum & blasphemum est, pium sit & Catholicum in Oriente.

CA-

(*a*) Lib. I. num. IV.

CAPUT XIII.

„ Turbae post Chalcedonensem Synodum: de
„ iis seorsim per Encyclicas epistolas Ec-
„ clesiae consuluntur: responsa mit-
„ tuntur: communi consensione
„ quaestiones finiuntur.

De hoc argumento satis disputatum est Tomo superiori, quum de Chalcedonensi Synodo dissereremus; indeque peti facile possunt quae apta sunt Bossuetii in hoc Capite observationibus confutandis; quae vel maxime produnt nimium ejus studium ad omnia susceptae semel atque imbibitae opinioni accommodandum, quod Graece dicitur, τῇ ὑποθέσει δουλεύειν.

CAPUT XIV.

„ Sancti Simplicii Papae locus de decretis Apo-
„ stolicis irrefragabilibus Ecclesiae
„ universalis assensu.

Frustra Illustrissimus Adversarius in ea re stabilienda laborat, de qua nemo nostrûm ambigit, aut ullam quaestionem movet; nempe firma esse & inconcussa & ineluctabilis auctoritatis ea Sedis Apostolicae decreta, quibus universalis Ecclesiae consensus accessit. De hac re, ut saepe diximus, nulla inter Catholicos, sed tota cum haereticis concertatio est; in quos dumtaxat intorqueri debent, quae ex Simplicio profert in hoc Capite Melden-

sis

ſis Epiſcopus teſtimonia: haec enim noſtro dogmati contraria non eſſe, ex eo invicte conficitur, quod Simplicius in ea ipſa, quam Boſſuetius laudat, Epiſtola quarta ad Zenonem Auguſtum utrumque adſtruit; nimirum & irretractabiles eſſe fidei ſanctiones, quas Sedes Apoſtolica tuetur *cum Eccleſiae univerſalis adſenſu*; & nihilominus ipſam ex ſe firmam eſſe, indeficientem & ineluctabilem Romani Pontificis in ſolvendis ſanciendiſque fidei controverſiis auctoritatem. Quid enim ad id adſtruendum his ex citata epiſtola laudati Pontificis verbis luculentius? *Perſtat enim in ſucceſſoribus ſuis haec & eadem Apoſtolicae norma doctrinae, cui Dominus totius curam ovilis injunxit; cui ſe uſque ad finem ſeculi minime defuturum, cui portas inferi nunquam praevalituras eſſe promiſit; cujus ſententia quae ligarentur in terris, ſolvi teſtatus eſt non poſſe nec in caelo.*

CAPUT XV.

„ Sancti Gelaſii locus in Epiſtola ad Epi-
„ ſcopos Dardaniae.

ET ea quae ad hunc locum & Caput pertinent, ex ſuperioribus peti debent, in quibus ſunt omnia diligentiſſime pertractata, quae hîc iterum ingerit ac refricat Illuſtriſſimus Adverſarius. Attamen temperare mihi non poſſum, quin adhuc paucis demonſtrem, quam manifeſte in alienum ſenſum Gelaſii haec verba detorqueat: Sedem Apoſtolicam *congregatio quae illic* (Chalcedone ſcilicet) *collecta fuerat, eſt ſecuta: Quoniam ſicut id, quod prima Sedes non probaverat conſtare non potuit; ſic quod illa cen-*

censuit judicandum, *Ecclesia tota suscepit*. Ad quae verba observat Bossuetius, quod haec „ ad Sedis Apostolicae auctoritatem ideo referuntur, quod eam praeeuntem Chalcedonensis Synodus sit secuta: ut profecto „ constet, in eo esse vim maximam & ineluctabilem, quod „ Sedis Apostolicae judicia *Ecclesia tota suscepit*, habita „ quidem quaestione & nova discussione, ut ex gestis „ constitit. Ita Vir acutissimus ibi etiam perspicit subjectionem Sedis Apostolicae erga Ecclesiam universalem; ubi vel maxime & luculentissime ipsius Sedis Apostolicae in universam Ecclesiam auctoritas emicat ac principatus! Ipsa est enim, *quae*, ut in hac ipsa Epistola Gelasius docet, *& unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat*, *& continuata moderatione custodit*, *pro suo scilicet principatu*, *quem Beatus Petrus Apostolus Domini voce perceptum*, *Ecclesia nibilominus subsequente*, *& tenuit semper & retinet*. Itaque Sedes Apostolica in Synodis generalibus confirmandis sui jura principatus exercet; neque in eo vis maxima & ineluctabilis constituta est, quod ipsius judicia Ecclesia tota suscepit: sed in eo potius quod Synodi acta ut suis judiciis consona Sedes Romana suscepit, suaque auctoritate firmavit; ut idem ipse Gelasius in Tomo de Anathemate de hoc eodem argumento differens rotundis verbis adfirmat: *Totum in Sedis Apostolicae positum est potestate*. *Ita quod firmavit in Synodo Sedes Apostolica*, *boc robur obtinuit*; *quod refutavit*, *babere non potuit firmitatem*. Non ergo Sedis Apostolicae judiciis Ecclesiae consensus vim maximam & auctoritatem adjungit; sed potius Sedes ipsa Apostolica, Ecclesiae universae judicia probando, eis confert ineluctabilem firmitatem. Idque etiam ex adlatis ab Adversario verbis

aperte

aperte conficitur: ideo enim Sedem Apostolicam Synodus Oecumenica secuta est, quoniam quemadmodum quod prima Sedes non probaverat constare non potuit; ita infirmari non potuit quod illa *pro suo principatu* censuit judicandum.

CAPUT XVII.

„ Propositio, *Unus Trinitatis crucifixus*, a Scythis Monachis Constantinopoli agitatur: Monachi Hormisdam consulturi pergunt: Professio Justiniani eadem de re Romanum Pontificem consulentis pro ejus infallibilitate objicitur.

IN hoc Capite, quo celebris controversiae status exponitur, haec tantum notanda occurrunt Illustrissimi Auctoris verba: „ Quaestione mota Scythae Monachi „ Romam profecti sunt Sedem Apostolicam ordine con- „ sulturi: eadem de re scribunt Justinus Augustus ac Ju- „ stinianus tunc Comes domesticorum; atque hic Mo- „ nachos ut inquietos ac turbulentos statim repelli petit, „ a Dioscoro persuasus. Mox ipsa re, ut videtur, gra- „ vius considerata, per alias litteras Hormisdam sic in- „ terrogat (*a*): *Quidam asserunt, Christum pro nostra salute crucifixum, unum de Trinitate debere praedicari*. Quaerit (*b*): *Quid sequi, quidve super boc vitare debeamus, quoniam verba videntur facere dissensionem; nam sensus inter Catholicos omnes unus esse probatur*. Subdit:

(*a*) Epist. Justiniani ad Hormisd.
(*b*) Idem in al. Epist. ad eumd.

hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro religioso responso nobis fuerit intimatum. „ Quae profecto, subjungit Bossuetius, ne statim ad Pontificiam infallibilitatem pertinere videantur, rei gestae narrationem ad „ finem usque exspectandam monemus. Interim bona „ fide notamus quid nobis objiciant. Itaque ex hisce Justiniani verbis colligi non vult Illustrissimus Praesul summam esse & indeclinabilem Romani Pontificis in definiendis fidei controversiis auctoritatem. Ne porro id gratis velle videatur, rei gestae narrationem ad finem usque exspectare nos monet. Nos vero interim hunc locum urgebimus: quam autem ex eo feliciter sese Adversarius expediat, postea sedulo & accurate expendemus.

ARTICULUS UNICUS.

Justinus Augustus, Justinianus, Epiphanius Constantinopolitanus Patriarcha, ipsi Monachi Scythae, eorumque Fautores & Adversarii, Possessor Africanus Episcopus, & Ferrandus, hanc celebrem quaestionem de uno ex Trinitate passo, *ad Romanum Pontificem velut ad summum controversiarum fidei Judicem & arbitrum referunt, ab ejusque judicio pendent, nihil omnino deinceps retractaturi.*

IN ambiguis circa fidem quaestionibus relatum esse toto ex orbe ad Sedem Apostolicam; & quod illa definisset, etiam ante Synodum Oecumenicam, inconcussa fide in Catholicum dogma receptum esse; hoc, inquit Clarissimus

ſimus Thomaſſinus (*a*), manifeſtiſſime exemplo patefiet. Quum in Oriente diſceptaretur, an unus de Trinitate paſſus dici deberet, ea de re ad Hormiſdam relatio miſſa eſt a Juſtino Imperatore, Juſtiniano Comite, & Epiphanio Epiſcopo Conſtantinopolitano. Porro ita conſultus eſt Pontifex, ut in eam, quam ille ampleĉteretur partem, omnes conſenſuros indubium eſſet. Id imprimis apertiſſime conſtat ex omnibus ferme Epiſtolis, quas Juſtinianus ad laudatum Pontificem de hoc negotio perſcripſit: *Petimus*, inquit, *ut ſi eſt poſſibile, celerrimo dato reſponſo, & ſatisfactis religioſis Monachis, Johannem & Leontium ad nos remittatis: niſi enim precibus & diligentia veſtra haec quaeſtio ſoluta fuerit; veremur, ne non poſſit Eccleſiarum ſanctarum pax provenire. Ergo cognoſcentes, quia & merces & periculum hujus rei vobis ſervatur, diligenter tractate, & firmiſſimum reſponſum per antelatos religioſos Monachos, ſi eſt poſſibile.... nobis remittite: in hoc enim ſolo omnis pendet intentio.* Potuitne diſertius ſignificare, ex ſola Romani Pontificis poteſtate pendere, ut ſuis oraculis ac reſponſis controverſias dirimat, diſſenſiones de medio tollat, pacemque Eccleſiis reſtituat? Vobis, inquit, & merces & periculum hujus rei ſervatur; hoc eſt, ex vobis pendet, ut vel invicem hac de re diffidentes omnia ſuſdeque miſcere pergant, vel ut pax Eccleſiarum efflореſcat: in hoc enim ſolo omnis pendet intentio; hoc eſt, in te unum omnes intendunt, ad te reſpiciunt, tuaeque Sedis reſponſa velut oracula excipient. Nec minus diſerte in alia de hoc argumento ad eumdem Epiſtola haec eadem illi ſignificat, atque enixe petit; *ut pleniſſima*, inquit, *fidei perfectio do-*

P 2 *ctri-*

(*a*) Diſſert. XVIII. in Synod. Rom. ann. 532. num. I.

ctrina Beatitudinis vestrae nobis proveniat. Ac rursum: *Paterna provisione Reverentia vestra cautissimo suo rescripto quid sequi, quidve super hoc evitare debeamus, nos certiorare dignetur .... Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro religioso responso nobis fuerit intimatum*. Ac tandem Epistolam his verbis concludit: *Summo cum desiderio fidem Catholicam amplectentes; vestra doctrina unitatem universo orbi petimus condonari*. Quae omnia in alio articulo accuratius expendemus.

Eodem modo erga Sedem Apostolicam affectum fuisse Justinum, patet ex alia ejusdem Justiniani ad laudatum Hormisdam Epistola: *Filius vester clementissimus Imperator, aeternitatis beneficio sceptra sortitus, fidei caussas arripuit explicandas, & ad tuam Sanctitatem missa legatione &c. Rogamus igitur .... ut caussam taliter ordinetis, ne quid dubitationis relinquatur in posterum, quatenus omni scrupulo discordiarum sublato, pacis desideratae per orbem totum vincula renoventur, & venerandarum floreat Ecclesiarum concordia &c.* Et rursum in alia ejusdem argumenti ad eumdem Epistola: *Postquam regnavit Dominus noster clementissimus Imperator, per omnes ad Italiam venientes direximus literas, Apostolatum tuum rogantes sicut decebat ..... Dignetur ergo Sanctitas tua ..... sic omnia ordinare, ut nihil ultra remaneat ambiguum ..... sicut ille* (Magnus Leo) *scripsit Leoni* (Augusto), *ita & vos omnibus amputatis dubitationibus, perfectas pacificasque paginas ad invictissimum Principem filium vestrum rescribere ..... Ostendat ergo tuus Apostolatus, quod Petro successit Apostolo; quoniam Dominus a vobis utpote Summis Pastoribus exacturus est universorum salutem, qui poterunt esse salvi firmata*

con-

concordia: Nos etenim finitis Capitulis, de quibus scripta suscepistis, ultra non patiemur a quoquam controversiam religionis in Republica nostra moveri, nec vestram Sanctitatem convenit audire superfluas contentiones. Itaque Imperatoris nomine Pontifex rogabatur, ut Apostolica definitione controversiam dirimeret; quo nihil dubitationis relinqueretur in posterum, nihil ultra remaneret ambiguum, nihil praeterea retractandum; ac proinde ut ipso auctore pacis foedera per universum orbem renovarentur, & Ecclesiarum concordia efflorescceret ac firmaretur. Paria suis quoque ad Pontificem litteris Imperator ipse profitebatur: nam de eadem controversia verba faciens. *Destinabitur*, inquit, *a nobis quidam ad certiorem faciendam beatitudinem tuam super omnibus, & insinuandas vobis supplicationes, quae nobis oblatae sunt, & responsum pietatis vestrae referendum, quo possint resecari tandem dubitationes incongruae.* Et rursus in alia ad eumdem Epistola de hoc eodem aliisque capitulis agens, ac speciatim de nominibus quorumdam Acacianae partis Episcoporum; *Omnis autem*, inquit, *finis negotii vestro jam tantum pendet arbitrio; ut solus pacem concludere debeat, qui prima rei commovit exordia.* Denique idem piissimi Imperatoris erga Sedem Apostolicam studium Pontifex ipse testatur Epistola LXXIX. qua superioribus Justini de hoc negotio litteris respondet: *Inter ea, quae ad unitatem Ecclesiae pertinentia .... in literas contulistis, haec quoque, venerabilis Imperator, cura fidei, cui multipliciter vos studere declaratis, adjecit, ut aliquorum preces perferendae ad humilitatis nostrae notitiam jungerentur; quibus vel quid quaestionis oriretur agnoscerem; vel ad submovendum propositae consultationis ambi-*

ambiguum, *reſponſum a me religioſae ſcientiae conveniens redderetur*. Ex quibus omnibus ſatis, ut mihi videtur, aperte conſtat, conſultum fuiſſe de hac celebri controverſia a Juſtino & Juſtiniano Romanum Pontificem tamquam ſupremum controverſiarum fidei arbitrum & judicem, qui ſuis oraculis ac reſponſis finem ejuſmodi controverſiis imponeret, cujus ineluctabilis auctoritas diſſidentes per univerſum orbem Eccleſias ad pacem & concordiam revocaret, denique poſt cujus judicium, nihil ultra penderet aut ſupereſſet ambiguum, nihil retractandum.

Eamdem quoque mentem induerant, eoſdemque de Apoſtolica auctoritate ſenſus imbiberant ipſi Monachi Scythae, qui hoc in Oriente permoleſtum importunumque diſſidium excita[illegible]t, & quibus quum Romam pergerent, haud alia mens ac propoſitum fuit, quam ut certo e Sede Petri elicito reſponſo ſuos Adverſarios opprimerent, ac veluti parta victoria profligatiſque hoſtibus in Orientem reduces triumphos agerent. Quod Johannes Maxentius in Reſponſione ad Epiſtolam Hormiſdae conceptis verbis fatetur: *Pro hac ſola ſententia Scytharum Monachos conſtat ad Romanum fuiſſe profectos Epiſcopum*, *ſicut omnibus Catholicis notum eſt*, *non ſolum in hac Regia urbe*, *verum etiam in univerſa Italia*: queriturque de Hormiſda, quod *devia vitare volentes*, *iter per quod graderentur*, *noluit edocere*. Quaerebant ergo in Romano Pontifice ducem, quem tot inter anfractus tuto & ſine periculo erraadi vel a fide ac profeſſione Catholica deflectendi ſequerentur: non enim accidere poſſe credebant, ut Romanus Pontifex a veritatis & fidei ſemita vel paullulum declinaret. Hinc idem eodem loco Maxentius: *Abſit*, *ut ex qualibet parte Catholicae profeſſioni Romanus*

nus

nus Pontifex contradicat. Quae Maxentii verba Cl. Norisius expendens (*a*), ait: quod non raro veritas invito pectore erumpit; additque ex Thomassino (*b*), hac propositione nihil certius, nihil constantius dici; ex eaque legitime inferri: nunquam contigisse, nunquam fore, ut contingat Romanum Episcopum a sententia universae Ecclesiae deviare. Tum subjungit: Hanc praeclaram Maxentii pro Romani Pontificis in definiendis fidei dogmatibus infallibilitate sententiam, non testimonii, sed confessionis loco recipio.

Epistola Hormisdae, cui Maxentius respondet, ad Possessorem Episcopum data fuerat, qui ex Africa cum ceteris Catholicis Episcopis a Thrasamundo Rege Ariano pulsus, Constantinopoli tum temporis versabatur, & contrariam Monachis Scythis factionem sequebatur. Scribit enim in eodem libro Maxentius: *Possessorem non solum non confiteri, Christum Filium Dei vivi unum ex individua Trinitate, sed & adversari eis qui hoc fiducialiter confitentur, atque infideles & perfidos nefanda accusare temeritate*. Quamquam autem ita privatim laudatus Episcopus de Monachis Scythis eorumque opinione statuebat; attamen & ipse hujusce & alterius controversiae de Fausti Rejensis libris Constantinopoli tum temporis excitatae veluti supremum arbitrum Romanum Pontificem consulebat; ut ex hisce ejus verbis ad Hormisdam scribentis compertum est: *Decet & expedit ad capitis recurrere medicamentum, quoties agitur de sanitate membrorum. Qui enim majorem circa subjectos solicitudinem gerit, aut a quo magis est nutantis fidei stabilitas exspectanda,*

quam

(*a*) Apolog. Monach. Scyth.
(*b*) Differt. XVIII. in Synod. Rom. ann. 532. num. VII.

quam ab ejus Sedis Praeside, cujus primus a Christo rector audivit: Tu es Petrus & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam? *Arbitror vestram Beatitudinem non latere, quantis in Constantinopolitana urbe Ecclesia laboret insidiis, & ad morem veteris morbi in saniem vulnus iterum quaerat erumpere quod obductum creditur cicatrice*. Fidei nutantis soliditas a nullo magis exspectanda quam a Romano Pontifice, quoniam ipse petra illa est, supra quam Christus aedificavit Ecclesiam; nunquam autem perituri aedificii firmum esse oportet & immobile fundamentum.

At nullum magis molestum ac fervidum Monachi Scythae experti sunt Adversarium, quam Dioscorum Diaconum Sedis Apostolicae in Urbe regia legatum. Hic scribens adversus praedictos Monachos Hormisdae Papae suggesserat, ut nullum eis aliud responsum daret (*a*): *Nisi*: *sufficit sanctum Chalcedonense Concilium, in quo & aliae Synodi continentur*: *sufficiunt Epistolae Papae Leonis, quas Synodus confirmavit*: *novitatem in Ecclesia introducere nec volumus, nec debemus*. At quum eum ejusque fidem inquieti Monachi apud Hormisdam in suspicionem adducere excogitassent, hujus rei certior factus Dioscorus, suae de Trinitatis & Incarnationis Mysteriis fidei professionem in altera ad eumdem Pontificem suggestione transmisit: in qua eam quidem propositionem, *Unus ex Trinitate passus est*, praetermisit; paratum se tamen ostendit, si Pontifex juberet, ad eam sine ulla cunctatione adoptandam (*b*): *Ista didici, ista audivi a Majoribus nostris*: *& si forte extra ista quid debeamus sequi ignoro*,

expo-

(*a*) Suggest. Diosc. post Epist LXV. Hormisdae.
(*b*) Suggest. ejusdem post Epist. LXVII.

exponente beatitudine vestra, necesse est me sequi.

Quum litteras ad Possessorem, non quales Monachi vellent, Hormisda dedisset, imo quibus eos veluti pertinaces, contemtores auctoritatum veterum, & novorum cupidos quaestionum traducebat, necnon aliis turpissimis notis tetrisque coloribus designabat; hinc qui Monachis adversabantur, veluti parta victoria profligatisque hostibus triumphum canere, Monachos per hominum ora traducere, adsertamque ab iis tantoque hactenus partium studio vexatam propositionem, tamquam Romani Pontificis auctoritate proscriptam, palam & incunctanter exsibilare. Testatur haec Maxentius in sua litterarum Hormisdae confutatione: *Nam & ipsi haeretici* (hoc ille nomine suos & Scytharum Monachorum Adversarios designat) *ad hoc ubique hanc ipsam, cui respondimus, Epistolam proferunt, quatenus & saepe dictis Monachis invidiam concitent, & omnes quasi ex auctoritate ejusdem Romani Episcopi prohibeantur, Christum Filium Dei unum confiteri ex Trinitate.* Monachi vero, quamquam Hormisda caussam comperendinante, morarum impatientes ex urbe recesserint; quamquam laudatum Pontificem non admodum sibi propitium experti essent; ac demum quamquam post eorum discessionem eas ad Possessorem litteras dederit, quibus acriter in illos invectus est, eosque tantum non haereticos appellavit: attamen, ut Cl. Norisius (a) observat, non alia tribunalia adiisse leguntur, quod sciebant Sedem Apostolicam esse supremum Orthodoxorum tribunal. Unus Maxentius in eam Hormisdae epistolam calamum strinxit; atque ut invidiam declinaret, ac licentius contra illam debaccharetur, malo aemulorum dolo Hormisdae adfictam effutiit; veritus nimirum aperte Sedis Apostolicae Praesuli

(a) Apolog. Monachor. Scyth. cap. II. §. IV.

refragari. Imo nullum non lapidem movit, ut persuaderet, propositionem de qua disceptabatur, nunquam Hormisdam velut haereticam confixisse: *Nunquam enim*, ut ipse observat, *Scytharum Monachos, quos non simplici sermone sed etiam scriptis Christum Filium Dei unum ex Trinitate noverat confiteri, per quatuordecim pene menses, quamdiu eos ibi detinuit, communicare sibi permisisset, si ut haeretici* (hoc est eorum Adversarii) *volunt, hanc praedicationem Catholicae fidei contrariam judicaret*. Quin & adjungit, quod eamdem propositionem tamquam Catholicam idem Pontifex coram idoneis testibus adprobaverat: *Qui etiam ut se a pravitate proprii Legati purificaret, multis idoneis Viris praesentibus, Romanum Virum gloriosum Magistrum militum deprecatus est, quatenus sua verba piissimo Imperatori insinuaret, quae hujusmodi fuere*: „ Nisi Christum Filium Dei, qui pro no-„ bis passus est in carne, unum esse ex sancta & individua „ Trinitate fuerit confessus Dioscorus, pelago demerga-„ tur. Ita, ut recte Cl. Thomassinus animadvertit (*a*), utrimque ambiebatur consensio Romani Praesulis, ut omnes *quasi ex auctoritate Romani Episcopi* frangerentur; atque ut adserta a Monachis propositio pro ipsius nutu vel tamquam Catholica obtineret, vel tamquam haeretica exploderetur. De Ferrando Diacono ad caput sequens commodius aliqua differemus.

CA-

(*a*) Differt. XVIII. in Synod. Rom. ann. 532. num. VII.

CAPUT XVII.

„ Viri boni sanctique consulendos docent per „ orbem terrarum Episcopos : quaestionis „ finem ab Ecclesiae universalis auto- „ ritate expectandum .

PRo pluribus bonis sanctisque Viris, quos tamquam sibi faventes in epigraphe Meldensis Episcopus jactat, unum tandem Ferrandum Diaconum in ipso Capite obtrudit, qui a Severo Scholastico Constantinopolitano rogatus, quid de hac quaestione, quae magna animorum contentione inter Ecclesiasticos tractabatur, ipse sentiret; jussit interrogari non se quidem, verum eos quibus honor Sacerdotii docendi auctoritatem tribuit: *Interroga*, inquit (*a*), *principaliter Apostolicae Sedis Antistitem, cujus sana doctrina constat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis. Interroga plurimos per diversa terrarum loca Pontifices, quibus scientia caelestium praeceptorum divinitus inspirata famam grandem sui veneratione collegit*. Hos quidem omnes, subjungit Adversarius, interrogandos monet, sed *principaliter Romanum Pontificem*. Ceterum post quaestionem diligentissime pertractatam, quo tandem loco certissime figat pedem, his verbis explicat: *Unde desistendum a contentionibus reor; exspectandum potius persuadens, patienterque hanc dubitationem ferendam, donec universalis Ecclesiae auctoritate vel pronuncietur suscipienda, vel prodatur abjicienda*. En, inquit Bossuetius, rebus in dubiis, animis-

(*a*) Epist. ad Sever. Scholastic. num. I.

que vehementi contentione suspensis, quo refugere consuevissent. En unde certissimam atque irretractabilem exspectarent sententiam &c.

Verumenimvero nullo alio auctore clarius & evidentius demonstrari potest, quam haec duo recte cohaereant; nimirum & firmissimas esse universalis Ecclesiae de fide sanctiones, & nihilominus earum immobilem firmitatem ex Romani Pontificis judicio & adprobatione pendere; cujus proinde potiori jure indeclinabilis & ineluctabilis sit auctoritas. Nam agnoscit quidem Ferrandus inesse Conciliorum generalium decretis robur invictum; quod nemo sane Catholicorum in controversiam vocat; attamen eorum vim ex eo repetit, quod Romanorum Pontificum adprobatione & auctoritate firmentur. Id ille passim inculcat in Epistola ad Romanae Ecclesiae Diaconos, Pelagium qui postea Romanus Pontifex fuit, & Anatolium. Ita cap. IX. loquens de statutis in Synodis generalibus editis; *Sufficere*, ait, *ad plenam* eorum *confirmationem*, *si perducta in notitiam totius Ecclesiae*, *nullum offendiculum moveant vel scandalum fratribus*, *sed Apostolicae fidei convenire firmentur*, *Apostolicae Sedis roborata consensu*. Quibus aperte docet, istiusmodi decretorum robur ex Romani Pontificis consensione & confirmatione pendere; ut suprema in definiendo auctoritas atque infallibilitas (ut haec verba expendens inquit (*a*) Cardinalis Norisius) ex Apostolica Sede derivet, atque in ea sola resideat. Ibidem cap. VI. scribit, quod si quispiam a judicatis in Synodo Chalcedonensi ad majora judicia provocaret; *Appellationi forsitan secundum consuetudinem locus pateret. Sed quo iret? aut ubi majores reperiret in Ecclesia*

(*a*) Hist. Controver. *De uno ex Trinitate passo* cap. IX.

sia judices? ante se babens in Legatis suis Apostolicam Sedem; qua consentiente, quidquid illa definivit Synodus accepit robur invictum. Nempe, subjungit laudatus Cardinalis, a Synodo Chalcedonensi nullus poterat appellare, quoniam Apostolica Sedes, ad quam solam a Synodis potest provocari, per suos Legatos Synodalibus decretis consenserat; quo plane consensu Synodus invictum robur accepisse Ferrando dicitur; ut sine eodem magnam quidem auctoritatem alias habuisset, at non invictam, a qua non potuisset appellari.

Sed nihil ad rem nostram aptius desiderari potest his quae idem Carthaginensis Diaconus in eadem Epistola cap. VII. sequentibus verbis docet: *Universalia Concilia, praecipue illa, quibus Ecclesiae Romanae consensus accessit, secundae auctoritatis locum post Canonicos libros tenent.* Et rursum: *Quae finiuntur judicantibus Episcopis sanctis, & ad Beati Petri memoriam perducta, diligentius examinantur atque firmantur, sequenda sunt, tenenda sunt, amplectenda sunt, in retractatione sub qualibet pietatis occasione teneri non debent.* En rebus in dubiis animisque vehementi contentione suspensis, unde certissimam atque irretractabilem sententiam exspectandam esse, Ferrandus docet; nimirum ex Sedis Apostolicae auctoritate, quae ipsis Conciliorum generalium decretis diligentius, si ipsi libitum ac visum fuerit, examinatis ac retractatis summam adjiciat & indeclinabilem firmitatem.

Hinc autem facile intelligitur, quae sit vis illorum verborum, quibus idem celebris Auctor Severum Scholasticum monet, ut de mota per Scythas Monachos controversia *interroget, si quid veritatis cupit audire, principa-*

cipa-

cipaliter Apostolicae Sedis Antistitem: deinde vero *plurimos per diversa terrarum loca Pontifices*. Non enim sensus est, quod nisi Episcoporum consensus accesserit, aut fuerit exploratus, firmum haberi non possit de controversa veritate judicium; quum hoc ipso loco disertis verbis adfirmet, quod Romani Pontificis doctrina *constat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis*: Quippe sciebat, ut haec verba illustrans Norisius ait, Apostolicae Sedis infallibilem in definiendis controversiis de rebus ad fidem spectantibus auctoritatem. Attamen sua non carebit utilitate, nec jucundum esse non poterit perspicere in aliqua re adstruenda concentum capitis & membrorum; adeoque praeter Apostolicae Sedis Antistitem & plurimos consulere per diversa terrarum loca Pontifices: sed horum tamen judicia tum demum retractationi obnoxia non sunt, quum ad Beati Petri memoriam perducta, ac diligentius examinata, Romani Pontificis auctoritate firmantur.

CAPUT XVIII.

„ S. Hormisdae epistola ad Possessorem, qua „ Scythae Monachi condemnantur: illi Ecclesiae Catholicae sententiam exspectant: „ eorum propositio vincit: non nisi Ecclesiae „ universalis consensione quaestioni finis imponitur.

TOta Illustrissimi Auctoris in praesenti Capite disputatio in eo versatur, quod quamquam *omnes facile crediderunt* Hormisdae epistola ad Possessorem *Monachorum*

rum proscriptam esse propositionem; attamen ea tanti Pontificis epistola haud prohibuit, quominus Catholici ubique terrarum, ac praesertim in Oriente, adversus Nestorianos propositionem inculcarent. Denique adeo valuisse universalis Ecclesiae in Monachorum opinionem concedentis auctoritatem, ut etiam ante Romani Pontificis adprobationem in certum dogma recepta sit, cui nemo nisi *Judaice & apostatice* contradicat: adeoque non Sedis Apostolicae oraculo, sed Ecclesiae consensu finem impositum fuisse permolestae ac difficili contentioni. Haec summa est argumenti, quod in hoc Capite Meldensis Episcopus urget: quod quanti valeat, jam est nobis accuratius expendendum.

ARTICULUS PRIMUS.

Neque Hormisda reapse damnavit, neque omnes facile crediderunt, ab eo fuisse damnatam Scytharum Monachorum propositionem.

Epistola Hormisdae ad Possessorem, qua, ut est Meldensi Episcopo animadversum, *omnes facile crediderunt, Monachorum proscriptam esse propositionem*, data dicitur Idibus Augusti anno DXX. Quare ex iis, quae postmodum in hac caussa gesta scriptaque sunt, colligere oportet, an reapse eam Monachorum propositionem Hormisda proscripserit; aut saltem ab eo fuisse proscriptam facile omnes crediderint. Haec autem insignis temporum Metator Cardinalis Norisius ita distribuit (*a*).

Quum

(*a*) Hist. Controvers. *de Uno* &c. cap. VIII.

Quum Legati a novo Patriarcha Epiphanio Romam destinati, ob unius aegritudinem longiores Constantinopoli moras facere cogerentur, ac Legati Hormisdae jam ex Regia urbe Romam profecti essent, Justinus Imperator Eulogium Tribunum ac Notarium, quae insignis erat dignitas Palatina, in Italiam ad Theodoricum Regem Gothorum mittens, eidem litteras ad Hormisdam scriptas tradidit, quarum initium est: *Dum beatissimum Germanum &c.* quibus significabat, se discedentibus Legatis Pontificiis insinuasse: *quod Capitula, quae ad perfectam Ecclesiarum unitatem pertinebant*, Johanni Episcopo, qui jamdiu aegritudine detinebatur, ipsius *Apostolatui* exhibenda tradiderat. Eorum autem Capitulorum alterum controversiam spectabat de uno ex Trinitate a Scythis Monachis excitatam. Data est Epistola die 31. Augusti eodem anno DXX. Addidit suas quoque litteras Justinianus, quarum exordium: *Quanta reverentia &c.* quibus Pontificem rogans ait: *Postulamus enixius .... ut nobis tam de sermone, de quo vertitur controversia, nempe de uno ex Trinitate, quam de nominibus Episcoporum sub Acacio defunctorum*; (quae duo sunt Capitula, de quibus in mox laudatis Imperatoris litteris sermo est) *per Eulogium Virum sublimem Tribunum & Notarium dignetur Apostolatus vester integrum indubitatumque destinare responsum*. Eulogius maximis itineribus celerans, Romam Kalendis Octobris advenit, ac utramque Epistolam Hormisdae tradidit.

Quum paullo post Eulogii discessum Johannes Episcopus convaluisset, & cum Collegis ad iter Romam versus se compararet, Imperator suum quoque Legatum Gratum Magistrum Scrinii Ecclesiasticis Legatis adjunxit,

cum

cum litteris ad Hormisdam, quarum initium est: *Quo fuimus semper &c.* Pontificem unum & alterum rogat. Imprimis petit, ut damnatis Acacio, Petro Fullone &c. ceterorum Episcoporum, qui durante schismate e vita decesserant, nomina in diptychis suarum Ecclesiarum recitari possent, quemadmodum hactenus recensiti fuerant: Deinde ait, preces sibi ab Orientis Clericis ac Monachis porrectas cum inserta fidei ipsorum Professione: *Hanc itaque*, inquit, *Chartulam secundum nostra promissa per Johannem Episcopum dirigendam vobis in praesenti merito credimus, ut a vestra Sede etiam tenor ejus admissus, ad colligendas proficiat & adunandas ubique venerabiles Ecclesias, & Hierosolymitanam praecipue &c.* Data est Epistola Chalcedone Idib. Septembris eodem anno DXX. Annexum habuit libellum Orientalium, qui Epistolae Justini subjectus est; in quo non semel ejusmodi effatum occurrit: *Dominus noster Jesus Christus unus est ex sancta & unius essentiae Trinitate*. Justinianus oblata memoratae legationis Romam destinatae occasione usus, iterum ad Hormisdam scripsit epistolam sub exordio: *Quantam venerationem religionis &c.* Legatos Epiphanii Hormisdae commendat, ac praeterea adjungit; ut *habitis orationibus placataque divinitate, sic omnia debeat ordinare venerabiliter, ut nihil ultra remaneat in ambiguo. Nobis enim videtur, quoniam Filius Dei &c. recte dicitur unus in Trinitate &c.* Epiphanius Patriarcha Synodicam de more ad Hormisdam mittens, alteram ad eumdem epistolam iisdem Legatis tradidit. Illius initium est: *Quantam habuimus alacritatem &c.* Scribit de recitandis nominibus Episcoporum &c. ac de oblatis ab Orientalibus precibus Imperatori cum annexo libello fidei.

Legati tardius Romam pervenere; siquidem laudatae Justini & Epiphanii litterae signantur acceptae pridie Kal. Decembris Rustico Consule, id est anno DXX.

Has in Oriente litteras datas esse, antequam Hormisdae ad Possessorem epistola Constantinopolim perveniret, subindeque ex iis colligi non posse, minime creditum Justino Augusto, Justiniano Comiti & Epiphanio Patriarchae proscriptam non fuisse ab Hormisda Monachorum propositionem, haud equidem inficiamur. Attamen perspicue ac dilucide constat, eam reapse non fuisse proscriptam. Hormisdas antequam Legati advenirent, breviorem ad Justinianum epistolam miserat, quae incipit: *Quod celsitudo vestra &c.* qua commendata illius in Ecclesia defendenda sedulitate, significat se promissos Legatos avide exspectare, ut omnibus quae in controversia erant ab iisdem intellectis, postea quid ex re Catholica foret, publico decreto statueret: *Quamquam & clementissimus Imperator & vos promittatis legationem esse venturam, & id cum ratione convenerit, ut eorum qui dirigendi sunt super omnibus nos decuerit exspectare praesentiam &c.* attamen propositae quaestioni de uno ex Trinitate interim haec pauca respondit: *Non gravat praelibare dicendo: Non opus, ut stabilitatem fidei vestrae contentionis potius quam rationis sequaces procaci verborum novitate confundant.* Non ait Hormisdas, se jam de proposita quaestione in Epistola ad Possessorem peremtorium tulisse judicium, ex eaque discendum quid de hac re Ecclesia Romana sentiret: Neque Monachorum sententiae ullam haereseos notam inurit, sed procacis verborum novitatis elogio illam insignit, quod ea loquendi formula, ut Norisius observat, erat Latinis incognita. Legati

exeun-

exeunte Novembri Romam ingressi, Imperatoris & Patriarchae litteras Hormisdae tradidere, qui iisdem lectis, ac Legatis non semel auditis, varias in partes trahi coepit, dubius ne permittens in sacris tabulis recitari nomina Episcoporum, qui in Acaciano schismate obierant, Ecclesiae legem infringeret; neve adprobans inculcatam sibi tot Epistolis a Justiniano thesim de uno ex Trinitate, Latinorum aures offenderet. Hinc de utraque difficultate saepius consultans, responsum in quartum usque mensem distulit. Justinianus autem, qui se totum in eam controversiam immerserat, tamdiu dilatae ab Hormisda responsionis impatiens, iteratas ad eumdem litteras misit, quae incipiunt: *Diligenter Apostolatus vester &c.* Scribit Imperatorem seque pariter omnem operam reparandae religioni impendisse, atque eam ob rem perficiendam, Legatos in Urbem misisse; videlicet: *ut integrum componeretur de Capitulis, quibus ad ea dubietas vertebatur: Sed ignoramus, quae difficultas provenerit, ut minime sopirentur hactenus ea, quae videntur esse levissima*. Epistolam concludens ait: *Modis omnibus festinare dignemini*. Caret Epistola temporaria nota; attamen extra controversiam esse videtur, scriptam fuisse postquam Hormisdae ad Possessorem litterae Constantinopolim pervenerunt, & in Regia urbe pervulgatae sunt. Pertinet enim Justiniani Epistola ad novum annum DXXI. nec enim data est, nisi postquam Justinianus intellexit, Legatos, qui superiore anno exeunte Romam appulerant, post longam in Urbe moram nullum adhuc a Pontifice responsum accepisse. Porro tantum abest, ut Justinianus facile crediderit, Hormisdae ad Possessorem litteris Monachorum proscriptam esse propositionem, ut eum excitet & hortetur ad eam-

dem sollenni Sedis Apostolicae judicio quantocius adprobandam.

Hormisdas rebus accurate perpensis, die demum XXVI. Martii anno DXXI. tres Epistolas subsignavit, quarum unam & alteram ad Imperatorem, tertiam ad Epiphanium Patriarcham perscripsit. Quae dubio procul ad novum Consulem datae erant litterae interciderunt. Prior ad Justinum Epistola est LXXVIII. in qua de nominibus Episcoporum in Diptychis recitandis agit. In altera Epistola LXXIX. laudat Imperatorem, quod voluerit, *ut aliquorum*, inquit, *preces perferendae ad humilitatis meae notitiam jungerentur; quibus vel quid quaestionis oriretur agnoscerem; vel ad submovendum propositae consultationis ambiguum, responsum a me religiosae scientiae conveniens redderetur*. In illis autem precibus continebatur professio fidei Orientalium cum ter inserta propositione de Uno ex Trinitate, ut supra insinuabam. Enimvero Pontifex ibidem tradit, haereses Nestorii atque Eutychetis contrariis quidem erroribus, sed pari impietate contextas, a Synodis tam valide confutatas, ut nil efficacius adversus easdem a quoquam adduci posse videretur: Revolvenda esse Synodica decreta & Magni Leonis Epistolas; tum subjungit: *Quid ergo post illum fontem fidelium statutorum, quid amplius (si tamen fidei terminum servat) quamlibet curiosus scrutator inquirat, aut opere aut institutione perfectius? Nisi forte mavult quisquam dubitare quam credere; certare quam nosse; sequi dubia quam servare decreta*. Quibus verbis sententiam ab ipsis Legatis ante biennium de Monachorum propositione prolatam, confirmavit; nempe sufficere Synodum Chalcedonensem ac S. Leonis Epistolas, nihilque insuper vetustis

for-

formulis adjiciendum. Eadem die rescripsit etiam Epiphanio Patriarchae epist. LXXX. quae inserta etiam legitur Actione V. Synodi Constantinopolitanae sub Menna. Narrat, se accepisse libellum professionis fidei Hierfolymitanorum sibi ab Imperatore transmissum. Nihil inquit adjiciendum definitis a Patribus, ac praesertim a Synodo Chalcedonensi, a qua haereses Nestoriana & Eutychiana oppressae sunt. Additque: *Haec si quemadmodum a Patribus constituta sunt, servant; credant, nec definita transcendant: a quo tramite qui declinant, ipsi sibi nebulam dubitationis offundunt. Nobis autem illud Apostolicum contentiosis respondere necesse est*: Nos hanc consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei &c. *Et quia de Hierosolymitanorum propositione respondimus &c.* Insinuat se ea de propositione; *Christus est unus e Trinitate*; toties a Hierosolymitanis inculcata prolixius ad Imperatorem scripsisse. Ex quibus patet, Hormisdam in eadem sententia stetisse, nec unquam tot Justiniani litteris inde dimoveri potuisse. Quum enim instarent, ut thesis de uno ex Trinitate, quae ter in laudata professione fidei legebatur, ab Apostolica Sede adprobaretur, Pontifex contentiosis illam Apostoli ad Corinthios sententiam reposuit. Non haereticos, non schismaticos, sed *contentiosos* dixit, quod tot dissidia ac lites pro vocum novitate inculcanda, Catholico passim orbe disseminassent. Quare nec iis epistolis acceptis, Justinianus aliique Orientales facile crediderunt, Monachorum proscriptam esse propositionem; aut controversiam supremo Sedis Apostolicae judicio terminatam, ut constat ex Justiniani litteris ad Johannem II. de quibus in sequenti articulo differemus.

Interim autem breviter demonstro, neque in Occiden-

dente omnes facile credidisse, proscriptam aliquando fuisse ab Hormisda eam Monachorum propositionem. Quod certe luculentissime constat ex Ferrandi Diaconi laudata superiori Capite ad Severum epistola. Quamquam enim annus, quo illa epistola scripta est ignoratur; attamen post Hormisdae obitum scriptam esse, ex eo colligit Cardinalis Norisius (*a*), quod jam tum esset Ferrandus Carthaginensis Ecclesiae Diaconus; neque Africani Episcopi nisi anno DXXIII. ab exsilio Carthaginem redierint. Quum autem in illa Epistola Severum Ferrandus hortetur, ut si quid veritatis audire cuperet, de mota in Oriente controversia *principaliter Apostolicae Sedis Antistitem* interrogaret; palam est, non facile credidisse Ferrandum, Monachorum ab Hormisda proscriptam esse propositionem. Idem etiam constat ex altera ejusdem Ferrandi ad Anatolium epistola. Nam quum eadem quaestio post Hormisdae mortem litigiosas inter doctos disputationes Romae subinde excitaret, Anatolius Romanae Ecclesiae Diaconus ea de controversia Ferrandum consuluit, qui prolixam epistolam rescribens, universam quaestionem summa eruditione penitus profligavit. Nulla ea epistola Chronologica nota insignitur, ex qua annus quo scripta fuerit innotescat. Arbitratur tamen laudatus Cardinalis Norisius, exaratam fuisse, priusquam anno DXXXV. Johannes II. Apostolico decreto diuturnioribus illis controversiis finem imposuit. Nam neque de propositionibus a Summo Pontifice in fidei dogmata adscriptis Romae inter Viros doctos disceptatum fuisset; neque Anatolius Romanae Ecclesiae Diaconus veluti de rebus dubiis cum Ferrando consultasset; neque hic rescribens Pontificiam sanctionem, quae nul-

(*a*) Hist. controv. *de uno &c.* cap. VIII.

nullum deinceps dubitationi locum dabat, silentio praetermisisset. Quae doctissimi Cardinalis rationes aeque suadent, quod neque Hormisdas eam quaestionem ante finierat, neque in Occidente facile creditum, Monachorum propositionem fuisse ab ipso proscriptam.

ARTICULUS II.

Controversiae de uno ex Trinitate passo *finis non ante impositus fuit, quam ea Propositio sollenni decreto a Johanne II. Romano Pontifice probaretur.*

UT hujusce theseos probatio debita luce donetur, operae pretium erit paucis exponere variam, ut ita dixerim, adsertae a Monachis Scytis propositionis fortunam: inde enim perspicue luculenterque constabit, quo tandem pacto, seu cujus tandem auctoritate in fidei dogma suscepta sit. Verum & in hujusce rei narratione pertexenda laborem nostrum levabit Eminentissimus Cardinalis Norisius in adcuratissima Historia Controversiae *de Uno ex Trinitate passo*, ubi per plura Capita hac de re diligentissime disserit.

Primus illius enunciationis Auctor fuisse perhibetur S. Proclus primum Cyzicenus, deinde Constantinopolitanus Episcopus in suis ad Armenios & ad Orientales Epistolis, ex quibus varia in hanc rem Fragmenta ab antiquis Scriptoribus referuntur, de quibus videsis quae Petavius, *(a)* & laudatus Norisius *(b)* adnotarunt. Quum autem Sanctis-

(*a*) Theologic. Dogmat. de Incarnat. lib. V. cap. III.
(*b*) Hist. Controv. *de Uno &c.* cap. I.

ctissimi Viri laudatum ad Armenios Tomum sive epistolam tanquam fidei congruentem Chalcedonensis Synodus in Prosphonetico ad Marcianum Augustum praedicaverit; hinc multis creditum & jactatum, fuisse eam formulam a magna illa & celeberrima Synodo consecratam. Verum, ut est mox laudatis Theologis animadversum, quamvis magna Synodus epistolam Procli ad Armenios laudaverit, haud inde fit consequens, ut omnes ibidem adsertae propositiones censeri possint speciali adprobatione Synodi confirmatae: sed hoc dumtaxat unum evincitur, nullum in eo Procli scripto errorem contineri; unde & magna ad illud ex tantae Synodi commendatione auctoritatis accessio.

Et quidem antequam suspicio vel opinio invalesceret, Eutychianos innoxiae propositioni nefarium sensum adfingere, ea Orthodoxi in Oriente tanquam Catholici dogmatis Symbolo contra Nestorianos utebantur. Auctor est Cyrillus Scythopolitanus, S. Euthymium insignem in Palaestina Monachorum institutorem in subjectis sibi Coenobiis Catholicam fidem inter furentes circumquaque haereticos illibatam servasse, *ex quo*, inquit, *etiam circa Christi Mysterium Nestorii divisionem & Eutychis confusionem rejiciebat: pie confitens unum Sanctae & consubstantialis Trinitatis divinum Verbum in ultimis diebus carnem factum &c.* Obiit Euthymius die vigesima Januarii, anno CCCCLXXIII. Idem Cyrillus in libro de Vita S. Sabae Abbatis ait, duos Monachos ad eumdem venisse; quos, inquit, *quum videret eadem sentire quae Nestorius, & neque Christum unum esse Sanctae Trinitatis, neque rursus Beatam Virginem confiteri Deiparam, valde angebatur*. Haec ille narrat Sabae contigisse, antequam Ana-

sta-

stasius imperium iniret. Unde patet, Catholicos id temporis ejusmodi effato passim usos esse tanquam Nestorianis profligandis aptissimo, contra quos primûm illudmet Proclus, teste Liberato (a), inclamaverat: *Posuit ad interimendas Nestorianorum versutias, qui duas in Christo inducunt personas, unum de Trinitate incarnatum.*

Non minore tamen studio cum professi Eutychiani, tum qui in eorum partes propensius ferebantur, eamdem verborum formulam inculcabant; quum hi non minus atque Catholici Nestorianos aversarentur. Hinc Act. IV. Synodi Chalcedonensis Dorotheus Monachus Eutychetis Sectator dixit, se credere in Christum, addens: *Hunc ex Trinitate esse fatemur*; & statim: *Credimus ergo illum passum ex Trinitate esse.* Petro Fulloni Eutychianorum pessimo, Antiochenae Sedi invasori crimini dat atque exprobrat Felix III. epist. III. quod eam propositionem pro concione populo ingerere ausus esset: *At vero tu in Ecclesia ausus es dicere, quod unus increatae atque individuae Trinitatis passionem subiit.* Quum Zeno, devicto ac deinde occiso Basilisco tyranno, imperium recuperasset, quo grassantes passim de religione discordias sopiret, anno vulgaris Epochae CCCCLXXXII. edictum de fide, quod Henoticum dixere, publicans, universos Episcopos eidem subscribere imperavit. In eo laudata Procli sententia in haec verba concepta legebatur: *Trinitas enim mansit Trinitas, & Incarnato uno de Sancta Trinitate Deo Verbo.* Quamquam autem profanum Edictum Eutychiani & Nestoriani, perinde atque Catholici contrariis ducti rationibus aversabantur; tamen magna pars Antistitum Orientis, partim amittendarum Sedium metu, partim occupan-

(a) Breviar. cap. X.

darum ambitione ducti Henoticum admiserunt. Acacius Constantinopolitanus Antistes Eutychianorum communione pollutus, omnium primus Zenonis edictum, cujus etiam auctor ferebatur, adprobavit; ac Petrum Moggum Alexandrinae Sedis incubatorem abs se antea damnatum, in communionem admisit, ubi is pari perfidia Henotico consensit. Petrus Fullo ex Antiochena Cathedra semel & iterum ejectus, eamdem Henotici subscriptione recuperavit, Calendione Patriarcha Catholico expulso. Horum exemplo plurimi minorum gentium Episcopi Imperatoris edictum in suis quique Ecclesiis publicarunt. Hinc toto passim Oriente praescripta verba resonabant: *Trinitas enim mansit Trinitas, & Incarnato uno de Trinitate Deo Verbo*. Eutychianae Sectae vires & animos addidit Zenonis in imperio successor Anastasius, de quo inter cetera scribit Victor Tunonensis in Chronico ad annum 499. Synodum congregasse contra Diodorum Tarsensem, Theodorum Mopsuestiae, Theodoritum Cyri, *ceterosque alios, qui in Christo duas praedicabant naturas duasque formas, & qui non confitentur unum de Trinitate crucifixum, una cum Leone Episcopo Romano; & ejus Tomo & Synodo Chalcedonensi inferri anathema persuasit*. Pravum huic propositioni sensum Eutychianos adfinxisse, testatur Felix III. Epist. V. ad Zenonem Augustum, ubi a Petro Fullone traditum refert; *Unum de Trinitate passionem pro nobis pertulisse in substantia Deitatis*: & de Severianis testis est S. Anastasius Sinaita Patriarcha Antiochenus in libro, cui titulus, *Viae dux* cap. IX. doctrinam eorum fuisse: *In mysterio Incarnationis Christi, qui est unus de Trinitate, unum & idem esse naturam & hypostasim sive personam*. Ex quibus colligere est, Eutychianos illam enunciationem

in

in ſenſu formali ac reduplicativo, quemadmodum Theologi de ſchola loquuntur, accepiſſe; perinde atque Chriſtus paſſionem crucemque ſubierit, quatenus eſt unus de Trinitate, ſeu quatenus in natura divina ſubſiſtit.

Quum ergo Zeno Imperator & Acacius Patriarcha Eutychianorum communione polluti eam formulam in Henoticon inſeruiſſent; quum eamdem Anaſtaſius Eutychianus Imperator, & ejuſdem ſectae Epiſcopi Synodali ſententia comprobaſſent; quum ea denique ab iiſdem haereticis veluti ſuae ipſorum factionis teſſera plenis buccis decantaretur; nihil profecto mirum, ſi male olere coepit in Occidente, & ſi pravis ſuſpicionibus laborare coeperunt, qui pro illa adſerenda omnia ſuſdeque moverent. Quamquam enim ut invidiam declinarent, horum aliqui vocem carnis adjungerent; alii tamen verebantur, ne ejuſmodi adjectio non niſi ad faciendum fucum adhiberetur; neve Chriſtianis auribus his vocibus, *Unus de Trinitate paſſus eſt carne*, ſemel adſuetis; ad eaſdem quoque ſine illo carnis additamento uſurpandas paullatim homines adſueſcerent. Suſpicio quoque erat, ne tota haec contentio ad labefactandam Concilii Chalcedonenſis auctoritatem, ſubdole referretur: quod his verbis Hormiſdae Papae Legatus ejus Dioſcorus ſuggerebat: *Conantes per ſubtilitatem ad hoc nos adducere, ut diſputetur de Synodo Chalcedonenſi. Quod ſi factum fuerit, dubia & infirma oſtenditur, & haereticorum omnium patuit errori.* Addebatque, ut majorem illius enunciati propugnatoribus invidiam conflaret, quod *iſtud Anaſtaſius Imperator magnopere Catholicis imponere feſtinavit: iſtud & Eutychetis diſcipuli in Synodo Chalcedonenſi propoſuerunt.* His porro de cauſſis non modo in Occidente, verum & in Oriente, quum

Justinus Imperator ad tollendas Eutychianae pestis reliquias totus incumberet, refrigescere coepit in ea thesi propugnanda Catholicorum ardor. Id constat ex prima epistolarum, quas plurimas de hoc negotio ad Hormisdam Justinianus Comes perscripsit, in qua Monachos Scythas veluti rerum novarum cupidos, vaniloquos, inquietos ac turbulentos traducit: *Quoniam vaniloquia ipsorum festinantium novitates introducere in Ecclesia, quod neque quatuor Synodi venerabiles, neque Sancti Leonis Papae epistolae continere noscuntur, in omni loco turbas excitare videntur*. Proinde rogat Pontificem, *ut ipsos digna correctione perculsos pellere jubeat ..... ne unitas, quam vester*, inquit, *labor oratioque perfecit, per inquietos homines dissipetur*. Johannes quoque per haec tempora Constantinopolitanus Episcopus, disceptantibus coram ipso & Apostolicae Sedis Legatis, adversus Victorem quemdam Diaconum de hoc ipso argumento Monachis Scythis; lectisque Chalcedonensis Synodi constitutis; nihil eis adjiciendum esse decrevit, satis ea esse judicans, ut quisque Catholicus haberetur: *Praeter ista nihil mihi aliud dicatur: Qui sequitur ista potest inter Catholicos esse*. Haec narrat Dioscorus unus Legatorum in suggestione ad Hormisdam, cujus initium: *Per Eulogium Virum sublimem &c.* qui etiam in alia ad eumdem Pontificem communi cum aliis Legatis suggestione scribebat: *quia eos* (Monachos Scythas) *omnis Constantinopolitana Catholica exhorret Ecclesia*. Quumque in eadem Relatione seu Suggestione dicatur, quod *isti* (iidem Monachi) *de sua provincia Episcopos* accusabant, atque imprimis Paternum Tomitanae Civitatis Antistitem ejusdem provinciae Metropolitam; palam est, quod & iste cum

aliis

aliis sibi subjectis Episcopis Monachorum conatibus refragabatur. At nullos Scythae graviores experti sunt Adversarios, quam Monachos Acoemetas, qui tunc in Urbe regia religiosae disciplinae fama prae ceteris eminebant; quique plura pro fidei Catholicae & Synodi Chalcedonensis defensione praeclare gesserant; adeo ut eorum Monasteria essent in Regia urbe tutissima contra Eutychianos castra, ac Romanae Sedis praesidia, & Legati a Romanis Pontificibus illuc destinati in mandatis haberent, nihil inconsultis Acoemetis peragere. Hi ergo Monachis Scythis vehementer adversabantur, quos etiam Eutychianae haereseos incusabant.

Quum ergo hoc loco in Oriente, & maxime in Urbe regia, quae vix tum ab Eutychianorum tyrannide respirabat, & adhuc nefariae haereseos sordibus mundabatur; quum, inquam, hoc loco in Oriente, & in Urbe regia res essent; nemini profecto mirandum est, si Hormisdas in adprobanda Scytharum propositione aliquamdiu cunctatus est, imo si & eorum conatibus obstitit. Quare mirari subit, haec de Hormisda in praesenti Capite Meldensi Episcopo excidisse: „Hormisdas interrogatus sic respondet, „ ut prostrata quodammodo veritas videatur: ejus defen- „ soribus certa responsa quaerentibus pro omni responso „ ploratus indicitur: tacente, cunctante, obsistente Ro- „ mano Pontifice, non ipsa tacet veritas &c. Totam illam contentionem fuisse puram putam inter Catholicos logomachiam, qualis plane olim fuerat de voce *hypostasis* quaestio tanta opinionum discrepantia Latinam inter ac Graecam Ecclesiam agitata, pluribus demonstrat saepius laudatus Norisius (*a*), testesque hujusce rei adfert locuple-

(*a*) Hist. Controv. de Uno &c. cap. VI.

pletissimos, Justinianum, Ferrandum Diaconum, Facundum Hermianensem, ipsumque adeo Hormisdam. Veritas ergo inter Catholicos in tuto erat, ac minimum referre judicabatur, dum quis in uno eodemque naturali Dei Filio divinam humanamque naturam agnosceret, quibuslibet verbis, quae tamen aequivoca & ambigua non essent, suam quisque fidem profiteretur: Hinc laudatus Ferrandus (*a*): *Quid ad nos*, inquit, *quibuslibet verbis rectam praedicent fidem*? Imo tot inter hostes Concilii Chalcedonensis, a quibus Orientalis Ecclesia id temporis infestabatur, ut laudem merebantur, qui ad fidei Catholicae adversus Eutychianos & Nestorianos professionem eas sufficere voces existimabant, quas tanta Synodus consecrasset: ita haud injuria vitio dabatur, quod aliqui, quibus docendi auctoritas in Ecclesia nulla erat, in eamdem fidei professionem pertinaci studio & contentione voces recipi vellent, a quibus Eutychiani non adeo abhorrebant, & quas veluti necessarias neque laudata Synodus Chalcedonensis, neque in suis Epistolis Leo Magnus, neque in Libello fidei Orientalibus Ecclesiis cum Romana reconciliandis in Orientem transmisso, Apostolica Sedes praescripserat. Quis ergo Hormisdae tanto Pontifici vitio vertat, quod aliquamdiu cunctatus sit, caussaeque definitionem ad usque Legatorum in Urbem reditum differri voluerit; quod Monachis seditiosis ac turbulentis, quique Legatorum veriti adventum, praecipiti fuga sese ex Urbe proripuerant, in suis ad Possessorem litteris graves notas inusserit, eosque quales reapse fuerat expertus superbos, pertinaces, jurgiorum & contentionum rerumque novarum cupidos repraesentarit; denique quod quantum in ipso erat pruden-

(*a*) Epist ad Severum cap. IX.

dentissime caverit, ne Orientalis Ecclesia, quam vix naufragio eripuerat, rursum procellis ac fluctibus involveretur. Profecto ut nemo est Catholicorum, qui non illos Meldensi Episcopo celebratos *Veritatis defensores* sugillet, aut qui neget optime in eos quadrare eas notas, quibus illos Hormisda perstrinxit: ita nemo est, qui non Sanctissimi Pontificis in hoc negotio prudentiam & gravitatem praeclaris laudibus efferat. Ita Petavius (*a*), qui quamquam *nihil in illorum facto atque scriptis aliud culpat*; culpat tamen *inconsultam rationem ac praecipitem ardorem inculcandae novitatis intempestivae potius minimeque necessariae, quam aut callidae aut errore contaminatae*: laudatque Hormisdam, quod *nullam* quidem *aliam*, hanc tamen *notam illis subscribit temerariae novitatis, contumaciae ac superbiae*. Petavii verba non semel laudat, ejusque de Monachis Scythis post Hormisdam judicium probat Cl. Norisius in ea ipsa quam data opera elucubravit Monachorum Scythiae Apologia (*b*). Ubi etiam haec Thomassini verba refert ex Differt. XVIII. in Synodos num. X. *Porro hinc quoque Hormisdae sapientia admiranda impensius venit, qui solam novitatem & jurgiorum sementem in hac propositione & ejus architectis aversatus est. Ex Maxentio enim, Ferrando aliisque ejus aevi Scriptoribus explorata sunt praelia tunc inter Catholicos super hac re decertata; utrisque hinc & inde alias ex aliis distinctiunculas sensuumque minutias comminiscentibus & implacata serentibus jurgia*. Quibus fere gemina sunt quae num. VI. ejusdem Dissertationis inculcat: *Hormisda solam*, inquit, *insatiabilem & novarum*

(*a*) Lib. V. de Incarnat. cap. II.
(*b*) Cap. II. §. II. & IV. Vid. & Hist. Controv. *De Uno &c.* cap. VII.

vanam in dies propositionum litiumque seminatricem insectatus est curiositatem; QUO NIHIL TUM ERAT CONSULTIUS; *quum illam propositionem alii in alios raperent sensus; & ita illam vel inurerent vel absolverent, & in una fide starent quidem, sed verborum ambiguo illuderentur*. Quae certe plurimum distant ab immani censura, qua Bossuetius tantum Pontificem vexat, perinde atque ipsius culpa & morositate prostrata quodammodo veritas videretur; quam tamen invictis decretis & sapientissimis epistolis communierat.

Haud equidem inficias iverim sedente adhuc Hormisda, factam esse magnam in Oriente rerum conversionem. Nam qui primo Monachis Scythis reluctabatur Justinianus, agente Vitaliano Magistro Militum, ipsis impensius favere coepit, tandemque totus in eorum partes transivit, atque ut superius ostendimus, frequentibus litteris Pontificem suo & Imperatoris nomine urgebat, ut controversiam secundum Monachos judicaret: eosdemque sensus induerat Epiphanius recens electus in Johannis demortui locum Regiae urbis Episcopus, qui una cum Imperatore Pontifici supplicabat, ut oblatum a Clericis & Monachis Orientalibus libellum fidei, in quo ter, *Unus de Trinitate*, occurrebat, suscipere dignaretur & auctoritate Apostolica confirmare. Quare & Justinianus non jam se paucorum Monachorum, sed Orientalium Episcoporum communem agere caussam aliis litteris Hormisdae significabat: *Tua Sanctitas, concepta gratia caelesti, quae praetendunt Orientales Episcopi tractare dignetur, eorumque fidei competentem praebere responsum. Nobis etenim videtur, quoniam Filius Dei vivi ..... recte dicitur unus in Trinitate &c.* ut proinde non omnino immerito, ut est

Viris

Viris eruditis animadversum, jactarint Monachi Scythae in libello sive epistola ad Africanos, *universae Orientalium Ecclesiae* consensionem: eorum autem fidem & ipsi Africani Episcopi in Sardinia exsules adprobarunt. Nec tamen tot Ecclesiarum in eamdem cum illis Monachis sententiam conspiratio prohibuit, quin (cunctante adhuc Hormisda, & post Hormisdae obitum ejus successoribus,) libere adhuc & in utramque partem de illa inter Catholicos disceptaretur. Hinc saepe laudatus Norisius postquam de epistolis loquutus est ab Hormisda anno DXXI. de hoc argumento conscriptis, subjungit (*a*): *Incompertum est, quid insuper actum fuerit eo biennio, quo postea Hormisdas fuit superstes, quum illius biennii nullas laudati Pontificis literas habeamus reliquas. Ita propositio* De Uno ex Trinitate carne passo, *inter adiaphoras relicta, toto decennio ab obitu Hormisdae, in utramque partem inter Catholicos disputata fuit, quousque eamdem Apostolica Sedes inter fidei dogmata recensendam postea decrevit.*

Hoc tamen temporis intervallo „usque adeo, *in-*
„ *quit Bossuetius*, Monachorum propositio toto Oriente
„ invaluit, atque adversus novos Nestorianos necessaria
„ visa est, ut eam Justinianus edicto edito approbare co-
„ geretur, autoribus, ut fieri solet, Episcopis, ac praeci-
„ pue Epiphanio Patriarcha Constantinopolitano, quod
„ Edictum est editum anno DXXXIII. duodecim annis
„ post datas Hormisdae ad Possessorem litteras.

„ Jam Imperator Legatione ad Johannem II. missa,
„ edictum approbari petit, & impetravit, deditque litte-
„ ras ad Papam, quibus significabat: *Paucos infideles*

(*a*) Hist. Controv. *De Uno &c.* cap. VIII.

judaice atque apostatice contradixisse omnibus Sacerdotibus; denegantes, Unigenitum Dei Filium hominem factum atque crucifixum, unum esse sanctae consubstantialis Trinitatis; in quo videntur Nestorii malam sequi doctrinam. „Quod ipsum Scythae Monachi a quinde-
„ cim annis, atque ab ipso hujus contentionis initio pro-
„ pugnabant.

„ Neque Imperator jam contulit quid credendum, ut
„ olim sub Hormisda fecerat, sed rem ut certam & ex-
„ ploratam atque ab omnibus praedicatam refert, cui ne-
„ mo nisi *judaice & apostatice* contradicat.

„ Sic autem concludit: *Petimus ergo vestrum paternum affectum, ut vestris ad nos destinatis litteris, manifestum nobis faciatis, quod omnes, qui praedicta rite confitentur, suscipit vestra Sanctitas; & eorum, qui judaice ausi sunt rectam denegare fidem, condemnat perfidiam*:
„ Addit haec observatu digna: *Plus enim ita & circa vos omnium amor & vestrae Sedis crescet autoritas, & quae ad nos est unitas sanctarum Ecclesiarum inturbata servabitur; quando per vos didicerint omnes beatissimi Episcopi eorum, quae ad vos relata sunt, sinceram Sanctitatis vestrae doctrinam*: „Quo significabat insince-
„ ram visum iri, si Romanus Pontifex tam certum dog-
„ ma improbasset: ac sic Episcopi Orientales Romani
„ Pontificis sinceram doctrinam, non ex ejus infallibili-
„ tate certo praejudicatam, sed ex ejus responsis explo-
„ ratam volebant.

„ His victus Johannes, Concilio habito, datisque lit-
„ teris ad ipsum Justinianum, ac deinde ad Senatores,
„ confirmavit Justiniani fidem; & *Unum de Trinitate*
„ *crucifixum* iisdem asseruit Scripturarum ac Patrum

locis,

„ locis, quibus Scythae Monachi usi erant.

„ Diserte autem notat haec a se probari secundum Pa-
„ tres omnes ac Romanos Praesules, quos in omnibus
„ sequeretur: quod etiam Justinianus dixerat epistola ad
„ Johannem: tametsi enim *Unum de Trinitate* nondum
„ affirmassent; id tamen ex aliis eorum dictis atque sen-
„ tentiis perspicue sequebatur.

Ex quibus omnibus Meldensis Episcopus tandem colligit, quod „tacente, cunctante, obsistente potius „ Romano Pontifice (*Hormisda*,) pervicit ac perrupit „ dubitationem omnem Ecclesiae Catholicae vox atque „ consensio; nec jam consulitur ut de re ambigua Roma- „ nus Pontifex, sed rei ut indubitatae & certae approba- „ tio petitur, & dicitur (*f. elicitur.*) Quis hîc non vi- „ deat, valuisse ut in omni ancipiti re, eam quam Ferran- „ dus, & cum eo optimus quisque exspectabat, Ecclesiae „ Catholicae consensionem?

Quid sibi hoc argumento velit Illustrissimus Adversarius, aut quid ex eo conficere possit adversus summam & ineluctabilem, quam Romano Pontifici adserimus in definiendis ac terminandis fidei controversiis auctoritatem, equidem non intelligo. In hoc enim vis ejus ac summa posita est: Justinianus, & cum eo Orientales Episcopi pro certo dogmate habent, Unigenitum Dei Filium pro nobis carne passum & crucifixum *Unum ex Trinitate* esse dicendum, petuntque hujusce Theseos tanquam certae & exploratae a Romano Pontifice confirmationem: ergo non ex Romano Pontifice, sed ex Ecclesiae consensione obtinent exortae inter Catholicos controversiae, ut in fidei dogmata evadant, & indeclinabilem adsequantur auctoritatem.

Pluribus autem iisque crassissimis hoc argumentum vitiis laborat. Nam primo certum est, quod ante Romani Pontificis adprobationem deerat illi propositioni sollennis Ecclesiae universae consensus. Numquid enim ad universum Ecclesiae corpus non pertinet caput? Numquid non illa ab ipsis Ecclesiae incunabulis regula obtinebat, quam jam dudum ipsis Orientalibus apud Socratem & Sozomenum Julius I. ingesserat, ut Ecclesiis decreta (atque imprimis ea quae ad fidem pertinent) inconsulto Romano Pontifice minime sancirentur? Numquid omnes Occidentales Ecclesiae pars maxima Ecclesiae universae non erant? hae autem ex Romani Pontificis nutu & arbitrio pendebant, neque probatam Orientalibus *de Uno ex Trinitate* enunciationem inter certa & indubitata fidei Catholicae dogmata, tacente adhuc & cunctante imo & obsistente Romano Pontifice, recepissent. Ergo quicumque fuerit Justiniani & Orientalium de illa propositione sensus, inde habere non potuit, tacente adhuc aut obsistente Romano Pontifice, indeclinabilem firmitatem.

Deinde Johannes II. Imperatoris Epistolam & Edictum, quamquam Orientalium Episcoporum *interveniente consensu* jam publicatum, non ante auctoritate Apostolica confirmavit, quam Concilio habito, subindeque nonnisi adhibito accuratissimo examine, rem totam diligentissime retractaret. Fecit ergo, quod teste Ferrando Diacono horum temporum Scriptore saepius laudato, moris erat Sedis Apostolicae Romanorumque Pontificum, qui nimirum aliorum Episcoporum sanctiones atque decreta diligentius retractata atque examinata firmabant, eaque omnibus Ecclesiis ut omnino sequenda & amplectenda;

nec

nec amplius retractanda proponebant (*a*): *Quae finiuntur judicantibus Episcopis sanctis, & ad Beati Petri memoriam perducta, diligentius examinantur atque firmantur, sequenda sunt, tenenda sunt, amplectenda sunt; in retractatione sub qualibet pietatis occasione teneri non debent*. En unde Episcoporum judicia habent irretractabilem firmitatem.

Denique ipsemet Illustrissimus Adversarius inde probat celeberrimam S. Leonis epistolam ad Flavianum non statim habitam fuisse pro irreformabili & irretractabili fidei Catholicae regula, quod eam Italiae & Galliarum Episcopi non antea susceperunt, quam habita Synodo *in ea recognoverunt fidei suae sensum*; Patres autem Chalcedonenses illam tum demum ut fidei regulam receperunt, quum diligenti collatione compererunt, eam cum Nicaeno & Constantinopolitano Symbolo, nec non cum decretis Ephesinae Synodi convenire: Atqui & Romani Pontifices Johannes II. & Agapetus probatam Justiniano Imperatori & Episcopis Orientalibus thesim *de Uno ex Trinitate carne passo*, non ante susceperunt & confirmarunt, quam habita Synodo eamdem ad Apostolicae Sedis doctrinam veluti Catholicorum dogmatum amussim ac regulam exegissent, cum eaque consonam esse diligentissimo examine comperissent. Ita enim Johannes II. epistola ad Justinianum: *Quod quia Apostolicae doctrinae convenit, nostra auctoritate confirmamus*. Ita & Agapetus epistola ad eumdem Imperatorem: *Cupis, venerabilis Imperator, ut tuae pietatis epistolam de fidei vestrae expositione nuper ad beatae memoriae praedecessorem nostrum Johannem Romanae Sedis Antistitem per Hypatium atque Demetrium Epi-*

(*a*) Epist. ad Pelag. Diac. num. VII.

Episcopos destinatam, & a praefato Praesule roboratam, nostra quoque auctoritate firmemus. Laudamus, amplectimur; non quia Laicis auctoritatem praedicationis admittimus, sed quia studium fidei vestrae Patrum nostrorum regulis conveniens confirmamus atque roboramus. En unde Imperialis sanctionis indeclinabilis firmitas ac robur invictum. Et quidem minime Agapetum latebat, Imperatoris edictum non nisi Episcoporum Orientalium *interveniente consensu* fuisse publicatum; nec tamen hanc rationem adfert, cur illud probet & amplectatur; sed illud propterea iterum roborat & confirmat, quoniam & ab Johanne II. tanquam avitae doctrinae consonum fuerat auctoritate Apostolica confirmatum.

Frustra ergo ex laudato Imperatoris edicto Meldensis Episcopus probare adgressus est, Ecclesiae universae consensione, non autem Romani Pontificis auctoritate Monachorum Scytharum propositionem tandem obtinuisse, ut tanquam certum & inconcussum ac penitus irretractabile fidei Catholicae dogma ubique praedicaretur; utque nemo deinceps ei posset nisi *Judaice & apostatice* refragari. Nam, ut ostendimus, neque aderat Ecclesiae universae consensio, antequam ea propositio a Romanis Pontificibus confirmaretur; neque eamdem Romani Pontifices confirmarunt, antequam ea diligentissime & habita Synodo retractaretur, & ad Apostolicae doctrinae amussim ac regulam exigeretur: denique iidem Romani Pontifices eam confirmando satis aperte significant, summum sese ei robur & firmitatem adjicere. Id probe intelligentes Monachi Acoemetae, quamquam eos Justinianus Imperator, & Epiphanius Constantinopolitanus Antistes, ac ceteri Orientales Episcopi quoniam Monachorum Scytharum capi-

tulis

tulis refragabantur, Neſtorianae haereſeos inſimulabant: attamen ubi Romam Imperator Legatos Epiſcopos direxit, qui Imperialis edicti confirmationem a Romano Pontifice obtinerent; & ipſi ſuos ad Pontificem Legatos deſtinarunt Cyrum & Eulogium, ut Legatorum Juſtiniani operam interverterent; rati nimirum ſuam ipſorum cauſſam profligatam non eſſe, niſi decreta in Oriente ipſorum damnatio a Romanis Pontificibus confirmaretur. Ac reapſe non niſi eorumdem Pontificum decretis, nec niſi tanquam Apoſtolicis definitionibus immorigeri, ab univerſae Eccleſiae communione tanquam haeretici exciderunt, ut ex laudatis Johannis II. & Agapeti epiſtolis compertum eſt: *Eos*, inquit Johannes, *ab omni Eccleſia Catholica eſſe juſſimus alienos, niſi errore damnato, doctrinam noſtram quantocius ſequi habita regulari profeſſione ſignaverint. Aequum quippe eſt, ut qui noſtris minime obedientiam accommodant ſtatutis, ab Eccleſiis habeantur extorres.* Et adhuc luculentius Agapetus: *Si quis noſtrae Catholicae fidei contraire tentaverit, quam pro ſubmovenda haereticorum ſuſpicione paternis regulis conſonantem praeſenti definitione firmamus, ſanctae communionis efficiatur extraneus. Unde & Cyrum ejuſque ſequaces... niſi ſub ſatisfactione canonica doctrinam Apoſtolicam fuerint conſecuti, nullatenus patimur eos ſacrae communioni reſtitui; ſed etiam ut haereticos anathemati ſubjicimus;* UT QUI NOSTRIS CONSTITUTIONIBUS PARERE CONTEMSERIT, *Eccleſiaſticum ſtatum puritatemque non maculet.* Itaque Monachi Acoemetae non ante velut haeretici ab univerſae Eccleſiae corpore praeciſi ſunt, quam Apoſtolicis Conſtitutionibus contumaciter obluctarentur; ac proinde nec ptopoſitio *de Uno ex Trinitate carne paſſo* in fidei

dei Catholicae dogma inconcussum & irretractabile, & cui nemo posset nisi haeretico spiritu refragari, ante ab universa Ecclesia suscepta est, quam sollennibus Sedis Apostolicae constitutionibus firmaretur.

CAPUT XIX.

„ Formula consulendi Romanum Pontificem, „ rei gestae serie, ac Patrum tradi- „ tione explicata.

Postquam superioribus Capitibus Illustrissimus Adversarius rerum in hac celebri controversia gestarum, ut ipsi libitum fuit, narrationem pertexuit; inde in praesenti Capite colligit: „ quae vis sit professionis ejus, quae „ a Justiniano Hormisdam interrogante edita est: *Id cre-* „ *dimus Catholicum, quod vestro religioso responso fue-* „ *rit intimatum.* Summa autem ipsius doctrinae est, haud aliud olim hac formula significatum, quam quod optima quaeque tantoque officio congrua de Romano Pontifice praesumerentur: Ceterum plenam certitudinem, quae omni dubitatione submota penitus captivaret intellectum, in unius Ecclesiae Catholicae judicio & consensione fuisse positam. Quam interpretationem confirmat cum Johannis Maxentii, tum Sanctorum Abbatum auctoritate, qui libellum S. Martino I. in Lateranensi Synodo obtulerunt: qui difficillimum quidem & rarissimum, atque adeo incredibile, non autem impossibile judicabant, Romanum Pontificem a veritate excidere, in errorem labi, pravamque Ecclesiae Christi doctrinam obtrudere. Haec itaque Meldensis Episcopi verborum Justiniani interpretatio est;

quae

quae an legitima sit, ac genuinum illorum sensum exhibeat, jam nobis discutiendum est.

ARTICULUS UNICUS.

Justinianus Imperator aliique per haec tempora Orientales Episcopi Sedis Apostolicae inerrantiam apertissime professi sunt. Meldensis Episcopi objecta solvuntur.

ORientalibus Episcopis cum Ecclesia Romana reconciliandis Hormisda libellum ab eis subscribendum transmisit, quo dogmatis a nobis propugnati aperta professio ipso statim initio continetur: *Prima salus est rectae fidei regulam custodire, & a Patrum traditione nullatenus deviare: quia non potest Domini nostri Jesu Christi praetermitti sententia dicentis:* Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. *Haec quae dicta sunt rerum probantur effectibus: quia in Sede Apostolica inviolabilis semper Catholica custoditur religio.* Hanc fidei professionem omnes Orientales Episcopi, Constantinopolitanis Patriarchis praeeuntibus, signaverunt; eamdem ipse Justinianus Imperator ad S. Agapetum Papam a se pariter subsignatam, iteratis vicibus misit; eam denique & sequentibus saeculis iidem Orientales Episcopi, etiam in Oecumenicis Synodis frequentarunt. Qua de re videndus est ipsemet Illustrissimus Adversarius libri sequentis cap. VII. ubi & nobis rursus de eadem fidei Professione sermo redibit. Illo autem praemisso exordio, Orientales Episcopi profitentur, se se *in omnibus* sequi Apostolicam Sedem, *& omnia quae ab ipsa decreta & constitu-*

ta sunt praedicare, quoniam in ipsa *est integra Christianae religionis & perfecta soliditas*. Additque Justinianus, sese in eadem verba adacturum omnes Episcopos; *quatenus*, inquit, *per omnia Sancta Catholica nostra Ecclesia suam habeat firmitatem*. Ergo ut Orientales Ecclesiae suam haberent firmitatem, compellendi erant Episcopi ad sequendum in omnibus Sedem Apostolicam, & omnia quae ab ipsa decreta & constituta fuerant praedicandum; quoniam in ipsa Sede Apostolica integra est Christianae religionis & perfecta soliditas; seu quoniam ipsa est Christianae religionis & rectae veraeque fidei perfectum ac stabile fundamentum, ut ipsa Christi Domini verba demonstrant, quae praetermitti, seu deficere ac perverti non possunt: *Tu es Petrus &c.* Quamquam autem haec verba luce ipsa clariora sunt; tamen quae sit eorum vis ipso rerum experimento, ipsis probatur effectibus; quoniam in Sede Apostolica Catholica religio *semper immaculata servata est*, ac *semper inviolabilis custoditur*. Itaque Christi verbis & promissis nititur privilegium non errandi, quod in hac fidei Professione Sedi Apostolicae adseritur: ac proinde quemadmodum Christi verba & promissa nunquam deficere possunt: ita Catholica Religio, quae Justiniani aevo in Apostolica Sede semper immaculata permanserat, & adhuc inviolabilis custodiebatur, ex iisdem Christi verbis & promissis semper deinceps integra & illibata servabitur, & inviolabilis custodietur.

Hinc autem primo colligere est, quae sit vis illorum verborum ejusdem Imperatoris, de quibus potissimum in praesentia disserimus: *Id credimus esse Catholicum*, *quod vestro religioso responso fuerit intimatum*. Ex laudata enim fidei Catholicae professione constat, non id propte-

rea

rea Hormisdae a Justiniano scriptum, quod praesumeret Romanum Pontificem non veritati non officio defuturum; sed quia sciebat, & cum omnibus Catholicis palam & aperte profitebatur, quod in Sede Apostolica ex vi promissorum Christi Catholica religio semper immaculata permanserat, & inviolabilis custodiebatur. Et quidem etiam de aliis Episcopis, ut & ipse Bossuetius observat, praesumere debemus, eos nec veritati, nec muneri defuturos: ex hac enim praesumtione & fiducia S. Damasus Papa & Synodus Romana scribebant (*a*): *Gallorum atque Venetensium fratrum relatione comperimus, nonnullos non haeresis studio, neque enim hoc tantum mali cadere in Dei Antistites potest.* Quare si & hoc similiter de Pontifice Romano praesumitur, nec certa fide tenetur; quid quaeso amplius & eximium prae ceteris Episcopis Pontifex Romanus Petri Successor & Ecclesiae Caput habebit? Subjungit quidem Bossuetius. „ Si tantum mali in singulos Episcopos cadere non posse merito praesumitur; quanto „ magis in eum, qui tanto loco praesit? Verum alii (nisi ad Christi verba & promissa respiciatur) id magis praesument de aliquot Episcopis, quorum doctrinam pietatemque suspiciant, quam de Romano Pontifice, cujus non adeo pietatem atque doctrinam venerentur: quod certe quotidiano aut nimium frequenti experimento compertum est.

Secundo ex eadem fidei professione colligitur, quomodo accipienda sint Justiniani verba Articulo superiori relata, ex quibus Bossuetius conficit, quod „ Episcopi „ Orientales Romani Pontificis sinceram doctrinam, „ non ex ejus infallibilitate certo praejudicatam, sed ex „ ejus responsis exploratam volebant. Verba Justiniani,

(*a*) Epist. ad Orient. ex Collect. Holsten.

ex quibus id efficit, haec sunt: *Plus enim & circa vos omnium amor, & vestrae sedis crescet auctoritas...... quando per vos didicerint omnes Beatissimi Episcopi .... sinceram Sanctitatis vestrae doctrinam*. At ex laudata fidei Catholicae professione compertum est, Orientalibus Episcopis de Sedis Apostolicae ac Romani Pontificis inerrantia certam stetisse sententiam, tum ob Christi verba & promissa, quae praetermitti, vel, ut est in Evangelio, quae praeterire non possunt; tum ob diuturnum quinque saeculorum experimentum, quibus ab ea Sede nihil unquam prodierat, quo Christiana religio vel minimum laederetur. Quod sane experimentum Christi promissis adjunctum plurimum confert ad amplificandam inter homines & roborandam Sedis Apostolicae auctoritatem.

Denique ex eodem loco colligitur, quomodo accipienda sint hypothetica illa Johannis Maxentii verba, quae haud semel Meldensis Episcopus objicit: *Si Romanus prohiberet Episcopus, Christum Filium Dei unum confiteri ex Sancta atque individua Trinitate; nunquam eidem Dei Ecclesia adquiesceret &c.* Et haec rursus quorumdam Archimandritarum ad S. Martinum I. in magna illa Synodo Lateranensi: *Certissime scientibus vobis Sanctissimis; quod si aliter quam a nobis pie postulata sunt, quidquam omnino integritatem fidei corrumpens a vestra terminetur*, (hoc est, definiatur) *beatitudine .... liberi sine dubio atque innocentes ab hoc quod fiet, exsistimus*. Ejusmodi hypotheticae propositiones denotant quidem firmissimam ad aliquam sententiam mentis adhaesionem; sed ex iis colligi nequit an reapse quidquam fieri aut accidere possit. Sic Paulus ad Galatas cap.I. *Sed licet nos, aut Angelus de caelo evangelizet vobis, praeterquam quod evangeli-*

zavi-

zavimus vobis, *anathema sit*. Absurde prorsus ex his verbis quisquam eliceret, fieri potuisse, ut reapse aliquis Apostolorum aut Angelorum Pauli doctrinae refragaretur. Praeclare hunc locum Vincentius Lirinensis Commonit. I. cap. XII. sequentibus verbis illustrat: *Quid est quod ait*; sed licet nos &c. *Cur non potius*; *sed licet ego*? *Hoc est*, *etiamsi Petrus*, *etiamsi Andreas*, *etiamsi postremo omnis Apostolorum chorus* evangelizet vobis, praeterquam quod evangelizavimus, anathema sit. *Parum est*: Etiamsi Angelus, *inquit &c. Non quia Sancti caelestesque Angeli peccare jam possint*: *Sed hoc est quod dicit*: *Si etiam*, *inquit*, *fiat quod non potest fieri*; *quisquis ille traditam semel fidem mutare tentaverit*, *anathema sit*. In hunc itaque sensum interpretandas esse contendimus paullo ante descriptas Johannis Maxentii & aliorum Monachorum hypotheticas propositiones; hoc est: Si etiam fiat quod non potest fieri, ut fidem Romanus Pontifex violet &c. Id enim reapse fieri non posse, ipsimet illarum propositionum Auctores profitentur. Nam & Abbates in libello supplici ad S. Martinum: *Quod absit*, inquiunt, *absuturumque sit*: *hoc enim omnino incredulum* (id est, incredibile) *nobis est*. Et Johannes Maxentius: *Sed absit*, *ut ex qualibet parte Catholicae professioni Romanus Pontifex contradicat*. Et hic quidem satis verisimile est, quod transmissam in Orientem ab Hormisda fidei Catholicae professionem sua subscriptione signaverit: ad hoc enim praestandum non modo Episcopi, verum & Archimandritae ac primores Monachi adigebantur; atque adeo nisi suae professionis oblitus ambigere minime potuisset de Romani Pontificis inerrantia; quae, ut vidimus, in illa fidei professione ex Christi verbis ac promissis repetitur.

CA-

CAPUT XX.

„ Quaeſtio Elipandi de Chriſto adoptivo Dei „ Filio Romani Pontificis & Eccleſiarum „ conſenſione finitur. Particula *Fi-* „ *lioque* per eadem fere tem„ pora Symbolo addita.

VIs argumenti in eo poſita eſt, quod Carolus Magnus Hadriani litteris non contentus, quibus Felicis & Elipandi haereſim de Chriſto Filio Dei adoptivo tota Sedis ſuae auctoritate damnabat; praeterea & alios Italiae, Galliae & Germaniae Epiſcopos de eadem quaeſtione conſuluit. Tum Synodum Francofordienſem ex harum Gentium Epiſcopis congregavit; a quibus Canone primo Feliciana haereſis de Chriſti adoptione damnata eſt: inſertaeque actis litterae Hadriani Papae ad Epiſcopos Hiſpaniae contra Elipandum Epiſcopum Toletanum; tum Libellus Epiſcoporum Italiae adverſus eumdem Toletanum Antiſtitem Concilii decreto miſſus ad Provincias Hiſpaniae; tum etiam Synodica Concilii ab Epiſcopis Galliae & Germaniae ad eoſdem Hiſpaniae Praeſules miſſa: quibus monumentis Eccleſiarum Occidentis conſenſionem repraeſentantibus, ſuas Carolus Magnus adjecit ad Elipandum litteras, quibus eum plurimum hortatur, ut decretis pareat, quae *Sedis Apoſtolicae auctoritas & Epiſcopalis unanimitas* edidiſſet. Ex quibus, inquit Illuſtriſſimus Adverſarius, „ ita omnia firma eſſe intelliguntur, ſi ad „ *Sedis Apoſtolicae autoritatem*, *unanimitas* quoque „ *Epiſcopalis* accedat. *Ac rurſum*: Sic demum omnia

„ in

„ in autoritatem universalis Ecclesiae resolvuntur, quae „ & earum partium, ubi exorta quaestio est, expressa de„ claratione, & ceterarum toto terrarum orbe commu„ nicantium certa, licet tacita, consensione constet. „ Haec, *inquit*, Galli sub Carolo Magno, haec sub Lu„ dovico Magno profitentur, neque Patrum traditionem „ avelli sibi sinunt. Haec Cl. Adversarius: quae tamen accuratius enucleata aliam huic negotio speciem induent.

ARTICULUS UNICUS.

Feliciana haeresis de Christi in Dei Filium adoptione ante Synodum Francofordiensem solius Romani Pontificis auctoritate funditus deleta est: Cur de illa per Elipandum iterum pullulante Carolus Magnus praeter Romanum Pontificem alios variarum Nationum Episcopos consuluerit.

FEliciana dicta ea haeresis est ex nomine Felicis Episcopi Urgelitani, quamquam incertum esse videatur, Felixne ipse an Elipandus Episcopus Toletanus, primus illius auctor exstiterit: nisi forte ab illo potius nomen derivavit, quod in eo primum sollennem damnationis sententiam tulit. Audiendus Eginhardus in Annalibus: *Orgellis est Civitas in Pyrenaei montis jugo sita, cujus Episcopus nomine Felix, natione Hispanus, ab Elipando Toleti Episcopo per litteras consultus, quid de humanitate Salvatoris Dei & Domini nostri Jesu Christi sentire deberet; utrum secundum id quod homo est, proprius an adoptivus Dei filius credendus esset ac dicendus; valde*

in-

incaute atque inconsiderate, & contra antiquam Catholicae Ecclesiae doctrinam, adoptivum non solum pronunciavit, sed etiam scriptis ad memoratum Episcopum libris, pertinacissime pravitatem opinionis suae defendere curavit. Quibus verbis indicare videtur, quod Felix Elipando nefariae doctrinae virus adflaverit; subindeque quod primus instaurati in Hispania Nestorianismi auctor exstiterit. Attamen neque Elipandus eam Felici quaestionem proposuisset, nisi jampridem illius pestis adflatus aura fuisset; aut nisi certo nosset, id sibi a Felice rescriptum iri, quod ad semel imbibitam, & forte jam pervulgatam opinionem confirmandam valeret. Ut ut sit; ex his quae statim idem Auctor subjungit compertum est, primum & alterum Ecclesiae judicium fuisse in Urgelitanum Episcopum institutum, quoniam in Caroli Magni ditionem Urgellis venerat; qui quum zelo Catholicae fidei flagraret, haud diu passus est eam insani capitis commentis adulterari: *Hujus rei caussa*, inquit laudatus Historicus, *ductus ad palatium Regis, qui tunc apud Reginum Bajoariae Civitatem, in qua & biemaverat, residebat. Ubi congregato Episcoporum Concilio auditus est, & errasse convictus, ad praesentiam Hadriani Pontificis missus, ubi etiam coram ipso in Basilica Beati Petri Apostoli baeresim confessus est, atque abdicavit: quo facto ad Civitatem suam reversus est*. Id ergo insidebat Gallis, caussas fidei in Episcopalibus Conciliis definiri posse; ita tamen ut ad Sedem Apostolicam referretur, cujus peremtorio denique terminarentur judicio; cui qui non obaudirent, haereticorum numero essent. Ita ex adlatis Eginhardi verbis colligit Cl. Thomassinus (*a*).

De

(*a*) Differt. XVIII. in Synod. Rom. &c. num. LII.

De his iisdem Conciliis Ratisponensi & Romano, anno DCCXCII. in caussa Felicis celebratis haec scribit Alcuinus lib. I. adversus Elipandum: *Vestri erroris secta praesidente Rege Carolo, praesente Felice, in loco qui dicitur Reginisburg, & Synodali auctoritate Sacerdotum Christi, qui ex diversis Christiani Imperii partibus convenerant, aeterno anathemate damnata: imo & a beatae memoriae Hadriano Papa, qui tunc temporis Romanae Ecclesiae Apostolica auctoritate rexerat Sedem, funditus exterminata*. Concilio Ratisponensi ex diversis Imperii partibus congregato damnatae quidem Felicianae haereseos, sed penitus profligatae palmam & gloriam Sedi Apostolicae vindicat Alcuinus. Consentit Alcuino Dungalus ejusdem saeculi haud ignobilis scriptor contra Claudium Taurinensem initio fere operis: *Quum beatae memoriae Carolus, vigilantissimus Catholicae Ecclesiae tutor & propugnator, nequissimae caput viperae, in magistro hujus erroris Felice, sibilantis contra unitatem Ecclesiae, Apostolicae auctoritatis praevalida ferreaque confregerit virga*. Itaque coaevorum Scriptorum testimonio apertissime constat id, ad quod probandum adgressi sumus, quod nempe Feliciana haeresis ante Synodum Francofordiensem Sedis Apostolicae auctoritate funditus deleta & profligata sit.

Rediit quidem haud multo post ad pristinam insaniam Felix; conjunctisque cum Elipando viribus, majore quam antea temeritate & audacia ambo in impiae doctrinae propagationem incubuerunt. At nullo monumento probari potest, fuisse inter Catholicos disceptatum, an dogmata, queis semel Ecclesia Romana haereseos notam inussisset, reapse pro haereticis habenda essent. At cur, inquis,

Carolus Magnus non modo Sedem Apoſtolicam, verum & alios Italiae, Galliae, Germaniae, ac totius fere Occidentis Epiſcopos ac Theologos iterum de hac re conſulendos exiſtimavit? Cur Synodum Francofordienſem coegit, in qua rurſus eadem cauſſa diligentiſſime tractaretur? Cur deviis ad veritatis tramitem revocandis non modo Romani Pontificis, verum & conſonam omnium Epiſcoporum ſententiam & auctoritatem oppoſuit? Cur ita ſe gesserit, Imperator ipſe demonſtrat in Epiſtola ad Elipandum & ceteros Epiſcopos Hiſpaniae, in qua illis morem ſe geſſiſſe ſignificat; qui nimirum primum ab eo petierant, ne paucorum ſubdolis aſſertionibus conſentiret, ſed plurimorum teſtimoniis roboratam fidem firmiter teneret: deinde ut miſſam ab eis ad ipſum Epiſtolam ſeu libellum in frequenti Epiſcoporum ac Theologorum conventu ſe coram legi ac dearticulatim recenſeri & examinari praeciperet. Quod ad utrumque pertinet caput, illorum votis ac petitionibus ſeſe annuiſſe reſpondet: *Facio*, inquit, *certiſſime* (quod petiſtis) *horum me ſanctiſſimae multitudini, & probatiſſimae auctoritati in verae fidei profeſſione firmiter aſſocians, nec veſtrae me paucitati, in conſenſione hujus novae aſſertionis Socium admitto*. Et rurſum: *Fecimus ſicut petiſtis, collectis undique Eccleſiaſticis Doctoribus, & populi Chriſtiani Rectoribus; nobiſque omnibus .... conſedentibus eumdem libellum .... perlegere juſſimus &c.* Tum vero viciſſim ab eis exigit, eoſque iterum iterumque obteſtatur, *ut in pacifica unanimitate, & Catholicae fidei profeſſione* Epiſcoporum multitudini adhaereant, nec univerſali ſancta Dei Eccleſia ſeſe doctiores exiſtiment. En itaque cur Epiſcopos per totum Occidentem ea inquiſitione fatigatos Carolus

lus voluit; & cur ipsi placuit quaestionem in Occidente ortam Occidentalium Ecclesiarum cum Apostolica Sede communi sententia terminari. Nimirum ut homines temerarii ac perjuri, qui Sedis Apostolicae judicium contemnebant, & praestita nuper sacramenta temere violabant, saltem in unam eamdemque sententiam conspirantium Episcoporum, ad quos ipsimet provocabant, auctoritati & multitudini cederent. Quod ergo eis Carolus morem gerens Episcoporum multitudinem convocavit, eorumque auctoritatem Refractariis objecit; id profecto argumento non est, quod in Romano Pontifice non satis auctoritatis agnoverit ad firmam & inconcussam fidei Catholicae regulam proponendam. Quin apertissime indicat, sufficere sibi ad salutem, si uni Apostolicae Sedi tanquam Scripturarum ac veterum traditionum interpreti inhaereat. Primum enim ait: *Apostolicae Sedi, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiae & Catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate conjungor ..... hoc ad salutem animae meae sufficere credens &c.* ac deinde subjungit: *Cum his quoque Doctoribus, & sanctis Ecclesiae Pastoribus veram praedico fidem, quos in praesenti tempore ille nobis dedit luminaria, qui dixit:* „Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Itaque sic praedicat eorum omnium fidem, atque ita cum eis firmiter & immote manere judicat cum veritatem ipsam, tum ipsius Spiritum veritatis; ut tamen in una Sede Apostolica satis auctoritatis agnoscat ad Scripturas & veteres traditiones interpretandas, subindeque ad certam & irretractabilem fidei regulam constituendam.

Quam vero infirmum sit & elumbe, quod adversus

nostram doctrinam ex Conciliorum celebratione ducitur argumentum, inde satis aperte liquet, quod adhuc post damnatam tum Apostolicae Sedis, tum etiam totius Occidentis in Francofordiensi Synodo Felicianam haeresim, alias Romano Pontifici & Carolo Regi adversus eumdem Felicem ejusque nefariam doctrinam congregare Synodos libuit; in quarum altera, & ipse Felix ad suam caussam disceptandam admissus est, & auditae & confutatae rationes sunt, quibus in errore detinebatur. Dederat ad Felicem doctam Alcuinus epistolam, qua illum ut meliorem mentem resumeret, hortabatur: huic vero Felix virulento libello respondit, in quem erroris sui capita omnia conjecit: qui quum publici juris factus fuisset, anno DCCXCIX. coacta est Romae Synodus a Leone III. in qua & impius liber confutatus est, & Felici nisi resipisceret anathema dictum. Notanda imprimis sunt haec Pontificis verba Act. III. Concilii: *Nunc nostris sermonibus commonitionem audiant qui erraverunt, & conversi concordes nobis nostram teneant Catholicam & Apostolicam fidem, & Sanctorum Patrum sequantur traditiones. Venerantes proculdubio Sanctae Catholicae & Apostolicae Ecclesiae, quae est caput Ecclesiarum Dei, pias atque sacras definitiones, priscae insistant religioni &c.* quae paria sunt iis, quae supra ex Caroli Magni epistola descripta sunt: hortatur enim errantes, ut avitae religioni insistant & Patrum traditionibus. Sed quoniam id illi temere jactabant, & Patrum testimoniis ad suum sensum accommodatis haeresim tuebantur; ideo traditionibus jungit Apostolicae Sedis auctoritatem; illius unius fidem atque doctrinam commendans ut indeficientem & inerrantem veterum traditionum interpretem, ac proinde ut certam & immobilem fidei Catholicae regulam.

Et

Et haec quidem Romae abſente Felice decreta ſunt. Sed alia non multo poſt Aquiſgrani in praeſentia Caroli Regis habita Synodus eſt, ad quam ipſe Felix acceſſit, & ad ſuam cauſſam agendum admiſſus, cum Alcuino per dies aliquot conflixit, permiſſuſque eſt in medium adferre teſtimonia Sanctorum Patrum, quae *de adoptione carnis in Filio Dei ſeu nuncupatione in humanitate ejus*, ex eorum libris ſibi collegerat, ea conditione, ut ipſe narrat in ſua ad Urgellitanos epiſtola ſeu fidei confeſſione, ut *noſtra*, inquit, *adſertio rata judicaretur, ſi ab illis*, hoc eſt Catholicis Epiſcopis ac Doctoribus, *per auctoritatem Sanctorum Patrum minime repudiaretur*. Quid ergo? An non adhuc fidei veritas immobilis & irretractabilis erat, in quam poſt Concilium Francofordienſe; & *Sedis Apoſtolicae auctoritas*, ut poſt Carolum Magnum ipſe Boſſuetius obſervat, & *Epiſcopalis unanimitas* conſentiebat? Atqui, vel eodem ipſo Meldenſi Epiſcopo fatente, ea munita eſſe cenſentur Eccleſiae univerſalis auctoritate, quae & earum partium, ubi exorta quaeſtio eſt, expreſſa declaratione, & ceterarum toto terrarum orbe communicantium certa licet tacita conſenſione nituntur: quo velut certo & inconcuſſo principio probat, tum demum poſt Francofordienſe Concilium pro Catholicis habitos non fuiſſe, qui decretis repugnaſſent, *quae pia unanimitas*, ut idem Carolus ait, & *pacifica perſcrutatio protuliſſet*. Ut quid ergo eadem rurſus in Aquiſgranenſi Concilio perſcrutari jubet? Nimirum, ut ſuperiori Tomo ſaepe jam diximus, effuſa quadam in haereticos indulgentia juriſque relaxatione: unde illud aperte conſequens eſt ac ſponte fluit, Synodorum celebrationem argumento non eſſe, Romanorum Pontificum definitiones non fuiſſe habitas ut fidei regulas irretracta-

cta-

ctabiles; quum videamus & de iis in Synodis disceptatum, quas nemo Catholicorum dubitabat ad fidei regulam immobilem & irreformabilem pertinere.

De particula *Filioque* per haec tempora Symbolo addita id in praesentia unum observo, quod qui deinceps eam additionem tanquam jure factam & constanter retinendam adversus Graecos schismaticos propugnarunt, ad Romani Pontificis auctoritatem velut ad sacram anchoram confugerunt; haud aliter rati eam defendi posse atque jure retineri, quam quod Sedis Apostolicae auctoritate firmata erat; cui perinde fas & potestas fuerit addendi ad Symbolum Constantinopolitanum particulam *Filioque*, atque ipsis Constantinopol. Patribus licuerat plures facere ad Nicaenum Symbolum adjectiones. *Nec enim*, inquit Ratramnus hujus aevi celebris Scriptor de hoc argumento disserens adversus Graecos (a), *convincere potestis majorem Constantinopolitanae civitatis auctoritatem*, *quam civitatis Romanae*, *quae caput est omnium Christi Ecclesiarum*. Et Hugo Eterianus lib.III. *de Haeresibus*, *quas Graeci in Latinos devolvunt* cap. XVI. de eadem additione ita disserit: *Si Constantinopolitana Synodus Nicaeno adjecit Symbolo .... si Chalcedonensis Synodus Constantinopolitanae addidit Synodo .... nulla insimulatione*, *nulla reprehensione nullaque calumnia notandus est antiquioris Romae Antistes*, *quod caussa interpretationis dictionem unam ... apposuerit &c.* Denique Manuel Calecas lib.IV. contra Graecos eadem inculcat; & quanquam ait, quod hanc particulam Synodus Symbolo adjecit; subjungit tamen, quod ad eam rite adjungendam *Romani Pontificis suffecisset auctoritas*, *quae etiam Synodos reliquas roborat*.

(a) Lib. II. cont. Graecor. opposita cap. II.

rat. Videri possunt quae fusius latoque calamo ex laudatis Scriptoribus Nat. Alex. exscribit Dissert. XVIII. in Hist. Saec. IX. & X. Assert. II. quibus addere possumus & Angelici Praeceptoris testimonium, qui pariter ex eo quod sequens Synodus jure aliquid addere potuit *supra id quod praecedens Synodus exposuerat*; colligit, potiori jure id ad Summum Pontificem pertinere; utpote *cujus auctoritate Synodus congregatur, & ejus sententia confirmatur* (*a*).

CAPUT XXI.

„ Tricassina Synodus sub Johanne VIII. Professio obedientiae Romano Pontifici facta secundum Canones ab Hincmaro Rhemensi: „ Episcopi conjuncta auctoritate cum Papa „ judicant: ex consensione robur.

QUae ex quibusdam Galliarum noni saeculi Synodis & Episcopis in praesenti, & quod proxime sequitur, Capitibus Meldensis Episcopus adfert, ea nequaquam ad fidei quaestiones pertinere, ipse ultro monet ac profitetur. Quare nec ad praesentem disputationem pertinere debent, quae circa Caput quartum Gallicanae Declarationis versatur, in quo disertis conceptisque verbis de Romani Pontificis *in fidei quaestionibus* judicandis auctoritate statuitur. Non est ergo cur in iis recensendis & accuratius enucleandis in praesentia immoremur; quum locum habere debeant in alterius argumenti disputatione; nec quae in rebus tanti momenti omnino servanda est diligens

(*a*) 2. 2. Quaest. I. art. X. ad II.

gens & circumspecta differendi ratio permittat, ut quae non unius generis sunt in uno eodemque sermone permisceantur.

CAPUT XXII.

„ Objecta solvuntur: Turonensis II. Concilii Canon: Statuta Nicolai Papae: Canones Pontigonensis Synodi: Quae Petri privilegio facta habeantur. S. Leonis insignis locus.

ET in hoc Capite, ut jam indicavimus, eumdem Bossuetius errorem errat atque in praecedente: nempe potestatem Romani Pontificis ad terminandas fidei controversias cum ea, quam in aliis caussis atque negotiis exercere potest, auctoritate confundit; ut quoniam absolute in his caussis obrepi potest Summo Pontifici, isque quidquam aliquando statuere, quod non modo sacris Canonibus, verum & divino juri sacrisque litteris adversetur; (nec enim ipsi in quibuscumque negotiis idem atque in fidei rebus inerrantiae privilegium vindicamus;) ita in fide sollenniter sancienda errori aut errandi periculo obnoxius judicetur. Ab hac temen mente & cogitatione quam longissime aberant iidem ipsi Gallicani Patres, qui vel in Tricassina Synodo obedientiam Johanni VIII. spondebant *secundum sacros Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos*; vel qui in Pontigonensi, ejusdem Pontificis Legatis, ob Ansegisum Senonensem per Apostolicae Sedis Legationem super alios Galliarum Episcopos evehendum, pertinaciter refragabantur: hi enim

in

in fidei quaestionibus ac negotiis non modo Romani Pontificis praecipuas esse partes profitebantur, verum & in eo summam & indeclinabilem auctoritatem agnoscebant. Quod quidem quoniam ad praesentem disputationem plurimum habet momenti; idcirco in eo demonstrando paullulum immorari libet.

ARTICULUS UNICUS.

Ostenditur Gallicanos noni saeculi Scriptores & Episcopos absolutam & indeclinabilem nullique obnoxiam errori ad fidei dogmata definienda in Romano Pontifice auctoritatem agnovisse.

VIvebat adhuc hujusce saeculi initio in Galliis Alcuinus, qui quamquam Natione Anglicus, attamen & Gallicanae Ecclesiae Doctoribus adcenseri potest, quod in Gallias a Carolo Magno accersitus, bonarum artium ac sacrarum litterarum studiis instaurandis & amplificandis sedulam per plures annos navavit operam, ac semina doctrinae jecit, quae uberrimam messem hoc ipso saeculo praebuerunt. Is ergo lib. VII. adversus Felicem Urgellitanum diserte docet, Romanam Ecclesiam in fidei rebus ab omnibus *Catholicis & recte credentibus* esse sequendam: si tamen, ut alibi admonet, (epist. LXX.) Catholicum nomen retinere volunt, atque ab Ecclesiae capite abscindi, & a regno Caelorum abjici Clavigeri ipsius auctoritate verentur: *Ne schismaticus inveniatur non Catholicus, sequatur probatissimam Sanctae Romanae Ecclesiae auctoritatem; ut unde Catholicae fidei initia accipiemus, inde exemplaria salutis nostrae semper habeamus: ne membra*

a capite separentur suo, ne Claviger regni Caelestis abjiciat, quos a suis deviasse cognoverit doctrinis.

Consona his imo & longe luculentiora de Sedis Apostolicae auctoritate, debitaque illi ab omnibus, in his potissimum quae ad fidem pertinent, obedientia, haud semel Hincmarus Remensis Episcopus inculcavit: *Piis*, inquit (*a*), *devotis atque Catholicis hoc potest & hoc debet sufficere, quod omnium Ecclesiarum mater sancta Catholica atque Apostolica docet Romana Ecclesia. Ipsa enim ut mater nos Christo genuit, nos religione nutrivit, nos doctrina instruxit, nos sicut in Sancto Petro a Christo firma petra accepit, Doctores instituit, & Catholico lacte nutritos, & ad Virum perfectum perductos, ad docendum alios informavit.* Haec Hincmarus in Opere, in quo cum Gotthescalco aliisque Monachis & Gallicanis Episcopis de Mysteriis divinae praedestinationis & gratiae confli-ctabatur, suamque doctrinam vindicans ab infamia haereseos, qua ab illis adspergebatur. Dixerat haec eadem ejusdem Operis capite quarto: *Sequimur autem quae Catholica & Apostolica nos docet Sancta Romana Ecclesia, quae nos in fide genuit, Catholico lacte aluit, uberibus caelo plenis ad solidum cibum nutrivit &c.* Nec semel haec scripsisse contentus; eadem rursus, ut vidimus in alio capite ingerit. Porro in iis locis non ait, quod octo post Hincmarum evolutis saeculis Clerus Gallicanus constituit, praecipuas Romani Pontificis sive Romanae Ecclesiae in fidei quaestionibus esse partes; sed aperte statuit, id piis atque Catholicis posse, imo & debere sufficere quod Romana docet Ecclesia: si autem id sufficere debet, piis & Catholicis nil aliud quaerendum est, nil omnino retractandum

(*a*) Lib. de Praedestin. cap. XXIV.

dum, nec ante aliarum Ecclesiarum aut Episcoporum consensus explorandus, quam sensus nostros ad ejus doctrinam velut ad certam & immotam Catholicae fidei regulam accommodemus. Secus enim, non id piis atque Catholicis sufficere posset ac deberet, quod Romana, sed quod cum Romana universa docet Ecclesia. Neque id porro de iis tantum fidei morumque decretis Remensis Episcopus docet, quae clara & aperta sunt, verum & de rebus obscuris ac dubiis, & magnis altercationum nebulis involutis, ut ipse diserte monet in Opusculo de Divortio Lotharii & Theutbergae, de quo acriter Germaniae & Galliarum Episcopi digladiabantur. Ipse autem vel in ipsa operis Praefatione hoc veluti certum & inconcussum adsumit; quod *de omnibus dubiis vel obscuris, quae ad rectae fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent, Sancta Romana Ecclesia ut omnium Ecclesiarum mater & magistra, nutrix ac doctrix est consulenda, & ejus salubria monita sunt tenenda*. Iis autem omnibus locis adtexit verba Sancti Innocentii in exordio Epistolae ad Decentium Episcopum Eugubinum, ubi decernit, id omnibus atque imprimis Occidentalibus Ecclesiis esse sequendum, *quod Ecclesia Romana custodit, a qua eas principium accepisse, non dubium est: ne dum peregrinis assertionibus student, caput institutionum videantur omittere*. Jure ergo summi Principatus, quem per Apostolorum Principem divinitus adepta est, ab omnibus Ecclesiis, ac potissimum ab Occidentalibus, quibus etiam origo, radix & matrix est fidei, Sedes Apostolica exigit, ut ab eis in omnibus controversiis, & in omnibus etiam dubiis obscurisque quaestionibus, quae vel ad fidei, vel ad pietatis morumque dogmata pertinent, consulatur: neque hoc tantum, ve-

rum & ut quae ediderit responsa velut oracula excipiantur, propterea quod illas in fide genuit, & uberibus de caelo plenis aluit, & alere non desistit.

Nicolaus Primus datis ad Hincmarum litteris, per eum aliis quoque Metropolitanis ceterisque Galliarum Episcopis communicandis, ipsos hortatus est, ut a Photii aliorumque Schismaticorum calumniis Sedem Apostolicam vindicarent. In his porro litteris Sanctissimus Pontifex de ipsius Ecclesiae Romanae Sedisque suae privilegiis plura magnifice praedicat & amplissime disserit: quod nempe *maculam non habeat, aut rugam, aut aliquid hujusmodi. Quod ipsa ex quo coepit Christiana religio dilatari, quae semel in Petro patrono ac institutore suo suscepit, immutilata tenuerit; & incorrupta per alia climata mundi docuerit. Quod Christi munere, propter primatum Ecclesiae Romanae in Beato Petro concessum, nemini sit de Sedis Apostolicae judicio judicare, aut illius sententiam retractare permissum.* Porro quamquam excitat illos ad suam cum Sede Apostolica in iisdem dogmatibus praedicandis concordiam publicis scriptis testandam; attamen diserte monet ejusmodi se se solatio absolute non indigere, & sibi soli satis esse vigoris & auctoritatis ad omnium Orientalium impetus retundendos: *Porro autem nos Apostolicae Sedis auctoritatem, Deo gratias, non ignorantes, hactenus quodammodo singulariter eorum pravitatem, nullo solatio vestro more prisco muniti, constantia summa repressimus.* Conari quidem Photium aliosque Schismaticos, Patriarchas Alexandrinum & Hierosolymitanum ad suas adjungere partes; nec tamen ideo cupere Gallos in Ecclesiae Romanae armari defensionem, quod illorum conspirationem timeat: *In quo non nos eorum concor-*

diam,

diam, fortasse contra statuta seu traditiones Apostolicae Sedis improvide conglutinatam, Deo adjuvante, pavemus: verum ut Orientales noscant, non sibi tantum, ut Photius temere mentiebatur, verum & omnibus Occidentalibus nefaria schismaticorum molimina improbari: *Quapropter*, subjungit, *venerabilis industria vestra talem se de cetero exhibeat necesse est, ut Sole clarius, hanc a Sede Petri in nullo diffidere, quin potius cum illa in cunctis sentire, iidem hostes cognoscant*. Paruit Nicolai jussis Hincmarus; legitque primum Pontificis litteras in Regio Palatio coram ipso Carolo Rege & in plurium Episcoporum conventu, ac subinde ad alios Metropolitanos ceteris per eos Episcopis intimandas transmisit, ut Flodoardus testatur lib. III. Hist. Remens. Eccl. cap. XVII. Non modo autem neque Carolus Calvus, neque Hincmarus, neque ullus Episcoporum aut aliorum Theologorum conquestus est, quod in iis litteris Nicolaus suae Sedis jura & dignitatem nimium extolleret; verum & ii, quorum ad nos adversus Graecos scripta illius temporis pervenerunt, non minus diserte, quam ipse Pontifex, eamdem Sedis Apostolicae summam & nulli obnoxiam errori in definiendis fidei dogmatibus auctoritatem praedicarunt.

Ita Aeneas Episcopus Parisiensis in Praefatione operis, quo Graecorum calumniis respondit, ut eorum insanam temeritatem, qua se adversus Sedem Apostolicam efferebant, coërceret; quamplures fuisse animadvertit in Oriente, & in ipsa Regia urbe, imo & in ipsa Regiae urbis Sede, qui pravorum dogmatum architecti fuerunt, & ex quibus haeresum monstra prodiere: *Non vero*, subjungit, *in Romana Sede, Deo rectore, tale unquam contigit dedecus, ut aliquis haeresiarches eidem praesideret*. Hoc

vero

vero Ecclesiae Romanae decus, ut nullum rectorem aut sponsum habuerit, qui sacrae doctrinae castitatem adulterarit, Christi promissis & ordinationibus Aeneas tribuit, queis Petrum summum Ecclesiae Pastorem constituit, clavibus caelestis regni donavit, & firmam esse voluit mansuri in aeternum aedificii petram & immobile fundamentum: *Quam*, inquit, (Romanam Sedem) *summus Apostolorum Princeps sua sessione inlustravit, & fuso sanguine consecravit; cui suas regendas oves Dei Filius speciali cura commisit. Nec mirum, quia ipsi dictum fuerat:* Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam: & tibi dabo claves regni caelorum. *Ergo cui propria auctoritate regnum dabat, hujus fidem firmare non poterat? Quem quum Petrum dicit, firmamentum Ecclesiae indicavit.* Ex quo ergo Ecclesiae principatum Petrus accepit; & in eo caelestis aedificii firmamentum positum est, ejus fidem omnipotentia sua Christus firmavit; eamdemque fidei firmitatem in Petro omnes ejus successores acceperunt.

Nec minus luculenter Ratramnus Corbejensis Monachus summam & indeclinabilem Romano Pontifici in fidei morumque regulis constituendis auctoritatem adstruit in Opere, quod adversus *Graecorum opposita* elucubravit, & Carolo Calvo Imperatori dicavit. Nam inter alia huc pertinentia, & alibi quoque a nobis adlata, haec habet, quibus nihil in rem nostram disertius desiderari potest: *Omnes Orientales Ecclesiae, simul & Occidentales, Romanae civitatis Praesules semper quasi caput Episcoporum veneratae sunt, & ad ejus sententiam respexerunt, & de rebus dubiis quaecumque decrevit ejus judicium sustinuerunt, illiusque decreto paruerunt. Quae-*

cum-

cumque Concilia ejus sententia roborata sunt, rata manserunt: quae vero damnavit, pro nihilo reputata fuerunt, nec auctoritatem ullam habere potuerunt. Quibus gravioribus & significantioribus verbis sententiam quam defendimus efferre possimus, prorsus non occurrit: Omnes, inquit, Ecclesiae Occidentales & Orientales in rebus dubiis ad Ecclesiam Romanam respiciunt, eam consulunt, ejus judicium sustinent ac decreta suscipiunt, iisque omnino parent: ex ejus adprobatione & confirmatione Conciliorum firmitas pendet, & ut nulla sit eorum vis & auctoritas, satis est quod ipsi improbentur. Ejusmodi in Romano Pontifice Gallicani Episcopi ac Theologi auctoritatem agnoscant ac venerentur; nec ulla jam nobis cum ipsis de hoc argumento disputatio est.

Libet laudatis hactenus in hoc capite Episcopis ac Theologis addere Annalium Metensium anonymum Scriptorem, qui de itinere loquens, quod Romam post moecham & adulteram Metensem Pseudo-Synodum Theutgaudus Trevirensis & Guntharius Coloniensis Archiepiscopi susceperunt; ut nimirum Pontifici imponerent, & eum fallaciter circumventum ad probandum Lotharii Regis divortium, & Metensis prostibuli acta (sic enim eam Synodum vocari Nicolaus in Concilio Romano Can. I. decrevit) per summum scelus impellerent; *stultitiae elogio*, inquit laudatus Historicus, *denotandi, qui illam Petri Sedem aliquo pravo dogmate fallere posse arbitrati sunt; quae nec fefellit, nec ab aliqua unquam haeresi falli potuit.* Non potuit luculentius ac brevius definiri quae a modernis Theologis dicitur Romani Pontificis *infallibilitas*: ille enim ex eorum sententia in fidei morumque regulis statuendis infallibilis est, qui nec fefellit, nec ulla

unquam

unquam haeresi falli potuit. Quare, utut sit de quibusdam specialibus factis, de quibus in praesentia nolumus disputare; certum est, hujusce saeculi, quo Gallicana Ecclesia Viris illustribus plurimum ornata est, Episcopos ac Doctores non id sibi adrogasse, ut Romanorum Pontificum de fidei morumque rebus judicia retractarent.

CAPUT XXIII.

„ Aggredimur demonstrare, Viros bonos san-
„ ctosque (circa) Romanorum Pontificum
„ decreta etiam de fide suspenso animo man-
„ sisse, quoad universalis consensus accede-
„ ret: Sancti Victoris Papae decretum de Pa-
„ schate proponitur: Sancti Stephani de reba-
„ ptizatione paucis repetitur.

Admodum celebris hic locus est in Ecclesiastica Historia, & Theologorum disputationibus obvius multumque ab illis vexatus: ex eo autem hoc Illustrissimus Adversarius in summa conficit argumentum. Victor Romanus Pontifex in Synodo Romana decernit, fas non esse Christianis Pascha Luna decimaquarta cum Judaeis celebrare. Polycrates Ephesiorum Episcopus cum aliis Asianis decreto Pontificis refragatur, neque poenis Ecclesiasticis intentatis, aut forsitan reapse inflictis, a sententia deterretur. S. Ireneus aliique per orbem Episcopi nimiam Victoris severitatem arguunt, Polycrates autem in Ecclesiae communione permanet, atque inter Sanctos habetur: neque Quartodecimani ante Nicaenam Synodum haereticis adnumerati: Itaque absque fidei absque pietatis di-

spen-

ſpendio poteſt quis Romani Pontificis decretis (cujuſmodi iſtud Victoris erat, aut habebatur) obluctari, antequam eis Eccleſiae conſenſus accedat. Haec ſumma argumenti, quod in hoc Capite Boſſuetius urget, quod eſt jam nobis expendendum.

ARTICULUS PRIMUS.

Si quaeſtio de Paſchate celebrando poſt Lunam decimamquartam ad fidem pertinebat, aut pertinere judicabatur; & ſi Pontifex eam quaeſtionem ſollenni decreto ſancivit; ejuſmodi decretum, etiam ex Gallorum ſententia, immobilis eſſe debuit & irretractabilis auctoritatis.

ID enim, ut jam ſaepius animadvertimus, habet Gallorum Epiſcoporum ac Theologorum communis doctrina, ea ſaltem Romanorum Pontificum de fide decreta immobilem habere & ineluctabilem firmitatem, quibus plurimorum Epiſcoporum & Eccleſiarum manifeſtus vel etiam tacitus conſenſus adeſt: Porro ejuſmodi fuiſſe latum a Victore decretum de celebrando Paſchate die Dominica poſt Lunam decimamquartam, ex Euſebio compertum & exploratum habemus; qui lib. V. Hiſt. cap. XXII. & ſeqq. teſtis locupletiſſimus eſt, quod praeter aliquot Epiſcopos Aſiae, & quidem, ut videtur, juxta arctiorem nominis hujus notionem, qua ad ſolam Aſiam Lydiacam coarctatur; ceteri per univerſum orbem Epiſcopi & Eccleſiae tum ab ipſis Apoſtolorum temporibus Eccleſiae Romanae de hac re traditionem & conſuetudinem ſequebantur; tum

etiam praeeunte Victore, eamdem consuetudinem ab omnibus omnino esse servandam, habitis per suas quique Provincias Synodis statuerunt: *Ceteris*, inquit, *Ecclesiis per universum orbem terrarum dispersis, quae consuetudinem ex Apostolica traditione ad hoc usque tempus continuatam tenebant .... Idcirco Concilia & conventus Episcoporum in unum cogebantur, & omnes una sententia decretum Ecclesiasticum; nempe ut non alio die aliquando quam Dominico mysterium Domini resurrectionis a mortuis celebraretur .... per literas ad omnes Ecclesias scriptas ratum faciebant*. Deinde plures ejusmodi Synodos Eusebius nominatim recenset; ut Ponticam, in qua Palmas, utpote antiquissimus & maxime venerandus, praesidem egit; Gallicam ab Irenaeo Lugdunensi Episcopo celebratam; Osroënam, cujus Praeses ignoratur, cui, juxta Libellum Synodicum, octodecim Episcopi interfuerunt; Achaicam, quam Bacchyllius Corinthiorum Episcopus congregavit; quibus Synodici Auctor Mesopotamicam adjungit octodecim Episcoporum, tanquam ab Osroëna distinctam, & Hierosolymitanam Narcissi & aliorum quatuordecim Episcoporum, quam pariter a Caesariensi seu Palaestina, de qua mox dicemus, distinguit: *Et alia denique*, subjungit Eusebius, *aliorum prope infinitorum* (Concilia) *qui uno consensu judicioque uno eamdem de illius festi observatione tulere sententiam. Atque istorum omnium una haec quam docuimus consentiens erat decisio*. Specialem autem Palaestinae Synodi mentionem facit, cui Narcissus Hierosolymorum & Theophilus Caesariensis Episcopi praefuerunt; qui in epistola Synodica, cujus fragmentum Eusebius refert, observant, Alexandrinam quoque, ac proinde & totius Aegypti Ecclesias, quae

ab

ab illa omnino pendebant ac regebantur, eamdem cum aliis totius orbis Ecclesiis in Paschatis celebratione traditionem & consuetudinem observasse: *Illud*, inquiunt apud laudatum Eusebium libro jam citato cap. XXV. *vos minime ignorare volumus, quod Alexandriae etiam eodem die quo nos istud festum agunt. Siquidem tum a nobis ad illos; tum ab illis ad nos perferuntur litterae, ut cum summo consensu una istum diem sacrosanctum auguste & religiose celebremus*. Porro non Gallicanas modo, verum & universas Occidentis Ecclesias cum Romana & Victore Pontifice conjunctas fuisse, tum ex se extra omnem controversiam positum esse debet, tum etiam perspicue testatur S. Epiphanius haeresi LXX. quae est Audianorum.

Habemus ergo Ecclesiarum Galliae, Italiae in Romana Synodo, Achaiae, Ponti, Syriae, & Palaestinae publice ac sollenniter contestatam in ejusmodi controversia cum Romano Pontifice consensionem: Reliquas Occidentis & Aegyptiacas Romanae Ecclesiae traditionem & consuetudinem retinuisse, testes habemus locupletissimos Palaestinos Episcopos & Epiphanium. Denique generatim totius orbis Ecclesias, praeter Asianas arctiore notione sic nuncupatas eidem haesisse sententiae, laudatus Eusebius testatur, qui id partim ex earum Synodis, partim ex earum silentio colligere videtur; quum haud probabile sit, reapse per totum orbem fuisse de hoc argumento celebrata Concilia, aut ea ad Eusebii manus & notitiam pervenisse. Sed quum solos Asianos Episcopos Romani Pontificis decreto obluctatos esse comperisset; & alios, & quidem plurimos, illi sollenniter adhaesisse, ceterorum silentium pro tacito consensu habuit, & reliquas omnes Eccle-

sias per universum orbem dispersas in eamdem conspirasse sententiam, fidenter pronunciavit. Si ergo Victoris decretum de Paschate post Lunam decimamquartam nec nisi Dominica die celebrando, moralis Episcoporum unanimitas adprobavit; & si hoc decretum ad fidem pertinebat; aut pertinere, a Victore aliisque Episcopis credebatur, ut Bossuetius contendit; debuit illud decretum, etiam juxta Gallicanae Ecclesiae doctrinam, immobilem habere & indeclinabilem firmitatem; & argumentum, quod ex Polycratis & Asianorum resistentia petitur, non modo adversus nostram, verum adversus communem Catholicorum omnium Theologorum sententiam urgendum est.

Natalis Alex. dissert. V. in Hist. Eccles. Saec. II. quae tota de hoc argumento est, artic. IV. hanc primo loco thesim proponit: *Quaestio de tempore legitimo celebrandi Paschatis inter Asiaticos, & alias Ecclesias mota, meram spectabat disciplinam*. Hanc vero thesim hac inter alias ratione confirmat: Nisi solam spectasset disciplinam illa, quae Asiaticas Ecclesias cum Victore Pontifice Romano & aliis Ecclesiis commisit, controversia, Sanctus Irenaeus non deterruisset Victorem ab anathemate infligendo tot Ecclesiis *propter traditionem ex antiqua consuetudine inter illas usurpatae observantiam*. Non enim anathema ab haereticis avertisset Vir Apostolicus Irenaeus: Atqui ille Victori auctor fuit, *ne tam multas Ecclesias omnino, propter traditionis ex antiqua consuetudine inter illas usurpatae observationem, a corpore universae Christi Ecclesiae penitus amputaret*. Ut testatur Eusebius lib. V. Histor. cap. XXIV. Ergo controversia, quae Asiaticas Ecclesias cum Victore Pontifice Romano commisit, solam spectabat disciplinam. Non enim (subjungit laudatus

datus Auctor) S. Irenaeus oraſſet Victorem, ut a communione non ſuſpenderet eos, cum quibus nulla eſſe debebat communio, & quibus nec *Ave* dicendum erat. Porro ſi quaeſtio fuiſſet de fide, haeretici fuiſſent Aſiatici; ac proinde jure communionis excidiſſent. Unde Tertullianus ait de haereſibus: *Probent ſe quaqua putant Apoſtolicas. Sed adeo nec ſunt, nec probare poſſunt quod non ſunt: nec recipiuntur in pacem & communicationem ab Eccleſiis quoquomodo Apoſtolicis. Scilicet ob diverſitatem ſacramenti nullo modo Apoſtolicae* lib. de Praeſcript. cap. XXXII. Porro, ſi quaeſtione de legitimo tempore celebrandi Paſchatis ad fidem pertinente, haeretici fuiſſent Aſiatici, qui Victoris decreto, cui Eccleſiae Apoſtolicae adhaerebant, pertinaciter refragabantur; profecto neceſſe eſt, illud Victoris decretum fuiſſe jam ſummae & ineluctabilis auctoritatis; cui nimirum quis obniti non poſſet, niſi in haereſis reatum incurreret.

ARTICULUS II.

Quaeſtio de legitimo celebrandi Paſchatis tempore ſpectare poterat vario reſpectu ad diſciplinam, & ad fidem: errorem Polycratis fidei contrarium vibrato anathemate Victor damnavit: abſterſo autem errore dogmatis, perverſionem diſciplinae Sanctiſſimus & aequiſſimus Pontifex toleravit.

MOs iſte & conſuetudo, quae in Eccleſiis Aſiae inoleverat, celebrandi Paſchatis Luna decima quarta in quamcumque hebdomadae diem incideret, ad meram diſci-

disciplinam spectabat, si hac solum mente retinebatur, ut ritus Majorum auctoritate commendatus religiose a posteris servaretur. At vero ad fidem spectabat, seu cum errore contra fidem conjuncta erat, si haec legis Mosaicae ceremonia pars Legis & institutionis Evangelicae credebatur; perinde atque illam Christus in Evangelio ab omnibus omnino servandam sua potestate & auctoritate sanxisset. Certum est autem, Polycarpum aliosque sanctitate ac doctrina celebres Viros, quos Polycrates in suis ad Victorem litteris laudat, hunc ritum haud alia mente servasse, quam ut id religiose retinere & colere viderentur, quod Johannes Apostolus exemplo suo commendasset; qui in ea re haud aliud certe spectaverat, quam ut Judaeos, quorum in Asia magna vis erat, hujusce Legalis observantiae tolerantia facilius ad Evangelicae legis institutionem transferret. At circa Papae Victoris tempora non defuerunt homines temerarii, qui hanc Mosaici cultus observationem velut ad fidei regulam pertinentem in Ecclesiam invehere moliebantur. Auctor Tertulliano, ut Pagio videtur (*a*), coaevus Catalogi Haereticorum, qui Tertulliano ipsi adscriptus est, ejusque libro de Praescriptionibus adjunctus, Blastum insimulat, perinde atque voluisset Judaismum in Ecclesiam introducere, quoniam Pascha Luna XIV. una cum Judaeis celebrandum esse decreverat: *Est praeterea*, inquit cap. LIII. *his omnibus etiam Blastus accedens, qui latenter Judaismum vult introducere. Pascha enim dicit non aliter custodiendum esse, nisi secundum legem Moysi XIV. mensis. Quis autem nesciat, quoniam Evangelica gratia evacuatur, si ad legem Christum redigit?* Ecclesiae Romanae Presbyter erat Blastus; ut Euse-

(*a*) Ad ann. 171. num. IV.

Eusebius lib. V. Histor. cap. XIV. testatur; qui profecto nunquam animum induxisset, ut exoticam observantiam Romam inferret, nisi credidisset, hanc Mosaicae legis ceremoniam esse omnino etiam in lege Evangelica retinendam. Nec veri dissimile, in eamdem quoque opinionem Florinum incidisse, utpote qui olim familiariter usus Polycarpo fuerat, quod ipsi per Epistolam exprobrat Irenaeus apud Eusebium libro mox laudato cap. XX. & cum Blasto quamdam erroris societatem iniisse videtur; ut Theodoritus indicat lib. I. Haeret. Fab. cap. XXIII. *Sed Florinus & Blastus, Presbyterorum in albo Romae conscripti, in Valentini pestem declinarunt.*

Videns ergo Victor, hunc ritum, quem ipsius Decessores in aliquot Ecclesiis & sanctissimis Episcopis toleraverant, in haeresim desinere; haud amplius dissimulandum ratus, ad praecipuos totius Ecclesiae Episcopos litteras dedit, ut Provinciarum suarum Synodos cogerent, & Ecclesiae Romanae disciplinam & traditionem aut confirmarent, aut suas ad illam Ecclesias accommodarent; Asiaticis potissimum, nisi consentirent, excommunicationem denuntians; ut colligitur ex iis Polycratis verbis in Epistola ad Victorem Pontificem & ad Ecclesiam Romanam (a): *Ego, Fratres, . . . nihil moveor iis, quae nobis ad formidinem intentantur.* Quae quum ex Ephesina Synodo scripta sint, patet, ante eam Synodum fuisse Asiaticis Ecclesiasticas poenas a Pontifice intentatas. Habita Romae, in Palestina, in Ponto, in Osrohena, in Achaja; pluribusque, vel ut habet Eusebius, *infinitis* aliis in locis Concilia, uno consensu atque judicio Ecclesiasticam regulam universis Fidelibus per epistolas Synodicas tradiderunt,

(a) Apud Euseb. lib. V. Hist. cap. XXIII.

runt, ne videlicet alia die quam Dominica Mysterium Resurrectionis Domini a mortuis unquam celebraretur: eademque fuit Ecclesiarum Galliae sententia, quemadmodum superiori articulo ostendimus. At Polycrates Ephesinus Episcopus, coacto Asianorum Episcoporum Concilio, minacibus Victoris litteris minime commotus, ab antiqua Ecclesiae suae consuetudine haud sibi discedendum putavit: deditque tales ex ea Synodo ad Victorem litteras, ex quibus cum alii plures doctissimi Viri, tum ipse Illustrissimus Adversarius colligunt, Polycratem aliosque Asianos Episcopos eidem, atque Blastum & Florinum aliosque Judaizantes, implicitos fuisse pravae opinioni; quod nempe Judaicam hanc observantiam lex divina per Evangelium confirmata retinendam praeciperet; adeoque Victori minas intentanti illud Apostolorum Polycrates ingesserat: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus*; quod ea ceremonia ad fidei regulam pertineret: *Hi omnes diem Paschae XIV. Luna juxta Evangelium observarunt, nihil omnino variantes, sed regulam fidei constanter sequentes*; denique quod ii tantum, quibus cum Judaeis hac de re conveniebat, verum ac genuinum agerent festum; unde consequens erat, quod Romana aliaeque omnes per universum orbem Ecclesiae a divina lege, ab Evangelica institutione & a fidei regula aberrarent: *Nos igitur verum ac genuinum agimus diem, nec addentes quidquam, nec detrahentes*.

Errorem ergo fidei professioni atque doctrinae contrarium, perinde ac Blastus & Florinus aliique Judaizantes, veteri consuetudini Asiani Episcopi addiderant: ideoque mirandum, ac Victori succensendum non est, si veterem Asianorum ritum cum pravo dogmate jam conjunctum, haud

haud amplius tolerandum putaverit, quemadmodum ab errore adhuc purus & immunis fuerat a suis Decessoribus toleratus. Itaque *totius Asiae Ecclesias cum aliis finitimis*, ὡς ἑτεροδοξούσας; hoc est, ut erudite hunc Eusebii locum (*a*) vertit Valesius; *tanquam contraria rectae fidei sentientes, a communi unitate abscindere conatur; datisque literis, universos qui illic erant fratres proscribit, & ab unitate Ecclesiae prorsus alienos pronunciat*. Ex quibus verbis Baronius, Pagius, Schelstratius, Petrus de Marca, Tillemontius, Massuetius & alii colligunt, haud intra minas haesisse Victorem, sed acceptis Polycratis Ephesinaeque Synodi litteris, reapse anathematis fulmen in Asiaticos emisisse.

Hinc autem *Novatorum calumniae* * proficiscuntur; qui Victoris excommunicationem a ceteris Ecclesiis spretam, & Ecclesiarum Asiaticarum consortium ab omnibus retentum praedicant; adeo ut quae adversus illos directa erat machina, in nos contorqueant. Etenim, ut saepe laudatus Eusebius narrat, Victoris severitas *non omnibus placebat Episcopis: & illum contra magnopere adhortabantur, ut pacis, concordiae & caritatis erga proximos diligentem curam haberet*. Potissimum autem Irenaeus litteras ex Gallicana Synodo ad Victorem dedit; quibus ipsum, ut idem scribit Eusebius, *decenter admonet, ne integras Dei Ecclesias, morem sibi a Majoribus traditum custodientes, a communione abscindat*. Ex quibus colligunt Adversarii, Irenaeum aliosque Episcopos non modo Victori Asianos Episcopos ab Ecclesiae communione am-

(*a*) Ubi sup. cap. XXIV.
* Verbis utor Petri de Marca Concordia Sacerdot. & Imp. lib. III. cap. IX. num. IV.

putanti minime consensisse, verum & ipsum arguisse; quod paci, concordiae, & caritati parum consuleret.

Hunc ego ictum duplici, quam duo Illustrissimi Viri, Petrus de Marca & Emmanuel Schelstratius mihi suppeditant, observatione repellam. Exoratus ab Irenaeo aliisque Episcopis Victor, inquit laudatus de Marca, ut praecipuae auctoritatis, quae in Romana Sede viget, specimen edidit, excommunicatione in Asianos lata, universalis Ecclesiae traditionem, comprobatam a quamplurimis Synodis nutu ejus indictis constantissime vindicando; ita quoque humanitatis remissionisque in toleranda consuetudine particulari singulare exemplum praebuit. In gratiam enim statim redivisse Polycratem & Asiaticos cum Victore, retento Ecclesiarum suarum usu, testatur Sozomenus: (a) *Decreto communi singuli, ut consueverant, festum agentes, a mutua communione non recesserunt.* Dissimulandum tamen non est, errorem irrepsisse in textum Sozomeni in Polycratis nomine, quum lectio integra remanserit in nomine Victoris: *Sapientissime autem arbitror*, inquit, *solvisse subortam olim de eo controversiam Victorem tunc temporis Romae Episcopum, & Polycarpum Smyrnensem*. Legendum est, *Polycratem*; qui error proclivis est. Ac tum subjungit Illustrissimus Praesul, quod ex sola rei gestae narratione Novatorum calumniae refelluntur. Licet enim probent, quod facillimum est, non rejectos Asiaticos a communione Orientalium post Victoris censuram: hoc de dignitate Sedis Apostolicae nihil demit: quum ad Irenaei suggestionem pacem redditam a Victore docuerimus. Ex Eusebio enim & Socrate constat de excommunicatione a Victore inflicta, & de Irenaei

(a) Lib. VII. Hist. Eccles. cap. XIX.

naei epistola. Ex Sozomeno autem, de communione Victoris & Polycratis non interrupta. Quod aliter contingere non potuit, nisi suspenso a Victore excommunicationis effectu post monita Irenaei.

Qua vero conditione pax inter eos sancita sit, ex eodem Sozomeno demonstrat Cl. Schelstratius (*a*); qui teste Pagio (*b*), egregie elucidat contentionem Polycratis contra Victorem Papam pro observatione Paschatis. Ait enim, quod quum teste Sozomeno pax hoc modo inter Victorem & Polycratem composita sit, ut singuli festum prout consueverant celebrantes, a mutua inter se communione nequaquam discederent; videtur Irenaeus pro Asianis intercessisse datis ad Victorem litteris, non quidem judicando excommunicationem injuste latam,(sic enim non tam saepe Victorem hortatus fuisset, sed ei injustum procedendi modum exprobrasset) at monendo, ut errore per Polycratem revocato, ob solam Asiae consuetudinem illius Ecclesiae non manerent excommunicationi innodatae. Hocque ipso facto sentiit Victor apud Sozomenum loco citato, ubi & additur: *Stultum enim nec immerito aestimabant, consuetudinum caussa ab se invicem separari eos, qui in praecipuis religionis capitibus consentirent.* Tantum abfuit, Victorem ob solam consuetudinem excommunicasse Asianos, ut revocato eorum errore cum omnibus Occidentis Episcopis crediderit id stultum, juxta versionem Valesii, vel ut habet alia, frivolum judicarit. Hisce recte observatis, a nodosis difficultatibus liberamur, quibus alii minus considerate procedentes huc usque fuere obnoxii. Enimvero ad instantiam Sancti Irenaei sustulit

Aa 2 ex-

(*a*) Antiquit Illust. circa Concil. &c. Par. II. Differt. I. cap. III.
(*b*) Ad an. CXCVI. num. II.

excommunicationem Pontifex Romanus Victor, non quidem quod erraverit ferendo; sed quod caussam, nimirum errorem, retractaverit Polycrates cum tota Asia, cui permissum fuit consuetudinem retinere; ut jam pateat, licuisse post Victorem observare morem Asiaticum, donec ob plerasque rationes visum fuerit, more illo sublato, Romanam consuetudinem ubique observare. Et infra; Haec si perpendantur, inquit Illustrissimus Auctor, quis non videt, Victoris & Successorum Pontificum auctoritati immerito opponi factum Polycratis; qui non unici Victoris, sed totius fere Ecclesiae morem ausu tam temerario abjudicavit, ut & vela vertens errorem proprium erubuerit, & Victorem non errasse consensit, quando consuetudinem ipsius, teste Sozomeno, indifferenter reliquerit observari. Haec possent aliis observationibus illustrari: sed vela contrahenda sunt.

CAPUT XXIV.

„ Pelagii I. piis & orthodoxis suspecta fides pro-
„ pter approbatam Synodum V. Non ut
„ Doctor privatus, sed ut Papa suspe-
„ ctus, exposita fide, non alle-
„ gata infallibilitate,
„ se purgat.

TRia sunt, quae in praesenti capite probare aggreditur Bossuetius.

Primum est, Pelagium I. Romanum Pontificem piis & orthodoxis, quibus ipsius fides suspecta erat, haud obviam ivisse, obtendendo, seque & Romanos Pontifices errare

rare non posse, schismaticosque eos esse, qui in eorum decretis errorem suspicarentur: sed modeste sese purgando, edita suae fidei clara professione, primùm ad Childebertum Regem, tum ad Episcopos Tusciae, tandem & ad universum populum Dei.

Ne quis vero reponat, id fecisse Pelagium humili condescensu; hinc secundo loco probat Illustrissimus Adversarius, vanum esse istiusmodi effugium. Profitetur enim laudatus Pontifex, id se fecisse jussu Petri praecipientis, *reddendam omni poscenti fidei rationem*: *Unde*, inquit (*a*), *fidem meam praesenti ad Excellentiam vestram colloquio intimandam necessario judicavi*; jubente scilicet Apostolo, non humili ac voluntario condescensu.

Denique nec responderi posse, fuisse suspectum ut Doctorem privatum, non autem ut Papam. Suspicio enim ex suscepta probataque Synodo quinta oriebatur: hanc porro Synodum ut Papa susceperat & probaverat: Itaque non modo ut privatus Doctor, verum & ut Papa suspectus erat.

His autem tribus totidem contrarias Theses opponemus, quas sequentis Articuli epigraphes indicabit.

AR-

(*a*) **Epist. XVI. ad Childeb. Regem.**

ARTICULUS UNICUS.

Pelagii I. piis quidem & orthodoxis ut privatae personae, Schismaticis autem etiam ut Pontificis suspecta fides: Illorum ergo suspicionibus tanquam privatus Doctor, & humili *sane* condescensu *edita fidei suae professione satisfacit: at Schismaticis objicit ut Pontifex Sedis Apostolicae summam & ineluctabilem auctoritatem.*

PElagius I. Romanae Sedis quondam apud Justinianum Imperatorem Apocrisarius, Vigilio Romano Pontifici tria Capitula damnare renuenti constantissime adhaeserat, atque ea de caussa in exsilium ejectus fuerat. Sed inde post Vigilii mortem revocatus, quum eorumdem Capitulorum damnationi subscripsisset, ejusdem Imperatoris ope ad Summi Pontificatus fastigium evectus est. Quae ubi Romae innotuerunt, singuli quique tum sacri tum laici homines ab ejus se communione separabant, neque in tota Italia, ut refert Anastasius, tertius Episcopus inveniri potuit, a quo consecraretur: illum enim uti Chalcedonensis Synodi praevaricatorem detestabantur. De illius ordinatione haec scribit Victor Tunonensis acerrimus Capitulorum defensor: *Post Consulatum Basilii anno XVIII.* (seu potius, ut Norisius, Pagius aliique ex epistolis Pelagii demonstrant, anno XIV.) *Pelagius Romanus Archidiaconus trium praefatorum defensor Capitulorum, Justiniani Principis persuasione de exsilio redit; & condemnans ea, quae dudum constantissime defendebat, Romanae Ecclesiae Episcopus a praevaricatoribus ordi-*

ordinatur: atque ita passim veluti Chalcedonensis Synodi proditor traducebatur; ac Tusciae Episcopi, ut ex ipsius Pelagii epistola discimus (*a*), illius nomen, ut moris erat, inter sacrosancta mysteria recitare recusabant. Gallis quoque inter haec initia suspectam ejus fuisse fidem, ex litteris ab eo scriptis ad Childebertum, optime Bossuetius demonstrat. At ex hac ipsa rerum gestarum narratione colligitur, ejusmodi suspiciones in Pelagium, non ut Pontificem, sed ut privatam personam fuisse conjectas. Consenserat enim damnationi trium Capitulorum antequam Pontifex initiaretur: nullum autem sollenne decretum exstat, quo eam damnationem jam Pontifex, antequam Tuscis & Gallis aliisque edita fidei suae professione satisfaceret, confirmarit. Unde ergo habet Illustrissimus Adversarius, quod Pelagius Synodum V. ejusque adversus tria Capitula decretum, quum Tuscis, Gallis aliisque piis, ut ait, & orthodoxis scriberet, ut Pontifex adprobasset?

Ne quid tamen difficultatis dissimulem, utque illius solutione disputatio illustrior evadat; objiciet hîc quispiam, quod etsi Pelagius Capitula jam Pontifex sollenniter adhuc non damnaverat, aut quintam Synodum adprobaverat; eorum tamen damnationem decessor ejus Vigilius, ut superiore Tomo ostendimus, sollenni Constituto firmarat: palam autem erat, Pelagium non modo antequam Pontifex crearetur, judicio sui Decessoris adhaesisse; verum & in illo adhuc persistere, & Capitula reprobare. Inde ergo suspecta erat Pelagii fides, quod sollenne decretum amplexus esset, & adhuc probaret, quod certe Vigilius tanquam Pontifex, non tanquam privatus Do-

(*a*) Epist. VI. ad Episcopos Tusc.

Doctor, emiserat. Cur ergo pravis suspicionibus amoliendis non objicit sui Decessoris in eo ferendo decreto errori non obnoxiam auctoritatem?

Resp. quod etsi Vigilius Constitutum Constantinopoli emisisset, quo post quintam Synodum tria Capitula configebat; hoc tamen in Occidente aut nondum fuerat promulgatum, aut non libere credebatur emissum, sed Justiniani Imperatoris vi & minis extortum. Quod non obscure indicare videtur Liberatus Diaconus Breviarii cap. XXII. his verbis: *Ab ipsa haeresi afflictus Vigilius, nec coronatus, qualem vitae terminum habuerit, notum est omnibus.* Ita, ut recte admonet Cardinalis Norisius (*a*), homo Africanus, ac trium Capitulorum defensor, haeresim vocat Justiniani factionem, quae Vigilium variis injuriis affecit; dum vero negat Vigilium coronatum, perseverantiam eidem defuisse notat, ac persecutionibus victum Capitulorum damnationi subscripsisse; quae proinde subscriptio non libera, sed vi metuque extorta fuerit; quum tamen libertatem cum in Romanis Pontificibus, tum in Conciliis generalibus Galli etiam Theologi requirant (*b*); ut genuina & vere a Spiritu Sancto profecta censeatur alicujus dogmatis definitio. Quum ergo aut ignotum esset in Occidente, aut vi elicitum crederetur Vigilii adversus tria Capitula Constitutum, ex piorum & orthodoxorum contradictione seu repugnantia argumentum duci non potest adversus Romanae Sedis auctoritatem. Atque ea ratio est, cur neque sui Decessoris exemplum, & datum Constantinopoli decretum Pelagius objiciendum Occidentalibus judicarit: praesentiebat enim ob eam quam diximus caus-

(*a*) Differt. de V. Synodo cap. VIII.
(*b*) Vid. Turnel. Tom. II. de Eccles. pag. 126.

caussam fore suspectum, nec facile susceptum iri; summo autem studio cavebat, ne eorumdem Occidentalium animos acrius irritaret; ac propterea quae Vigilius in Oriente gesserat silentio involvere maluit, ne se novis dissidiis & contentionibus implicaret. Atque haec ratio reddi potest, cur tamdiu latuerit Vigilii contra tria Capitula Constitutum; & cur vix ac tantum generalibus verbis Latinis scriptoribus memoretur, cum tandem eorum damnationi consensisse; quod illi tamen, ut ostendimus, vi expressum interpretabantur.

Potuisset sane Pelagius Pontificis personam induens & pro imperio agens, Vigilianum Constitutum sollenniter promulgare, suamque & Sedis Apostolicae auctoritatem tueri, & expositis eorum, quae in Oriente gesta fuerant, rationibus, ad illud suscipiendum Occidentales compellere; quod & ipse palam denunciat epistola VII. encyclica ad universam Ecclesiam: *Et possemus quidem*, inquit, *totius caussae rationem ad sedandos rumores hominum, divina nobis cooperante misericordia, fiducialiter explicare; nihilque contra fidem Patrum, contraque quatuor Synodorum firmitatem ullatenus esse tentatum; lucidissimis adprobationibus demonstrare; magisque id actum, ut memoratarum Synodorum firmitas contra omnes inimicos immobili soliditate consisteret.* Quae omnia suo Vigilius Constituto complexus est, ac data opera fusoque calamo demonstravit. Sed ad haec percipienda, nondum idoneos Occidentales Pelagius judicabat, quorum videlicet animi inanibus de laesa Capitulorum damnatione Chalcedonensi Synodo ac fide suspicionibus aegrotabant; quos propterea tanquam pius pater ac medicus ab hac aegritudine sanandos suscipit edita fidei suae

professione, qua sese quatuor Conciliis, atque imprimis Chalcedonensi firmiter ac indivulse adhaerere; atque omnes Romanorum Pontificum a Caelestino usque ad Agapetum pro defensione fidei Catholicae editas Constitutiones suscipere & custodire inviolabiliter profitetur. Quare subjungit: *Sed quia hoc his, qui lacte potius quam solido cibo nutriendi sunt, necessarium esse non duximus; ut (sicut Doctor gentium dicit) inter perfectos loquenda sit sapientia: hoc interim quod etiam parvulis abunde sufficiat, ad notitiam omnium deferendum esse perspeximus. Id autem est, ut fidem meam annexa subter professione definiam: in qua &c.* Silet omnino inter generales Synodos quintam, & inter Romanorum Pontificum dogmaticas epistolas, Vigilii Constitutiones. Nimirum hujusce dispensationis *lacte*, *non solido sapientiae cibo veluti parvulis* succurrendum erat iis, qui totius negotii rationes percipere non poterant, nec auctoritati facile cessuri erant; adeoque verendum erat, ne in schismatis exitium praecipites agerentur. Itaque non modo Pelagium Primum, verum & Secundum, & Gregorium Magnum prudenti in hoc negotio oeconomia usos esse, & de Canonum rigore ac disciplinae severitate aliquid remisisse, ut bonum Ecclesiasticae pacis curaretur, pluribus docent ac demonstrant Cl. Thomassinus (*a*), Nat: Alex. (*b*) & alii, quos per otium consulere Lector poterit. Nam quae hactenus diximus satis demonstrare videntur, Pelagii Primi, contra atque Bossuetius docet, non ut Romani Pontificis, sed ut privati Doctoris suspectam fuisse fidem; effusaque ipsum tum in reddenda fidei suae ratione, tum in silenda Sy-

(*a*) Differt. XIX. in Quint. Synod. num. XIV. & feqq.
(*b*) Differt. VI. in Hist. Saec. VI. quaest. unic.

Synodo quinta, & Vigilii decreto interim seponendo, oeconomia usum esse: quae quidem facta, non jura sunt, nec adversus Sedis Apostolicae auctoritatem urgeri debent.

Sic Petrus ipse Apostolorum Princeps, cujus monitum Pelagius memorat sibique ob oculos ponit; quum murmur adversus eum esset exortum, propterea quod Gentiles non ante circumcisione initiatos in societatem recepisset, & Christianae religionis mysteriis imbuisset; non ideo quod contentionem reddita facti sui ratione sedavit, non eam poterat sola auctoritate compescere: *Si enim*, inquit S. Gregorius, *quum a fidelibus culparetur, auctoritatem, quam in sancta Ecclesia acceperat, attendisset, respondere poterat, ut Pastorem suum Oves quae ei commissae fuerant, reprehendere non auderent*. Verum, ut idem Sanctus Pontifex subjungit, mansuetudinis exemplum praebere maluit & modesta eos qui aderant oratione placare, quam potestate uti, qua tanquam Pastor in oves praeditus erat, ad eos sola auctoritate ducendos: *Sed si in querela fidelium aliquid de sua potestate diceret, profecto doctor mansuetudinis non fuisset. Humili ergo eos ratione placavit &c.* Itaque & Pelagius Petri successor mansuetudinis specimen exhibere maluit quam potestate uti, quum dubitantibus de ipsius fide, edita ejusdem fidei professione, satisfecit. Nam si auctoritatem, quam in Ecclesia acceperat, attendisset, utique inclamare potuisset, seque & Romanos Pontifices errare non posse, Schismaticosque eos esse (vel ex recentium Gallorum sententia) qui in eorum decretis, quibus totius Orientis, atque adeo totius orbis Christiani Patriarchae adhaerebant, errorem suspicarentur. Ita Nicolaus I. in epistola ad Hincmarum,

Bb 2 quae,

(a) Lib. IX. Epist. XXXIX. ad Theoctist.

quae, ut superius diximus, coram Carolo Calvo, & in multorum Episcoporum frequentia lecta est, indeque ad alios Metropolitas transmissa, reliquis totius regni Episcopis communicanda, gravissime de Graecis queritur, quod ab ipsius Legatis fidei libellum exegissent; idque praeter jus fasque omne tentatum esse contendit; quum jure ipse id ab aliis exigere deberet, nemo autem a Romano Pontifice ejusque Legatis: *Libellos autem nos ab illis & exigere & suscipere, non autem illos a nostris requirere solere, consuetudo hucusque custodita demonstrat.* Non esse enim inferioris a superiore, sed superioris ab inferiore extorquere satisfactionem: Nemini autem fas esse de Sedis Apostolicae, propter primatum, quem in Apostolorum Principe adepta est, judicare judicio, aut ejus retractare sententiam; adeoque nec ab ea suorum judiciorum praefracte ac violenter exigere rationem, nec a Romano Pontifice aut ab ejus Legatis satisfactionis libellum ac fidei professionem: *Quum enim, Christi munere, propter primatum Ecclesiae Romanae in Beato Petro concessum, nemini sit de Sedis Apostolicae judicio judicare, aut illius sententia retractare permissum: constat nimirum eos ab his nullum jus possidere libellos exigendi, quos habere fas judicandi, nullo jubentur Canone, nullo probantur exemplo. Potiorum enim est ab inferioribus, non inferiorum a potioribus violenter exigere rationem, aut extortam elicere satisfactionem.* Quae profecto & Pelagius I. si personam Pontificis induere voluisset, & pro Sedis Apostolicae majestate & imperio agere, palam est quod aequo jure usurpare potuisset, atque iis objicere, qui ab ipso fidei suae rationem exigebant. Maluit tamen, ut jam dictum est, moderationis & mansuetudinis, quam pote-

statis

ſtatis, & auctoritatis, ſui Pontificatus initio, ſpecimen dare. Quod quidem optime ceſſit: hac enim prudenti oeconomia Gallos & Hiſpanos in Apoſtolicae Sedis communione retinuit; ad eam vero, Tuſciam, imo & univerſam Italiam praeter paucos Epiſcopos, Africam & Illyricum revocavit; ſolis Venetiarum Iſtriaeque Epiſcopis obfirmato animo in ſchiſmate perſiſtentibus; cum quibus deinceps aliter agendum exiſtimavit.

Plures exſtant ipſius Pelagii ad Narſetem epiſtolae; quibus eum Italicarum rerum ſumma cum poteſtate praefecturam gerentem enixe rogat & obteſtatur (*a*), ut ſchiſmatis incentores *non ſolum exſiliis*, *ſed etiam proſcriptione rerum & dura cuſtodia* coërceat. Sic enim Schiſmaticos habendos eſſe, & ſaecularibus quoque poteſtatibus eſſe comprimendos, ſacras Eccleſiae leges ſtatuere. Porro ſchiſmaticum eſſe definit, qui ſe ab univerſali Eccleſia praecidit, ſeu qui (*b*) *contra univerſalem Eccleſiam altare conatur erigere*: Quum vero (*c*) juxta S. Auguſtinum nulla ſit alia Eccleſia, *niſi quae in Pontificibus Apoſtolicarum Sedium eſt ſolidata radicibus*; Schiſmaticum eſſe definit & ab univerſa Eccleſia praeciſum, (*d*) *qui ab Apoſtolicis diviſus eſt Sedibus*. Imo & eos ab univerſi orbis communione extorres eſſe pronunciat, qui non ſibi uni communicabant; *in quo*, inquit (*e*), *licet indigno Apoſtolicae Sedis per ſucceſſionem Epiſcopatus praeſenti tempore videtis conſiſtere firmitatem.* Quorſum vero haec? niſi ut intelligamus, quae dicenda ſit univerſalis Eccleſia; adeoque & quae judicanda ſit univerſalis Eccleſiae fides

atque

(*a*) Epiſt. III. ad Narſet.
(*b*) Ibid.
(*c*) Epiſt. VI. ad Epiſcop. Tuſc.
(*d*) Epiſt. cit. ad Narſet.
(*e*) Epiſtola citata ad Epiſcopos Tuſcos.

atque doctrina; illa nimirum, quae in Apostolicis Sedibus tum vigebat, imo & quam unus Romanus Pontifex profitebatur, a quo nunquam continget, ut universalis Ecclesia dissentiat.

Synodum quintam nondum plerique Occidentalium recipiebant; eam tamen Pelagius in iisdem Epistolis haud semel *universalis* titulo insignit; quod videlicet Apostolicarum Ecclesiarum consensione & Romani Pontificis fuerat auctoritate firmata. Ita Epistola tertia ad Narsetem: *Et dimittis eos in contemtum Apostolicarum Sedium de sua rusticitate gloriari: quum si quid eos de judicio* UNIVERSALIS SYNODI, *quod Constantinopoli per primam nuper elapsam Indictionem actum est, forte movebat, ad Sedem Apostolicam (quomodo factum est) electis aliquibus de suis, qui dare & accipere rationem possent, dirigere debuerunt.* Et epistola quinta eumdem Narsetem monet, ut Paulinum Aquilejensem Metropolitam, qui adversus quintam Synodum Schismaticum Episcoporum provinciae suae conventum habuerat, captivum ad Justinianum transmittat: *Nec* enim *licuit aliquando, nec licebit particularem Synodum congregare, sed quoties aliqua de* UNIVERSALI SYNODO *aliquibus dubitatio nascitur; ad recipiendum de eo, quod non intelligunt, rationem aut sponte ii, qui salutem animae suae desiderant, ad Apostolicam Sedem pro recipienda ratione conveniant: aut si forte ..... ita obstinati & contumaces exstiterint, ut doceri non velint; eos ab iisdem Apostolicis Sedibus aut adtrahi ad salutem quoquo modo necesse est, aut ne aliorum perditio esse possint, secundum Canones per saeculares comprimi potestates.* Patet ergo, contumacibus quintae Synodi Adversariis, qui propter eam in auctoritatem susce-

ſuſceptam Pelagium tanquam Synodi Chalcedonenſis praevaricatorem procaciter lacerabant, objectam ab eo fuiſſe ſuam & Apoſtolicae Sedis auctoritatem; ad quam confugere, & cui parere ac cedere omnino debuiſſent, quos ab ea Synodo recipienda aliquae difficultates remorabantur. Quod nec ipſi Pariſienſes Theologi inficiari poſſunt; quum de Synodo agatur, in quam cum Romano Pontifice, reliquae Apoſtolicae Sedes conſentiebant; & quam proinde univerſa Eccleſia, & univerſus orbis recipere cenſebantur; quaeque adeo univerſalis Synodi titulo decorabatur.

CAPUT XXV.

„ Bonifacius III. ſeu IV. eadem cauſſa
„ S. Columbano Presbytero
„ ſuſpectus.

QUum ea legerem quae ex S. Columbani ad Bonifacium epiſtola profert in hoc capite Illuſtriſſimus Adverſarius, illud mihi venit in mentem Vincentii Lirinenſis ſaluberrimum monitum, Commonit. I. capite XXV. quo videlicet ſtatuit, ut *verus & germanus Catholicus .... quidquid univerſaliter antiquitus Eccleſiam Catholicam tenuiſſe cognoverit, id ſolum ſibi tenendum credendumque decernat: quidquid vero ab aliquo deinceps uno praeter omnes vel contra omnes Sanctos novum & inauditum ſubinduci ſenſerit; id non ad religionem, ſed ad tentationem potius intelligat pertinere*. Quae enim S. Columbanus in ea Epiſtola effutit, nova omnino in Eccleſia Catholica & inaudita ſunt; & ab omnium Pa-

trum

trum & Conciliorum ſenſibus, & ab his quae univerſaliter olim Eccleſiam tenuiſſe cognoſcimus, adeo abſona ſunt; ut ea in auctoritatem ſuſcipienda proponere, non ad religionem, ſed ad tentationem pertinere judicemus. Ne vero gratis ſanctiſſimi Viri litteris auctoritatem abrogare videamus, in ea re ſuis momentis expendenda paullulum immoremur.

ARTICULUS UNICUS.

Epiſtolae S. Columbani ad Bonifacium IV. nulla omnino in hac cauſſa eſſe debet auctoritas.

SYnodum quintam a Vigilio Papa, a duobus Pelagiis, atque etiam a Gregorio Magno comprobatam, jam ab annis circiter ſexaginta, ſub aliis quinque Summis Pontificibus, Johanne III. Benedicto I. Sabiniano, ac duobus Bonifaciis inter Oecumenicas Synodos Eccleſia Romana, conſentientibus aliis Sedibus Apoſtolicis, ſolis autem Venetiarum, Iſtriae, & aliquot Liguriae Epiſcopis aperte refragantibus, numerabat. Quum veniens in Italiam Sanctus Columbanus, ad eam de qua nunc agimus epiſtolam Bonifacio IV. ſcribendam, ab Agilulfo Longobardorum Rege, a Theodelinda Regina aliiſque memoratae Synodo infenſis excitatus eſt. In hac vero epiſtola „ dolet de in„ famia Cathedrae S. Petri: dolendum eſſe ait ac deflen„ dum, ſi in Sede Apoſtolica fides Catholica non tenetur. „ Tum rogat Pontificem, quare vel infamare auderet fi„ dei orthodoxae Sedem principalem; ac ſtatim enixe pe„ tit: Ut caligo ſuſpicionis tollatur de Cathedra S. Petri.

Quumque ei quidam insusurrassent, per Synodum quintam susceptos simul fuisse Eutychianorum & Nestorianorum principes, ac sublatam naturae dualitatem & unitatem personae; haec ille commenta in aures immittens suas, serio Pontificem admonet: *Multi dubitant de fidei vestrae puritate*. Ac mox: *Tollatis*, inquit, *hunc naevum de Sanctae Cathedrae claritate: non enim decet Romanae Ecclesiae gravitatem hac instantis levitatis forma moveri a soliditate verae fidei*.

Jam ergo ut Romani Pontificis caussam interim seponamus, & solius Sedis Apostolicae jura vindicemus, tanquam, ut verbis utamur S. Leonis (*a*), *aliud sint Sedes*, *aliud Praesidentes*; (qua de re libro sequente differemus:) quis rogo unquam veterum Patrum, quae unquam Synodus adeo de Sede Apostolica, & de Cathedra S. Petri abjecte sensit, ac loquuta est? S. Irenaeus ait (*b*), quod in illa *semper conservata est ea, quae est ab Apostolis traditio*. Sanctus Cyprianus (*c*), quod ad eam *perfidia habere non possit accessum*. S. Gelasius, Petrum ait (*d*) praestare Sedi, *quam ipse benedixit*, *ut portis inferi nunquam pro Domini promissione vincatur*, *omniumque sit fluctuantium tutissimus portus*. Justinianus Imperator, quod juxta Domini promissionem (*e*), *in Sede Apostolica immaculata est semper servata religio*: & quod in ea *est integra & verax Christianae religionis soliditas*: quod, ut supra vidimus, Ecclesiae omnes & Episcopi Orientales hoc Principe profitebantur. Episcopi Cyprii in libello ad S. Martinum

(*a*) Epist. LXXX. al. LIII. ad Anatol. cap. V.
(*b*) Lib. III. adverf. haeref. cap. III.
(*c*) Epist. LV. al. LII.
(*d*) Apud Sirm. in append. Cod. Theodof.
(*e*) Epist. ad Agapet. Pap. & alibi.

tinum Act. II. Conc. Lat. *Firmamentum fixum & immobile, vestram Apostolicam Sedem constituit Christus Deus noster dicens*: Tu es Petrus &c. Africani Episcopi eadem Actione Concilii Lateranensis sub S. Martino; *Manifestum*, ajunt, *& indeficientem omnibus Christianis apud Apostolicam Sedem consistere fontem*. Stephanus Dorensis eodem loco narrabat, se a Sophronio jussum ad Apostolicam Sedem accedere, *ubi*, inquiebat Sanctissimus ille Patriarcha, *orthodoxorum dogmatum fundamenta exsistunt*. S. Agatho Papa in epistola ad sextam Synodum docet, *quod Petro adnitente Apostolica ejus Ecclesia nunquam a veritate deflexa sit*; & : *quod eadem Ecclesia semper illibata permanserit*, propter eam Christi promissionem: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Haec sunt quae de Sede Apostolica, *non unus aut duo tantum*, ut verbis utar Vincentii Lirinensis (a), *sed omnes pariter* Synodi, Pontifices, Patres, *uno eodemque consensu, aperte, frequenter, perseveranter, tenuisse, scripsisse, docuisse* cognoscimus: quare quod unus Columbanus praeter omnes & contra omnes sensit ac scripsit, propter Viri sanctitatem non ad religionem, sed ad tentationem pertinere intelligimus, adeoque fugimus & horremus.

Quae mox adtulimus veterum Patrum, Pontificum & Synodorum pro Sede Apostolica testimonia, adfert etiam libro sequente cap.VI. & seqq. Illustrissimus Adversarius, eaque in hanc mentem interpretatur „ quod Romani Pontifices tanquam una persona Petri, accipiendi sint, in qua nunquam fides penitus deficiat; atque ut in aliquibus vacillet aut concidat, non tamen deficit in totum, quae statim revictura sit. *Stat enim*, inquit, *Romana*

(a) Commonit. I. cap. IV.

mana fides ab eorum Antecessoribus stabilita, ab eorum Successoribus statim vindicanda, nullo Romanae fidei, aut Romani Primatus detrimento. Quibus addendum ex lib. XII. cap. XXVII. vere Agathoni Pontifici scriptum: *Ecclesiam Romanam nunquam fuisse depravatam, neque errori succubuisse, sed in fide mansisse*, eo quod in Petri Sede visi non fuerint Sergii, Pyrrhi, Pauli, Petri, Theodori sibi mutuo errorem quasi hereditarium cum sede tradentes, neque Romani Pontifices sibi invicem succedentes, qui ab unitate fidei abrupti fuerint: quum potius *unius culpa Pontificis aliorum statim opera sarciatur, nihilque detrimenti patiatur fides.*

At haec ad S. Columbani hypothesim aptari nullatenus possunt. Nam si reapse quintam Synodum adprobando fidei Catholicae puritatem Bonifacius violasset, (quae Columbani hypothesis erat) hereditarius jam fuisset ejusmodi error; & quemadmodum in Sede Constantinopolitana vidimus Sergios, Pyrrhos &c. sibi mutuo errorem quasi hereditarium cum Sede tradentes: ita in Cathedra Petri videremus Vigilios, Pelagios, Johannes, Benedictos, Gregorios, Sabinianos ad se mutuo inolitam pravitatem cum Cathedra transmittentes; adeoque macula ex quintae Synodi adprobatione derivata non modo Pontificis personae, sed ipsi quoque Sedi Apostolicae inhaesisset.

Vidit hanc difficultatem, eamque sibi ipse objecit Illustrissimus Adversarius: „ An ergo, *inquit*, existima„ bat (*Columbanus*) veram fidem exstinctam esse Ro„ mae, cum Clerus universus totaque Ecclesia Romana „ suis Pontificibus adhaerebat? *Respondet, quod* imo ve„ ro dicebat: *Ego enim credo semper columnam Ecclesiae*

 „ *fir-*

„ *firmam esse in Roma*. Quod nempe putabat, id non „ pertinaci animo factum, atque admonitos facile rcdituros; neque unquam futurum ut Cathedra Petri a vera „ fide veraque Ecclesia pertinacibus studiis abrumperetur.

Bona verba quaeso! Nonne, ut ipso statim disputationis initio adnotavimus, Romani Pontifices totaque Ecclesia Romana ab annis circiter sexaginta quintam Synodum omni ope ac studio propugnabant, nullumque non movebant lapidem, ut ubique, ut ab omnibus reciperetur? Quantum in id operis ac laboris & Apostolicae solicitudinis laudati Romani Pontifices contulerunt, fuse atque erudite describit Cl. Norisius in Historica dissertatione de Synodo V. capite nono in plures §§. distributo. Quae si quis sibi ob oculos ponet, nunquam animum inducet, non pertinaci, hoc est, firmo & constanti, animo quintae Synodo Romanos Pontifices adhaesisse, ejusque defensionem adversus Schismaticos suscepisse; aut credi ab aliquo potuisse, eos admonitos facile redituros. Quum autem ait S. Abbas: *Ego credo, semper columnam Ecclesiae firmam esse in Roma*; id quidem dicit, quod nemo non Catholicus profiteatur; sed quod tamen cum aliis, quae in hac ipsa epistola scribit, conciliari nullatenus possit. Si enim, ut alia omittam, Sedes Apostolica firma est Ecclesiae columna; cur queritur ac dolet, *Romanae Ecclesiae gravitatem hac instantis levitatis forma moveri a soliditate verae fidei*? Quomodo quae semper firma est Ecclesiae columna, jam a tot annis a verae fidei soliditate recesserat? Aut quae jam a tot annis verae fidei soliditatem amiserat, quomodo semper firma est Ecclesiae columna?

Est aliud, ut cetera omittam, in hac Epistola, quod immaniter ab eo, quod semper, quod ubique, quod perseve-

ſeveranter univerſa Eccleſia tenuit & docuit, exorbitat. Nempe inquit: *Jam veſtra culpa eſt, ſi vos deviaſtis de veſtra fiducia, & primam fidem irritam feciſtis. Merito veſtri Juniores vobis reſiſtunt, & merito vobiſcum non communicant, donec memoria perditorum deleatur. Veſtri erunt judices, qui ſemper orthodoxam fidem ſervaverunt, licet Juniores veſtri ſint.* Juniores, inquit Boſſuetius, illius ſaeculi ſtilo inferiores vocat, cum Praelati ac Praepoſiti paſſim Seniores dicerentur.

Sedem Apoſtolicam fontem eſſe & originem, radicem, cardinem & centrum Eccleſiaſticae communionis; nunquam licuiſſe, nunquam licere ab ejus ſeſe conſortio & ſocietate dirimere; denique ſchiſmaticum eſſe & profanum, qui Eccleſiae Capiti non communicat; ſemper, ubique, & ab omnibus creditum eſt; id nimirum non unum aut duos tantum, ſed omnes pariter uno eodemque conſenſu Pontifices, Synodos, Patres aperte, frequenter, perſeveranter tenuiſſe, ſcripſiſſe, docuiſſe cognoſcimus. Ita antiquiſſimus Tertullianus (*a*): *Communicamus cum Eccleſiis Apoſtolicis*; inter quas primatum & principatum ſuper omnes Eccleſia Romana ſemper obtinuit; *quod nulla doctrina diverſa. Hoc eſt teſtimonium veritatis.* Ita S. Optatus Milevitanus (*b*): *Ergo Cathedram unicam, quae eſt prima de dotibus, Sedit prior Petrus, cui ſucceſſit Linus &c. Damaſo Siricius, hodie qui noſter eſt ſocius, cum quo nobiſcum totus orbis commercio formatarum, in una communionis ſocietate concordat.* Ita denique, ne in re manifeſta plura quam ſit opus huc congeram, & S. Hie-

(*a*) Lib. de Praeſcript. cap. XXI.
(*b*) Lib. II. de Schiſmate Donatiſt. cap. III.

S. Hieronymus ex Oriente ſcribebat ad Damaſum (*a*): *Beatitudini tuae, id eſt, Cathedrae Petri communione conſocior: ſuper illam Petram aedificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus eſt.... Quicumque tecum non colligit, ſpargit*. Et rurſum in alia ad eumdem epiſtola (*b*): *Ego interim clamito: Si quis Cathedrae Petri jungitur, meus eſt*. Videri poſſunt & quae articulo ſuperiori ex Pelagio I. decerpſimus, ipſe vero Pelagius ex Auguſtino, de fundamento Eccleſiae in Sedibus Apoſtolicis conſtituto, unde conſequens erat, quod extra veram Eccleſiam miſere illi jacebant, qui ob pertinacem trium Capitulorum defenſionem ſeſe ab Apoſtolicis Sedibus ſeparaverant.

Quis ergo verus germanuſque Catholicus in auctoritatem recipiat, quod de iis ipſis praefractis & obſtinatis eorumdem Capitulorum defenſoribus, ob idque ab Apoſtolicarum Sedium communione ſejunctis, ad Romanum Pontificem ſcribere auſus eſt Columbanus: *Merito veſtri Juniores vobis reſiſtunt, & merito vobiſcum non communicant*? Ergo ne humilis Monachus ſcribere potuit ad Romanum Pontificem, *merito ei non communicari*? „ Certe, reſpondet Boſſuetius, ſi pergeret, uti Colum- „ banus putabat, haereſim profiteri, nec ſe admonitus corrigeret. Atqui iſtud eſt, quod Iſtriae & Venetiarum Epiſcopi nefario ſchiſmati obtendebant; quod nempe jam ab annis ſexaginta Romani Pontifices pergerent, ut ipſi putabant, haereſim profiteri, nec ſe hoc tanti temporis intervallo admoniti correxiſſent. Deinde; ergo S. Columbanus fieri poſſe credebat, ut Romani Pontifices, at-

que

(*a*) Epiſt. XV. edit. Veron. al. LVII. ad Damaſum.
(*b*) Epiſt. XVI. al. LVIII. ad eumdem.

que adeo Clerus universus totaque Ecclesia Romana suis Pontificibus adhaerens, haeresim profiteri pergerent, neque admoniti facile redituri essent; ac proinde ut Cathedra Petri a vera fide veraque Ecclesia pertinacibus studiis abrumperetur. Quod, si Bossuetio credimus, ille nunquam futurum existimabat, atque ideo scribebat: *Ego enim credo semper columnam Ecclesiae firmam esse in Roma*. Atqui si columna Ecclesiae firma semper est in Roma; ergo qui cum Roma minime communicabant, extra Ecclesiae firmamentum misere dejecti jacebant: quomodo ergo scribebat: *Merito vestri Juniores vobis resistunt, & merito vobiscum non communicant*? An merito quisquam sese aliquando ab Ecclesiae firmamento disjunxit?

„ Ceterum, subjungit Bossuetius, nihilosecius ipse „ in Sedis Apostolicae communione persistit: *Nos enim*, „ inquit, *devincti sumus Cathedrae Sancti Petri*. Recte, inquam, optime! Verum hîc rursus secum ipse turpiter confligitur. Si enim Istriae & Venetiarum Episcopi merito a Romana Sede defecerant, neque ipsi communicabant; cur ipse gloriatur sese Cathedrae S. Petri esse devinctum? Et contra si ipse sibi id merito gloriae ducit; quomodo ait, quod merito Capitulorum defensores eidem Cathedrae minime communicabant? Quod ergo Cathedrae S. Petri devinctus fuit, ad hoc valet, ut non sit Schismaticis adcensendus: non autem ut hanc ejus epistolam, quae Schismaticis aperte patrocinatur, quum ait eos merito S. Petri Cathedrae minime communicare, & quae schismati fovendo apta imprimis & accommodata est, in auctoritatem recipiamus. Ceterum nihil propterea Viri sanctissimi virtuti, pietati & religioni quidquam detractum volumus: ea est enim humanae infirmitatis & vitae con-

conditio, ut nemo quantumvis eruditus & sanctus, ut recte Canus observat (*a*), non interdum hallucinetur, non alicubi caecutiat, non quandoque labatur. Atque ii potius, ut idem Auctor ex Vincentio Lirinensi adjungit (*b*), culpandi sunt, qui *Sancti cujusque Viri memoriam, tanquam sopitos jam cineres, profana manu* (absit invidia verbo) *ventilant*; *& quae silentio operire oportebat, rediviva opinione diffamant*. Sane longe sapientius Jonas Columbani discipulus in ejus vita, quam Tomo II. Actor. Sanct. Ord. S. Benedict. Mabillonius inseruit, has Sancti Viri litteras neglexit, totumque hoc negotium prudenti silentio involvit. Unde mihi suspicio nascitur, ne illae ab aliquo Veteratore & quintae Synodo infenso confictae sint, & Sancto Abbati suppositae. Utut sit, quod de Sancto Martyre Cypriano ait Augustinus, id ipse de Sancto Monacho Columbano fidenter pronunciabo (*c*): *Aut non sensit omnino quod eum sensisse recitatis, aut hoc postea correxit in regula veritatis, aut hunc quasi naevum cooperuit ubere caritatis.*

CA-

(*a*) Lib. VII. de Locis cap. III.
(*b*) Commonit. I. cap. XI.
(*c*) Epist. XCIII. al. XLVIII.

CAPUT XXVI.

„ Romani Pontifices professi se Apostolico officio fungentes esse errori obnoxios, in „ autoritate universalis Ecclesiae „ acquiescunt: locus In„ nocentii III.

HUic & sequentibus Capitulis praemittere libet, quae Turnelius sapienter observat ac monet Quaestione quinta de Ecclesia Artic. III. eo §. in quo expendit „ quid momenti habeat (*pro Gallicani Cleri opinione*) „ probatio, quae repeti solet ex erroribus, in quos non„ nulli Pontifices lapsi dicuntur; ex contrariis eorum „ definitionibus; Denique ex eorum confessione, qua „ se erroribus obnoxios candide agnoscunt. Monet autem imprimis, ac recte monet, quod si errarunt aliquando Pontifices, proculdubio errare possunt, nec sunt in docendo infallibiles. Deinde subjungit: Demonstrativum esse illud argumenti genus in praesenti nostra quaestione, multi arbitrantur; & revera esset, si ad statum praesentis controversiae idoneum foret & accommodatum: hoc est, si errores illi, in quos incidisse referuntur (*aut quibus se obnoxios esse fatentur*) Pontificum aliqui, Pontificia auctoritate, &, ut dicitur, ex Cathedra propositi ac confirmati fuissent. Id nisi evincas, scopum non attingis; ac Pontifices quidem ut privatos Doctores errasse interdum ostendes, quod non diffitentur Itali, non vero quatenus Pontifices & ex Cathedra pronuntiant. Ut vero id certo assequaris, revocandae in memoriam sunt condi-

tiones, quas exigunt infallibilitatis Pontificiae Patroni, ut definitio Pontificis censeatur esse ex Cathedra. Prima est, ut sit libera, non per vim extorta. Secunda, ut sit de re in scripturis revelata, & quae idoneum esse possit deliberationis Ecclesiasticae argumentum. Tertia, ut lata fuerit praevia matura deliberatione, consultis Episcopis ac Doctoribus; praesertim vero requisita Romanae Ecclesiae doctrina & sententia. Quarta, ut toti Ecclesiae tanquam de fide credenda proponatur, sub poena anathematis. Ad has leges expendi debent erroneae Pontificum definitiones; & si aliqua ex dictis conditionibus defuerit; definitio ex Cathedra pronuntiata non videtur, non tantum iis, qui Conclusioni nostrae adversantur, sed etiam aliquibus ex nostris Theologis, quantumvis aliunde doctrinae Cleri Gallicani sint maxime addicti. Scilicet existimant illi, pietatis esse Christianae, primae Sedis dignitatem ac majestatem vendicare adversus Novatorum invidiam & maledicentiam, qui horum domesticorum errorum obtentu, illam infuscare ac deprimere conantur. Aliunde vero, his etiam depulsis Summorum Pontificum praetensis erroribus, illaesa semper stat (*haec alia quaestio est*) Cleri Gallicani doctrina. Imo ipsi praejudicium inferri putant, si momentis hujusmodi & parum solidis, unde crescit in Adversariis contradicendi & insultandi licentia, fulciatur. Paucis itaque expendamus illustria haec quae circumferuntur errorum Pontificum exempla; & quid unumquodque ponderis ac momenti adferat ad caussam praesentem, omnibus sepositis praejudiciis, severe examinemus. His ex Turnelio praemissis, quae libro sequente accuratius examinabimus, ad Innocentii III. locum, quem Meldensis Episcopus objicit, accedamus.

AR-

ARTICULUS UNICUS.

Locus Innocentii III. quem primo loco Illustrissimus Adversarius in medium adfert, immerito nobis objicitur.

PHilippus Augustus Francorum Rex sui cum Regina Isemburgi matrimonii dissolutionem auctoritate Apostolica fieri postulabat; caussatus, consummatum non fuisse. At quum Regina contrarium jurasset, in eaque confessione constans esset; omnem dirimendi conjugii spem Innocentius ademit, ita inter alia Regi rescribens (a): *Sed in carnali commercio inter te ac Reginam conjugem tuam adeo processum est, quod si etiam illi tantum confessioni vellemus insistere, quam nuper eadem Regina fecisse proponitur; non auderemus super hujusmodi casu de nostro sensu pro te aliquid definire, propter illam sententiam Evangelicam:* Quod Deus conjunxit, homo non separet; *quum absque dubio nec Sanctorum exempla, nec Patrum decreta intentioni tuae in hoc articulo suffragentur. Verum si super hoc absque generalis determinatione Concilii determinare aliquid tentaremus, praeter divinam offensam & mundanam infamiam, quam ex eo possemus incurrere, forsan ordinis & officii nobis periculum immineret; quum contra praemissam veritatis sententiam nostra non posset auctoritas dispensare:* „ En, „ subjungit Bossuetius, unde auctoritatem quaerat in rebus maximis. En unde etiam poenam metuat, si in- „ concessa tentarit.

(a) Lib. XV. Epist. CVI.

Mirum profecto, hinc elici potuisse argumentum adversus Romani Pontificis in definiendis fidei controversiis inerrantiam. Quid enim commune habent rei divino jure vetitae improvida ac temeraria concessio, & erronea cujuspiam dogmatis definitio? Sed praestat ipsummet Illustrissimum Adversarium suis differentem verbis in scenam inferre.

„ An dicent hîc induere personam privati Doctoris, „ qui a tanto Rege interrogatus, ut specialissimo Sedis „ Apostolicae officio, suprema scilicet dispensatione fungeretur, hoc responsum ediderit; quique professus sit „ a se tractari rem deliberatione Concilii dignam? Ergo „ in tanta re infirmitatis humanae sibi conscius, agnoscebat aberrare se posse ab Evangelica veritate ex Apostolico officio respondentem. Perinde autem haec ad praesentem controversiam plurimum haberent ponderis ac momenti, Auctori anonymo insultat, quod ea veluti data opera dissimulasset. „ Hîc ne ullum quidem dicit „ verbulum novissimus Autor Anonymus, qui ad hunc „ explicandum nodum tanta congessit. Unum hoc non „ perpendit, in quo est difficultas: a Papa agnitum id „ fieri posse, ut ipse quaestionem fidei inconsulto definiret, ac propterea loco caderet.

Respondemus tamen, nihil hoc argumento esse futilius. Duplex namque in Sede Apostolica seu Romano Pontifice spectanda potestas est: altera ad fidei dogmata sancienda, altera ad leges & Canones pro loco & tempore aliisque servatis opportunis ac debitis circumstantiis relaxandos. Inerrantiam ergo Romano Pontifici vindicamus in fidei dogmatibus definiendis; at nemo unquam docuit, Romanum Pontificem in concedendis, ut vocant, *dispen-*

sa-

sationibus variis adfectibus in transversum agi non posse; aut quin ei ab adulatoribus & Curiae Ministris illudi aliquando & fucus fieri; aut non rite perpensis ac detectis omnibus particularium factorum circumstantiis, errare absolute ac decipi possit. Quaerendum est ergo; locus Innocentii, in quo versamur, an ad illud Apostolicorum decretorum genus referendum sit, queis dogmata sanciuntur; an ad illud, quo decreta continentur, queis aliquando legum aut Canonum indulgentia conceditur. Si enim ad hoc alterum decretorum genus Innocentii verba pertineant, ea in praesenti disputatione locum habere non debent.

Petebat Rex initi matrimonii dissolutionem Apostolica auctoritate fieri. Duae hic statim se se quaestiones offerebant; altera *juris*, altera *facti*. Quaestio *juris* erat; an Romanus Pontifex decernere possit matrimonii consummati dissolutionem: *facti* autem quaestio erat, an Regii Conjuges matrimonium consummassent; negabat Rex, adfirmabat vero, & quidem praestito juramento Regina; & in ea confessione, ut jam diximus, persistebat. Ait Bossuetius: „ Agnoscebat Innocentius, aberrare se posse ab „ Evangelica veritate ex Apostolico officio responden- „ tem. Si tantum id vellet, posse Romanum Pontificem, dum nimium suis adfectibus indulget, aut non debita solertia facti circumstantias inquirit, facto ipso aberrare ab Evangelica veritate; si, inquam, id tantum vellet, non admodum de hac re solliciti essemus: scimus & Apostolorum Principem a Paulo reprehensum, *quod non recte ambularet ad veritatem Evangelii*. At quod Illustrissimus Adversarius subjungit: „ a Papa agnitum id fieri posse, „ ut ipse quaestionem fidei inconsulto definiret; id vero

est

est quod nulla ratione & a nobis recipi potest, & ab ipso propugnari: neque id unquam ex adlatis Innocentii verbis extundet.

Quaestio fidei erat, ut jam animadvertimus, an matrimonium consummatum Romani Pontificis auctoritate dissolvi possit. Negat in hac ipsa epistola Innocentius, conceptisque verbis definit: *Contra praemissam veritatis sententiam* (*quam* nimirum, ut praemiserat, *ipse Christus expressit*: Quod Deus conjunxit, homo non separet) *nostra non potest auctoritas dispensare*. De hac ergo re non ambigebat Pontifex, nec verebatur aberrare se posse ab Evangelica veritate, quam optime perspectam & exploratam habebat; ac prorsus absurdum & ridiculum est arbitrari, quod huic quaestioni disceptandae ac dirimendae, quae sola juris ac dogmatis est, expeteret universale Concilium. Quis enim hoc ab ipso quaerebat? Num consummati matrimonii dissolutionem ab ipso Rex postulabat? Atqui Regi de hac re cum Pontifice conveniebat, quod nimirum matrimonium consummatum dissolvi Apostolica auctoritate non possit; atque adeo ut extorquere posset sui cum Isemburge matrimonii dissolutionem, negabat illud fuisse consummatum. Quaerendum ergo erat in generali Concilio, cui potius credendum esset, Regi neganti, an Reginae adfirmanti matrimonii consummationem; verebaturque Innocentius, ne si in re tanti momenti absque generali Concilio quidquam pro Rege decerneret, divinam offensam humanamque infamiam incurreret. Nec tamen inde colligas, absolute non potuisse Innocentium sine generali Concilio hanc facti controversiam dirimere. Sed quum Regem permolestum experiretur, ad Concilium generale ob hanc rem nunquam deinde

de celebrandum, ejusmodi negotium remisit; quo videlicet omnem ipsi spem adimeret obtinendae a Sede Apostolica matrimonii dissolutionis, ejusque animum ab his tandem cogitationibus avocaret.

CAPUT XXVII.

„ Johannis XXII. fidei professio; omnia quae
„ in Apostolico officio gesserit, etiam
„ circa fidem, iterum examinari
„ posse demonstrat.

Is quae in hoc capite Meldensis Episcopus objicit, responsio dabitur ad caput XXIX.

CAPUT XXVIII.

„ Ejusdem Johannis XXII. de Animarum statu
„ speciatim publico Diplomate declarata
„ fides, a Benedicto XI. Successore
„ ad examen revocatur.

OBvia sunt omnibus, & ex Annalibus peti possunt quae hanc historiam illustrent. Nos paucis respondebimus argumento, quod inde Meldensis Episcopus conficit adversus Romani Pontificis irretractabilem auctoritatem. Et alii quidem Pontificiae auctoritatis osores id potissimum urgent, quod Johannes XXII. alienam ab Ecclesiae doctrina sententiam aliquamdiu defendere visus est. At Bossuetius, hujusce objectus vanitate perspecta, argumentum ducere maluit ex fidei Catholicae professione,

quam

quam postridie moriturus emisit. Hanc enim etsi Ecclesiae fidem atque doctrinam continentem, ipsius tamen Ecclesiae & Successorum suorum judicio ac determinationi subjecit. Unde Bossuetio ansa petendi: „ Qua ratione „ putemus, Ecclesiae Catholicae fidem a Johanne XXII. „ Pontificio diplomate declaratam, ipsius Ecclesiae ac „ Successorum suorum determinationi subjici potuisse „ iterum examinandam.

Responsio in promtu est, ab ipso quoque Illustrissimo Adversario occupata. Nempe declaratam a Johanne eam fidem, quam privatus profiteretur, non vero quam Pontifex. Nec refert, fidem eam consignari voluisse publico Diplomate, praefixoque, ut in aliis, consueto titulo. Reponimus enim; quod & ipse rursus nos responsuros praevidit; has Pontificias litteras, *grossatas* quidem fuisse, non tamen *bullatas* superveniente obitu Johannis XXII. ut Benedictus XII. successor attestatur.

Mirum, hic Meldensem Episcopum inclamare: „ Ad has ergo ineptias talis quaestio devolvetur? Atqui nemo ineptire dixit judicem, qui Principis Diploma non recipit, nisi fuerit Regio sigillo munitum, ac nisi omnes in eo regiae auctoritatis signa notasque perspexerit.

„ Atqui quod per tempus, *inquit*, Johanni non licuit, „ Benedictus supplevit, Bullatamque Epistolam ad omnes dimisit Ecclesias, Pontificatus sui anno primo, „ Christi MCCCXXXIV. Neque eo secius fidem Antecessoris, quam suam quoque esse edito diplomate confirmaverat, revocavit ad incudem, quaestionemque de „ clara visione per duos annos tractavit de integro; ac demum definivit anno Pontificatus tertio, Christi 1336. „ Ergo existimavit Romanorum Pontificum autentico

„ di-

„ diplomate declaratam fidem, adhuc in quaestionem revocari posse.

Verum authenticum illud diploma, quod anno primo sui Pontificatus Benedictus emisit, non alio pertinebat, quam ut publico & authentico monumento Christiani omnes docerentur, quae fuissent circa celebrem illam & notissimam controversiam sui Decessoris in ipso potissimum extremo vitae limine sensa. Quemadmodum & illae Johannis litterae, quas *grossatas*, non autem *bullatas* fuisse, idem Benedictus observat, huc tantum referebantur: *Quia superveniente obitu ejus* (Johannis) *hujusmodi litera bullata non exstitit; nos volentes, quod hujusmodi ejusdem Praedecessoris declaratio, & omnia alia supradicta ad communem fidelium notitiam deducantur, super contentis in dicta litera, & aliis suprascriptis .... praesentes literas Bulla nostra munitas fieri mandavimus in testimonium praemissorum*. Itaque neque informes illae Johannis, neque hae Pontificia bulla munitae Benedicti litterae ad sanciendam fidem, & controversiam peremtorio judicio terminandam emissae sunt; sed tantum publica monumenta esse debebant, quibus de ipsius Johannis privatis sensibus ac fide constaret. Quare nil mirum, si quaestionem de clara visione Benedictus revocavit ad incudem, eamque diu ac sollerter retractatam alia Bulla sancivit, quam anno secundo, non tertio, sui Pontificatus dedit, ut irretractabilis esset de hac re fidei Catholicae regula.

CAPUT XXIX.

„ Gregorii XI. ac Pii IV. professio.

HAec duo Monumenta profert etiam loco superius laudato Turnelius; (quamquam Paulo IV. tribuit, & quidem recte, si anno MDLVII. ea contigerunt, quae ad Pium IV. Bossuetius refert:) respondet autem: „ Porro, quorsum haec & sexcenta alia hujusmodi? Nullus „ ex citatis modo Pontificibus (*alios nimirum citaverat*) asserit, se ex Cathedra toti Ecclesiae, adhibitis „ conditionibus antea expositis, dogma fidei proponentem errare posse; sed hoc unum, Pontifices in errorem „ & haeresim labi posse, nempe ut singulares Doctores, „ ac ex privata sententia. Ne Bellarminus quidem id inficiatur. Inutilia igitur sunt adversus eos illa Pontificum „ testimonia; aut saltem non eam vim habent, quae ipsis „ inesse a multis praedicatur. Quae Turnelii responsio, ut jam monuimus, etiam Capiti XXVII. aptanda est.

CAPUT XXX.

„ Ecclesiae Catholicae auctoritas multis casibus „ Ecclesiae Romanae laborantis auctoritatem supplet. Primum exemplum, „ saeculi X. Invasores.

VIdetur Illustrissimus Adversarius nihil prorsus omittere voluisse, unde Romanae Ecclesiae conflari possit invidia, vel ad ejus labefactandam auctoritatem, aut minuendam Christiani populi erga ipsam venerationem utcum-

cumque facere poſſe videatur. Quid enim alioquin opus fuiſſet hîc in ſcenam inducere aliquot ſaeculi X. degeneres nefarioſque Pontifices, qui ſaeculari potentia freti Sedem Apoſtolicam invaſerunt, eamque turpiſſimis moribus atque immanibus ſceleribus dehoneſtarunt? Numquid Romanos Pontifices ut ab erroribus, ita a vitiis immunes eſſe defendimus? aut quemadmodum ipſis in ſanciendis fidei dogmatibus ἀσφαλείαν, ita ἀναμαρτησίαν in vitae converſatione tribuimus? Super Cathedram Moyſis ſedentes Scribas & Phariſaeos Chriſtus audiri voluit, ad eorum vero reſpectari opera inhibuit. Id vero & nos contendimus, Romanoſque Pontifices, quum in Petri Cathedra ſedent ex eaque oracula fundunt, tanquam Petrum ipſum audiendos eſſe decernimus; quanquam a Petri virtutibus & ſanctitate eorum mores & converſatio deflectant. Quorſum ergo eorum ſcelera commemorare, qui quanquam Petri Sedem non ſanctis moribus exornarunt; non tamen quidquam ab ejus doctrina diſſonum docuiſſe, aut rite definiviſſe probantur?

Viderat ea ſcandala, & abominationes impietatis loco ſancto incubantes Rutherius Veronenſis Epiſcopus doctrina perinde ac pietate inſignis; nec tamen Romae ſapientiae fontem aut exaruiſſe, aut fuiſſe turbatum exiſtimavit; ſed in iis quae ad doctrinam pertinent, Eccleſiae Romanae auctoritatem perinde coluit, ac ſi in Petri Cathedra ſedentes Innocentios, Caeleſtinos, Leones, Hilaros &c. adſpicere meruiſſet: *Qua ignorantia quo melius exui, quo aptius poſſum quam Romae doceri? Quid enim de Eccleſiaſticis dogmatibus alicubi ſcitur, quod Romae ignoretur? Illic ſummi illi totius orbis doctores, illic praeſtantiores enituerunt univerſalis Eccleſiae principes; illic*

decretalia Pontificum, examinatio Canonum, approbatio recipiendorum, reprobatio spernendorum. POSTREMO NUSQUAM RATUM QUOD ILLIC IRRITUM, NUSQUAM IRRITUM QUOD ILLIC RATUM VISUM FUERIT. *Ubinam ergo melius insipientiae consulitur meae, quam ubi fons sapientiae cernitur esse?* Haec ille, qui suis pene oculis usurpabat, quae non dicam adversus Canones, sed contra omnia divina & humana jura nefarii Pontifices audebant. Numquid propterea docuit, Ecclesiae Catholicae auctoritatem Romanae Ecclesiarum Matri succurrere debuisse, quum nihil opis adferre posset ipsa sibi? Imo vero non aliunde quam Roma & a Sede Petri accersenda esse credebat adversus ignorantiam certa doctrinae subsidia & summam & indeclinabilem auctoritatem.

Sane si quis illius aevi Ecclesiastica monumenta & Conciliorum acta lustraverit, aperte perspiciet, cum a totius orbis Episcopis turpes illos contaminatosque Pontifices non secus ac sanctissimos eorum Decessores fuisse consultos; tum hos perinde atque illos adserendae Ecclesiasticae disciplinae (nam de fide nulla exstitit hoc saeculo memorabilis controversia) utilia & praeclara multa sanxisse; tum denique eos, a quibus consulebantur, ipsorum decreta pari veneratione ac sanctissimorum Pontificum decretales, ut vocant, Epistolas suscepisse. Id cum plerisque aliis, tum Cl. Mabillonio observatum Praefat. in saec. X. §. I.
„ Inter tot illos, *inquit*, violatae religionis tumultus,
„ quis Sedem Romanam summo ludibrio & contemtui
„ obnoxiam fuisse non existimet? Et certe id consequi
„ necesse erat, si Petri dignitas & auctoritas in indignis
„ heredibus defecisset. Verum Apostolicam Sedem paul-
„ lo minus reveriti sunt fideles, praecipue aliarum Eccle-
„ sia-

„ ſiarum Epiſcopi etiam religioſiſſimi, atque ſaeculares
„ Principes, quantumvis perditae famae & vitae eſſent
„ Romani Antiſtites. Id pluribus exemplis confirmat:
„ Sed inſignior, *inquit*, eſt prae ceteris epiſtola Theot-
„ mari Juvavenſis ſeu Saltzburgenſis, aliorumque Bajoa-
„ riae Epiſcoporum ad Johannem IX. cui ſignificant ſe
„ promiſcuis rumoribus nequaquam ab obſervantia Sedis
„ Romanae revocari potuiſſe. Eorum verba hîc adſcribi
merentur: *Nequaquam credimus quod coacti quotidie audimus, ut de illa Sancta & Apoſtolica Sede, quae nobis Sacerdotalis mater eſt dignitatis & origo Chriſtianae religionis, profluxerit quidpiam perverſitatis, ſed doctrina & auctoritas Chriſtianae religionis.* „ Sic illi
„ Sedem Petri, tamquam errori haud obnoxiam, ſuſpi-
„ ciebant. Itaque & his temporibus haud aliae Eccleſiae
Sedem Petri, ſed Petri Sedes Chriſtianae religionis conſtituta divinitus firmamentum, alias Eccleſias auctoritate ſua ſuſtinebat. Nec quidquam hoc ſaeculo occurrit, quod cum aliquo colore objici poſſit praeter Stephani VII. & Sergii III. adverſus Formoſi Ordinationes decreta, de quibus eſt jam nobis cum Meldenſi Epiſcopo differendum.

CA-

CAPUT XXXI.

„ Alia exempla: turbae ſub Sergio III. Ordina-
„ tionum Formoſi Papae gratia: Auxilii Preſ-
„ byteri locus. Aliae turbae ſub Johanne XII.
„ Turbae graviores atque incertior ſtatus in
„ diuturno ſchiſmate inter Urbanum VI. &
„ Clementem VII.

AB his tribus, quae unico Capite comprehendit & objicit Illuſtriſſimus Adverſarius, ipſi nos pariter unico Articulo breviter expediemus; quod ad praeſentem diſputationem non niſi coacte, ac velut adhibitis machinis referantur.

ARTICULUS UNICUS.

Ad praeſentem diſputationem ea minime pertinere quae in hoc Capite objicit Illuſtriſſimus Adverſarius.

§. I.

De Stephani VII. & Sergii III. Decretis adverſus Formoſi Ordinationes aliquot Gallorum Theologorum judicia.

HAllerius de Sacris Ordinationibus Sect. III. cap. II. §. VII. de his Pontificibus eorumque in hac cauſſa Synodis ac Decretis haec ſcribit: Certum eſt autem Pontifices

tifices istos Stephanum VII. & Sergium factione Adelberti Marchionis Tusculani (*Tusciae*) intrusos fuisse, & violenter Pontificiam Sedem invasisse: itaque nihil mirum, si male parta dignitate male usi, novas ordinationes, odio & furore in Formosum Papam perciti, superinduxerint: quod *non errorem in fide* Cardinalis Baronius, *sed violentam tyrannidem in facto fuisse*, scribit. Addiderim ego, si quis error in fide fuerit, eum Pontificum istorum menti insedisse; sed non usitato Pontificum Romanorum decernendi more, non sedatis animis atque compositis, non deliberatione matura praecedente, fuisse decretum. Nam Synodus illa, quam coëgit Stephanus VII. factiosorum hominum & facinorosorum Synodus fuit; ad quam si qui timoratae conscientiae accesserunt, eorum aliqui inviti accesserunt, alii, ut potuere, reclamarunt. Etenim refert Sigebertus, exsecrandum illud facinus, reclamantibus qui aderant, perpetratum; & in Actis Romanae Synodi sub Johanne IX. legitimo Pontifice habitae, in qua reordinationes illae damnatae & de cetero vetitae, legimus, Episcopos, Presbyteros, & reliquos Clericos, qui eidem Synodo adfuerant, veniam petiisse, confessosque fuisse se terroris metu ac formidine coactos interfuisse.

Morinus Praefat. in Auxilii libellos de Formosi Ordinationibus, hoc inter alia sapienter monet: Totum istud Pontificum dissidium ad fidem nullo modo spectasse. Duo tantum spectabat, quae hominum opinationibus erant obnoxia; quorum unum in quaestione singulari versabatur: An Formosi ad Papatum promotio fuisset Canonica: Pars una hoc affirmabat; negabat altera. Alterum in quaestione universali, sed nondum decisa, & edicto peremtorio

torio confirmata: An Episcopus depositus & degradatus valide ordines conferret.

Natalis Alex. in Hist. Eccles. Saec.X. cap.I. art. XIV. Erravit proculdubio Stephanus hac in caussa; sed conversationis error fuit, non praedicationis. Nullo enim modo spectabat ad fidem, quae mota est de Formosi Ordinationibus quaestio &c. quae ex Morino describit.

Denique, ut alios omittam, Turnelius Quaest. V. de Ecclesia artic. III. Certum est, inquit, Stephani Concilium nec legitimum ac Canonicum fuisse; nec ulla prorsus ratione probari posse plane barbaram & tyrannicam Stephani agendi rationem. Audiatur Baronius ad an. Christi 897. *Furore, percitus homo, non quod jure liceret, sed quod exaestuans rabies suasit, implevit. Non enim fuit error in fide, sed violenta tyrannis in facto*. Unde pergit: *Non auderem eum Stephanum inter Pontifices Romanos numerare, nisi id factum a Majoribus invenissem, utpote tanto indignum nomine, qui primus & solus nefando & inaudito sacrilegio Petri Sedem adeo deturpavit*. An dices talem Pontificem praerequisitis omnibus de jure conditionibus, definitionem ex Cathedra, ut sapientem Pontificem decebat, edidisse? Apage commentum.

Quod pertinet ad illam Auxilii distinctionem, quam probat, atque obviis ulnis amplectitur & commendat Illustrissimus Adversarius: *Aliud sunt Pontificales Sedes, aliud praesidentes. Proinde honor & dignitas uniuscujusque Sedis venerabiliter observanda sunt. Praesidentes autem si deviaverint, per devia sequendi non sunt &c.* Prudenter, inquit Nat. Alexand. ubi supra capite III. artic. XXXIV. monet Johannes Morinus Congregationis Oratorii Vir doctissimus Praefatione in duos Auxilii Libellos,

bellos, quos edidit in Commentario de Sacris Ordinationibus, hanc distinctionem cautius fuisse explicandam. Praetextu enim honoris conservandi Throno Apostolico debiti, habenae laxantur convitiatoribus Pontificum, unde necessario & evidenter convitia in Sedem ipsam reflectuntur. Quod profecto saepissime Meldensi Episcopo in hoc Opere accidit.

§. II.

De Johanne XII. & Leone Pseudo-Pontifice.

MIrum si Meldensis Episcopi sollertiam in notandis omnibus maculis, quae Petri Sedem aliquando foedarunt, Johannes XII. effugisset; quo nemo unquam sanctissimi loci religionem turpioribus moribus polluit ac violavit. Nec profecto alia esse ratio potuit, cur ejus hîc mentio injiceretur. Nihil enim levius, & magis a proposito alienum hac Viri Illustrissimi observatione: „ Illud autem „ volumus, gravissimos divino judicio multos incidisse „ casus, quibus Ecclesiae Romanae oppressae ac laboranti „ nihil praesidii nisi in Ecclesiae Catholicae toto orbe diffusae auctoritate superesset. Ac fateamur necesse est talia contigisse, cum Johannes XII. flagitiosissimus Pontifex ab Othone Imperatore, Concilio congregato, depositus est, & Leo VIII. substitutus. Baronio facile concedimus, illegitimum illud fuisse judicium. Interim „ pars orbis maxima Johannem ejusque Successores aversabatur; Leoni ejusque Successoribus adhaerebat. Bona „ profecto fide, ac sub incerto, imo nullo Pontifice haud „ minus Christo ejusque Ecclesiae conjuncti vivebant.

Nolo in ea, quae tanta confidentia jactantur, inquirere: An orbis pars maxima Pseudo-Pontifici ejusque Successoribus, & an bona fide adhaerebat: Johannem autem legitimum Pontificem ejusque Successores aversabatur. Id enim quum ab Adversario nulla reddita ratione adfirmetur, a nobis quoque nulla reddita ratione negari posset. Sed in rem nostram magis est quod ipse narrat. Si enim pars orbis maxima Pseudo-Pontifici adhaerebat, & legitimum Pontificem aversabatur: quomodo, amabo te, Ecclesia Catholica toto orbe diffusa Ecclesiae Romanae oppressae ac laboranti praesidio fuit? Annon contrariam ex hoc facto quicumque sapit eliciet consecutionem? Et sane vix duobus elapsis mensibus, a Romanis pulsus est Antipapa, habitaque a Johanne legitima Synodo, Pseudo-Synodi & Apostolicae Sedis nequissimi Invasoris acta rescissa sunt. Ipsa ergo sibi, & Ecclesiae toto orbe diffusae Ecclesia Romana subvenit. Porro quos dicat Bossuetius, ad rem magis amplificandam, Pseudo-Pontificis Successores, quibus orbis Christiani pars maxima adhaeserit, ignoramus. Ille enim a se ipso incipiens & nulli succedens, nullos etiam Successores habuit.

§. III.

De diuturno schismate inter Urbanum VI. & Clementem VII. eorumque Successores.

DUo sunt, quae ex funesto hoc schismate colligit Illustrissimus Auctor. Primûm, Ecclesiam Romanam occulto judicio in ea incommoda turbasque labi posse, unde se ipsa extricare non possit, & ab Ecclesiae Catholicae auctoritate pendeat. Tum illud, sub dubio ac fluctuan-

ctuante, imo sub nullo ac falso Pontifice certam remanere, longo etiam tempore, Ecclesiae Catholicae non modo unitatem, sed etiam auctoritatem, qua rebus necessariis consulatur.

Haec si ad schismatis tempus, & quibusdam adhibitis temperamentis, coërceantur, haud aegre a nobis admittentur. Quaenam porro ejusmodi temperamenta desideremus, quantum pertinet ad praesentem disputationem, ex mox dicendis satis patebit.

CAPUT XXXII.

„ Ex his ostenditur, etsi quis Romanus Pontifex
„ falsa definiat, Catholicam tamen Eccle-
„ siam Sedemque Apostolicam
„ manere suo pondere
„ constitutam.

„ HIs, *inquit Bossuetius*, convincuntur ii, qui Ec-
„ clesiam Catholicam statim interituram putant,
„ si quis Romanus Pontifex falsa definiat, tanquam una
„ ea res sit, quam Ecclesiae Catholicae auctoritas supple-
„ re non possit.

Quid futurum esset, aut quid factura esset Ecclesia, si Romanus Pontifex e Petri Cathedra haeresim doceret ac sollenniter definiret, nos cum ignorantibus aeque scimus. Nunquam id evenisse, ex Ecclesiasticis monumentis compertum est; nunquam id eventurum, ex Christi promissis & Ecclesiae traditione constat. Numquid aliquando quaerendum aut decernendum erat, quid facto opus esset, si Christi promissa deficerent?

„ Atqui alia, *inquit*, quae memoravimus, cogitanda
„ erant. Nempe certum eſt, Romanum Pontificem a
„ Deo eſſe poſitum, qui Catholicae ſocietatis commu-
„ nioniſque eſſet vinculum ...... Atque hinc etiam va-
„ let illud; abſque Romano Pontifice non colligi Sy-
„ nodos. Quippe quo duce Eccleſiae uniri conjungique
„ debeant: haec a Chriſto inſtituta, haec in aevum du-
„ ratura ſunt. Neque eo ſecius, Deo permittente......
„ inter duos treſve Pontifices Eccleſia in diuturno illo
„ ſchiſmate fluctuavit..... Et cum omnino Synodo opus
„ fuit, Romani Pontificis ad eam colligendam officium,
„ Eccleſiae Catholicae, hoc eſt, Spiritus Sancti, ſupple-
„ vit autoritas. An ergo officium confirmandi in fide
„ fratres, ſi caſus occurrat, eadem Eccleſia ſupplere non
„ poſſit?

Quin Eccleſia Catholica, imo & Eccleſia Romana ceterarum mater & magiſtra, tum in aliis pluribus, tum in confirmandis in fide Fratribus, Romani Pontificis ſupplere poſſit officium, haud equidem inficiamur; hoc tamen adhibito temperamento, ut ſi circa fidem vel circa mores aut circa diſciplinam, quae ad totam ſpectet Eccleſiam, nova & difficilis, ac nondum ſatis eliquata, occurrat controverſia, ſupremum ac peremtorium ejus judicium certo & munere ſuo functuro Romano Pontifici reſervetur. Sic in illa poſt Fabiani Martyrium Sedis Apoſtolicae diuturna vacatione quum graviſſima de reconciliatione Lapſorum incidiſſet quaeſtio; conſulta de hac re a Sancto Cypriano Eccleſia Romana exortam controverſiam fiduciario tantum decreto compoſuit, diſtulitque peremtorium de illa judicium ad peractam futuri Pontificis electionem, qui poſſet de hac re cum ſumma auctoritate diſpo-

nere:

nere: *Nobis*, inquiunt (*a*), *differendae hujus rei necessitas major incumbit, quibus post excessum nobilissimae memoriae viri Fabiani nondum est Episcopus propter rerum & temporum difficultates constitutus; qui omnia ista moderetur, & eorum qui lapsi sunt, possit cum* AUCTORITATE ET CONSILIO *habere rationem*. Et infra indicant de hac re cum aliis Episcopis, qui & ex vicinis & ex longe positis provinciis Romam confugerant, habitum fuisse Concilium, itumque ab omnibus in eamdem sententiam, ut certa lex omnino & ubique servanda non ante statueretur, quam in Cathedra Petri summus sederet Antistes: *Cujus temperamenti moderamen nos hîc tenere quaerentes, diu & quidem multi, & quidem cum quibusdam Episcopis vicinis nobis & appropinquantibus, & quos ex aliis provinciis longe positis persecutionis istius ardor ejecerat, ante constitutionem Episcopi nihil innovandum putavimus, sed Lapsorum curam mediocriter temperandam esse credidimus; ut interim dum Episcopus dari a Deo nobis sustinetur, in suspenso eorum qui moras possunt dilationis sustinere, caussa teneatur: eorum vero &c.* Subjungunt quid illis de ceteris videatur, quorum urgens exitus dilationem ferre non posset, & quid interim circa illos servari velint. Porro ex Cypriani Epistolis discimus (*b*); has Cleri Romani litteras per universum orbem fuisse vulgatas, & omnibus quaquaversum Episcopis placuisse. Itaque non abnuimus, quin Ecclesia Catholica, vel Romanus Patrum Purpuratorum Senatus, Petri Sede vacante, aut foedo schismate dilacerata, aut Pontificis, ut

(*a*) Epist. Cleri Rom. ad S. Cyprian. int. Cyprianic. XXX. al. XXXI.
(*b*) Vid. Epist. XLIII. al. XL. ad Plebem, & Epist. LII. al. XLIX. ad Antonian.

ut privatus homo est, praevaricatione polluta; possit ipsa interim providere sibi, providere & aliis Ecclesiis, fratres in fide confirmare, erroribus resistere, haereticos aliosque novatores compescere &c. donec Episcopus Romae constituatur, qui haec ipsa summa auctoritate confirmet. Hinc nostrates Theologi ea Concilii Constantiensis decreta veluti Spiritus Sancti oracula venerantur, quae fuerunt a Martino V. Romano Pontifice confirmata.

Frustra proinde ulterius pergit Adversarius & quaerit: Quid facto sit opus „ si Romanus Pontifex haeresim non „ jam definitione sanciat, sed tamen praedicet? Quid si „ sit aperte jam obstinateque haereticus? Quid si Simonia- „ cus? Quid si schismaticus? Quid si contumaciae nomi- „ ne merito deponendus? Quid si bonos Viros a sua com- „ munione depellat? Quid si mente captus? Quid si de- „ tentus? Quid si ea tam multa contingant, propter quae „ ei necessario obsistatur? Haec enim partim evenisse, „ partim evenire potuisse, omnes confitentur.

Tractant ejusmodi controversias aliasque hypotheses, quae pro libito fingi possunt & in immensum augeri, vulgares Theologi & sacrorum Canonum Consulti, qui videri & consuli possint. Non enim decet hujus loci gravitatem circa ista tricari.

CA-

CAPUT XXXIII.

„ Lapsus Romanorum Pontificum nihil Eccle- „ siae, nihil fidei, nihil Sedi Apostolicae „ nocuerunt: Liberius ordine tem- „ porum primus recensetur.

TAedet post tot Theologorum, Historicorum & Criticorum de hoc argumento disputationes, lugubrem hanc & bonis omnibus deplorandam historiam retexere & ad examen revocare; potissimum quum vix ac ne vix quidem fieri possit, ut a fabulis & commentis, quibus prope obruitur, veritas secernatur; ac demum quum vel ipsis fatentibus Adversariis, nihil ad rem praesentem faciat istiusmodi exemplum. Primo, inquit Turnelius *(a)*, quia coactus ac per vim exsilio detentus id egit Liberius, ut omnes sciunt. Prima vero conditio in Pontifice requisita, ut ex Cathedra definiat, est ut libere definiat. Secundo, valde incertum est, & adhuc disputant Critici, cuinam formulae Sirmiensi subscripserit Liberius: multiplicem enim hujus nominis fuisse nemo nescit. Sed volo, inquit laudatus Auctor, eum subscripsisse formulae Arianae: An illam tanquam verae fidei consentaneam toti Ecclesiae proposuit credendam? An ea, qua par fuisset, libertate, cura, diligentia, vocatis Episcopis & consultis, formulam expendit? Minime profecto. Si quis ergo in eo error fuit, privatus fuit & personalis, non Pontificia auctoritate & ex Cathedra definitus.

Non mirum ergo, si Liberii lapsus nihil Ecclesiae, nihil

(a) Loc. sup. cit.

nihil fidei, nihil Sedi Apostolicae nocuit. Nam quemadmodum praeclare observat Athanasius in epistola ad Solitarios, subscriptio, quae vi a Liberio extorta est, ejus quum liberos haberet affectus, & in haeresim odium & pro Athanasio ipso suffragium demonstrat. Nam quae contra priorem sententiam suam scripsit, ea cogentium potius imperio ac tyrannidi, quam ipsius voluntati, tribuenda sunt: *Liberius*, inquit, *post exactum in exsilio biennium inflexus est, minisque mortis ad subscriptionem inductus. Verum illud ipsum quoque & eorum* (Arianorum) *violentiam, & Liberii in haeresim odium, & suum pro Athanasio suffragium coarguit. Quae enim per tormenta contra primam ejus sententiam extorta sunt, eae jam non metuentium, sed ita cogentium voluntates habendae sunt.*

CAPUT XXXIV.

„ Eusebii Romani Presbyteri ac Martyris „ acta referuntur.

EJusmodi Acta nunquam delendis foedata maculis, imo ex meris contexta fabulis, pudor est, in tanta bonarum litterarum luce defensores nancisci potuisse. Verum haec illis opera debebatur, quoniam idonea visa sunt ad exaggerandam Liberiani casus atrocitatem. Hinc Baluzio (*a*), & ex eo, verbosissimo in hunc locum Adnotatori dicuntur *continere res scitu dignissimas, quarum nulla est mentio in Annalibus Ecclesiasticis*. Et Illustrissimus Auctor depraedicat, quod in eis *innata simplicitate ipsa*

(*a*) Tom. II. Miscellaneor. in Not. pag. 497.

ipsa se prodit antiquitas; & quibus ejus generis actorum insit aliquis gustus, hoc sapiunt. Melius diceret, quod foedissimis anachronismis & male consarcinatis fabellis ipsa se aperte prodit ineptissimi Impostoris audacia & oscitantia. Nimirum congressus Romae Liberii & Eusebii cum Constantio post Liberii reditum ab exsilio; Synodus Damasi Papae, in qua voce publica damnarit Liberium; Persecutio, quae Damaso Pontificatum adepto statim cessarit, sed brevi temporis intervallo redintegrata sit; haec pars sunt rerum scitu dignissimarum, quarum nulla est mentio in Annalibus Ecclesiasticis, & quibus par est ut deinceps locupletentur. Apage ludibria! Operam profecto luderem, si in adimenda iis actis auctoritate laborarem, quemadmodum illi luserunt, qui aliquam iis adserere pertentarunt. Nam unum vel alterum ex adeo crassis & pinguibus σφάλμασι satis esse judicarent ii ipsi Critici, quibuscum nobis res est, ad certam ferendam sententiam, ut Acta alias optime notae omni auctoritate carerent. Vid. Tillemontius *sur les Ariens* Not. LIX.

CAPUT XXXV.

„ Adversariorum effugia praecluduntur:
„ nostra argumenta firmantur.

Quae vocat atque in hoc capite Meldensis Episcopus exagitat adversariorum effugia, non alio ferme pertinent, quam ut Liberii culpa, quoad integra veritate fieri potest (quod profecto ab omnibus Catholicis pietas exigit) extenuetur. Ceterum locus ille qui est in hac caussa praecipuus, & ad quem velut ad arcem aram-

que confugimus; quod nempe Sirmiensi formulae non ut Pontifex, sed ut privatus homo subscripserit, omnibus prorsus Illustrissimi Adversarii adsultibus & argumentis intactus est. Demus enim, non uno poenarum ac tormentorum, seu mortis metu, sed exsilii taedio, ac recuperandae sedis cupiditate fractum Ecclesiae Catholicae caussam Liberium turpiter prodidisse. Demus etiam, illum non, ut plerique volunt, primae Sirmiensi formulae, quam ceu Catholicam ipse quoque S. Hilarius exposuit, subscripsisse; sed secundae, quae palam & aperte Arianorum blasphemias & haereses continebat. Demus postremo, non statim atque ad haereticae formulae subscriptionem Liberius inflexus est, e summo Ecclesiae Pontificatu excidisse, imo Felicem ei subrogatum nunquam verum ac legitimum fuisse Pontificem: demus, inquam, haec omnia; nunquam tamen inde conficies, Liberium ea qua par fuisset libertate, cura & diligentia usum, & vocatis Episcopis & consultis, eam formulam expendisse; ei libere & ex animo, ac propria voluntate utentem adhaesisse; eam denique universae Ecclesiae veluti certam fidei Catholicae regulam proposuisse; quae tamen, ut ipsimet Adversarii docent, notae & characteres sunt Apostolicae definitionis; ac proinde neque iis omnibus datis evinces, Liberium ut Pontificem & ex Cathedra Sirmiensem formulam adprobasse.

Animadversione digna existimamus haec Illustrissimi Auctoris verba prope capitis finem: „Cum dicitur Petri
„ fides, Romana fides Sedesque Apostolica perire non
„ posse; Romano Pontifici deberi obedientiam; cum Ro-
„ mano Pontifice a quocumque Catholico communicari
„ oportere: haec summa ipsa valere & aestimari, non

„ ad

„ ad minutias redigenda: omnino enim deficiente Libe-
„ rio, Petri fides ftetit: fides ftetit Sylveftri, Marci, Julii
„ aliorumque Romanorum Pontificum, qui Liberium
„ praeceflerunt: haec enim fides Romanos Presbyteros
„ fuftinebat &c. Hifce fimilia, uti non femel animadvertimus, Illuftrifl. Praeful alibi inculcat. Verum, & ut non femel nobis obfervatum, faepiffime illis aliud cogitans contradicit. Ut fupra quum haec probat S. Columbani ad Bonifacium IV. fcribentis verba: *Merito veftri Juniores vobis refiftunt, & merito vobifcum non communicant*. Quae verba, ut jam notavimus, non ad folum Pontificem diriguntur, verum & ad univerfam Ecclefiam Romanam indivulfe fuis Pontificibus adhaerentem, a qua Iftriae, Venetiarum, & aliquot Liguriae Epifcopi jam prope ab annis fexaginta funefto fchifmate fejuncti erant. An fexaginta annorum fchifma ad eas minutias pertinebit, ad quas redigenda non funt, quae de Petri fide, de Romana fide, deque Sede Apoftolica a Conciliis & Patribus praedicantur? An quod ipfe ait de fide Silveftri, Marci, & Julii aliorumque Pontificum, quod cadente Liberio perftitit; dici id pariter juxta Columbani hypothefim potuiffet de avita & primaeva Romanorum Pontificum fide; quod nimirum cadente Bonifacio ea fimiliter in Sede Apoftolica perftitiffet? Atqui Bonifacii IV. haud alia erat quam Vigilii, Pelagiorum, Johannis III. Benedicti I. Gregorii Magni, Sabiniani, & Bonifacii III. fides: huic perinde univerfa Romana Ecclefia conftanter inhaerebat. Ergo fi error erat, inolitus erat atque inveteratus, adeoque inter minutias minime computandus.

CAPUT XXXVI.

„ Sanctus Zosimus Caelestii Pelagiani confessio-
„ nem aperte haereticam probat: Ejus
„ epistola ad Africanos Episcopos:
„ S. Augustini loci.

DE hoc Zosimi exemplo haec scribit saepe laudatus Turnelius: Necesse est eos, qui tale proferunt exemplum, Augustinum non legisse in eo ipso loco qui opponitur (*a*). Conceptis enim verbis ait: *Nusquam dixisse Zosimum*, *nusquam scripsisse*, *nusquam praecepisse credi oportere*, *hominem nasci sine ullo vitio peccati originalis*, in quo caput erat erroris Caelestii. Ubi igitur definitio ex Cathedra? Si ergo haeretici hominis versipelli ingenio, fraude, ac dolis deceptus est Pontifex, ratus illum reipsa Catholice sentire, quia edoceri postulabat, & promittebat emendationem, *voluntas emendationis*, ait S. Doctor (*b*), *non falsitas Dogmatis in eo adprobata est*. Haec Turnelius: libet tamen aliquid enucleatius hoc de argumento disserere.

ARTICULUS UNICUS.

De Zosimi in caussa Caelestii judicio.

JUdicio Zosimi in caussa Caelestii triplex statui potest objectum. Primo, Catholicum dogma de peccato originali. Secundo, sensus obvius quem verba libelli a Caelestio

(*a*) Lib. II. ad Bonifac. cap. III. (*b*) Ibid.

lestio Zosimo oblati praeseferunt. Tertio, fides interior, &, ut Schola loquitur, personalis ipsius Caelestii. Haec paullo accuratius enucleanda sunt. Ipsum Catholicum dogma illius judicii velut objectum habendum esset, si peccatum primi Parentis in ejus Posteros minime propagari, diserte Zosimus statuisset. Fuisset autem obvius & naturalis Caelestiani libelli sensus, si quemadmodum ab Alexandro VII. aliisque Romanis Pontificibus sancitum est, credi oportere Jansenii propositiones ex ejus libris excerptas, juxta earum obvium & naturalem sensum, haereticas esse; ita Zosimus has Caelestiani libelli propositiones: *Peccatum ex traduce longe a Catholico sensu alienum est. Quia peccatum non cum homine nascitur, quod postmodum exercetur ab homine: quia non naturae delictum sed voluntatis esse monstratur &c.* sensum exhibere Catholicum declarasset, idque ab omnibus credi oportere sanxisset. Denique fuisset, ut reapse fuit, illius judicii objectum ipsius Caelestii fides interior & personalis, si hoc tantum a Zosimo declaratum est, haereticum librum fuisse a Caelestio Catholico spiritu concinnatum, aut haereticas propositiones non fuisse ab eo haeretica mente conscriptas. Jam ergo videndum est, quodnam judicii, de quo agimus, ex his tribus reapse fuerit objectum.

Et primum quidem neminem fore arbitror, qui adeo desipiat, ut adfirmare audeat, definitum aliquando a Zosimo fuisse, aut ab eo praeceptum, credi oportere, sine ullo vitio peccati originalis hominem nasci. Id enim ab eo factum S. Augustinus non modo diserte negat, verum & inde luculentissime probat, quod nullum exstet hujusce rei in Zosimi Epistolis ac sermonibus argumentum: *Tot enim,*

in-

inquit (*a*), *& tantis inter Apostolicam sedem & Afros Episcopos currentibus & recurrentibus scriptis, Ecclesiasticis etiam gestis de hac caussa apud illam sedem, Caelestio praesente & respondente, confectis; quaenam tandem epistola venerandae memoriae Papae Zosimi, quae interlocutio reperitur, ubi praeceperit credi oportere, sine ullo vitio peccati originalis hominem nasci? Nusquam prorsus hoc dixit, nusquam omnino conscripsit*. Nec modo inficiali argumento ab hac mente alienum fuisse Zosimum S. Augustinus demonstrat; verum & sui Decessoris Sancti Innocentii de peccato originali doctrinae eum semper adfixum fuisse ac penitus adhaesisse, ex eo apertissime S. Doctor ostendit, quod *insuper etiam Caelestium se purgare molientem ad consentiendum supradictis Sedis Apostolicae* (per Sanctum Innocentium) *litteris crebra interlocutione constrinxerit*: in quibus utique litteris Catholica doctrina de primi peccati propagatione disertissime sanciebatur; adegeritque eumdem Caelestium ad ea omnia damnanda, quae ipsi fuerant objecta juxta laudati Sancti Innocentii sententiam; inter cetera autem a Paulino Diacono fuerat objectum, quod peccatum originis non agnosceret. Ex quibus apertissime constat, non posse nisi per summam inscitiam aut impudentiam Zosimo imputari, quod in priore illo de Caelestio judicio Pelagianam seu Caelestianam de peccato originali doctrinam adprobaverit.

Hinc autem manifeste consequens est, nec illud ulla ratione adfirmari posse, fuisse in illo judicio ab eodem sanctissimo Pontifice definitum, nullas fuisse in libello Caelestii propositiones, quarum obvius & naturalis sensus non

(*a*) Lib. II. ad Bonifac. cap. III.

non haereticus, ſed Catholicae doctrinae conſentaneus habendus eſſet. Quum enim Caeleſtio inter alia, ut jam diximus, Paulinus Diaconus objeciſſet, hanc ab eo defendi doctrinam; *Quod peccatum Adae ipſum ſolum laeſerit, & non genus humanum; & quod infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſint, in quo Adam fuit ante praevaricationem*: Quum S. Innocentius epiſtola ad Patres Concilii Carthaginenſis inter Auguſtinianas CLXXXI. numero VII. docuiſſet: quod *ſua in aeternum* (primus homo) *libertate deceptus, hujus ruinae jacuiſſet oppreſſu, niſi eum poſt Chriſti pro ſua gratia liberaſſet adventus, qui per novae regenerationis purificationem omne praeteritum vitium ſui Baptiſmatis lavacro purgavit*: Quum praeter S. Auguſtinum Paulinus ipſe in libello Zoſimo oblato contra Caeleſtium teſtis locupletiſſimus ſit, ſaepius a Sancto illo Pontifice fuiſſe Caeleſtium in hanc formam interrogatum: *Damnas ergo illa omnia, quae in libello Paulini continentur*? Et iterum: *Illa omnia damnas quae jactata ſunt de nomine tuo*? Et iterum: *Vel ea quae in libello ſuo expoſuit Paulinus*? Et rurſum: *Nolo nos circuitu ducas: damnas ea omnia, quae tibi objecta a Paulino, ſive per famam jactata ſunt*? Denique cum hiſce interrogationibus urgeretur, tandem Caeleſtius, S. Auguſtino teſte, reſponderit: *Damno ſecundum ſententiam beatae memoriae praeceſſoris tui Innocentii*: Quum, inquam haec omnia certiſſima ſint, & in dubium revocari non poſſint; fieri profecto non poteſt, ut obvium horum Caeleſtii verborum ſenſum, queis diſerte negatur originale peccatum, Sanctus Zoſimus velut Catholicum adprobaverit: *Peccatum ex traduce ... longe a Catholico ſenſu alienum eſt: Quia peccatum non cum homine naſcitur*.

Sed

Sed quid conjecturis utimur, quum Sanctus ipse Zosimus in Epistola ad Aurelium aliosque Carthaginensis Synodi Patres illud de quo nunc agimus aperte declarasse videatur? Nimirum longe ab ejus mente fuisse, singulas libelli a Caelestio oblati propositiones velut accurate discussas, & adamussim fidei Catholicae cohaerentes adprobare: graviterque cum Episcopis Africanis expostulat, quod ejusmodi fovisse suspicionem viderentur: *Sed post missae per Marcellinum Subdiaconum vestrum epistolae omne volumen volvimus: quo aliquando perlecto, ita totum litterarum comprehendistis textum, quasi nos Caelestio commodaverimus in omnibus fidem, verbisque ejus non discussis, ad omnem ut ita dicam syllabam praebuerimus assensum.*

Quum ergo nec Caelestianam de peccato originali doctrinam, nec obvium haereticae enunciationis sensum probaverit Zosimus; sequitur, ut hoc tantum sensu Caelestium ejusque libellum Catholicum Zosimus pronunciaverit, quod Catholica mente ab eo fuisse exaratum, & Catholica mente defensum existimaverit; ac proinde adfingi posse illius verbis aliquem sensum, qui utcunque posset cum Innocentii litteris conciliari. In hanc mentem atque sententiam non minus pie, quam jure meritoque Zosimi verba interpretatur S. Augustinus cum libro de peccato originali cap. VI. & VII. tum libro II. cont. duas epist. Pelagianor. cap. III. & IV. iis ipsis verbis, quae a Bossuetio adferuntur: *In homine acerrimi ingenii, qui profecto si corrigeretur plurimis profuisset, voluntas emendationis, non falsitas dogmatis adprobata est. Et propterea libellus ejus Catholicus dictus est, quia & hoc Catholicae mentis est, si qua forte aliter sapit quam veritas exigit, non ea*

cer-

certissime definire, sed detecta ac demonstrata respuere . . . hoc in illo factum esse putabatur, quando se literis beatae memoriae Papae Innocentii, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit. Itaque si in illo judicio Zosimus deceptus est, nihil utique illius error Ecclesiae, nihil fidei Romanae, nihil Romanorum Pontificum auctoritati, nihil Sedi Apostolicae nocuit. Quum enim Romanis Pontificibus in definiendis fidei controversiis, factisque dogmaticis asserendis inerrantiam vindicamus; sub iis tamen factis dogmaticis cum communi Theologorum sententia minime comprehendimus sensus alienos & exoticos, quos in mente Auctores habere aut suis verbis adfingere potuerunt. Haec enim potius personalia, ut ajunt, quam dogmatica facta sunt; in iisque dijudicandis etiam apud Apostolicam Sedem, absolute locus errori patet & deceptioni. Quare haud semel accidit, ut qui intus & in cute haeretici erant, quum illorum verba in quam optimam partem Romani Pontifices inflectunt, ac non de illorum sensibus ex verbis, sed ex sensibus, quos fidei consonos credunt, de verbis judicant, aliquamdiu pro Catholicis haberentur. Id Romanorum Pontificum pietati tribuendum est. Ut enim Sanctus ipse Zosimus de hac ipsa Caelestii caussa ad Africanos Episcopos scribit: *Optimae mentis indicium est, prava difficilius credere: nam plerique, quorum de se bonae confessioni pigrius adhibetur fides, in illius erroris abruptum necessitate coguntur; & irremediabile vulnus efficitur, quod desperatur sanari.* Id reapse spectasse Sanctum Pontificem, quum Caelestium, aliquanto lenius, ut ait S. Augustinus (*a*), quam severior postulabat Ecclesiae disciplina, tractavit; Sanctus Doctor per-

(*a*) Lib. II. ad Bonifac. cap. III.

persuasum habuit (*a*): *Sed multum misericors memoratae Sedis Antistes, ubi eum vidit ferri tanta praesumtione praecipitem, tanquam furentem, donec si posset fieri resipisceret, maluit eum sensim suis interrogationibus & illius responsionibus colligare, quam districta feriendo sententia, in illud abruptum, quo jam propendere videbatur, impellere*. Concinit Augustino Marius Mercator in Commonit. adv. Pelagianos.

Illud ad cumulum addendum; quodcumque fuerit illud Zosimi de Caelestio judicium, constat tamen nec ultimum fuisse nec peremtorium. Id, inquam, constat ex ipsius Zosimi litteris ad universos Africae Episcopos, quibus jubet, ut *intra secundum mensem aut veniant, qui praesentem redarguant aliter sentire, quam libellis & confessione contexuit; aut nihil, post haec tam aperta & manifesta quae protulit, dubii sanctitas vestra resedisse cognoscat*. Et in epistola ad Aurelium aliosque Patres Concilii Carthaginensis testatur, se in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudum fuerant, quum priores ad eos litteras misit, quia *nunquam temere*, inquit, *quae sunt diu tractanda finiuntur; nec sine magna deliberatione statuendum est, quod summo debet disceptari judicio*. Itaque nihil fuit a Zosimo in priore illo de Caelestio judicio summo ac peremtorio decreto definitum: sed callidus ille Veterator; quemadmodum ait S. Augustinus (*b*); *velut phreneticus, ut requiesceret, tamquam leniter fotus, a vinculis tamen excommunicationis nondum est creditus esse solvendus: sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur ex Africa, resipiscendi ei locus sub quadam*

(*a*) Lib. de peccat Origin. cap. VI.
(*b*) Ibidem cap. VII.

dam medicinali sententiae lenitate concessus est. Quum ergo Caelestius in priore illo Zosimi judicio non fuerit ab excommunicatione solutus; quum ejus adhuc ex Africa exspectarentur accusatores, qui praesentem aliter sentire redarguerent, quam ex ejus libello conjuncto cum edita ab eo viva voce in Romana Synodo confessione conjici poterat; quum denique adhuc *ad pleniorem audientiam*, ut ait loco paullo ante citato Marius Mercator, a Zosimo reservaretur; constat profecto, quodcumque illud fuerit, non fuisse tamen ultimum ac peremtorium, sollenne ac definitivum Apostolicae Sedis judicium.

Denique ad haec verba S. Augustini (*a*): *Sed si, quod absit, ita tunc fuisset de Caelestio & Pelagio in Romana Ecclesia judicatum, ut illa eorum dogmata, quae in ipsis & cum ipsis Papa Innocentius damnaverat, adprobanda & tenenda pronuntiarentur, ex hoc potius esset praevaricationis nota Romanis clericis inurenda*; Ad haec, inquam, verba Illustrissimus Adversarius observat „ quod Augustinus id quidem abominandum, infaustum, „ miserum, non vero impossibile judicavit; idque ad Bo- „ nifacium Papam Zosimi successorem scripsit. Sed paucis respondeo, verba illa, *quod absit*, etiam rem impossibilem indicare. Ita Job cap. XXXIV. 10. *Absit a Deo impietas, & ab Omnipotente iniquitas*. Ita & Apostolus non semel sub initium Capitis tertii epistolae ad Romanos: *Numquid incredulitas illorum fidem Dei evacuabit? Absit*. Et rursum: *Numquid iniquus est Deus, qui infert iram? Absit*. Quibus locis verbum, *absit*, non modo rem abominandam & infaustam, verum & impossibilem indicat. Quare nullum omnino est argumentum, quod adver-

(*a*) Lib. II. ad Bonifac. cap. III.

sus Ecclesiae Romanae inerrantiam ex adlato Augustini loco depromitur.

CAPUT XXXVII.

„ Hormisdae atque Honorii gesta uno verbo re-
„ petuntur: Johannes VII. Trullanam Sy-
„ nodum, qua Romana Ecclesia erro-
„ ris accusatur, suo judicio
„ subditam relinquit
„ intactam.

DE Hormisda & Honorio jam satis superque disceptatum est. Quod vero ad Johannem VII. pertinet, proferam hîc aequissimum, & cum verbis Anastasii plane congruens Cl. Pagii de illo judicium: „ Anastasius, *in-* „ *quit Pagius* (*a*), eum arguit, quod noluerit cribrare Ca- „ nones, & triticum a palea separare. Subjungitque Lupi verba, qui ait, non injuria, & non sine fundamento id illi ab Anastasio crimini datum esse, quoniam „ habet, *inquit* „ *Lupus* (*b*), haec Synodus bona malis mixta; & utile „ ab inutili non vitiatur: quare potuerat separari. Praestitit id postea Constantinopoli degens Constantinus Johannis successor, Canonesque Synodi Trullanae Ecclesiae Romanae decretis non adversantes probavit (*c*); quem propterea Justinianus Junior Imperator impensissime coluit, ac summis honoribus prosequutus est. Unde manifestissime evertitur quod per summam injuriam Johan-

ni

(*a*) Critic. Baron. ad an. DCCXCII. num. XV.
(*b*) Differt. de Synodo Trullana.
(*c*) Vid. Pagius ad an. DCCX. num. II. & Lupus Ibid.

ni VII. imputat Bossuetius; quod nimirum timore victus non modo Canones utiles ac probos in Trullana Synodo conditos a noxiis & reprobis discernere refugerit; verum quod omnes indiscriminatim probaverit. Quod perabsurdum sane commentum est. Si enim omnium Trullanorum Canonum adprobationem a Johanne Septimo Justinianus obtinuisset; non ille profecto tantopere elaborasset, ut quibusdam ad libitum Constantini sepositis, saltem aliorum confirmationem a Johannis successore impetraret.

Quod autem Anastasius Johanni VII. crimini potius quam laudi vertit, quod Trullanos Canones intactos ad Justinianum remiserit, id omnibus non probatur. Non enim desunt, qui inde potius laude dignum existimant. Hinc Illustrissimo Petro de Marca observatum (*a*). *Quamvis a recentioribus haec repulsa*, qua Trullanos ullos Canones adprobare recusavit, *inter praeclara Johannis facinora adscribatur*. Audiendus inter ceteros hac de re sapientissime differens Eminentissimus Annalium Parens: (*b*) Verum etsi justa haec Justiniani Junioris esse petitio videretur: tamen quod non deceret majestatem Apostolicae Sedis vel quid minimum comprobare, quod non in legitima Synodo sancitum esset, eos Johannes nec ex parte voluit comprobasse. Ceterum (quod ab eo fieri exspectabatur) neque voluit condemnasse, ne commoveret animum Imperatoris. Hinc est enim quod Anastasius subdit: *Sed Johannes humana fragilitate timidus, hos nequaquam emendans per suprafatos Metropolitanos direxit ad Principem*. Haec ille. Verum, ut recte idem Baronius ob-

(*a*) Lib. II. de Concord. Sac. & Imp. cap. XVII. num. VI.
(*b*) Ad an. DCCV. num. V.

observat, eos non recepisse, videri poterat condemnasse. Non fuisse illos quidem receptos, sed uti scripti erant (ut Anastasius ait) remissos ad Imperatorem, alia sunt quae demonstrant: etenim si recepti fuissent, haud opus fuisset Justiniano Imperatori vocare ob eam caussam Constantinopolim Constantinum Pontificem.

Nec Baronius modo aliique recentiores, verum & ipse Petrus de Marca *prudentiam Johannis VII.* celebrat „ qui, *inquit*, anno DCCV. Canones sub sextae Synodi „ nomine in Trullo a Graecis editos, quibus Romanae „ Ecclesiae consuetudines quaedam convelluntur, susci- „ pere renuit, etsi per Legatos Justinianus Rhinotmetus „ Imperator id a Pontifice suppliciter contenderet, arbi- „ trio permisso, ut quos vellet, Canones expungeret. Haec ille in Romanos Pontifices paullo quam Meldensis Episcopus aequior.

CAPUT XXXVIII.

„ Gregorii II. Stephani II. Sergii III. Gregorii VII. „ ejusque occasione Bonifacii VIII. Decreta „ & gesta referuntur: Decretalis, „ *Unam Sanctam*.

Canonem Gregorii II. quem primo loco objicit in hoc capite Illustrissimus Adversarius, non modo notti ates Theologi & Canonistae, verum & plerique Gallorum, de infirmitate interpretantur matrimonium praecedente, & quae perpetuam impotentiam adjunctam habet, sed solum contracto matrimonio innotescit. Non enim, subjungit Nat.Alex. (*a*), ignorabat Gregorius Domini

(*a*) Hist. Saec. VIII. artic. III.

mini sententiam: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*. Non profecto hanc Domini sententiam ignorabat Gregorius, sanctitate, doctrina, facundia, constantia, studio pro fidei & Ecclesiae rebus spectatissimus Pontifex: quibus eum titulis laudatus Natalis Alexand. exornat.

Objicit secundo loco Illustrissimus Auctor Stephani II. Responsa ad varia Consulta, quae, inquit, tueri nemo potest. Nempe tertium *de eo qui uxorem habet in patria, & in alia regione versatur*: & XI. *de Presbytero, qui, cum deesset aqua, periclitantem infantem vino baptizavit*.

Quod ad tertium responsum attinet, objicitur Stephano, quod „ ancillae connubium solvit, ingenuae sol-„ vi vetat: quale discrimen cognitione cognita, nescit „ Evangelium, neque Canones patiuntur &c. At de illicita copula, non de justo legitimoque conjugio hunc locum laudatus Natalis interpretatur. Tertium, inquit (*a*), responsum est de eo, qui ancillae seu fornicariae in aliena regione miscetur; deinde in patriam reversus, ingenuam seu legitimam uxorem ducit; postea in alienam regionem de nuo profectus, ibi ancillam cum qua fornicatus est, alteri viro sociatam reperit: Pontifex negat, hujuscemodi virum alteri posse in extera regione conjungi, quamdiu superstes est uxor, quam in propria patria duxit.

Sane hoc Stephani Responsum ex Sancti Leonis decreto IV. in epist. ad Rusticum Narbonensem esse derivatum, ipsemet Illustrissimus Adversarius observat: *Ancillam thoro abjicere*, inquit Leo, *& uxorem certae ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, sed profectus est honestatis*. Quid ergo vetat, ut in eumdem sensum Leo-

(*a*) Ibid. Artic. VI.

Leonis & Stephani decreta interpretemur? „ Leo, *inquit*
„ *Bossuetius*, non agebat de vero & justo conjugio, quod
„ cum ancilla iniretur; sed de illicita copula, quae ad ar-
„ bitrium solveretur, cum persona servili: quippe cui
„ nullum jus, nulla actio, nulla querela contra hominem
„ liberum legibus relinquatur. At Stephanum II. hic lo-
„ qui patet de ea ancilla, quae justis nuptiis conjuncta sit:
„ cum redire permittat in ejus consortium, nisi alteri Vi-
„ ro sociata fuerit.

Ait quidem Stephanus, quod si *ancilla quam prius habuit, alii Viro sociata fuerit; hic talis potest aliam accipere &c.* quod autem in ejus consortium redire ei liberum sit, nisi alteri Viro sociata fuerit, Stephanus non dicit: haec tua consecutio est, quae non necessario ex illis Stephani verbis dimanat. Quamquam & si illud Stephanus adfirmaret; quid vetaret, quominus ejus decretum intelligeremus de justis ac legitimis nuptiis cum ancilla celebrandis;ut nimirum ei tum liberum non esset quamcumque foeminam ducere, sed ad eam ducendam esset obstrictus, quam prius pro vetusti temporis corruptela, uxoris loco habuisset.

Ad alterum decretum de Baptismo in vino respondet idem Nat. Alex. (*a*) primo hujus responsi non exstare satis authentica nec certa monumenta. Secundo, esse verisimile, ineptam constructionem sic emendari debere: *Nulla ei adscribitur culpa, si infantes sic permaneant.* Unde sequitur: *Nam si praesens adfuit aqua, ille Presbyter excommunicetur &c.* Non igitur Baptismum talem ratum habuisse censendus est Stephanus II. (si genuinum ejus Rescriptum est:) quia non fuerat interrogatus de valore

(*a*) Theolog. Dogmat. lib. II. Tract. II. cap. I. artic. I. Reg. II.

lore Baptismi, quem nemo sanae mentis dubitare poterat, plane irritum esse ac nullum; sed de culpa vel poena baptizantis. Hunc porro nulla poena plectendum esse respondet, quia cum aliud non posset in extremo periculo, id per simplicitatem fecit, quod postea potuit elapso periculo emendari; nec in caussa fuit, cur infantes postea baptizati non sint aqua, quae sola Baptismi materia est.

Verum expeditior atque solidior harumce difficultatum solutio est, quam suggerit P. Harduinus in Opusculo seu Dissertatione de Baptismo in vino, ubi solidis & gravibus conjecturis demonstrat, non modo tertium & undecimum, verum & alia novem, ex novemdecim Capitulis sub Stephani nomine vulgatis, ipsi plane fuisse malo dolo ab aliquo veteratore supposita. Ad laudatam Harduini Dissertationem Lectorem remitto.

Objicitur etiam Nicolai I. Responsum ad Consulta Bulgarorum de Baptismo in nomine Christi. Respondet ex communi Theologorum sententia Nat. Alex. (*a*) duo in illa Nicolai responsione haberi, quae accurate distinguenda sunt. Primum, Virum illum, de quo dubitabatur an Judaeus esset an Paganus, Ministrum Baptismi esse potuisse, nec iterandum Baptismum ab ipso collatum, modo in trium Personarum Sanctissimae Trinitatis nomine baptizaverit; qua de re dumtaxat fuerat a Bulgaris interrogatus Pontifex. Secundum, Baptismum etiam ab hujusmodi Viro administratum ratum esse, etiamsi in solius Christi nomine collatus fuerit: qua de re non fuerat interrogatus. Prima pars responsionis est oraculum Sedis Apostolicae ex Ecclesiae sensu secundum traditionem prola-

(*a*) Ubi sup. Artic. III. Reg. II. & in Hist. Eccles. saec. IX. cap. I. artic. IX.

tum. Pars altera scitum est Nicolai ut privati Doctoris, ex proprio sensu & opinione, quam S. Ambrosii testimonio niti existimavit, scriptum.

De Sergii III. decretis adversus Formosi Ordinationes satis superius disputatum. Quae autem pertinent ad Gregorii VII. sententiam, & Bonifacii VIII. decretalem circa Romani Pontificis potestatem in temporalia Regum, interim seponantur: longiorem enim disputationem exigunt, quam hujus loci ratio patiatur.

CAPUT XXXIX.

„ Paschalis II. gesta Lateranensis Synodi: Gui-
„ donis Viennensis, mox Callixti II. decreta
„ in Synodo Viennensi a Sede Apostolica com-
„ probata: Hujus decreti verba ad Papam:
„ *Nos a vestra obedientia repelletis*.

NOlo disputationem de Investituris, fusiore calamo Tomo superiore Parte secunda pertractatam, retexere: inde enim petere Lector poterit quae Meldensis Episcopi in hoc capite objectis obducenda sunt. Idque unum mihi in praesentia praestandum est, ut quid de illis Synodi Viennensis ad Pontificem verbis sentiendum sit, aperiam. Quod sane melius praestare non possum, quam aliquot Gallorum Scriptorum sententiam in medium adferendo.

ARTICULUS UNICUS.

De his Viennensis Concilii ad Paschalem II. verbis: Nos a vestra subjectione & obedientia repelletis, *Nat. Alex. & Petri de Marca judicium adfertur, & confirmatur.*

QUam absona sint & pessimi exempli, quam parum ad modestiam composita; quam aliis etiam illius aevi Galliarum Episcopis improbata; quam denique aliena sint ab avita Gallorum Episcoporum in Romanos Pontifices observantia, ea Viennensis Synodi verba, praeclare imprimis demonstrat Nat. Alex. Dissert. IV. in Hist. saec. XI. & XII. artic. XII. ubi de hac Synodo disserens; in duobus, inquit, peccarunt hujus Synodi Patres. Primûm, quod Investituras haeresim esse judicarunt, & S. R. E. se in hoc auctoritatem sequi gloriati sunt. Secundo, in eo peccarunt, quod Romano Pontifici minas intentarunt, se ab ejus obedientia recessuros, nisi Synodi statuta confirmaret: quod pessimi sane exempli est.

Longe modestius sensit ac verius Ivo Carnotensis Episcopus, qui sententiam eorum, qui Investituras defendere volebant contra Ecclesiae decreta, schismaticam tantum, non haereticam censet: & summum Pontificem Paschalem II. familiaribus & caritatem spirantibus litteris admonendum esse, ut se judicet, ac Privilegium Imperatori perperam & contra Ecclesiae utilitates ac libertatem concessum revocet: quod si fecerit, gratiae Deo erunt agendae: sin minus, non ideo tamen esse judicandum &c.

Quamquam vero erraverit in regimine, excusandum tāmen, quod coactus privilegium Ecclesiae noxium concesserit, ac verenda Patris velanda, compatiendumque Capiti infirmitate laboranti. Ita scribit ad Henricum Angeliacensem Abbatem ep. CCXXXIII.

Majorum religionem & observantiam erga Sedem Apostolicam imitabantur Ivo Carnotensis Episcopus, & Provinciae Senonensis Praesules, cum sibi integrum & fas non esse existimabant, de Summi Pontificis actis ac persona judicium ferre. Episcopi namque Gallicani in Concilio Romano in caussa Leonis III. una cum Italis sedentes, praesente etiam Carolo M. Francorum Rege, in has voces eruperunt: *Nos Sedem Apostolicam, quae est caput omnium Ecclesiarum, judicare non audemus. Nam & ab ipsa nos omnes & ab ejus Vicario judicamur; ipsa autem a nemine judicatur; quemadmodum antiquitus mos fuit. Sed sicut ipse Summus Pontifex censuerit, canonice obediemus*. Ita refert Anastasius Bibliothecarius in Vita Leonis III. Archipraesul autem Viennensis Guido & alii Praesules in Synodo Viennensi congregati, antiquum Viennensium Archiepiscopum Avitum non imitabantur, nec ejus doctrinam sequebantur, ad Senatores Urbis Romae ex Ecclesiae Gallicanae sententia scribentis de caussa Symmachi Pontificis maximi: *Non facile datur intelligi, qua vel ratione vel lege ab inferioribus eminentior judicetur ..... Reddet rationem qui ovili Dominico praeest, qua commissam sibi agnorum curam administratione dispenset. Ceterum* NON EST GREGIS PASTOREM PROPRIUM TERRERE SED JUDICIS.

Locum hîc etiam habere debent quae in eamdem sententiam eleganter disserit Illustrissimus Petrus de Marca lib.

lib. IV. de Concord. Sacerdot. & Imperial. cap. VIII. num. VII. & VIII. Privilegium Investiturarum Paschali II. ab Henrico Imperatore extortum Guido Archiepiscopus Viennensis & Apostolicae Sedis Legatus in Concilio Viennensi e Germanicis Episcopis composito damnavit anno MCXII. ejusque Concilii confirmationem a Paschali petivit, insolenti contestatione adjecta: *Si vero &c. nos a vestra subjectione & obedientia repelletis*. Modestius se in hac quaestione gesserunt Gallicani Episcopi, ac praecipue Ivo Canonici Juris callentissimus; qui Paschalem monendum putabat, *ut factum suum retractaret*. Sin abnueret, temperandum ab illo judicando &c. Communio autem Pontificis & ejus obedientia non est repellenda, ut male placuit Concilio Viennensi habito a Guidone, eo praetextu quod opinionem de Investituris retinendis *haereticam* judicaret, e contra vero Ivo schismaticam tantum censeret. Eamdem sententiam Ivo alibi sequitur, cum evocatus in Concilium a Johanne Lugdunensi Archiepiscopo ad Paschalis factum illud discutiendum, loco indicto se sistere noluit, nec convenire *ad illa Concilia, in quibus non possumus*, inquit (*a*), *eas personas, contra quas agitur, condemnare vel judicare, quia nec nostro nec ullius hominis probantur subjacere judicio*. Quibus verbis egregie confirmat quod supra ostendi, constantem fuisse Gallicanae Ecclesiae sententiam, Papae personam nullius judicio subjici, nisi a fide manifestissime aberraret: quod in hac ipsa epistola adhuc disertius sequentibus verbis Ivo profitetur. *Principales Ecclesiae claves nolumus sua potestate privare; quaecumque persona vices Petri habeat, nisi manifeste ab Evangelica veritate discedat.* Quod

(*a*) Epist. CCXXXVI.

Quod quidem in Romano Pontifice tanquam privata persona absolute accidere posse non abnuimus, aliquando accidisse negamus.

Tanto autem magis improbanda esse videtur liberior illa (ne quid gravius dicam) Viennensis Synodi contestatio, quod Guidoni aliisque Patribus talia ad Pontificem scribendi ne quidem plausibilis ratio suppetebat. Non enim Paschalis II. erratum suum pertinaciter defendebat aut excusabat, sed palam agnoscebat atque deflebat, & paratus erat ad illud corrigendum, imo jam fere correxerat: exstabatque jam inter manus ipsius Archiepiscopi Viennensis insigne hoc Pontificiae pietatis monumentum, epistola nempe ad eum a Paschali conscripta, in qua libere profitetur, a se omnia abrogari atque irrita haberi, quae sibi barbarica violentia adversus Praedecessorum suorum & sacrorum Conciliorum sanctiones extorta fuerant: (a) *Scripta, quae in tentoriis &c. de electione seu de Investituris personarum facta sunt ..... ego canonica censura cassa omnino & irrita judico, & sub damnatione perpetua permanere decerno, ut nullius unquam auctoritatis sint, & nullius bonae memoriae. Ea vero quae sacri Apostolorum Canones, & Antiochenum ac universa Concilia, & Praedecessores nostri, & praecipue felicis memoriae Domnus Gregorius & Urbanus de his prohibuerunt, damnaverunt, statuerunt & firmaverunt, ego prohibeo, damno, constituo & confirmo, & me illorum sanctiones profiteor servaturum*. Has litteras datas esse, antequam Guido Viennensem Synodum celebraret, colligitur ex Fleurio Hist. Eccles. lib. LXVI. n.XII. & XIII. qui illa-

(a) Epist. XXIV. ad Guidon. Viennen.

illarum antea mentionem facit, quam laudatae Synodi acta describat.

Deinde, non modo Viennensis Concilii Patres legem Romano Pontifici praescribere adgressi sunt; quod profecto juris illorum non erat; verum & ejusmodi legem, quam neque subjectis constituere, jus ipsis ullum erat; ut nimirum Investiturarum usurpatio tanquam haeresis damnaretur. De hac enim re, ut jam superius animadvertimus, acriter inter Catholicos disceptabatur; neque fas erat aliquot Episcopis controversiam istam tanquam supremo judicio velle dirimere, & non modo suarum Provinciarum Episcopos, verum & ipsum Apostolicae Sedis Praesulem, & omnium Episcoporum Caput, Principem & Pastorem intentatis minis adigere velle ad suam ipsorum sententiam amplectendam & confirmandam. Id quidem optimus Pontifex paci consulens ultro ac sine mora praestitit, datis ad Guidonem litteris, quas e manuscripto Codice primus eruit Sirmondus: quibus, ut loco superius laudato Nat. Alex. observat, etsi Concilii Viennensis decreta absque exceptione confirmat; illud tamen, quo investitura sacrarum dignitatum de manu Laica judicatur haeresis, haud censendus est approbasse, nisi forte haereseos nomen minus proprie & latiori quadam significatione a Patribus acceptum intellexit: Siquidem in Concilio Lateranensi, quod anno MCXVI. celebravit, ferre non potuit Brunonem Signinum Episcopum in priori sententia pertinacem, & palam propugnantem, Privilegium de retinendis Investituris Henrico Imperatori concessum, haeresim continere. Imo nec ipse Guido Viennensis, jam Callixtus II. Romanus Pontifex eam usurpationem velut haeresim aliquando damnasse perhibetur.

Ita-

Itaque de Guidone Viennensi Apostolicae Sedis Legato, aliisque sanctissimis Viris, Hugone Gratianopolitano & Godefredo Ambianensi Episcopo, qui huic Viennensi Synodo adfuerunt, id dicendum est quod jam superius de Sanctis Cypriano, Polycrate, & Columbano diximus, nempe puriorem caritatis flammam, quae in eorum pectoribus ardebat, has imprudentis zeli nebulas obruisse.

CAPUT XL.

„ Alexandri III. in exponenda Scriptura mani-
„ festus error, omnium sententia reprobatus,
„ Cap. *Eum esse de Testamentis*. Item Inno-
„ centii III. falsa Scripturae expositio, Cap.
„ *Per venerabilem*, qui filii sint legitimi.

QUum objectam in hoc Capite difficultatem luculenter eruditeque diluat Cl. Canus lib. VI. de Locis cap. VIII. ad IV. argument., ad eum Lectorem remitto, ubi & in antecessum a praestantissimo Theologo exsufflatam comperiet hanc Meldensis Episcopi cavillationem: „Quod autem, *inquit*, idem Scriptor (*Canus*)
„ Pontificii decreti conclusionem a Sacrae Scripturae al-
„ legatione distinguit; ac valere conclusionem ex falsa
„ etiam probatione contendit; facile assentimur, ubi aliae
„ probationes adhibentur, vel adhiberi possunt. Cete-
„ rum cum Alexander III. nihil hîc aliud alleget, aut al-
„ legare possit, praeter unum Scripturae locum male ex
„ confesso intellectum; apparet eum falso fundamento
„ nixum ad id decretum sub excommunicationis poena
„ edendum prosilisse. Id, inquam, Lector citato loco

ab

ab elegantiſſimo & acutiſſimo Scriptore occupatum inveniet. Non modo enim demonſtrat, Alexandri legem, quae veluti concluſio eſt, honeſtam eſſe, ſanctam & legitimam; verum etiam quod ne in cauſſis ſeu probationibus erravit quidem. Nam licet, inquit, non ſint neceſſariae, non ſunt tamen prorſus ineptae. Conſuetudo, inquit Alexander, quae plures quam tres duoſve teſtes poſtulat, primûm aliena eſt a divina lege, veteris ſcilicet Inſtrumenti, quae duos ſolum treſve ut plurimum teſtes exigebat: aliena etiam a Patrum inſtitutis, hoc eſt a more jureque Canonico, ubi in rebus praeſertim temporariis duo teſtes ſufficiunt: aliena demum a conſuetudine Eccleſiae generali, quae in ejuſmodi cauſſis duobus vel tribus teſtibus eſt contenta. Aliena autem, non quaſi contraria, ſed tanquam nova & extranea: ob idque parum in Eccleſiae judicio probanda.

Haec tria adeo dilucide Alexander & accurate diſtinguit in eo textu, quem Illuſtriſſimus Adverſarius objicit lateque deſcribit, ut certe dormitaſſe aut aliud cogitaſſe videatur, quum ait: Alexandrum nihil hîc aliud allegare praeter unum Scripturae locum male ex confeſſo intellectum. En Pontificis verba: *Quia vero a Divina lege, & Sanctorum Patrum inſtitutis, & a generali Eccleſiae conſuetudine id eſſe noſcitur alienum .... praeſcriptam conſuetudinem improbamus &c.* An unus hîc allegatur Scripturae locus male ex confeſſo intellectus?

CAPUT XLI.

„ Ejuſdem Alexandri III. Decretum, quo ante-
„ riorum Pontificum de Matrimonio per ver-
„ ba de praeſenti ſtatuta ſolvuntur. Innocen-
„ tii III. de revelanda confeſſione Reſcriptum
„ ad Ciſtercienſes. Idem Innocentius III. Cae-
„ leſtini III. erroneam decretalem ſolvit.

ALexander Tertius, inquit Meldenſis Epiſcopus, poſtquam judicavit, conjugium ratum non diſſolvi contracto alio connubio, atque etiam copula conſecuta, addit: *Quamvis aliter a quibuſdam Praedeceſſoribus noſtris fuerit judicatum*. Conſulti ergo judicarunt, contra id quod eſt poſtea ab Alexandro III. totaque Eccleſia judicatum.

Illa Praedeceſſorum Alexandri judicia Hamelius ita interpretatur, ut nequaquam iis ſtatutum ſit, prius illud matrimonium ipſo jure diſſolvi; ſed eam legitimam eſſe juſtamque cauſſam, ut Romani Pontificis auctoritate diſſolvatur. Sed major, inquit laudatus Auctor (*a*), inter Theologos & Juris Canonici peritos oritur controverſia: An Summus Pontifex poſſit, cum legitima ſubeſt cauſſa, matrimonium ratum diſſolvere. Ita eſſe, cenſent S. Antoninus..... Navarrus &c. Alii contra reclamant, id nullo jure Pontificibus conceſſum &c. qui inter alias hac etiam ratione nituntur, quod juſta admodum & gravis cauſſa eſſe debet, ut ſua diſpenſationi ratio conſtet: Nam ſubeſſe juſtam cauſſam quidam volunt, ſi alter conjugum aliud

(*a*) De Matrim. Diſſert. III. cap. II.

aliud inierit connubium, idque consummaverit. Verum eam non esse caussam legitimam decernunt Summi Pontifices Alex. III. cap. *Licet*, *de sponsa duorum*, Greg. IV. cap. *Si inter*, *de Sponsalibus*. Itaque juxta hujusce Theologi interpretationem, hac de re a quibusdam suis decessoribus Alexand. III. dissensit, quod non perinde atque illi eam legitimam justamque esse caussam existimavit, ut matrimonium ratum Apostolica auctoritate dissolveretur. Ac subjungit: Quidam Pontifices id sibi licere judicarunt, aliis aliter visum est.

Gravibus deinde ac magnificis verbis objicitur Responsum Innocentii III. ad quamdam Cisterciensium Monachorum consultationem super communione sacrilega cujusdam Monachi, quam decrevit non subesse sigillo sacramentali: ut refert Caesarius Cist. Mon. lib. III. Histor. Memorab. cap. XXXII.

Resp. Nat. Alex. lib. II. de Sacram. Poenit. cap. IV. art. VIII. Reg. LIX. quod si peccator specie confessionis ad Sacerdotis pedes provolvatur, non tamen ut se de peccatis accuset, ut conscientiae suae pondus exponat, sed solo animo irridendi, decipiendi, corrumpendi Confessarium, sive ipsum in consortium sui peccati, v. gr. haeresis, schismatis, conjurationis, libidinis pertrahendi, Confessio illa non est Sacramentalis, nec sigilli religionem inducit. Quo pertinet casus a Dominico Soto relatus in IV. sent. Dissert. XVIII. Quaest. IV. Artic. V...... Huc etiam pertinet casus singularis relatus a Caesario Cisterciensis Ordinis Monacho &c. Eoque ipsis Caesarii verbis descripto, subjungit: Facinus suum Abbati proculdubio detexerat sacrilegus ille Monachus, non animo se accusandi coram Deo, & subjiciendi se clavibus Ecclesiae,

sed animo irridendi, & pertrahendi Abbatem in criminis sui patrocinium, aut illum impediendi a puniendo scelere, quod aliunde forte noverat, aut in illud inquirendi, quod vehementibus indiciis suspicabatur. Nam si animo se accusandi, & peccata sua clavibus Ecclesiae subjiciendi suum illud sacrilegium confessus fuisset, Innocentius III. sigillo celandam qualemcumque illam confessionem respondisset. De illius enim mente dubitari non sinit Canon *Omnis utriusque sexus*, eo auctore in Concilio Lateranensi IV. conditus. Quamobrem vel sic intelligendum est factum illud a Caesario memoriae commendatum litterisque proditum, vel illius narrationi fides deroganda.

Concinit Nat. Alex. Turnelius dicens, quod eo magis suspecta videtur esse haec historia, quod sub eodem Innocentio III. celebratum sit Lateranense Concilium, in quo plane oppositum dogma fuit definitum. Quamobrem dicendum, vel aliquas ab Historico suppressas esse circumstantias, quibus constabat Monachum illum sacramentaliter confessum non fuisse; vel saltem privatam hanc fuisse Innocentii mentem atque sententiam, quam ab Abbatem illum, non ad totam direxit Ecclesiam &c.

Tandem objicitur in hoc Capite ab Illustrissimo Adversario Caelestini III. sententia, qua matrimonii vinculum inter Christianos superveniente alterius haeresi solverat: quem sui Praedecessoris errorem Innocentius III. modeste reprobat his verbis: *Licet quidam Praedecessor noster sensisse aliter videatur*.

Resp. laudatus Turnelius, quod si ita docuit, ut refertur, Caelestinus, male docuit: at definivitne, ut ajunt, ex Cathedra sic ab omnibus credendum? Nullibi gentium. Ad quid igitur istud exemplum? nisi ut videas, quod fatemur,

mur, posse Pontifices cum privatam suam mentem ac sententiam exponunt, a vero recedere. Vel in ipso de matrimonio argumento quam varias & interdum oppositas responsiones dederint Pontifices Romani, nemo ignorat: an eas omnes, quae in jure Canonico referuntur, tanquam ex Cathedra datas, observatis conditionibus & sollennitatibus requisitis affirmabis? Non ego certe.

His adfinia sunt quae Canus antea observaverat: Non enim Caelestinus, inquit laudatus Auctor (*a*), quidquam definivit. Verba quippe Innocentii III. sic habent: *Licet quidam Praedecessores nostri sensisse aliter videantur*. Sensisse, ait, non definivisse. Sed ne Innocentius quidem quicquam definit, sed explicat sententiam & opinionem suam, inquiens: *Non credimus, quod in hoc casu is, qui relinquitur, possit ad secundas nuptias transire*. Quod profecto verum est, quanquam per illam Innocentii decretalem non firmiter definitum. Nec enim statim si aliquid Juris volumine continetur, fidei dogma esse credendum est.

CAPUT XLII.

„ Franciscana controversia: primo loco ponitur
„ Decretalis, *Exiit*, Nicolai III. Probatur
„ hanc veram esse definitionem do-
„ ctrinalem ac dogmaticam.

Merito id sibi Illustrissimus Auctor primo loco probandum adsumit: est enim omnium de hac controversia in sequentibus capitibus differendorum veluti fundamentum. Ex quo proinde recte vel secus constituto to-

(*a*) Lib. VI. de locis cap. VIII. ad 2. argum.

totius disputationis exitus pendet. Quare & nos statim ad illud labefactandum aggredimur.

ARTICULUS UNICUS.

Decretalis Exiit *non ea mente condita est, ut ab universa Ecclesia tanquam fidei Catholicae regula susciperetur.*

CONstat id imprimis ex materia sive subjecto, in quo haec Nicolai III. Constitutio versatur, nimirum in explanandis aliquibus difficultatibus, quae circa B. Francisci regulam occurrebant. Quis porro adeo desipiat, ut adfirmare audeat, tot laudatum Pontificem articulos fidei condere voluisse quot Franciscanae regulae articulos explanavit? Statuit enim inter cetera, ut ad Capitulum generale, praeter Provinciae Moderatorem, alius quoque Frater mittatur, qui electioni Ministri generalis intersit: ne Fratres Minores Monialium ipsis subjectarum Monasteria ingrediantur &c. An haec quoque hisque similia pro totidem fidei Catholicae articulis habenda erunt: Quoniam deinceps de his omnibus generatim decernitur: *Ne contra praemissa per nos*, inquit, *statuta*, *ordinata*, *concessa*, *disposita*, *decreta*, *declarata*, *suppleta*, *approbata*, *& etiam confirmata dogmatizent*, *scribant*, *determinent*, *praedicent*, *seu prave loquantur publice vel occulte*? An ergo omnes & singulae ordinationes, concessiones, decreta, dispositiones ad S. Francisci regulam pertinentes, & in illa Constitutione contentae, ad fidei quoque regulam pertinebunt, quoniam excommunicationis sententia in eos intorquetur, qui *contra praedicta*, *vel aliqua seu aliquid*

quid praedictorum aut determinare in scholis, aut praedicare ausi fuerint? Ita certe dicendum erit, si quemadmodum Bossuetius ait, hac formula *nihil est clarius ad definitionem dogmaticam exprimendam*.

Id profecto ab ipsius Nicolai mente perquam alienum fuisse, aperte ipse luculenterque demonstravit: ait enim: *Si quid penes aliquem in his ambiguitatis emerserit, ad culmen praedictae Sedis Apostolicae deducatur: ut ex auctoritate Apostolica sua in hoc manifestetur intentio; cui soli concessum est in his statuta condere, & edita declarare*. Id ex hisce Nicolai verbis consequens esse animadvertit Jacobus Novellus Cardinalis, qui Johanni XXII. Benedicti XII. adscito nomine successit, in brevi Commentario, quem de hac quaestione exaravit, ac secundae Parti Directorii Inquisitorum Eymericus noster inseruit: *Nicolaus*, inquit laudatus Cardinalis, *faciens Decretalem* Exiit, *non videtur, quod putaret se contra veritatem fidei ac morum determinare certitudinaliter, quod scientia requirit: quia dixit, quod si aliquod dubium in sua declaratione insurgeret, non per quoscumque, sed per Romanum Pontificem declarari haberet. Multum autem dubitabile erat id quod dixerat de paupertate Christi & Apostolorum, & an usus in omnibus rebus possit separari a dominio & proprietate. Ideo potuit & debuit Dominus Johannes illud dubium declarare*.

Verum his quae hactenus dicta sunt maximum pondus adjicit ac momentum Johannis XXII. auctoritas, qui in sua Decretali, *Quia quorumdam*, hisce aliisque ejusmodi rationibus eamdem hanc nostram thesim luculentissime confirmavit. Nam & ipsi observatum est, quod materia seu subjectum Decretalis, *Exiit*, ad fidem minime

per-

pertinebat : quod laudatam decretalem Nicolaus suorum Successorum retractationi subjecerat: denique quod haereseos notam eam Constitutionem impugnantibus non inusserat. Quod ad primum pertinet: *Dicant*, inquit laudatus Pontifex, *nobis*, *ubi legant assertiones hujusmodi*; *quod ad fidem vel mores pertineat*, *Christum & Apostolos non habuisse in iis quae habuerunt*, *nisi simplicem usum facti*. Hoc est, dicant, qua Romani Pontificis constitutione, aut Concilii generalis Canone statutum sit, id esse certa divinaque fide tenendum? Et infra: *De Fratribus autem Minoribus constat*, *quod de ipsorum paupertate &*, *simplici usu facti*, *seu de dominio eorum*, *quae ipsi offeruntur*; *quod Summus Pontifex illud sibi & Romanae Ecclesiae reservaverit*, *vel potuerit reservare*, *nec quod illud reservatum successori abjicere liceat*, *si hoc expedire viderit*; *seu quod Procuratores constitutos auctoritate Summi Pontificis pro negotiis Ordinis praedicti*, *Successor revocare non valeat*; *in praedictis Symbolis*, *Evangelio*, *neque Actibus Apostolorum & Epistolis mentio aliqua non habetur*. Quae tamen omnia Nicolaus III. (si Meldensis Episcopi observationes solidae sunt) velut totidem fidei articulos venditavit: quae proinde nullius auctoritate Pontificis revocari potuissent. Nam fides immobilis & irreformabilis est.

Et id quidem aliqui ex Ordine Minorum Pseudo-Theologi contendebant. Adeo omnium mentibus insederat ea sententia, Romanorum Pontificum de fide Constitutiones ullius auctoritate retractari non posse. Verum ipsiusmet Nicolai in ea ipsa Decretali testimonio illos Johannes confutare pergit. Ex eo enim quod praemissa regularis disciplinae capita fidei materia non sunt, nec pro-

inde

inde dogmaticae definitionis objectum esse potuerant, jure ac merito colligit: *Unde non possunt ex praedictis concludere nisi falso, quin contra ordinata per Summos Pontifices, circa talia valeat successor aliud ordinare: quod Nicolaus praefatus expresse in sua declaratione inseruit, ut superius plenius continetur*. Haec enim antea praemiserat Nicolai verba, quibus non modo Pseudo-Minorum & Fraticellorum, verum & Meldensis Episcopi de illius decretali sententia penitus labefactatur: *Si quid*, ajebat Nicolaus Johanni XXII. laudatus, *in praedictis ambiguitatis emerserit, hoc ad culmen Sedis Apostolicae deducatur: ut ex auctoritate Apostolica sua in hoc manifestetur intentio; cui solum concessum est in his statuta condere, & condita declarare. Cujus tamen*, subjungit Johannes, *contrarium asserunt hujusmodi assertores*; hoc est veteres illi Theologastri, quibus improvide in hoc capite Meldensis Episcopus suffragatur, quum ait, non potuisse Nicolaum clarioribus verbis uti ad definitionem dogmaticam exprimendam: quae proinde ex Nicolai mente prorsus irretractabilis esse debuisset. Contra vero Johannes ex hisce Nicolai verbis conficit, decretalem, *Exiit*, a se perinde retractari ac reformari potuisse, quemadmodum aliae vetustiorum Pontificum ad meram disciplinam spectantes Constitutiones, pro variis personarum, locorum ac temporum circumstantiis, fuerant ab eorum Successoribus revocatae.

Denique iidem Refractarii ut Nicolai III. decretalem vim dogmaticae & irretractabilis Constitutionis habere ostenderent, falso jactabant, statuisse laudatum Pontificem, quod *praesumens contrarium*, non modo *tamquam contumax*, & *Ecclesiae Romanae rebellis*, verum etiam

ut haereticus haberetur. At contra Johannes adlatis ipsius Nicolai verbis demonstrat, *assertionem hujusmodi falsam esse*. *Non enim*, inquit, *continetur in sententia supradicta*, *quod contra faciens ut haereticus*; sed solum *tamquam contumax*, *& Ecclesiae Romanae rebellis ab omnibus fidelibus haberetur*. Quod proinde ad aequum rectumque judicium de variis Romanorum Pontificum Constitutionibus concipiendum magni momenti habitum esse, hinc luculentissime apparet. Id quod etiam exemplo suo in hac ipsa Constitutione, *Quia quorumdam*, Johannes confirmavit. Nam Constitutionem, *Cum inter nonnullos*, quae vere dogmatica erat, qua finem controversiae de Christi & Apostolorum paupertate dederat, & quam ut fidei regulam suscipi ab omnibus ac propugnari volebat; hanc, inquam, Constitutionem temere invadens, de fratrum suorum consilio decrevit, *ut tanquam haereticus ab omnibus evidenter* haberetur. At quod pertinet ad alteram Decretalem, *Ad conditorem Canonum*, ut ostenderet quod eam nequaquam ut Constitutionem dogmaticam seu fidei regulam proposuerat, haec tantum in refractarios ac perduelles constituit: *Qui Constitutionem nostram*, Ad conditorem canonum, *impugnare nisi sunt*, *sicut fertur*; *districtius de eorumdem Fratrum consilio inhibemus*, *ne quisquam contra definita*, *ordinata seu facta per ipsam*, *verbo vel scripto scienter approbet aliquid vel defendat*. *Si quis vero contra praesumserit*, *tamquam contumax & rebellis Romanae Ecclesiae ab omnibus habeatur*. Cur non & hîc adjungit, *& tanquam haereticus habeatur*? Nisi quia noverat, hanc unam esse ex notis, quibus juxta communem Theologorum doctrinam insigniri solent Apostolicae Constitutiones, quae ex Cathedra eduntur, &

tam-

tamquam fidei regulae proponuntur.

Haec certe apta & idonea sunt ad sequentia Meldensis Episcopi verba refellenda, quibus infra capite XLVIII. Bellarminum ac Raynaldum perstringit: „ Quod autem „ Constitutionem, *Exiit*, ut decretum de fide haberi no„ lunt; quia id Papa *non expresserit*; neque sua pronun„ tiata *de necessitate credenda proposuerit*; tametsi contra „ ea *determinare ac praedicare*, sub excommunicationis „ poena vetuerit: Nos quanti haec valeant, Lectori diju„ dicandum relinquimus. Jam vero quanti haec valeant, aut valere debeant, ex his quae hactenus disputavimus, facile jam, ut nobis videtur, Lector intelligere ac dijudicare potest. Quae etiam magis illustrabuntur, quum infra ad Caput XLVI. de Anonymi Doctoris sententia; & ad Caput XLVII. de Jacobi Sanctae Priscae systemate disseretur.

Est autem haec sententia, quod nimirum Nicolai decretalis, *Exiit*, pro fidei regula non sit habenda, etiam inter recentiores Theologos pervulgata; quos proinde singillatim recensere supervacaneum est: quare hîc tantum Nat. Alex. verba subjungam (*a*): Nicolaus III. decretoriam „ sententiam in controversia fidei ferre in animo non ha„ buit, cum laudatam condidit Decretalem, *Exiit qui se„ minat*; sed mens ejus una consiliumque fuit, FF. Mino„ res in observantia Regulae, quam ipsis tradidit Sanctus „ Franciscus, confirmare; in qua quia paupertas arctissi„ ma praecipuus character sacri Ordinis est, ipsam com„ mendavit occasione data his verbis: *Dicimus quod ab„ dicatio proprietatis &c.* sed commoda interpretatione „ temperari hanc propositionem oportet &c.

(*a*) Differt. XI. in Hist. Eccles. saec. XIV. & XV. artic. I.

„ me refutabant, & utrumque suo modo ad perfectionem „ pertinere contendebant; cum perfectionis sit providere „ suis, & egenis, & per fugam dare locum irae, nec teme- „ re aggredi pericula. Consulatur Raynaldus, consulantur scripta, quae Raynaldus edidit, consulatur etiam Nat. Alex. qui suos ex Raynaldi fontibus hortos irrigavit; ac perspicue patebit, falsum omnino esse, ea scripta adversus Nicolai decretalem edita fuisse, aut illorum Scriptorum Auctores ea dogmata refutasse, quo sensu a Nicolao tradita judicabant: plures enim illarum propositionum sensus distinguebant;& quem sanae Catholicaeque doctrinae consonum judicabant, hunc Pontifici tribuebant; quem vero absonum & sacris litteris repugnantem, a Pontificis mente alienum fuisse adfirmabant:in eoque omnis eorum industria laboravit, ut adfictos Nicolai Constitutioni a Fraticellis errores, ab ea amolirentur: Quod certe non erat laudatae Decretalis auctoritatem impetere, sed eam potius adserere ac vindicare. Videsis laudatos Odoricum Raynaldum & Nat. Alexand.

CAPUT XLIV.

„ Johannis XXII. Extravagans, *Ad Conditorem* „ *Canonum*: ea Decretalis *Exiit* „ dogma rejicit.

De tota hac controversia duo illi mox laudati Scriptores tam luculenter & copiose disseruerunt, & adeo ab illis omnia ferme occupata sunt, ut ne actum agere videar, Lectores ad eos remittere, satius existimem: praesertim quum nullius momenti sint quae tanto apparatu,

tu, & tam dearticulate in tot hisce Capitibus adversus Sedis Apostolicae auctoritatem & inerrantiam Illustrissimus Adversarius intorquet. Quam enim ex. gr. frigidum & elumbe est quod sub finem hujusce Capitis animadvertit! quod nempe „ id vel maxime (*Johannes XXII.*) in-
„ culcabat: *Neminem sapientem aestimare debere*, quod
„ Nicolaus III. absurda, injusta, nec possibilia intenderit.
„ Non sane addebat, omnino impossibile esse, ut talia
„ definiret; quique id fieri posse sentirent, schismatis aut
„ erroris reos: qualia nunc venditant.

S. Augustinus lib. III. adversus Donatistas cap. IV. de haereticorum Baptismo, & S. Cypriani opinione differens, haec litteris mandavit: *Non quia fieri non potuit, ut in obscurissima quaestione verius pluribus unus paucive sentirent; sed quia non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles ejusdem religionis & unitatis viros, & magno ingenio & uberi doctrina praeditos, nisi pertractatis pro viribus atque perspectis rebus, ferenda sententia est*. An ergo quia S. Augustinus eos, qui pro uno vel paucis in re ad religionem pertinente adversus innumerabiles sententiam ferrent, erroris & schismatis reos fore, hoc loco non dixit: neque id esse impossibile pronunciavit, ut melius pluribus & innumeris in re unde salus hominum pendebat, unus paucive sentirent; inde quispiam colligere sibi jure videbitur, nulla nota eos esse afficiendos, qui pro uno vel paucis in rebus ad fidem Catholicam pertinentibus, adversus innumerabiles doctrina & auctoritate praestantes, quibus decretum aliquod Romani Pontificis praeluceret, sententiam ferrent? Ut non omnia ubique inculcanda sunt, ita non omnia ex singulis sunt locis repetenda. Sanctus Augustinus, uti superius animad-

madvertimus, rem hanc in his libris humanis ut plurimum rationibus ac momentis definit, juxta quae optime & ſapientiſſime ea regula de plurimorum prae uno vel paucis auctoritate conſtituta eſt; de qua tamen aliter loquendum eſſet, ſi ad ſuperiores ac divinas rationes exigeretur. Quidnî ergo & Johannis XXII. verba in eamdem ſententiam interpretemur? ut nimirum ſenſus verborum ejus ſit, quod vel humano more rem aeſtimando, nemo ſapiens judicare debet, Nicolaum III. abſurda, injuſta, nec poſſibilia praecepiſſe.

CA-

CAPUT XLV.

„ Johannis XXII. Extravagans, ***Cum inter nonnullos:*** Ea Decretalis, ***Exiit***, doctrinam de „ Christi & Apostolorum paupertate haereseos damnat: a Romanis Pontificibus erronea definiri posse demonstrat: Franciscani „ appellantes in materia fidei a Papa ad Concilium, ejus rei gratia nullam censuram fe„ runt.

ARTICULUS UNICUS.

Quamquam decretalis, **Exiit**, ***dogmatica Constitutio non est; ea tamen in iis quae ad fidem & mores pertinent, cum Johannis Vigesimi secundi Constitutionibus facile conciliatur.***

Nullam esse Constitutionum Johannis XXII. & Nicolai III. dissensionem, agnoscit, & candide profitetur laudata saepius Dissertatione Natalis Alex. Duas enim, inquit, quaestiones attingunt; Prima est de paupertate Christi & Apostolorum; altera de jure ac dominio FF. Minorum in res ipsis ad usum concessas. Prima fidem spectat, altera Philosophiam Moralem & Jurisprudentiam. Quoad primam, Johannes XXII. a Nicolao non dissentit: Siquidem Nicolaus non negat, quin Christus aliquando rerum aliquarum dominium habuerit, earum maxime quibus utebatur, vel quas ad suos & suorum usus accipiebat,

bat, & aliquanto tempore servabat: sed asserit, Christum abdicationem absolutissimam dominii rerum temporalium tam in communi, quam in speciali, verbo & exemplo docuisse. Quod sane verissimum est: hanc enim verbo docuit, cum ait Apostolis: *Nolite possidere aurum, neque argentum &c.* (Matth. X.) Hanc exemplo docuit; siquidem ait de seipso loquens: *Filius hominis non habet ubi caput suum reclinet* (Matth. VIII.) Et sequebantur eum mulieres, *quae ministrabant ei de facultatibus suis.* (Lucae VIII.) Tunc enim absque loculis cum Apostolis Christus Dominus vivebat ex piorum largitionibus. Sed & aliud vitae genus suo etiam commendavit exemplo, siquidem loculos cum Apostolis possidebat, ex quibus emi jubebat necessaria ad communem sustentationem, & pauperibus etiam eleemosynam erogari (Johan. XIII.) Idque imminente etiam passione. Porro Christum dominium jusque proprie dictum illas in pecunias non habuisse, absque haeresi dici non potest; alioquin eas injuste possedisset, injuste expendisset, atque ex bonis alienis & injuste possessis eleemosynas erogasset. Merito igitur Johannes XXII. pertinacem hujus erroris assertionem haereseos damnavit. Nec ab hac alienus fuerat doctrina Nicolaus III. qui Christum *infirmorum personam suscepisse in loculis* docuerat, *& infirmorum imperfectionibus condescendisse.* Quod tamen non ita intelligendum est, quasi possessio pecuniarum aliarumve rerum in communi, & dominium jusque commune in eas perfectioni repugnet, vel imperfectum statum arguat eorum, qui sic possident; sed unius imperfectionem & imbecillitatem naturae, quae multarum rerum subsidio cum sustentanda sit, ad haec infirmitatis nostrae subsidia comparanda necessariae sunt pecuniae, qui-

bus etsi Christus ut Angelorum dominus non egebat, huic tamen hominum infirmitati & imperfectioni se accommodare dignatus est, dum loculos habere, & humano more iis uti voluit. Ita Nicolai III. decretalem exposuere Cardinales, Episcopi, & Doctores eruditissimi, a Johanne XXII. rogati ut sententiam ea de quaestione dicerent; scilicet Episcopus Aniciensis, Episcopus Soranus, Petrus Columna Diaconus Cardinalis, Herveus Natalis in Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus Ordinis FF. Praedicatorum, quorum Responsa ex Mss. Bibliothecae Vaticanae profert Odoricus Raynaldus ad ann. MCCCXXII. Qui proinde omnes testes locupletissimi sunt, decretalis, *Exiit*, doctrinam de Christi & Apostolorum paupertate, non fuisse Johannis XXII. Extravagante, *Cum inter nonnullos*, haereseos damnatam. Quas enim propositiones Johannes velut erroneas & haereticas ea Extravagante damnavit, nulli illius aevi Catholici & eruditi Scriptores, sed soli Fraticelli, aliique schismatici & haeretici Nicolao III. tribuerunt, ut Romani Pontificis auctoritate suas tueri haereses viderentur. Quod eis praesidium ut eriperent, cum ipse Johannes XXII. tum consulti ab eo Cardinales, Episcopi, ac Theologi, communi studio adlaborarunt; a quibus perspicue demonstratum est, quam longissime Nicolaum ab insanis & per Johannem XXII. merito proscriptis Fraticellorum & quorumdam Pseudo-Minoritarum erroribus abfuisse. Qui quamquam in Johannem XXII. insane furebant, ac temere debacchabantur; attamen Romani Pontificis *ex Cathedra* definientis auctoritatem immobilem esse & ineluctabilem praedicabant; neque alia ratione Johannem velut haereticum ac Pseudopontificem traducebant, quam quod sollennes suorum

Prae-

Praedecessorum de Christi & Apostolorum, nec non & FF. Minorum paupertate Constitutiones retractare ac resolvere aggressus fuerat: *Quae enim*, inquiebant, *per clavem scientiae in fide ac moribus a Summis Pontificibus semel definita sunt, eorum successoribus revocare non licet in dubium*. Quae profecto ipsi nunquam jactassent, nisi Romanorum Pontificum dogmaticas & sollennes Constitutiones velut irretractabiles habuissent.

Sed alia, inquis, fuisse videtur Johannis XXII. sententia: ut enim Bossuetius observat: „ Johannes XXII. „ edita Extravagante; *Quia quorumdam*, Nicolaum ex- „ cusat ut potest, negatque aut ab ipso, aut ab aliis Prae- „ decessoribus definita, quae Fratres tanto studio de facti „ usu simplici asserebant: Ac si id vel maxime definissent, „ *Constitutiones illas fore invalidas, erroneas & infir-* „ *mas*. Neque vero, quod nunc somniant, *id per im-* „ *possibile* dixit, aut omnino negavit evenire posse, ut a „ Romano Pontifice talia definiantur; sed duntaxat haec „ scribit: *Quod usum talem non justum Conditor Cano-* „ *nis Fratribus intellexit reservare, probabile non vide-* „ *tur*. Profecto non putat rem esse impossibilem, qui „ id causatur tantum probabile non videri.

Johannes XXII., quemadmodum superius ostendimus, pro certo habebat, Nicolai III. Decretalem, *Exiit*, dogmaticam non esse Constitutionem, sed ex earum numero, quibus regularis disciplina sancitur; subindeque nec invariabilem & immutabilem esse juxta celebre illud ac pervulgatum Tertulliani effatum (*a*): *Regula quidem fidei una omnino est, sola immobilis & irreformabilis .... Cetera jam disciplinae & conversationis admittunt no-*

Mm 2 *vita-*

(*a*) Lib. de Virg. veland. cap. I.

vitatem correctionis. Ostenditque laudatus Pontifex, plures ejusmodi praecedentium Pontificum Constitutiones fuisse ab eorum successoribus revocatas. Quare & sibi licuisse, Nicolai III. Decretalem in quibusdam articulis nequaquam ad fidem pertinentibus revocare; quemadmodum & ipsi Nicolao III. licuerat (si recte ipsius verba Pseudo-Minores interpretabantur) suorum Praedecessorum de Minorum paupertate statuta infringere & abrogare. Huc ergo pertinet quod ait: *Constitutiones illas* (Nicolai), quibus sese refractarii & schismatici tuebantur, *si eorum*, inquit, *falsae assertiones verae exsisterent*, *fore invalidas*, *erroneas & infirmas*. Nam statim subjungit: *Si enim nobis non licuit* (quemadmodum praefracte ac pertinaciter iidem schismatici contendebant) *contra Constitutionem Nicolai Quarti* (tertii) *praedecessoris nostri*, *in qua se fundant*, *praecipue aliquid statuere commune*: *nec sibi licuit contra statuta Gregorii*, *Innocentii*, *& Alexandri statuere*, *aut aliquid declarare*: *quod tamen ipsum fecisse* (*secundum eorum assertionem*) *noscitur evidenter*. Hinc autem perspicue intelligitur, Bossuetium Johannis verba haud integra fide retulisse. Non enim absolute ait Johannes, si ea Nicolaus definisset quae quidam ex Minorum Ordine Pseudo-Theologi tuebantur, *Constitutiones illas fore invalidas &c.* Sed ait, invalidas &c. fore, si verum erat quod ii Refractarii praefidenter jactabant, non posse ejusmodi praecedentium Pontificum Decretales ab eorum successoribus revocari: hinc enim consequens erat, nec potuisse Nicolaum quaedam suorum Decessorum statuta sua illa Decretali abrogare, prout ea reapse abrogaverat, si recte illius mentem falsi illi Fratres intelligebant. Ex eorum ergo principiis Johannes argumentatur; quod

ſane argumenti genus non poſtulat, ut vera vel poſſibilia ſint ea, ex quibus argumentum elicitur. Ita quum Apoſtolus I. ad Corinth. XV. ſcribebat: *Si autem Chriſtus non reſurrexit, inanis eſt ergo praedicatio noſtra, inanis eſt & fides veſtra: invenimur autem & falſi teſtes Dei:* numquid haec poſſibilia eſſe credebat? Quod quidem ea mente non dicimus, perinde atque tueri velimus, Johannem rem illam eſſe abſolute impoſſibilem praedicaſſe, ut nimirum in re ad fidem minime pertinente, cujuſmodi erat illa de ſimplici facti uſu, & in Conſtitutione, qua privatim Regularis diſciplina, non autem fides aut dogmata ex Cathedra ſanciebantur, Romanus Pontifex laberetur. Quare ſatis habuit ſi diceret: *Probabile non videtur &c. Non apparet ipſum dixiſſe &c.* Si enim rem eſſe abſolute impoſſibilem praedicaſſet, Nicolai Decretalem pro dogmatica & ſollenni Conſtitutione habere viſus fuiſſet, quod ipſe, ut jam ſuperius oſtendimus, refugiebat. Igitur ex adlatis ab Epiſcopo Meldenſi Johannis verbis haud jure colligitur, fieri poſſe, ut ſollenni & dogmatica Conſtitutione, prava & haeretica vel erronea, & ab Evangelica vel naturali lege abhorrentia, a Rom. Pontificibus definiantur.

Addit Boſſuetius: „ Et quidem Johannes ad Nico-
„ laum excuſandum haec ſcripſit: *Non apparet ipſum di-*
„ *xiſſe, ſuſtentationem Chriſti & Apoſtolorum ejus in*
„ *ſolo & nudo conſiſtere uſu facti*. Verum id nihil eſt,
„ nam etiamſi verum eſſet, conceſſiſſe Nicolaum Chriſto
„ & Apoſtolis non modo uſum facti ſimplicem, ſed etiam
„ aliquando ipſum jus utendi: tamen aſſerebat interim,
„ uſum illum ſimplicem, non modo eſſe juſtum, ſed
„ etiam perfectum, & in Chriſto praeluxiſſe, atque ex
„ ejus exemplo ad Fratres propagatum; cum Johannes

uſum

„ usum illum, & injustum esse universe definiret, & in
„ Christo admittere haereticum judicaret.

Johannes XXII. praeter duas illas de Christi & Apostolorum paupertate haereticas propositiones initio capitis a Bossuetio relatas, damnavit etiam docentes, usum rerum non justum ad perfectionem pertinere; quod sane per se perspicuum est, & naturali lumine notum; quare & negavit, quod sane negandum erat, Nicolaum III. usum rerum non justum velut Evangelicae paupertatis fastigium Minoribus commendasse. Quum autem justus ac legitimus rerum usus cum aliquo jure utendi conjunctus sit; nam qui sine ullo prorsus jure re aliqua utitur, ea injuste & illegitime utitur; hinc rursum negavit Johannes ad perfectionem pertinere simplicem usum rerum ab omni prorsus utendi jure disjunctum; ac proinde etiam negavit, ejusmodi simplicem usum omni prorsus utendi jure destitutum Nicolaum veluti religiosae paupertatis apicem celebrasse. Et de his quidem nemo ambigere potest, quin utrique Pontifici optime invicem conveniret. Nemo enim nisi insanus adfirmet, Nicolaum usum non justum & ab omni prorsus utendi jure disjunctum Minoribus indulsisse. An vero quicumque rebus usu consumtibilibus jure ac legitime utitur, earum dominus dicendus sit; vel, an legitimus earum usus a vero dominio separetur; quaestio haec, de qua non una fuisse videtur utriusque Pontificis sententia, ad fidem minime pertinebat, sed ad moralem Philosophiam, neuterque Pontifex eam in alterutram partem sollenniter definivit.

CA-

CAPUT XLVI.

„ Ejus aevi Doctor a Raynaldo laudatus, harum
„ Decretalium occasione, Papam non esse
„ infallibilem docuit.

„ NUnc, *inquit Bossuetius*, referam ea quae de me-
„ moratis Decretalibus senserint ejus ac proximi
„ aevi Scriptores. At trium dumtaxat testimonia profert; alterum in hoc capite anonymi Doctoris; alterum in sequenti capite Jacobi Cardinalis Sanctae Priscae, cui tertio loco adjungit Auctorem Glossae in Clementinam *Exivi*. Nos autem contra demonstramus, tum pervulgatam fuisse hoc aevo de Papae ex cathedra definientis inerrantia & ineluctabili auctoritate sententiam; tum etiam huic doctrinae contrarium non esse, sed ei apertissime patrocinari anonymum Doctorem a Raynaldo & a Bossuetio laudatum. De aliis autem duobus Auctoribus in sequenti capite nostrum judicium promemus.

AR-

ARTICULUS UNICUS.

In hac de Evangelica paupertate disceptatione utrinque pro certo habebatur, Romanorum Pontificum ex Cathedra decernentium dogmaticas & sollennes Constitutiones retractari ac revocari non posse: Neque huic sententiae adversabatur, sed ei palam & aperte favebat Anonymus ille apud Raynaldum Doctor, qui tum temporis in Curia Pontificis versabatur.

MIchaël Caesenas aliique ex Ordine Minorum Schismatici ac Pseudo-Theologi ut ostenderent revocari non posse quam ipsi propugnabant de Evangelicae Paupertatis fastigio summaque perfectione sententiam, hoc imprimis veluti certissimum & inconcussum effatum adsumebant: *Illud quod pro sano dogmate Sedes Apostolica approbavit, semper teneri debet acceptum, nec ab eo licet alicui quomodolibet resilire.* Ita in litteris, quas e Comitiis Perusinis Michaël Caesenas aliique ad universos Christifideles direxerunt, quo Johanni XXII. fraenum injicerent, eumque a retractandis Nicolai III. Decretalibus deterrerent. Postquam vero Johannes Constitutiones *Ad conditorem Canonum*, &, *Cum inter nonnullos*, emisit, hoc eodem usi principio sunt ad earum frangendam auctoritatem, & invidiam laudato Pontifici concitandam, imo & haereseos labem inurendam: *Quod est*, inquiebant (*a*), *per Sedem Apostolicam in fide & moribus semel definitum & approbatum, fas non est deinceps contradicere: hoc statim* pro-

(*a*) Apud Raynald. an. MCCCXXIV. num 31.

probatur Dist. XIX. Si Novitiorum, *ubi dicitur*: Quod vere Apostolica Sedes approbavit, hodie teneatur acceptum; *& sequenti Capite*: Sed omnes; *&* XIV. q. I. Haec est fides. *Probatur etiam ratione*: *Quia...... promissio Christi, qua promisit* Luc. XXII. *quod fides Petri nunquam deficeret, fuisset falsa: tunc enim fides aliquo tempore defecisset. Praeterea Augustinus in Epistola ad Hieronymum arguit sic: si in Scriptura sacra semel aliquid falsum invenitur, tota ipsius Scripturae vacillabit auctoritas: Ergo a simili si Sedes Apostolica aliquid falsum determinasset, tota Ecclesia titubaret*. Quid quaeso luculentius dici potuit ad adstruendam Sedis Apostolicae in definiendis fidei dogmatibus inerrantiam, quam quod ipsius Ecclesiae Catholicae titubaret fides, & vacillaret ac periclitaretur auctoritas, si semel falsum ab Apostolica Sede, vel (quod in idem recidit) a Romanis Pontificibus *ex Cathedra* definiretur? Hinc autem audacissimi homines conficiebant, nefas Johanni fuisse adsertam ab eis de Christi & Apostolorum paupertate doctrinam reprobare, quod eam nimirum Sedes Apostolica comprobasset: *Sed per Sedem Apostolicam*, adjungebant, *semel fuit diffinitum & approbatum, quod Christus & Apostoli nihil habuerunt, quantum ad dominium, in proprio vel in communi: Ergo oppositum asserere nefas est*. Hinc etiam Ludovicus Bavarus, qui horum consiliis utebatur, in sententia depositionis, quam adversus Johannem ausu sacrilego tulit, inter alias haereses, quarum ipsum insimulat, hanc quoque illi per summam calumniam affingit (*a*): *Ipse in dicto statuto*, Quia quorumdam, *etiam dogmatizat, quod Summus Pontifex in iis, quae ad fidem & mores pertinent, potest*

(*a*) Apud Raynald. an. MCCCXXVIII. num. 15.

suorum Praedecessorum definitiones & dicta revocare, & ejus contrarium statuere quod decernitur in eisdem. Patet ergo, quod ii quoque, qui Johannis XXII. Constitutionibus pertinacissime refragabantur; attamen propugnabant, errori ac retractationi obnoxia non esse Romanorum Pontificum de fide moribusque decreta. Qua in re aperte secum ipsi confligtabantur: hinc enim Nicolai III. Decretalem, *Exiit*, pro irretractabili & irreformabili fidei regula haberi volebant; hinc autem Johannis XXII. Constitutiones saltem non minori conditas sollennitate aut munitas auctoritate, quoniam ad illorum palatum minime sapiebant, haereseos labe notabant. Quapropter sacer Minoritarum Ordo in edicto, quod ex Comitiis Perpinianensibus in Michaëlem Caesenatem, Guillelmum Ochamum, Henricum Chalemium & alios emisit, hunc inter alios quos vocant haereticales errores recensent, quod haeresi sordescere possint Romanorum Pontificum sollennes de fide Constitutiones: *Ex quibus*, inquiunt (*a*), Michaëlis aliorumque diversis schedulis & epistolis, *evidentius colliguntur errores plurimi, qui nostro & dictorum Doctorum*, (qui in ea monumenta examinanda incubuerant) *seu verius universalis Ecclesiae judicio haereticales merito sunt censendi*. Horum ergo errorum, qui universalis Ecclesiae judicio haeretici merito censebantur, *quartus*, inquiunt, *est, quod Constitutiones per Romanum Pontificem canonice intrantem editae de consilio sacri ac fidelis Collegii Dominorum Cardinalium*, (cujusmodi erant Johannis XXII. de Evangelica paupertate Constitutiones) *sunt haereticae*. Itaque in hac celebri disceptatione utrinque Theologis conveniebat, irretractabiles esse Romano-
rum

(*a*) Apud eumdem an. MCCCXXXI. num. 15.

rum Pontificum sollennes de fide sanctiones; & contrariam sententiam haeresibus ab Ecclesia damnatis communi calculo adcensebant.

Ab hisce aliorum Theologorum sensibus non modo alienus & aversus non erat ille Raynaldo & Bossuetio laudatus Curiae Pontificiae Theologus, verum & eamdem sententiam sequentibus verbis gravissime confirmabat (a): „ Sicut patet extr. de Bapt. & ejus effectu C. *Majores*, „ quando occurrit aliquod dubium in articulis fidei, vel „ in Scriptura sacra, licet declaratio Magistralis possit „ pertinere ad illos; tamen declaratio & determinatio au- „ ctoritativa ET FINALIS, cui omnes habent acquiescere, „ pertinet ad Dominum Papam: quod clare fuit demon- „ stratum Actuum XV. ubi orta dissensione, utrum Lega- „ lia debeant servari cum Evangelio, consuluerunt Petrum „ & alios Apostolos, qui erant in Jerusalem: & Petrus si- „ cut Princeps Apostolorum decrevit, Legalia non esse „ observanda. Nec obstat, *inquit*, quod Jacobus ibidem „ dicit: *Ego judico non inquietari eos &c.* tum quia Pe- „ trus primo decrevit, postmodum Jacobus sicut illius „ loci Episcopus &c. Tum quia sententia Jacobi non po- „ tuit arctare extra fines suae jurisdictionis, sicut senten- „ tia Episcopi Parisiensis non arctat illos de Dioecesi alia. „ Sed illa sententia (*Petri*) obligavit universos per to- „ tum mundum constitutos: Ergo fuit sententia in toto „ orbe universaliter praesidentis: ille autem erat solus Pe- „ trus; quare &c. Consecutio quae supprimitur, alia esse non potest, quam quod solius Petri sit ejusque Successorum dubiis & controversiis circa fidem emergentibus cum auctoritate, cui omnes adquiescere debeant, finem impo-

(a) Apud eumd. an. MCCCXXIV. num. 33.

nere; quemadmodum ex Petri solius, non autem ex Jacobi vel aliorum sententia, Synodi Hierosolymitanae decretum per universum orbem obtinuit.

Quae quum ita sint, objecta ex hoc Auctore ab Episcopo Meldensi & ab aliis (*a*) loca ad sanum ac legitimum sensum facile revocantur. Quum enim primam hanc apud Raynaldum (*b*) Conclusionem statuit: *quod Papa non potest condere Canones contra determinata per sacram Scripturam ....* quia *si* id *Papa determinaret*, *convinceretur non sententiam dare*, *sed errare*; inde profecto haud jure colligitur, quod id reapse evenire possit. Quemadmodum neque ex eo quod Apostolus ad Galatas scripsit: *Sed licet nos aut Angelus de caelo evangelizet vobis, praeterquamquod evangelizavimus vobis*, *anathema sit*; nemo jure conficiet, re ipsa potuisse Angelos aliud ab illo Apostoli Evangelium Galatis annuntiare. Profecto in hoc ipso loco, quem Illustrissimus Adversarius opponit, diserte laudatus Auctor docet, majorem esse Romani Pontificis quam Conciliorum generalium auctoritatem; & hanc in ipsa Concilia ex Romano Pontifice derivari; ac proinde, praeter decreta fidei, absolutam in alios Conciliorum Canones eidem Pontifici vindicat potestatem. Quum enim hanc tertiam statuisset Conclusionem, *quod nec Dominus Papa potest condere Canones contra quatuor Concilia principalia*; objicit sibi, decreta Conciliorum revocari posse: quia *Concilium*, inquit, *non dat auctoritatem Summo Pontifici*, *sed Summus Pontifex Concilio* q.XVII. Quod ille lubens admittit: quare respondet, *quod hoc*, nempe quod eorum decreta per Romanum Pontificem revo-

(*a*) Vid. Fleury Hist. Eccles. l. XCIII. num. XV.
(*b*) An. MCCCXVIII. num 54. &c.

vocari non possint; *competit quatuor Conciliis, non in quantum Concilia sunt, sed inquantum de tali materia sunt, scilicet de veritate articulorum fidei*. Ergo praeter decreta fidei, ceteri Conciliorum canones, juxta hunc Auctorem, revocari per Pontificem possunt, & in ipsa Concilia ex Romano Pontifice auctoritas derivatur; quae proinde major & eminentior in ipso quam in Conciliis est. Quae nullo modo conciliari possunt cum doctrina Parisiensium de Romanorum Pontificum sanctionibus Conciliorum generalium retractationi & reformationi subjectis.

Pari facilitate solvitur quod ex quarta ejusdem Auctoris Thesi Meldensis Episcopus objicit: *Quarta*, inquit, *Conclusio est, quod* (Papa) *potest condere Canones contra determinata per Praedecessores suos, & contra determinata per se ipsum*. „ Quod, subjungit Bossuetius, eo „ pertinebat, ut Johannes XXII. a Nicolao III. declara- „ tam doctrinam revocare posset; nihil ergo in his infalli- „ bile cogitant.

Verum ex his quae statim laudatus Auctor adjungit, manifeste perspicitur, eum minime hac thesi eos Romanorum Pontificum Canones seu Decreta esse complexum, quibus fides aut generalis morum disciplina sancitur; sed eos tantum, qui in iis rebus actionibusque versantur, quae pro variis locorum, personarum ac temporum circumstantiis variam induere possunt aequitatis aut honestatis speciem. Id enim apertissime constat ex argumentis, quibus suam Auctor ille thesim confirmat: „ Et hoc, *inquit*, „ probo auctoritatibus, executione & ratione. Primo „ auctoritate Esther XVI. ubi dicitur sic: *Nec putare debetis, si diversa jubeamus, ex animi nostri venire le-* „ *vitate, sed pro qualitate & necessitate temporum, ut*

Rei-

„ *Reipublicae poscit utilitas, ferre sententiam*: Et Extra „ de Consang. & affin. c. *Non debet*, dicitur sic: *Non de-* „ *bet reprehensibile judicari, si secundum varietatem* „ *temporum statuta variantur humana*: Et Extr. de sent. „ excom. lib. V. cap. *Alma mater*, dicitur sic: *Alma ma-* „ *ter Ecclesia nonnulla plerumque rationabiliter ordinat* „ *& consulte, quae postmodum consultius & rationabi-* „ *lius revocat in meliusve commutat*: ut Dominus noster „ (Johannes XXII. in Constit. *Quia nonnunquam* (de „ qua tum temporis acriter disceptabatur) dicit valde „ pulcre sic: *Quia nonnunquam quod conjectura profu-* „ *turum credidit, subsequens experientia nocivum osten-* „ *dit; non debet reprehensibile judicari, si Canonum* „ *Conditor Canones a se vel suis Praedecessoribus editos,* „ *vel aliqua in eisdem contenta Canonibus, revocare;* „ *modificare vel suspendere studeat: si ea obesse potius* „ *viderit quam prodesse*. Et infra: „Istud etiam probo „ ratione sic: Par in parem non habet dominium, Extr. „ de Electione cap. *Innotuit &c.* Sed tantam potestatem „ habet unus Summus Pontifex, sicut alius: Ergo Con- „ stitutio primum facta non arctat alium, quin possit eam, „ si voluerit, revocare. Potuitne clarius ac luculentius laudatus Doctor ostendere, quartam hanc thesim non esse generatim intelligendam, sed de iis tantum decretis, quibus pro locorum, personarum ac temporum circumstantiis variabilis disciplina sancitur? Neque negamus, quod haec thesis eo pertinebat, ut Johannes XXII. Nicolai III. Decretalem *Exiit*, in quibusdam Capitibus revocare posset: at simul demonstramus, quod ea capita, ex ejusdem Auctoris sententia, nequaquam ad fidem, aut generales & invariabiles morum regulas pertinebant. Alioquin fru-

stra

ſtra his rationibus & auctoritatibus niteretur oſtendere ac ſuadere, potuiſſe Nicolai III. laudatam Decretalem a Johanne XXII. in quibuſdam capitibus revocari.

CAPUT XLVII.

„ Reſponſio Jacobi Sanctae Priſcae Cardinalis, „ mox Benedicti XII. Papae, pro Johan„ ne XXII. qua Pontificiam infallibi„ tatem aperte rejicit: In eam„ dem rem Gloſſa memo„ rabilis in Clementi„ nam, *Exivi*.

IN hoc Jacobi Cardinalis teſtimonio, poſtquam illud dearticulate perpendit, exſultat ac ſibi triumphum ſtatuit Illuſtriſſimus Adverſarius: „Haec, *inquit*, docet „ Cardinalis eo aevo doctiſſimus atque ſanctiſſimus, vi„ taeque ac doctrinae merito ad Petri Sedem evectus. „ Haec factus Pontifex nuſquam retractavit, nuſquam „ infirmavit. Haec docentem eum laudat Aymericus „ acer fidei Inquiſitor ſub ſecutis Pontificibus. Porro „ Aymericum nemo reprehendit; imo omnibus fuit dili„ gentiſſimi Inquiſitoris exemplar &c. Fatemur quidem, quod ea quae docet ac Fratricellorum objectis reſpondet laudatus Cardinalis ſi prima fronte ſpectentur, pro adverſa ſententia aliquid coloris habere videntur. At ſi intimius conſiderentur, totumque ipſius de Romani Pontificis & Eccleſiae, nec non generalium Conciliorum auctoritate ſyſtema animo complectamur; negamus ea, quae ex ipſo Adverſarii proferunt, pro illorum doctrina Decretoria

eſſe;

esse; quin ea etiam nobis suffragari contendimus. Quod quia paucis exponi non potest, speciali articulo demonstramus.

ARTICULUS UNICUS.

Exponitur Jacobi Cardinalis doctrina de Constitutionibus ac Decretis Pontificis & Ecclesiae, vere ad fidem & ad Cathedram pertinentibus: demonstraturque, eum non minorem auctoritatem Romani Pontificis, quam Ecclesiae universae sanctionibus tribuisse.

QUod maximam difficultatem offerre prima fronte videtur, istud est, quod primo loco, & sub ipsum ferme Capitis initium objicit Illustrissimus Adversarius: „ Secundo dicunt Minores, quod praedictam „ paupertatem fuisse Christi & Apostolorum, determina- „ vit Dom. Nicolaus Papa. *Respondet laudatus Cardi-* „ *nalis*: Quod licet illud in Constitutione dicta contineat- „ tur, tamen ex Scriptura divina verum esse ibi non osten- „ ditur, sed solummodo narratur..... Nec hoc asserit „ simpliciter & determinate Dom. Nicolaus, qui dictam „ Constitutionem fecit, sed solummodo hoc dicit inci- „ denter & narrative. Posito etiam, quod determinative „ diceret, non obstaret; cum contrarium inveniatur in „ Scriptura divina, & nunc est per Ecclesiam determi- „ natum.

Subjungit Bossuetius: „ An incidenter dixerit Nico- „ laus Tertius id quo ipsa Constitutio, ibique posita & „ explicata perfectio nititur, aequus Lector dijudicet.

„ Nunc

„ Nunc profecto sufficit dixisse Cardinalem, etiamsi Papa „ *determinative* diceret, nihil obesse, & contrarium esse „ nunc per Ecclesiam determinatum. Recte id quidem: Sed an loquatur Cardinalis de determinatione, quae facta fuisset ex Cathedra, nondum apparet: Videndum ergo, an id ex sequentibus demonstretur.

Pergit ergo, apud Bossuetium laudatus Cardinalis: „ Tertio dicunt (*Pseudo-Minores*:) Quod in his quae „ pertinent ad fidem vel mores, determinatum semel per „ Summum Pontificem, non potest per alium revocari: „ talis est autem assertio Dom. Nicolai de Christi & Apo- „ stolorum paupertate. Respondet, quod falsum est. „ Quid autem, *inquit Adversarius*, falsum est? Nempe „ ipsa major propositio objecti Syllogismi; *quod in his* „ *quae pertinent ad fidem vel mores, determinatum se-* „ *mel per Summum Pontificem, non potest per alium re-* „ *vocari*. Hanc majorem negabat tantus Cardinalis, a „ nullo reprehensus, ab omnibus laudatus, atque ad Pe- „ tri Cathedram postea sublevatus. Attamen rursus repono, quod an loquatur de determinatione, quae sit ex Cathedra, nondum apparet: & exempla decretorum, quibus suam Jacobus responsionem confirmat, suis locis ostendimus, nequaquam ad Cathedram pertinere. Quare quod de Romano Pontifice docet, id quoque de Conciliis adfirmare non veretur. *Ex quibus*, inquit, (exemplis) *constat, quod illud quod circa fidem & mores male determinatum est per unum Papam*, VEL CONCILIUM, *potest per alium, perspecta melius veritate, corrigi & emendari.* Quod autem loquatur de Concilio generali, manifeste apparet ex responsione ad sextam objectionem.

„ Sexto dicunt: quod sequitur, totam Romanam Ec-

„ clesiam multis annis in fide erraste: (si nimirum Nicolaus Tertius per Decretalem *Exiit* contra fidem aliquid definivit) „ quod est contra articulum fidei: *Credo* „ *in unam Sanctam & Apostolicam Ecclesiam*. Respon- „ det: Quod non est imputandus error Ecclesiae Catholi- „ cae, si aliquid diffiniat Papa, VEL ECCLESIA SEU CON- „ CILIUM GENERALE, non pertinens ad fidem vel mo- „ res, quod pro tunc quando diffiniebatur, non facta ple- „ na discussione, fuit diffinitum: quod tamen postea per „ diligentem inquisitionem factam apparet contrarium „ esse veritati. Frequenter enim contingit, quod multa „ prius determinata PER CONCILIA, vel per Papam, sunt „ postea revocata, sicut patet per supradicta. Ergo supradictis exemplis non modo usus est ad probandum, quod Romanus Pontifex, verum etiam quod Concilia generalia in suis circa fidem & mores determinationibus errare possunt. „ Et maxime, *inquit*, in talibus ubi sacra Scri- „ ptura non loquitur omnino clare & expresse. Unde in „ talibus licet absque nota haereticae pravitatis opinari „ contraria ante Ecclesiae determinationem sub articulis „ fidei positam: hoc est, qua aliquid tanquam certa & divina fide credendum omnibus Fidelibus proponatur. Unde constat, quod ex Jacobi Cardinalis sententia, quemadmodum non omne Romanorum Pontificum decretum, ita non omnis Ecclesiae determinatio pro irreformabili & irretractabili fidei regula habenda est: sed ea tantum qua aliquid credendum tanquam fidei Catholicae veritas vel articulus proponatur. Quam supra haud semel ex Melchiore Cano ac Turnelio ostendimus unam esse ex conditionibus, quae ad definitionem ex Cathedra desiderantur. Pari ergo passu adhuc incedunt Pontificis auctoritas &

Ec-

Ecclesiae. „ Unde, *subjungit*, sicut in Dom. Nicolao „ non fuit error perniciosus, sed venialis ex causis supra „ dictis: ita nec in sequentibus eum ante determinatio- „ nem Dom. Johannis: Qua videlicet in Christo & in Apostolis quarumdam rerum fuisse temporale dominium tanquam fide credendum, ac fidei veritatem vel articulum definivit. Porro non modo privatas personas, verum & ipsam Ecclesiam ante istud Johannis ex Cathedra decretum ait esse secutam Nicolaum venialiter errantem: „ Quod „ autem, *inquit*, fuerit peccatum veniale in Ecclesia cir- „ ca praesentem materiam vel aliam, non est inconve- „ niens. Nam cum dicit Apostolus ad Ephes. V. quod „ Christus exhibuit sibi Ecclesiam non habentem macu- „ lam neque rugam, debet intelligi de Ecclesia trium- „ phante, non de militante, ut dicit Augustinus libro Retract. Et antea dixerat: quod *ipse* (Nicolaus) *non erravit perniciose, nec Ecclesia sequens eum*. Et quod Nicolai decretalis *nunquam fuit approbata per universalem Ecclesiam aliter nisi ut communes Constitutiones Papales*. Ergo ex ejus opinione quemadmodum Nicolaus erravit, ita & Ecclesia ipsum errantem sequens; sed utriusque fuit venialis error, quia nihil contra fidem tanquam articulum fidei credendum proposuerunt. Ac rursus, quemadmodum post Ecclesiae determinationem, qua aliquid certa fide credendum exhibeatur, non licet absque nota haereticae pravitatis opinari contrarium: Ita post similem Johannis XXII. circa Christi & Apostolorum temporale dominium, determinationem, idem Cardinalis veluti haereticos insectabatur, qui illius Constitutionibus pertinaciter refragabantur. Quo etiam pertinent quae mox subjicio ad horumce haereticorum objecta ejusdem Cardinalis responsa:

„ Decimo dicunt: quod veniens contra determinatio-
„ nem Papae, & Romanae Ecclesiae, est haereticus cen-
„ sendus, propter quod non licuit alicui diffinire contra-
„ rium determinationi Dom. Nicolai. *Respondet*, quod
„ illud non est verum, nisi determinatio Ecclesiae conti-
„ neatur in Scriptura divina, vel ex ipsa evidenter & ne-
„ cessario concludatur: vel nisi Ecclesia expresse determi-
„ net, quod tale quid sit tenendum sicut pertinens ad fidei
„ articulum; determinans, quod dicentes & tenentes
„ contrarium sicut haeretici sunt habendi. Quod autem
„ dixit Dom. Nicolaus de Christi paupertate & separa-
„ tione dominii &c. non continetur in Scriptura divina,
„ nec potest concludi ex ea, nec fuit positum sub articu-
„ lis fidei. Viden', ut nullum discrimen interponit inter
Ecclesiae & Romanorum Pontificum decreta? Nam quemadmodum docet, quod non quodlibet Romanorum Pontificum decretum ea vi & auctoritate praeditum est, ut qui ei repugnat, haereticus habendus sit: ita negat ejusmodi vim & auctoritatem cuilibet Ecclesiae determinationi convenire. Ac rursus, quemadmodum docet, nefas esse & haereticum iis Ecclesiae sanctionibus obluctari, quibus aliquid credendum statuitur velut articulus fidei, adeout contrarium tenentes velut haeretici judicentur: ita non alia ratione docet, potuisse Decretalem *Exiit* in eo de Christi & Apostolorum paupertate articulo revocari, quoniam a Nicolao non fuit relatus inter articulos fidei, nec pro haereticis habiti qui de illo secus judicarent. Quod perinde est ac si diceret, Decretalem *Exiit* non esse penitus irreformabilem, quoniam ex Cathedra non fuit: nam inter alias conditiones ad ejusmodi definitionem hanc etiam Theologi apud Turnelium requirunt, *ut toti Eccle-*

siae

siae tanquam de fide credenda proponatur, ac veluti haeretici habeantur, qui post sufficientem sententiae promulgationem ei non acquiescunt ore & corde.

„ Duodecimo dicunt: quod si Papa Johannes potuit re„ vocare praedicta determinata per Dominum Nicolaum, „ eadem ratione Summus Pontifex potest omnes diffini„ tiones suorum Praedecessorum revocare, & contrarium „ constituere: ex quo totius fidei & auctoritatis Ecclesiae „ destructio sequeretur. *Respondet*, quod non valet, quia „ non sequitur, si aliqua diffinita inconsulte in materia ab„ solute non pertinente ad fidem & ad mores, possunt & „ debent revocari; ergo omnia: cum arguatur a particu„ lari ad universale; quod fieri non debet: quia universa„ lis conclusio non sequitur nisi ad praemissas universales. „ Item ea quae evidenter & manifeste continentur in sacra „ Scriptura, vel ex ea de necessitate concluduntur, sunt „ omnia inconcussa stabilitate firmata, nec revocari pos„ sunt, nec eorum contraria statui per quemcumque; ut „ dicit Augustinus in 2.lib.de Baptis., & Gelasius Papa in „ ep. ad Episc. Dardaniae. De numero autem talium non „ sunt ea quae dixit de paupertate Nicolaus Papa: nec un„ quam pertinuerunt simpliciter ad fidem vel ad mores; „ cum contrarium esset verum & Catholicum, ut in suis „ determinationibus Dominus Johannes Papa evidenter „ ostendit. Haec est altera ex conditionibus, quas apud laudatum Turnelium in Pontifice Scholae Theologi exigunt, ut ex Cathedra pronuntiare censeatur: *Ut sit propositio vera, revelata in Scripturis aut traditione, ac idoneum Ecclesiasticae deliberationis argumentum*. Porro quamquam adserta a Nicolao III. de Christi & Apostolorum paupertate propositio eo sensu accepta, quo illam

qui-

quidam ex Ordine Minorum Pseudo-Theologi intelligebant, speciem quamdam pietatis prae se ferre videretur; attamen, uti Cardinalis Jacobus animadvertit, nulla ei vel Scripturae vel traditionis testimonia suffragabantur. Non est itaque existimandum, quod eam Nicolaus ex Cathedra definire voluerit. Imo nec eam esse judicavit idoneum Ecclesiasticae deliberationis argumentum; ut magis ex sequenti observatione patebit.

„ Tertiodecimo dicunt: quod secundum hoc in decre-
„ tali *Exiit*, erratum fuit in doctrina & vita Christi &
„ Apostolorum. *Respondet*, quod verum est, non tamen
„ errore pernicioso; cum adhuc ad plenum veritas discus-
„ sa non fuisset, sicut nunc est; sed errore veniali......
„ non enim fuit voluntas in crimine, sed defectus huma-
„ nae intelligentiae. Potissime, quia Dominus Nicolaus
„ dicta sua supposuit correctioni Sedis Apostolicae: hoc
„ est suorum Successorum. Et in responsione ad XI. dixerat, quod Nicolai Pontificis aevo *nondum quaestio de Christi paupertate erat ventilata*: hoc est, deerat altera ex conditionibus, quibus definitiones ex Cathedra insigniri debent; ut nimirum, quemadmodum ex recentibus Theologis docet Turnelius, *praevio maturo examine*, & *consultis Episcopis ac Doctoribus*, concinnentur. Quare si quid in Epistolis Romanorum Pontificum obscurum ac difficile occurrat, quod non fuerit ante diligenter examinatum riteque discussum, illud intelligimus noluisse Pontificem ex Cathedra definire. Constabat autem, quaestionem illam de Christi & Apostolorum paupertate non fuisse, Nicolao III. Romano Pontifice, plene discussam ac ventilatam: adeoque non mirum, si eam pro sollenni & irreformabili Pontificis & Ecclesiae definitione haberi lauda-

tus

tus Cardinalis nolebat. Qui tamen, quoniam ipsi constabat, Johannem XXII. rem hanc praevio maturo ac diligentissimo examine definisse, ideo hanc Johannis definitionem velut irretractabilem fidei regulam exosculabatur; eique contumaciter reluctantes velut haereticos lacessebat.

Ex quibus omnibus apertissime constat, quod de ipsa doctrinae summa nobiscum examussim Jacobo Cardinali conveniebat. Non enim quaelibet Romanorum Pontificum de fide moribusve decreta Ecclesiae aut Synodi generalis retractationi subjiciebat: (Quamquam hujusce rei nulla in ea contra Fraticellos lucubratione vola aut vestigium est; sed quaedam potius per sequentes Pontifices retractari potuisse contendebat:) sed quasdam in eorumdem Romanorum Pontificum, quemadmodum & Ecclesiae ac Synodorum generalium de fide ac moribus decretis conditiones requirebat: quae si deessent, non magis eas Pontificum, quam Ecclesiae & generalium Conciliorum sanctiones pro fidei Catholicae regulis non habebat: at si adessent, non minus eorumdem Pontificum, quam Ecclesiae vel Conciliorum decreta velut irretractabiles & irreformabiles fidei Canones amplectebatur. Porro eas & nos conditiones ut plurimum exigimus, ut Romani Pontificis definitio ex Cathedra proficisci dicatur, ac proinde tanquam fidei regula suscipiatur. Nam neque nos, neque alii Theologi, qui nobiscum sentiunt, hunc summae auctoritatis gradum in quolibet Romani Pontificis decreto suspicimus: *Nec enim*, inquit Cl. Canus (*a*), *statim si aliquid juris volumine continetur, fidei dogma esse credendum est*. Quare quod pertinet ad sententiae ac doctrinae summam, laudatus Cardinalis nobiscum belle consentit.

Di-

(*a*) Lib. VI. de locis cap. VIII.

Dixi, *quod pertinet ad sententiae ac doctrinae summam*: non enim omnia illius disputationis probamus; quin & plura vehementer improbamus. Ut quod ineptis exemplis utitur ad probandum, errare posse Pontificem vel Ecclesiam aut Concilia generalia, in iis, quae minus sollenniter, ac non adhibitis debitis conditionibus, vel ex Cathedra decernuntur. Quod non semel, Nicolaum Tertium in errore versatum esse, ac falsa docuisse, concedit. Quod ipsam quoque Ecclesiam per plures annos erranti Pontifici adhaesisse non abnuit &c. Quare Cl. Pennae hujus operis censuram probamus (a): *Animadvertendum est, in his Benedicti solutionibus multa contineri dubia partim, incerta partim, partim denique falsa, quae nec debeant nec possint praeteriri sine animadversione.*

Objicit postremo Illustrissimus Adversarius hanc, ut eam vocat, memorabilem Glossam: *Saepe cogitavi, quod utile esset, quod Ecclesia Romana permitteret, libere de hoc disputari: An Christus habuerit, vel non habuerit, vel habere potuerit proprium, vel non potuerit &c.* „ Hoc „ est, ut Meldensis Episcopus addit, ut libere disputari „ posset, non modo de eo, quod Johannes XXII. edita De„ cretali, vanum, absurdum, injustum, sed etiam de eo, „ quod haereticum judicarit. Addere debebat, imo & de eo, quod reapse haereticum erat, & quod non modo Romani Pontifices, verum & universa Ecclesia tanquam ab Evangelio ac Patrum traditione manifeste dissonum, ac velut haereticum detestabatur; cujus cogitationis absurditatem nemo non videt: eaque, ut perspicuum est, non solum in Romani Pontificis, verum & in universae Ecclesiae auctoritatem incurrebat.

CA-

(a) In 2. Par. Director. Inquisit. Comment. XLII.

CAPUT XLVIII.

„ Bellarmini ac Raynaldi effugia.

VIderi possunt quae ad superiora Capita dicta sunt: Nec profecto mirum, si in re ad fidem ac religionem minime pertinente, quam quisque Theologus magis probat, eam libere opinionem sequatur.

CAPUT XLIX.

„ Quaestio de visione beatifica ante universalem
„ resurrectionem: in ea Johannes XXII.
„ falsa praedicat & suadere nititur,
„ Gallis obsistentibus: Ecclesiae-
„ que Catholicae consen-
„ sioni cedit.

QUum ad superiora capita exposuerimus, quibus notis insigniri, seu quas conditiones habere debeant eae Romanorum Pontificum Constitutiones, quibus tantum immobilem vindicamus & indeclinabilem firmitatem; nulla profecto ratio est, cur in hac quaestione, de Visionis beatificae dilatione ad usque universalem resurrectionem, ventilanda, nostro & Lectoris otio abutamur. Utcumque enim privatim Johannes XXII. erraverit; constat, non modo nullam earum, quas tantum irretractabiles & irreformabiles esse defendimus, verum & nullam omnino ab ipso editam de hoc argumento Constitutionem. Quare id tantum in praesentia disceptandum esset:

quomodo cum aliquot ejusmodi Romanorum Pontificum privatis lapsibus & erratis conciliari nostra doctrina possit, juxta quam Romanos Pontifices a Deo in Ecclesia positos fuisse defendimus totius religionis & fidei firmum & immobile fundamentum. Sed hanc difficultatem sub ipsum statim libri sequentis initium commodius amovebimus.

FINIS LIBRI QUARTI.

LIBER QUARTUS

QUO

DEFENSIONIS

LIBER DECIMUSQUINTUS

Expenditur & confutatur.

HUic Libro, cujus modo examen & confutationem aggredimur, hoc ſtatuit Meldenſis Epiſcopus argumentum: *Probatur, convenire cum Declaratione Gallicana haec: Quod Romana Sedes fideſque nunquam defectura ſit; Et quod prima Sedes non judicetur a quoquam*. Probat autem haec duo Illuſtriſſimus Adverſarius, ut poteſt; eorum interpretationem proprio ſyſtemati accommodans, eaque magis praejudicatae opinioni & ὑποθέσει ſervire cogens, quam ad Patrum doctrinam, & Eccleſiae ac traditionis ſenſum ac ſpiritum

 exi-

exigens. Nos ergo non aliquam horumce communium Effatorum, quibus maxime nostra sententia nititur, ex nobis interpretationem comminiscemur: sed eam tuebimur, quam Scripturae, veterum Patrum, Conciliorum atque Pontificum verba, eorumque obvius ac nativus sensus, vis ac potestas exigunt: gratisque illis adfictos ab Adversario sensus, nec non additas pariterque gratis excogitatas limitationes & exceptiones repellemus.

CAPUT PRIMUM.

„ Fides Petri quid sit: Verba Petri, *Tu es Christus*; & Christi, *Tu es Petrus &c.* Petri „ fides Ecclesiae fundamentum: ad „ locum Matth. XVI. ℣. 16. „ & sequenti.

Non utique inficias imus, aliquot laudari posse veterum Patrum testimonia, quibus in his Christi Domini verbis: *Tu es Petrus, & super hanc petram &c.* Petri fides, petra & fundamentum est, cui suam Christus inaedificarit Ecclesiam. Neque omnino hanc Christi verborum interpretationem rejicimus, imo & aliquo sensu probamus. At ferre non possumus, tum quod Cl. Adversarius hanc proferat veluti primariam, & maxime propriam sacroque textui congruentem; tum etiam quod de illa haec quae sequuntur tam fidenter obtrudat: Laudatis enim S. Leonis verbis, quibus illa quodammodo insinuatur: *Super hanc fortitudinem aeternum exstruam templum; & Ecclesiae meae caelo inferenda sublimitas in hujus fidei firmitate consurget*; statim Bossuetius adjungit: „ Haec idem

„ idem Pontifex passim inculcat; haec omnes uno ore
„ Romani Pontifices; haec denique Patres omnes; ut in
„ re clara & confessa plures locos congerere supervaca-
„ neum sit. Omnino fixum illud est & immotum. Cum
„ Ecclesia Catholica aedificio comparetur, eam quam Pe-
„ trus confessus est fidem, aeterni aedificii aeternum fun-
„ damentum esse.

Haec ita generatim & absolute pronuntiata admittere ac probare non possumus, sed cum iis tantum limitationibus, quas celebriores controversiarum & sacrorum dogmatum Tractatores adjungunt: de quibus haec subtilissime disserit doctissimus Cardinalis Perronius (*a*): Quum enim Magnae Britanniae Rex in sua Responsione dixisset:
„ Car elle (*l'Eglise Catholique*) sera tousjours, & les
„ portes des Enfers ne prevaudront jamais contre elle,
„ qui est fondée en Christ la vraye Pierre, & en la foy de
„ Pierre & des autres Apostres: *haec ipsi laudatus Cardinalis reposuit*: „ Ce que tantost les Peres exposent ces
„ paroles, *Sur ceste Pierre i' edifieray mon Eglise*, de la
„ foy de S. Pierre, & disent, que l'Eglise a esté fondée
„ sur la confession de Pierre: Et ce que tantost il les ex-
„ posent de la personne de Pierre, & disent que l'Eglise
„ a esté fondée sur la personne de Pierre; ne sont point
„ expositions contraires, & exclusives l'une de l'autre,
„ mais conjointes & inclusives l'une de l'autre. Car ils
„ entendent que l'Eglise, pour parler le langage de l'E-
„ chole est fondée causalement sur la confession de Pier-
„ re; & formellement, sur le ministere de la personne de
„ Pierre, c'est a dire, que la confession de Pierre a esté la
cau-

(*a*) Repliq. a la Respons. du Roy de la Grand Bretagne liv. prim. Chap. LVI.

„ cause pour la quelle Christ l'a choisi, a fin de le consti-
„ tuer fondement du ministere de son Eglise. *Quod ille pluribus eleganterque declarat; tum vero subjungit*:
„ Mais la difference de ces deux expositions est, que l'une
„ est immediate, & l'autre mediate: l'une directe, & l'au-
„ tre collaterale: l'une litterale, & l'autre morale: l'une
„ originale & perpetuelle, & l'autre accessoire & tempo-
„ relle: l'une consignée dés le commencement, & l'autre
„ introduitte par occasion. Car avant que les Ariens se
„ fussent élevez, c'est a dire, avant le siecle de Constan-
„ tin, & du premier Concile de Nicée, l'interpretation
„ qui avoit cours en l'Eglise, estoit celle, non de la con-
„ fession de Pierre, mais de la personne de Pierre. Quod ille probat praeclaris ac luculentis Tertulliani, Origenis & Cypriani Martyris testimoniis inferius describendis: pergitque suam hanc observationem sequentibus verbis exponere: „ Mais depuis l'advenement de Constantin,
„ comme les Ariens se furent élevez contre la Divinité
„ de Christ; les Peres ne trouvant point de passage en
„ l'Ecriture plus exprés pour leur prouver que Jesus-
„ Christ estoit Fils de Dieu, non par adoption, mais par
„ nature, que ceste confession de S. Pierre, *Tu es Christ*
„ *le Fils de Dieu vivant* .... eurent soin d'exalter le plus
„ qu'il leur fut possible la dignité de ceste confession.
„ Et pour ce que en faveur d'elle & a cause d'elle S. Pierre
„ avoit esté constitué fondement de l'Eglise, se licentie-
„ rent de l'appeller elle mesme par metonymie, c'est à
„ dire, par translation du nom de l'effect à la cause, le
„ fondement de l'Eglise, a fin d'avoir d'autant plus de su-
„ jet de declamer contre ceux qui la destruisoient, en leur
„ reprochant qu'ils ruinoient le fondement de l'Eglise,

c'est

„ c'est à dire, la confession en faveur de la quelle & à cau-
„ se de la quelle celuy qui l'avoit faicte, avoit esté con-
„ stitué fondement de l'Eglise. Mais neantmoins pour
„ monstrer qu'ils n'entendoient pas en ce faisant, exclure
„ la personne de Pierre d'estre le fondement formel de
„ l'Eglise: ce que les mesmes Peres avoient dit en un lieu
„ de la confession de Pierre comme fondement de l'E-
„ glise causalement; ils le disoient en l'autre, voire bien
„ souvent au mesme lieu, de la personne de Pierre, come
„ fondement de l'Eglise formellement. Laudatque in hanc rem plura SS. Hilarii, Johannis Chrysostomi, & Cyrilli Alexand. testimonia quae pariter inferius exhibebimus. Haec celeberrimus Cardinalis: quae fere Latina fecit, adoptavitque Natalis Alexander (*a*): apud quem ea legere poterunt si qui Gallica non intelligunt. Ex quibus perspicue demonstratur, Illustrissimum Adversarium haud jure jactasse, omnes uno ore Romanos Pontifices & Patres omnes in iis, de quibus nunc agimus, Christi verbis, *Petrae* nomine, supra quam veluti firmum & immobile fundamentum suam exstruxerit Christus Ecclesiam, Petri fidem seu confessionem intellexisse: neque hanc merito proposuisse veluti primariam, & maxime aptam & idoneam eorumdem verborum expositionem. Quum illa interpretatio, quae laudata verba ad Petri personam refert, quemadmodum post Cardinalem Perronium docet laudatus Nat. Alex., immediata sit; haec vero, quam Bossuetius depraedicat, mediata: illa primitiva & perpetua; haec adventitia & temporanea: illa ab initio Ecclesiae quatuor saeculorum serie sola tradita; haec vero data occasione prolata; ut nimirum Ariani dogmatis pernicies, quo ipsum Ec-

(*a*) Differt. IV. in Hist. Eccles. saec. I. §. III.

Ecclesiae fundamentum concutitur, eo textu demonstraretur; quum ante Arianae haereseos exortum altera solum expositio vigeret.

Sunt alia in hoc Capite Meldensis Episcopi verba non utique sine animadversione praetermittenda; haec nimirum: „ Atque hîc (*in eo scilicet Evangelii loco*) duo „ quidem (*Christus*) confirmavit.... Alterum, quoties „ Successores Petri communem Ecclesiarum fidem, ex „ communi traditione, pro officio promerent, eorum de- „ cretum, praedicationem, fidem, fore Ecclesiae funda- „ mentum. Quod quidem verum est. At quemadmodum non modo Petri fides, verum & ipse Petrus; ita non modo fides, quam Petri successores ex officio promant, verum & ipsi ejus successores pro Ecclesiae fundamento ab ipsa Christianae Religionis origine habiti sunt, quod & ipse Illustrissimus Adversarius sequenti Capite profitetur. Neque tamen, ut deinceps videbimus, ideo habent ut Ecclesiae fundamenta dicantur, quoniam communem Ecclesiae fidem ex communi Ecclesiae traditione quum ex officio promunt, firma & immota sunt aut esse debent eorum decreta: sed contra, quoniam ipsi firma & immota sunt Ecclesiae fundamenta, ideo in exponenda communi Ecclesiae fide, nutare & vacillare non possunt.

CA-

CAPUT II.

„ Ipse Petrus & Petri successores propter injun-
„ ctum officium praedicandae & asserendae
„ fidei, Ecclesiae fundamentum: Huic
„ officio merito adjunctae claves.

ET ipse ergo Illustrissimus Adversarius agnoscit, quod & „ ipse Petrus, ejusque successor Romanus Pon-
„ tifex, tanto in aedificio fundamenti loco est: Ut qui
„ ex commisso munere, Ecclesiastici regiminis Princeps,
„ praecipuique ac fundamentalis officii, praedicandae
„ scilicet & asserendae fidei, caput executorque sit. Haec adeo ex constanti veterum Patrum, & ipsorum Romanorum Pontificum, & Conciliorum traditione clara & perspicua sunt; ut de his nulla esse inter Catholicos disputatio possit. Sed an inde jure ac merito conficiatur, Romanos Pontifices, quum injuncto praedicandae adserendaeque fidei officio funguntur, ab errandi periculo tutos esse & immunes; id vero est, de quo invicem digladiamur. Subjungit enim Bossuetius, „quod ea ex re si quis sequi
„ putat, Romanum Pontificem commissi officii gratia
„ fundamento comparatum, ideo in exponenda fide esse
„ infallibilem, fallitur: Aliud enim est, ut ei aliquid offi-
„ cii injungatur: Aliud, ut illud procul omni dubio prae-
„ stiturum esse constet. Nos ergo qui utrumque tuemur, judice Bossuetio, fallimur: Ut vero nobis videtur, ipse qui alterum negat, in eo apertissime falsus est. In hac ergo sententiarum conflictione ad veteres Patres, & Concilia, & ipsos quoque Romanos Pontifices provocamus.

ARTICULUS PRIMUS.

Ex ipso textu Evangelico, & constanti Patrum traditione probatur, Christum non modo Ecclesiae, verum & Romano Pontifici; imo huic prius & immediatius, quàm illi, aeternae stabilitatis vim & promissionem adjecisse.

„ Atque ut officium, *inquit Meldensis Episcopus*, „ quemadmodum oportet, ab ipso effectu secer„ namus, advertendum superest, cui rei Christus aeter„ nae stabilitatis promissionem adjecerit: An ipsi Pontifi„ ci? an vero Ecclesiae? Recte: inde enim tantae controversiae judicium maxime pendet. Respondet: „ Eccle„ siae certe, ut verba declarant: „ *Et portae*, inquit, „ *inferi non praevalebunt adversus eam*; Ecclesiam sci„ licet, ut & verborum docet ipsa connexio, & Leo at„ que alii Patres luculentissime profitentur. At nos nequaquam negamus Ecclesiae Catholicae aeternae stabilitatis promissionem adjectam. Quis enim hoc Catholicorum inficias iverit? Sed quod Ecclesiae aeterna stabilitas promissa sit; inde profecto non sequitur, quod ea promissio ad Romanum Pontificem non attingat. Imo & verborum ipsa connexio, & Leo atque alii Patres, & fundamenti atque aedificii analogia, omnino suadent, ut qui promisit aedificium fore in aeternum stabile, is perinde promisisse credatur, fore & illius aedificii inconcussum & stabile fundamentum.

Id, inquam, imprimis suadet Evangelicorum verborum ipsa connexio. Quis enim non videat, Simonem Johan-

hannis filium propter fidei firmitatem Petrae seu Petri nuncupatione fuisse a Christo donatum? Porro ideo super hanc petram aedificatum iri Ecclesiam, ne tantum & in aeternum mansurum aedificium super arenam & molle lutum exstrueretur. Denique portas inferi nunquam adversus Ecclesiam praevalituras, quod super firmissimam petram exstruenda esset. Prorsus huc faciunt quae ipse Christus alibi docet (a) de Viro sapiente, *qui aedificavit domum suam supra petram*. Nam *& descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam; & non cecidit*. Quid ita? *Fundata enim erat supra petram*. At contra de Viro stulto ejusque domo observat, quod in eam ventis, imbribus & fluminibus irruentibus, cecidit: quoniam super arenam fuerat aedificata. Christus ergo volens Ecclesiam suam nullis unquam inferorum insultibus ac turbinibus concuti, tanquam sapiens architectus fundamentum posuit stabile & inconcussum, Petrum scilicet, ejusque in hoc ipso Ecclesiam sustinendi munere Successores. Haec est ergo horumce verborum plana & nativa connexio: Super te, quoniam firmissima petra es, meam aedificabo Ecclesiam; quae idcirco nullis unquam inferorum conatibus evertetur. Cujusmodi verborum sensus atque connexio omnino postulat, ut aeternae stabilitatis vis atque promissio non modo ad Ecclesiam, ut Adversarii contendunt, verum & ad Petrum, imo & ad ejus Successores Romanos Pontifices referatur.

Haec non ex nostro sensu dicimus, sed veterum Patrum & Conciliorum, ipsorumque Romanorum Pontificum constanti traditione & auctoritate probamus: ex quorum videlicet testimoniis haec summa conficitur: 1. Apo-

(a) Matth. VII. ℣. 24. & seqq.

stolorum Principem Petri seu petrae appellatione donatum propter ipsius in profitenda & adserenda fide immobilem firmitatem. 2. Propter hanc ejus in praedicanda retinendaque fide indeficientiam fuisse super illum velut inconcussum & stabile fundamentum Ecclesiam aedificatam. 3. Ideo inferi portas seu vires nunquam adversus Ecclesiam praevalituras, quoniam ipsius fundamentum in hac firmissima petra positum est. 4. Haec omnia non ad solam Petri personam, verum & ad ejus in Sede Apostolica Successores Sedemque ipsam Apostolicam pertinere: perinde atque Christus Petrum, & omnium Romanorum Pontificum seriem, velut unam personam respexerit & adloquutus sit; ut quae tunc Petro dicta & promissa sunt, eadem ejus successoribus dicta & promissa credantur. Jam ergo aliquot ejusmodi veterum Patrum testimonia promamus, quibus haec omnia diserte adstruuntur, undeque eadem sponte fluere ac manare videntur.

Et quidem priora duo quae posuimus ex iis imprimis Patrum testimoniis probantur, quorum alii Petrae nomine, supra quam Christus aedificavit Ecclesiam, Petri fidem, alii vero Petri personam intelligunt: quum duo haec interpretamenta, ut Cardinalis Perronius, Nat. Alex. aliique demonstrant, minime pugnent, sed facile concilientur; ut nimirum solida Petri fides ipsi divinitus inspirata, caussa fuerit, cur & ipse Petrae seu Petri nomine donaretur, & super ipsum veluti solidissimam petram & immobile fundamentum Ecclesiae aedificatio consurgeret. Itaque tum ipse Petrus propter fidei ipsi divinitus inspiratae soliditatem; tum etiam fidei Petro inspiratae soliditas dici quodammodo possunt hujusce divini operis fundamentum: haec enim, ut verbis ex schola depromtis utar,

illius

illius veluti forma est. Quemadmodum & in materialibus aedificiis perinde est, seu quis solidam petram, seu petrae soliditatem domus aut templi fundamentum appellet: neutrum enim seorsim spectatur; sed durissimi saxi soliditas formae instar est & ratio, cur solidum saxum fundamenti loco ponatur. Sic ergo & Patribus perinde fuit, seu Petri solidissimam fidem, seu Petrum ipsum propter fidei soliditatem Ecclesiae fundamentum praedicarent. Non enim, ut & Nat. Alex. observatum est, Petri fidem & confessionem solam & seorsim spectabant, sed prout ab ipso Petro edita est, suumque in eum meritum & firmitatem refudit. Haec libet singillatim aliquot Patrum testimoniis confirmare. Ac primo & secundo loco ea proferam, quibus absolute vel Petrus ipse, vel Petri fides Ecclesiae fundamenta dicuntur.

§. I.

Ecclesia super Petrum aedificata.

Tertullianus lib. de Praescript. capite XXII. *Latuit aliquid Petrum aedificandae Ecclesiae petram dictum?* Et lib. de Monogamia cap. VII. *Per Ecclesiam, quae super illum* (Petrum) *aedificata &c.*

Origenes in cap. XVII. Matth. *Per promissionem meruit fieri Ecclesiae fundamentum*. Et apud Eusebium libro VI. Hist. cap. XIX. *Petrus, super quem Christi Ecclesia, contra quam inferorum portae non praevalebunt, aedificata est.*

S. Cyprianus epist. LXXIII. ad Jubajanum: *Nam Petro primum Dominus, super quem aedificavit Ecclesiam*

siam, potestatem istam dedit &c. Et rursum: *Quo venturus est.... an ad Ecclesiam, quae una est, & super Petrum, qui & claves ejus accepit, Domini voce fundata est?*

Firmilianus in Epist. ad Cyprianum: *Nec permanet in fundamento unius Ecclesiae, quae semel a Christo supra petram solidata est; hinc intelligi potest, quod soli Petro Christus dixerit:* „ Quaecumque ligaveris super terram &c.

Plura congeri possent, verum haec interim de hac re Patrum testimonia sufficiant; ex quibus perspicuum est Card. Perronio merito animadversum, hanc primigeniam esse illorum Christi verborum expositionem; sequentem vero fuisse posterius excogitatam: quum Launojus, qui singulos Patres huic suffragantes diligentissime recensuit (*a*), ab Hilario incipiat, quo longe vetustior Tertullianus fuit; & integro saeculo post Origenis, Cypriani, & Firmiliani exitum floruit.

§. II.

Petri fides seu fidei confessio Ecclesiae fundamentum.

ITa S. Hilarius lib. VI. de Trinitate: *Super hanc igitur confessionis petram Ecclesiae aedificatio est.* Et infra: *Haec fides Ecclesiae est fundamentum: per hanc fidem infirmae adversus eam sunt portae inferorum.*

Ita Sanctus Ambrosius lib. VI. in Lucam cap. IX. *Fundamentum Ecclesiae fides est.*

Ita S. Johannes Chrysostomus Hom. LV. in Matth.

„ Et

(*a*) Part. V. Epist. ad Guillelm. Voëllum.

„ Et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam; *id est, fidem & confessionem.*

Ita Sanctus Cyrillus Alex. lib. IV. in Isaiam Orat. II. „ Tu es Petrus; & super hanc petram aedificabo Eccle-„ siam meam: *petram opinor vocans immotam fidem discipuli*. Et lib. IV. de Trinitate. *Petram, opinor, nihil aliud, quam inconcussam & firmissimam fidem vocans, supra quam etiam citra casus periculum formata est & fundata Christi Ecclesia.* Qui plura cupit, adeat laudatam Launoii epistolam, in qua plurima occurrit ejusmodi testimoniorum congeries.

§. III.

Plures ex iis Patribus, qui docent, Ecclesiam super Petri fidem & confessionem aedificatam; docent etiam aedificatam fuisse supra Petrum.

ITa omnes Patres quos §. superiore laudavi. S. Hilarius in Psalm. CXXXI. num. 4. *Cui* (Petro) *superius claves regni caelorum dederat, super quem Ecclesiam aedificaturus erat.* Et paullo post eumdem Petrum vocat *primum Filii Dei confessorem, Ecclesiae fundamentum &c.*

S. Ambrosius apud S. Augustinum lib. I. Retract. capite XXI. *Dixi in quodam loco de Apostolo Petro, quod in eo tanquam in petra fundata sit Ecclesia: qui sensus etiam cantatur ore multorum in versibus beatissimi Ambrosii ubi de Gallo Gallinaceo:*

„ Hoc ipsa petra Ecclesiae
„ Canente culpam diluit.

Sanctus Johannes Chrysostomus hom. II. de Poenit. in Psalm.

Psalm. L. *Columna illa Ecclesiae, illa fidei basis, illud Apostolici chori caput, Petrus, annon semel, & iterum; & tertio Dominum abjuravit?*

S. Cyrillus Alex. lib. II. super Johan. cap. XII. *Nec Simon fore jam nomen sibi, sed Petrus, praedicit; vocabulo ipso commode significans, quod in eo tanquam in petra lapideque firmissimo suam esset aedificaturus Ecclesiam.*

Ita etiam S. Leo in locis infra referendis utramque simul interpretationem complexus est. Quare oportet, ipsorum quoque Patrum opinione, eas invicem non opponi, ne turpissimam contradictionis maculam tantis nominibus adspergamus.

§. IV.

Petrus propter fidei firmitatem petrae appellatione donatus est.

ITa S. Ambrosius lib. VI. in Lucam cap. IX. *Etiam discipulo hujus vocabuli gratiam non negavit, ut ipse sit Petrus, qui de petra habeat soliditatem constantiae, fidei firmitatem.*

Ita S. Leo pluribus in locis. Sermone III. de Anniversario Adsumtionis suae ad Pontificatum: „ *Quia*, Tu es Petrus; *idest, quum ego sim inviolabilis petra: ego lapis angularis, qui facio utraque unum: ego fundamentum, praeter quod nemo potest aliud ponere: tamen tu quoque petra es, qui mea virtute solidaris; ut quae mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia ..... & Ecclesiae meae caelo inferenda sublimitas*

in

in hujus fidei firmitate consurget. Petrus itaque petra dictus propter fidei firmitatem, seu propter firmam & alacrem confessionem, quam virtute divina solidatus & adflatus emisit. Similia praedicat & inculcat Serm. II. in eadem sollennitate, Serm. de Transfiguratione, & Serm. II. de Nat. Apostolorum Petri & Pauli.

Ita S. Prosper, seu quisquis alius auctor librorum de Vocat. Gent. lib. II. cap. XXVIII. *Quis ergo ambigat, quis ignoret, hanc fortissimam petram, quae ab illa principali petra communionem & virtutis sumsit & nominis, hoc &c.*

Ita Eucherius Lugdunensis Episcopus, seu quivis alius, hom. de Nat. S. Petri: *Tu dicis, & verum dicis, quia ego sum Christus Filius Dei vivi*: Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, *fide fortior, & doctrina stabilior*: *Nisi enim in hoc nomine fortitudinem & stabilitatem Christus intellexisset; quare ea quae sequuntur, protinus addidisset dicens*: „ Et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam?

Ita Hincmarus Remensis Archiepiscopus Opusculo XXXIII. contra Hincmarum Laudunensem cap. V. *Cui* (Petro) *ob robur solidissimae fidei Christus petra a se nomen indidit, dicens*: „ Tu es Petrus &c.

Odo Cluniacensis Abbas Serm. de Cath. S. Petri paullo ante descripta S. Leonis verba sua fecit.

§. V.

Petrus propter eamdem fidei firmitatem Ecclesiae Catholicae firmum & immobile fundamentum.

ID Origenes haud obscure significat, quum hom. V. in Exodum, Petrum vocat *magnum Ecclesiae fundamentum, & petram solidissimam, super quam Christus fundavit Ecclesiam*: quae clarius & luculentius explicat in caput XVII. Matthaei, ubi observat, quod Petrus *de veritate dicebat*: Tu es Christus filius Dei vivi: ac subjungit: *In quo* (hoc est, in qua seu propter quam veritatis professionem) *& beatificatus est, & per promissionem meruit fieri Ecclesiae fundamentum.*

Concinit S. Hilarius in Matth. cap. XVI. *Et dignum plane confessio Petri praemium consecuta est, quia Dei filium in homine vidisset .... O in nuncupatione novi nominis felix Ecclesiae fundamentum, dignaque aedificatione illius petra &c.*

S. Basilius in cap. II. Isaiae: *Illico per hanc vocem, Petrus, intelligimus Jonae filium .... qui quoniam fide praestabat, Ecclesiae aedificationem in seipsum recepit.*

S. Gregorius Nazianzenus Orat. XXVI. *Vides quemadmodum ex Christi discipulis, magnis utique omnibus & excelsis, atque electione dignis, hic petra vocetur, atque Ecclesiae fundamenta in fidem suam accipiat.*

Praeclarius ac luculentius S. Epiphanius haeresi LIX. *Princeps Apostolorum Petrus, qui quidem solidae petrae instar nobis exstitit; cui velut fundamento Domini fides innititur, supra quam Ecclesia modis omnibus exstructa est*:

est: imprimis quidem quod Christum Dei vivi filium esse confessus est; idque vicissim audiit; supra hanc solidae fidei petram aedificabo Ecclesiam meam.

S. Hieronymus in cap. XVI. Matthaei: *Simoni, qui credebat in petram Christum, Petri largitus est nomen, ac secundum metaphoram petrae recte dicitur ei: Aedificabo Ecclesiam meam super te.*

S. Leo Serm. de Transfiguratione: *Tantumque in hac fidei sublimitate complacuit, ut beatitudinis felicitate donatus, sacram inviolabilis petrae acciperet firmitatem, supra quam fundata Ecclesia portis inferi & mortis legibus praevaleret.*

S. Petrus Chrysologus Serm. LIII. de S. Stephano: *Petrus a petra nomen adeptus est, quia primus meruit Ecclesiam fidei firmitate fundare.*

§. VI.

Fides Petri non absolute ac seorsim spectata, sed ut a Petro edita, Ecclesiae fundamentum

ID constat ex omnibus Patrum testimoniis, quae duobus praecedentibus §§. exhibuimus. Si enim solus Petrus propter fidei firmitatem & alacrem confessionem obtinuit ut petra diceretur & fundamentum esset Ecclesiae; manifestum est, quod fidem Petri non absolute & seorsim spectatam, sed ut a Petro editam, Ecclesiae fundamentum in iis locis dixerunt. Praeclarius autem & evidentius hunc sensum Hilarii, & Magni Leonis testimonia praeferunt. Quum enim S. Hilarius primum praemittit, quod *dignum plane confessio Petri praemium consecuta est*; ac postea

subjungit: *O in nuncupatione novi nominis felix Ecclesiae fundamentum &c.* quid aliud significat, quam quod non ipsa fides seorsim spectata, sed potius Petrus propter ipsam id obtinuit, ut petra diceretur & Ecclesiae fundamentum? Hunc sensum non minus evidenter exigit alius ejusdem S. Doctoris locus lib. VI. de Trinitate num. 36. *Super hanc igitur confessionis petram Ecclesiae aedificatio est*. Et rursus num. 37. *Haec fides Ecclesiae fundamentum est, per hanc fidem infirmae adversus eam sunt portae inferorum. Haec fides regni caelestis habet claves. Haec fides quae in terris solverit aut ligaverit, & ligata in caelis sunt & soluta*. Haec enim non absolute dicta esse de fide, sed ut ad Petrum singulari modo refertur, inde compertum est, quod haec eadem statim *beatae fidei suae confessione* Petrum *promeruisse* doceat. Et quum iterum inculcasset: *Haec revelatio Patris est, hoc Ecclesiae fundamentum, haec securitas aeternitatis est*; statim de Petro adjunxit: *Hinc regni caelorum habet claves; hinc terrena ejus judicia, judicia caelestia sunt*. Nec omnino omisit quod in aliis locis disertis verbis adfirmat, quod & hinc Petrus habet ut sit Ecclesiae fundamentum. „ Quid „ enim, inquit Cl. Cutantius (a), aliud sibi vult illud „ num. 20. *Post sacramenti confessionem beatus Simon „ aedificationi Ecclesiae subjacens, & claves regni cae- „ lestis accipiens*? Namque aedificationi Ecclesiae, qua „ ratione, quaeso, nisi ut fundamentum subjacet? Ergo quemadmodum fides non absolute, sed in Petro regni caelorum cum primatus praerogativa claves accepit: ita non absolute, sed in Petro, fundamentum Ecclesiae constituta est.

Sed

(a) Not. in Com. ad cap. XVI, Matth. num. 7.

Sed nihil disertius his S.Leonis verbis Serm.II. de natali Apostolorum Petri & Pauli, & Serm.III. in Anniv. adsumt. suae ad Pontific. Quia tu es Petrus; *id est, quum ego sim inviolabilis petra; ego lapis angularis, qui facio utraque unum; ego fundamentum, praeter quod nemo potest aliud ponere: tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, ut quae mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia*. Et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam &c. *super hanc, inquit, fortitudinem aeternum exstruam templum, & Ecclesiae meae caelo inferenda sublimitas in hujus fidei firmitate consurget. Hanc confessionem portae inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt*. Quum perinde habeat, seu Petrum dicat propter divinae virtutis consortium & fidei soliditatem id habere commune cum Christo, ut petra dicatur & Ecclesiae fundamentum: seu dicat Ecclesiae sublimitatem aeternumque templum, super hanc fortitudinem, & in hujus fidei firmitate consurgere; planum profecto & perspicuum est; fidem, Ecclesiae fundamentum a S. Leone praedicari, non absolute, sed propter eam, quam in Petro habuit peculiarem & immobilem firmitatem.

Eumdem sensum ea quoque testimonia manifeste praeferunt, quibus Ecclesia Romana aut Sedes Apostolica vel Petri Sedes praecipue dicitur in Petri confessione & fidei soliditate firma & immota consistere. Cur enim id unice ac singulariter de Ecclesia Romana aut Sede Apostolica vel Sede Petri diceretur, nisi Petri fides fideique confessio, ut ab ipso edita est, habita fuisset Ecclesiae Catholicae fundamentum? Haec vero testimonia Artic. seq. expendemus.

§. VII.

§. VII.

Verba illa : Et portae inferi non praevalebunt adversus eam ; *non modo ad Ecclesiam , verum & ad petram , supra quam Ecclesia est aedificata , referenda sunt* .

DOcet id claris conceptisque verbis Origenes in Caput XVI. Matthaei, verba illa exponens: *Tu es Petrus &c. non praevalebunt adversus eam* . Quaerit enim: *Quam autem* , Eam ? *An enim petram , super quam Christus aedificat Ecclesiam ; an Ecclesiam ? ambigua locutio est : an quasi unam eamdemque rem , Petram & Ecclesiam ? Hoc ego verum esse existimo ; nec enim adversus petram , super quam Christus aedificat Ecclesiam , nec adversus Ecclesiam portae inferi praevalebunt .... Quod si adversus aliquem inferi portae praevalebunt ; qui talis erit , neque petra fuerit , super quam Christus Ecclesiam aedificat ; nec Ecclesia a Christo super petram aedificata fuerit . Petra quippe serpenti inaccessa est , & fortior portis inferi sibi adversantibus , adeout propter robur illius , portae inferi adversus eam non praevaleant : Ecclesia vero tanquam Christi aedificium, qui sapienter* aedificavit domum suam super petram, *portarum inferi capax non est , praevalentium quidem adversus quemcumque hominem , qui extra petram & Ecclesiam fuerit , sed invalidarum adversus illam* . Porro frustra est quod Adversarii reponunt, haec Originem ad moralem sensum inflectere ; nec *petrae* nomine singularem Petri personam aut Romanum Pontificem intelligere, sed omnes justos . Nam sen-

ſenſus allegoricus ſeu moralis litteralem & hiſtoricum non evertit aut perturbat; ſed in eo potius fundatur, ad eumque ſeſe accommodare debet. Id ergo nobis ſatis ſuperque eſt, quod Origenis judicio verborum Chriſti ipſa connexio eorumque vis, & fundamenti atque aedificii analogia id exigant, ut verba illa; *Et portae inferi non praevalebunt adverſus eam*; non modo ad Eccleſiam, verum & ad petram, ſuper quam Eccleſia aedificata eſt, referantur; quaecumque illa ſit petra, ſupra quam Eccleſia aedificata eſſe dicatur. Quoniam in eam, quaecumque illa ſit, jure convenit quod ait Origenes, quod ſi adverſus illam portae inferi praevalerent, ſuper illam Chriſtus non aedificaret Eccleſiam; quod propter robur illius eſt, ut adverſus eam portae inferi non praevaleant; quod Eccleſia portarum inferi capax non eſt, quod eam Chriſtus ſapienter ſuper petram aedificavit. His autem ſi adjicias, quod & in hoc ipſum caput & in caput ſequens, tum etiam in aliis locis, ad haec Chriſti verba, & proprium ac litteralem eorum ſenſum reſpiciens, Petrum Origenes ſingulariter vocat Eccleſiae fundamentum & petram ſolidiſſimam, ſuper quam Chriſtus fundavit Eccleſiam; conſequens erit, ut ejus judicio verba haec; *Et portae inferi non praevalebunt adverſus eam*; non modo ad Eccleſiam, verum & ad Petrum referenda ſint; ac proinde quod & Chriſtus ſuper Petrum non aedificaſſet Eccleſiam, ſi poſſent adverſus illum portae inferi praevalere: quod propter robur illius eſt, quod adverſus Eccleſiam portae inferi non praevaleant: quod Eccleſia portarum inferi capax non eſt, quod eam Chriſtus ſapienter ſuper hanc petram, id eſt Petrum Petrique Sedem aedificavit.

Neque ab his admodum abludit S. Johannes Chryſo-

ſto-

ſtomus Homil. LV. in Matthaeum exponens haec eadem Christi verba: *Et portae inferi non praevalebunt adverſus eam*: ait enim: *Si vero adverſus Eccleſiam non praevalebunt, multo minus adverſus me praevalebunt*: Quae obſervatio perinde quadrat in eum, quem vice ſua Chriſtus Eccleſiae petram & fundamentum pronunciarat; ut ex ſequentibus Sancti Doctoris verbis haud obſcure colligitur: *Ego autem dabo tibi claves regni caelorum*. Obſervat enim, quod Chriſtus *ſe ipſum bis duabus pollicitationibus filium eſſe Dei revelat & oſtendit. Nam quae Deus concedere ſolus poteſt, peccatorum ſcilicet remiſſionem, & ut Eccleſia tot tantiſque fluctibus impetu irrumpentibus immobilis maneat: cujus caput & paſtor piſcator homo atque ignobilis, terrarum orbe reluctante, adamantis naturam firmitate ſuperet; haec, inquam, omnia quae ſolius Dei ſunt, ſe pollicetur daturum. Ita & Pater ad Jeremiam dicebat*: Sicut columnam ferream, & ſicut murum aeneum poſui te. *Sed ipſum quidem genti uni Pater, hunc autem univerſo terrarum orbi Chriſtus praepoſuit*. Ex his ergo verbis: *Et portae inferi &c.* non modo colligit Sanctus Doctor Eccleſiae medios inter fluctus & ſaeviſſimas tempeſtates immobilem firmitatem; verum etiam quod Petrum hominem ignobilem & piſcatorem totius orbis impreſſioni velut adamantem & columnam ferream Chriſtus objecerit. Nimirum aedificii firmitas, ut etiam Origeni animadverſum, ex fundamenti ſtabilitate, & membrorum vis ex capitis vigore pendent. Quod ſequentibus verbis Chryſoſtomus adhuc luculentius exponit: Subjungit enim, quod Filius Petro dedit, *ut quamvis homo eſſet mortalis, caeleſti tamen poteſtate polleret, & claves haberet regni caelorum*. Quodnam vero cae-

caelestis hujusce potestatis, qua mortalem hominem a Christo donatum fuisse praedicat, argumentum adfert? Hoc unum scilicet, quod *Ecclesiam per universum orbem amplificatam caelo etiam ipso validiorem Petrus monstravit*. „Transibunt, *inquit*, caelum & terra: verba „ autem mea non transibunt.

Collimant in eamdem verborum Christi interpretationem & haec S.Simplicii verba epistola IV. ad Zenonem Augustum: *Perstat enim in successoribus suis haec & eadem Apostolicae norma doctrinae, cui Dominus totius curam ovilis injunxit, cui se usque ad finem saeculi minime defuturum, cui portas inferi nunquam praevalituras esse promisit, cujus sententia, quae ligarentur in terris, solvi testatus est non posse nec in caelo*. Quae omnia relativa patet unam eamdemque personam, Petri videlicet Apostolorum Principis, designare.

Denique iis omnibus adjungi possent ea veterum Patrum testimonia, qui ex iisdem Christi verbis efficiunt, Petri Sedem Ecclesiae fundamentum esse nullis inferorum portis seu viribus concutiendum. Ea vero testimonia inferius subjiciemus. Interim vero ex praemissis in §§. superioribus, propositionibus eamdem colligimus veritatem.

Si enim, ut ostendimus, adversus Ecclesiam portae inferi praevalere non possunt, consequens est, ut nec praevalere possint adversus eam petram, super quam Ecclesiae fundamenta locata sunt, seu potius quae ipsum est Ecclesiae fundamentum. Id quod conceptis verbis docet Origenes, ceteri autem PP. pro certo habent, atque ii maxime, qui ut super firmius & immotius fundamentum, quam vel ipsa Ecclesia sit, eam exstructam esse demonstrent, *petrae* nomine Christum ipsum intelligunt. Id etiam ii

omnes Patres certum & exploratum habent, qui fidem ipsam & confessionem Divinitatis Christi Ecclesiae aedificio fundamenti loco substernunt, indeque docent fidem ipsam transferri & labefactari non posse. Quin S. Hilarius lib. VI. de Trinit. num. 37. ex eo quod haec fides Ecclesiae sit fundamentum, colligit, quod propter eam adversus Ecclesiam portae inferi praevalere non possunt: *Haec fides*, inquit, *Ecclesiae fundamentum est: per hanc fidem infirmae adversus eam sunt portae inferorum*. Si autem propter eam adversus Ecclesiam portae inferi praevalere non possunt, multo minus adversus eam. In id ergo Patres omnes consentiunt, ut fundamentum Ecclesiae constituant aliquid, quod non minus quam ipsum aedificium, firmum & immobile sit, quod aedificii firmitas in fundamenti firmitate consistat. Hinc S. Leo superius laudatus: *Super hanc fortitudinem aeternum exstruam templum, & Ecclesiae caelo inferenda sublimitas in hujus fidei firmitate consurget*. Atqui iidem Patres, ut jam ostendimus, aut Petrum ipsum propter fidei ipsi divinitus inspiratae firmitatem; aut, quod in idem recidit, fidem non absolute spectatam, sed ut a Petro editam, suumque in eum meritum ac firmitatem refudit, Ecclesiae fundamentum esse docuerunt. Id speciatim Hilario & Leoni traditum demonstravimus: ergo ex eorum aliorumque Patrum sententia, ea petra, quae Petrus est, adversus inferi portas invicta est, imo propter hanc petram infirmae, ut Hilarius ait, adversus Ecclesiam sunt inferorum portae.

Superest ut illud, quod supra postremo loco positum est, demonstremus; nimirum haec omnia, quae hactenus de Petro diximus, aeque in Romanum Pontificem, seu Romanam Ecclesiam, vel Sedem Apostolicam convenire.

Nam-

Namque hisce nominibus in praesentia indiscriminatim utimur. Sed huic argumento pertractando propter rerum copiam & ubertatem specialem articulum destinamus.

ARTICULUS II.

Quae superiori Articulo de Apostolorum Principe dicta sunt, omnia in Romanum Pontificem convenire, Pontificum, Conciliorum, & Patrum traditione probatur.

MAximi ad praesentem controversiam momenti sunt, de quibus in praesenti Articulo dicere aggredimur. Ea vero ad haec tria capita revocamus.

Primum est: Recensita in articulo superiori Petri privilegia ad Sedem Apostolicam, ejusque in eadem Sede successores transierunt.

Secundum est: Ex iis privilegiis jure colligitur, Ecclesiae Catholicae fidem ex Romani Pontificis vel Sedis Apostolicae doctrina & auctoritate pendere.

Tertium est: Verba illa: *Et portae inferi &c.* non modo ad Ecclesiam universalem, aut Petrum solum; verum & ad Sedem Petri ejusque successores referenda sunt.

§. I.

Petri privilegia, atque imprimis istud, quod sit non modo Ecclesiae, verum & fidei Catholicae petra, columna & immobile fundamentum, ad Petri Sedem, ejusque in ea successores transierunt.

NEgat hanc Thesim disertis rotundisque verbis Turnelius (*a*): „ Esto, *inquit*, S. Petrus firma fuerit columna fidei, & inconcussum Ecclesiae fundamentum, (ministeriale nempe ac secundarium) non tamen personales illas suas praerogativas, excepto primatu, ad suos successores Romanos Pontifices transmisit. *Et antea dixerat*: „ Demus etiam petrae nomen recte ipsi (*Petro*) congruere, ob firmitatem, & constantiam fidei ipsius, pro qua Christus oravit ut non deficeret: (quamquam in textu originali & primigenio *Petrus* & *petra* idem plane est; atque sensus verborum Christi iste est: Tu es Petrus, & super te Petrum aedificabo Ecclesiam meam) attamen firmitatem illam ac constantiam Petri in fide retinenda, plane in ipso personalem fuisse, nec ad ipsius successores Romanos Pontifices transfundi, jam probavimus. Quare ad argumentum Bellarmini; ex nomine petrae, quo constantia & firmitas fidei Petri designata est, inerrantiam in definiendis fidei controversiis Romano Pontifici vindicantis; laudatus Theologus *in forma*, ut ait, ita respondet: „ Petrus a Christo per mutationem nominis dicitur petra, ob firmam & indeficientem ipsius fidem personalem ad ejus suc-

(*a*) De Ecclef. quaest. V. art. III.

„ successores non transmittendam, concedo: ad succes-
„ sores transmittendam, nego.

Nos autem superiori articulo demonstravimus, non modo Petrum propter fidei immobilem firmitatem Petri vel petrae fuisse nuncupatione donatum; verum ob hanc ipsam infractam invictamque fidei soliditatem, constitutum a Deo fuisse Ecclesiae Catholicae firmum & immobile fundamentum. Inde autem consequens est, ejusmodi privilegium; nimirum ut ejus fides indeficiens sit & inconcussa; personale in Petro non fuisse, sed per ipsum ad ejus Successores Sedemque Apostolicam transiisse in eis jugiter retinendum. Nam aeterni aedificii immotum sit oportet & inconcussum fundamentum; ac propterea quemadmodum post Petrum ipsius in Sede Apostolica Successores hujusce aeterni aedificii, quod est Ecclesia Catholica, fundamentum & columnae sunt; ita necesse est, firmitatem illam & constantiam Petri in fide praedicanda & adserenda, ob quam Petrus & petra fidei dictus est, personalem in ipso non fuisse, sed ad Romanos Pontifices velut perennem haereditatem transmitti, indivulseque Sedi Apostolicae cohaerere. Ne id vero ex nostro sensu merisque nixi conjecturis adfirmare videamur, Patrum hac de re Conciliorumque testimonia proferemus: ex quibus compertum & exploratum habemus, Pontifices Romanos Sedemque Apostolicam, perinde ac Petrum, non modo Ecclesiae, verum & fidei Catholicae sacrorumque dogmatum petram esse, columnam & fundamentum. Quid porro inde consequens sit, §§. seqq. expendemus, iisdemque Auctoribus demonstrabimus.

Primum autem ad id, quod in praesentia contendimus, adstruendum, haud minimi momenti sunt notissi-

ma illa S. Hieronymi verba ſcribentis ad Damaſum (*a*): *Ego nullum praevium niſi Chriſtum ſequens, Beatitudini tuae, id eſt Cathedrae Petri communione conſocior: ſuper illam petram aedificatam Eccleſiam ſcio*. Petitque ab hac petra, ut totius Orientis Epiſcopis ac Theologis de uſu vocis ὑπόστασις digladiantibus, eumque ſingulis ad ſuas adjungere partes conantibus, *ſive tacendarum ſive dicendarum hypoſtaſeon* certa ſibi & inconcuſſa *detur auctoritas ... Meletium reſpuo, ignoro Paulinum ... Decernite, ſi placet, obſecro, non timebo tres hypoſtaſes dicere*: quàmquam, ut ex tota epiſtola apparet, in alteram opinionem ejus vehementer animus propenderet.

Huc etiam faciunt illa S. Auguſtini verba in Pſalmo contra partem Donati:

> *Numerate Sacerdotes vel ab ipſa Sede Petri:*
> *Et in ordine illo Patrum, quis, cui ſucceſſit videte:*
> *Ipſa eſt Petra, quam non vincunt ſuperbae inferorum portae.*

Vincerent autem, ſi poſſent haereſes & profana dogmata hujus petrae firmitatem labefactare fideique frangere ſoliditatem.

Philippus Presbyter & Apoſtolicae Sedis in Synodo Epheſina Legatus ſententiae in Neſtorium Caeleſtini nomine Actione III. prolatae iſta praefatus eſt: *Nulli dubium, imo ſaeculis omnibus notum eſt, quod ſanctus beatiſſimuſque Petrus Apoſtolorum princeps & caput, fidei columna, & Eccleſiae Catholicae fundamentum a Domino noſtro Jeſu Chriſto Salvatore humani generis ac Redemtore claves regni accepit, ſolvendique ac ligandi peccata poteſtas ipſi data eſt: qui ad hoc uſque tempus & ſem-*

(*a*) Epiſt. XV. al. XIV. vel LVII.

ſemper in ſuis Succeſſoribus vivit, & judicium exercet. Hujus itaque ſecundum ordinem ſucceſſor & locum tenens ſanctus beatiſſimuſque Papa noſter Caeleſtinus &c. Quorſum, rogo, iſta Philippus praefatus eſt, niſi ut aperte ſignificaret, Petrum ejuſque Succeſſores accipiendos non eſſe niſi ut unam Petri perſonam, (quod & infra capite V. ipſi Meldenſi Epiſcopo obſervatum eſt,) & eum, qui fidei columna & fundamentum eſt, in ſuis Succeſſoribus adhuc vivere, & judicium exercere; hos vero locum illius implere, qui fidei columna & Eccleſiae fundamentum eſt?

Reſpondet Turnelius ubi ſupra: „ Nihil eſſe in eo teſtimonio unde inferri neceſſario debeat, Pontifici Romano fidei indeficientis privilegium a Chriſto Domino conceſſum fuiſſe. Non ex eo, *ſubjungit*, quod S. Petrus dicatur *Apoſtolorum princeps & caput*: primatus enim praerogativam ſupra ceteros Epiſcopos hinc Romano Pontifici merito cum omnibus Catholicis aſſerimus.... Non ex eo quod S. Petrus dicatur *fidei columna, & Eccleſiae Catholicae fundamentum*. Namque.... eſto fuerit columna fidei, & inconcuſſum Eccleſiae fundamentum.... non tamen illas ſuas praerogativas, excepto primatu, ad ſuos Succeſſores Romanos Pontifices tranſmiſit. Sic ille pro arbitrio ſuo dividit quae Apoſtolicae Sedis Legatus, toto plaudente Concilio, conjunxit; & quamquam Philippus Petrum non modo velut Apoſtolorum principem & caput, verum etiam ut fidei columnam & Eccleſiae fundamentum, in ſuis adhuc Succeſſoribus viventem & judicium exercentem exhibeat, & ab univerſo Concilio ſpectari velit: heſternus homo tandem poſt tredecim ſaecula monet, corrigendam eſſe illam Romani

Pon-

Pontificatus ideam, quam suapte vi Apostolici Legati verba mentibus ingerunt: & Petrum quidem ut Apostolorum principem & caput in suis Successoribus adhuc vivere; idque ex Legati verbis merito colligi; at periisse, nec in Petri Successoribus vivere firmam illam fidei columnam & inconcussum Ecclesiae fundamentum, jubente Turnelio, sentiendum ac dicendum est. At Philippus aeque utrumque testatus est. Aut ergo utrumque, aut neutrum ex illius verbis colligi debet, ac proinde tantum testimonium Catholicis eripit ejusque vim labefactat, dum illud nobis eripere quoquo modo conatur. An porro hinc confici debeat, fidei indeficientis privilegium Petri Successoribus, quum Petri locum tenent, ejusque in Cathedra sedent, adserendum esse, §§. seqq. expendemus.

Eadem omnino vis est verborum, quae similiter Paschasinus S. Leonis in Concilio Chalcedonensi Legatus sententiae in Dioscorum latae Actione III. praemisit: *Unde sanctissimus & beatissimus Archiepiscopus magnae & senioris Romae Leo per nos & praesentem sanctam Synodum, una cum ter beatissimo & omni laude digno beato Petro Apostolo, qui est petra & crepido Catholicae Ecclesiae, & rectae fidei fundamentum, nudavit eum tam Episcopatus dignitate &c.* Quorsum & ista praefatio, nisi ut Patres intelligerent, neutiquam periisse, sed in Leone adhuc vivere, & judicium exercere petram illam & crepidinem Ecclesiae, rectaeque fidei fundamentum? Quod sane & ipsis Patribus persuasum erat, quum lecta Leonis Epistola ad Flavianum, in has statim voces eruperunt: *Petrus per Leonem loquutus est*; eique propterea ut incommutabili fidei regulae adhaeserunt. Nimirum in Leone audierant illum, qui rectae fidei fundamentum est. Paullo aliter

ea

ea Paschasini verba refert Leo ipse Epist.XCIV. ad Episcopos Galliae (*a*), unde etiam luculentius efficitur, eam Petri praerogativam & auctoritatem, qua petra fidei & Ecclesiae fundamentum est, non ei personalem fuisse, sed ad suos Successores Romanos Pontifices transiisse: *Unde sanctus ac beatissimus Papa caput universalis Ecclesiae Leo .... Petri Apostoli praeditus dignitate*. In quonam vero posita illa erat Petri dignitas, qua Legatus Leonem praeditum praedicabat? Eam Paschasinus sequentibus verbis describit: *Petri*, inquit, *Apostoli praeditus dignitate, qui Ecclesiae fundamen & petra fidei caelestis regni janitor nuncupatur, Episcopali eum dignitate nudavit &c.* Haec quum dicta sint ad conciliandam Leonis judicio auctoritatem; vis verborum omnino exigit, ut quae hoc loci Petro dignitas tribuitur, eadem omnino Leonem praeditum fuisse intelligamus; ut nimirum & ipse, perinde ac Petrus, cujus erat praeditus dignitate, fundamen Ecclesiae fuerit & petra fidei.

At longe uberius eorumdem verborum vim pluribus in locis suorum operum Leo exerit. Quid enim his luculentius, quae Serm. II. in die adsumt. suae ad Pontif. disertissimus Pontifex praedicavit? *Ipse tamen* (Christus) *dilecti gregis custodiam non reliquit: de cujus principali aeternoque praesidio etiam Apostolicae opis munimen accepimus, quod utique ab opere suo non vacat: & firmitas fundamenti, cui totius Ecclesiae superstruitur altitudo, nulla incumbentis sibi templi mole lassescit. Soliditas enim illius fidei, quae in Apostolorum principe est laudata, perpetua est: & sicut permanet quod in Christo Petrus credidit; ita permanet quod in Petro Christus instituit ....*

(*a*) Tom. IV. Conciliorum.

Manet ergo dispositio veritatis, & beatus Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans, Ecclesiae gubernacula non reliquit. Sic enim prae ceteris est ordinatus, ut dum petra dicitur, dum fundamentum pronunciatur... qualis ipsi cum Christo esset societas, per ipsa appellationum ejus mysteria nosceremus. Qui nunc plenius & potentius ea, quae sibi commissa sunt, peragit.... Si quid itaque a nobis recte agitur, recteque discernitur.... illius est operum atque meritorum, cujus in sede sua vivit potestas, & excellit auctoritas. Quid hoc quaeso aliud est quam apertissime praedicare, quod Petrus in suis Successoribus adhuc vivens, adhuc per eos, & in eis, sollicitudine, meritis, potestate, auctoritate, tanquam firmissima & solidissima petra Ecclesiae molem sustentat? sicut permanet, inquit, quod in Christo Petrus credidit; ita permanet quod in Petro Christus instituit: Quid vero in ipso Christus instituit? Id nimirum, ut dum petra dicitur, dum fundamentum pronunciatur, quaedam ipsi in hoc munere cum Christo esset societas, atque, ut alibi docet, quae Christo potestate sunt propria; ut scilicet petra sit fidei, & Ecclesiae immobile fundamentum; sint Petro participatione communia: Ergo si manet adhuc dispositio veritatis; si permanet quod in Petro Christus instituit, profecto adhuc Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans, incumbentis sibi templi molem, fidei perpetua soliditate sustentat, ac tamdiu sustinebit, quamdiu in ejus sede ipsius vivet potestas & excellet auctoritas.

Non ergo haec fuit in Petro singularis seu personalis praerogativa, quod firma fuit columna fidei, & inconcussum Ecclesiae fundamentum, sed hoc privilegium ad ejus Successores transmissum est, atque indivulse illius Sedi seu

Ca-

Cathedrae adhaeret. Quod non minus evidenter demonſtrant haec ejuſdem S. Pontificis verba epiſt. LXXXIX. ad Epiſcopos provinciae Viennenſis adverſus Hilarium Epiſcopum Arelatenſem cap. I. (*a*): *Hunc* (Petrum) *in conſortium individuae unitatis adſumtum, id quod ipſe erat voluit nominari dicendo*: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram aedificabo Eccleſiam meam; *ut aeterni aedificatio templi mirabili munere gratiae Dei in Petri ſoliditate conſiſteret: hac Eccleſiam ſuam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas poſſet appetere, nec portae contra illam inferi praevalerent*. Hanc autem Petri ſoliditatem, in qua aeterni aedificatio templi Dei ordinatione conſiſtit, immote ipſius Petri ſedi ejuſque Succeſſoribus adhaerere, quae mox ſubjungit verba demonſtrant: *Verum hanc petrae iſtius ſacratiſſimam firmitatem Deo, ut diximus, aedificante conſtructam, nimis impia vult praeſumtione violare, quiſquis ejus poteſtatem tentat infringere*. Utique Hilarius non aliquam Petri perſonalem praerogativam, & proprium ipſius ac ſingulare privilegium invadebat, ſed Leoni reſiſtebat, ejuſque Sedis jura violabat: qui tamen Leoni dicebatur petrae illius ſacratiſſimam firmitatem, ſuper quam aeterni aedificatio templi conſurgit, impetere ac violare: hoc igitur privilegium, haec inſignis praerogativa, ut firma eſſet & ſolida fidei petra, & inconcuſſum aeterni aedificii fundamentum, ad ſedem Petri Romanoſque Pontifices tranſmiſſum eſt. Et in Epiſtola ad ſecundam Synodum Epheſinam (*b*) Theodoſii Junioris fidem & pietatem laudat, quod excitatas per Eutychem in Oriente de religione graviſſimas controverſias componere

Tt 2 vo-

(*a*) Tom. IV. Conciliorum.
(*b*) 1. Par. Conc. Chalcedonen. cap. XIII.

volens, *hanc reverentiam divinis detulit institutis, ut ad sanctae dispositionis effectum, auctoritatem Apostolicae Sedis adhiberet; tanquam ab ipso beatissimo Petro cuperet declarari, quod in ejus fide laudatum sit*. Quae cum superioribus optime cohaerent, ex eisque lumen mutuantur: & hîc enim Petrus ipse Leoni dicitur velut adhuc in sua residens Sede, Evangelica dogmata suamque fidem interpretari. Cui concinunt illa S. Petri Chrysologi ad Eutychem (a): *Beatus Petrus, qui in propria sede & vivit & praesidet, praestat quaerentibus fidei veritatem*. Ideoque vesanum Haeresiarcham hortatur, *ut his, quae a beatissimo Papa Romanae civitatis scripta sunt, obedienter attendat*. Profecto verendum non est, ne Petrus in sua sede vivens & praesidens a petrae fortitudine & soliditate recedat; ac proinde ad Petri sedem, ejusque in ea Successores, qui velut una cum Petro persona spectari debent, haec praerogativa transmissa est, ut sint firma & solida fidei petra, & inconcussum Ecclesiae fundamentum.

Haec eadem traditio etiam ad sequentia saecula propagata est. Ita saeculo sexto Possessor Episcopus Africanus Constantinopoli degens, & de Fausti Reiensis libris Hormisdam Pontificem consulens: *A quo*, inquit, *magis est nutantis fidei stabilitas exspectanda, quam ab ejus sedis Praeside, cujus primus a Christo rector audivit*: „ Tu „ es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam „ meam? qui proinde ad suos in eadem sede Successores hoc privilegium transmisit, ut sint nutantis fidei stabilitas; proindeque & ejusdem fidei petra, columna & fundamentum.

Clarius adhuc & luculentius eadem veritas constat ex libel-

(a) 1. Par. Conc. Chalced. cap. XV.

libello seu professione fidei, quem ad eumdem Hormisdam Johannes Constantinopolitanus Patriarcha transmisit: *Non potest Domini Jesu Christi praetermitti sententia dicentis*: Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam: *Haec quae Petro dicta sunt, vera probantur effectu; quia in Sede Apostolica inviolabilis semper religio custoditur .... In Apostolica Sede est integra Christianae religionis & perfecta soliditas*. Hunc autem aut similis formae libellum, ut alibi etiam animadversum, subscribere hoc saeculo cogebantur, quotquot ab Acaciano schismate recedentes ad Sedis Apostolicae communionem adspirabant. Ergo Orientales Episcopi sollenniter hoc saeculo profitebantur, in Apostolica Sede inviolabilem esse & perfectam Christianae religionis soliditatem; quia non potest Christi promissio deficere; *Tu es Petrus, & super hanc petram &c.* quae proinde verba, quibus Petrus solida & inviolabilis Christianae religionis & fidei petra constitutus est, ad ipsam quoque Petri Sedem ejusque in ea Successores referenda sunt.

Hoc eodem saeculo desinente, aut sub initium sequentis haec ad Theodelindam Longobardorum Reginam Gregorius Magnus scribebat (a): *In vera fide persistite; & vitam vestram in petra Ecclesiae, hoc est in confessione Beati Petri Apostolorum principis solidate*. Confessionem Apostolorum principis vocat, non illam, quam a Christo cum ceteris Apostolis interrogatus emisit; sed quam Ecclesia vel Sedes Beati Petri Apostolorum principis, in qua ipse adhuc vivit & praesidet *, profitebatur:

Prae-

(a) Lib. III. Epist. XXXI. Tomo VI. Concilior.

* Id etiam S. Eulogius Alexand. Episcopus in suis ad S. Gregorium litteris agnoscebat, ut constat ex ejusdem S. Pontificis ad eum Epistola

Praemiſerat enim: *Dignum eſt, ut de Eccleſia Beati Petri Apoſtolorum principis nullum ulterius ſcrupulum dubietatis babeatis*; ſtatimque addidit: *ſed in vera fide perſiſtite &c.* Itaque, auctore Gregorio, petra illa Eccleſiae, ſuper quam fides vera ſubſiſtit & ſolidatur, haud alia eſt quam Beati Principis Apoſtolorum Sedes, ſeu fides ac doctrina, quam ipſa profiteatur.

Saeculo ſeptimo S. Maximus Martyr in epiſtola ad Abbatem Thalaſſium de Legatis Sedis Apoſtolicae loquens Conſtantinopolim ad Heraclium profectis, eos *ſtabiles* vocat *& firmae revera & immobilis petrae Miniſtros, maximae videlicet & Apoſtolicae, quae illic* (Romae) *eſt, Eccleſiae*.

Eodem ſaeculo S. Sophronius Hieroſolymitanus Patriarcha Stephanum Dorenſem Epiſcopum, ad urgendam Monothelitarum damnationem, *ad Apoſtolicam Sedem* ſeſe conferre jubebat *ubi*, inquiebat, *orthodoxorum dogmatum fundamenta exſiſtunt*: quae illius verba Stephanus ipſe libello ſupplici inſeruit, quem Secretario II. Concilii Lateranenſis S. Martino I. porrexit.

Sed nihil de hac re magnificentius & excelſius deſiderari poteſt his Sergii Cyprienſis Metropolitae verbis in epiſtola ad Theodorum Papam, quae lecta eſt in eodem mox laudatae Synodi Secretario: *Firmamentum a Deo fixum & immobile*, καὶ στηλογραφίαν διαφανῆ τῆς πίστεως, *ac tituli ſeu columnae fidei formam lucidiſſimam referentem, veſtram Apoſtolicam Sedem conſtituit, o Sacer Vertex, Chriſtus Deus noſter. Tu es enim, ſicut divinum vera-*

la XXXVII. lib. VI. Reg. *Suaviſſima mibi Sanctitas veſtra multa in epiſtolis ſuis de Sancti Petri Apoſtolorum principis Cathedra locuta eſt, dicens, quod ipſe in ea nunc uſque in ſuis ſucceſſoribus ſedeat.*

veraciter pronunciat Verbum, Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesiae columnae confirmatae sunt. Romanum Pontificem Petrum vocat, eumque iisdem titulis & encomiis exornat, quibus Legati Sedis Apostolicae in Conciliis Ephesino & Chalcedonensi Petrum ipsum exornarunt; fixum appellans & immobile fundamentum, & columnam lucidissimam fidei; quae proinde Cypriorum Episcoporum judicio personales non fuerunt Principis Apostolorum praerogativae.

Ejusdem sensus ac spiritus sunt quae Patres sextae Synodi in Synodicis litteris Agathoni Papae scripserunt, *stanti* (eorum verba sunt sub ipsum fere litterarum initium) *super firmam fidei petram*: litterasque ex ea fidei firma petra ad Imperatorem transmissas, *ut a summo Apostolorum vertice divine perscriptas* sese agnovisse testantur, *per quas*, inquiunt, *exortam nuper multiplicis erroris sectam depulimus.* Ergo quae ex Petri Cathedra, illa nimirum firma fidei petra, Romani Pontifices scribebant, velut ipsius Apostolorum Principis verba, & tanquam certissimam fidei regulam, qua haereses profligarentur, oecumenicae Synodi suscipiebant. Hinc in eadem VI. Synodo Act. VIII. Domitius Episcopus Prusiados easdem Agathonis litteras, *tanquam ex Spiritu sancto dictatas per os sancti ac beatissimi principis Apostolorum Petri, & digito praedicti ter beatissimi Papae Agathonis scriptas*, sese suscipere & amplecti, atque ut in eis decretum est, ita credere profitebatur. Quae, ut mox vidimus, in suis ad Agathonem litteris Synodus universa probavit: iisdemque & Imperator ipse Constantinus Pogonatus consensit, tum in epistola ad Leonem II. tum in altera ad Synodum Sedis Apostolicae his verbis: *Tanquam ipsius divini*

Petri

Petri vocem Agathonis Relationem supermirati sumus;

S. Theodorus Studites post initium saeculi noni suo & aliorum Praepositorum nomine ad Paschalem I. Romanum Pontificem scribens, his eum verbis compellabat (*a*): *Audi Apostolorum caput, a Deo praeposite pastor ovium Christi, janitor regni caelorum*, PETRA FIDEI, *super quam aedificata est Catholica Ecclesia*. PETRUS ENIM TU, *Petri Sedem exornans & gubernans*.

Nicolaus I. epistola XXXVII. ad Hincmarum Remensem Episcopum: *Tu autem, frater carissime, omnem inobedientiam depone..... ad Apostolicam Petri Sedem quantocius dirigere studeas, si tuam caritatem in integritate firmissimae petrae desideras collocare, ubi Christus Domum suam fundavit*.

Aeneas Parisiensis Episcopus in praefatione libri, quo Graecorum errores ejusdem Nicolai hortatu refellit, observat, non esse mirum, hoc nunquam in Apostolica Sede dedecus contigisse, ut in ea haeresiarches sederet, quoniam illam summus Apostolorum princeps sessione sua illustravit, & fuso sanguine consecravit: Huic vero dictum a Domino fuerat: *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, &, Tibi dabo claves regni caelorum*. Ex quibus in hunc modum argumentatur: *Ergo cui propria auctoritate regnum dabat, hujus fidem firmare non poterat? Quem quum Petrum dicit, firmamentum Ecclesiae indicavit*. Quae profecto nihil ad Ecclesiam Romanam pertinent, nisi Petri successores velut una cum ipso persona spectentur; & nisi firmitas fidei, qua ipsum cum Petri nomine Christus donavit, ad Rom. Pontifices una cum Sede & summo Ecclesiae principatu transmissa sit.

Sae-

(*a*) Lib. II. Epist. XII.

Saeculo XI. S. Petrus Damiani Ecclesiam Romanam matrem fidei vocabat; ac propterea velut fidei constupratorem & haereticum insectabatur, quicumque in eam temere insiluisset (*a*): *Hic proculdubio in haeresim labitur, & dicendus est haereticus: fidem quippe violat, qui adversus illam agit, quae mater est fidei.*

Denique, ut alios omittam quorum testimoniis haec disputatio locupletari posset, saeculo XII. S. Thomas Cantuariensis Episcopus & Martyr scribens ad omnes Episcopos Angliae: *Quis*, inquit (*b*), *Romanam Ecclesiam caput omnium Ecclesiarum, & fontem Catholicae doctrinae ambigat esse?.... Nonne in fide & doctrina Petri totius Ecclesiae structura consurgit?....Quicumque sit qui rigat aut plantat, Deus nulli dat incrementum, nisi illi qui plantavit in fide Petri, & doctrinae ipsius adquiescit.*

Ex hac testimoniorum serie, & veterum Patrum constanti traditione discere Lector poterit, quam nullo jure Turnelius hanc esse adfirmaverit Apostolorum principis personalem praerogativam, ut firma fuerit fidei petra, & inconcussum Ecclesiae fundamentum; & quam temere ejusmodi privilegium Sedi Apostolicae Romanisque Pontificibus eripuerit, quod illis omnium fere saeculorum traditione vindicamus: quum ipse nullum omnino producere possit vetus testimonium, quo diserte adfirmetur, illud non fuisse ad Petri successores una cum Sede & summo Ecclesiae principatu transmissum. Jam vero si pro libito ac despecta Patrum traditione ea Christi verba: *Tu es Petrus &c.* interpretari fas est; dandae manus haereticis

(*a*) Tom. III. Opusc. V.
(*b*) Lib. I. Epist. XCVII.

erunt praefracte negantibus, ea ullo modo ad Romanos Pontifices pertinere; aut si quod Petro eximium & singulare privilegium, vel in ceteros Apostolos principatus concessus est, eum ad eosdem Romanos Pontifices transiisse: quos profecto non melius & efficacius quam Patrum traditione refellimus. Haec porro non modo qualemcunque principatum a Petro in ejus successores derivat, verum & indeficientem in proponendis ex Petri Cathedra fidei dogmatibus firmitatem; imo Petrum ipsum, hoc est, firmissimam illam fidei petram, columnam & fundamentum, velut adhuc in sua Cathedra & Sede viventem ac docentem exhibet, ac spectare docet Romanos Pontifices velut unam cum Petro personam, iisdemque ipsos ac Petrum praeconiis celebrat, ac titulis exornat.

Verum, ut quod res est fateamur, unus ex primaeva antiquitate occurrit celeberrimus Scriptor, quem suae opinionis testem Turnelius laudare potest, scilicet Tertullianus in libro de Pudicitia cap. XXI. ubi & verba illa: *Tu es Petrus &c.* ad solam Petri personam referenda esse, diserte docet: & quod super illum velut immobile fundamentum Ecclesia aedificata sit; & quod ad fidei controversias dirimendas summam habuerit & irretractabilem auctoritatem; personales fuisse Petri praerogativas, idem Auctor commentus est. En ejus verba: *De qua nunc sententia quaero, unde hoc jus Ecclesiae usurpes? Si quia dixerit Petro Dominus*: Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam &c. *idcirco praesumis & ad te derivasse solvendi & alligandi potestatem, id est ad omnem Ecclesiam Petri propinquam: qualis es evertens atque commutans manifestam Domini intentionem personaliter hoc Petro conferentem?* Super te, *inquit*, aedificabo Eccle-

siam

ſiam meam: *Et*: dabo tibi claves, *non Eccleſiae*: *Et*: Quaecumque ſolveris, vel alligaveris, *non quae ſolverint vel alligaverint. Sic enim & exitus docet. In ipſo Eccleſia exſtructa eſt, id eſt per ipſum. Ipſe clavem imbuit... Sed & in illa diſceptatione cuſtodiendae nec ne legis, primus omnium Petrus Spiritu inſtinctus, & de nationum vocatione praefatus*: Et nunc, *inquit*, cur tentaſtis Dominum &c. *Haec ſententia & ſolvit quae omiſſa ſunt legis; & alligavit quae reſervata ſunt*. Has ergo Tertullianus fuiſſe contendit perſonales Petri praerogativas. Sed ejus teſtimonii pudere Turnelium debet, quum is liber in lucem editus ſit, poſtquam ejus Auctor ad Montani caſtra defecerat: adeoque ex haeretica officina prodiiſſe demonſtrat Turnelianam hanc Chriſti verborum interpretationem, quae ad ſolam Petri perſonam refert ejuſmodi privilegium, quod ejus ſententia exortae circa fidem morumque diſciplinam diſceptationes abſoluta & indeclinabili auctoritate ſolvi ac definiri potuerint.

§. II.

Ex eo quod Romani Pontifices vel Sedes Apoſtolica ſint petra fidei & Eccleſiae fundamentum, jure colligitur, Eccleſiae fidem atque doctrinam ex Romanorum Pontificum aut Sedis Apoſtolicae doctrina & auctoritate pendere.

HAnc quoque theſim potiſſimum adverſus Turnelium ſtatuo, qui loco ſuperius citato longe quam Boſſuetius audacius hanc Sedi Apoſtolicae praerogativam

adimit: „ Petrus, *inquit*, ejusque successor Romanus
„ Pontifex immobilis est ac firma Ecclesiae petra, quam-
„ diu toti aedificio tenaciter adhaeret. Sicut enim petra
„ non est domus fundamentum, nisi cum domui subster-
„ nitur & ipsi conjuncta est: ita Pontifex non potest esse
„ fundamentum Ecclesiae, nisi illi substernatur; hoc est,
„ ei conjunctus sit consensione ejusdem fidei ac doctrinae.
„ Atque hîc in eo manca est ac deficit comparatio domus
„ materialis cum suo fundamento, quod firmitas ac soli-
„ ditas domus materialis omnino pendeat ex firmitate
„ fundamenti, cui subnixa est; firmitas vero spiritualis
„ fundamenti (*f. domus, aut aedificii*) Ecclesiae ab uno
„ Christo immediate profluat, qui eam sanguine suo ac-
„ quisivit, quique est ipsius fundamentum essentiale, pri-
„ marium & internum; non vero a Romano Pontifice,
„ qui dumtaxat fundamentum est Ecclesiae accidentale,
„ externum, secundarium & ministeriale; in quo proin-
„ de Ecclesia non fundatur, nisi quatenus ipse cum toto
„ Ecclesiae aedificio, ut oportet, cohaeret ac conjungi-
„ tur, a quo suam ipse firmitatem trahere debet, sicut
„ egregie docet Sixtus III. S. Pontifex in epist. X. ad Epi-
„ scopos Illyrici: *Ut omne corpus*, ait, *capite regitur;*
„ *ita ipsum caput nisi suo corpore sustentetur, firmita-*
„ *tem & vigorem suum perdit, & non tenet quam ha-*
„ *buerat dignitatem....* Unde non audiendus Bellarmi-
„ nus cum ait, Ecclesiae firmitatem a Petro ejusque suc-
„ cessore Romano Pontifice pendere. Non ita est profe-
„ cto: pendet enim a Christo suo auctore ac institutore,
„ quem habet semper praesentem, ac jugi influxu semper
„ praesidentem: *Vobiscum sum omnibus diebus*. Haec
ille, hisque similia, quod ad substantiam doctrinae perti-
net,

net, etiam Meldensis Episcopus docet, sed verbis longe magis ad modestiam compositis. Ait enim, quod „ mutuam sibi operam fundamentum ipsum compagesque „ praestant: atque ut compages fundamento sustentatur, „ sic fundamentum compage protegitur. Quae quodammodo admitti possent, nisi & ipse reapse & in hoc ipso capite Ecclesiae firmitatem proxime & ἀμέσως a Christo aedificante, non autem a fundamenti soliditate ac firmitate, derivaret. Quod sequenti §. data opera confutabimus. Interim vero Turnelium imprimis aggrediemur, ut qui sine fuco, & nullis pigmentis oblitam doctrinam Adversariorum exponat.

Atque hic imprimis occurrunt notissima illa S. Leonis verba Serm. III. de anniversf. die assumt. suae: *Specialis a Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri proprie supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divinae gratiae ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis conferatur.*

Respondet Turnelius, singulare hoc fuisse ac personale Apostolorum principis privilegium: „ An porro, „ *inquit*, dicet Bellarminus, singulare ac personale do- „ num perseverantiae finalis in gratia & fide S. Petro da- „ tum, ad Successores ejus transmitti? Non puto. Eademque Meldensis Episcopi infra capite quarto responsio est.

Non quidem dicimus, singulare ac personale donum perseverantiae finalis in gratia & fide S. Petro datum, ad Successores ejus transmitti. At meminisse oportet eorum, quae superiori §. ex eodem S. Pontifice exscripta sunt: quod nimirum soliditas illius fidei, quae in Apostolorum

prin-

principe est laudata, perpetua est: & sicut permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Christus instituit. Quod manet adhuc dispositio veritatis, & beatus Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans, suscepta Ecclesiae gubernacula non reliquit. Denique quod adhuc in Petri sede ejus vivit potestas & excellit auctoritas. Itaque manet adhuc in Ecclesia haec divinae veritatis dispositio, ut Petrus omnium fortitudo sit; ac firmitas, quae per Christum Petro tributa est, per Petrum adhuc in sua Sede viventem omnibus conferatur.

Verum id magis perspicue constabit, si tota illius loci series & scopus prae oculis habeatur. Praemiserat enim hoc veluti totius Sermonis argumentum, quod Petrus *ab ipso omnium charismatum fonte tam copiosis est irrigationibus inundatus, ut quum multa solus acceperit, nihil in quemquam sine illius participatione transierit*. Quam ille thesim uberius enarrans & exponens, statim subjungit: *Nihil indispositum sapientiae, nihil erat arduum potestati .... Et tamen de toto mundo unus Petrus eligitur, qui & universarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiae Patribus praeponatur: ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint multique Pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Magnum & mirabile, dilectissimi, huic Viro consortium potentiae suae tribuit divina dignatio: & si quid cum eo commune ceteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit quidquid aliis non negavit.* Quis nisi plane desipiat, negaverit hoc argumentum, hanc thesim ad Petrum, non ut privatam personam, sed tanquam totius Ecclesiae caput omniumque Pastorum & Sacerdotum principem esse referendam; & propterea hanc

per-

personalem non esse ejusdem Petri praerogativam, sed quae ad ejus Successores transierit? aut quod eodem recidit, hanc thesim intelligendam esse de Petro, prout adhuc in suis Successoribus vivit, unamque veluti cum eis personam constituit. Haec ergo Petro per Christum fuisse collata; quae propositae thesis confirmatio est; duplici demonstrat Evangelico testimonio, quod utrumque copiose atque eleganter edisserit. Primum petit ex cap. XVI. Matthaei: *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam &c.* unde inter cetera colligit, quod supra fidem & confessionem Petri Ecclesia universa consistit, & quod huic firmissimae petrae aeterni aedificii moles incumbit: *super hanc fortitudinem aeternum exstruam templum, & Ecclesiae meae caelo inferenda sublimitas in hujus fidei firmitate consurget.* Quae, ut supra ostendimus, & sermonis scopus & argumentum demonstrant, non de fidei Petri seorsim & absolute spectata intelligi debent, sed ut ab ipso ea fidei professio edita est, ac specialem ad ipsum velut ad fidei petram, & columnam, & immobile fundamentum σχέσιν & respectum habet. Tum adjungit alterum locum ex Lucae cap. XXII. *Simon, Simon...... Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Ex quibus dum jure ac merito colligit quae superius descripta sunt: *In Petro ergo omnium fortitudo munitur &c.* quis non videat haec & similia ad primarium illum totius sermonis scopum & propositum esse referenda, quod verbis paullo superius relatis disertissimus Pontifex adumbravit? *De toto mundo unus Petrus eligitur &c.* Quibus Petri primatum describi ac demonstrari, cum aliis Theologis Turnelius sentit (*a*), qui

(*a*) De Eccles. Quaest. V. art. I. pag. 17. Edit. Paris.

qui ad illum adſtruendum his verbis utitur; eoque etiam haec refert Capitis III. verba (*a*): *Tranſivit quidem etiam in alios Apoſtolos vis poteſtatis illius, & ad omnes Eccleſiae principes decreti hujus conſtitutio commeavit: ſed non fruſtra uni commendatur quod omnibus intimetur &c.* Quum igitur haec ſancti Pontificis verba de Petro ut Apoſtolorum principe intelligenda ſint; quumque his Petri primatus ac principatus, qui utique ad Romanos Pontifices tranſiit, praerogativae demonſtrentur; quis ferat, ut quae in eodem capite ſubjungit, alio torqueantur; & de peculiaribus ac perſonalibus Petri privilegiis intelligantur? Praecipue quum ſanctus ipſe Pontifex diſertis verbis ſignificet, ſe ſe de Petro non ut privata perſona, ſed tanquam Principe loqui. *Tanquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens Principis victa non fuerit*: Et tum haec, tum ea quae mox adjicit: *In Petro ergo omnium fortitudo munitur &c.* confirmatio ſint hujus Theſeos, quam initio ſermonis ſtatuit: *nihil in quemquam ſine illius* (Petri) *participatione tranſivit .....* &, *nunquam niſi per ipſum dedit quidquid aliis* (*Principibus*) *non negavit*. Quae certe ad Petrum ut ad principem ſpectant, & ad Petri principatum adſtruendum, qui utique in Romanos Pontifices tranſit, ab ipſis Adverſariis, ut jam diximus, adhibentur. Ac proinde verba illa: *In Petro ergo omnium fortitudo munitur &c.* id aperte ſignificant, quod ex Sedis Apoſtolicae, in qua Petri vivit poteſtas & excellit auctoritas, firmitate ac ſoliditate fidei, totius Eccleſiae firmitas & ſoliditas pendet.

S. Avitus Viennenſis Epiſcopus in epiſtola ad Fauſtum &

(*a*) Ibid. pag. 8. vid. & Nat. Alex. Diſſert. IV. in Hiſt. ſaec. 1. pag. 254. & 261. edit. Pariſ. an. 1676.

& Symmachum Urbis Senatores, qua Italiae Episcopos culpandos docet, quod velut ad judicandam Symmachi Pontificis caussam ad Romanam Synodum convenissent; ut universus Episcopatus, ac proinde universa Ecclesia a Romano Pontifice tanquam a fundamento domus, seu corpus a vertice pendeat, sequentibus verbis non ex suo tantum, verum & omnium Episcoporum Galliae sensu, demonstrat (*a*): *Dum de caussa Romanae Ecclesiae anxii nimis ac trepidi essemus, utpote nutare statum nostrum in lacessito vertice sentientes; quos omnes una criminatio utique sine invidia multitudinis percusserat, si statum Principis obruisset: perlata est solicitudini nostrae &c.* Et infra: *In conspectu vestro non sit Ecclesiae minor quam Reipublicae status; quodque vobis Deus posse praestitit, prosit & nobis: nec minus diligatis in Ecclesia vestra Sedem Petri, quam in civitate apicem mundi. Si profundo illo tractatus vestri consilio rem videtis, non ea tantummodo, quae Romae geritur caussa, cogitanda est. In Sacerdotibus ceteris potest, si quid forte nutaverit, reformari: At si Papa Urbis vocatur in dubium*, EPISCOPATUS JAM VIDEBITUR NON EPISCOPUS VACILLARE. *Nostis bene, inter quas haeresum tempestates, veluti ventis circumflantibus, fidei puppim ducamus. Si nobiscum hujusmodi pericula formidatis, expedit ut Gubernatorem vestrum participato labore tueamini.* Injurias, quibus Romanus Pontifex adspergebatur, tanquam sibi illatas Galliarum Episcopi reputabant: Sedis Apostolicae auctoritatem labefactari dolebant, perinde atque proprius eorum status fuisset in lacessito vertice appetitus: In iis quae Romae geruntur, non unam, sed omnes Ecclesias cogitandas esse,

(*a*) Tom. V. Conciliorum.

quibus omnibus consulit, quisquis unius Ecclesiae Romanae jura & privilegia sarta tectaque tuetur: contra vero qui in Romani Pontificis auctoritatem impetum facit, non unum aliquem singularem Episcopum laedit, sed in ipsum Episcopatum invadit, qui velut concusso fundamento nutare & vacillare videtur. Hos autem haud proprios sibique peculiares, sed communes fuisse omnium Episcoporum Galliae sensus, sub ipsum fere epistolae initium his S. Avitus verbis testatur: *Quamprimum supplici prece posco, ne celeberrimo Ordini vestro pagina haec aliquod moveat quasi ab uno directa fastidium; quoniam a cunctis Gallicanis fratribus meis ad hoc ipsum non minus per mandata quam per litteras oneratus, quaecumque a vobis omnes ambimus, unus suggerenda suscepi*. Quod autem olim sanctissimi illi Galliarum Episcopi ad Senatores Urbis scribebant; nempe in lacessito vertice ipsum quoque appeti Episcopatum; id hodie eorum Successores ipso quoque experimento compertum habent. Nam qui praefractius in Sedem Apostolicam irruunt, hos etiam videmus ipsius quoque Episcopatus jura impudentissime violare, eademque contumacia, qua Romanis Pontificibus resistunt, suis quoque Episcopis obluctari: ad quorum sane impetus retundendos Episcopalis auctoritas impar erit, nisi petrae fidei & Ecclesiae fundamento tanto arctiori glutino adhaereat, quanto procacius quidam & immanius vel in ipsam fidem, vel in Ecclesiae potestatem suis pravis opinionibus debacchantur. Ad vos ergo Galliarum Episcopi, summa qua debemus reverentia, ea hodie dirigimus, quae olim ad Senatores Urbis Majores vestri scribebant: *Nostis bene inter quas haeresum tempestates, veluti ventis circumflantibus, fidei puppim* Romani Episcopi ducant. *Si nobiscum hujusmodi*

peri-

pericula formidatis, expedit ut Gubernatorem vestrum participato labore tueamini.

At ne in singulis Patrum locis referendis immoremur, qui nostro dogmati suffragantur; libet ea generatim expendere, quae superiori §. in medium adlata sunt. Quum enim Patres, Concilia, Pontifices Sedem Apostolicam, Romanam Ecclesiam Romanosve Pontifices, fidei petram, & Ecclesiae columnam & immobile fundamentum appellant: quum dicunt, fidem, sive Ecclesiam in hujusce petrae firmitate & soliditate subsistere: quum docent, Ecclesiae structuram in fide & doctrina Petri consurgere; Petri Sedem Ecclesiae firmamentum esse; super hoc firmamentum Ecclesiae columnas esse confirmatas, ipsique totius aedificii molem incumbere: quum, inquam, haec Patres docent, praedicant, & passim inculcant; annon ejus mentem praejudicatis opinionibus occupatam esse putandum est, qui statim non intelligat, ita plane Ecclesiam ejusque fidem atque doctrinam ab Apostolicae Sedis Romanorumque Pontificum fide & auctoritate pendere, quemdamodum domus aut quodcumque aliud aedificium a fundamento pendet? Nec juvat Turnelii responsio „ in eo man„ cam esse ac deficere comparationem domus materialis „ cum suo fundamento, quod firmitas ac soliditas domus „ materialis omnino pendeat ex firmitate fundamenti, cui „ subnixa est; firmitas vero spiritualis fundamenti Eccle„ siae ab uno Christo immediate profluat .... non vero a „ Romano Pontifice &c. *Et infra quum monet* „ non es„ se audiendum Bellarminum, quum ait Ecclesiae firmita„ tem a Petro ejusque Successore Romano Pontifice pendere: non juvat, inquam, ejusmodi responsio. Nam 1. ii, quos hactenus laudavi, & de quibus nunc agimus, Patres,

Romani Pontifices, & Oecumenicae Synodi quum eam comparationem instituunt domus cum suo fundamento, & Ecclesiae cum Sede Petri, in eo potissimum, ut jam vidimus, hanc comparationem & similitudinem collocant; quod quemadmodum firmitas & soliditas domus materialis omnino pendet a firmitate fundamenti, cui subnixa est: ita firmitas spiritualis domus seu templi, quod est Ecclesia, omnino pendet ab hac firmissima petra, supra quam ex Christi institutione hujusce spiritualis aeternique aedificii altitudo consurgit. Quis ergo ferat, Catholicum Theologum serio monere, in eo mancam esse ac deficere ejusmodi similitudinem, in quo Patres, qui illam adhibent, eam imprimis reponunt? Deinde fundamenti atque aedificii nomina a rebus corporeis & materialibus ad significandam Sedem Apostolicam & Ecclesiam translata sunt; oportet ergo ut similes utrinque notiones excitent: usus enim harumce similitudinum ac troporum non est ideas notionesque rerum invertere ac perturbare, sed eas potius componere, & in optimo lumine collocare. Quis porro fundamenti nomine aliud in rebus corporeis & materialibus intellexit, quam quod reliquum aedificium firmitate sua & soliditate sustentat? quemadmodum aedificii nomine eam quisque molem seu compagem intelligit, cujus a fundamento firmitas & soliditas pendet. Si ergo ab Apostolicae Sedis aut Romani Pontificis immobili firmitate firmitas Ecclesiae minime pendet, sed contra ipsi potius Romani Pontifices aut Sedes Apostolica ab Ecclesiae Catholicae firmitate, ut Adversarii contendunt; perperam omnino veteres Patres Sedem Apostolicam fundamento; Ecclesiam vero aedificio similem praedicarunt, perinde atque ista ab illa regatur & sustentetur; quod plane haec

no-

nomina & haec analogia significare videntur; quum tamen non modo, uti Turnelio placet, in eo manca sit ac deficiat ejusmodi comparatio, verum & contra res accidat, & quod fundamenti locum obtinet, ab aedificio regi & sustentari dicatur. Quod autem idem Auctor adjungit, firmitatem Ecclesiae ab uno Christo immediate profluere, non vero a Romano Pontifice, id superius relatis S. Leonis verbis apertissime refragatur: *Quum multa solus acceperit, nihil in quemquam sine illius participatione transivit...... Quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint multique pastores, omnes tamen proprie regit Petrus, quos principaliter regit & Christus...... Si quid cum eo commune ceteris voluit esse Principibus, nunquam nisi per ipsum dedit quidquid aliis non negavit.... In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divinae gratiae ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis conferatur.*

Sunt aliae apud veteres Patres similitudines, ex quibus eadem veritas, quod nempe Ecclesia a Romano Pontifice pendeat, non autem Romanus Pontifex ab Ecclesia, non minus aperte colligitur; velut illa radicis & arboris apud S. Cyprianum (*a*) Gelasium Papam (*b*) & alios; ut enim Apostolus ait (*c*): *Non tu radicem portas, sed radix te*: & illa fontis & rivulorum apud Innocentium I. epistola XXV. ad Patres Conc. Milev. & in epistola PP. Africanorum ad Theodorum Papam Secret. II. Concilii Lateranensis sub S. Martino I. Non enim a flumine aut a rivulis fons, sed a fonte flumen aut rivuli pendent: & illa capitis & cor-

(*a*) Tract. de Unit. Ecclesiae.
(*b*) Epist. VIII ad Anastas. Imperat.
(*c*) Ad Rom. cap. XI. vers. 18.

& corporis seu membrorum apud Patres Concilii Chalcedonensis in epistola seu Relatione ad S. Leonem: Non enim a membris caput, sed a capite corpus & universa membra reguntur. Nisi forte quoniam & ipsum caput nisi membris adhaereat, vigorem suum perdit, ideo dicendum est, caput vigorem suum ex membris trahere, uti Turnelius adfirmat: adeo ipse, dum praejudicatis opinationibus serviat, minime dubitat ac veretur, rerum ideas & communes notiones invertere! „In Romano Pontifi-
„ ce, *inquit*, Ecclesia non fundatur, nisi quatenus ipse
„ cum toto Ecclesiae aedificio, ut oportet, cohaeret ac
„ conjungitur, a quo suam ipse firmitatem trahere de-
„ bet, sicut egregie docet Syxtus III. S. Pontifex in epi-
„ stola X. * ad Episcopos Illyrici: *Ut omne corpus*, ait,
„ *capite regitur: ita ipsum caput, nisi suo corpore susten-*
„ *tetur, firmitatem & vigorem suum perdit, & non te-*
„ *net quam habuerat dignitatem*. De Romano Pontifice Syxtus ibi non loquitur, sed de concordia & unione, quae intercedere debet inter Episcopos provinciae & eorum Metropolitanum. Si autem, quoniam propositio generalis est, eam quoque ad Romanum Pontificem transferre Turnelius vult; pari nos quoque ratione capiti tum naturali, tum politico eamdem accommodabimus. Nam & caput naturalis corporis, unde similitudo & analogia derivata est, si a reliquo corpore divulsum & abscissum fuerit, vigorem suum amittit; numquid ergo & caput corporis naturalis Turnelius dicet vigorem a membris trahere; & caput a membris, non a capite membra pendere? Quin & Rex politicum regni caput nisi multitudini & regni pro-
ceri-

* Seu potius XVII. in ea Collect. una cum Actis Concil. III. Romani quae a Luca Holstenio vulgata est. sub Bonifacio II. an. DXXXI.

ceribus & magistratibus ut oportet cohaereat, sed ab eis temere & improvide sejungatur, vigorem & ipse suum amittet: Numquid ergo & Regis vigorem & auctoritatem a Proceribus & Magistratibus, & consensu multitudinis Gallus Theologus derivabit, docebitque non Regnum a rege, sed Regem a regno pendere? Quod si ipse absurdum & ineptum reputabit; quo jure ex iis Syxti verbis, quae aeque in caput naturalis & politici corporis quadrant, colligere sibi videtur, Ecclesiae firmitatem a Petro ejusque successore Romano Pontifice minime pendere, quum ipse potius suam ab Ecclesia firmitatem trahere debeat? Id enim prorsus illae radicis & arboris, fontis & rivulorum, capitis & corporis seu membrorum, fundamenti atque aedificii similitudines respuunt. Nec tamen prorsus negamus, quin Romano Pontifici alii per orbem Episcopi, dum ipsi mutua concordia & indivulsa caritate adhaerent, eumque suis & ad Deum precibus, & doctrina, & consiliis adjuvant, esse utiles possint; quemadmodum; ut & Meldensi Episcopo scite observatum est; mutuam sibi operam fundamentum ipsum compagesque praestant, atque ut compages fundamento sustentatur, sic fundamentum compage protegitur. At quod statim adjungit, non improbare non possumus; „ ipsique fundamento, scilicet Romanae Sedi, „ non nudo tantum obsequio, sed etiam adunati, aucto- „ ritate provident; id, inquam, dum in Romana Sede legitimus & indubius Pontifex sedet, admittere non possumus; & Ennodii Ticinensis verbis & auctoritate refellimus, qui in libello Apologetico, quem Synodus Romana quinta sub Symmacho vim decreti obtinere voluit, hanc, ut suo loco videbimus, quorumdam illius aevi schismaticorum cogitationem disjecit: *Praenoscit enim* (Petrus) *quid*

Eccle-

Ecclesiarum fundamento sit habile, si per quem ipsa moles innititur. Sed hinc actibus vestris caelestem potentiam putatis esse suffragio, quod ad praesidium Beati Apostoli adjutricem, ut dicitis, dexteram commodatis. Nescitis, stolidi, Solem facibus non juvari, nec ad praesidium divinae lucis lychnos accendi?

§. III.

Verba illa; Et portae inferi non praevalebunt adversus eam, *non modo ad universam Ecclesiam, & ad Petrum; verum & ad Petri Sedem ejusque in ea successores, ab antiquis Patribus referuntur.*

REfert imprimis ad Sedem Apostolicam ea Christi verba S. Leo epist.LXXXIX. ad Episcopos Provinciae Viennensis ita scribens: *Hunc enim* (Petrum) *in consortium individuae unitatis adsumtum, id quod ipse erat voluit nominari, dicendo:* Tu es Petrus &c. *ut aeterni aedificatio templi, mirabili munere gratiae Dei, in Petri soliditate consisteret; hac Ecclesiam suam firmitate corroborans, ut illam nec humana temeritas posset appetere, nec portae contra illam inferi praevalerent.* Hanc autem Petri soliditatem, in qua aeterni aedificatio templi consistit, quaeque Ecclesiae tribuit, ut portae contra illam inferi non praevaleant, etiam ad Sedem Apostolicam transiisse, ex iis quae statim adjungit, manifestissime constat: *Verum hanc petrae istius sacratissimam firmitatem, Deo, ut diximus, aedificante constructam, nimis impia vult praesumtione violare, quisquis ejus potestatem tentat infringere.* Si ergo adversus Ecclesiam inferi portae ideo prae-

praevalere non possunt, quoniam in petrae istius sacratissima firmitate & soliditate consistit; multo minus adversus ipsam petram, id est Sedem Apostolicam poterunt eaedem inferi portae praevalere. Idemque argumentum elici poterit ex iis omnibus veterum Patrum testimoniis, quibus praecedentibus §§. demonstravi, Sedem Apostolicam fidei petram, & Ecclesiae columnam & fundamentum esse; a quo proinde ipsius Ecclesiae firmitas & soliditas pendeat. At praeterea id etiam aliis Patrum locis confirmamus; quibus thesis nostra apertissime continetur.

Quid enim disertius his S. Augustini verbis, quae etiam superius allata sunt?

Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede:
Et in ordine illo Patrum, quis, cui successit videte:
Ipsa est Petra, quam non vincunt superbae inferorum portae.

Palam est ea, de quibus nunc agimus, Christi verba Sanctum Augustinum hoc loco ad Petri Sedem referre.

Nec minus perspicue S. Gelasius Papa in Commonitorio ad Faustum: *Ineptias itaque suas sibi servent, nisi resipiscant; potius cogitantes, Christi vocem non esse superfluam, quae Confessioni Beati Petri Apostoli inferni portas nunquam praevalituras asseruit*. Confessio Beati Petri, adversus quam inferi portas nunquam praevalituras Christus promisit, eadem esse videtur ac Sedes Petri, quam ei potissimum loco adfixam Veteres cogitarunt, quem ipsi quoque, haud secus ac nos hodie, Petri Confessionem jam inde a vetustioribus saeculis appellarunt. At quae statim adjicit luculentius etiam demonstrant, haec Christi verba eo esse, ex mente Sancti Pontificis, referenda. *Quapropter non veremur, ne Apo-*

stolica sententia resolvatur, *quam & vox Christi*, (*quâ* nimirum inferi portas Petri confessioni nunquam praevalituras esse promisit) *& Majorum traditio*, *& Canonum fulcit auctoritas*, *ut totam potius Ecclesiam semper ipsa dijudicet*. Probat ergo Sedis Apostolicae sententiam resolvi non posse, tum ea quam diximus Christi voce, tum Majorum traditione, tum denique Canonum auctoritate; ac proinde ea Christi vox ad Sedem Apostolicam, Gelasio auctore, referri debet. Sed haec lucem accipere ampliorem possunt ex aliis ejusdem Sancti Pontificis locis.

Epistola enim octava ad Anastasium Imperatorem haec in eamdem sententiam laudatus Gelasius scribit: *Ubi pietas tua evidenter advertit*, *nunquam quolibet penitus humano consilio elevare se quemquam posse illius privilegio vel* CONFESSIONI, *quem Christi vox praetulit universis*, *quem Ecclesia veneranda confessa semper est*, *& habet devota Primatem*. *Impeti possunt humanis praesumtionibus*, *quae divino sunt judicio constituta*, *vinci autem quorumlibet potestate non possunt*. *Atque utinam sic contra nitentibus perniciosa non sit audacia*, *quemadmodum quod ab ipso sacrae religionis auctore praefixum est*, *non potest ulla virtute convelli*: „ Firmamentum „ enim Dei stat. Et infra: *Quia mundo radix est Apostoli Petri gloriosa* CONFESSIO &c. Quem locum Bossuetius infra cap. VI. eleganter illustrat: „ Qua voce, *inquit*, de„ signari solet Ecclesiastico stylo sacer ille & omni honore „ prosequendus locus, quo Apostolorum condita corpo„ ra Ecclesiae Romanae, totique Christianitati, nec mi„ nus Orbi quam Urbi tutelae sunt. Sic enim idem ad „ Euphemianum (al. *Euphemium*) Constantinopolitanum

Pa-

„ Patriarcham (*a*): *Veniemus, frater Euphemiane ad illud*
„ *pavendum Christi tribunal*; *ubi comprobandum*, in-
„ quit, *utrum Beati Petri Confessio gloriosa cuique eo-*
„ *rum, quos regendos accepit, quidquam subtraxerit ad*
„ *salutem*. Ecclesiam Romanam nominat a potissima
„ parte, ab ipso sacrario, quo Petri reliquiae requiescunt,
„ quo ex loco Ecclesia Romana primatum repetebat
„ suum. Inde scilicet facta est Ecclesiarum caput, quod
„ Apostolorum Princeps in ea Sedem fixerit, in ea mar-
„ tyrium fecerit, eam sanguine dedicarit: quem ad locum
„ videas, priscorum quoque Pontificum tempore, Syno-
„ dos celebratas, tanquam a Petro deductis Apostolicae
„ doctrinae ac disciplinae rivis. In his ergo Gelasii textibus Confessio Petri idem valet ac Petri Sedes; cujus privilegia, utpote divino constituta judicio, quum ait SS. Pontifex, impeti posse humanis praesumtionibus, sed vinci aut convelli quorumlibet virtute aut potestate non posse; perinde est ac si diserte doceret, adversus Petri Confessionem vel Apostolicam Sedem portas inferi praevalere non posse. Quod in ea ipsa, quam etiam Meldensis Episcopus laudat ad Euphemianum vel Euphemium epistola Sanctus Pontifex rotundis verbis adfirmat: *Legisti*, inquit, *sententiam*: Fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei: *illud scilicet verbum, quod* CONFESSIONI *Beati Apostoli Petri portas inferi nunquam praevalituras esse promisit*.

Sed nihil disertius his, quae epistola XIV. idem Gelasius his verbis tradit: *Quum omnes* (Apostoli) *aequaliter spirituali luce fulgerent*; *unum tamen Principem esse ex illis voluit Christus, eumque dispensatione mirabili in dominam gentium Romam direxit, ut in praecipua Urbe*

Yy 2 *vel*

(*a*) Epist. I. Tom. V. Conciliorum.

vel prima primum vel praecipuum dirigeret Petrum. Ibique sicut doctrinae virtute sublimis emicuit, ita sanguinis gloriosa effusione decoratus, aeterno hospitio conquiescit; praestans Sedi, quam ipse benedixit, ut a portis inferi nunquam pro Domini promissione vincatur, omniumque sit fluctuantium tutissimus portus.

Concinit Gelasio Leo IX. epist. IX. ad Michaëlem Cerularium cap. VII. *Sic pollicetur ipsa veritas, per quam sunt vera, quaecumque sunt vera*: Portae inferi non praevalebunt adversus eam. *Cujus promissionis effectum se precibus impetrasse a Patre, idem Filius protestatur dicendo ad Petrum....* Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua &c. *Erit ergo quisquam tantae dementiae, qui orationem illius, cujus velle est posse, audeat in aliquo vacuam putare? Nonne a Sede Principis Apostolorum, Romana videlicet Ecclesia, tam per eumdem Petrum, quam per successores suos, reprobata & convicta, atque expugnata sunt omnium haereticorum commenta, & fratrum corda in fide Petri, quae hactenus nec defecit, nec usque in finem deficiet, sunt confirmata?*

Ita & Alexander III. in epistola ad Indorum Regem vulgo *Preto-Johannem*, versans ea Christi verba: *Tu es Petrus &c.* Ait enim: *Hanc petram Christus esse voluit in Ecclesiae fundamentum, quam praeconat nullis ventorum turbinibus, nullisque tempestatibus quatiendam.* Hoc autem Christi praeconium etiam ad illam petram, quam in Ecclesiae fundamentum Christus ipse disposuit, esse referendum, quae mox subjungit aperte demonstrant: *Et ideo non immerito Beatus Petrus, super quem fundavit Ecclesiam, ligandi atque solvendi specialiter & praecipue inter Apostolos alios meruit accipere potestatem: Cui di-*

ctum

ctum est a Domino: „ Tibi dabo claves regni caelorum. „ *Et*: Portae inferi non praevalebunt adversus eam. Petrus ergo petra illa est, quam Christus praedixit nullis ventorum turbinibus nullisque tempestatibus quatiendam, quoniam Petro, qui petra illa erat, Christus ipse promisit, quod nunquam adversus eum portae inferi praevalebunt. Quum autem haec eo referat, ut Sedis Apostolicae commendet auctoritatem; patet, haec perinde ad Petri Sedem ejusque in ea Successores, atque ad ipsum Petrum, Alexandri sententia & judicio pertinere.

Nec modo Romani Pontifices, verum & alii Scriptores pietate ac doctrina insignes, in Sedem Apostolicam ea Christi verba transcribunt. Ita profecto haud obscure Sanctus Theodorus Studites lib. II. epist. LXIII. ad Naucratium: *Testor nunc coram Deo & hominibus: se ipsos avulserunt a corpore Christi, & supremo verticali Throno, in quo Christus claves posuit fidei: adversus quam non praevaluere hactenus, nec praevalebunt usque ad consummationem portae inferi, ora scilicet haereticorum: sicut pollicitus est qui non mentitur*. Quae verba non de fide seorsim & absolute spectata, sed ut specialem ad Sedem Apostolicam, apud quam ipsius claves Christus deposuit, respectum habet, esse intelligenda, tum series scopusque orationis demonstrant, tum Gregorii Proto Syncelli & Gennadii Patriarchae auctoritas suadet, a quibus hoc pacto exposita sunt. Eorum verba sup. lib. I. cap. XXXVII. articulo II. a nobis descripta videri possunt.

Eadem fuisse videtur Carolini Operis Auctori mens, quum iis Christi verbis exscriptis: *Tu es Petrus &c.* haec addidit: *Haec ergo* (Sedes Apostolica) *sanctae fidei spiritualibus munita armis, & a fonte lucis & origine bonitatis*

tatis salutaribus satiata fluentis, & horrendis atrocibusque haeresum obsistit monstris, & melliflua praedicationis pocula Catholicis per orbem ministrat Ecclesiis. Et infra, id omnibus Ecclesiis esse observandum docet, *ut ab ea post Christum ad muniendam fidem adjutorium petant, quae*, inquit, *non habet maculam nec rugam, & portentosa haeresum capita calcat, & fidelium mentes in fide corroborat.* Quae post Christum ad muniendam fidem adjutricem manum suppeditat; quae fidelium mentes in fide corroborat; quae spiritualibus fidei munita armis, horrendis atrocibusque haeresum obsistit monstris, eorumque portentosa capita calcat; adversus eam utique portae inferi, hoc est haeresum monstra, eorumque vires & ora praevalere non possunt.

Octavae Synodi Act. VIII. Bahanes Patritius huic Christi verborum interpretationi apertissime suffragatur: *Posuit Deus Ecclesiam suam in quinque Patriarchiis, & definivit in Evangeliis suis, ut nunquam aliquando penitus decidant, eo quod Capita Ecclesiae sint: Etenim illud quod dicitur*: Et portae inferi non praevalebunt adversus eam; *hoc denunciat, quando duo ceciderint, currunt ad tria; quum tria ceciderint, currunt ad duo; quum vero quatuor forte ceciderint, unum, quod permanet in omnium capite Christo Deo nostro, revocat iterum reliquum corpus Ecclesiae.* Quum itaque aliae quatuor, quas vocat Ecclesiae capita, hoc est post Romanam praecipuae Sedes, ab inferi portis impulsae disjectae sint; vis verborum ejus, & ab eo descripta Ecclesiae constitutio, omnino postulant, ut adversus eam, quae permansit in omnium capite Christo, & quae reapse sola est universae Ecclesiae summum & unicum caput, portae inferi praevalere non possint.

Ad

Ad hunc octavae Synodi locum respexisse videtur Sanctus Anselmus Lucensis Episcopus, quum haec adversus Guibertum Pseudo-Pontificem aliosque schismaticos scriberet: *Uno, vel duobus* (e tribus praecipuis Patriarchis) *a fide corruentibus, Romanus in ejusdem fidei fundamento, licet pulsatus, licet concussus, tamen stetit immobilis*: Coelum *enim* & terra transibunt, verba autem *ejus* non transibunt, *qui dixit*: „ Tu es Petrus & super „ hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & portae in- „ feri non praevalebunt adversus eam. Quae etiam postrema verba constat esse ad Romanum Pontificem referenda, quum iis ratio contineatur, cur idem Pontifex, licet pulsatus, licet concussus, hoc est inferi portis & viribus exagitatus, steterit tamen immobilis: quia nimirum immobilis est ea de ipso ejusque Sede Christi promissio: *Et portae inferi non praevalebunt adversus eam*.

Paria sunt ejusdemque sensus ac spiritus quae & Sanctus Thomas Cantuariensis ad omnes Episcopos Angliae epist. XCVII. libri primi scribebat: *Christus, qui Ecclesiae Romanae praesidet, omnes adversarias cohibet potestates. Et qui potentes potenter puniet, omnem decrevit puniri inobedientiam. Non humiles tamen adducens in judicium, sed gloriosos terrae humiliat Ecclesiae ministerio, adversus quam nec portae inferi praevalebunt*. Et infra: *Mementote, quomodo salvi facti sunt Patres nostri; quomodo, & quibus tribulationibus Ecclesia creverit & dilatata sit; quas procellas evaserit navis Petri, quae Christum habet vectorem*. Loqui Sanctum Episcopum & fortissimum Maryrem de Ecclesia Romana, ut Ecclesia particularis est, ex toto Epistolae contextu manifestissime apparet.

Ac

Ac ne plures nominatim recenseam, Archiepiscopus Rhodius Sessione VII. Concilii Florentini quum Sedi Apostolicae adseruisset eam singularem praerogativam quod in ea sola *potestas sit explicandi fidem*; adjunxit, quod propterea *nunquam portae inferi, hoc est, haereses praevaluere adversus eam, imo ne attigerunt quidem*. Nutaret enim Catholica fides, si ea, penes quam solam potestas est ejus dogmata declarandi, ejusmodi esset periculo obnoxia.

Denique huc etiam faciunt quae Articulo superiori §.ult. ex Origene, Chrysostomo, & Simplicio Papa descripsimus; quaeque vel generatim probant verba, de quibus agimus, non modo ad Ecclesiam, verum & ad illam petram esse referenda super quam Christus ipsam aedificavit Ecclesiam; vel speciatim ad Petrum; cui certum est, in hoc munere sustinendi Ecclesiam, ne ab inferi portis impulsa corruat, sed eas potius frangat atque dejiciat, Romanos Episcopos successisse: quos propterea, perinde atque ipsum Petrum, verborum Christi vis & series, nec non & veterum Patrum auctoritas suadent, ut illos eam esse petram existimemus, cujus vi ac robore efficitur, ne adversus Ecclesiam inferi portae praevaleant.

CAPUT III.

„ Locus; *Rogavi pro te*: &, *confirma fratres*
„ *tuos*, Luc. XXII. 32. Aliud praeceptum,
„ aliud promissum; praeceptum,
„ *Confirma fratres*, quid sit.

MOnet, ac recte monet Illustrissimus Adversarius, in hac Christi sententia distinguenda ea, quae ad offi-

officium Petri pertinent, & ea quae ad Christi promissionem. Et quidem ad officium Petri pertinere: *Confirma fratres tuos*; ad Christi vero promissionem: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*. „Hoc ergo, *inquit*, ex offi-
„ cio Petrus habet: hoc Petri Successores in Petro accepe-
„ runt, ut fratres confirmare jubeantur; non profectò ut
„ ei officio nunquam defuturi sint. At nos dicimus, quod quemadmodum in Petro Petri Successores acceperunt, ut fratres confirmare jubeantur; ita profecto in eodem Apostolorum principe acceperunt, ut pro eis Christus oraret, ne deficeret eorum fides; ac proinde ut quum Petri officio funguntur, quum in Cathedra Petri sedent; vel potius quum per eos loquitur Petrus & universam Ecclesiam ex officio docet; ne Christi pro illis fuerit inanis oratio; fortissimam habeant & invictissimam fidem, vel ut verbis utar Bernardi, nullum apud eos *possit fides sentire defectum*. Cur enim priora verba, secus autem posteriora ad Petri Successores pertinerent? Sed de hac re ad proximum caput data opera differemus.

CAPUT IV.

„ Promissio in illa precatione: *Ut non deficiat*
„ *fides tua:* Fides Petri quid sit: nunquam
„ defectura neque in ipso Petro, neque in
„ Catholica Ecclesia, neque in Sede Aposto-
„ lica, seu peculiari Petri Ecclesia.

VArias hoc capite Illustrissimus Auctor adfert horumce Christi verborum interpretationes aliis etiam Auctoribus recensitas. Sunt enim, qui Christum orasse do-

docent, pro singulari persona Petri, & ne propria ipsius & personalis fides deficeret; ac proinde id Petro in persona propria promissum minime ad posteros transisse. Alii docent, Christum pro Petro orasse ut personam gerebat universalis Ecclesiae, eamque propter suum primatum singulari quadam ratione repraesentabat; ac propterea ex ea Christi oratione & promissione consequens esse, quod nunquam defectura sit fides universalis Ecclesiae. Alii Petrum hic accipi volunt strictiore quadam significatione, ut qui non modo Ecclesiae universae personam susceperit, sed Successores in primatu suos, eorumque curae commissam peculiarem Ecclesiam, Romanam scilicet, singulari titulo repraesentaret. Hos autem Auctores Launojus in duas praeterea classes distribuit (a); quorum alii sentiant, orasse Christum, ne fides in Ecclesia Romana per Petrum fundata; alii vero, ne in ipsa Petri Sede unquam deficiat.

Turnelius loco saepius indicato priorem expositionem maxime probat; ex eaque hoc Bellarmini argumentum: „Ille errare non potest, cujus fides non potest deficere: atqui fides Petri deficere non potest: hoc, inquam Bellarmini argumentum hoc pacto solvit: „Distinguenda minor propositio: fides personalis Petri, pro qua rogavit Christus, deficere non potuit, verum est: fides Successorum Petri, quasi indefectibilitas fidei S. Petri ad illos foret transmittenda, negatur.

Bossuetius nullam ex laudatis expositionibus improbat; sed tertiam & quartam quomodo aut quatenus probet, postea videbimus. Interim Patrum loca adferamus, qui laudata Christi verba, secus atque Turnelius statuit, non ad singularem Petri personam, sed vel ad Ecclesiam Ro-

(a) P. V. Epist. epist. ad Bevilaquam.

Romanam, vel ad Petri Successores, vel ad Sedem Apostolicam retulerunt: has enim voces indiscriminatim, ut identidem observabimus, usurparunt.

ARTICULUS UNICUS.

Loca Patrum recensentur, qui ex laudatis Christi verbis Ecclesiae Romanae, vel Petri Successoribus, vel Sedi Apostolicae hoc privilegium adserunt, quod a fide deficere non possint.

CErtum est, & ex locis quae superius adtulimus, apertissime constat, S. Leonem Evangelicos textus, quibus aliquid auctoritatis & potestatis, aut aliquod privilegium Apostolorum Principi in ceteros Apostolos aut prae ceteris collatum est, ita in suis epistolis & Sermonibus interpretari, ut ea nequaquam cum Petro extincta fuisse significet, sed adhuc ea in Petri Successoribus vivere, in ejusque sede integra & incorrupta vigere: *Manet* enim, ut ipse ait, *quod in Petro Christus instituit*: & adhuc in Petri Sede ejus *vivit potestas & excellit auctoritas*. Id autem in Petro Christus instituit, ut nihil in quemquam sine illius participatione transiret: ut omnes regat Petrus quos principaliter regit & Christus: ut nunquam nisi per ipsum daret quidquid aliis non negavit. Manet ergo in Sede Petri haec ipsa dispositio, quam veritas in Petro primum instituit; ac propterea quae ad hanc divinae Veritatis ordinationem demonstrandam ex Evangelio Sanctus Pontifex adfert loca, ea non modo ad Petrum, verum & ad ejus Successores ex ipsius sancti Pontificis mente refe-

renda sunt. Hanc porro aeternae Veritatis dispositionem in eo maxime loco resplendere docet, quo Christus Petrum adloquens ait: *Simon, Simon, ecce satan expetivit vos, ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Hunc enim locum Sermone tertio in anniversario die Adsumtionis suae ad Pontificatum ita in hunc scopum & in hanc mentem laudatus Pontifex interpretatur: *Commune erat omnibus Apostolis periculum de tentatione formidinis, & divinae protectionis auxilio pariter indigebant; quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: & tamen specialis a Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri proprie supplicatur; tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & divinae gratiae ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis conferatur.* Quae, ut supra ostendimus, eo pertinent, ut Ecclesiae fideique ipsius firmitas ex fundamenti & capitis firmitate pendeat; ac propterea si deficere non potest Ecclesiae fides, nec Petri fides in ejus Sede unquam defectura sit, in qua nimirum omnium fortitudo munitur, & quae solidum illud fundamentum est, cui totius aedificii moles incumbit.

Pro eadem Christi verborum interpretatione ii etiam laudandi sunt, qui ex his verbis: *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos*; Apostolicae Sedis primatum, ejusque summam in universam Ecclesiam auctoritatem demonstrant. Nulla enim ratio est, cur haec verba, secus autem quae proxime praecedunt, ad Sedem Apostolicam referantur. Horum autem Auctorum, post S. Leonem I. agmen

agmen ducere videtur S. Gelasius itidem I. epistola V. ad Honorium adversus haeresim Pelagianam, quam his verbis auspicatur: *Licet inter varias temporum difficultates continuis occupationibus implicati vix respirare valeamus; pro Sedis tamen Apostolicae moderamine totius Ovilis Dominici curam sine cessatione tractantes, quae Beato Petro Salvatoris ipsius nostri voce delegata est:* Et tu conversus confirma fratres tuos. *Et item:* Petre amas me? Pasce oves meas: *Dissimulare nec possumus, nec debemus, quae nostram solicitudinem forma perstringat &c.* Quum probat, sibi totius Ovilis curam incumbere, quoniam id Petro creditum est iis verbis: *Et tu aliquando &c.* an non aperte significat, haec ipsa verba, adeoque & quae immediate praecedunt, non modo ad Petrum, verum & ad ejus successores Romanos Pontifices esse referenda?

Pelagius II. epistola quinta ad Eliam Aquileiensem & ceteros Episcopos Istriae, perinde ac S. Leo, ex iisdem Christi verbis docet, fidem Petri in aeternum deficere ac mutari non posse, & Petri fidem eam vocat, quae in ejus Sede ac successoribus viget. Non enim aliter haec ejus verba interpretari licet: *Nostis enim in Evangelio Dominum proclamantem:* Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos &c. *Considerate, carissimi, quia Veritas mentiri non potuit, nec fides Petri in aeternum quassari poterit vel mutari. Nam quum omnes Discipulos diabolus ad excribrandum poposcerit, pro solo Petro se Dominus rogasse testatur, & ab eo voluit ceteros confirmari: cui etiam pro majori dilectione, quam prae ceteris Domino exhibebat, pascendarum ovium solicitudo commissa est: cui & claves regni caelorum tradidit; & super quem Ec-*

cle-

clesiam suam aedificaturum esse promisit, nec portas inferni adversus eam praevalere testatus est. Quorsum vero haec? Numquid Elias aliique schismatici Petri fidem propriam & personalem in suspicionem vocabant? Minime profecto; sed ab Ecclesiae Romanae ipsiusque Pelagii tanquam fidei temeratoris communione abhorrebant ob probatam trium Capitulorum damnationem, qua Chalcedonensis Concilii fidem convelli & violari judicabant. Ergo, temerarias esse & iniquas ejusmodi suspiciones, ex eo probat, quod fides Petri ex ipsius Christi promissis deficere & labefactari non possit: id enim satis esse debuerat, ne unquam Ecclesiam Romanam Romanosque Pontifices violatae fidei schismatici postularent. Attamen ut omnes ab eorum mentibus pravae suspicionis nebulas amoliretur, effusiore quadam & propensissima in eos indulgentia suae ad illos fidei professionem transmisit: *Ne forte*, inquit, *quisquam maligno studio aliqua de fidei nostrae integritate diaboli instigatione fingere praesumserit & argumentari, & ex hoc vestri fortasse videantur animi perturbari*. Et rursus: *Quatenus nulla possit in cordibus vestris de nobis remanere suspicio*. Floruit Pelagius integro ante Agathonem saeculo, & quinque ferme saeculis ante Leonem IX. Inscite ergo Launojus Agathonem ait familiam ducere eorum Auctorum, quibus traditum est, orasse Christum, ut Romana Ecclesia per Petrum fundata a fide nunquam deficiat: & adhuc inscitius a Leone IX. incipit ac ducit eorum seriem, qui id adfirmant de Sede Apostolica, sive de Sede Petri.

S. Gregorius Magnus haec Christi verba: *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos*; in epistola ad Sanctum Eulogium Patriarcham Alexandrinum, perinde ac supe-

superius laudatus S. Gelasius, cum aliis Evangelicis verbis, adhibet ad summum in universam Ecclesiam principatum Sedi Apostolicae vindicandum: *Quis enim*, inquit (*a*), *nesciat Sanctam Ecclesiam in Apostolorum principis soliditate firmatam, qui firmitatem mentis traxit in nomine, ut Petrus a petra vocaretur? Cui veritatis voce dicitur*: Tibi dabo claves regni caelorum. *Cui rursus dicitur*: Et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos. *Iterumque*: Simon Johannis amas me? Pasce oves meas. *Itaque quum multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum principis Sedes in auctoritate convaluit.* Quum ergo, Sancto Pontifice auctore, ea Christi verba: *Confirma fratres tuos*; ad Petrum ut principem dicta sint, ejusque principatum & summam Sedis Apostolicae auctoritatem demonstrent; quis ambigat, quin & ea quae praecedunt, ad Petrum ut Ecclesiae principem directa sint, adeoque ex Sancti Pontificis mente quin ea quoque in Petri successores conveniant?

Floruit etiam aliquot ante Agathonem annis Stephanus Dorensis Episcopus, qui in libello supplici, quem S. Martino I. Secret. II. Synodi Lateranensis obtulit, ad Evangelicum textum, de quo in praesentia disserimus, digitum intendens, haec ait: *Et iterum ipse* (Petrus) *praecipue ac specialiter firmam prae omnibus habens in Dominum Deum nostrum & immutabilem fidem, convertere aliquando & confirmare exagitatos consortes suos & spiritales meruit fratres; utpote dispensative super omnes ab ipso, qui propter nos incarnatus est Deus, potestatem accipiens & sacerdotalem auctoritatem*. Haec autem perinde in Petri successores Sedemque Apostolicam conveni-

(*a*) Lib. VI. epist. XXXVII. Tom. VI. Concilior.

venire, ex conſequentibus apertiſſime liquet. Nam ſtatim adjungit: *Quod utique ſciens beatae memoriae Sophronius quondam Patriarcha ſanctae Chriſti Dei noſtri Civitatis, ſub cujus Dioeceſi fungebar Sacerdotale officium .... ſtuduit meam humilitatem ſine mora, pro hujuſmodi tantummodo Capitulo*; hoc eſt pro cauſſa fidei a Monothelitis male in Oriente vexata; *cum ſua ſuggeſtione ad hanc Apoſtolicam magnamque dirigere Sedem &c.* Igitur Sophronius pro fidei cauſſa ad Sedem Apoſtolicam Dorenſem Epiſcopum deſtinarat, quoniam perſpectum habuerat, quod Petrus firmam habens in Deum & immutabilem fidem, juſſus fuerat conſortes ſuos in eadem fide confirmare: quod prorſus ἀσύστατον eſt, nihilque omnino ad rem pertinens, niſi haec Petri privilegia in Sedem Apoſtolicam tranſierunt. Videri etiam poſſunt quae verba primo loco relata proxime praecedunt; quae pariter minime cohaerent, niſi quae hîc de Petro dicuntur, in Sedem Apoſtolicam tranſcribantur.

Praeceſſit etiam Agathonem in Sedis Apoſtolicae regimine Vitalianus; qui & ipſe tamen ea Chriſti ad Apoſtolorum principem verba perinde accepit atque interpretatus eſt, ac ſi ad omnes Romanos Pontifices pertinerent, ac directa fuiſſent. Scribens enim Paulo Archiepiſcopo Cretenſi: *Quae praecipimus*, inquit, *tibi ſecundum Deum & propter Dominum, tuaeque Synodo, ſtude illico peragere, ne cogamur non miſericorditer, ſed ſecundum virtutem ſacratiſſimorum Canonum converſari*. Porro unde ſibi tantam in eum ejuſque Synodum auctoritatem vindicet, his ſtatim verbis aperit: *Scriptum namque eſt*:
„ Dominus inquit: Petre rogavi pro te, ut non deficeret
„ fides tua: & tu aliquando converſus, confirma fratres
„ tuos.

„ tuos. *Et rursum*: Quodcumque ligaveris, Petre &c.

Sequitur notissimum illud S. Agathonis testimonium ex epistola ad Constantinum & Tiberium Imperatores; quam sexta Synodus velut a Spiritu Sancto per os Petri dictatam amplexa est. Hoc vero quoniam & inferius ad examen revocabimus, & Launojus ipse fatetur nostrae sententiae consentaneum esse, ideo in praesentia eo describendo supersedemus.

Ab Agathone ad Leonem IX. hoc est a saeculo VII. ad XI. statim Launojus transit, perinde ac nulli hoc fere quatuor saeculorum spatio Pontifices aut Scriptores ad Petrum, velut successores in primatu suos, eorumque speciali curae commissam Romanam Ecclesiam aut Sedem Apostolicam singulari titulo repraesentantem, ea Christi verba retulerint. At falsum id esse, constat imprimis ex epistola XII. libri secundi a S. Theodoro Studita, suo & aliorum Hegumenorum nomine, ad Paschalem I. conscripta, in qua Pontificis animum adversus Iconomachos his, inter alia, verbis excitat & inflammat: *Huc igitur ab Occidente, o Christi imitator*, exsurge, & ne repellas in finem. *Tibi dixit Christus Deus noster*: Et tu aliquando conversus, confirmabis fratres tuos. *Ecce tempus, ecce locus, opitulare nobis, qui es a Deo ad hoc ordinatus: porrige manum quantum fieri potest: habes potestatem a Deo, eo quod omnium princeps es: in quo & positus es &c.* Si autem haec Christi verba Romanis Pontificibus dicta sunt, cur non & ea quae proxime praecedunt, quaeque rationem continent, cur Petrus speciatim confirmare fratres jussus est?

Saeculo VIII. ad exitum properante, ac proinde tribus ferme ante Leonem saeculis Sedem Apostolicam Ha-

drianus I. administrabat; & in epistola ad Carolum Magnum pro defensione cultus sacrarum Imaginum & septimae Synodi, privilegia omnia Apostolorum principi iis aliisque verbis a Christo in Evangelio collata, ad successores fuisse transmissa, haud obscure significabat: *Evangelium scientibus liquet, quod voce Dominica sancto & omnium Apostolorum principi Petro claves regni caelorum, & totius Ecclesiae cura commissa est. Ipsi quippe dicitur*: Petre amas me? Pasce oves meas. *Ipsi dicitur*: Ecce Satanas expetivit cribrare vos sicut triticum; & ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua &c. *Ipsi dicitur*: Tu es Petrus, & super hanc petram &c. *Ecce cura ei totius Ecclesiae & principatus committitur*. Quae omnia ex S. Gregorii Magni epistola XXXII. ad Mauricium Imperatorem lib. IV. desumta sunt (*a*). Subjungit Hadrianus: *Et ipse vices suas vicariis suis Pontificibus relinquere dignoscitur Ecclesiae curam gerendi*. Quo perspicue declarat, quae praemissa sunt, non modo ad Petrum pertinere, verum & ad ejus successores Romanos Pontifices transiisse.

Medio Saeculo IX. habemus Nicolaum I. Epist. VIII. ad Michaëlem Imperatorem in haec verba scribentem: *Privilegia istius Sedis perpetua sunt Divinitus radicata atque plantata; impingi possunt, transferri non possunt; trahi possunt, evelli non possunt. Quae ante imperium vestrum fuerunt, permanent, Deo gratias, hactenus illibata, manebuntque post vos, & quousque Christianum nomen praedicatum fuerit, illa subsistere non cessabunt*. Et infra ostendens unde tam libere ejusmodi praedicaret, ait: *Nam & inter cetera is per quem nobis praecipue ista sunt*

(*a*) Tom. VIII. Conciliorum.

sunt privilegia collata, Tu aliquando conversus, *audivit a Domino*, confirma fratres tuos. Et Epistola IX. ad eumdem Imperatorem: *Sic ut imperii tui divinitus inspirata sapientia novit, cunctarum Christi ovium cura constringimur, quum vices illius per abundantiam caelestis gratiae gerimus, cui specialiter a Deo dicitur*: Pasce oves meas. *Et rursus*: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Eademque occurrunt Epistola prima ad universos Catholicos.

Johannes VIII. duobus circiter saeculis Leonem IX. praecessit. Is vero non semel ea de quibus agimus Christi verba non modo ad Petrum, verum & ad Sedem Apostolicam refert. Ita enim Epistola LXXIII. ad Lambertum Comitem: *Sedes Apostolica libera semper exsistens, liberam ubique suam mittit legationem, habens Domini auctoritatem dicentis*: „Ego pro te rogavi Petre, ut non „ deficiat fides tua: & tu aliquando conversus, confirma „ fratres tuos. Ita & Epistola LXXVI. ad Petrum Comitem, qua ipsum hortatur, ut Michaëlem Bulgarorum regem ad Romanae Ecclesiae gremium revocet, atque inter alia, haec Regi suggerenda significat: ut nimirum *Evangelicam legat historiam, & videat ibi praecipue soli Petro, aliis ista vel illa opinantibus, Christum Dei vivi filium revelatum, & singulariter dictum*: Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua. *Ergo si istis falsa putantibus, Petro veritas praecipue revelata est: & si pro fide Petri oratum singulariter est a Filio ne deficeret; consideret sapiens Rex quam laudabiliter fecerit, urbem quaerens, ad quam iste talis & tantus Apostolus venit & praedicavit; cui Patre revelante, veritas Filii patefacta est, & cujus fides, quia Filius rogavit, non defecit.*

Pluribusque interpositis, quibus Ecclesiae Romanae fidem ex Apostolorum Principis ejus satoris, plantatoris & fundatoris auctoritate, & Pauli praeconio commendat, haec praeterea subjungit: *Hanc itaque fidem suggere semper & suade, carissime, pio Regi sitire: hanc non alibi praecipue quaerere nisi Romae, ubi plantata est & radicata a Beato Petro, qui hanc, ut supra ostendimus, sicut veraciter cognovit, veraciter & praedicavit: quoniam sicut aqua nunquam potest alibi tam munda vel tam limpida quemadmodum in fonte, unde originem protrahit, inveniri: ita & fides nunquam omnino poterit alibi tam pura vel tam nitida reperiri; sicut in Ecclesiae nostrae vivario: ubi eam, non tecta perstillantia, quibus litigiosa mulier, idest haeretica pravitas comparatur; sed ille polorum Claviger ubertim & purissime congregavit, qui ex ipso fonte vivo hanc caelitus hausit, & limpidissimam conservandam mandavit.*

Sequitur S. Leonis IX. testimonium, de quo nobiscum Launojo convenit, & de quo inferius ad Cap.X. data opera disseremus, ideoque in praesentia illud omittimus; quemadmodum & S. Gregorii VII. pro eadem interpretatione suffragium ob easdem omnino rationes.

Floruit iis Pontificibus S. Petrus Damianus, cujus haec verba ex Sermone XXIII. de Nativitate S. Johannis Baptistae idem Launojus exscribit: *Illa mater & magistra Ecclesiarum omnium Ecclesia Romana, cui dictum est*: Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua; *in honore S. Johannis Baptistae post Salvatoris nomen consecrata est & signata.*

Floruit etiam per eadem tempora S. Anselmus Episcopus Lucensis, qui in Opere adversus Guibertum Pseu-

do-

do-Pontificem ait, quod *quum pro fide Petri ne deficiat, a Christo oratum sit, unius Romani Patriarchae fides, in qua fratres suos confirmet, nunquam deficiet.*

S. Gregorium VII. post Victorem III. Urbanus II. excepit, qui scribens Madelmo Abbati Sanctae Sophiae, his epistolam verbis auspicatur: *Potestatem ligandi atque solvendi in caelis & in terra, Sancto Petro Apostolo suisque Successoribus, auctore Domino, principaliter traditam illis Ecclesia verbis agnoscit, quibus est eum Dominus allocutus:* Quaecumque ligaveris in terra &c. *Ipsi quoque & propriе firmitas, & plenae fidei confirmatio, eodem Domino auctore, praestatur, quum ad eum dicitur:* Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. *Oportet ergo nos, qui licet indigni Petri residere videmur in loco, prava corrigere, recta firmare &c.* Idemque omnino prooemium suis litteris alii Romani Pontifices praemiserunt, ut Paschalis II. epistolae LXXVIII. ad Guidonem Viennensem, Eugenius Tertius epist. LXXII. ad Johannem Archiepiscopum Toletanum, & Anastasius IV. epistolae VIII. ad Canonicos Regulares Lateranenses.

Paschalis II. in Concilio IV. Lateranensi, quum Brunonem Signinum Episcopum privilegium investiturarum Imperatori concessum velut haeresim continens palam proscindentem audisset, his Synodum verbis adlocutus est: *Fratres & domini mei, audite: Ecclesia ista nunquam habuit haeresim, imo hic omnes haereses conquassatae sunt: hic Ariana haeresis, quae per trecentos fere annos viguit, annullata est: ab hac Sede haeresis Eutychiana & Sabelliana contrita; Photinus ceterique haeretici destructi sunt. Pro hac Ecclesia Filius Dei in passione sua oravit, quum*

dixit:

dixit: „ Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides
„ tua:

Nec multum ab his discrepare videntur quae Callixtus II. post Gelasium II. Paschalis item secundi Successor in Concilio Remensi protulit: *Scitis, quamdiu Ecclesia contra diversas haereses laboravit; & sicut per beatum Petrum, cui specialiter dictum est a Domino*: Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos: *Simon Magus, judicio Spiritus Sancti, ab Ecclesia Dei eliminatus periit: sic usque ad nostra tempora idem, per Vicarios suos* (Romanos scilicet Pontifices) *sequaces Simonis expugnare, & ab Ecclesia Dei extirpare non desinit*. Nimirum perinde atque adhuc in sede sua praesideret, & in suis Successoribus ille viveret, ad quam illa Domini verba directa sunt: *Ego rogavi &c.*

Sed nihil in rem nostram disertius ac luculentius his S. Bernardi verbis epistola CXC. seu Tractatu adversus errores Abaëlardi ad Innocentium II. *Oportet*, inquit, *ad vestrum referri Apostolatum pericula quaeque & scandala emergentia in regno Dei, ea praesertim quae de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Haec quippe hujus praerogativa Sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est*: Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua? *Ergo quod sequitur, a Petri Successore exigitur*: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. *Id quidem modo necessarium. Tempus est ut vestrum agnoscatis, Pater amantissime, principatum, probetis zelum, ministerium honoretis. In eo plane Petri impletis vicem, cujus tenetis & sedem, si vestra admonitione corda in fide flu-*

fluctuantia confirmatis, si vestra auctoritate conteriti fidei corruptores.

Innocentius II. inquit Launojus, idem quod Bernardus sentit in epistola, quam ad Senonense Concilium rescribit: *Nos itaque qui in Beati Petri Cathedra, cui a Domino est dictum:* Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos; *licet indigni residere conspicimur: communicato fratrum nostrorum Episcoporum & Cardinalium consilio, destinata nobis a vestra discretione capitula, & universa ipsius Petri perversa dogmata, sanctorum Canonum auctoritate cum suo auctore damnavimus, eique tanquam haeretico perpetuum silentium imposuimus.*

Aëlredus Rievallensis Abbas scribens in Isaiam, & hunc exponens Canticorum locum: *Si ignoras te, egredere &c.* in Ecclesiae Romanae laudes effunditur, atque inter cetera haec habet nostro argumento maxime apta: *Fratres, nemo vos seducat inanibus verbis, nemo vobis dicat, ecce hic Christus, vel ecce illic, quum in fide Petri semper sit Christus, quam sancta Romana Ecclesia mutuavit a Petro, & servat in petra quae est Christus ... Haec est Ecclesia Romana, cui qui non communicat, haereticus est. Illius interest consulere omnibus, judicare de omnibus, omnibus providere, ad quam in Petro vox ista dirigitur:* Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. *Quidquid ista statuerit suscipio, approbo quod approbaverit, quod damnaverit damno.*

Potho Prumiensis Abbas libro tertio de Domo Dei: *Sed haec*, inquit, *dispensatio* (Canonum) *penes illum est, qui vicem Christi in terris agit, cui una cum Petro dicitur a Domino:* „ Et tu aliquando conversus, confirma „ fratres tuos.

Orna-

Ornavit etiam hoc XII. saeculum doctrina, pietate, rebusque gestis Anselmus Havelburgensis, qui in opere adversus Graecos, de Ecclesiae Romanae auctoritate praeclare disserens, haec inter cetera habet: *Unde & Dominus sciens alias Ecclesias haeretica impulsione nimium vexandas, & Ecclesiam Romanam, quam ipse supra Petrum fundaverat, nunquam in fide debilitandam, dixit Petro:* Ego rogavi pro te &c. *ac si aperte ei dicat: tu qui hanc gratiam accepisti, ut aliis in fide naufragantibus, semper in fide immobilis & constans permaneas, alias vacillantes confirma & corrige, & tanquam omnium provisor & Doctor, & Pater, & Magister omnium curam & sollicitudinem gere. Merito ita privilegium praelationis super omnes accepit, qui in conservanda integritate fidei prae omnibus privilegium a Domino susceperat.*

Ex Innocentii III. epistola ad Episcopum Arelatensem textum Launojus refert, qui habetur in Cap. *Majores* de Baptismo & ejus effectu: *Majores Ecclesiae caussas, praesertim articulos fidei contingentes, ad Petri Sedem referendas intelliget, qui eum quaerenti Domino, quem discipuli dicerent ipsum esse, respondisse notabit:* Tu es Christus filius Dei vivi; *& pro eo Dominum exorasse, ne deficiat fides ejus.* Alia ejusdem Pontificis loca inferius adducemus.

Exhibet quoque idem Auctor hunc Jacobi Cardinalis Vitriaci locum ex capite LXXV. Orientalis historiae: *Deus Romanam civitatem totius mundi Metropolim & capitaneam, sicut in temporalibus omnibus praeerat, ita & in spiritualibus universis fidelibus voluit praefuisse.* Et infra: *Patet ergo, quum super hanc petram, pro qua Dominus rogavit ut non deficat fides ejus, post Christum*

aedi-

aedificata sit & fundata Christi Ecclesia, quod omnes qui a Romana Ecclesia recedunt, qui absque fundamento aedificant in vanum laborantes, & ab eo qui a Domino Cephas vocatus, separati, acephali & monstrosi homines merito sunt reputandi.

Laudat etiam idem Launojus Angelicum Praeceptorem, qui in expositione Symboli observat, quod *Ecclesia Petri.... semper fuit firma in fide: Et quum in aliis partibus vel nulla fides sit, vel sit commixta multis erroribus; Ecclesia tamen Petri, & fide viget, & ab erroribus munda est. Nec mirum, quia Dominus dixit Petro, Lucae XXII.* „ Ego pro te rogavi &c.

Insignis est & merito hîc recensendus Gregorii IX. locus epistola V. ad Germanum Constantinopolitanum Patriarcham: *Praevidens autem Dominus, quod Ecclesia a tyrannis conculcaretur, & ab haereticis laniaretur, & schismaticis scinderetur, dixit.* Rogavi pro te, Petre &c. *Ex quo colligitur evidenter, quod ad Sedem Petri omnis quaestio fidei referenda sit.*

Denique, ut alios interim omittamus, quorum testimoniis in promtu esset praesentem dissertationem locupletare, Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus in Expositione pro Concilio Florentino cap. V. in eamdem Christi verborum interpretationem consentit: *Omnes Ecclesiae ab haereticis tanquam a fluctibus vexatae ad Romanum Pontificem velut ad portum salutis confugiunt, ubi tranquillitatem & quietem omnem nanciscuntur: nam eo loci fidei claves Christus apud Petrum Apostolum deposuit, ut Ecclesiam totam pasceret atque gubernaret; nec apud illum tantum, sed etiam apud ejus Successores ipsi dicens:* Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos:

quae quidem non soli Petro contigerunt, sed & ejus Successoribus.

Ex his ergo quae hactenus disseruimus, Bellarmini argumentum, quod supra propositum est, adversus Turnelium ejusque responsionem, facile instauramus: Ille errare non potest, cujus fides non potest deficere, vel pro quo Christus rogavit ne deficeret fides ejus: atqui juxta S. Leonem, Gelasium I. Pelagium II. Gregorium Magnum, Stephanum Dorensem, Vitalianum, Agathonem, Theodorum Studitam, Hadrianum I. Johannem VIII. Leonem IX. Gregorium VII. Petrum Damiani, Anselmum Lucensem, Urbanum II. Paschalem II. Callixtum II. Bernardum, Innocentium II. Eugenium III. Anastasium IV. Aëlredum, Pothonem, Anselmum Havelburgensem, Innocentium III. Jacobum Vitriacum, Thomam Aquinatem, Gregorium IX. & Gennadium Constantinopolitanum Patriarcham, non modo fides personalis Petri, verum & Successorum ejus, vel Sedis Apostolicae, vel Ecclesiae Romanae, deficere non potest; seu pro iis etiam Christus rogavit, ne deficeret eorum fides: ergo Romani Pontifices, vel Ecclesia Romana, vel Sedes Apostolica errare in fidei rebus non possunt.

Frustra vero Launojus veterum Patrum & Ecclesiasticorum Tractatorum testimonia congerit, quibus probet, orasse Christum, ut Petrus veram fidem nunquam amitteret, quantumvis tentaretur a Diabolo, sed in ea & gratia Dei tum demum perseveraret. Nam quisquis eam testimoniorum farraginem, non dico, expenderit, sed vel cursim legerit, statim intelliget, praeter paucos recentiores Theologos, nullum ex Patribus, & vetustioribus atque gravioribus Scriptoribus esse, qui nobis, seu potius tot Romanis Pontificibus, aliisque quos jam produximus gravissimis

Aucto-

Auctoribus adversetur. Quum enim ii docent orasse Christum, ne fides in Petri Successoribus, in Petri Sede, vel in ejus Ecclesia unquam deficeret, haud certe negant, id primum in Petri singulari persona peractum esse: quemadmodum & illi, qui ex iis Christi verbis colligunt, opus fuisse Apostolorum principi Christi precibus & ipsius gratiae adjutorio, ut Diabolo ipsum appetenti resisteret, ne tentationibus cederet, & qui alias in ejusmodi historia personales conditiones seu circumstantias expendunt; non ideo negant, Petrum Successores in primatu suos, ut ait Bossuetius, eorumque curae commissam peculiarem Ecclesiam, Romanam scilicet, singulari titulo repraesentasse; adeoque Christi verba & orationem non modo ad singularem ejusdem Petri personam, verum & ad ejus Successores, & ad Ecclesiam, vel ad Sedem Apostolicam pertinere. Quae ergo Veterum testimonia ab Adversariis producuntur, nostro systemati neutiquam adversantur. Verum si Christi verba ad singularem Petri personam coarctentur; quid fiet tot Romanis Pontificibus, tot Patribus & vetustis Auctoribus, qui, ut vidimus, conceptis disertisque verbis adfirmant, orasse Christum ne non modo Petri, verum & Successorum ejus, vel Ecclesiae Romanae, vel Sedis Apostolicae fides deficeret? Quae porro sit textuum quos adduximus vis, ad sequentia capita expendemus.

CAPUT V.

„ Petrus ejusque Successores cuidam peculiari
„ Ecclesiae ac Sedi praesidere debent : Pe-
„ tri fides in Petri Sede, & in Succes-
„ sorum serie non deficit.

QUum ergo Meldensis Episcopus intelligeret, Christi verba: *Ego rogavi &c.* ad singularem Petri personam (dum tamen aliqua tot Romanorum Pontificum & veterum Scriptorum sententiae ratio haberetur) coarctari non posse; sed eam Christi promissionem, quod Petri fides nunquam defectura sit, ad Petri Successores, & Sedem ejus & Ecclesiam porrigi; alias a Turnelio vias, productis superiori articulo textibus infringendis, excogitavit. Summa autem illius systematis est: sedentes esse a sedibus distinguendos, & Romanos Pontifices ab Ecclesia Romana. Privilegium fidei indeficientis, non in singulis Petri Successoribus, sed in omnium serie & successione locum habere: Sedis Apostolicae & Ecclesiae Romanae fidem non eo sensu deficere non posse, quod nullus in eam ad breve temporis intervallum subrepere possit error, sed quoniam funditus everti, & corrumpi omnino non potest: quod videmus in aliis praecipuis sedibus contigisse, quae quum aliquamdiu virgines permansissent, nunc variis erroribus & haeresibus pollutae & constupratae, penitus a Christo defecerunt, & ab universae Ecclesiae corpore disjunctae sunt.

Notanda autem haec potissimum Illustrissimi Auctoris verba: „ Accipiendi ergo Romani Pontifices tanquam

„ una

„ una persona Petri; in qua nunquam fides penitus deficiat, atque ut in aliquibus vacillet aut concidat, non tamen deficit in totum, quae statim revictura sit: Nam & Petrus negavit & incredulus fuit, postquam etiam audivit illud: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua:* Sed statim exsurgit confirmaturus fratres, atque omnium nomine communem praedicaturus fidem, sicut in Actis legimus. Sit ergo in Leone, sit in Agathone, sit in aliis egregiis Pontificibus Petrus fratres confirmans. Sit etiam in Liberio, sit in Honorio Petrus ad horam nutans, & negans; sed statim respiciente Domino convalescens, seque ipso validior; ut firmitudini, Domino providente, etiam lapsus ipse serviat; neque supersit ullum errati vestigium. Id in Ecclesia Romana contigisse, multa exempla docuerunt: neque porro aliter ad consummationem usque saeculi in tota Pontificum successione eventurum esse, certa fide credimus.

Haec ingeniose quidem excogitata, & ex parte & quodammodo vera sunt. Probamus enim imprimis, accipiendos esse Romanos Pontifices velut unam personam Petri, qui adhuc in suo Throno & Cathedra sedeat, & in suis successoribus vivat. Probamus etiam in hac Petri successorum serie quosdam fuisse Pontifices, qui Petrum ad horam nutantem & vacillantem, alios autem eximia quadam virtute & constantia praeditos, qui Petrum fratres confirmantem, exhiberent. Item & illud probamus, quod si aliqui Pontifices ignavia quadam & socordia officio suo ac muneri defuerunt; non ideo concidit Romana fides ab eorum Antecessoribus stabilita, ab iis ipsis post lapsum, vel ab eorum successoribus statim & excelsiore pectore ac spiritu vindicata; ut factum in Liberio, Honorio, aliisque

vidi-

vidimus, nullo Romanae fidei, aut Romani Primatus detrimento, imo & aliquo emolumento, ut firmitudini, Domino providente, etiam lapsus ipse servierit. De his igitur inter nos convenit.

At primo probare non possumus, quod Petrus non modo negaverit, verum & incredulus fuerit, postquam etiam audivit illud: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*. Quamquam enim extrinsecus negaverit, attamen interiorem fidem eum amisisse non credimus, pro quo Christus petiit a Patre, ne deficeret fides ejus. *Quid* enim, inquit S. Augustinus (*a*) *moliturus es contra verba dicentis*: Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua? *An audebis dicere, etiam rogante Christo, ne deficeret fides Petri, defecturam fuisse, si Petrus eam deficere voluisset; hoc est si eam usque in finem perseverare noluisset: quasi Petrus aliud ullo modo vellet, quam pro illo Christus rogasset ut vellet? Nam quis ignorat, tunc fuisse perituram fidem Petri, si ea quae fidelis erat voluntas ipsa deficeret, & permansuram, si eadem voluntas maneret? Sed quia praeparatur voluntas a Domino, ideo pro illo Christi non posset esse inanis oratio*.

Deinde nec illud, ut omnes facile intelligunt, probare possumus, quod Petri exemplum non modo ex injuncto sibi divinitus munere fratres confirmantis, verum & ad horam vacillantis Christumque negantis, ad Romanos Pontifices in Petri Cathedra sedentes, indeque universam Ecclesiam sollenniter & ex officio docentes accommodetur. Non enim Petrus universam Ecclesiam ex officio docebat, aut quidquam ab omnibus credendum sollenniter decernebat, quum Christum in atrio Principis sacerdotum igna-

(*a*) Lib. de Corrept. & Grat. cap. VIII.

ignaviter abnegavit. Sit ergo in Liberio, sit in Honorio Petrus ad horam nutans & negans: at eamdem in eis personam agat, quam & ipse agebat, quum primum negavit & vacillavit, nimirum privati hominis, non Pontificis.

Quod vero pertinet ad Sedem Apostolicam, vel ad Romanam Ecclesiam, eas, ut jam diximus, a Romanis Pontificibus Bossuetius distinguit, neque abnuit, quin earum fides dicatur indefectibilis: nempe quod „ nunquam futurum sit, ut Petri successores, eorumque universa series atque successio, sedesque cui praesint, atque Ecclesiam, quam docendam regendamque susceperint, a vera fide evellantur. Quod infra Cap. XIV. luculentius declarans ait: „ Id eventurum nunquam, ut „ quemadmodum Ecclesiae, exempli gratia, Constantinopolitanae, Alexandrinae, & nunc Anglicanae, Danicae, ita Ecclesiae Romanae error inhaereat, quem „ contumaci proposito tueatur, & a verae Ecclesiae se „ abrumpat sinu. Ceterum unam esse Ecclesiam Catholicam, quaeque eam repraesentet, Synodum Oecumenicam, in quam circa fidem nullus unquam obrepat defectus, neque per contumaciam, neque per imprudentiam. Clerum vero Romanum, si quid erraret, ab Ecclesia Catholica, atque ejus Oecumenica Synodo dirigi, „ revocari, doceri debere, perficique omnino ne error „ inolescat. Unde illa Romanae Ecclesiae Sedisque Apostolicae invicta firmitas ipsa Ecclesiae Catholicae firmitate constat &c. *Additque in hoc Cap. V.* Quibus haec „ magna & praeclara, Sedisque Apostolicae majestate digna non sufficiunt, ii ut se in minuta, atque oppido absurda ac falsa conjiciant, non ratiociniis, sed jam experimentis vidimus. Nos certe ex iis sumus quibus magna

gna haec quidem & praeclara verba, sed tamen verba, non sufficiunt, sed res ipsas volumus, & Sedi Apostolicae adserimus ac vindicamus. Et quoniam in iis quae Illustriss. Adversarius jactat experimentis, quantum momenti sit, superiore libro jam vidimus, quid in Patrum locis ac verbis, quae superiore articulo adtulimus, pro nostra opinione praesidii sit, ad sequentia capita accuratius expendemus.

CAPUT VI.

„ Traditio Patrum de fide & Ecclesia Romana,
„ deque Sede Apostolica nunquam defe-
„ ctura: Romanorum Pontificum
„ de suae Sedis dignitate
„ tuenda traditio.

„ HAec ita, uti diximus, se habere, *inquit Illustrissimus Adversarius*, universa agnovit antiquitas: „ Sancti enim Patres ab ipsa Christianitatis origine, dum „ quaerunt illud immotum in fide, quod Ecclesiae prin„ pali, Romanae scilicet, inesse necesse sit, non Roma„ num Pontificem doctorem publicum, quem a Roma„ no Pontifice homine singulari, atque ut peccatis, ita „ erroribus obnoxio, secernendum cogitent; id enim „ postremae aetatis inventum est: sed ipsam Romanam „ Ecclesiam ac Romanam fidem, ipsam Petri Cathe„ dram, ac Sedem Apostolicam uno ore commemorant. Patres, quos in praesenti capite pro sua opinione Meldensis Episcopus laudat, hi sunt: S. Irenaeus, Tertullianus, S. Cyprianus, S. Optatus Milevitanus, Synodus Aquilejensis,

jensis, S. Hieronymus, S. Augustinus, S. Gelasius Papa, & Stephanus Larissaeus: quibus & alios in sequentibus Capitibus adjungit: quorum certe de Romana fide & Ecclesia, deque Sede Apostolica ejusque doctrina & auctoritate, una eademque sententia est. Quare unius eorum aut alterius sensibus accurate ac diligenter expositis, ceterorum mentem satis superque perspectam & exploratam habebimus, nec opus erit, ut eamdem ἀκρίβειαν & singulis enucleandis adhibeamus.

ARTICULUS PRIMUS.

Celebris S. Irenaei locus expenditur; eoque demonstratur, cum omnes Ecclesias ab Ecclesiae Romanae, tum Romanam ipsam Ecclesiam a Romanorum Pontificum magisterio & auctoritate pendere: adeoque doctrinae fidei puram & immaculatam originem penes Romanos esse Pontifices, quum suam & reliquas omnes Ecclesias ex Petri Cathedra docent.

QUod primum ac speciatim in Irenaei mentem inquirendam & exponendam incumbimus, facit imprimis summa & eximia Viri sancti antiquitas & auctoritas. Quum enim proximus Apostolicorum temporum fuerit, & ab ipsis Apostolorum discipulis institutus, Ecclesiastici regiminis formam, quam Christus Apostolis delineavit, & Apostoli Ecclesiis tradiderunt, ignorare non potuit: facit etiam, quod hanc generalem confutandi haereticos methodum per traditionem Apostolicarum Ecclesiarum, ac praesertim Romanae, & per successio-

nes Episcoporum ab Apostolis institutorum; & praecipue Romanorum, ab ipso primum adhibitam, aut saltem latius ac luculentius expositam, Tertullianus, Optatus Milevitanus, Augustinus aliique deinceps amplexi sunt: quapropter Irenaei mente percepta, de aliorum sententia facile constabit.

Aggrediens ergo Irenaeus eo ipso loco, quem Bossuetius citat, ad omnes haereticos Apostolicae traditionis auctoritate revincendos, observat primo, ejusmodi *traditionem, quae est ab Apostolis, per successiones Presbyterorum*; hoc est Episcoporum, ut ex sequentibus constat; *in Ecclesiis custodiri*. Secundo, quod hanc *traditionem Apostolorum in toto mundo manifestatam, in omni Ecclesia adest respicere omnibus, qui vera velint videre*. Quoniam vero praemiserat, hanc traditionem in Ecclesiis per successiones Episcoporum custodiri; ideo subjungit: *Et habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis & successores eorum usque ad nos: qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab his deliratur*. Hinc colligit, perfectam illam sapientiam & absconditam in mysterio, quae ab his deliris jactabatur, & cujus sese magistros profitebantur, traditam ab Apostolis non fuisse: *Etenim si recondita mysteria scissent Apostoli, quae seorsim & latenter ab reliquis perfectos docebant, his vel maxime traderent ea, quibus etiam ipsas Ecclesias committebant. Valde enim perfectos & irreprehensibiles in omnibus eos volebant esse, quos & successores relinquebant, suum ipsorum locum magisterii tradentes*. Quae verba diligentissime adnotanda sunt. Ut enim exploratum habeamus, quamnam Ecclesiae ab Apostolis fundatae atque institutae a suis fundatoribus &

in-

institutoribus doctrinam acceperint, ac sibi velut ab eis traditam servent, non ait ipsas Ecclesias seorsim ab Episcopis esse consulendas: sed potius satis esse monet, ut earum Episcopos consulamus. Hos enim quibus Ecclesias regendas, imbuendas & instruendas Apostoli committebant, suum ipsis magisterii locum tradentes, valde in omnibus perfectos & irreprehensibiles esse volebant; ac proinde in eos velut Ecclesiarum duces, pastores & magistros divinae sapientiae thesauros effuderunt. Eadem ergo esse censebatur Ecclesiarum & Episcoporum fides atque doctrina: quae tamen in Episcopis velut earumdem Ecclesiarum magistris amplitudine & auctoritate emineret.

Sed quoniam valde longum est in hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones; maximae, & antiquissimae, & omnibus cognitae, a gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romae fundatae & constitutae Ecclesiae, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annuntiatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos, indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per sibi placentia, vel vanam gloriam, vel per caecitatem & malam sententiam, praeter quam oportet colligunt. Cur autem satis esse judicet ad ostendendam universae Ecclesiae acceptam ab Apostolis traditionem, ejusque pondere haereticos opprimendos, unius Ecclesiae Romanae traditionem, & Episcoporum ejus successionem evolvere, hanc Sanctus Doctor rationem sufficit: *Ad hanc enim Ecclesiam propter potiorem* (al. potentiorem) *principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos qui sunt undique fideles, in qua semper ab his qui sunt undique, conservata est ea, quae est ab Apostolis traditio.*

Locus hic Irenaei omnes Adversariorum nostrorum rationes plane conturbat, ac mirum in modum invertit. Ut enim Cl. Benedictinus Editor animadvertit (*a*), nec ipse Grabius negare potest vel audet, quin Irenaei toto hoc capite scopus sit probare, unam & eamdem in omni Ecclesia traditionem Apostolicam & fidem esse, qua confundantur omnes haeretici; eam vero puram & illibatam per continuam Episcoporum successionem ad suam usque aetatem manasse. Quia vero longius & molestius fuisset omnium & singularum Ecclesiarum successiones Episcopales enumerare, sufficere si unius Ecclesiae Romanae successio, per quam Apostolica traditio pervenit usque ad illud aevum, recenseatur: quia eadem est aliarum omnium Ecclesiarum cum Romana fides & traditio. Quamobrem recensita Episcoporum Romanorum successione, concludit: *Hac ordinatione & successione, ea quae est ab Apostolis in Ecclesia traditio, & veritatis praeconatio pervenit usque ad nos. Et est plenissima haec ostensio, unam & eamdem vivificatricem fidem esse, quae in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata, & tradita in veritate*. Eamdem autem aliarum Ecclesiarum cum Romana fidem & traditionem esse, ex eo probat Irenaeus, quod ad Romanam Ecclesiam propter potiorem principalitatem necesse sit omnem Ecclesiam convenire. Sic ergo procedit objectum ab Irenaeo haereticis sui temporis argumentum: Earum Ecclesiarum una & eadem cum Romana fides & traditio est, quas necesse est cum capite, duce & principe Romana, ceteris regendis a Deo praefecta, consentire in rebus fidei atque doctrina: Atqui necesse est omnes Ecclesias, seu, quod idem est, fideles omnes, ex quocumque loco,

(*a*) Differt. III. in Irenaeum art. IV. num. 34.

loco, regione, aut gente sint, cum Romana Ecclesia omnium capite, duce ac principe, regendis omnibus a Deo praefecta, consentire: Omnium igitur Ecclesiarum eadem est cum Romana fides & traditio; ac proinde quum ex traditione hujus Ecclesiae confundantur haeretici omnes & schismatici, ex consensu omnium Ecclesiarum confundi necessario consequitur.

Jam vero quam haec Irenaei cum Meldensis Episcopi opinione belle consentiant, expendamus. Juxta Irenaeum perinde est, sive unius Ecclesiae Romanae, sive universae Ecclesiae traditio haereticis objiciatur, quia necesse est omnem Ecclesiam, hoc est Ecclesiam universam cum Romana, propter potiorem hujus principalitatem, seu propter primatum ac principatum, in rebus fidei consentire. Dum Illustrissimus Adversarius huic Lugdunensis Episcopi & Galliarum luminis & ornamenti doctrinae subscribat, omnis inter nos, quod pertinet ad Ecclesiae Romanae in fidei rebus indeficientiam, inerrantiam, auctoritatem, composita lis est. Id enim unum contendimus, ut in fidei rebus, Ecclesiae Romanae omnium capitis, principis ac magistrae, propter ejus in doctrina fidei primatum & principatum, potior seu potentior, quam reliqui corporis, hoc est Ecclesiae universae sit auctoritas. Id vero diserte ac perspicue S. Irenaeus docet, quum adversus haereticos hoc velut certum & inconcussum statuit, quod cum Ecclesia Romana propter potiorem ejus principalitatem omnem necesse est convenire Ecclesiam. Nam omnis Ecclesia perinde est atque universa Ecclesia: neque hîc locum habere potest frequens illa & Adversariis trita distinctio de omni Ecclesia *collective*, seu *distributive* accepta. Mens enim S. Doctoris est

hae-

haereticis totius Ecclesiae traditionem objicere, sive illos auctoritate Ecclesiae universalis opprimere. Quod ut brevi compendio & facilius adsequatur, satis esse judicat, si unius Ecclesiae Romanae traditionem objiciat, cum qua omnes Ecclesiae propter illius principatum in rebus fidei consentire debent: cujus argumenti vis omnino postulat, ut non modo singulae Ecclesiae *divisive*, ut ajunt, verum & omnis Ecclesia *collective*, ab Ecclesiae Romanae in fidei rebus auctoritate pendeat: alioquin ex ea quae vigebat in Ecclesia Romana traditione nequaquam colligi poterat, quaenam vigeret in universa Ecclesia traditio; quum tamen S. Irenaeus hanc esse praedicet plenissimam ostensionem, quod una & eadem vivificatrix fides sit in Ecclesia jam inde ab Apostolis conservata, & tradita in veritate.

Sed ut magis constet, quam Adversarii nostri ab Irenaei sensibus absint, age, rem pressius consideremus, & singillatim sancti Doctoris & eorum dogmata invicem componamus. S. Irenaeus docet, sufficere, Ecclesiae Romanae de aliquo dogmate traditionem exploratam habere, ut constet illud esse ab Apostolis profectum ac derivatum, ac proinde velut Apostolicae doctrinae partem certa fide tenendum, & velut aliquid inconcussum haereticis ac novatoribus objiciendum. At Parisienses Theologi non satis esse existimant, quod Ecclesiae Romanae de aliquo dogmate fides atque traditio manifesta sit, praeterea requirunt, ut etiam de aliarum Ecclesiarum traditione constet. Secundo, S. Irenaeus ideo sufficere judicat, ut Ecclesiae Romanae fides atque traditio comperta sit, quoniam necesse est omnem Ecclesiam cum Romana in fidei rebus ac dogmatibus consentire. At Galli Theologi ejusmodi necessitatem minime agnoscunt; verum postquam

Ec-

Ecclesia Romana suam de aliquo dogmate fidem ac traditionem exposuit, liberum cuilibet Ecclesiae & Episcopo esse judicant rem de integro retractare & examinare, num perinde acceptae a suis Majoribus doctrinae consona sit; ideo & consequenter docent, non statim atque de Ecclesiae Romanae traditione constat, constare pariter de aliarum Ecclesiarum ac totius Ecclesiae traditione. Tertio, ideo Sanctus Irenaeus docet esse necesse, ut omnis Ecclesia cum Romana consentiat, quoniam haec in rebus ad religionem & fidem pertinentibus primatum & principatum in omnes obtinet, *propter potiorem* seu *potentiorem principalitatem*. At Galli Theologi nunquam profecto hanc proferent rationem, cur in aliquo dogmate Ecclesia Romana & universa Ecclesia consentiant, quod hanc cum illa propter potiorem ejus principalitatem seu principatum consentire necesse sit: sed contra hanc potius rationem adferent, quod Ecclesia Romana cum universa Ecclesia tanquam pars cum toto cohaerere & congruere debeat, seu necesse sit. Quarto, si confundendis & confutandis haereticis sufficit Ecclesiae Romanae traditio, quae universalis Ecclesiae traditionis plenissima sit ostensio, hoc est luculentissimum argumentum, quoniam necesse est omnem Ecclesiam cum Romana propter hujus potiorem principalitatem in fidei rebus convenire: ergo post expositam & declaratam Ecclesiae Romanae traditionem Conciliorum generalium convocatione opus absolute non est; quae juxta Adversarios ideo congregari necesse est, ut non solum de Romanae Ecclesiae, verum & de aliarum Ecclesiarum fide ac traditione constet. Denique, si demonstrandae universalis Ecclesiae traditioni sufficit Ecclesiae Romanae traditio, quoniam propter potiorem ejus principalitatem,

tem, seu summum principatum omnem Ecclesiam cum ea congruere necesse est: ergo non ideo Apostolicae sanctionis vis ineluctabilis est, quoniam ad eam aliarum Ecclesiarum consensus accedit; sed contra ideo necesse est ut omnium aliarum Ecclesiarum ad Ecclesiae Romanae sanctionem, seu de fide decretum consensus accedat, quoniam Ecclesiae Romanae propter ejus principatum est ineluctabilis vis & auctoritas, qua sibi omnem Ecclesiam indeclinabiliter conjungit: idque non modo de Ecclesia per universum orbem dispersa intelligi debet, verum & de eadem in Conciliis oecumenicis congregata, quum, utrovis modo spectetur, una illius eademque potestas & natura sit.

Res exemplis fiet illustrior. Quum Nestorius duplicem in Christo personam comminisceretur, ejus impio dogmati Caelestinus a Cyrillo monitus Ecclesiae Romanae traditionem objecit. Quum Eutyches duas in eodem Christo naturas permisceret, ejusdem Ecclesiae Romanae de duplici natura fidem atque doctrinam Leo Magnus luculentissime exposuit. Quum Monothelitae Eutychianorum surculi unam dumtaxat in uno Deo & homine voluntatem agnoscerent ac praedicarent, Severinus, Johannes IV. Theodorus, Martinus I. Vitalianus, Donus, & Agatho avitam Sedis Apostolicae traditionem fortissime adseruerunt ac vindicarunt. Si verum est quod Irenaeus docet; haec ipsa Ecclesiae Romanae traditio satis esse debuit hujuscemodi erroribus funditus evertendis ac profligandis: at contra Adversarii docent, adhuc post Sancti Caelestini ad Cyrillum Alexandrinum & adversus Nestorium litteras, adhuc post celebrem Magni Leonis ad Flavianum epistolam, adhuc post tot Romanorum Pontificum, ac praecipue Sancti Martini in Synodo Lateranensi decreta,

opus

opus fuisse Ephesina, Chalcedonensi, & tertia Constantinopolitana oecumenicis Synodis, quo Nestoriani, Eutychiani, Monothelitae pro haereticis haberentur. Cur vero Nestorianis, Eutychianis, Monothelitis penitus profligandis satis juxta Irenaeum esse debuit exposita Ecclesiae Romanae traditio? Quoniam, ut saepe dictum est, exposita semel Ecclesiae Romanae de aliquo dogmate traditione, de aliarum quoque Ecclesiarum traditione constat. At contra, ideo juxta Adversarios post Caelestini adversus Nestorium, post Leonis adversus Eutychem, post S. Martini aliorumque Pontificum adversus Monothelitas decreta; opus fuit Episcopos ex universo orbe in oecumenicas Synodos congregari, ut praeter Romanam, de aliarum quoque Ecclesiarum, adeoque totius Ecclesiae traditione constaret. Si denique ratio quaeratur, cur exposita a Caelestino, Leone Magno, & Martino I. Ecclesiae Romanae traditio, traditionis omnium aliarum Ecclesiarum, juxta Irenaeum, plenissima ostensio sit & evidens argumentum, ratio ex sancto Doctore in promtu est, & jam nobis identidem commemorata, quoniam cum Ecclesia Romana necesse est omnem Ecclesiam propter potiorem ejus principalitatem in fidei dogmatibus consentire. At contra, ideo juxta Adversarios opus fuit, Nestorianis, Eutychianis, Monothelitis sine retractatione damnandis, Synodis oecumenicis, quoniam oportuit Ecclesiae Romanae traditionem ad Ecclesiae universae traditionem exigi, cum ea componi, & summo Synodorum universalium judicio aut ab ea discrepantem rejici, aut consonam adprobari. Et ideo juxta eosdem Adversarios Caelestini, Leonis, Martini & Agathonis epistolae vim indeclinabilem, & ineluctabilem firmitatem adsecutae sunt, quoniam ad eas Ephe-

sinae, Chalcedonensis, ac sextae Synodi generalis consensus accessit; non ideo haec ipsa Concilia eisdem epistolis consenserunt, quoniam necesse erat juxta Irenaei placitum, ut propter potiorem ejus principalitatem cum Ecclesia Romana omnis Ecclesia consentiret. Adeo Sancti Irenaei olim Lugdunensis Episcopi & Galliarum luminis, & recentiorum in eisdem Galliis Episcoporum ac Theologorum rationes & judicia recta pugnant, & aperta fronte invicem confliguntur.

Haud me latet quid contra responsi daturi sunt, qui non Romanae quidem Ecclesiae, sed Romani Pontificis inerrantiae refragantur. Reponent enim, his quidem recte probari, Ecclesiae Romanae doctrinam & traditionem errori obnoxiam non esse, non tamen Romanum Pontificem quidquam vel sollenniter & ex Cathedra definientem. Verumenimvero si animum rursus ac diligenter ad Irenaei textum advertamus, facile intelligemus, eam Ecclesiae Romanae praerogativam, & in omnes Ecclesias potestatem, qua omnes sibi conjungit, & indivulse cohaerentes habet, ex Romani Pontificis auctoritate pendere. Quod enim integra & incorrupta in Ecclesia Romana servata sit tradita illi ab Apostolorum Principibus fides atque doctrina, probat Sanctus Doctor ex non interrupta Romanorum Pontificum serie, qui quod ab Apostolis acceperunt, id suis posteris & Successoribus tradiderunt, atque omnes in eam curam incubuerunt, ut traditum sibi sacrae doctrinae depositum summo ac praecipuo studio in Ecclesia sibi specialiter credita illibatum & integrum custodirent. Quare hoc est argumenti, quod S. Doctor adversus haereticos urget, sive orationis ejus analysis. Quod universa Ecclesia tenet tanquam ab Apostolis traditum, id reapse divinum & Apo-

& Apostolicum est, ac certa fide tenendum. Porro id universa Ecclesia tenet, quod Ecclesia Romana docet, quoniam propter potiórem hujus principalitatem universa Ecclesia cum ipsa debet in fidei rebus atque dogmatibus consentire. Denique ideo in Ecclesia Romana avita fides servata est, quoniam Apostolorum Principis Successores, quibus ille suam peculiarem Ecclesiam speciali cura regendam imbuendamque commisit, suamque Sedem & locum magisterii reliquit, in hoc munus custodiendae adserendaeque fidei toto pectore incubuerunt: *Fundantes igitur*, inquit, *& instituentes beati Apostoli Ecclesiam, Lino Episcopatum administrandae Ecclesiae tradiderunt. Hujus Lini Paulus in his quae sunt ad Timotheum epistolis meminit. Succedit autem ei Anacletus: post eum tertio loco ab Apostolis Episcopatum sortitur Clemens, qui & vidit ipsos Apostolos, & contulit cum eis, & quum adhuc insonantem praedicationem Apostolorum & traditionem ante oculos haberet, non solus: adhuc enim multi supererant tunc ab Apostolis docti. Sub hoc igitur Clemente, dissensione non modica inter eos, qui Corinthi essent fratres facta, scripsit quae est Romae Ecclesia potentissimas litteras Corinthiis, ad pacem eos congregans, & reparans fidem eorum, & annuntians quam in recenti ab Apostolis acceperat traditionem, annuntiantem unum Deum omnipotentem factorem caeli & terrae*, aliaque fidei Catholicae dogmata, pro quibus adversus haereticos adserendis Irenaeus id operis elucubrabat. *Huic autem Clementi succedit Evaristus, Evaristo Alexander, ac deinceps sextus ab Apostolis constitutus est Sixtus, & ab hoc Telesphorus, qui etiam gloriosissime martyrium fecit: ac deinceps Hyginus, post Pius, post quem Anicetus. Quum autem successisset Ani-*

ceto Soter, nunc duodecimo loco Episcopatum ab Apostolis habet Eleutherius. Quorsum vero hanc Romanorum Pontificum recensionem, nisi ut demonstret, quibus magistris, auctoribus, & adsertoribus fides primum in Ecclesia Romana, deinde & in aliis Ecclesiis servata est, vel quo ex alveo proxime in Ecclesiae Romanae, ac per eam in aliarum Ecclesiarum receptacula doctrinae caelestis unda confluxit. Quare statim adjungit: *Hac ordinatione & successione, ea quae est ab Apostolis in Ecclesia traditio, & veritatis praeconatio pervenit usque ad nos*. Additque, ejusmodi Episcoporum, hoc est summorum doctrinae fidei praedicatorum & magistrorum eadem constanter Ecclesiae dogmata tradentium, in Petri Cathedra successionem, invictum esse & clarissimum argumentum, quod eadem in universa Ecclesia dogmata vigeant & obtineant: *Et est plenissima haec ostensio, unam & eamdem vivificatricem fidem esse, quae in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata, & tradita in veritate*. Itaque si hoc Irenaei loco probatur, Ecclesiae Romanae fidem atque doctrinam deficere non posse, eodem utique demonstrabitur, nec deficere posse in eadem fide sollenniter & ex officio exponenda & adserenda Romanos Pontifices: quum eorum auctoritate & magisterio & factum sit, & fiat, ut ea nunquam in Romana Ecclesia deficiat.

AR-

ARTICULUS II.

Confirmatur eadem thesis auctoritate Patrum, quorum in praesenti capite testimonia Bossuetius adfert.

TErtullianum, Cyprianum, Optatum Milevitanum, Epiphanium, Augustinum aliosque passim, idem atque Irenaeum telum Apostolicae auctoritatis ac traditionis, per successionem Episcoporum in Petri Cathedra conservatae, in haereticos sui temporis contorsisse, recte Cl. Massuetius observat laudata superiori articulo in Irenaeum dissertatione: *Hujus pondere*, inquit (a), *obruere se posse haereticos omnes ac schismaticos sui temporis merito confidebat Irenaeus: eodem posteriores haereticos oppressere, qui sequuti sunt SS. Patres, Tertullianus, Cyprianus, Optatus, Epiphanius, Augustinus, aliique passim.* Quare quae in Irenaeum adnotavimus, eadem & in aliorum Patrum testimonia perinde congruere necesse est. Haec ergo leviore brachio attingemus.

Ex Tertulliano haec verba Meldensis Episcopus exscribit (b): *Habes Romam, unde nobis quoque* (Afris scilicet) *auctoritas praesto est. Ista quam felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine profuderunt!* „ Inde, inquit Bossuetius, auctoritas,& illa apud Christia- „ nos jam inde ab origine Romanae Ecclesiae praecipua „ commendatio. Sed quantum in ejusmodi auctoritate ponderis ac momenti fuerit, utque horumce Tertulliani ver-

(a) Artic. III. num. 20.
(b) Lib. de Praescript. cap. XXXVI.

verborum vis ac poteſtas intelligatur, antecedentia & conſequentia perſpicienda & rimanda ſunt. Praemiſerat enim laudatus Auctor, percurrendas eſſe, ad inveniendam Apoſtolicam traditionem & doctrinam divinitus revelatam, *Eccleſias Apoſtolicas, apud quas ipſae adhuc Cathedrae Apoſtolorum ſuis locis praeſidentur, apud quas ipſae authenticae litterae eorum recitantur, ſonantes vocem, & repraeſentantes faciem uniuſcujuſque*. Ex hiſce Apoſtolicis Eccleſiis aliquot ſpeciatim indicat, Corinthiacam, Philippenſem, Theſſalonicenſem, Epheſinam. Has ergo cum aliis, quae ipſis per univerſum orbem doctrinae conſanguinitate conjunctae erant, teſtes eſſe docet Apoſtolicarum traditionum. Verum ne in ſingulis immoretur, ſatis eſſe judicat, quemadmodum & Irenaeus, unius Eccleſiae Romanae dogmata recenſere: *Si autem Italiae adjaces, habes Romam &c.* quae ſuperius ex Boſſuetio deſcripſimus: quibus ſubjungit: *Videamus quid didicerit, quid docuerit, quid cum Africanis quoque Eccleſiis conteſſerarit*. Non ait: Videamus quid omnes Apoſtolicae, aut ſaltem recenſitae Eccleſiae didicerint, quid docuerint; ſed, quid una Eccleſia Romana: cui Apoſtoli, Petrus ſcilicet & Paulus, totam doctrinam cum ſanguine profuderunt. Quod argumentum aut eo nititur, quod Eccleſiae Romanae auctoritas & traditio ſola ſufficiat haereticis obruendis; aut, quod perinde eſt, quod propter potiorem ejus principalitatem omnes Eccleſiae debeant cum Romana in fidei rebus convenire.

Porro in Eccleſia Romana, quemadmodum & in aliis ſui temporis Apoſtolicis, ſervata fuiſſe, & hactenus obtinuiſſe Apoſtolica dogmata & traditiones, probat Tertullianus, non ſecus atque Irenaeus, ex Epiſcoporum ab

ipſis

ipsis usque Apostolis successione: qua quoniam haeretici carent, non esse illos admittendos, tanquam extraneos & inimicos, & spurios ac falsos doctrinae Apostolicae interpretes, ad ineundam de scripturis provocationem: *Edant ergo*, inquit *(a)*, *origines Ecclesiarum suarum, evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem & antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiae Apostolicae census suos deferunt: Sicut Smyrnaeorum Ecclesia Polycarpum ab Johanne consecratum refert: sicut Romanorum, Clementem a Petro ordinatum itidem. Perinde utique & ceterae exhibent quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici seminis traduces habeant. Confingant tale aliquid haeretici &c.* Inde autem colligit, doctrinae caelestis hereditatem, & scripturarum possessionem, nec non & earumdem interpretationem, & sacrorum dogmatum expositionem ad Apostolicas Ecclesias, non ad exoticas & extorres vel haereticas pertinere *(b)*: *Ita non Christiani nullum jus capiunt Christianarum Litterarum: ad quos merito dicendum est. Qui estis? Quando & unde venistis? Quid in meo agitis non mei? &c. Mea est possessio, olim possideo, prior possideo: habeo origines firmas ab ipsis Auctoribus, quorum fuit res. Ego sum heres Apostolorum &c.* Itaque legitima & non interrupta Episcoporum successio Tertulliano argumentum erat servatae in Ecclesiis Apostolicae traditionis: quoniam haud alia esse poterat ac vigere in Ecclesiis ipsis doctrina, quam quae ab Episcopis earum-

(a) Ubi supra cap. XXXII.
(b) Ibid. cap. XXXVII.

earumdem Ecclesiarum Magistris in Apostolorum Cathedris legitime praesidentibus personabat.

Profert Bossuetius & haec S. Cypriani verba ex epistola LV. ad Cornelium: *Navigare audent ad Petri Cathedram, & ad Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est.* Verum addere debuisset Illustrissimus Auctor & quae mox sequuntur: *Nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides Apostolo praedicante laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.* Ergo illa Petri Cathedra, illa princeps Ecclesia, ex qua unitas Sacerdotalis, velut a centro lineae, proficiscitur, & quae velut centrum lineas, omnes Ecclesias sibi cohaerentes habet, atque in unitate continet, haereticae perfidiae minime patet, ac proinde adversus eam inferi portae praevalere non possunt. Ne quis vero existimet, inter Petri Cathedram & Petrum ipsum in ea sedentem; S. Cyprianum quidquam in hac epistola interposuisse discriminis, neque ista Meldensis Episcopus omittere debuisset S. Martyris verba: *Petrus, super quem aedificata ab eodem Domino fuerat Ecclesia.* Certe haud alia ratione Petri Cathedra, & Ecclesia Romana origo est & centrum Ecclesiasticae unitatis, quam quod Ecclesia super Petrum velut immobile fundamentum ab eodem Domino aedificata est.

Illustrissimus Petrus de Marca lib.I. de Concord. Sac. & Imp. cap. II. num.VI. observat: *Eam esse vim unitatis, quae principium & originem a Petri Sede trahit, ut cum ea sentiendi necessitatem ceteris imponat.* Haec autem observatio non modo in Irenaei verba optime quadrat, verum & in alia tum quae jam expendimus Tertulliani & Cypriani loca, tum quae Bossuetius adjungit ex Optato Milevitano, Aquileiensi Synodo, Hieronymo, & Gelasio testi-

testimonia, quae in eamdem cum Irenaeo & Cypriano conspirare sententiam, laudatus Parisiensis Antistes animadvertit. Si autem vis unitatis, quae ex Petri Sede originem trahit, cum ea sentiendi necessitatem imponit; nemini ergo liberum est sollennibus ejus de fide sanctionibus obluctari; adeoque statim atque ex Petri Cathedra, aut Pontificis in ea sedentis ore prodierunt, ex sese habent immobilem & ineluctabilem firmitatem.

Eadem est vis & horumce S. Augustini verborum epistola XLIII. al. CLXII. ad Glorium &c. *In Romana Ecclesia semper Apostolicae Cathedrae viguit principatus.* Quibus & ista addere oportuit quae haud semel exscripsimus ex Psalmo contra partem Donati:

Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede:
Et in ordine illo Patrum, quis, cui successit videte.
Ipsa est Petra, quam non vincunt superbae inferorum portae.

Quae si juxta Adversarios demonstrant universae Ecclesiae inerrantiam & inexpugnabilem firmitatem, quidni eadem de Petri Sede praerogativa ex hisce Sancti Augustini verbis comprobetur? A quibus nec illa disjungenda sunt Sancti Doctoris verba lib. contra Epistolam fundamenti cap. IV. quibus, inter alia, quae ipsum in Ecclesia Catholica tenebant carissima vincula, istud etiam recenset: *Ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad praesentem Episcopatum successio Sacerdotum.* Quibus & haec adfinia sunt lib. de utilitate credendi cap. XVII. *Dubitabimus nos ejus Ecclesiae condere gremio, quae usque ad confessionem generis humani ab Apostolica Sede per successiones Episcoporum, frustra haereticis circumlatran-*

tibus ..... culmen auctoritatis obtinuit? Quorum omnium eadem omnino ſententia eſt, atque illorum, quae ex Irenaeo, Tertulliano, & Cypriano deſcripſimus: ac proinde eadem pro Eccleſiae Romanae, Romanorumque Pontificum inerrantia ſuppeditant argumenta.

Concinit Auguſtino Stephanus Metropolita Lariſſaeus haec ad Bonifacium II. & Romanam Synodum ſcribens (*a*): *Dixi, quia auctoritas Sedis Apoſtolicae, quae a Deo & Salvatore noſtro, ſummo Apoſtolorum data eſt, omnibus ſanctarum Eccleſiarum privilegiis antecellit: in cujus confeſſione omnes mundi requieſcunt Eccleſiae*. Dubitabimus, ut mox relatis Auguſtini verbis utar, nos ejus Eccleſiae condere gremio, in cujus confeſſione, doctrina, fide ac traditione omnes totius orbis terrarum Eccleſiae requieſcunt? Hoc certe verentur, qui ſingula Apoſtolicarum Conſtitutionum verba, ſingulos apices anxia ſollicitudine, & inquieta curioſitate rimantur, nec illis adquieſcunt, donec omnia caverint, & attente circumſpexerint, ne forte Petri ſucceſſor, in Petri Cathedra & throno ſedens, a Petri doctrina & traditione deflexerit. Quare ſi tandem poſt longam & difficilem inquiſitionem, explorata dogmatum veritate, ſuiſque victi ac perſuaſi rationibus, Apoſtolicis decretis adſenſum praebent, nemo utique ſapiens dixerit, quod ii reapſe in Eccleſiae Romanae Sediſque Apoſtolicae confeſſione & auctoritate requieſcunt.

Tandem adfert Boſſuetius notiſſima illa, & quae jam ſuperius deſcripſimus, S. Gelaſii verba, qui Apoſtolorum principem ait (*b*), *praeſtare Sedi, quam ipſe benedixit, ut portis inferi nunquam pro Domini promiſſione vincatur*,

(*a*) Seſſ. I. Concil. Rom. III. ſub Bonif. II.
(*b*) Tract. Gelaſ. Pap. apud Sirm. in App. Cod. Theodoſ.

tur, omniumque sit fluctuantium tutissimus portus. Verba illa & sollennis promissio Christi: *Et portae inferi non praevalebunt adversus eam*; ex quibus Galli Theologi adversus Protestantes demonstrari merito judicant, ac reapse demonstrant Ecclesiae universae in fidei rebus indeficientiam, Gelasius, perinde ac antea laudatus Augustinus, ad Petri Sedem refert; quae proinde velut ipsius Ecclesiae immobile fundamentum ex Christi promissis habet, ut inferi portis ac viribus superari non possit.

CAPUT VII.

„ Libellus a S. Hormisda ad Ecclesias Orientales „ missus: ab eisdem Ecclesiis subsignatus mittitur eidem Papae: tum S. Agapeto, Nico„ lao I. atque Adriano II. praedicata in eo „ Libello Romana fides nunquam defectura.

DE hoc fidei libello, de quo jam saepius a nobis disputatum est, libet hîc paucis exponere ac recensere quae Bossuetius observat. Et primo quidem nihil his dici potest magnificentius ac verius ad ejus commendandam auctoritatem: „ Atque haec professio, *inquit*, ab „ Hormisda Pontifice sic data, ab omnibus Episcopis „ Orientalibus, eorumque antesignanis Constantinopolitanis Patriarchis, est recepta. Qua de re Occidentales „ Episcopi, praesertim Gallicani (*a*), multum in Domino collaetantur; ut certum sit, hanc formulam a tota „ Ecclesia Catholica comprobatam.

„ Eamdem fidem Justinianus Imperator ad S. Agapetum

(*a*) Epist. Aviti Vienn. ad Hormisd. Tom. V. Conc. Venet. Edit.

„ tum Papam a se subsignatam iteratis vicibus mittit (a):
„ in secunda vero subscriptione sic legitur (b): *Quapropter, sicut praefati sumus, sequentes in omnibus Sedem Apostolicam, quae ab ea statuta sunt praedicamus, ac promittimus ista inconcusse servari, & compellere, ut juxta tenorem libelli istius omnes faciant Episcopi: ut sanctissimi quidem Patriarchae ad vestram faciant sanctitatem, Metropolitani vero Patriarchis: quatenus per omnia sancta Catholica Ecclesia nostra suam habeat firmitatem:*
„ universali scilicet, ut saepe diximus, consensione con-
„ stantem. *

„ Omnes ergo Ecclesiae subsignata formula profite-
„ bantur, Romanam fidem, Sedis Apostolicae & Eccle-
„ siae Romanae fidem, integra & perfecta soliditate con-
„ stare; ac ne unquam deficiat, certa Domini pollicita-
„ tione firmatam. Nempe hanc fidem ab Episcopis ad
„ Metropolitanos, ab his ad Patriarchas, a Patriarchis
„ ad Papam mitti oportebat: ut omnium confessionem
„ unus exciperet, ac pro confessione fidei communionem
„ omnibus unitatemque rependeret.

„ Hanc professionem eodem initio, eadem conclusio-
„ ne, additis subinde haeresibus atque haereticis, qui suis
„ temporibus Ecclesiam conturbassent, per secuta saecula
„ frequentatam scimus, hanc uti Sancto Hormisdae Pa-
„ pae, Sanctoque Agapeto, ac Nicolao, omnes Episcopi
„ fecerant, ita iisdem verbis Adriano II. Papae Nicolai
„ successori factam in Concilio VIII. Oecumenico legi-
„ mus. Haec ergo ubique diffusa, omnibus saeculis pro-

paga-

(a) Post Epist. I. Agap. ibid.
(b) Post Epist. VII. Agapeti.
* Non id tamen Justinianus dicit; sed eam firmitatem docet ex earumdem Ecclesiarum cum Romana Sede consensione pendere.

„ pagata, ab Oecumenico Concilio consecrata, quis re-
„ spuat Christianus?

Nos autem ex his, quae nemo Christianus respuat, ea facile colligi posse credimus, quae non omnes qui Christiano nomine gloriantur, agnoscunt. Nempe nulli omnino errori patere aut obnoxiam esse Sedis Apostolicae fidem, ejusque de fide sanctionum seu decretorum esse ineluctabilem firmitatem.

Negat id Illustrissimus Adversarius, qui statim exponens, *quid fixum ac divina pollicitatione firmatum ubique inculcetur*: id unum contendit, ac respondet: *Sedis Apostolicae, atque Ecclesiae Romanae fidem minime perituram*.

At id nimium exile est, nec implere potest amplitudinem privilegiorum, quae sollenni illa fidei Catholicae formula Sedi Apostolicae vindicantur. Hac enim Catholici profitebantur, non modo nunquam perituram Sedis Apostolicae fidem; (imo ne id quidem diserte commemorant) sed, se se in omnibus sequi Apostolicam Sedem, & omnia quae ab ea constituta sunt praedicare. Ad id vero sollenniter profitendum, hac ratione compellebantur, quod *in Sede Apostolica immaculata est semper servata religio*: quodque in ea *est integra & verax Christianae religionis soliditas*. Id autem quod rerum ipsarum experimento compertum & exploratum habebant, inde profectum existimabant: *Quia non potest Domini nostri Jesu Christi praetermitti sententia dicentis*: „ Tu es Petrus,
„ & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. Unde consequi intelligebant, non modo nunquam Ecclesiae Romanae aut Sedis Apostolicae perituram fidem, verum & nulla macula contaminatum iri, sed perfectam, illiba-

tam

tam & integram permansuram, ac propterea eam in omnibus esse sequendam, & omnia illius constituta servanda.

Futile porro est & inane quod hîc Turnelius respondet (*a*); nempe ex ea fidei professione „ hoc unum colligi, Romanam scilicet Ecclesiam primam esse inter ceteras, & in ea fidem integram & illaesam semper stetisse, quod certe non negamus. An vero errare illa cum suo Pontifice absolute possit, neque affirmat, neque etiam negat dictus Libellus.

Itane vero qui rotundis verbis adfirmat in Sede Apostolica immaculatam, integram & illaesam semper stetisse fidem, *quia non potest Domini nostri Jesu Christi praetermitti sententia*; hoc est quia non possunt Christi Domini verba & promissa deficere; is neque adfirmat, neque negat, Ecclesiam Romanam aut Sedem Apostolicam cum suo Pontifice absolute errare non posse? Apage inane commentum! Si enim ob Christi promissa stetit hactenus Romana fides, & integra & immaculata permansit, hoc est ab omni naevo & macula erroris immunis; ac propterea illa in omnibus, & ejus omnia constituta suscipienda, ac sollenniter profitenda & praedicanda sunt: profecto tam fieri absolute non potest, ut Ecclesiae Romanae fides ulla aliquando erroris macula polluatur, quam fieri non potest, ut Christi promissa deficiant.

Quod autem Bossuetius subjungit: „ Neque eo secius „ per eadem tempora de ipsis Romanorum Pontificum „ definitionibus quaesitum, deliberatum, retractatum, „ factoque examine judicatum fuit, in Concilio VI. VII. „ VIII. jam saepius cujus ponderis ac momenti sit, ostendimus, ac vel in ipsa VIII. Synodo manifestissime apparuit:

(*a*) Tom. II. de Eccles. pag. 231. edit. Paris.

ruit: ubi ante omnem deliberationem, & ante omne rerum ab Apoſtolica Sede in cauſſa Photii decretarum examen, fidei profeſſioni ab Hadriano miſſae; (ſeu fidei libello, de quo nunc agimus, & cui addita erat decreta per Sedem Apoſtolicam Photii & ſequacium ejus damnatio, & Ignatii reſtitutio;) ſubſcribere coacti ſunt Orientales, antequam ad Synodum admitterentur.

Fruſtra etiam refricat Illuſtriſſimus Adverſarius quaeſtionem de uno Trinitatis crucifixo ſub Hormiſda a Monachis Scythis excitatam: quibus, inquit, non obſtitit S. Papae ſententia, quin eorum doctrina ab Eccleſia probaretur. Fruſtra, inquam, hujuſce concertationis hîc rurſus injicitur mentio ad hujus loci, de quo nunc agimus, auctoritatem elevandam. Quum enim iſtud ratum fixumque ſit, ex Chriſti pollicitationibus habere Sedem Apoſtolicam, quod ejus fides atque doctrina ſemper integra & immaculata permaneat; huic perſpicuae veritati obeſſe non debent obſcura quaedam & ambigua loca, quae recta ratio praeſcribit ita eſſe interpretanda, ut cum illa certiſſima fixaque regula congruant. Quod quam facile praeſtari poſſit in illa Scytharum Monachorum celebri controverſia, jam ſupra data opera demonſtravimus.

CAPUT VIII.

„ Concilium Lateranenſe ſub S. Martino Papa:
„ S. Agathonis ad Synodum VI. epiſtola:
„ Item Benedicti XII. de Viſione
„ beatifica decretalis.

SAepius & haec loca verſavimus, ex iiſque perſpicue demonſtravimus, Sedem Apoſtolicam Romanoſque Pon-

Pontifices de fidei rebus ex Cathedra pronunciantes omnino errare non posse. Quapropter id unum reliquum est, ut exoticas atque ad arbitrium ab Adversariis confictas horumce locorum interpretationes breviter repellamus.

ARTICULUS UNICUS.

Patrum testimonia ab Episcopo Meldensi in praesenti capite adlata ab exoticis, & ad arbitrium adfictis interpretationibus vindicantur.

Inter alia Scripturae loca, quibus Adversarii demonstrant, Ecclesiam Catholicam in fidei rebus sanciendis errare non posse, hoc imprimis utuntur, quo ipsa Ecclesia ab Apostolo I. ad Timotheum III. dicta est, *columna & firmamentum veritatis*. Hoc autem insigni elogio Sedem Apostolicam decorarunt Episcopi Cyprii in litteris ad Theodorum Papam, quae in Synodo Lateranensi sub Sancto Martino Secret. II. lectae sunt; ex quibus haec Bossuetius verba transcribit: *Firmamentum a Deo fixum & immobile, atque tituli* (seu columnae) *formam lucidissimam, vestram Apostolicam Sedem constituit Christus Deus noster, dicens:* TU ES PETRUS &c.

His plane concinunt & adfinia sunt, quae ex S. Sophronio Hierosolymorum Patriarcha in eodem Secretario Synodi Lateranensis Stephanus Dorensis Episcopus protulit: *Quantocius ergo* (verba sunt S. Sophronii ad Stephanum) *de finibus terrae ad terminos ejusdem deambula, donec ad Apostolicam Sedem, ubi orthodoxorum dogmatum fundamenta exsistunt, pervenias &c.*

Pro-

Profecto quaecumque interpretationes ab Adversariis excogitabuntur ad horumce verborum vim elevandam, totidem evadendi vias haereticis suppetent, quum illis velut immobilis & inconcussa universae Ecclesiae objicietur auctoritas. Nam Sedes Apostolica, perinde atque universa Ecclesia, firmamentum a Deo fixum & immobile, columna & fundamentum sacrorum dogmatum, dicta est.

Eadem est vis horumce verborum Episcoporum Africae, quae in eadem Synodo lecta sunt, & quae pariter Bossuetius adfert: *Manifestum & indeficientem omnibus Christianis apud Apostolicam Sedem consistere fontem, de quo rivuli prodeunt affluenter, latissime irrigantes orbem Christianum*. Haec aliaque Episcopi Africani in tribus Conciliis Africae.

Respondet Turnelius (*a*): „ Huic Romanae Sedis „ elogio ultro subscribimus, ex quo dignitas & praeemi„ nentia primatus ipsius recte demonstratur, minime ve„ ro indeficientis fidei privilegium, de quo uno hîc dispu„ tamus. At si Romana Sedes indeficientis fidei privilegio minime gaudet; quomodo Africani Episcopi docent, manifestum, & indeficientem, & incorruptae puritatis apud eam Sedem consistere fontem? Ex hoc enim fonte fidei morumque doctrinam Christiani petunt & hauriunt: Si ergo fons iste indeficientis fidei privilegio minime decoratur; quomodo fons est indeficiens, de quo intaminati rivuli prodeant ad universum orbem Christianum largissime irrigandum? Nec minoris momenti sunt, quae infra iidem Patres adjungunt: nempe quaestiones fidei, quae in quibuslibet mundi partibus excitentur ac ventilentur, non prius esse finiendas, quam ad Sedem

(*a*) Tom II. de Eccles. pag. 233. edit. Paris.

Apoſtolicam referantur, *ut inde*, inquiunt, *ſumant ceterae Eccleſiae velut de natali fonte praedicationis exordium, & per diverſas totius mundi regiones puritatis incorruptae maneant fidei ſacramenta ſalutis*. At ſi Apoſtolicae Sedi indeficientis fidei privilegium eripitur: poterit ergo fons iſte aliquando pollui, & aliquo errore contaminari, neque ex eo puritatis incorruptae dogmata indeficienter manabunt.

At non ex alio monumento luculentius haberi poteſt quae tum ſteterit omnibus & Orientalibus & Occidentalibus de Romanae Sedis Romanique Pontificis auctoritate ſententia, quam ex epiſtola S. Agathonis ex Occidentalium Synodo emiſſa, & in Oecumenica Orientis Synodo probata; ex qua & ipſe Boſſuetius hoc teſtimonium adfert: „ Sanctum, *inquit*, Agathonem Papam a Synodo VI. „ ſuſceptum vidimus haec ſcribentem: *Quod Petro adnitente Apoſtolica ejus Eccleſia nunquam a veritate deflexa ſit: quod ejus auctoritatem ac doctrinam Catholica Eccleſia & oecumenicae Synodi ſemper amplexae ſint; quod eadem Eccleſia ſemper illibata permanſerit propter eam Chriſti promiſſionem*: ROGAVI PRO TE, UT NON DEFICIAT FIDES TUA.

Obſervat Turnelius (*a*), quod qui cum Launojo diſcernunt inter Pontificem ac Sedem Apoſtolicam ſeu Romanam Eccleſiam, ii reſpondent, ab Agathone commendari quidem Romanae Sedis indeficientem fidem, non vero Romani Pontificis: nec aliter ſolvunt alia bene multa Veterum teſtimonia.

Haec tamen reſponſio ipſi Turnelio minime probatur: „ Falſo enim, *inquit*, prorſus ſupponit Launojus, „ Aga-

(*a*) Ubi ſupra pag. 227.

„ Agathonem de sola Sede loqui, non de sedentibus in ea „ Petri Successoribus. Quid enim sonant ista prioris Epi- „ stolae verba? *Dominus fidem Petri non defecturam pro- „ misit, & confirmare eum fratres suos admonuit, quod „ Apostolicos Pontifices confidenter fecisse semper cunctis „ est cognitum*. Quid ista Epistolae posterioris? *Lumen fi- „ dei purum hactenus servatum est per Ministros Petrum „ & Paulum, eorumque Apostolicos successores*. Haec „ ne verba legit Launojus? & si legit, quomodo dicere „ potuit, Agathonem de sola Sede Apostolica loqui, „ non de sedentibus in ea Pontificibus?

Confutata in hunc modum Launoji opinione respondet ipse Turnelius „ ad priorem epistolam, Agathonem „ loqui de facto, non de jure seu possibili. Nusquam a „ tramite verae traditionis deflexisse Apostolicam ac Ro- „ manam Ecclesiam, affirmat quidem; an vero deflectere „ aliquando possit, neque affirmat, neque negat. Con- „ cedimus ultro, Romanam Ecclesiam nusquam haere- „ sim docuisse, imo nec ejus Pontifices, cum ex Cathe- „ dra adhibitis conditionibus antea expositis, pronuntia- „ runt; errare vero illos posse, etiam quum ex Cathedra „ Ecclesiam docent, neque rursus Agatho adfirmat, ne- „ que negat.

Imo vero, & Sedem Apostolicam, & Romanos Pontifices, quidquam ex Cathedra definientes, non modo nunquam errasse, aut a veritatis tramite deflexisse, verum nec errare aliquando posse aut a veritatis tramite deviare, apertissime ex Agathone colligitur: quum hanc ille non errandi praerogativam ad Christi promissiones referat, quae deficere aliquando non possunt: Sic enim Agatho scribit: *Haec est enim verae fidei regula, quam & in*

prosperis & in adversis vivaciter tenuit ac defendit . . . a Apostolica Christi Ecclesia: quae per Dei omnipotentis gratiam a tramite Apostolicae traditionis nunquam errasse probabitur, nec haereticis novitatibus depravata succubuit, sed ut ab exordio fidei Christianae percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus (μέχρι τέλους, usque ad finem) *permanet, secundum ipsius Domini Salvatoris pollicitationem, quam suorum discipulorum principi in sacris Evangeliis fatus est:* „ Petre, Petre, *inquiens*, Ecce Satan &c. Quod ergo Ecclesia Romana a via veritatis nunquam deflexerit, ac fidei doctrinam sibi ab Apostolis traditam illibatam servaverit, Christi pollicitationibus Agatho acceptum refert: quae quum ullo aevo deficere non possint, plane inde consequens est, nec deficere ullo tempore posse Ecclesiae Romanae fidem. Quod etiam disertis verbis laudatus Pontifex docet, quum ait, quod non modo a verae traditionis tramite Sedes Apostolica nunquam deflexit, verum etiam quod ejus fides, juxta ipsius Christi promissa, illibata usque ad finem permanet.

Ne quis vero inter Sedem Apostolicam, & sedentes in ea Apostolorum principis successores distinguere hac in parte contendat, horum quoque non errandi praerogativam eisdem Christi promissis adscribit. Nam post ea quae mox indicavimus Christi ad Petrum verba: *Petre, Petre &c.* statim adjungit: *Consideret itaque vestra tranquilla Clementia, quoniam Dominus & Salvator omnium, cujus fides est, qui fidem Petri non defecturam promisit, confirmare eum fratres suos admonuit: quod Apostolicos Pontifices, meae exiguitatis praedecessores, confidenter fecisse semper, cunctis est cognitum.* Ex hoc

loco

loco recte colligi, Romanos Pontifices, quum de aliquo dogmate ex Cathedra pronuntiarunt, semper fratres suos in fide, a qua nunquam ipsi defecissent, confirmasse, vel ipse fatetur loco jam citato Turnelius: at negat, inde probari, quod errare non possint: qui tamen facillime eadem, qua mox utebamur, observatione refellitur. Patet enim, ideo Romanos Pontifices, ex mente sensuque Agathonis, semper fratres suos in fide confirmasse, quoniam Dominus cujus fides est, fidem Petri non defecturam promisit: quae proinde promissio, ex S. Pontificis sententia, non modo ad Petrum, non modo ad Ecclesiam Romanam vel ad Sedem Petri, verum & ad sedentes in ea Pontifices referenda est: atque adeo quum deficere Christi promissa non possint, nec Romani Pontificis ex Cathedra definientis fides deficere potest.

Hinc etiam refellitur Bossuetius, qui eadem Agathonis verba in hunc modum interpretatur: „Haec praeclara, haec magnifica, haec vera sunt; ita ut ab Agathone „dicta, & a sexta Synodo suscepta esse vidimus; hoc est, „ipsa summa, successionis ipsius habita ratione: atque „omnino ita ut cum illis stent de ipsius Agathonis judicio „habita quaestio, atque in Honorii rescriptum anathe-„matis lata sententia. Ita Illustrissimus Auctor sollenni Adversariis more, quae certa, inconcussa & perspicua sunt, ad ea loca exigi vult, quae directe nostrae sententiae non adversantur, sed ex quibus ipsi Adversarii quasdam contra illam consecutiones eliciunt, quas inde minime sequi apertissime demonstramus. Quod enim Sedes Apostolica nunquam a tramite verae traditionis deflexerit, ac Romani Pontifices semper fratres suos in fide, a qua nunquam defecerint, confirmaverint; idque ob Christi Domini

mini promiſſionem; tam clare, tam dilucide Agatho docet, ut nullis poſſint ejus verba alienae interpretationis nebulis obſcurari. At contra illud toties jactatum Agathonis epiſtolae examen, & contortum in Honorium a ſexta Synodo anathema, quam facile cum noſtra de Romanae Sedis Romanique Pontificis in definiendis fidei dogmatibus indeficienti auctoritate, ſententia concilientur, abunde jam ſuis locis demonſtravimus.

Subjungit Illuſtriſſimus Adverſarius: „ Quid plu-
„ ra? ipſa me charta deficiet, ſi referre aggrediar eos, qui
„ quaerentes illud immotum, quod in Eccleſia Romana
„ ſit, nihil aliud quam ipſam Eccleſiam, ipſam Cathe-
„ dram, ipſam Sedem Apoſtolicam memorarunt. Nec
„ Romani Pontifices unquam aliter locuti &c. *Et infra*:
„ Atque iterum id confidenter dixerim, cum Romani
„ Pontifices, pro eo ut par eſt, ſoleant in omnibus diplo-
„ matis Sedis ſuae dignitatem auctoritatemque commen-
„ dare; qui ſe, aut Romanum Pontificem in definiendis
„ fidei quaeſtionibus infallibilem dixerit, ad haec uſque
„ tempora neminem exſtitiſſe: adeo id in Eccleſia Chriſti
„ novum nimiumque eſt. Profecto quam confidenter haec Boſſuetius dixerit, ex iis, quae jam prolixe diſputavimus, ſatis conſtat, & ex dicendis magis conſtabit. Interim vero his refellendis haec ipſa abunde ſufficiunt quae ex Agathone retulimus. Nam ne verbis certemus; qui docet, Romanos Pontifices ob Chriſti pollicitationem, qua fidem Petri nunquam vel in Sede ipſius, vel in ejus Succeſſoribus defecturam promiſit, nunquam a veritatis tramite deflexiſſe & ſemper fratres ſuos in fide confirmaſſe; an non ille re ipſa Romanos Pontifices in definiendis fidei quaeſtionibus infallibiles praedicat? Id vero

eſt,

eſt, quod rotundis verbis Agatho docet.

Quae ad Benedicti XII. Decretalem Illuſtriſſimus Auctor obſervat, ejuſdem omnino commatis ſunt: quare & iiſdem obſervationibus refelluntur, nec opus eſt, ut in iis amplius confutandis immoremur.

CAPUT IX.

„ Sancti Gelaſii Papae Epiſtola ad Anaſtaſium „ Imperatorem nobis objicitur.

VErba quae ſibi ex laudata Gelaſii epiſtola Auctor Illuſtriſſimus objicit, iſta ſunt: *Hoc eſt, quod Sedes Apoſtolica magnopere cavet, ut quia mundo radix eſt Apoſtoli glorioſa confeſſio, nulla rima pravitatis, nulla prorſus contagione maculetur. Nam ſi (quod Deus avertat, quod fieri non poſſe confidimus) tale aliquid proveniret, unde cuiquam reſiſtere auderemus errori, vel unde correctionem errantibus poſceremus? Proinde ſi pietas tua unius Civitatis populum negat poſſe pace componi, quid nos de totius orbis terrarum ſumus univerſitate facturi, ſi (quod abſit) noſtra fuerit praevaricatione deceptus?*

His verbis, ſi Boſſuetium audimus, haud aliud Gelaſius agebat, quam ut omnibus eſſet cognita ſua & aliorum Romanorum Pontificum ſumma cautela adverſus errorem, ne ſi illis irrepſerit, alios aut reprehendere non audeant, aut curare non poſſint. Jam vero illud: *Quod Deus avertat, quod fieri non poſſe confidimus*, ut rima ullo errori, aut pravae haereticorum communioni pateat; profecto, inquit Meldenſis Epiſcopus, pium votum, pia fiducia eſt, non certa illa fides, quae unquam falli non poſſit, neque abſolutam impoſſibilitatem denotat, ſed ſummam diffi-

difficultatem ſpemque maximam, ut vigilantibus, attentis, caventibus Deus obrepi non ſinat.

Verum qua fiducia, ſeu potius qua fide, Gelaſius fieri abſolute non poſſe crederet, ut Sedes Apoſtolica, ut ipſi etiam Romani Pontifices aliqua erroris aut haereticae communionis macula polluerentur, in hac ipſa epiſtola luculentius his verbis Gelaſius ipſe declarat: *Ubi pietas tua diligenter advertit, nunquam quolibet penitus humano conſilio elevare ſe quemquam poſſe illius privilegio vel confeſſioni, quem Chriſti vox praetulit univerſis, quem Eccleſia veneranda confeſſa ſemper eſt, & habet devota Primatem. Impeti poſſunt humanis praeſumtionibus, quae divino ſunt judicio conſtituta, vinci autem quorumlibet poteſtate non poſſunt. Atque utinam ſic contranitentibus pernicioſa non ſit audacia, quemadmodum quod ab ipſo ſacrae religionis auctore praefixum eſt, non poteſt ulla virtute convelli*: Firmamentum enim Dei ſtat. *Numquidnam quum aliquibus infeſtata religio eſt, quantacunque potuit novitate ſuperari, & non magis hoc intacta permanſit, quo aeſtimata eſt poſſe ſuccumbere?* Quod ergo Gelaſius fieri non poſſe credebat, ut Petri glorioſa Confeſſio Sedeſque Apoſtolica ulla unquam haereticae pravitatis macula conſtupraretur; non modo pium votum, aut pia fiducia erat, ſed certa fides, quae unquam falli non poſſit, utpote certis divini Verbi promiſſionibus nixa. Saepius enim, ut ſupra etiam oſtendimus, Gelaſius eam Chriſti promiſſionem: *Et portae inferi non praevalebunt adverſus eam*; ad glorioſam Petri confeſſionem, hoc eſt, vel ipſo Meldenſi Epiſcopo interprete, ad Sedem Apoſtolicam refert. Ita epiſt. I. ad Euphem. *Legiſti ſententiam*: Fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei: *illud ſcilicet*

licet verbum quod Confessioni Beati Apostoli Petri portas inferni nunquam praevalituras esse promisit. Atque ideo rationabiliter existimasti, quia fidelis Deus in verbis suis non aliquid tale promisisset instituere, nisi veram sponsionis suae promissionem impleret. Ita epist.IV. seu Commonitorio ad Faustum: *Ineptias itaque suas sibi servent nisi resipiscant, potius cogitantes Christi vocem non esse superfluam, quae Confessioni Beati Petri Apostoli inferni portas nunquam praevalituras asseruit. Quapropter non veremur, ne Apostolica sententia resolvatur, quam & vox Christi, & Majorum traditio, & Canonum fulcit auctoritas, ut totam potius Ecclesiam semper ipsa dijudicet*. Ita demum & epist. XIV. *Praestans Sedi, quam ipse* (Apostolorum princeps) *benedixit, ut a portis inferi nunquam pro Domini promissione vincatur, omniumque sit fluctuantium tutissimus portus*. En unde Gelasio non quidem pia fiducia, sed immobilis & firma fides, utpote divinis promissionibus nixa, quod illa totius orbis terrarum universitati fidei radix & firmamentum, nulla unquam rima pravitatis, nulla unquam maculabitur contagione, nullis unquam inferi portis ac viribus superabitur. Haec certa, inconcussa, nitida & perspicua sunt; quibus proinde frustra Bossuetius objicit Liberii, & Honorii, aliorumque Pontificum errata, quae criticae artis regulae rectique judicii Canones ita interpretari jubent, ut cum his Gelasii consentiant, quae in alium sensum nulla possunt interpretatione torqueri.

CAPUT X.

„ Leonis IX. & Gregorii VII. loci „ objiciuntur nobis.

„ AN vero recentioris aevi Pontifices ab Antecesso-
„ rum traditione deflexerint, videamus. Non deflexerunt certe; idque diserte imprimis demonstrat Sancti Leonis IX. egregii Pontificis locus; ubi docet, quod pro solius Petri fide, ne deficeret, Dominus rogavit: *Quae*, inquit, *oratio obtinuit, quod hactenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius usque in saeculum saeculi: sed confirmabit corda fratrum, sicut usque nunc confirmare non cessat*. „ Haec Leo, inquit Bossue-
„ tius; sed quid contra nos? Qui quidem tanto conatu id
„ agimus, ne illa Petri Sedes a vera unquam fide avellen-
„ da credatur. Quod autem ea Sedes in fide labescentes
„ confirmare non cesset, id a Sancto Agathone deprom-
„ tum, eodem intelligendum modo; nempe ut id ipsa
„ series, ipsa successio, non ut singuli quique praesti-
„ terint.

Hoc S. Leonis testimonium male habet Adversarios; quare varias excogitarunt vias, nullumque non moverunt lapidem, ut importunissimi loci pondus declinarent. Qua de re audire praestat Turnelium his disserentem verbis (*a*):
„ Respondent aliqui, agere hic Leonem de Romana Se-
„ de, non de Pontifice. Verum quid de ista distinctione
„ sentiamus, supra exposuimus. Nimirum illam tanquam omnino futilem & commentitiam rejecerat.

„ Alii

(*a*) Tom. II. de Eccles. Quaest. V. art. III. pag. 255.

„ Alii respondent, inde recte quidem colligi infallibi-
„ litatem passivam Ecclesiae Romanae, qua nempe fit ut
„ nunquam, Deo providente, tenacius errorem retineat;
„ non vero infallibilitatem activam, quae in docenda ve-
„ ritate consistit, a qua potest illa deficere. Id inter alia Bellarmino hunc objicienti S. Leonis locum Launojus reponit epist. ad Antonium Varillaum Par. V. epistolarum: *Primo quidem*, inquit, *locus hic prout a Bellarmino citatur, Bellarmini non servit instituto. Bellarminus agit de fide nunquam defectura, quae in docenda tota Ecclesia consistit. Leo vero de fide nunquam defectura, quae in retinenda Christi fide versatur*. Verum & hanc opinionem Turnelius paucis refellit. Quoniam „ vix intelligitur,
„ *inquit*, qui fieri possit ut Romana Ecclesia infallibilis
„ sit in retinenda fide, non vero in ea docenda: siquidem
„ si haeresim docere illa posset, haud dubie sic docendo
„ a fide deficeret.

Tertiam aliorum responsionem his idem Turnelius verbis exponit: „ Reponunt alii, fidem Petri, seu Sedis
„ Apostolicae, vel, quod idem est, Romanae Ecclesiae,
„ deficere nunquam posse, quamdiu illa pronuntiat tan-
„ quam unitatis & communionis Catholicae centrum,
„ ex consensu nimirum aliarum Ecclesiarum, quae cum
„ illa conjunctae sunt. Id, ut saepe vidimus, in hoc Opere passim inculcat Illustrissimus Adversarius. Infra cap. XIV. *Illa*, inquit, *Romanae Ecclesiae Sedisque Apostolicae invicta firmitas ipsa Ecclesiae Catholicae firmitate constat*. Et rursus: *Firma quidem est Sedis Romanae atque inconcussa traditio: sed illud robur Catholicae Ecclesiae traditione constat*. „ Verum, regerunt alii apud
„ laudatum Turnelium, cuilibet particulari Ecclesiae

 istud

„ iſtud commune eſſe, ut a vero aberrare non poſſit,
„ quamdiu toti Eccleſiae indivulſa adhaereſcit: quia ſci-
„ licet non alia tunc illius, quam Eccleſiae totius fides.
„ Deinde, ſi Romana particularis Eccleſia, quatenus cen-
„ trum eſt unitatis & communionis Catholicae, omnium
„ Eccleſiarum, quae veluti totidem lineae in centro co-
„ adunantur & colliguntur, conſenſum includit: ergo
„ conſenſus ille neceſſarius eſt, nec poſſet denegari. (Ita plane eſt, atque iſtud omnino docet S. Irenaeus, quum ex unius Eccleſiae Romanae traditione univerſae Eccleſiae traditionem demonſtrari docet, quoniam neceſſe eſt omnem Eccleſiam cum Romana propter potiorem hujus principalitatem in fidei rebus convenire.) „ Ergo plane inu-
„ tilis ac illuſoria Cleri Gallicani declaratio, quae con-
„ ſenſum poſtulat, qui neceſſarius eſt, nec abeſſe unquam
„ poteſt, nec merito recuſari. Ita profecto res eſt, Cleri Gallicani declaratio cum Irenaei Galliarum Luminis textu recta pugnat, neque cum illo conciliari ulla ratione poteſt.

„ Denique alii reſpondent, (quam grave ſit quod objicitur & Adverſariis incommodum, haec reſponſionum invicem confligentium varietas argumento eſt) „ id quod
„ ait Leo IX. nempe *Chriſtum pro ſolo Petro oraſſe*, non
„ ſic intelligendum eſſe, quaſi ceteros vellet excludere,
„ ſed iſtud ad totam Eccleſiam referendum eſſe, quae in
„ Petro repraeſentabatur. De hac re ne cogitaſſe quidem Leonem pro certo habemus, & paullo poſt luculenter, ut nobis videtur, demonſtrabimus. Interim videamus, quibus hanc interpretationem coloribus poſt Launojum Turnelius fucare ſatagat. „ Audiatur, *inquit*, ipſe Pontifex
„ Leo IX. in epiſtola ad Michaëlem Conſtantinopolita-
„ num: *Taliter*, inquit, *ſancta Eccleſia ſuper petram*,

id

id est Christum, & super Petrum vel Cepham..... aedificata, quia inferi portis.... nullatenus foret superanda: sic pollicetur ipsa Veritas.... Portae inferi non praevalebunt adversus eam. *Cujus promissionis effectum se precibus impetrasse a Patre, idem Filius protestatur dicendo ad Petrum:* Ego rogavi pro te &c. *Erit ergo quisquam tantae dementiae, qui orationem illius, cujus velle est posse; audeat in aliquo vacuam putare? Nonne a Sede Principis Apostolorum, Romana videlicet Ecclesia, tam per eumdem Petrum, quam per suos Successores reprobata, & convicta atque expugnata sunt omnium haereticorum commenta, & fratrum corda in fide Petri, quae hactenus non deficit, nec usque in finem deficiet, sunt confirmata?*

„ Duo hîc habes, *subjungit Turnelius*: 1. petram „ supra quam aedificata est Ecclesia, esse & Christum, & „ Petrum (quamquam diversa ratione.) 2. Ecclesiam „ adversus quam portae inferi nunquam praevalebunt, & „ pro qua oravit Christus, cum dixit Petro: *Ego rogavi,* „ *ne deficiat fides tua &c.* Ecclesiam, inquam, illam „ non esse singularem dumtaxat Romanam, sed universa„ lem. 3. Adde verissimum istud esse, fidem Petri nun„ quam esse defecturam; quia fides Petri vere fuit, & qui„ dem fides totius Ecclesiae, quae nunquam in se deficiet. „ Eam etiam nusquam defecturam in singulari Sede Ro„ mana, existimat Leo cum aliis bene multis; idque vi „ & efficacia orationis Christi.

Ita laudatus Theologus tandem post varios aestus; post discussas Symmystarum ad hunc Leonis locum celebriores responsiones; post lectam, quam alicubi citat, Meldensis Episcopi defensionem, invitus quidem, sed

vi coactus patentissimae veritatis, Leonem nobis adjudicat. Quid enim aliud est, in singulari Sede Romana nunquam defecturam fidem; idque vi & efficacia orationis Christi; quam Sedem Romanam omnino errare non posse? *Erit* enim *quisquam tantae dementiae, qui orationem illius, cujus velle est posse, audeat in aliquo vacuam putare*? Quumque distinctionem inter Sedem Romanam & Romanos Pontifices idem Auctor veluti commentitiam traducat; consequens est, & Romanum Pontificem omnino errare non posse. Nec illud praetermittendum, secum ipsum in verbis mox relatis conflictari Turnelium. Primo enim ait, ex Leonis IX. sententia, *Ecclesiam ..... pro qua rogavit Christus cum dixit Petro*: Ego rogavi, ne deficiat fides tua, *non esse singularem dumtaxat Romanam, sed universalem*. Postmodum vero observat, fidem Petri *nusquam defecturam in singulari Sede Romana...... idque vi & efficacia orationis Christi*: & hoc cum aliis bene multis existimasse Leonem. Quae profecto nemo conciliare audeat. Si enim vi & efficacia orationis Christi fides Petri nusquam defectura est in singulari Sede Romana; quomodo Ecclesia, pro qua rogavit Christus, ne deficeret fides ejus, non est Romana singularis Ecclesia?

Sed ad Meldensem Episcopum redeamus. Quaerit ille, ut vidimus, qua in re Leonis textus ipsius opinioni adversetur. *Haec Leo, sed quid contra nos*? Quaeris? Paucis accipe. Leo non semel docet, fidem Petri nunquam defecturam in throno & Sede Petri, & in Ecclesia Romana singulari, idque vi & efficacitate orationis Christi; ac proinde nec posse deficere; nisi forte quisquam sit tantae dementiae, qui orationem illius, cujus velle est posse, existimet posse aliquando irritam esse. Tu vero, Illustrissime

sime Praesul, aperte doces, fidem Petri, ad breve quidem tempus & citra contumaciam, sed tamen posse deficere, & aliquando reapse defecisse. Quid ergo miraris, quod tibi Leonem adversarium statuimus? *Haec Leo, sed quid contra nos?* Vos scilicet semper solliciti estis, ne fides Petri aliquem in Sede Petri defectum sentiat aut senserit; ideoque quidquid ex Petri Cathedra emanat, sollicite & contentiosissime retractatis: Leo vero tum docet, pro singulari Petri Sede rogasse Christum, ne unquam deficeret fides ejus; tum summae esse dementiae, ut quisquam *orationem illius, cujus velle est posse, audeat* IN ALIQUO *vacuam putare.* Quod argumentum perinde valet in singulos Romanos Pontifices, atque in totam eorum successionem. Nam quemadmodum singulis in Petro Christus praecepit, ut corda fratrum confirmarent, ita & pro singulis oravit, ut id reapse perficerent, quum videlicet officio Petri funguntur: *Erit ergo quisquam tantae dementiae, qui orationem illius, cujus velle est posse, audeat in* ALIQUO *vacuam putare?*

Eodem sensu, quo S. Leonis IX. intelligenda sunt & haec S. Gregorii VII. verba lib. VIII. epist. I. ad Archiep. Synnad. *Ecclesia Romana per Beatum Petrum quasi quodam privilegio ab ipsis fidei primordiis a sanctis Patribus omnium mater Ecclesiarum adstruitur, & ita usque in finem habebitur semper: in qua nullus haereticus praefuisse dignoscitur, nec unquam praeficiendum, praesertim Domino promittente, confidimus: ait enim Dominus Jesus:* „ Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua. Haec nihil ad rem pertinere, Bossuetius respondet: „ Non „ enim quaerimus, *inquit*, an Romanus Pontifex possit „ fieri haereticus; quod isti posse fieri, passim confiten-

„ tur;

„ tur; sed utrum haeresim definire possit, quod etiam „ non haereticum facere posse constat. At neque S. Gregorius eo loci definit, an Romanus Pontifex absolute fieri possit haereticus; sed quod in Petri Cathedra residens tanquam ipsius fidei publicus & summus interpres haeresim definire non potest, aut a fide ulla ratione deficere. Id enim ex Christi promissione & oratione colligitur, quas nemo nisi insipiens *audeat in aliquo* vacuas & irritas judicare. Illud porro mirandum, quod idem Illustrissimus Adversarius, relatis hisce ejusdem S. Gregorii consultis: *Ecclesiam Romanam nunquam errasse*; *nunquam erraturam*; *Catholicum non haberi, qui non concordat Romanae Ecclesiae*; subjungat: „ Quod nos quoque credimus, „ omnique ope asserimus. Itane vero & creditis, & omni ope asseritis, Ecclesiam Romanam *nunquam errasse*, qui omni ope contenditis, Honorii ad Sergium epistolas pro Sedis Apostolicae decretis habendas esse? *Nunquam erraturam*; qui tam anxie Apostolicarum Constitutionum, antequam illis subscribatis, singulos apices trutinatis? *Catholicum non haberi, qui non concordat Romanae Ecclesiae*; qui toties praefracte diffidentes a sollennioribus Ecclesiae Romanae decretis Episcopos, non modo pro Catholicis habetis, verum & eorum resistentiam ut plurimum adprobatis, & vestram eorum exemplis tuemini?

CAPUT XI.

„ Innocentii III. ab Anonymo Auctore locus „ objicitur: sed truncus & mutilus.

„ CEnsores nostros, *inquit Meldensis Episcopus*, in „ impugnandis nobis multa quidem, id autem vel

„ ma-

„ maxime peccasse vidimus, quod officium pro re, piam „ spem ac fiduciam pro certa fide accipiant. Id quod maxime confirmari docet insigni loco Innocentii III. quem Auctor Anonymus (*Antonius Charlas*) vehementer urget. Unde sibi colligere Illustrissimus Auctor videtur, de Romanae Ecclesiae Romanique Pontificis inerrantia habuisse quidem Innocentium piam fiduciam & praesumtionem, non tamen certam & inconcussam fidem.

De Romana Ecclesia, ejusque in fide retinenda immobili firmitate, haec habet laudatus Pontifex Serm. II. de Consecratione, verba illa exponens, EGO PRO TE ROGAVI PETRE &c. *Rogavit & impetravit, quoniam* exauditus est pro sua reverentia: *& ideo fides Apostolicae Sedis in nulla unquam turbatione defecit, sed integra semper & illibata permansit, ut Petri privilegium persisteret inconcussum*. Haeccine piam spem & fiduciam, non certam fidem praeseferunt? Ait, pro Sede Apostolica orasse Christum, ne fides ejus deficeret. Ait, id a Christo impetratum; quoniam juxta Apostolum: *exauditus est pro sua reverentia*. Ait denique, propterea, id est propter vim & efficacitatem orationis Christi, fidem Apostolicae Sedis in nulla unquam turbatione defecisse; neque hoc tantum, sed integram semper & illibatam permansisse, ut Petri privilegium persisteret inconcussum. Haeccine, inquam, piae tantum spei & fiduciae, non certae fidei argumenta sunt? Id quidem adfirmare nec ipse Meldensis Episcopus audet: quare alio confugit; Nimirum haec „ ad universam „ Petri Successionem, eique conjunctam Romanam Ecclesiam, non ad singulos in hac successione Pontifices, „ pertinere. At si aliquis ex Petri Successoribus, Honorius ex. gr. ex Petri Cathedra, consentiente, ut Adversarius

contendit, Ecclesiae Romanae Clero, adeoque ipsa Romana Ecclesia, infestam fidei Catholicae constitutionem emisit; quomodo, amabo te, Ecclesiae Romanae fides in universa Romanorum Pontificum Successione nunquam defecit, hoc est, nullum unquam, ut id S. Bernardus interpretatur, sensit defectum, sed semper integra & illibata permansit? Caelestia Luminaria respectu nostri nunquam deficere, aut nullum sentire defectum, quoniam ad breve tempus deficiunt; purum ad nos semper & illibatum lumen transmittere, quoniam ad breve tempus eorum splendor offusis tenebris obscuratur, nullus Astronomus, nullus unquam judicii mentisque compos adfirmavit.

Eadem vis est & horum ejusdem Innocentii verborum in Cap. *Majores* de Baptismo: *Majores Ecclesiae caussas, praesertim circa articulos fidei contingentes, ad Beati Petri Sedem referendas intelligit, qui novit Dominum pro eo exorasse, ut non deficeret fides ejus*. Hoc est, ut non deficeret fides in Sede illius, ad quem fidei caussae sunt referendae: alioquin adducta ratio nulla esset. *An audebis dicere*, ut verbis utar Augustini (*a*) *etiam rogante Christo, ne deficeret* in Sede Apostolica *fides Petri, defecturam* aliquando *fuisse, si Petrus*, si aliquis Successorum ejus, *eam deficere voluisset?.... quasi aliud Petrus*, aut aliquis Successorum Petri, *ullo modo vellent, quam pro illis Christus rogasset ut vellent*? Aut, quemadmodum ait Leo IX. *Erit quisquam tantae dementiae, qui orationem illius, cujus velle est posse, audeat in aliquo vacuam putare*?

Et ea quidem quae adduximus Innocentii loca ad Sedem Apostolicam directe pertinent: de sedentibus autem in

(*a*) Lib. de Corrept. & Grat. cap. VIII.

in ea Romanis Pontificibus, & Petri munere sollenniter fungentibus haec idem Pontifex scribit epist. CCIX. ad Patriarcham Constantinopolitanum: *Pro Petro Dominus se orasse fatetur; ex hoc innuens manifeste, quod Successores ipsius a fide Catholica* NULLO UNQUAM TEMPORE *deviarent, sed revocarent magis alios, & confirmarent etiam haesitantes; per hoc sic confirmandi alios potestatem indulgens, ut aliis necessitatem imponeret obsequendi*. Non ait, Christi verbis & oratione manifeste probari, contingere non posse, ut universa Petri Successio a vera fide avellatur; sed, quod Petri Successores a fide Catholica nullo unquam tempore deviabunt: quorum certe verborum nativus sensus est, inter Petri Successores neminem fore, qui a fide Catholica aliquando deviet. Idque ait, Christi verba *manifeste* indicare.

Quod ergo alicubi piam tantum fiduciam idem Pontifex fovisse videtur, non permissurum Deum ut Romanus Pontifex contra fidem erret; necesse est, nisi secum ipsum turpiter conflictari velimus, de Romano Pontifice intelligamus, non quidem ut ex Petri Cathedra quidquam ille pronunciat, sed ut privati Doctoris munere aliquando fungitur, aut fungi potest.

CAPUT XII.

„ Petri Cardinalis de Alliaco de Sede Apostolica „ nunquam defectura, deque Pontifice „ interim fallibili & deviabili, „ sententia.

„ Ultimo loco proferimus, *inquit Bossuetius*, Pe-
„ trum Alliacensem & Johannem Gersonem de

 „ Ro-

„ Romanae Sedis aeterna firmitate differentes; ut eam
„ cum Parisiensium sententia egregie consentire constet.
„ Et quidem Petrus de Alliaco in illa Legatione nobili,
„ quam adversus Montesonum Universitatis Parisiensis
„ nomine Avenione gessit ad Clementem VII. ita perora-
„ vit: *Non ignoramus, sed firmissime tenemus, & nullatenus dubitamus, quod sancta Sedes Apostolica est illa Cathedra Petri, supra quam Hieronymo teste, fundata est Ecclesia.... de qua Sede in persona Petri in ea sedentis dictum est*: „ Petre, rogavi pro te, ut non deficiat fides
„ tua.

In eadem Legatione tractatum edidit ad Papam & Cardinales, in quo eadem inculcat, additque, quod in Capite, *Haec est fides*, habetur: *Quod ipsa semper immaculata permansit, & in futuro permanebit: ex quibus omnibus satis patet, quod ejus nunquam deficit fides*. An haec cum Cleri Gallicani declaratione egregie consentiant, postea videbimus.

An etiam cum veterum Patrum traditione Alliacensis opinio, quae Sedi Apostolicae indeficientiam tribuit, Romanis Pontificibus adimit, & quantum in ea opinione momenti sit; tum satis ex dictis constare arbitror, tum etiam paullo post accuratius expendemus.

CAPUT XIII.

„ Johannis Gersonis eadem de re sententia : „ Confutantur qui putant variasse Gersonem : Dionysii Carthusiani „ loci repetuntur.

Johannes vero Gerson (*a*), *subjungit Illustrissimus Auctor*, ejus (*Alliacensis*) Discipulus „ haec coram „ Alexandro V. praedicat: De Indis quidem: *Habent Christum*, inquit, *an pure, quis doceat? Facile in eis sinceritas corrumpitur, cum Ecclesiae Romanae non cohaereant, a qua fidei certitudo petenda est*. De Graecis vero: *Illos mala tempestas a Sede Petri disjectos, non modo schismatis, sed nonnullius etiam haeresis macula foedavit*. Latinitas *ipsa purior & immaculatior, Sedem habet Petri, pro cujus fide ne deficeret, specialiter oravit ille, qui in omnibus exauditus est pro sua reverentia*. „ Haec „ docet ille, qui ubique assensit, Romanum Pontificem, „ etiam de fide judicantem, errare potuisse. Unde colligit Bossuetius, haec quae diversa videntur, in unam revera coire sententiam. „ Quod item, *inquit*, demonstrat „ pius ille doctusque Dionysius Carthusianus, qui & Pa„ pam in judicando fallibilem, & Ecclesiae Romanae fi„ dem nihilosecius nunquam defecturam credidit, ut suo „ loco diximus. Adeo liquebat, haec duo simul stare: „ atque hinc utraque amplexi Gallicani Patres, & con„ sensum Ecclesiae post Pontificalia decreta necessarium; „ & nihilosecius *Apostolicae Sedis, in qua fides praedicatur*

(*a*) Serm. cor. Alex. Pap. in Ascens. Dom.

tur & unitas servatur Ecclesiae, reverendam omnibus Gentibus majestatem praedicant. Quae tamen quam solide tum secum ipsa, tum etiam cum veteri traditione cohaereant, postquam aliorum e Gallia Scriptorum pro hac opinione suffragia produxerimus, haud segniter expendemus.

ARTICULUS UNICUS.

Celebres alii e Gallia Scriptores Ecclesiae Romanae Sedisque Apostolicae fidem indefectibilem, earumque auctoritatem ineluctabilem praedicant.

HOrumce Scriptorum aliquot testimonia collegit in altera Instructione Pastorali anni 1718. Illustrissimus tunc quidem Suessionensis Episcopus, nunc autem Senonensis Archiepiscopus; ubi & ipse eamdem sententiam adversus suae olim Dioeceseos Refractarios amplectitur ac tuetur. „ Non hîc quaerimus, inquit (n.XXIV.), „ an Papa sit errori obnoxius nec ne. Non mihi est animus Doctorum ultra montes opinionibus suffragari, „ neque a Regni doctrina deviare. Verum id unum quaerimus, quid nos traditio doceat circa ineluctabilem „ auctoritatem hujus Apostolicae Ecclesiae, quam unicum & necessarium esse fatemur Catholicae unitatis „ centrum. Operae pretium erit vobis ob oculos ponere „ non quidem ea quae Patres hoc de argumento disseruerunt. Haec vobis ignota esse non possunt; quum obviae „ sint eorum textuum Collectiones: sed quae ipsimet Auctores, qui tenacius nostris Libertatibus adhaeserunt,

„ qui-

„ quique maxime alienum ab opinionibus, quae ultra
„ montes obtinent, animum demonstrarunt, pro certis
„ & inconcussis dogmatibus habuerunt, de quibus nulla
„ nobis cum exteris Theologis concertatio esset.

Primum autem Nicolium in medium producit; qui etsi Romanos Pontifices errandi periculo non eximit, hoc tamen de Romana Ecclesia testimonium perhibet (*a*): *La doctrine de ceux qui rejettent l' infaillibilitè du Pape, est que Dieu ne permettra jamais que le saint Siege, ou l' Eglise de Rome, tombe dans aucune erreur, qui leur fasse perdre la Foi, & qui la fasse retrancher de la communion de l' Eglise. La raison en est que l' Eglise devant toûjours avoir un Chef, & n' en pouvant avoir d' autre que le saint Siege, & l' Eglise de Rome, qui est le centre de l' unitè, il s' ensuit, que le saint Siege ne sera jamais dans un ètat qui ne puisse plus ètre reconnu pour Chef. C' est pour quoi on voit que lorsque Liberius consentit à l' Arianisme, Felix prit sa place; & l' Eglise de Rome ne suivit point l' errèur de Libere*. Et paullo post in hunc modum laudatus Auctor concludit: *Quoique la qualitè du Pape n' empèche pas celui qui la possede de tomber dans l' erreur, elle empèche nèanmoins cette sorte d' erreur qui entraineroit avec soy l' Eglise de Rome, & la feroit retrancher de la communion du reste du Corps, ce qui ne peut jamais arriver*.

„ Celebris Bossuetius, omnium postremi saeculi Theo-
„ logorum profundissimus atque accuratissimus (*le plus*
„ *profond & le plus exact des Thèologiens du dernier sie-*
„ *cle*) ut nobis, perinde atque Nicolius, suspectus esse non
„ debet, ita non minus aperte nitideque suos hac de re sen-

„ sus

(*a*) Tom. 2. Instruct. X. sur le Symb. chap. X.

„ lus exponit. Nemo ignorat, quae illius fuerint partes in „ celebri Cleri Gallicani conventu an. 1682. & in promo- „ vendo Propositionum negotio, quae in eo sancitae fue- „ runt. In eo tamen ipso sermone, quem ad hunc Cleri „ conventum habuit, quique illius jussu publici juris fa- „ ctus est, suam his verbis mentem aperit: *Qu' on ne dise point que ce Ministere de S. Pierre finisse avec lui, ce qui doit servir de soûtien à une Eglise eternelle ne peut avoir jamais de fin. Pierre parlera toûjours dans sa Chaire, c' est ce que confirment sixcens Evêques du Concile de Chalcedoine. Saint Paul* (ait eodem loco idem eruditus Antistes) *étant revenu du troisième Ciel vint voir Pierre, afin de donner la forme aux siecles futurs, & qu' il demeurât établi à jamais. Que quelque docte, quelque saint qu' on soit, fut-on un autre Saint Paul, il faut voir Pierre ... Rome prédestinée à être le Chef de la Religion & de l' Eglise, doit devenir par cette raison la propre Eglise de S. Pierre; ainsi fut établie & fixée à Rome la Chaire eternelle. C' est cette Eglise Romaine, qui enseignée par S. Pierre & ses Successeurs, ne connoit point d' heresie .... Ainsi l' Eglise Romaine est toûjours vierge, la Foi Romaine est toûjours la Foi de l' Eglise. On croit toûjours ce qu' on a crû, la même voix retentit par tout, & Pierre demeure dans ses Successeurs le fondement des Fideles. C' est Jesus-Christ qui l' a dit. Le ciel e la terre passeront plûtôt que sa parole.*

„ Tertius Auctor, de quo pariter nulla esse potest „ suspicio, est celebris Launojus, qui in una suarum epi- „ stolarum (*a*), in qua Bellarmini de Romanorum Pon- „ tificum inerrantia opinionem exagitat, agnoscit ta- „ men debitas Ecclesiae Romanae praerogativas, & Ca- „ the-

(*a*) P. V. epist. II. ad Anton. Varill.

„ thedrae Apostolicae indeficientem auctoritatem. Plu-
„ res pro sua opinione Bellarminus Sanctorum Patrum
„ textus produxerat, qui Eminentissimo Auctori decre-
„ torii visi fuerant. Launojus singulis respondet, eos esse
„ non de Romano Pontifice, sed de Ecclesia Romana &
„ Sede Apostolica intelligendos. Id constat ex responsionibus laudati Scriptoris ad Lucii I. Leonis IX. & Innocentii III. Romanorum Pontificum, Sancti Petri Chrysologi, & S. Bernardi testimonia: quae, ut Suessionensis Episcopus animadvertit, Launojo non satis probare videntur Pontificis inerrantiam: non abnuit tamen, quin laudati sancti Doctores de Ecclesia Romana & Sede Apostolica loquuti sint; in quibus proinde juxta doctrinam Sanctorum Patrum ab hocce Gallico Scriptore expositam fides nunquam deficiet.

„ Has Launoji responsiones, subjungit Suessionensis
„ Episcopus, plures, qui post ipsum in eodem argumento
„ versati sunt, adoptarunt: quos inter ex. gr. laudari
„ possunt Nat. Alex. & Dupinius. Hic potissimum Dis-
„ sert. V. de antiq. Eccles. discipl. cap. 2. ubi probare
„ contendit errori obnoxios esse Pontifices, objectis re-
„ spondens, quae ex S. Bernardi, Nicolai I. & Leonis IX.
„ testimoniis eliciuntur, haec habet digna notatu verba: *Licet Ecclesiam Romanam semper subsistere, & a fide penitus non deficere necessarium sit, haud inde sequitur, ejus Episcopum in errorem cadere non posse*. Et rursum: *Non loquitur Bernardus de persona Papae Romani, sed de sede Petri; ac proinde ex isto loco probari tantum potest, Ecclesiam Romanam totam non posse deficere; at immerito concluditur, Romano Pontifici soli idem privilegium competere*.

„ At non aliunde tutius, quam ex Gallicanis Episco-
„ pis accipere possumus legitimos sensus, quos erga Se-
„ dem Apostolicam induere ac fovere debemus: quos
„ certe ductores sequendo, verendum non est, ne praefi-
„ xos limites transiliamus. Compertum est, quam illi
„ curam & vigilantiam in Cleri Comitiis adhibuerint, ut
„ nostras libertates & principia, quibus illae nituntur,
„ defenderent, ac tuerentur; ut sacra Episcopatus jura sarta
„ tectaque servarent; & ne quid illis excideret, quod ad
„ Sanctorum Patrum constantem omnium saeculorum
„ traditionem non omnino quadraret. Haec me cogitatio
„ compulit ad eorum hîc verba repraesentanda, quibus
„ saepe in pluribus ejusmodi Comitiis suam erga Roma-
„ nam Ecclesiam & Sedem Apostolicam venerationem
„ testatam esse voluerunt.

„ Conventus Melodunensis anni 1579. hanc omnibus
„ Fidelibus credendi regulam proponit: *Aperta professio-
ne eam fidem pronuntient, quam sancta Romana Ecclesia,
magistra, columna & firmamentum veritatis profitetur
& colit. Ad hanc enim propter suam principalitatem
necessum est omnem convenire Ecclesiam.*

„ Anno 1653. triginta & unus Regni Praesules in suis
„ ad Innocentium X. litteris primaeve Ecclesiae hoc de
„ argumento sensus in haec verba cogunt: *Perspectum
enim habebat non solum ex Christi Domini nostri pollici-
tatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontifi-
cum...... Judicia pro sancienda regula fidei a Summis
Pontificibus lata, super Episcoporum consultatione, (si-
ve suam in actis relationis sententiam ponant, sive omit-
tant, prout illis libuerit) divina aeque & summa per
universam Ecclesiam auctoritate niti. Cui Christani om-*

nes

nes ex officio ipsum quoque mentis obsequium praestare teneantur.

„ Consona iis sunt quae Conventus anni 1660. ad Ale-
„ xandrum VII. scripsit. Hujus Coetus Episcopi de Sede
„ Apostolica loquuntur tanquam de monte, ad quem
„ omnes Fideles convertere oculos debeant; adduntque: *In hoc monte nos ipsi pascimur (ut ait Divus Augustinus ad populum suum,) pascimus vos, pascimur vobiscum: & quia in eo Dominus docet, statuimus ibi, secundum verba Tertulliani, finem quaerendi, stationem credendi, expunctionem inveniendi.*

„ Anno 1663. perspicere est easdem loquendi formu-
„ las ex eodem spiritu profectas in encyclicis litteris,
„ quas Episcopi in unum coacti ad Regni totius Archi-
„ episcopos & Episcopos direxerunt. In eis haec verba leguntur: *La soûmission que nous avons accoûtumè de rendre aut Saint Pere, est comme l'hèritage des Evêques de France.... c'est le point solide de nôtre gloire, qui rend nôtre Foi invincible, & nôtre authoritè infaillible. Lorsque nous tenons l'une & l'autre inséparablement attachée au centre de la Religion: en nous liant au siege de S. Pierre pour la croyance & la discipline, dans l'unitè de l'esprit de l'Eglise. Les portes de l'Enfer ne sçauroient prévaloir contre une force si redoutable à toutes les Puissances des tenebres.*

Adfert deinde Illustrissimus Praesul verba celebris declarationis anni 1682. quae supra cum Bossuetio retulimus.

„ Comitia Cleri anni 1700. e re esse judicarunt in
„ Acta referre narrationem rerum, quae in damnatione
„ libri *des Maximes des saints* acciderant. In ea narra-

„ tione post Archiepiscopi Cameracensis Mandatum,
„ quod integrum ibi refertur, haec verba leguntur: *Les ennemis de l' Eglise parurent surpris d' un changement si soudain..... Mais l' Eglise, qui sçait la grace attachée à l'obeissance reconnu dans la soumission de cet Archevêque un effet de l' humilitè Chretienne.*

„ Si gradatim praecedentia saecula decurramus, Ecclesiam Gallicam comperiemus Auctoresque Juribus nostris & Libertatibus imprimis addictos, eadem passim inculcare principia, iisdemque verborum formulis uti. Occurrent etiam qui ultra quam par est progredi videntur, quorum propterea testimonia data opera omitto. Cujusmodi est illud Gallorum Procerum in epistola ad Clementem V. pro elicienda ab eo Bonifacii VIII. damnatione: illud Johannis Parisiensis ejusdem aevi Theologi, cujus celebre est nomen ob propugnata jura Philippi Regis adversus ejusdem Bonifacii ausus: illud Meldensis Episcopi in oratione ad Eugenium IV. habita Caroli VII. nomine, cujus erat Orator, quum Florentina Synodus celebraretur. Haec testimonia ultra quam par est efferri videntur, quoniam id ipsis Romanis Pontificibus adserere ac vindicare videntur, quod alia nobis exscripta tam diserte de Romana Ecclesia & Sede Apostolica adfirmant. (*Hoc est, ejus in retinenda fide indeficientem & immobilem firmitatem.*) Duorum ergo celebrium Cardinalium Petri Alliacensis & Nicolai Cusani testimonia subjicio.

„ Hic in Opere concordantiae Catholicae, quod Basileensi Synodo obtulit, & ejusdem Synodi censurae subjecit, Concilii generalis supra Pontificem auctoritatem propugnat. Quin & Pontifices ab errore tutos non esse

„ do-

„ docet, imo & eorum aliquos, uti Liberium & Hono-
„ rium, in errores incidisse. At simul docet, Romanam
„ Cathedram, Petri Cathedram nunquam posse deficere:
Igitur, inquit, *de dotibus Ecclesiae cathedra est prima*,
quam probavimus per Petrum nostram esse. Et rursus addidit; quod *licet aliqui, ut Liberius & Honorius & alii, in Cathedra Petri aliquamdiu sedentes, in errorem schismatis seducti ceciderint, sedes tamen absque vitio remansit*. Et tandem concludit, quod *indefectibiliter duratura est usque ad consummationem saeculi*.

Alliacensis testimonium cum Bossuetio supra exhibuimus; ut & quaedam Hincmari loca, quae jam relatis Illustrissimus Auctor adjungit, superiore libro repraesentavimus.

„ Haud alios (*prosequitur idem Cl. ac perdoctus Antistes*) hactenus laudavi Scriptores quam Gallos, & ex
„ Gallis eos fere, qui tam nitide de Ecclesiae Apostolicae
„ auctoritate, ejusque fidei puritate loquuti sunt in eis
„ ipsis Operibus, in quibus data opera propugnabant, quae
„ nos a multo tempore adversus Theologos ultra montes
„ tuemur. Non est opus, ut ad superiora saecula recur-
„ rendo, vetustioris aevi monumenta excutiamus, quibus
„ Sanctorum Patrum cum nostrorum Auctorum testimo-
„ niis concentum demonstremus. Nam Patrum textus
„ huc pertinentes nullus ignorat.

„ Non alios ergo veterum Patrum textus producam
„ quam Tertulliani & Irenaei, prout eos ipse Quesnelius
„ interpretatur in uno suorum operum (*a*), quod in sui
„ defensionem elucubravit; ut nostrorum certitudinem
„ principiorum ex iis ipsis intelligatis, quorum profecto

„ e re

(*a*) Mem. VII. pag. CXXXVII.

„ e re esset ea prorsus convellere, aut saltem elevare. Quis „ ambigat, inquit Quesnelius de Sede Apostolica loquens, „ quin Apostolica traditio in his Ecclesiis matricibus & „ originalibus reperiatur: *Constat proinde*, inquit Tertul- „ lianus (*a*), *omnem doctrinam, quae cum illis Ecclesiis* „ *Apostolicis, matricibus & originalibus fidei, conspi-* „ *ret, veritati deputandam; sine dubio tenentem quod* „ *Ecclesiae ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a* „ *Deo accepit*. Et quoniam Ecclesia Romana ab Aposto- „ lorum principibus condita est; constat juxta S. Irenaei „ verba, qui ad nos vigentem in Ecclesiis Orientis matri- „ cibus & originalibus traditionem adtulit (*b*), quod *ad* „ *Romanam Ecclesiam propter potiorem principatum, ne-* „ *cesse est* (in doctrina fidei) *omnem convenire Ecclesiam.* „ Ipsa est dubio procul harum Ecclesiarum princeps, quas „ matrices & originales fidei Tertullianus appellat; *a qui-* „ *bus*, ut idem ait, *traducem fidei & semina doctrinae* „ *ceterae exinde mutuatae sunt, & quotidie mutuan-* „ *tur, ut Ecclesiae fiant*.

„ En ipse Quesnelius, qui vestram & suam damnatio- „ nem pronuntiat: sententiamque ab ipso pronuntiatam „ omnium saeculorum Patres, omnesque Gallici Aucto- „ res, de quibus nulla potest esse suspicio, unanimi calcu- „ lo confirmant. Quaecumque a vobis ad implendam ho- „ rumce nominum ideam, *Sancta Sedes, Sedes Apostoli-* „ *ca, Ecclesia Romana, Ecclesia quae ceterarum mater* „ *eas genuit, & veluti magistra eas imbuit*, excogiten- „ tur; omnia perinde vobis adversantur. Sacer Purpura- „ torum Patrum Senatus suo Capiti adhaerens, idem ad-

„ ver-

(*a*) Lib. de Praescript. cap. XXI.
(*b*) Lib. III. cont. haeres. cap. III.

„ versus Librum & 101. propositiones, quas vos praefra-
„ cte defenditis, quod S. Pater anathema intorquet:
„ Constitutio perinde ad eos pertinet atque ad ipsum Jesu
„ Christi Vicarium: testimonia, quae tum conjunctim,
„ tum singulatim ab eis identidem reddita sunt, vobis
„ optime comperta sunt atque explorata. Omnes Eccle-
„ siae Ordines, qui in hacce Christiani orbis Metropoli
„ resident, Pontificis judicio debita veneratione subscri-
„ bunt, nemo reclamat, nemo protestatur, nemo vobis-
„ cum appellat, praeter unum, qui aliorum gemitus pro-
„ vocavit. Superest ergo ut a vobis petam, qui tam auda-
„ cter pronuntiatis, Constitutione *Unigenitus* fidem,
„ moralem, ac disciplinam everti, errores in ea intole-
„ rabiles contineri, ac ciere eam tum proborum gemi-
„ tus, tum contumelias haereticorum; superest, inquam,
„ ut a vobis petam, qua ratione quae tam furiose a vobis
„ jactantur, cum iis concilietis, quae de Ecclesiae Roma-
„ nae perpetua puritate constans traditio docet? Ergo ne
„ Sedes Apostolica, in qua nunquam fides deficit, id re-
„ cipit & amplectitur, quo fides evertitur? Ergo ne Ec-
„ clesia, quae in nullum unquam errorem incidit, erroris
„ promulgatrix effecta est? Ergo ne Ecclesia, quae a fide
„ nunquam declinat, fidei eversioni consensit? Ergo ne
„ Cathedra, in qua semper Apostolorum princeps loqui-
„ tur, & cujus est aeternum ministerium, in cathedram
„ erroris evasit, in qua libere praedicetur, quo primum
„ divinae legis praeceptum funditus labefactatur? Quid
„ ad haec quaeso vobis responsi suppetit?

„ Sed praeterea petere a vobis debemus, qui cum hac
„ Ecclesia conveniatis, cujus errores proborum omnium
„ gemitus excitant? quoniam ut ex Irenaeo accepistis,

„ ad

„ ad hanc Ecclesiam necesse est omnem Ecclesiam, & „ quidem, ut ipse Quesnelius interpretatur, in doctrina „ fidei convenire, atque ut aliae omnes Ecclesiae ex ea „ quotidie verae doctrinae semina mutuentur, ut Eccle- „ siae fiant. Ab ea vos tamen veram doctrinam minime „ hauritis, qui eam, quam vobis exhibet, erroris & falsita- „ tis insimulatis: neque in fidei doctrina cum illa conve- „ nitis, quoniam decretum, quod illa suscipit ac tuetur, „ veram fidem destruere, obscurare & evertere dictitatis. „ Quoniam quae tandem *conventio Christi ad Belial*; „ vel erroris cum veritate?

Haec omnia ex Gallicis Suessionensis Episcopi, nunc autem Senonensis Archiepiscopi, summa fide Latina feci; ex quibus plane & aperte constat, & hanc olim in Galliis viguisse, & etiam nunc vigere sententiam, quod saltem Ecclesiae Romanae vel Sedis Apostolicae sit indeficiens fides, & in rebus aut doctrina fidei ineluctabilis auctoritas; & hanc esse ab ipsa origine ductam omnium Patrum, ac totius Ecclesiae Catholicae traditionem. Hanc, Suessionensi Episcopo auctore, Nicolius, hanc ipse Bossuetius, hanc Launojus, hanc Nat. Alex., hanc Dupinius sententiam amplexi sunt. Huic etiam suum, majoris utique momenti, suffragium plures Cleri Gallicani conventus identidem adjecerunt. Hanc olim & Regni Proceres in litteris ad Clementem V. & Johannes Parisiensis, & Episcopus Meldensis Caroli VII. Orator, & Cardinales Nicolaus Cusanus, & Petrus Alliacensis, & remotiore a nobis aevo Hincmarus Remensis Episcopus, adoptarunt. Huic denique volens nolens, juxta Irenaei ac Tertulliani perspicua & luculenta hac de re testimonia, ipse Quesnelius suffragatur. Quibus etiam adjicimus ipsummet Senonensem

Ar-

Archiepiscopum, cujus de hoc dogmate mentem atque sententiam ex superioribus satis perspectam & exploratam habemus.

Eamdem opinionem etiam Turnelius iisdem fere, si de recentioribus loquamur, Gallicis Scriptoribus tribuit (*a*): „ Praeter duas istas opiniones, quarum una negat, altera affirmat, errori obnoxium esse posse Summi „ Pontificis de causis fidei judicium, tertia quaedam est „ inter duas extremas veluti media, qua sibi videntur „ nonnulli omnia facile conciliare posse. Distinguunt illi „ ac discernunt inter Romanum Pontificem & Romanam „ Ecclesiam; inter Sedem Apostolicam, & sedentem in „ ea Petri Successorem. Pontificem quidem errare posse „ fatentur, non vero Apostolicam Sedem seu Romanam „ Ecclesiam. Ita imprimis Launojus parte V. Epistolis ad „ Jacobum Bevilaquam, & ad Antonium Varillaum, & „ alii ex Recentioribus, quotquot Launojum exscribunt, „ ac Cleri Gallicani causam defendendam suscipiunt: citatque in margine Vigorium de Infallibilitate, Episcopum Meldensem in sermone ad Cleri Comitia anno 1682. P. Alex. Tom. XIII. pag. 340. Dupinium de Antiqua &c. pag. 374. d'Argentré in Elementis pag. 272. col. 2. Quibus addere possumus P. Jacobum Hyacinthum Serry, qui hanc ipsam opinionem data opera propugnavit in libro de Romano Pontifice falli & fallere nescio, cui & adtexuit Appendicem Historicam *de mente Ecclesiae Gallicanae & Academiae Parisiensis circa Romani Pontificis infallibilitatem*, in qua ab Arelatensi Synodo anni DLV. ad annum usque MDCXCII. traditionem perducit, memoratque eosdem fere Scriptores & Cleri Gallicani Con-

(*a*) Tom. II. de Eccles. Quaest. V. art. III.

ventus, quos & Senonensis Archiepiscopus memoravit, quamquam & aliquot adjungit laudato Praesuli praetermissos.

CAPUT XIV.

,, Dubium resolvitur: Ecclesiae Sedisque Roma-
,, nae firmitas ab Ecclesiae Catholicae fir-
,, mitate: Ecclesiae Romanae tra-
,, ditio, universalis traditionis
,, pars ac specimen.

,, Dices, *inquit Meldensis Episcopus*, ex ante dictis,
,, ne ipsam quidem Romanam peculiarem Eccle-
,, siam, Sedemque Apostolicam satis esse firmam, cum
,, ostenderimus de Romanorum Pontificum Caelestini,
,, Leonis, Agathonis aliorumque decretis in Synodis
,, oecumenicis habitam quaestionem; quum ea decreta,
,, toto Clero Romano consentiente, Agathonis etiam to-
,, to fere Occidentali Concilio probante & condecernen-
,, te, edita fuerint. Id etiam ex Cleri Gallicani declaratione, seu quarta illius propositione consequens esse, vidit etiam intellexitque Turnelius, cujus de hac controversia judicium haud abs re erit in medium proferre, ac paucis expendere.

AR-

ARTICULUS PRIMUS.

Sententia adserens Sedi Apostolicae inerrantiam, juxta Turnelium, cum Cleri Gallicani declaratione nullo modo; sententia vero negans cum Ecclesiae traditione conciliari vix potest.

DUplicem laudatus Theologus loco superius citato infallibilitatem distinguit, alteram passivam, activam alteram; ac de prima minime repugnat, quin ea non immerito Sedi Apostolicae tribuatur: „ qua, inquit, fit „ ut Deo providente, nunquam totaliter & ad longum „ tempus defectura sit in ea verae fidei doctrina, quemad- „ modum novimus eam defecisse in insignioribus Orien- „ tis Ecclesiis, Constantinopolitana, Alexandrina &c. „ nec unquam sit extinguenda, sed in perpetuum futura „ Romanorum Pontificum successio. In hanc mentem, ut postea videbimus, veterum Patrum ac Theologorum testimonia Meldensis Episcopus interpretatur. „ At, *subjungit Turnelius*, loquimur hîc de infallibilitate activa „ judicii & doctrinae; & quaerimus, an cum summus „ Pontifex ex Cathedra loquitur tanquam Pontifex do- „ cens Ecclesiam, errare possit, Sede ipsa non errante. „ Affirmant Launojus & alii, quibus placet discernere in- „ ter Sedem, & sedentem in ea Pontificem, quantum ad „ vim judicii certam & infallibilem; nec alia ratione „ Theologi illi se se expediunt a tot veterum in gratiam „ infallibilitatis Pontificis Romani testimoniis, quam ea „ non de ipso Pontifice, sed de Romana Ecclesia seu Apo-

„ ltolica Sede interpretando. Quam intime indefectibilitas passiva cum activa conjuncta sit, paullo post adversus Meldensem Episcopum demonstrabimus: ipseque Turnelius candide fatetur, quod „ vix intelligitur, qui fieri possit, ut Romana Ecclesia infallibilis sit in retinenda fide, „ non vero in ea docenda. Siquidem si haeresim docere „ illa posset, haud dubie sic docendo a fide decideret.

Sed ut ad opinionem eorum, qui etiam *activam* in judicando ac docendo *infallibilitatem* Sedi Apostolicae vindicant, revertamur: „ Optandum, inquit Turnelius, „ sane foret, totam istam salebrosam controversiam hac „ via & ratione componi ac conciliari posse: sed nostro „ quidem judicio, difficile omnino est id assequi, stante „ declaratione Cleri Gallicani.... Nam si semel statuas, „ Romanae Sedis ac cum ea pronuntiantis Romani Pontificis judicium certum esse ac infallibile; irreformabile „ quoque debet agnosci ex solo Sedis Apostolicae consensu: attamen declarat Clerus Gallicanus, judicium illud „ irreformabile non esse, nisi accesserit Ecclesiae consensus. Igitur praeter consensum Ecclesiae particularis „ Romanae, Clerus Gallicanus exigit, ut aliarum etiam „ Ecclesiarum consensus accedat.Ergo ante illum consensum, non judicat esse irreformabile primae Sedis judicium. Quippe si tale judicaret, haud dubie pronis animis, absque ulla haesitatione ac deliberatione, omnia „ & singula primae Sedis de fide ac moribus decreta statim apud nos excipienda forent; ut decet excipere decreta, quae ab auctoritate infallibili, & erroris plane „ nescia dimanare dignoscuntur. Consensus ergo Episcoporum, qui subsequi debet, necessarius foret, non liber, „ qui nec merito nec impune posset recusari. Quae quum

„ omnia

omnia cum Cleri Gallicani declaratione conciliari nequeant; ſequitur, cum illa aperta fronte pugnare eorum Theologorum ſententiam, qui Sedi Apoſtolicae in judicando inerrantiam vindicant.

At quam difficile ſit contrariam ſententiam cum Patrum traditione componere, colligi facile poteſt ex ſequentibus ejuſdem Theologi verbis: „ Non diſſimulan-„ dum difficile eſſe in tanta teſtimoniorum mole, quae „ Bellarminus, Launojus & alii congerunt, non reco-„ gnoſcere Apoſtolicae Sedis, ſeu Romanae Eccleſiae „ certam & infallibilem auctoritatem. At longe diffici-„ lius eſt, ea conciliare cum declaratione Cleri Gallica-„ ni: licet enim illa de Romano dumtaxat Pontifice lo-„ quatur, revera tamen ipſam etiam Romanam Sedem „ comprehendit, a qua Pontifex cum ex Cathedra, ut „ diximus, pronuntiat, ſejungi ac ſeparari non poteſt. Quis hîc non videat Theologi Pariſienſis aeſtum, qui hinc Patrum traditione premitur, inde vero Cleri Gallicani decretis? Difficile eſt, inquit, in veterum Patrum teſtimoniis non agnoſcere Sedis Apoſtolicae in definiendis fidei dogmatibus inerrantiam; difficilius eſt hanc Sedis Apoſtolicae inerrantiam cum Cleri Gallicani decretis componere. Quid igitur faciet ſapiens & eruditus Theologus? An heſternae Declarationi Veterum Patrum doctrinam traditionemque praeponet; an avita traditione poſthabita nuperam Declarationem amplectetur? Si optio dabitur & libera pro animi ſententia ſcribendi facultas, nemo non videt ad quam partem gravis prudenſque Theologus adhaerebit. At ubi ſentiendi libertas adimitur, in eo tota verſabitur induſtria, ut ad ſenſum Gallicanae Declarationis Patrum teſtimonia vel invita torqueantur. Et ſa-

ne

ne ſi ea Turnelii verba, quae poſtremo loco retulimus, vel leviter expendantur, gravem illa continent memoratae Declarationis cenſuram. Ex illis enim rotundus hic & expeditus ſyllogiſmus efficitur.

Difficile eſt in veterum Patrum teſtimoniis non agnoſcere Sedis Apoſtolicae inerrantiam:

Difficilius eſt hanc Apoſtolicae Sedis inerrantiam cum Cleri Gallicani Declaratione componere:

Ergo difficile eſt Cleri Gallicani Declarationem cum Veterum Patrum teſtimoniis conciliare.

An Clero Gallicano decorum & honorificum ſit, in re tanti momenti Declarationem ſollenniter condidiſſe, quae cum Patrum teſtimoniis conciliari vix aut niſi aegre non poſſit, aliorum eſto judicium. Mihi certe in rebus ad religionem pertinentibus ſanctum eſt eas opiniones tueri, quae cum Patrum teſtimoniis cohaerent, aut cum illis facile conciliantur. Illud vero Pariſienſi Theologo magis indecorum eſt, quod ad ſententiam propugnandam adigitur, quam non modo difficile eſt cum Patrum teſtimoniis componere, verum & quae cum illis conciliari ulla ratione nequit, ut ex ſuperioribus aperte jam & manifeſte conſtat, & ex ſequentibus articulis adhuc luculentius conſtabit.

ARTICULUS II.

Bossuetii & aliorum opinio, qui Sedis Apostolicae fidem eo sensu indefectibilem praedicant, quod in ea vel omnino, vel ad longum tempus, vel per contumaciam defectura non sit, cum Scripturarum & Patrum testimoniis conciliari nequit. In ea quoque adstruenda sibi ipsi laudati Theologi minime cohaerent.

HAud opus est, ut iis demonstrandis nova fundamenta ponamus: satis est ut ea quae jam latissime disputavimus, hîc rursus breviter repetamus & inculcemus. Id autem generatim statuimus, omnes Auctores, qui docent, Romae peculiarem Ecclesiam Sedemque Apostolicam, firmam esse & immobilem fidei petram, columnam & firmamentum, seu fundamentum veritatis; nunquam inferi portas adversus illam esse praevalituras; pro illa orasse Christum, ne deficeret fides ejus, ac vi promissionum & orationum Christi fidem ejus atque doctrinam semper illibatam, incorruptam & integram permansisse; Denique Petrum in illa jugiter praesidere, & in suis successoribus adhuc vivere, & loqui, & judicium exercere; omnes, inquam, Auctores, qui haec de Ecclesia Romana Sedeque Apostolica tradunt, Ecclesiae Romanae vel Sedis Apostolicae inerrantiae apertissime suffragari statuimus. Quo autem numero, quave auctoritate sint istiusmodi Auctores ex superioribus capitibus & articulis satis superque constat. Haec enim Sedis Apostolicae Legati, duabus Oecumenicis Synodis, Ephesina & Chalcedonensi, plau-

plaudentibus praedicarunt: Haec S. Maximus Martyr, & Stephanus Dorensis Episcopus, & per eum Sanctus Patriarcha Sophronius, & Episcopi Cyprii & Africani, quorum in Lateranensi Concilio sub S. Martino I. Synodicae Epistolae relectae sunt, rursus inculcarunt: Haec laudatae Synodi, Ephesina & Chalcedonensis, haec Agatho cum Concilio omnium Occidentalium, haec Constantinus Pogonatus Imperator, haec sexta, haec octava Synodus tradiderunt: Haec Leo Magnus, haec Gelasius, atque ut alios superius memoratos praeteream, haec Leo IX. Romani Pontifices docuerunt: Haec Justinianus Imperator, haec Regiae Urbis Patriarchae, haec ceteri Orientales Episcopi etiam in Synodis Oecumenicis congregati, publice ac sollenniter professi sunt: Haec S. Cyprianus, haec Hieronymus, haec Augustinus, haec Petrus Chrysologus, haec Eulogius Alex. Patriarcha, haec Bernardus, aliique Patres, uno eodemque sensu & spiritu concinuerunt: Haec denique ipsimet etiam Episcopi Gallicani, non modo veteres, verum & recentiores; non modo singuli seorsim, verum & in suis Comitiis, verbis amplissimis, & ex Ecclesiae Catholicae constanti traditione depromtis, extulerunt.

Quibus ergo tot gravissimorum Scriptorum, tot Episcoporum, tot Synodorum, tot Romanorum Pontificum numerus & auctoritas non sufficit ad aliquod dogma firmiter & inconcusse stabiliendum, hos profecto dirum & exitiale traditionis auctoritati vulnus infligere necesse est. Quot enim Ecclesiae dogmata sunt, quibus Scripturarum testimonia, in unam eamdemque sententiam a tot gravissimis Patribus exposita, suffragentur? Pauca profecto: quare & pauca erunt, quae traditionis auctoritate firma consi-

ſtere poſſint, ſi tot Patrum in noſtram doctrinam conſpirantium, & juxta eam ſacrae Scripturae textus interpretantium concentus ad eam invicte firmandam ſatis momenti non habet. Ut ut ſit, malumus cum tot ſanctiſſimis Patribus, Epiſcopis, Synodis, ac Romanis Pontificibus errare, quam cum aliquot heſternis Gallicanis Epiſcopis, ac Theologis ſapere: Nec dubitamus, quin aequi Lectores in eamdem noſtram ſententiam conceſſuri ſint, dum clare & aperte demonſtremus, tot tantoſque vel in hoc uno articulo laudatos Scriptores, Eccleſiae Romanae ac Sedis Apoſtolicae inerrantiam tam certo docere ac praedicare, quam certum eſt, eos hanc eamdem in Eccleſia Catholica agnoviſſe praerogativam. Id autem praeſtare obvium ac facillimum eſt: hujuſque rei probationem vel ipſi nobis Adverſarii ſufficiunt. Non enim abnuunt, imo & conſtanter adfirmant, his quae mox ſubjicimus ſacrarum litterarum teſtimoniis probari Eccleſiae Catholicae in retinenda docendaque fidei veritate immobilem firmitatem: „ Scriptura, *inquit Turnelius* (a), toti Eccleſiae „ in communi tribuit privilegium non errandi, non ſoli „ Petro aut cuilibet alteri homini.

Matth. 16. v. 18. *Super hanc petram aedificabo Eccleſiam meam, & portae inferi non praevalebunt adverſus eam.*

Matth. ult. v. 20. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſaeculi.*

Johan. 14. v. 16. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiſcum in aeternum.* Et rurſus cap. 16. v. 13. *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.*

(a) Tom. II. de Eccleſ. Quaeſt. V. art. III. pag. 136.

1. ad Timoth. 3. v. 15. *Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.*

His ergo textibus recte probari, Scripturam toti Ecclesiae in communi tribuere privilegium non errandi, nemo Catholicus diffitetur. At hinc velle probare, quod soli Petro, aut peculiari Ecclesiae Petri, vel Sedi hanc non errandi praerogativam Scriptura deneget, aut minime tribuat, id vero perabsurdum ac ridiculum existimamus. Id certe a Sanctorum Patrum mente adeo alienum est, ut ex adlatis textibus unus & alter ab illis diserte de Romana Ecclesia & Sede Apostolica exponantur; reliquos autem in eam perinde quadrare, ex iisdem Patribus apertissime colligatur. Nam haec Christi Domini verba; *Et portae inferi &c.* de Sede Apostolica Augustinus, Gelasius aliique Patres exponunt: alii ex Patribus Ecclesiam Romanam columnam & firmamentum veritatis appellant: alii quum docent, quod fides in Petri Sede propter Christi promissa nunquam deficiet, quid aliud quaeso docent, quam quod Christus, qui auctor est fidei, nunquam eam deserit, sed semper cum illa manet, fidem in ipsa conservans? Denique quum alii docent, Petrum adhuc in Sede sua praesidere, & semper in suis Successoribus vivere; quid aliud quaeso docent, quam quod Spiritus Petri manet in aeternum in ejus Sede, ac semper in ejus successoribus vivit, omnem edocens veritatem? Quid huic argumento reponi ab Adversariis possit, quo non aeque eadem Ecclesiae Catholicae non errandi praerogativa labefactetur, equidem non intelligo. Quum enim peculiari Ecclesiae Romanae, & Ecclesiae universali indeficientia fidei, aut fides indeficiens iisdem Sacrarum litterarum oraculis & Christi promissis a Patribus adferatur; iisdem limitationi-

bus,

bus, quibus Adverſarii privilegii Eccleſiae Romanae conceſſi amplitudinem coërcebunt, haeretici contendent, eadem Chriſti promiſſa & oracula eſſe coërcenda, quum ad probandam Eccleſiae Catholicae inerrantiam a noſtris Theologis adferentur.

Sed pedem preſſius cum Illuſtriſſimo Adverſariô conferamus. Hanc ille Eccleſiae Romanae indeficientis fidei praerogativam ita, ut ſaepe diximus, interpretatur, ut nunquam eventurum exiſtimetur, *ut Eccleſiae Romanae error inhaereat, quem contumace propoſito tueatur*, non autem ut in eam *circa fidem nullus unquam obrepat defectus neque per contumaciam neque per imprudentiam*. Hanc enim Eccleſiae Catholicae propriam eſſe ac ſingularem praerogativam: *Clerum vero Romanum*, quanquam ſuo Capiti indivulſe adhaerentem, *ſi quid erraret, ab Eccleſia Catholica ejuſque Oecumenica Synodo dirigi, revocari, doceri debere, perficique omnino ne error* ad longum tempus *inoleſcat*.

At primum, Patres ex quibus ſuperius exſcripſimus teſtimonia, Sedem Apoſtolicam ejuſque fidem atque doctrinam, juxta Chriſti promiſſa, ſemper inviolatam, illibatam, immaculatam & integram permanſiſſe, conſtanter praedicant & adfirmant; quo certe cujuſcumque maculam erroris naevumque omnem ab eadem Sede Apoſtolica & Romana Eccleſia depellunt.

Deinde, ſi has ſimileſve limitationes ad arbitrium licet adjicere Chriſti promiſſis, & Patrum verbis eadem promiſſa ad Sedem Apoſtolicam referentibus, cavendum eſt, ne illorum licentia & audacia foveatur, qui in omne latus ſe vertunt, nihilque non audent, ut divinitus conceſſum Eccleſiae Catholicae non errandi privilegium infirment,

quum ejus auctoritate premuntur.

Tertio, haec limitatio Adverſariorum cauſſam nihil reapſe juvat, ſed mere ad fucum faciendum excogitata eſt. Nam SS. Caeleſtinus & Leo, eiſque conjunctus Romanus Clerus & Eccleſia, Neſtorio, Johanni Antiocheno, Eutychi, Dioſcoro eorumque Symmyſtis, imo & omnibus Orientalibus, quin & univerſae Eccleſiae, palam ac libere denunciabant, ſe nunquam pacem habituros cum iis, qui Sedis Apoſtolicae de una in Chriſto perſona & duabus naturis ſequi judicia detrectarent; ſuaque de his fidei dogmatibus decreta Synodi Epheſinae & Chalcedonenſis judicio ſubdere palam & aperte recuſabant, ut ſuis locis oſtendimus. Quare ſi quis in eorum decretis & judiciis fuiſſet error, pertinax utique fuiſſet & cum contumacia conjunctus. Adeoque quum ejuſmodi errorem vel ipſi Adverſarii ab Apoſtolica Sede & Romana Eccleſia removeant, errori obnoxia non fuiſſe tam certa firmaque, & conſtantia, adverſus Neſtorium & Eutychem eorumque nefaria dogmata, Caeleſtini, Leonis, Romanique Cleri judicia, certiſſimum eſſe debet. Quid ergo opus fuit ad haec Sedis Apoſtolicae judicia decretaque retractanda Synodis Oecumenicis Epheſi & Chalcedone celebratis? Nam quum ex Chriſti promiſſis conſtet, errorem cum pertinacia conjunctum in Eccleſia Romana locum habere non poſſe, palam etiam manifeſteque conſtabat, aut conſtare debebat, erroris omnino pura omniſque labis expertia ea eſſe, quae tanta conſtantia Romani Pontifices decernebant.

Nullibi tamen luculentius apparet, quam inania & ἀσύστατα ſint, quae ad conciliandas, hinc praedicatam Patribus indeficientem Sedis Apoſtolicae firmitatem, hinc Synodorum generalium in retractandis ejuſdem Sedis

Apo-

Apostolicae decretis libertatem, Adversarii comminiscuntur, quam in eo ipso, quod specialiter Bossuetius commemorat, Agathonis & Synodi Occidentalis exemplo. Nam, ut superiore Tomo latissime demonstravimus, eo quadraginta & amplius annorum intervallo, quod inter Severinum, a quo primum Monothelitarum haeresis Synodice damnata est, & Agathonem ac sextam Synodum interfluxit, Johannes IV. qui Severino successit, Theodorus, Martinus, Eugenius, Vitalianus, Adeodatus, ac Donus cum conjunctis sibi non modo Romanis, verum & omnibus Occidentalibus, & Africanis Clericis & Episcopis, tam strenue, tantoque animi vigore ac firmitate pro duabus Christi voluntatibus decertarunt; unamque tuentes, a sua & Sedis Apostolicae communione depulerunt, ut nihil praefractius & pertinacius fingi possit, si ad propugnandum errorem eam animi firmitatem adtulissent. Subinde Agatho, suorum Decessorum vestigiis insistens, Synodicis suis ac totius Occidentis litteris, eamdem haeresim profligavit, utque semel sancita ab Apostolica Sede dogmata in Synodo oecumenica retractarentur, gravissime interdixit; palamque edixit, ab ejusdem Sedis Apostolicae ac totius Occidentis communione alienos fore, qui suis Ecclesiaeque Romanae decretis refragarentur. Jam ergo quaero ex Adversariis, si in adstruendis duabus in Christo voluntatibus Sedes Apostolica errasset, eamque jure instaurati Nestorianismi Orientales insimulassent; quaero, inquam, an ab Ecclesiae Romanorumque Pontificum ejusmodi errore pertinacia abfuisset? An si quid errabant, ab Ecclesia Catholica ejusque oecumenica Synodo dirigi, revocari, doceri parati erant, qui omnino vetabant decreta sua per Synodum oecumenicam retractari?

An

An ea tot Pontificum ſeries atque ſucceſſio, illudque tot annorum intervallum pro brevi ac modico tempore habendum eſſet, quod non in ſummam eſſet conferendum, nec cenſeri deberet indeficientem Apoſtolicae traditionis rivum intercidere? idque praeterea nos doceant, quot annis ac luſtris opus eſſe decernant, ut jure ac merito Eccleſiae Romanae error inolitus dici poſſit, quidve requirant, ut in tuendo errore pertinax habeatur. Sane ſuperiore Tomo vidimus Illuſtriſſimum Adverſarium, Eccleſiae Romanae fidem Honorii lapſu minime defeciſſe, hac ratione tuentem, quod „ quidquid ab Honorio peccatum eſt, id „ Sanctus Severinus Honorio proximus, id Sanctus Jo„ hannes IV. Sanctuſque Theodorus, Martinus, Euge„ nius, Vitalianus, Adeodatus, Donus, Agatho, Hono„ rii Succeſſores cumulatiſſime repararunt; ut officio de„ fuiſſe Honorium, Eccleſia Romana vix ſenſerit. Hinc „ *Eccleſiam Romanam non fuiſſe depravatam, neque er*„ *rori ſuccubuiſſe, ſed in fide manſiſſe*, Agatho praedica„ vit, & nos confitemur: neque in Petri Sede viſos eſſe „ Sergios, Pyrrhos, Paulos, Petros, Theodoros ſibi mu„ tuo errorem quaſi hereditarium cum Sede tradentes, „ neque Romanos Pontifices ſibi invicem ſuccedentes a „ fidei unitate abruptos fuiſſe. Si ergo in Sede Romana viſi fuiſſent Severini, Johannes, Theodori &c. ſibi mutuo errorem quaſi hereditarium cum Sede tradentes, defeciſſet utique in Romana Sede Apoſtolicae fidei traditio; ipſaque errori depravata ſuccubuiſſet. Quod tamen & Chriſti promiſſis, & Patrum teſtimoniis adverſari, neque ipſe Meldenſis Epiſcopus diffitetur. Quid ergo ſexta Synodo opus fuit ad ea dogmata retractanda, quae jam a tot annis Apoſtolica Sedes, totque Romani Pontifices con-

ſtan-

ſtantiſſime praedicabant; quaeque ſi falſa fuiſſent, error in Sede Apoſtolica & Romanorum Pontificum ſucceſſione obtinuiſſet? Quod nunquam evenire poſſe tot Gallicani Epiſcopi ac Theologi ſuperioribus laudati capitibus diſerte docent ac profitentur. Aut ergo Adverſarii fateri debent, fruſtra ab eis noſtro dogmati opponi Synodorum oecumenicarum neceſſitatem, earumque in retractandis Apoſtolicis Conſtitutionibus libertatem; aut nec ſatis adhuc firma & ab errore tuta ea dogmata habenda eſſe, quae jam tot annis tantaque conſtantia & animi firmitate, cum ſibi adhaerentibus omnibus Occidentalibus & Africanis, ac pleriſque etiam Orientalibus, Romani Pontifices praedicarent.

Pergit Illuſtriſſimus Adverſarius: „ Quamobrem „ firma quidem eſt Sedis Romanae atque inconcuſſa tra„ ditio: ſed illud robur Catholicae Eccleſiae traditione „ conſtat. Unde Auguſtinus vim traditionis exponens, „ id ſemper inculcat, ut quae per univerſam cuſtodiuntur „ Eccleſiam, non niſi ab Apoſtolis tradita & commenda„ ta credantur. Atque in eamdem ſententiam aliquot Illuſtriſſimus Auctor adjungit Vincentii Lirinenſis, Tertulliani & Irenaei teſtimonia, quibus univerſalis Eccleſiae inconcuſſa & ineluctabilis auctoritas praedicatur.

At haec quam nullius momenti ſint & inaniter objiciantur, ex Tertulliani & Irenaei locis, quae late ſuperius expendimus, manifeſte liquet. Quamquam enim haereticis Eccleſiae univerſalis traditionem & auctoritatem objecerint; attamen ſatis eſſe judicarunt, unius Eccleſiae Romanae traditionem exponere, ut inde quae totius Eccleſiae fides eſſet atque doctrina, conſtaret; idque non ea ratione, quam Adverſarii comminiſcuntur, quod nimirum Ec-

Ecclesia Romana Ecclesiae universali veluti pars toti cohaerere debeat, ab eaque pendere: sed contra quoniam necesse est cum Ecclesia Romana, *propter potiorem principalitatem*, omnem Ecclesiam in fidei doctrina consentire.

„ Quae cum ita sint, *inquit Bossuetius*, apparet Ec-
„ clesiam Catholicam primitus esse immotam, cui di-
„ ctum sit: *Portae inferi non praevalebunt adversus*
„ *eam*. Et: *Ego vobiscum sum*: Ecclesiam vero Roma-
„ nam ita esse immotam, ut partem Ecclesiae principa-
„ lem summeque necessariam: quae mater ac magistra
„ Ecclesiarum, totam ipsam Ecclesiam matrem ac magi-
„ stram agnoscat.

Imo vero quum ea quae hactenus diximus, ita reapse se habeant, ut ea se habere docuimus, apparet, Ecclesiam Romanam primitus esse immotam, quum *columna* sit & *firmamentum veritatis*, ab eaque velut a fundamento ipsius Ecclesiae Catholicae firmitas pendeat: adeoque ad eam velut ad petram, supra quam Ecclesia ipsa fundata est, ea Christi verba: *Et portae inferi non praevalebunt adversus eam*; Origene, Augustino, Gelasio, aliisque Patribus auctoribus, referenda sint. Quum autem Christus discipulis ait: *Ecce ego vobiscum sum*, ab eorum consortio Petrus non aberat, sed praesens erat tanquam spiritalis aedificii fundamentum, a quo illius soliditas firmitasque penderet, & tanquam totius Collegii caput, a quo vigor & spiritus in alios velut in corpus omne manaret. Debemus ipsimet Illustrissimo Adversario ejusmodi observationem; minimeque piget hîc ejus verba subjicere (*a*):
„ Dans cet inviolable attachement à la Chaire de S. Pier-
„ re nous sommes guidez par la promesse de Jesus-Christ.
„ Quand

(*a*) I. Instruct. sur les promes. de l' Eglise num. XXXII.

„ Quand il a dit à ses Apôtres, *Je suis avec vous*, Saint
„ Pierre y étoit avec les autres, mais il y étoit avec sa
„ prerogative, comme le premier des dispensateurs:
„ *Primus Petrus*: il y étoit avec le nom mysterieux de
„ Pierre que Jesus-Christ lui avoit donnè, pour marquer
„ la soliditè & la force de son Ministere: il y étoit enfin
„ comme celui qui devoit le premier annoncer la foi au
„ nom de ses freres les Apôtres, les y confirmer, & par la
„ devenir la pierre sur la quelle seroit fondè un édifice
„ immortel. Quid ergo Adversarios juvat haec aliaque Scripturarum oracula objicere, quae ad omnes quidem Discipulos directa sunt, at servata tamen sua Petro capitis praerogativa, per quod ad reliquum corpus vigor ac spiritus manat. Quemadmodum quum quis universo corpori aliquid operis tribuit, non ideo censendus est suam capiti praerogativam abnuere, perinde ac non ex illo reliqui corporis firmitas & munia penderent. Quod autem subjungit, quod Ecclesia Romana „ mater ac magistra Ec-
„ clesiarum, totam ipsam Ecclesiam matrem ac magi-
„ stram agnoscit; ex quibus Apostolicae traditionis fontibus haustum sit, Illustrissimus Adversarius edicat. Non enim profecto ex antiquis Patribus, qui vel in ipsis Synodis oecumenicis congregati, Romanos Pontifices velut summos Ecclesiae Doctores, Romanamque Sedem veluti magistram venerati sunt, nunquam vero se se Romanae Sedis Ecclesiaeque magistros nuncupaverunt. Atque hîc nobis iterum audiendus est Bossuetius, qui post verba mox relata, haec statim subjungit: „ Si les Grecs (*si Galli seu*
„ *Parisienses Theologi*) se sont avisez dans les derniers
„ siecles (*post Basileense Concilium*) de contester cette
„ veritè (*quod Ecclesia Romana totius Ecclesiae & Con-*

„ *ciliorum generalium magistra sit*) aprés l'avoir confessè cent fois, & l'avoir reconnuë avec nous, non „ point seulement en spéculation, mais encore en prati- „ que dans les Conciles que nous avons tenus ensemble „ durant septcens ans; (*vel quae ipsi tanquam Christi* „ *Evangelia nobiscum hactenus venerati sunt*, & *adhuc* „ *venerantur*;) s'ils n'ont plus voulu dire comme ils fai- „ soient, *Pierre a parlé par Leon*, *Pierre a parlé par* „ *Agathon*, *Leon nous présidoit comme le chef préside à* „ *ses membres*, *les saints Canons* & *les Lettres de nôtre* „ *Pere Celestin nous ont forcez à prononcer cette sen-* „ *tence*, & cent autres choses semblables; (*baec quidem* „ *hodieque Gallicani Episcopi verbis nobiscum praedi-* „ *cant*, *at vim* & *notiones verborum invertunt*;) les „ actes de ces Conciles qui ne sont rien moins que les Re- „ gistres publics de l'Eglise Catholique, nous restent en- „ core en témoignage contre eux, & l'on y verra éter- „ nellement l'état, ou nous étions en commun (*ante* „ *Synodum Basileensem*) dans la tige & dans l'origine „ de la Religion. Quum videlicet Oecumenicae Synodi, totaque Ecclesia in eis repraesentata, Sedem Apostolicam, suam esse Magistram verbis amplissimis praedicabant.

Superest ut breviter videamus, qua ratione Illustrissimus Adversarius demonstrare contendat, quod Ecclesia Romana vel Sedes Apostolica totam ipsam Ecclesiam matrem ac magistram agnoscat. „ In Christiana, *inquit*, „ Ecclesia docendi auctoritas acceptae a Christo per Apo- „ stolos traditionis nititur testimonio. Porro traditionis „ omnes Episcopi testes sunt; ac vis testimonii testium „ consensu constat. Summa ergo auctoritas in eo consen-

„ su

„ su est posita: tum Papa in Christi nomine respectu par-
„ ticularium Ecclesiarum est magister ille quidem, sed
„ respectu Ecclesiae Catholicae discipulus, cum in Eccle-
„ siae Catholicae consensione manifestum appareat Spi-
„ ritus Sancti magisterium.

Non puto velle Illustrissimum Adversarium, Episcopos meros esse doctrinae suarum Ecclesiarum ac traditionis testes, aut hac una in re positum esse Episcoporum Magisterium, quod testium munere funguntur, atque hoc vel illud sese in suis Ecclesiis reperisse, & a suis Majoribus accepisse testantur. Non, inquam, puto hanc esse Illustrissimi Auctoris mentem; quum hanc ipse doctrinam in ministro Jurio cum indignatione refellat. Huic enim Ministro Pastores vel in Synodis generalibus congregati (*a*) *ne sont pas des juges, mais des sages & des experts, & qu' ils n' agissent pas avec autoritè*. Cur autem hanc judicandi praerogativam Episcoporum Conciliis adimat, hanc Jurius rationem adfert, *que n' étant pas infaillibles, ils ne sçauroient ètre juges dans les decisions de foi*, par-ce que *qui dit juge, dit une persone à la quelle il faut se soumettre*. Id vero sequentibus verbis doctissimus Praesul confutat (*b*): „ Que les Pasteurs ne soient pas juges
„ dans les questions de la foi, c' est ce qu' on n' avoit ja-
„ mais oüi dire parmi les Chrétiens, pas même dans la
„ Reforme où l' autoritè Ecclesiastique est si affoiblie.
„ Au contraire, M. Jurieu nous produit lui même des
„ paroles du Synode de Dordrect, où ce Synode se *decla-*
„ *re juge*, & même *juge legitime dans la cause d' Armi-*
„ *nius*, qui constamment regardoit la foi. Quum ergo

 Epi-

(*a*) Apud Bossuet Hist. des Variat. liv. XV. num. CV.
(*b*) Ibid. num. CVI.

Episcopi in Synodis congregati non modo testes traditionis & fidei, verum & Judices sint; inquirendum superest, an Synodorum generalium sit de Sede Apostolica ejusque fide atque doctrina; an potius Sedis Apostolicae sit de Synodis generalibus, earumque de fide decretis & Canonibus judicare. De hac vero controversia inferius data opera disseremus.

CAPUT XV.

„ Ex Sedis Apostolicae firmitate concludi, causſas fidei ad eam Sedem referendas; non autem propterea infallibili judicio finiendas: Formulae interrogandi Romani Pontificis: de ejus judicio piam praesumptionem, non tamen continuo certam fidem fuisse: cujus rei exempla proferuntur.

„ JAm ex tota antecedente doctrina, *inquit Bossuetius*, id facile consequemur, ut majores ac praesertim fidei quaestiones, in ea potissimum Sede definiri oporteat, in qua error non obtineat; & ab eo potissimum Pontifice, qui in eam seriem intexatur, quae a fide penitus abrumpi nequeat. Id voluit S. Bernardus loco celebri ad Innocentium II. (a) *Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula quaeque & scandala emergentia in regno Dei, ea praesertim quae de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potissimum resarciri damna fidei ubi non possit fides sentire defectum. Haec quippe ejus praerogativa Sedis.* „ En *Sedis* universim ex antiqua

(a) Epist. CXCI.

„ qua traditione; non singuli cujusque Romani Pontifi-
„ cis: qua tamen praerogativa Sedis id fit, ut de fidei
„ periculis ad ejus Sedis Praesidem referatur. Pergit: *Cui*
„ *enim alteri aliquando dictum est*: Ego pro te rogavi,
„ ut non deficiat fides tua? *Ergo quod sequitur a Petri*
„ *successore exigitur*: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. „ Exigitur certe: quis enim neget, id a
„ Petri successore postulari? An id officii sit semper ac
„ necessario praestiturus, Bernardus non dicit; ac fidenter dixerim, ad Bernardi tempora dixisse neminem."
Quibus verbis Illustrissimus Auctor aperte distinguit inter Sedem Apostolicam & Romanos Pontifices, & ut fides non possit sentire defectum, ait esse, non singuli cujusque Romani Pontificis, sed unius Sedis Apostolicae praerogativam. Et quidem si de Romanis Episcopis privatim judicantibus, aut de illorum privatis sensibus & judiciis Meldensis Episcopus loqueretur, nulla nobis cum ipso de hac re disceptatio esset: Sed quum generatim & absolute loquatur; ideo operae pretium existimamus, in eorum sententiam inquirere, qui Sedi quidem Apostolicae, non autem Romanis Pontificibus vel ex Cathedra loquentibus tribuunt indeficientis fidei praerogativam.

ARTICULUS PRIMUS.

Refellitur eorum opinio, qui non errandi privilegium Ecclesiae Romanae, aut Sedi Apostolicae vindicant; Romanis Pontificibus, vel ex Cathedra quidquam de fide pronuntiantibus, adimunt.

PUgnantia scribere aut loqui, qui hinc Sedis Apostolicae vel Ecclesiae Romanae inerrantiam praedicant, hinc autem Romanos Pontifices de fide quidquam ex Cathedra pronuntiantes errori obnoxios esse contendunt, plures Theologi observant. Nam Romanus Pontifex, inquit Turnelius (*a*), ubi de fide ac moribus pronuntiat, vel sequitur fidem ac doctrinam Sedis suae Apostolicae, quam accurate, &, ut oportuit, consuluit; vel non sequitur: si prius, agit ut Pontifex, nec ipsius judicium distingui debet a judicio & sententia suae Sedis, quae ore ipsius loquitur. Si posterius, non agit haud dubie ut Pontifex, nec Ecclesiae suae nomine, cujus sensum non sequitur; sed agit ut singularis & privatus Doctor, qui omnium fere Theologorum judicio errori obnoxius est.

Idem argumentum pluribus urget, & uberius atque elegantius exponit Jacobus Hyacinthus Serry Dissert. I. *De Rom. Pontifice falli & fallere nescio* cap. I. ubi inter cetera haec habet num. VI. An non ergo pugnantia loquuntur primi quos noverim Pontificiae asphaliae seu infallibilitatis impugnatores? qui cum Sedem Apostolicam, quam

(*a*) Tom. II. de Eccles. pag. 133.

quam occupat Summus Pontifex, Romanamque Ecclesiam Urbis finibus conclusam, cui ille specialiter praeest, errare atque a fide deficere non posse, fateri cogantur; ne a tota retro antiquitate damnati videantur; adhuc tamen Romanos Pontifices, etiam ex Cathedra atque ex tribunali, in caussa fidei pronuntiantes, errare atque a fide deficere posse contendunt: istaque duo bene cohaerere volunt, Pontificem errantem in fide, & Sedem Apostolicam Romanamque Ecclesiam in fide constantem & permanentem. Quid hoc quaeso rei est? Equidem si de Pontifice, privatim, ex sensu proprio, & extra tribunal pronuntiante loquerentur; si de Pontifice, nulla Sedis Ecclesiaeque suae habita consultatione, nullo illius accedente consensu, disputarent; haud aegre concederem, posse illa duo cohaerere, Pontificem errantem, & Sedem Apostolicam seu Romanam Ecclesiam in fide perseverantem atque constantem: quandoquidem eo casu nullam Apostolica Sedes, nullam Ecclesia in errore Pontificis partem habet; atque ita stat penitus illibata. Ast ubi consulta Sedes, consulta Ecclesia erranti Pontifici consilium dat, errorique ipsius praestat assensum; erret cum Pontifice Sedes oportet, erret Ecclesia. Porro consulta censetur Apostolica Sedes, consulta Ecclesia Romana; dum Eminentissimi Patres, qui Romanum Clerum hodie constituunt, ceterique Praesules in consilium adhibiti sunt, assensumque dedere solemniter & ex formula. Cum ii Sedem Apostolicam Romanamque Ecclesiam repraesentent, sintque ipsamet Ecclesia Romana docens, judicans & pronuncians. Ad eum sane modum, Episcopi universi in Concilio Occumenico, una cum Pontifice capite suo judicantes ac pronunciantes, universam Ecclesiam repraesentant, suntque ipsamet Ec-

clesia

clesia universa docens atque definiens.

Haec ratio optima est, & plane aperteque rem conficit, si Romani Pontificis ex Cathedra definientis nomine id tantum intelligatur, quod laudati Scriptores intelligunt, & quod eodem loco n.2. Patavinus Theologus sequentibus verbis luculentissime exponit. Quum enim quaeritur, num Pontifex ab errandi periculo tutus sit „ illud, *inquit*, „ maxime quaeritur, num Pontifex sententiam aliquam „ in materia fidei & morum *ex Cathedra*, seu ex Tribu- „ nali solenni ritu pronuncians, servatisque debitis juris „ formulis; hoc est, fusis primum ad veritatis Spiritum „ advocandum solemnibus precibus, praemisso serio rei „ totius examine, praehabita consultatione Ecclesiae suae „ Romanae intra Urbis ambitum constitutae, seu ut prae- „ sens habet usus, adhibitis ad consultationem EE. Car- „ dinalibus, qui Romanum hodie Clerum constituunt; „ utrum, inquam, vel sic possit Pontifex in errorem „ dogmatis prolabi, falsumque judicio statuere, definire „ atque decernere, dum Ecclesiam universam edita Con- „ stitutione docet, instruit & informat. Id ille adhuc uberius edisserere pergit Maimburgi verbis ex Tractatu historico *De statu & praerogativis Ecclesiae Romanae illiusque Episcoporum*, Gallice scripto pag. 67. cujus, inquit, verba observatione dignissima syllabatim referre non piget. „ La question est de savoir, si quand le Pape „ parle sur la Chaire de Rome, en Maistre & en Docteur „ de tous les fideles; & qu'apres avoir bien examiné ce „ dont il s'agit, en plusieurs Congregations en son Con- „ seil, son Consistoire, son Synode de ses Suffragans, de „ ses Cardinaux, & de ses Docteurs; consulté mesme des „ Universitez, & demandé par prieres publiques & tres so-

„ solemnelles l'assistence du S. Esprit; il enseigne tous les „ Chrestiens, definit, propose à toute l'Eglise par une „ Bulle, ou Constitution ce qu'on doit croire: si, dis-je, „ en prononçant de la sorte, il est infaillible, ou non? & „ si son jugement porté & declaré en cette maniere peut „ estre reformé par un Concile universel.

Quaestione in hunc modum vel ab ipsis Adversariis constituta, inde primum laudatus Serrius colligit, nihil ad praesentem facere disputationem ea Romanorum Pontificum exempla, qui jure vel injuria aliquid errasse aut officio defuisse culpantur, & quorum lapsus & errata quum opportune importune obganniunt, & ultra modum efferunt & exaggerant Adversarii, equidem quo sint animo erga Summos Ecclesiae Praesules patefaciunt, at eorum caussae nullum incommodum adferunt. Quid enim, inquit laudatus Auctor, si Petrus Romanorum Pontificum primus, Christum (quod objicere illi solent) in passione se nosse negavit? Quid si Marcellinus Pontificum alter, in publica persecutione suppliciis victus, thus idolis adolevit? Quid si Liberius exsilii taedio superatus, Asianae tandem perfidiae, & S. Athanasii damnationi subscripsit? Quid si Vigilius trium Capitulorum damnationi diu obstitit? Quid si Honorius datis ad Sergium Epistolis, Monothelitarum errori favere visus est, aut etiam favit? Quid si Johannes XXII. in errorem de visionis beatae dilatione propendere visus est, propenditque re ipsa? Itane iis in casibus aliisque jactari solitis, judicium solemne aliquod, quale ipsimet late describunt, tulere laudati Pontifices, ut ad quaestionem, quae nobis in manibus est, exempla hujusmodi trahi possint? Quaenam tunc habitae sunt Cardinalium, Episcoporum, Theologorumque con-

ſultationes? Quae celebrata tunc Conſiſtoria? Quae vocatae in conſilium ſtudiorum Academiae? Quae fuſae ad divinum Spiritum invocandum ſolemnes ac publicae preces? Quae doctrinae ſanciendae definiendaeque praemiſſa ex forma juris examina? A praeſenti igitur inſtituto longe abeunt tot illa errantium, ut ajunt, in fide Pontificum exempla; ſi quo ſenſu debet, ipſique volunt, de Pontificum infallibilitate quaeſtio ventiletur. Haec Serrius; qui etiam ex iiſdem ſollennis judicii dotibus colligit, ut jam diximus, eos pugnantia & ἀσύςατα propugnare, qui quum Romanam Eccleſiam Sedemque Apoſtolicam errandi periculo eximant, eidem tamen obnoxios Romanos Pontifices faciunt.

Eadem fuiſſe videtur alibi nobis commemorata Cl. Thomaſſini ſententia (*a*): „Nam cum geminae, *in-„ quit*, hinc & inde quaſi ſyrtes immineant, medium „ tutiſſimi iter carpimus. Ut nuſquam enim labi in hae„ reſim queat is, qui Pontificales occupat infulas, exem„ plis apertiſſimis *, Pontificum ipſorum ſententiae, „ Catholicorum propemodum omnium conſenſioni ad„ verſarium eſt. Ut Pontifex erret, at errare Sedes ne„ getur, quia plebs & Clerus Romanae Eccleſiae abhor„ ret ab errore, praepoſterum id quidem eſt. Cum ita „ plebi & Clero, hoc eſt membris plus indatur ſapien„ tiae, quam Capiti. Cum ex adverſo ſi quae ſunt dotes „ corporis & membrorum egregiae, a Capite illae deri„ vari cenſendae ſint: & *fidei Romanae*, Pauli elogio „ conſecratae, Sanctis Patribus honori & miraculo habitae,

(*a*) Diſſert. XX. in VI. Synod. num. XVII.

* Ejuſmodi *apertiſſima exempla* Romanorum Pontificum, qui in haereſim lapſi ſint, penitus ignoramus.

„ bitae, gloria principalis & palma, ipsi Pontifici ut Ma-
„ gistro, prae Clericis & Laicis, hoc est, prae discipulis
„ necessario adferatur. Ergo id medium, id ab incursan-
„ tibus hinc & inde scopulis tutissimum est, ut Pontifex,
„ qua Pontifex, non erret, hoc est, cum Cleri vel Eccle-
„ siae suae ita suffragia sententiamque expressit, sicut eo
„ tempore familiare est & usitatum in rebus magni mo-
„ menti, quae olim Synodice ventilabantur. Parco hîc
„ repetere, quod superiori Dissertatione taediosius pro-
„ secutus sum, Pontifici definienti Catholicos per orbem
„ Episcopos ita consensisse hactenus semper, ut una to-
„ tius Ecclesiae vox illa fuerit, una sententia. At quod
„ nonnullis arrisit, Pontificem cum consensu Ecclesiae
„ suae definientem aberrare posse, & tamen Sedem Apo-
„ stolicam non errare, id vero commentitium & fabulo-
„ sissimum est ludibrium. Secreta enim a Pontifice, &
„ Pontificio Clero Sedes, inane figmentum est, vacuum-
„ que simulacrum, & sine mente sonus.

Et haec quidem extra controversiam esse videntur, si ad ea respiciamus, quae ab ipsa Christianae religionis origine ad hanc usque aetatem in condendis ac promulgandis sollennibus de fide decretis reapse a Romanis Pontificibus observata sunt. Quamquam enim pro temporum varietate disciplina quoque variaverit, nec una semper constansque fuerit consultationis seu deliberationis forma; nullius tamen Pontificii Decreti fortassis adferri poterit exemplum, quod prorsus inconsulto Romano Clero, sollenniter sancitum, & ex Petri Cathedra emissum fuerit. Quare si ad hunc sensum adducta ratio revocetur, jure a laudatis Theologis dici potuit, quod si in iis decretis concinnandis aliquis a Romanis Pontificibus admissus

fuisset error, illius erroris ipsa quoque Romana Ecclesia esset insimulanda. Aut si Romana Ecclesia omnis prorsus circa fidem erroris expers habenda est, imo & ab errandi periculo tuta omnino censeri debet; nulla ratio est, cur de iis Romanorum Pontificum decretis solliciti simus, quae consulto & consentiente Romano Clero sollenniter edita sunt, aut deinceps edentur. Et hoc pacto (ad ea videlicet respiciendo, quae in sollennibus de fide decretis sanciendis hactenus reapse observata sunt) hanc esse non semel diximus sollennium decretorum notam, quod antea cum Romana, vel Italica, vel etiam frequentiore Synodo, aut cum aliquo Romani Cleri ampliore vel arctiore coetu sive Congregatione, communicata sunt, quam in Ecclesiae totius lucem & notitiam proferrentur. Quamobrem ex eo quod quibusdam Romanorum aliquot Pontificum decretis aut epistolis deesset haec nota, conjecturam fecimus, ea nequaquam ad Romanos Pontifices ex Petri Cathedra pronuntiantes esse referenda. At si, quemadmodum Rhetores loquuntur, hypothesis ad thesim revocetur, hoc est, si non modo quaeratur, an Pontifex adhibita Romani Cleri consultatione; sed generatim, an quotiescumque sollenniter quidquam definiat, pro irretractabili ac prorsus irreformabili habendum sit ejus judicium; alia erit quaestio, de qua nondum data opera disputavi; sed eam tamen hoc loco expendere debeo, ut melius cognoscatur & innotescat subjectum illud, cui proprie insit summa & ineluctabilis auctoritas ad fidei controversias irretractabiliter terminandas. Verentur enim aliqui, ut, quemadmodum si diceretur id Pontifex praestare non posse absque Concilii generalis assensu, illius auctoritatis subjectum ipsa potius Oecumenica

nica

nica Synodus, quam Pontifex haberetur: ita Romanae potius Ecclesiae, quam Pontifici ea potestas vel auctoritas inhaerere credatur, si nulla Pontificis definitio velut irretractabilis habeatur, quam non praecesserit, sollenni habita consultatione, Romani Cleri consensus. Quamquam ergo ex dictis satis appareat illius opinionis ἀσυστασία, quae statuit, Pontificem cum consensu Ecclesiae suae definientem aberrare posse, & tamen Sedem Apostolicam, vel ipsam Romanam Ecclesiam non errare; attamen non satis adhuc constat, an reapse, & quantum satis est, ab hac opinione distinguatur altera eorum opinio, qui Romani Pontificis illud solum judicium pro irretractabili habent, quod consulto & consentiente Romano Clero editum fuerit. Nam Romanus Pontifex cum Clero suo ipsa est Ecclesia Romana: quare si a consensu Cleri omnino pendeat Apostolicorum judiciorum indeficiens auctoritas, verendum esse videtur, ne hanc re ipsa non in Romano Pontifice, sed in Romana Ecclesia, ejusmodi opinio reponat. Quamobrem operae pretium erit haec diligentius & accuratius enucleare.

ARTICULUS II.

An Romani Pontificis, quotiescumque aliquid sollenniter judicet aut definiat, irretractabile sit habendum judicium?

NUllus dubito, quin adfirmaturi sint ii etiam Theologi, quorum superiori Articulo opinionem recensui, & exhibui testimonia. At quum ii nullum agnoscant Romani Pontificis sollenne judicium, quod non habita

bita cum Ecclesia Romana vel Romano Clero sollennis consultatio praecesserit, thesis apud eos non distinguitur ab hypothesi, idemque sunt in eorum opinione Romanus Pontifex sollenniter definiens, ac definiens praemissa Romani Cleri vel Ecclesiae consultatione. Quare ut sit locus disputationi, sollennis judicii nomine, illud generatim intelligamus oportet, quod Pontifex pro universa ferat Ecclesia, ea mente ac proposito ut omnes illud incunctanter velut irreformabilem fidei regulam amplectantur: ac de hujusmodi judicio quaeratur, an omnino, & velut *a conditione*, ut ajunt, necessaria & *essentiali*, a praehabita cum Romano Clero deliberatione, ejusque consensione pendeat. Quae sane quaestio aliam subinde pariet: An videlicet, si non Romanum Clerum, aliquot saltem Catholicos Episcopos aut Doctores ad consultationem Pontifex adhibere debeat, antequam sollenniter & ex Cathedra de aliquo fidei dogmate vel controversia pronunciet.

Quod ad primam quaestionem attinet, mihi omnino dicendum videtur, posse Romanum Pontificem quidquam sollenniter definire, suamque definitionem velut irreformabilem fidei regulam omnibus Ecclesiis proponere, quamquam nulla praehabita consultatione Ecclesiae suae Romanae intra Urbis ambitum constitutae, vel, ut praesens habet usus, non adhibitis ad consultationem EE. Patribus, qui Romanum, ut ait Serrius, hodie Clerum constituunt; adeoque ex eorum consensione minime pendere, quod sit Romani Pontificis irretractabilis definitio. Id vero dum statuo, haud certe mihi mens est, quod Purpurati Patres habendi non sint tanquam Romani Pontificis Consiliarii, quos in rebus magni momenti, & gravioribus ac difficilioribus caussis, cujusmodi imprimis

sunt

ſunt cauſſae fidei, conſulere ipſe debeat. Nam fidei regulam Romanus Pontifex antequam edat, nihil omittere debet eorum, quae humana induſtria praeſcribit, ut perſpectam & exploratam habeat vigentem in Eccleſia Catholica velut Apoſtolorum de controverſo dogmate traditionem. Nemo autem negat, quod conceptis verbis S. Irenaeus aliique Patres docent, nullam ad id adſequendum expeditiorem eſſe viam, quam ut Eccleſiae Romanae traditio prae oculis habeatur, quoniam cum illa propter potiorem ejus principalitatem neceſſe eſt omnem Eccleſiam in fidei rebus ac dogmatibus convenire. Hujus porro traditionis qui magis idonei teſtes reperiri poſſunt, quam Eminentiſſimi Patres, & ex eis aliiſque Urbicariis, ut ita dixerim, aut ſuburbicariis Epiſcopis conflata, quaedam veluti familiaris jugiterque adhaerens Romano Pontifici, Synodus aut conventus? Hos ergo imprimis conſulere Pontifex debet, ut Eccleſiae ſuae traditionem facile perſpectam & exploratam habeat; neque ea omittere aut negligere videatur, quae praevia divino lumini humana induſtria requirit, & quae jam inde ab initio nulli quamquam doctiſſimi & ſapientiſſimi Pontifices neglexerunt, antequam quidquam ſollenniter vel ex Cathedra pronunciarent. De his ergo nulla inter nos, & laudatos articulo ſuperiore Theologos concertatio eſt. At quod nullo caſu accidere poſſit, ut Romanus Pontifex quidquam ſollenniter definiat, non prius adhibitis ad conſultationem Eminentiſſimis Patribus, id vero eſt, quod non abſolute adfirmandum exiſtimamus, & quo a laudatis Theologis diſſentimus.

Id vero imprimis ex iis, quae mox adnotavimus, ſponte fluere videtur. Non enim alia ratione, aut alia de

cauſſa

caussa requiritur ea Purpuratorum Patrum, aut Romani Cleri consultatio, quam ut eorum studio Pontifex, pro humanae industriae modulo, adsequatur avitam ductamque ab Apostolis Ecclesiae suae intra Urbis ambitum constitutae, aut, quod perinde est, Ecclesiae Catholicae traditionem. Quis porro negare audeat, aut Vigilium Constantinopoli detentum, aut S. Martinum I. in Chersonesum exsilio deportatum, aut Innocentium II. in Galliis degentem, etsi nulli eis Romani Clerici adfuissent, adhibitis tamen ad consultationem, aut in Urbe regia ex toto fere Oriente degentibus Episcopis, aut iis si quos aliquo numero Martinus exsilii comites habuisset, aut totius Galliae Antistitibus ac Theologis, eos adsequi potuisse de aliqua Nestoriana propositione in libris Theodori Mopsuesteni, aut de nefario Monothelitarum dogmate, aut de erroribus Petri Abaëlardi, Ecclesiae Catholicae, adeoque & Sedis Apostolicae sensum; ut non proinde temere ii Pontifices egisse judicarentur, si in Theodori libros, aut in Constantis Typum, aut in errores Abaëlardi sollennia anathemata pronunciassent? Si enim Episcopi Africani in Sardinia exsules, & a suis Ecclesiis, suisque Presbyteriis Clerisque disjuncti; attamen suarum Ecclesiarum, imo & totius Ecclesiae Catholicae de Christi gratia & Incarnatione doctrinam satis perspectam habere potuerunt, ut non temere & inconsulte ad eam exponendam aggrederentur: cur de Romano Pontifice longe ab Ecclesia sua & Sede Apostolica abducto, & in exsilium cum aliis Episcopis deportato, quin idem cum iis Illustribus Confessoribus praestare valeat, temere inficias ibimus?

Jam vero si S. Hormisda cum aliis Africanis Episcopis in Sardinia exsul fuisset, & in Fausti libros veluti Pe-

lagia-

lagiana labe imbutos anathema intorsisset; si S. Martinus cum aliis Confessoribus exsilio detentus Heraclii Ecthesim & Constantis Typum tanquam monumenta fidei Catholicae infesta sollenni ritu damnasset; & per universam Ecclesiam omnibus, qui Sedis Apostolicae communione frui vellent, Semipelagianorum & Monothelitarum dogmata laudati Pontifices repudianda sanxissent; quaerimus, an ea decreta retractationi obnoxia jure censeri possent, quoniam in iis condendis nullam EE. Patres navassent operam? Si Adversarii negent, propterea retractabiles fore Pontificias de fide sanctiones, hoc ipsum est quod volumus, nempe ex Romani Cleri consultatione non omnino pendere, ut Pontificis sanctio irretractabilis sit. Si autem praefracte iidem Adversarii contendant, ea decreta nequaquam summa & ineluctabili auctoritate praeditum iri; rursum ab eis quaerimus, num in ea hypothesi laudati Pontifices Apostolicam seu Pontificiam exeruissent auctoritatem? Si negent, iterum quaerimus, cur Episcopus a Clero suo disjunctus fungi in aliqua Synodo Episcopali auctoritate ac munere valeat, nec possit Romanus Pontifex Apostolicam seu Pontificiam auctoritatem, inconsultis Romanis Clericis exercere? Si autem annuant; possunt ergo Romani Antistites agere ut Pontifices, suamque Pontificiam & Apostolicam auctoritatem exercere, quamquam nulla praehabita cum Romanis Clericis seu Purpuratis Patribus consultatione. Aut ergo in ea hypothesi fidei sanctiones a Pontificibus editae irretractabiles erunt, aut obnoxiae retractationi: si primum adfirmetur; caussa prorsus Adversarii cadunt. Si autem alterum; non ergo Pontifici, Pontificem agenti auctoritas illa ineluctabilis inest, sed Ecclesiae Romanae ex capite membrisque

conflatae; quum Pontifex etiam agens ut Pontifex, si membrorum desit consensus, indeclinabilem vim suis nequeat imprimere decretis.

Quam id autem absonum sit, egregiis rationibus demonstrant duo inter alios elegantissimi Theologi, seu politioris Theologiae consulti, Canus & Contensonius, qui opinionem superiore Articulo confutatam iis argumentis exagitant, quae hanc etiam, de qua nunc agimus, manifestissime evertunt. Observant enim inprimis (*a*) privilegium firmitatis fuisse Petro peculiariter datum: Et (*b*): non Populo Cleroque Romano, sed Petro ejusque Successoribus factas fuisse Evangelicas promissiones ita praecise & minutatim, ut Petrum in individuo iis characteribus Christus designaverit, quibus, inquit Contensonius, accurati, & ut sic dicam, formalistae Tabelliones solent publicarum tabellarum acta sollicite & pene anxie communire: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam. Et tibi dabo claves &c.* Matth. cap. XVI. *Simon Simon ..... Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua &c.* Luc. XXII. Quae tam luculenta Christi verba, subjungit mox laudatus Theologus, tam singulatim Petro asserta in sensus tropologicos detorquere, est illis aditum patefacere, qui verba illa, *Hoc est Corpus meum*, sensibus metaphoricis inumbrant. Quibus Christi promissis addunt etiam communem Christianorum & Ecclesiae sensum, unde siqua in Christi verbis ambiguitas aut obscuritas esset, ea lucem mutuarentur. Iis ergo freti Christi promissis Christiani quum ad Sedem Apostolicam accedunt fidei oracula postu-

(*a*) Lib. VI. de locis cap. VIII.
(*b*) Lib. V. Differt. I. cap. II. Spec. II. Corol. I.

stulaturi, non singulos Romanae Ecclesiae Fideles aut Clericos interrogant, nec Ecclesiam ipsam Romanam in Concilium cogunt, sed Pontificis maximi judicium quaerunt, ejusque sententiam rogant, ab eoque exspectant & oracula doctrinae & responsa salutis. Neque secus sacra hactenus Concilia decretorum confirmationem & robur; difficultatumque enucleationem a Romano dumtaxat Episcopo postularunt. Testimonia demum, inquit Canus, quae retulimus, id fere probant, summum Ecclesiae Pontificem errare non posse. Quo magis illos reprehendendos judico, qui se diremturos controversiam putaverunt, si Apostolicam Sedem ab Apostolico Praesule secernerent. Non recipit istam responsionem ratio, aspernatur, repellit; eamque Contensonius *nec veram, nec intelligibilem* judicat.

Hinc autem primo colligitur, quod *auctoritas Pontificalis stabilis penitus & immobilis est velut anima Ecclesiae; subjectum autem & quasi materia auctoritatis illius est persona illa, cui Deus potestatem largitur*: Hanc Parisiensis Theologi thesim refert & laudat Contensonius. Unde & illud secundo loco consequens est, indeficientis fidei praerogativam non ab Ecclesia Romana in Pontificem, sed a Pontifice in Ecclesiam Romanam velut a capite derivari. Inhaeret enim Ecclesiae Romanae isthaec praerogativa, quatenus ipsa Pontifici proxime & indivulse conjuncta est. Unde & hoc tertium consectarium elicitur, Romani Pontificis de fide judicium, ut certum, & ab errore tutum & irretractabile sit, ab Ecclesiae Romanae vel Cleri, seu Cardinalium consultatione non omnino pendere. Quum enim summa illa & ineluctabilis auctoritas, aut non errandi praerogativa proprie, & tan-

quam capiti, ipsi Pontifici inhaereat, ab eoque ad suos Consiliarios quodammodo derivetur; (quos nimirum Deus, velut olim datos Mosi Consiliarios LXX. Seniores, eodem Spiritu instruit; adestque illis, ne praeceps ac temerarium, sed grave, fideique consonum Pontifici consilium praestent:) hinc par est credere, eodem spiritu & illos adflatum, eademque Dei protectione munitum iri, si quando aliquot aliarum regionum vel extorres Episcopos pro Romanis Clericis sibi in fidei negotio Consiliarios Pontifex adhiberet. Quod adeo rationi consonum est, ut vel ipse Serrius, qui contrariam opinionem praefracte tuetur, id tandem fateri coactus sit Apolog. Dissert. §. VII. „ Quod autem, *inquit*, Cardinalium om„nium absentiam, fugam, defectionem possibilem di„cunt Osores nostri, quos idcirco consulere nequeat „Pontifex, dudum est a Sylvestro Prierate occupatum, „dum ait: *Quoscumque Papa bona fide accersit pro consilio, sunt pro tunc Cardinales re & actu, etsi non nomine vel habitu. Nam quod Papa habeat in arduis assidentes, est de jure divino; quod autem sint Petrus vel Johannes, galerati vel mitrati, est ex Pontificis arbitrio.* Itaque indeclinabilis Pontificii decreti vis & auctoritas non inde omnino ac necessario pendet, quod illud habita cum Eminentissimis Patribus consultatio praecesserit. Quamquam enim Episcopi aliquot Orientales aut Gallicani, quos sibi Pontifex vel in Oriente vel in Galliis degens Consiliarios adscisceret, Cardinalium munere fungerentur; non tamen absolute ad Clerum illius Ecclesiae pertinerent, quae Urbis ambitu continetur; adeoque non est arctanda Pontificis definitio ad eam consultationem, quam ipse habeat cum Ecclesia sua Romana

intra Urbis pomoerium constituta.

Jam vero ut ad alteram quaestionem nobis gradum faciamus, id nobis generatim cum Cl. Cano constituendum est; quod Pontifex quotiescunque tanquam Ecclesiae Doctor universalis aliquam Constitutionem edit, quae ad universam spectet Ecclesiam, ea mente ac voluntate ut omnes ad credendum compellat, poenasque canonicas refragantibus interminetur, hanc ejus sanctionem certam omnino & irreformabilem esse, nec eo obtentu examini aut retractationi subjici posse, quod rem definiendam non satis Pontifex ventilaverit aut accurate perpenderit. Id ille gravissimus Theologus pluribus gravissimisque verbis & argumentis adserit ac tuetur, atque inter cetera observat (*a*), quod Deus suaviter disponit omnia, simulque prospicit & finem, & media ad finem necessaria. Si enim promitteret cuiquam aeternam vitam, mox conferret etiam illi bonarum gratiam actionum, quibus eam vitam consequeretur. Videlicet quos glorificavit, eosdem & justificavit & vocavit, ut ad Rom. VIII. capite dicitur. Sic omnino, quum Ecclesiae fidei firmitatem fuerit pollicitus, deesse non potest, quo minus tribuat Ecclesiae preces ceteraque praesidia, quibus haec firmitas conservatur. Itaque praestat semper Pontifex, quod in se est, praestatque Concilium, quum de fide pronuntiant: caditque caussa, si quis e nostris aliter existimat. Quemadmodum enim si Christus Petro diceret; Ego rogavi pro te, ut non deficiat caritas tua; certo certius intelligeretur, diligentiam, curam, vigilias, preces, ceteraque auxilia opportuna illi impetrasse, quae sunt ad caritatis conservationem necessaria: ita quum dixit: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*;

(*a*) Lib. V. de Locis cap. V.

tua; proculdubio intelligimus, id a Patre suo consecutum, ut quae ad rectum de fidei quaestione judicium oporterent, ea adessent Petro omnia, sive a Deo, sive ab homine exspectarentur. Ac si semel haereticis hanc licentiam permittimus, ut in quaestionem vocent, num Ecclesiae Judices eam diligentiam & curam exhibuerint, qua opus erat, ut quaestio via & ratione finiretur; ecquis adeo caecus est qui non videat, omnia mox Pontificum Conciliorumque judicia labefactari? Porro si illud in quaestionem veniat, nec certis argumentis confirmari possit; at haec res tamen Theologis constituta sit ac definita, Concilia quoquo modo se habeant, si a Summo Pontifice confirmata sunt, errare in fide non posse. Quamquam, me quidem judice, absurdum est, ad finem aliquem nisi per consentanea media perveniri. Ita nunquam ego admittam, aut Pontificem, aut Concilium diligentiam aliquam necessariam quaestionibus fidei decernendis omisisse. Nam si semel de diligentia Judicum dubitamus, novum examen judiciumque semper recens postulabitur, ut de diligentia adhibita vel non adhibita censeatur. Concedamus ergo, Judicibus a Deo in Ecclesia constitutis nihil eorum deesse posse, quae ad rectum verumque judicium sunt necessaria. Haec aliaque hujusmodi huic rei confirmandae Illustrissimus Canus.

Ex hac porro hujusce praestantissimi Theologi doctrina id omnino consequens est, quod praehabita a Pontifice cum aliquot Episcopis seu Doctoribus ex juris forma consultatio, aut non omnino ac necessario requiritur ad sollennem cujusvis dogmatis definitionem; aut eam, qualis definiendo dogmati debetur, hoc est, magis aut minus scrupulosam & accuratam, & advocando Con-

silia-

ſiliarios vel plures, vel pauciores, juxta rei de qua diſſeritur, gravitatem, nunquam Romanus Pontifex praetermittet, ut nunquam reapſe hactenus praetermiſit.

At ſi generatim & abſolute quaeratur, an ſine ejuſmodi conſultatione quidquam Romanus Pontifex ſollenniter definire valeat, & ex Cathedra Petri dogmaticam emittere Conſtitutionem; ut candide dicam quod ſentio, ego certe rationem nullam video, quae ad id negandum ſimpliciter & abſolute cogat; imo ex praemiſſis ad id adfirmandum potius impellor. Debet enim Pontifex, ut ſuperius docui, praemittere conſultationem, ut quantum humana induſtria fieri poteſt, vel univerſae vel peculiaris Eccleſiae ſuae de controverſo dogmate traditionem adſequatur. Ego porro non video, cur Pontifex optimo ingenio praeditus, jam inde a puero Eccleſiae Romanae innutritus, Theologicis ſtudiis egregie ſubactus, ſacris litteris eruditus, in veterum Patrum, Conciliorum, & Eccleſiaſticae Hiſtoriae lectione verſatus, qui principis Eccleſiae mores, & ritus, & ceremonias apprime calleat; ego, inquam, certe non video, cur talis Pontifex aut ſuo tantum privato ſtudio, aut privatis aliquot Conſiliariis adſcitis, non melius comparatus ſit ad percipiendam Eccleſiae ſuae, vel Eccleſiae Catholicae de aliquo non admodum obſcuro aut difficili dogmate traditionem; ac proinde non melius etiam comparatus videri poſſit ad illud rite ſanciendum, quam Pontifex, qui nulla, vel admodum levi rerum Theologicarum notitia perfuſus & adflatus aura, ad aliquod ex difficilioribus & obſcurioribus dogmatibus definiendum, aliquot adhibitis e Purpuratorum Patrum Senatu Conſiliariis aggrediatur. Huic loco illuſtrando & egregie confirmando plurimum apta & idonea

nea esse videntur quae alibi retulimus & expendimus S. Augustini verba lib. III. de Baptismo cap. IV. ubi loquens de Cypriani sententia circa Haereticorum baptismum, ait, absolute fieri potuisse, *ut in obscurissima quaestione verius pluribus unus paucive sentirent*: quamquam *non facile pro uno vel paucis adversus innumerabiles ejusdem religionis & unitatis viros, & magno ingenio & uberi doctrina praeditos, nisi pertractatis pro viribus atque perspectis rebus, ferenda sententia est*. Quae S. Doctoris verba, uti superiore Tomo demonstravimus, aliter vera esse non possunt, quam si res non ad divinam auctoritatem, quae Episcoporum suo Capiti conjunctorum multitudini adest: (hoc enim sensu fieri non potest, ut verius contra plures & innumerabiles de aliquo dogmate unus paucive sentiant:) sed si ad humanas rationes exigatur; quo pacto quamquam contra plures & innumerabiles facile non sit ferenda sententia, attamen, auctore Augustino, fieri absolute potest, ut plurium opinioni unius vel paucorum praeferendum judicium sit. Quum de examine & consultatione disserimus, quae sollenni dogmatis definitioni praemittenda est, de re agimus adhuc ad humanas rationes expendenda; ac proinde contingere absolute potest, ut aliquis Romanus Pontifex, aut solus, aut cum paucis Theologis rem privatim expendens, melius, aut saltem non minus aptus & idoneus sit ad veritatem humano studio adsequendam, adeoque etiam ad divinum lumen percipiendum, si ad sollennem definitionem ipsum accedere oporteat; quam alius Pontifex, qui cum pluribus Cardinalibus rem publice & ex juris formulis examinet.

Sane Illustrissimus olim Suessionensis Episcopus, nunc

nunc autem Senonensis Archiepiscopus Monito tertio anni 1718. magna argumentorum vi & eruditione demonstrat, nec ipsa Episcoporum sollennia de fide judicia, a praehabita cum Clero Ecclesiae suae, aut ab ulla ejusmodi Consultatione necessario pendere, qualem Serrius pro Apostolica definitione omnino desiderabat, hoc est, quae sollennis sit, & ad juris formam exacta: *Servatis*, inquit (*a*), *debitis juris formulis .... praehabita consultatione Ecclesiae suae Romanae .... praemissa ex forma juris examina*. Ab ejusmodi, inquam, publica &, ut ajunt, juridica consultatione negat Senonensis Archiepiscopus necessario pendere vel ipsa Episcoporum sollennia de fide judicia. Eccur ergo id generis consultationibus alligabimus sollennes summi Ecclesiae Praesulis de fide sanctiones? Temperare mihi non possum, quin aliqua ex ea doctissimi Praesulis Lucubratione decerpam, quae summa fide Latinis auribus dabo. Suum olim Coetum Episcopi consulebant. Id, inquit, verum est. Attamen ejusmodi consultatio non est aut *conditio essentialis*, cujus defectus Episcoporum judicium irritet, aut certa nota, ex qua de illius auctoritate sit judicandum.... Ergo isthaec consultatio aliis mediis perinde efficacibus, quae Episcopis prudentia suggerat, suppleri potest. Nimia quadam & morosa diligentia totius Antiquitatis monumenta congeruntur, in quibus de Episcoporum consultationibus mentio est. Sed quae caussa est, quod tria studiose dissimulantur, quorum est comperta & explorata traditio? Primum est, fuisse olim Ecclesias, quae Episcopum haberent, cui nulli Presbyteri praesto essent. Id ex prioribus praedicati Evangelii saeculis liquet. An ergo tales Episcopi jure ca-

(*a*) Differt. I. de Rom. Pontif. cap. I.

rebant de fidei rebus judicandi? Alterum est, fuisse quaedam difficiliora munera, quae ipsi per se Episcopi exercebant, nec semper fieri poterat, ut ad ea rite obeunda consiliarios Presbyteros adhiberent. Cujusmodi erat arcanae Poenitentiae munus. Denique nemo unquam Episcopos obstrictos esse voluit ad communicandum cum Clero, quod majus momentum habet ad fidei conservationem, illius nempe praedicationem. S. Cyprianus, cujus post Ministrum Claudium haec nobis verba objiciuntur (a): *Quando a primordio Episcopatus mei statuerim nihil sine consilio vestro, & sine consensu plebis mea privatim sententia gerere*: Synodos ne suorum Presbyterorum quotidie cogebat, in quibus ipsius ad populum sermones, ejusque adversus haereticos Lucubrationes, Epistolae doctrina sacraque eruditione refertae, Responsa Dogmatica, & Tractatus ad fovendam in populo pietatem compositi, ventilarentur? In his tamen Sermonibus & Operibus Episcopi fidem exponebant, haereses oppugnabant, Ecclesiae doctrinam sanciebant, sacras litteras interpretabantur. En igitur praecipuum munus Apostolici Ministerii, cujusmodi est praedicare ac docere, Episcopis creditum, iisque solis injunctum; atque ita creditum & injunctum, ut fieri vix possit, ad illud rite obeundum Consiliarios Clericos adhiberi. *Euntes*, dictum est illis a Christo, *docete omnes gentes .... Et ecce ego vobiscum sum*; non ad incitandam vestram temeritatem, neque ut vobis deinceps opus non sit precibus, studio & consiliis, quum vobis ejusmodi subsidia praesto erunt; sed *ego vobiscum sum*, ne talia subsidia negligatis; & quoniam *ego vobiscum sum*, vos ea minime negligetis. Quum autem vobis deerunt, *ite*

(a) Epist. V. ad Presbyt. & Diacon.

ite cum cordis simplicitate, & pro his omnibus mediis mea vos ipse gubernatione dirigam, quoniam *ego vobiscum sum*.

Si ergo haud temere olim agebant Episcopi, quum inconsulto Clero, aut e suggestu, etiam adversus novas haereses, detonabant; aut haereticos scriptis editis lacessebant; aut vel fidei dogmata, vel Christianae pietatis officia tum sermonibus tum epistolis populum edocebant; quis generatim statuere audeat, temere acturum Romanum Pontificem, qui ad fidem sollenniter sanciendam, nisi ex juris formulis consulta Romana Ecclesia, aut Eminentissimis Patribus, aggrediatur? Quum ei non modo generatim & communiter dictum a Christo sit: *Ecce ego vobiscum sum*; verum & speciatim promissum; *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: &, super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam &c.* Quod enim ea quae ex Senonensi Archiepiscopo relata sunt, non modo ad communem praedicationem pertineant, verum & ad sollenniora Episcoporum de fide judicia, ex sequentibus ejusdem disertissimi Praesulis verbis aperte liquet.

Attamen, inquit, argumenta adferuntur, quibus nimirum temerarii homines probare contendunt, nefas esse Episcopis de fidei rebus, inconsulto Cleri sui conventu vel Synodo judicare. *Episcopi*, inquiunt, *& ipsi legi obnoxii sunt, eorumque judicia a Scriptura & traditione pendent: utramque ergo eos consulere necesse est &c.* Quae profecto egregia sunt, at nihil omnino probant. Non enim probandum est, quod ut fidei consona sint Episcoporum judicia, fidem ipsam percipere & callere debent. Id prorsus extra controversiam est: sed Adversariis probandum incumbit, quod nisi Episcopi suum Clerum

& Synodum consuluerint, censendum sit, eos fidei doctrinam ignorasse, quaecunque alia media adhibuerint, uti traditionem adsequerentur, utque ipsis certo de judicii sui aequitate constaret. Probandum esset, ejusmodi consultationem unicum esse medium, quo ad hauriendam traditionem eniti Episcopus possit. Denique probandum esset, quod Synodi, vel authenticae consultationis defectus, ipso jure Episcopi judicium irritat. Profecto si ex consultatione pendet, ut ratum vel irritum sit Episcopi judicium, ea consultatio perinde publica & authentica esse debebit atque judicium ipsum. Quoniam character seu nota, qua rectum ab iniquo judicio discernitur, non secus atque ipsum judicium, conspicua esse debet & omnium oculis patens; quum nisi ob hanc notam judicio ipsi nemo consensum adhibeat. Hanc autem notam Adversarii esse contendunt Episcopi cum Clero consultationem; haec igitur, perinde atque ipsum judicium, publica & sollennis habenda est. Non ergo Illustrissimo Auctori ex publica aut sollenni consultatione pendet, quod rata vel irrita sint Episcoporum judicia. Eccur ergo summum Ecclesiae Praesulem ad eam legem adstringemus, cui ceterorum Episcoporum judicia minime obnoxia sint?

At nihil tam recta ferit Patavini Theologi opinionem, quam quae idem Illustrissimus Auctor num. LXXV. subjungit, hoc refellens quorumdam Refractariorum argumentum: *Episcopi judices sunt: Nemo autem judicum in eo unquam reposuit muneris sui praerogativam, ut neque Partes, neque testes, neque advocatos audiret.* Quis, inquit, haec legens non judicet, quod quum Christus suis jussit Apostolis; *Ite, docete*; jussos eos esse voluerit, ut sollicite inquirerent, & acta conficerent, nec

ante

ante fidem docerent ipsis divinitus inspirandam, quam pro Tribunali & partes & testes audissent? Quis praeterea non judicet, fas Episcopo non esse ante vel Cathedram Episcopalem adscendere, vel calamum pro Ecclesiae defensione distringere adversus profanas novitates, quam suam Dioecesin ipse lustraverit, inquisitionem instruxerit, suos omnes Presbyteros audierit, ac per eos suos aut sermones, aut ceteras lucubrationes in Acta retulerit? Admitto tamen metaphoram, eamque ad litteram sequor, eique adamussim insisto. Audacissimos Scriptores, qui temere quidquid eis libet effutiunt, in hoc nostro judicio *partes* habemus: *Testes* quos audimus, veteres Ecclesiae Patres sunt aliique Ecclesiastici Auctores, tum hujus aevi celebriores adversus haereticos sacrorum dogmatum tractatores, nec non plurium regionum Theologi, qui & ipsi undique in nostrum suffragium judiciumque conspirant. *Patroni* demum ii sunt leves ac temerarii libelli, qui ad desperatam caussam utcunque suffulciendam, passim & sine pudore vulgantur. His itaque & *Partibus*, & *Testibus*, & *Patronis* auditis, anathema iis ego in Dei nomine denuncio, qui levibus futilibusque rationibus & Christi promissa, & Ecclesiae Cathedram, & Episcoporum auctoritatem, & populorum fidem atque obedientiam evertunt.

Quam haec in Patavini olim Theologi opinionem egregie conveniant, nemo non facile intelligit; qui nimirum, ut jam saepius animadvertimus, eas tantum Romanorum Pontificum de fide sanctiones velut authenticas & irretractabiles habet, quas consultatio praecesserit *servatis debitis juris formulis celebrata*; quibus *praemissa* fuerint *ex forma juris examina*; quibus denique concinnan-

nandis EE. *Patres qui Romanum Clerum hodie constituunt, ceterique Praesules in consilium adhibiti sunt, assensumque dedere sollenniter & ex formula.* Perinde atque Christus quum Petrum Ecclesiae universae magistrum instituit, quum fidei indeficientiam ipsi promisit, quum eum denique jussit fratres suos in fide confirmare, gregemque universum velut pastorem verbo doctrinae pascere; ejus praedicationem iis juris formulis alligarit, eique injunxerit, ut non ante quidquam fratribus confirmandis & in fide roborandis decerneret, quam inquisitio instituta fuisset, & partes auditae, & testes ad juris formam examinati, & Acta confecta. Si enim ceteri Episcopi ab his juris formulis soluti sunt, aut ab eis non omnino ac necessario pendent eorum de fide judicia; quanto magis iis non est habendus obnoxius Pontifex Maximus, & Episcoporum Episcopus? Si Suessionensi Episcopo satis fuit, Patrum ac Theologorum testimonia consulere, Partesque & earum patronos in editis libellis audire, ut anathema adversus Novatores & eorum profanas novitates in Dei nomine pronunciaret; quidni similem inquisitionem, & id genus examinis Romano Pontifici satis esse negabimus; cui tanto specialius atque disertius prae ceteris Episcopis & adserendae fidei munus injunctum & indeficiens fides promissa est?

Hanc Dei promissionem soli Romano Pontifici factam esse, non negat ille, quocum in praesentia congredimur, Patavinae Universitatis Theologus; & hanc in docenda fide immobilem firmitatem in uno Romano Praesule agnoscit, quemadmodum illam Episcopi Gallicani in cohaerente, suo & Ecclesiae totius capiti, Episcoporum multitudine venerantur. Quare nos ad unum Ro-

ma-

manum Pontificem jure transferimus, quae loco citato num.LXXIV. sanctae Episcoporum societati suo capiti adhaerenti Suessionensis olim Episcopus his verbis tribuit: „ Voilà ce qui fait la sûreté des peuples; & c'est „ sur la parole de Jesus-Christ, que cette sûreté est fon- „ dée. Voilà, *Je suis avec vous tous les jours*. C'est assez, „ pourque les peuples, sans examen, & sans discussion „ croyent, & se soûmettent, sans peril, à la sainte so- „ cieté des Evêques unis à leur Chef. Les peuples doi- „ vent présumer que les Evêques ont étudié, qu'ils ont „ prié, qu'ils ont consulté autant qu'il le falloit; & „ quand, per impossible, les Evêques ne l'auroient pas „ fait, Dieu feroit plutôt un miracle, pour faire sortir la „ lumiere des tenebres, que de manquer à sa parole. Haec ergo, quae Illustrissimus Praesul sanctae Episcoporum societati adserit, nos uni Romano Pontifici vindicamus: a quo nec ipse omnino dissentit saepius laudatus Theologus, qui tandem fateri coactus est (a): *Ad Dei in Ecclesiam suam providentiam iis in casibus* (in quibus nimirum Pontifex aut sit in exsilium per summam tyrannidem deportatus, aut in carcere detentus, procul a Clero suo, procul a Cardinalibus, procul a quibusvis Consiliariis & Consultoribus;) *pertinere, ut vel Pontificem a ferenda sententia deterreat, vel judicii infallibilitatem extra ordinem ac praeter solitum largiatur; effectum finemque sine mediis, ubi impossibilia sunt, concedendo*. An quotiescumque Romanus Pontifex, quamlibet doctus, quamlibet sacris litteris eruditus, quamlibet Sanctorum Patrum & Conciliorum, & aliorum Ecclesiae monumentorum lectione subactus, quamlibet Ecclesiae Romanae discipli-

nae

(a) Differt. Apolog. §. VII.

nae ac ritibus innutritus, post rem mature discussam, & fusas ad Deum preces, aliquam non satis difficilem veritatem, procul a Clero suo, procul a Cardinalibus, procul a quibusvis Consiliariis & Consultoribus, universae Ecclesiae tanquam certum fidei Catholicae dogma proponeret; an, inquam, quotiescumque id facere aggrederetur, & indeclinabiliter scopum attingeret, dicendus esset effectum finemque adsequi sine mediis, judicet aequus Lector. Nobis enim in praesentia satis est, Summum Pontificem, quotiescumque quidquam sollenniter universam Ecclesiam docens definit, errori obnoxium non esse; sive rem cum Clero Romano vel EE. Patribus, sive cum aliis Episcopis; sive cum multis, sive cum paucis; sive publice & ex forma juris, sive privatim ac solus expenderit: id enim consequens esse judicamus ex Christi promissis, quae ipsi tantummodo & absolute facta sunt.

Possunt haec omnia illustrari praeclaro Gedeonis exemplo, quo etiam alibi (a) Meldensis ipse Episcopus utitur. Quum enim ei Angelus dixisset (b): *Dominus tecum Virorum fortissime*: Et rursum: *Ego ero tecum*; & victoriam de Madianitis absolute promisisset: *Et percuties Madian quasi unum virum*; fieri non poterat, ut reapse Gedeon a Madianitis vinceretur, vel ut ei victoria de Madianitis deesset. Et ipse quidem profligandis hostibus aptum conscripsit exercitum triginta millium virorum, qui tamen Domini jussu ad trecentos redacti sunt, iisque solis innumerabilem hostium multitudinem internecione delevit. Nec ipsum absolute victoria defecisset, si vel solus cum Armigero suo, quemadmodum postea Jonathas in Phi-

(a) Instruct. Past. sur les promes. de l'Eglise num. V.
(b) Judicum cap. VI. ℣. 12. & 16.

Philistaeos, & ipse in Madianitas irruisset, Victoria enim ipsi, non conscriptis ab eo Legionibus, promissa fuerat: Quare sive cum multis sive cum paucis, sive etiam solus hostes fuisset aggressus, perinde de illis triumphasset. Quemadmodum Gedeoni victoriam Dominus de Madianitis promisit; ita & Petrum ejusque in Sede Apostolica Successores petram fore praedixit, supra quam aedificata Ecclesia nunquam inferi portis, hoc est, haeresibus & erroribus vinceretur; eaque promissio, ut supra ostendimus, non modo ad Ecclesiam, verum & ad petram, supra quam Ecclesia consistit, referenda est. Quare sive cum Romanis, sive cum Graecis aut Gallicis; sive cum multis, sive cum paucis, sive ipse solus Romanus Pontifex Petri Successor, universam informaturus Ecclesiam, & in fide adversus grassantes haereses confirmaturus, fidei decretum concinnet, perinde adversus eum portae inferi minime praevalebunt, sed de haeresibus & erroribus triumphabit. Quod tamen non eo dicimus, quod quemlibet Romanum Pontificem solum ad id praestandum, juxta humanas regulas & rationes, idoneum judicemus. At si id aliquis Pontifex aggrediatur, ac re ipsa perficiat, dicimus, non esse hoc obtentu retractandam illius de fide sanctionem: quoniam ipsi absolute in iis, quae ad fidem pertinent, inerrantia promissa est. Nec eo Romani Pontificis judicium indeficiens esse adfirmamus, quod solus omnibus de fide quaestionibus sanciendis idoneus, aut ad id praestandum a Sancto Spiritu incitatus, ejusque lumine adjutus sit; sed quod eas tantum controversias solus definire aggredietur, ad quas definiendas se se a Spiritu Sancto satis adjutum atque excitatum sentiet: alias vero non ante definiet, quam eas cum minore aut ampliore, pro rei de-

 finien-

finiendae gravitate, difficultate, vel obscuritate, Consiliariorum aut Consultorum coetu communicaverit. Videsis relatum in fine superioris Tomi Cardinalis Perronii testimonium.

ARTICULUS III.

Adlatis superius Scripturarum & Patrum testimoniis illi minime satisfaciunt, qui iis dumtaxat significari contendunt, optime quidem de Romani Pontificis judicio praesumendum esse, etsi habendum non sit pro certa omnino & irreformabili fidei Catholicae regula.

POstquam semel ostendimus, eos pugnantia loqui vel scribere, qui Romanae quidem Ecclesiae Sedisque Apostolicae, secus autem Romani Pontificis, fidem, doctrinam, auctoritatem indeficientem, immobilem & inconcussam esse decernunt; nemo nobis vitio dabit, aut ideo succensebit, tum quod indiscriminatim in hoc Opere haec nomina, *Romana Ecclesia*, *Sedes Apostolica*, *Romanus Pontifex*, usurpavimus; tum etiam quod Patrum testimonia, quibus Ecclesiae Romanae Sedisve Apostolicae inerrantia praedicatur, ad eamdem praerogativam Romano Pontifici vindicandam adhibuimus. Multo autem magis nemo mirabitur, si & deinceps eidem methodo insistemus: praecipue quum adversus Bossuetium disseramus, qui & ipsas Romanae peculiaris Ecclesiae Sedisve Apostolicae de fide sanctiones irretractabiles & irreformabiles esse negat; & Patrum testimoniis, quae a nobis adferuntur, probari docet, caussas fidei ad Sedem Apostoli-
cam

eam referendas, non autem propterea *infallibili judicio* finiendas; ac de Romani Pontificis judicio piam praesumtionem, non continuo certam fuisse fidem. Hanc porro interpretationem quibusdam Veterum locis adhibet, quae profecto si seorsim spectentur, haud omnino absonum esse videretur, ea in hunc sensum inflecti. Imo ita esse intelligenda, suadere videntur, tum qui & hîc refricantur, Liberii, Sergii III. & Honorii lapsus; tum quidam Concilii Romani sub Damaso, Cypriani, & Hieronymi textus, qui nisi in hanc interpretationem temperentur, inerrantia ipsis quoque Episcopis vindicabitur; tum denique & aliquot Monachorum in Synodo Lateranensi sub S. Martino I. & Brunonis Episcopi Signini in alia Synodo Lateranensi sub Paschali II. & Synodi Viennensis, eodem Pontifice, a Guidone Apostolicae Sedis Legato adversus Investituras celebratae, verba, decreta, & exempla: quae cum adlatis a nobis Patrum testimoniis cohaerere non possunt, si haec ad extremos apices urgeantur: „ concilientur autem, si de Romani Pontificis judicio dubitatum quidem, sed interim optimae praesumtum esse dicamus.

At plurima tamen Veterum loca & testimonia supersunt, in quae nullo pacto quadrare ea interpretatio potest. Ea superius late descripsimus. Quare satis erit, ut ea hîc breviter indicemus. Et primo quidem lato calamo demonstravimus, non modo Petrum, verum & Romanum Pontificem dictum veteribus & Patribus & Synodis esse, fidei petram, fidei columnam, fidei crepidinem & firmamentum, denique ejusdem fidei inconcussum & immobile fundamentum. Is autem, de cujus doctrina optime quidem praesumitur, sed pro certa & irreformabili judicii

regula non habetur; firmae quidem opinionis, at opinionis tamen, non vero fidei Catholicae columna, basis, & firmamentum haberi potest. Fides enim non humana praesumtio & opinio est, sed certus omnino, indeclinabilis & immotus adsensus, cujus proinde firmamentum, columna, basis & fundamentum stabile sit oportet, immobile & inconcussum, quod aliquando deficere & errare non possit, quemadmodum & ipsa fides errori obnoxia non est.

Secundo verba illa: *Et portae inferi non praevalebunt adversus eam*; non modo ad universam Ecclesiam, quae supra petram aedificata est, verum & ad petram ipsam, supra quam hujusce sacri aedificii moles incumbit, hoc est ad Cathedram & Sedem Petri plures e Patribus referunt; ad quam etiam pertinere docent & ista ejusdem Christi Domini verba: *Simon*, *Simon*, *Ecce Satan &c.* quibus cum superioribus, seu paullo ante citatis magna adfinitas est. Quid est enim aliud, *Satan expetivit vos*, *ut cribraret sicut triticum*, quam inferi portas seu diaboli vires praeliaturas adversus Apostolos, & adversus Ecclesiam, cujus ipsi futuri erant institutores & fundatores? *Ego autem rogavi pro te*, *ut non deficiat fides tua*; hoc est, rogavi pro te, ut portae inferi adversus te non praevaleant. *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos*; Et quoniam fides tua non deficiet, quoniam portae inferi non praevalebunt adversum te, tuosque in Sede Apostolica Successores, tu eris, & post te ipsi erunt confirmandis fratribus, & in vera fide sustinendis atque firmandis solidissima petra, & immobile fundamentum. Nihil hîc dicimus quod non haustum e Patribus sit, & eorum testimoniis ad superiora capita latissime confirmatum. His ergo Christi

pro-

promiſſis, nititur *pia* illa *fiducia*, qua juxta Adverſarios, de Romanorum Pontificum Sediſque Apoſtolicae judiciis optime praeſumendum eſt. At vero fiducia, quae talibus Chriſti promiſſis nititur, vel ipſo Boſſuetio teſte, non mera fiducia eſt, ſed certa & incommutabilis fides. Haec enim alibi (*a*) expendens Pſeudo-reformatorum in Delfitana Synodo verba „ que lorſque il s'aſſembleroit de „ pluſieurs païs de paſteurs pour decider ſelon la parole „ de Dieu ce qu'il faudroit enſeigner dans les Egliſes, il „ falloit avec une ferme confiance ſe perſuader que Jeſus- „ Chriſt ſeroit avec eux ſelon ſa promeſſe. Haec, inquam, verba Meldenſis Epiſcopus expendens, obſervat, fiduciam promiſſionibus nixam, haud aliud eſſe juxta Apoſtoli phraſim, quam ipſam divinam & immutabilem fidem: *Confiance* ſelon la promeſſe, *& par conſequent ſelon l'expreſſion de Saint Paul, confiance ſelon la foi, plus inebranlable que les fondemens de la terre, quoique ſoûtenuë du doit de Dieu*. His ergo Chriſti promiſſis, quae ſupra indicavimus, fretus Juſtinianus aliique Orientales in libello ſeu Profeſſione fidei ad Hormiſdam alioſque Romanos Pontifices; his fretus Agatho aliique tum Occidentales in litteris Synodicis ad Conſtantinum Pogonatum, tum Orientales Epiſcopi, qui illas tanquam a Petro conſcriptas, & a Spiritu Sancto dictatas in ſexta Synodo ſuſceperunt; his fretus Nicolaus I. & Hadrianus II. in libello fidei, quem Orientalibus ſubſcribendum exhibuerunt, antequam in Sedis Apoſtolicae communionem, vel in octavam Synodum cum aliis Patribus reciperentur; his, inquam, Chriſti promiſſis freti, quibus & effectus & plurium ſaeculorum experimenta ſuffragabantur; tum Chri-

(*a*) Inſtruct. 2. ſur les prom. de l'Egliſe.

Chriſti Religionem in Sede Apoſtolica ſemper immaculatam, & integram, & incorruptam ſemper fuiſſe ſervatam fidentiſſime praedicabant; tum ſeſe in omnibus vel damnandis vel recipiendis eamdem Sedem Apoſtolicam ſequi, publice ac ſollenniter profitebantur. Quae proinde ipſorum fiducia, qua tam pie, ut verbis utar Adverſarii, de Sede Apoſtolica praeſumebant, utpote divinis Chriſti promiſſis innixa, haud aliud erat juxta phraſim Apoſtoli, quam ipſa divina fides terra ipſa immobilior, quamvis haec Dei digito ſuſtentetur.

Tertium adverſus Boſſuetii, & aliorum Pariſienſium interpretationem veterum formularum, argumentum ex eo petimus, quod juxta conſtantem Eccleſiae traditionem Romanus Pontifex ſolus & ſummus fidei controverſiarum judex ſemper habitus eſt; ad quem ſcilicet tantummodo velut ad ſummum & ſupremum judicem ſpectet fidei dogmata ſummo jure ſancire, quaeſtionibus & controverſiis finem imponere, dubiaque *finali*, ut ajunt, judicio terminare. Nimius eſſem, ſi omnia hîc congerere vellem veterum Patrum, & Conciliorum & Romanorum Pontificum teſtimonia, quibus haec praerogativa ipſis Romanis Pontificibus vindicatur. Legi ea commode poſſunt apud Nat. Alex. Diſſert. IX. in Hiſtor. Eccleſ. Saec. XI. & XII. *De contentione inter S. R. E. Cardinales, & Gallicanos Praeſules exorta in Concilio Remenſi anno* 1148. *occaſione Symboli contra Gilberti Porretani errores ab iſtis editi: In qua Epiſcoporum & Romani Pontificis jura in judicio cauſſarum fidei explicantur*. Et Diſſertat. XII. in Hiſt. Saec. XIII. & XIV. cum ei adnexo Cenſorio ſuffragio in iſtam propoſitionem: *Ad ſolam Sedem Apoſtolicam divino immutabili privilegio ſpectat de contro-*

tro-

troversiis fidei judicare. Quamquam autem laudatus Auctor in hisce Dissertationibus aliique ab eo laudati Parisienses Theologi varias interpretationes ac limitationes Patrum textibus adhibuerint, ne judex in caussis fidei solus Romanus Pontifex habeatur; attamen nec ipsi negare audent, imo palam agnoscunt ac profitentur, solum Romanum Pontificem, juxta veterum Patrum sententiam & constantem Ecclesiae traditionem, summum esse judicem controversiarum fidei, ad eumque tantummodo pertinere de fidei rebus peremtorium ac finale judicium. Qua de re audire praestat Petrum Aurelium his inter cetera verbis disserentem (a): *Nam quod interdum* (imo frequentissime) *ita loqui videntur in Epistolis Summi Pontifices, ut eas caussas sibi penitus assumant, earumque ventilationem solam Episcopis permittant .... Ventilationis nomen non semper ita sumendum est, quasi solam rei discussionem sine omni judicio contineat. Nam eo nomine significatur judicium, non ultimum illud quidem ac supremum, sed quod sub altiori potestate quasi suspensum sit, donec ab ea finiatur & compleatur; quàlia esse diximus judicia Episcoporum ad judicium Summi Pontificis collata*. Quod proinde ultimum est ac supremum, sub eoque aliorum Episcoporum qualiacunque judicia quasi suspensa sunt, donec ab eo finiantur & compleantur. Jam vero ipsimet Protestantes, ipse cum eis Bossuetius, aliique ex nostris Adversariis agnoscunt, quod Judex in caussis fidei, ad quem videlicet spectet finale in his caussis ac peremtorium judicium proferre, falli in suo judicio, seu errandi periculo obnoxius esse non potest.

Jurius apud Bossuetium lib. XV. Hist. Variat. n. CV. nega-

(a) Lib. in octo caussas Spongiae praeambulas &c. pag. 210.

negabat Ecclesiae Pastores & Ministros in caussis fidei proprie Judices esse, hac ductus ratione, *que n'etant pas infaillibles, ils ne sçauroient ètre juges dans les decisions de foi*, parceque *qui dit juge, dit une personne à la quelle il faut se soumettre*. Et infra num. CIX. postquam ex ipsis Pseudo-reformatarum Ecclesiarum actis Bossuetius demonstravit, Synodos saltem nationales in fidei caussis judices esse, ad easque pertinere ultimam supremamque definitionem proferre; earumdem Synodorum summam, & ab errandi periculo tutam ac prorsus irretractabilem auctoritatem, hoc argumento demonstrat: „ Par les principes du Ministre (*Jurieu*) si les Conciles étoient juges „ dans les matiéres de la foi, ils seroient infaillibles: or „ par les principes de son Eglise il sont juges; il faut donc „ que le Ministre condamne ou lui-même, ou son Eglise, „ s'il n'avoue l'infaillibilité des Conciles, du moins de „ ceux où se trouve la derniére & finale résolution. Quod argumentum facile sane est in rem nostram convertere. Si enim Romanus Pontifex summus in fidei caussis judex est, & si ad eum pertinet ultimum ac supremum judicium proferre, in his judiciis falli non potest: Atqui Romanus Pontifex juxta constantem Ecclesiae traditionem summus in fidei caussis judex est, ad eumque pertinet ultimam ac supremam definitionem & judicium pronunciare: Ergo aut Bossuetius negare debet, quod & ipsi haeretici agnoscunt, summum in fidei caussis judicem *infallibilem* esse; aut quod universa traditio docet, Romanum Pontificem summum in fidei caussis judicem esse, ad eumque pertinere, supremum in ejusmodi caussis judicium pronunciare; vel fateri debet Romani Pontificis de fide judicia errori obnoxia non esse. Ea est hujusce demonstrationis vis,

ut

ut illa etiam Petrus de Alliaco usus sit ad adserendam Sedi Apostolicae summam in judiciis fidei & indeclinabilem auctoritatem, ut constat ex sequenti ipsius thesi (*a*): *Ad sanctam Sedem Apostolicam pertinet auctoritate judiciali suprema circa ea quae sunt fidei judicialiter definire*. Quam thesim ille sequenti argumento confirmat: *Ad illius tanquam ad supremi judicis auctoritatem pertinet in fide judicialiter definire, cujus fides nunquam deficit: Sed sanctae Sedis Apostolicae fides nunquam deficit: Igitur &c.* Primam hujusce Syllogismi propositionem laudatus Cardinalis ex se notam esse pronunciat: *Major*, inquit, *est nota*. De altera vero propositione, eam ex Christi promissis & Patrum textibus constare, adfirmat. *Minor patet: Quia de hac sancta Sede in persona Petri Apostoli in ea praesidentis dictum est*: Petre rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, *Lucae XXII.* adfertque Cypriani & Hieronymi textus ex Decreto desumtos; quibus & haec verba adjungit ex Cap. *Haec est fides*, in quo habetur, *Quod ipsa* (Sedes Apostolica) *semper immaculata permansit, & in futuro permanebit, & immobilis omni tempore persistit*. Itaque ex se notum esse pronunciat, supremum judicem fidei in fide errare non posse; ac propterea ad Sedem Apostolicam pertinere, ut de fide suprema auctoritate constituat, quoniam & ipsius fides ex Christi promissis deficere non potest, & ipsa semper, juxta veterum Patrum testimonia, immaculata permansit ac permanebit, & immobilis omni tempore perseverabit.

Huic ergo Supremo Judici fidei controversias summo jure, supremoque & ultimo judicio terminanti, quodnam a fidelibus mentis obsequium debeatur, quamquam ex

(*a*) Script. oblat. Clem. VII. Aven. sedenti.

dictis facile colligatur; libet tamen in ea re declaranda adhuc aliquantulum immorari. Ac deberi quidem etiam mentis obsequium, neque ipsimet Adversarii negant: *Concedimus ultro*, inquit Turnelius (*a*), *definitis a Pontifice circa fidem & mores debere Fideles interiori mentis obsequio acquiescere, nisi aut hypocritae velint haberi, aut rebelles*. Subjungit tamen non inde sequi, *ex sese infallibile habendum esse Pontificis solius judicium. Siquidem*, inquit, *& Episcopis in suis singulis Dioecesibus, cum de fide vel moribus statuunt, debent, qui ipsis subjecti sunt, non tantum silentii, sed & mentis obsequium, nisi aperte ac evidenter error ipsis ad credendum proponeretur.... Porro non idcirco infallibile creditur privatorum Episcoporum judicium*. At quî fieri potest, ut Judici, cujus infallibile non sit judicium, divinae adeoque omnino immobilis fidei obsequium debeatur? Respondet: *Quia Fideles ad credendum non moventur ex privata Episcopi cujuscunque auctoritate, sed ex auctoritate totius Ecclesiae, cujus nomine ille loquitur, tanquam ipsius Minister, & cujus fidem ac doctrinam fideliter proponere praesumitur*. Quae etiam Meldensis Episcopi in praesenti Capite doctrina est. Ait enim: „ Aliud esse, quod „ pia fiducia praesumimus, aliud quod certa fide credi- „ mus. Cum Episcopi, ac Synodi particulares de fide ju- „ dicant; hos vera judicasse pia fiducia suadet.... Meri- „ toque praesumitur eos officio non defuturos, neque ab- „ erraturos ab antiqua suarum Ecclesiarum traditione, „ cujus custodes sunt. Jam si ad Romanum Pontificem „ quaestio devolvitur.... multo magis praesumitur, ju- „ dicium ex Petri aequitate ac praedicatione, & commu-

„ ni

(*a*) De Eccles. Tom. II. pag. 277.

„ ni Ecclesiarum traditione esse depromtum. Qui & antea dixerat quod etiam initio articuli relatum est: „ De „ Romani Pontificis judicio dubitatum quidem, sed in„ terim optime praesumtum esse.

At haec pariter ullo modo neque cum recta ratione conciliari possunt, neque cum iis, quae ipsimet Pseudo-reformati Theologi, & cum eis ipse Meldensis Episcopus alibi docet (*a*). Observat enim, vel ipsos Pseudo-reformatos agnoscere, deberi ultimo ac supremo Ecclesiae vel Synodorum judicio plenum ac perfectum & inviolabile humanae mentis obsequium. In eorum enim Actis uni Synodo Nationali, non autem Consistoriis, Colloquiis & Synodis Provincialibus tribuitur *la derniere & finale resolution par la parole de Dieu*. Sed quoniam haec est *la derniere & finale resolution*, Ecclesiae & provinciae sollenniter jurare tenentur, *de se soumettre à tout ce qui sera conclu dans cette assemblée, persuadées que Dieu y presidera par son Saint Esprit & par sa parole*. Quoniam ergo debetur, ex eorum sententia huic supremo judicio integer & plenus adsensus, *une soumission entiere à cette sentence*; ideo praestatur hoc juramentum, vel antequam fuerit pronuntiatum. Id vero, ait Meldensis Episcopus, est consequenter agere; *C'est agir consequemment*. Et infra multis ostendit, dici non posse, quod istud plenum, integrum ac perfectum obsequium nihil sit aliud quam *une simple présomption humaine*, quae non nisi ordinem publicum ac disciplinam respiciat. *Car en matiere de Foi, une décision n'oblige à rien moins qu'à ce*

(*a*) Reflex. sur un Ecrit de M. Claude num. I. Vid. & l'Exposit. de la Foi num. XX. & la Conference avec M. Claude sur la matiere de l'Eglise.

qu'a dit l'Apôtre Saint Paul, *c'est-à-dire*, *à croire de coeur*, *& à confesser de bouche*. Ipsique Pseudo-reformati ita rem intelligunt, quum in sua ipsorum Disciplina declarant, ultimae ac finalis definitionis effectum esse, *qu'on y acquiesce de point en point*, *avec exprès désaveu de la doctrine contraire*. Unde colligit, quod qui spondet & jurat, se adsensurum Synodi cujuspiam definitioni, jurat similiter ac spondet, quod & corde credet, & ore confitebitur dogmata, quae per eam Synodum statuentur. Quae quidem promissio & juramentum ut legitime fiant, necesse est huic Synodo divinitus esse promissam specialem Spiritus Sancti praesentiam ac directionem, ac proinde eam Synodum decipi ac falli non posse, *c'est-à-dire, qu'elle soit infaillible*. Ex quibus omnibus haec summa conficitur. Quoniam Synodus Nationalis summo jure de fidei controversiis judicat, ejus judicium supremum atque ultimum est; ac propterea illi debetur plenus & absolutus adsensus, integrum ac perfectum obsequium: quod esse non potest *humana praesumtio*, aut mera fiducia; sed obsequium fidei, quo corde credimus ad justitiam & ore confitemur ad salutem: hoc autem obsequium uni auctoritati debitum est, quae praesentiae ac specialis directionis Spiritus Sancti certam habeat & immobilem promissionem; quaeque adeo decipi & errare non possit. Haec ergo ad Romanum Pontificem transferamus.

Romanum Pontificem controversiarum fidei summum ac supremum judicem esse, ejusque judicium ultimum esse ac supremum, eoque fidei quaestionibus finem imponi, & universa traditio docet, & ipsimet Adversarii saltem verbis minime diffitentur. Debetur ergo illius de fide judiciis ejusmodi obsequium, quo non modo de illo-

rum

rum rectitudine praesumatur, sed quod omnem prorsus dubitationem excludat, nec mera fiducia sit, sed plena & absolutissima fides; cujusmodi debetur, juxta communes pervulgatasque notiones judici & judicio fidei, quod vim habeat ultimae definitionis: quoniam ubi de fide agitur, *une decision n'oblige à rien moins, qu'à ce qu'a dit l'Apôtre S. Paul, c'est-à-dire, à croire de coeur, & à confesser de bouche*. Et qui ab errandi periculo ex divina promissione tuti omnino non sint, *ils ne sçauroient être juges dans les décisions de foi*: quoniam qui judicem dicit, *il dit une personne à la quelle il faut se soumettre*. Aut ergo ipsimet Adversarii ejusmodi obsequium, quo & corde credant ad justitiam, & ore confiteantur ad salutem, Romani Pontificis de fide judiciis negare non possunt; aut verbis ludunt, communesque ac pervulgatas notiones evertunt, quum hinc, ne traditioni refragari aperte videantur, Romanum Pontificem summum in caussis fidei judicem profitentur, ejusque judicio fidei controversiis finem imponi depraedicant; hinc autem de illius judicio dubitatum quidem, sed interim optime praesumtum esse comminiscuntur. Quomodo enim ultimum ac finale judicium, quod dubitationi, inquisitioni, retractationi & examini obnoxium est? Quomodo controversiis terminum ac finem imponit, quod in quaestionem vocatur, & de quo liberrime disceptatur? Quomodo Romanus Pontifex judex, judexque supremus in caussis fidei, aut quomodo fidem sancit, aut ejus de fide decreta fidei sanctiones sunt, si fidei obsequium ejus sanctionibus non debetur? Quoniam, ut iterum dicam, *en matiere de foi une decision n'oblige à rien moins qu' .... à croire du coeur &c.* Ludunt ergo Adversarii, ac verbis abutuntur, quum Romanum Pontifi-

tifi-

tificem summum controversiarum fidei judicem vocant; ejusque judicium ultimum ac supremum appellant; quum proprie loquendo nec judicem fidei appellare deberent: Judicis enim est ad obsequium cogere; subindeque judicis fidei, cogere ad obsequium fidei; quod, ut recte Jurius monet, praestare ipse non potest, nisi & falli & fallere nescius omnino sit. Nec obest, quod & alii Episcopi judices fidei quandoque dicuntur. Cujusmodi enim sit eorum judicium cum illo Romani Pontificis collatum, superius cum Petro Aurelio expositum est; videlicet *non ultimum quidem ac supremum, sed quod sub altiori potestate quasi suspensum sit, donec ab ea finiatur & compleatur*. Ideoque saepius in antiquis Ecclesiae monumentis soli Romani Pontifices fidei judices appellantur, ipsique in suis Epistolis, ut idem Petrus Aurelius observat, *interdum ita loqui videntur, ut* fidei *caussas sibi penitus assumant, earumque ventilationem solam Episcopis permittant*. Quod nimirum judicia fidei, ut saepe jam dictum est, ex auctoritate prodire debent, quae fidei obsequium extorquere jure suo valeat, quaeque adeo decipi & errare non possit; *c' est à dire, qu'elle soit infaillible*; cujusmodi profecto non sunt aliorum Episcoporum judicia, donec, ut ait laudatus Petrus Aurelius, ab altiori Romani Pontificis potestate finiantur & compleantur.

CA-

CAPUT XVI.

„ De Sancto Thoma & S. Bonaventura Facultatis Parisiensis Doctoribus, quid Gerson „ senserit, utriusque ac praesertim „ Angelici Doctoris sententia „ explicatur.

DE his duobus sanctis Doctoribus eorumque circa praesentem controversiam sententia haec ex Gersone Meldensis Episcopus refert: *Vidi nuper Sanctum Thomam & Bonaventuram, dantes supremam & plenam Summo Pontifici potestatem Ecclesiasticam. Recte procul dubio: sed hoc faciunt in comparatione ad fideles singulos, & particulares Ecclesias.* Ita definit Gerson, ejusque judicium Illustrissimus Adversarius incunctanter amplectitur, statim enim subjungit: „ Neque revera „ quidquam aliud apud sanctos illos Doctores legimus. Sed, quod ad Angelicum Praeceptorem praecipue pertinet, quam hoc Gersonis & Meldensis Episcopi de illius doctrina judicium a veritate longe dissitum sit, sequenti Articulo perspicue demonstramus.

AR-

ARTICULUS UNICUS.

Romano Pontifici ad fidei quaestiones terminandas summa & suprema potestas, nullique omnino, nec ipsius Synodi generalis, obnoxia judicio, Angelici Praeceptoris auctoritate adseritur ac vindicatur.

ILlustrissimus Adversarius suum illud ac Gersonis de Angelico Praeceptore ejusque sententia judicium, ex eo primûm confirmat, quod sanctus Doctor alicubi docet: *Ad Romanum Pontificem a Synodo appellari, quae omnia patent ex gestis Chalcedonensis Synodi*. „ Quo „ uno, inquit Bossuetius, satis constat, S. Doctorem lo„ cutum generatim de Synodis, abstrahendo ab univer„ sali vel particulari Synodo. In Actis enim Chalcedo„ nensibus videmus appellatum a particulari Flaviani „ Constantinopolitana Synodo ad S. Leonem; a Synodo „ universali appellatum fuisse non videmus.

At si integrum S. Doctoris locum nobis ob oculos constituemus, clare & perspicue constabit, loqui Angelicum Praeceptorem de Synodo generali. Exstat Bossuetio laudatus locus Quaest. X. de Potent. art. IV. ad 13. ubi respondet Graecis objicientibus adversus Latinos, ob particulam *Filioque* Symbolo additam, Synodi generalis auctoritatem, qua cautum erat, ne aliqua Symbolo additio fieret. Respondet autem, quod *sicut posterior Synodus potestatem habet interpretandi Symbolum a priore Synodo conditum, ac ponendi aliqua ad ejus explicationem: ita*

ita etiam Romanus Pontifex hoc ſua auctoritate poteſt; cujus auctoritate ſola Synodus congregari poteſt, & a quo ſententia Synodi confirmatur, & ad ipſum a Synodo appellatur. Hîc loqui S. Doctorem de Synodo generali, adeo clarum atque perſpicuum eſt, ut veritas in omnium oculos ſponte irruens ullo artificio declinari nequeat. Objicientibus enim Graecis Synodi generalis auctoritatem prohibentis ullam Symbolo additionem fieri; reſpondet, quod quemadmodum praecedens Synodus nec ademit, nec adimere potuit ſequenti Synodo (generali utique) auctoritatem adjiciendi aliquid Symbolo ad ejus majorem explanationem: ita neque hanc poteſtatem adimere potuit Romano Pontifici, quoniam ejus auctoritate ſola & Synodus congregatur, & ſententia Synodi confirmatur, & ad ipſum a Synodo appellatur. Quae ratio prorſus inepta eſt, niſi de Synodo generali loquatur. Vis enim reſponſionis S. Doctoris id prorſus exigit, ut quemadmodum Synodi praecedentis lex aut prohibitio quidquam derogare non potuit futurae Synodi generalis auctoritati, ita nec Romani Pontificis poteſtati: ac proinde ut non minor ſit, aut Synodi generalis auctoritati magis obnoxia, Romani Pontificis, quam futurae Synodi generalis, auctoritas. Ad id vero probandum inepta prorſus & abſona ratio illa eſſet, quod particularis Synodus auctoritate Pontificis congregatur & confirmatur, & ad ipſum ab ea Synodo appellatur. Praeterquam enim quod Gallus Theologus nunquam dabit, particularem Synodum ſola Romani Pontificis auctoritate poſſe congregari; quaecumque Romani Pontificis in Synodum particularem auctoritas argumento eſſe non poteſt, quod in ejus poteſtate poſitum ſit quidquam, praeter generalis Synodi cano-

nem, Symbolo addere, quod per universam celebretur Ecclesiam. Iis porro consona & adfinia sunt, quae idem S. Praeceptor docet 2. 2. Quaest. I. artic. X. ad 2. eamdem versans difficultatem, nimirum Synodi Ephesinae decreto vetitum esse, ne aliam fidem praeter Nicaenam ulli proferre liceat: Ait enim, *quod probibitio & sententia Synodi se extendit ad privatas personas, quarum non est determinare de fide. Non enim per ejusmodi sententiam Synodi generalis ablata est potestas sequenti Synodo novam editionem Symboli facere; non quidem aliam fidem continentem, sed eamdem magis expositam. Sic enim quaelibet Synodus observavit, ut sequens Synodus aliquid exponeret supra id, quod praecedens Synodus exposuerat, propter necessitatem alicujus baeresis insurgentis. Unde pertinet ad Summum Pontificem, cujus auctoritate Synodus congregatur, & cujus sententia confirmatur*. Eadem omnino est horumce ac superiorum verborum sententia; eadem difficultas solvitur; eodemque argumento probatur, quod si praecedens Synodus Oecumenica non ademit futurae Synodo oecumenicae potestatem quidquam adjiciendi Symbolo fidei ad majorem ejus explanationem; nec ejusmodi potestatem ademit Romano Pontifici, cujus auctoritate Synodus oecumenica congregatur, & confirmatur. *Oecumenica*, inquam, quod nec ipse Meldensis Episcopus inficiatur: Quare & quod superioribus verbis Angelicus Praeceptor addidit: *Et ad ipsum a Synodo appellatur*; de eadem oecumenica Synodo intelligendum esse, ejusdem vis argumenti suadet.

Subjungit S. Thomas loco superius laudato: *Quae omnia patent ex gestis Synodi Chalcedonensis*. Unde, ut jam vidimus, colligit Bossuetius, neutiquam hîc loqui

San-

Sanctum Doctorem de Synodo oecumenica: quoniam in Actis Chalcedonensibus videmus appellatum a particulari Flaviani Constantinopolitana Synodo ad S. Leonem; a Synodo universali appellatum fuisse non videmus. At nos in Actis Chalcedonensibus praeter appellationem Eutychis a particulari S. Flaviani Synodo ad S. Leonem, videmus quoque cum Cl. Thomassino; ac vidit absdubie etiam Angelicus Doctor; appellationem ipsius S. Flaviani ad eumdem S. Leonem a praedatoria Synodo Ephesina, quae utique particularis non erat, sed tum convocatione generalis, tum etiam pro sui amplitudine vim oecumenicae auctoritatis habere potuisset, nisi in tyrannidem & latrocinium desiisset, ac si talia fuissent ipsius acta, ut eis Pontifex robur Apostolicae confirmationis adjiceret. Videmus, inquam, cum Thomassino in Actis Chalcedonensibus hanc Sancti Flaviani a Latrocinali Synodo ad Romanum Pontificem appellationem: cujus in litteris ipsius S. Leonis, & Valentiniani Imperatoris, & Reginarum, quae 1. Par. Concilii Chalcedonensis habentur, tam clara exstant indicia, ut laudatus Auctor postquam ea retulit ac diligenter expendit (*a*), in haec eruperit verba (*b*): *Nae pudorem omnem decoxerint necesse est, qui appellatum a Flaviano esse ad Leonem, ambigere se fingunt.* Quare de Synodo particulari loqui Angelicum Praeceptorem, quum ait, a Synodo ad Romanum Pontificem appellari, id argumento esse non potest, quod in hujusce rei confirmationem laudet Acta Concilii Chalcedonensis: sed potius quum clarum ac perspicuum sit, loqui in eo textu S. Doctorem de Synodo generali; inde colligi debet, pro-

(*a*) Differt. XI. in Conc. Constantinop. sub Flaviano, & Ephes. II. num. VIII. cum seqq. (*b*) Ibid. num. XI.

bari ex Actis Concilii Chalcedonensis, tum Synodum generalem a Romano Pontifice congregari & confirmari, tum etiam ab eà ad Romanum Pontificem provocari.

Sed nihil luculentius his, quae idem Angelicus Praeceptor docet 2. 2. Quaest. I. art. X. ubi probat, ad unius Romani Pontificis auctoritatem pertinere Symboli fidei novam editionem. Ait enim, quod *nova editio Symboli necessaria est ad evitandum insurgentes errores. Ad illius ergo auctoritatem pertinet editio Symboli, ad cujus auctoritatem pertinet* FINALITER DETERMINARE EA, QUAE SUNT FIDEI, UT AB OMNIBUS INCONCUSSA FIDE TENEANTUR. *Hoc autem pertinet ad auctoritatem Summi Pontificis, ad quem majores & difficiliores Ecclesiae quaestiones referuntur, ut dicitur in Decret.* Cap. Majores, *de Baptismo*. Quibus S. Doctoris verbis egregie confirmantur, quae Articulo superiori observavimus de Romani Pontificis in caussis fidei, supremo &, ut ajunt, finali judicio; ei nimirum ab omnibus deberi inconcussae fidei, non autem merae fiduciae, aut *humanae*, ut vocant, *praesumtionis* obsequium. Determinantur enim res fidei a Romano Pontifice finali judicio, ut ab omnibus inconcussa fide teneantur.

Subjungit S. Thomas: *Unde & Dominus Petro dixit, quem Summum Pontificem constituit*: „ Ego pro te „ rogavi, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando con- „ versus, confirma fratres tuos. His ergo verbis probat S. Doctor, ad Romanum Pontificem pertinere, contra insurgentes errores fidei dogmata supremo judicio sancire, ut ab omnibus inconcussa fide teneantur. Quare quod alicubi haec eadem verba refert ad fidem universalis Ecclesiae, argumento est, tum has duas expositiones non sibi

in-

invicem repugnare; tum etiam frustra omnino esse Adversarios, quum vel ex ipso Sancto Doctore, vel ex aliis Patribus objiciunt, agnoscere eos in Ecclesia universali inerrantem & indeficientem auctoritatem. Perinde atque haec duo invicem pugnent: & universum corpus vivere, firmaque valetudine ac spiritu vigere; & nihilominus vitam ejus & robur, ac firmitatem ex capite derivari, ex eoque omnino pendere. Itaque nec Romani Pontificis fides, nec fides universalis Ecclesiae deficere potest; sed ideo deficere non potest fides universalis Ecclesiae, quia deficere non potest Romani Pontificis fides. Nam ideo pro Petro Christus oravit, ut non deficeret fides ejus, ut ipse ceteros fratres universalem repraesentantes Ecclesiam, super ipsum velut immobilem petram & fundamentum aedificatam, in fide contineret & confirmaret. Quod sequentibus verbis adhuc luculentius idem Angelicus Praeceptor exponit.

Et hujus, inquit, *ratio est, quia una fides debet esse totius Ecclesiae. Quod servari non posset, nisi quaestio fidei exorta determinaretur per eum, qui toti Ecclesiae praeest: ut sic ejus sententia a tota Ecclesia firmiter teneatur*. Non ait, ut ad examen revocetur, ut retractetur, vel ut in eam inquiratur, sed ut firmiter, hoc est, *inconcussa fide*, teneatur. Nam si post decretum Pontificis sollenniter editum potestas & libertas permittitur examinandi, retractandi, & inquirendi; nec illud decretum supremum erit & ultimum seu finale; nec illi debitum erit inconcussae fidei obsequium; nec demum in eo satis erit auctoritatis ac virium ad universam Ecclesiam in fidei unitate figendam.

Denique ex praemissis rationibus Doctor Angelicus col-

colligit, quod *ad solam auctoritatem Summi Pontificis pertinet nova editio Symboli, sicut & alia omnia, quae pertinent ad Ecclesiam, ut congregare Synodum generalem, & alia hujusmodi*. Quo sensu doceat, ad solam Summi Pontificis auctoritatem pertinere novam editionem Symboli, ipse satis declarat tum in argumento, *sed contra &c.* tum in responsione *ad secundum*; ubi S. Doctor agnoscit, Symbolum fidei fuisse in Conciliis generalibus editum, & ad hanc formam redactum. At id minime prohibet, quin sola Romani Pontificis auctoritate editum adfirmetur, quoniam hac sola auctoritate & Synodi generales legitime congregantur, & earum sententia confirmatur; quae proinde vim summam & immobilem firmitatem Symbolo adjicit, qua nisi polleret, nec fidei Symbolum diceretur. Unde colligere est, quae ex mente Sancti Doctoris sit Romani Pontificis in Synodos generales auctoritas, & quae sit vis Apostolicae confirmationis.

Haec adeo clara & manifesta sunt, ut ipsemet Illustrissimus Adversarius praesensisse videatur, haud omnibus Lectoribus persuasum iri, non aliam fuisse S. Thomae quam Gersonis & Symmystarum ejus de Romani Pontificis auctoritate sententiam. Quare, postquam in fine Capitis dixit, quod *si rem summa ipsa perpendamus*, *nihil S. Thomas a reliquis Parisiensibus differre videatur*; statim addidit: „Quem tametsi praefracte nihil tale memo„rantem, ad Romani Pontificis omnino absolutam at„que independentem ab Ecclesiae consensu auctoritatem „trahunt; patiantur certe, nos in doctrina Patrum, qui „antecesserint, atque in posterioribus, jam quaestione „mota, Concilii Constantiensis judicatis tuto acquiescere. Nos in praesentia nec de aliorum doctrina Patrum, nec

de Concilii Constantiensis judicatis disserimus; sed Angelici Doctoris mentem inquirimus, quem invicte probavimus nostram tenuisse sententiam. Quod longe quam Bossuetius liberius atque candidius alii ex nostris Adversariis agnoscunt ac profitentur. Unius aut alterius in hanc rem testimonia proferamus.

Turnelius quum sibi S. Doctoris objecisset auctoritatem, resp. quod ea quemquam movere non debet: „ Salva enim, *inquit* (*a*), quae ipsi debetur reverentia, ab „ ipsius in re praesenti sententia licet discedere. Quod ne temere respondere ac dicere videatur, profert ex Tom. IV. Hist. Universit. Parisiens. verba Petri de Alliaco in Oratione quam habuit in Consistorio coram Clemente VII. adversus Johannem de Montesono num. 2. *Protestamur, quod contra honorem & reverentiam S. Thomae de Aquino aut doctrinae ipsius nihil omnino proponemus. Sed, sicut dicit Facultas Theologiae, salva in omnibus reverentia Sancti hujus, nec non doctrinae suae, hanc causam fidei prosequimur. Nam de hoc Sancto Confessore praememorata Facultas asserit illud, quod de Beato Martyre Cypriano ab Augustino dictum est*: „ Ego, *inquit*, litteras Cypriani non ut Canonicas habeo, sed eas ex Canonicis considero, & quod in eis divinarum Scripturarum auctoritati congruit, cum laude ejus accipio. *Nec tamen ipsa injuriosum aut temerarium arbitratur illud quod sequitur dicere*: „ Quod autem ei non congruit, „ cum pace ejus respuo. *Servat siquidem in hujus Sancti doctrina illam sententiam Apostoli, quae in aliorum Opusculis Doctorum juxta decretum Gelasii servanda est*: Omnia probate: quod bonum est, tenete. *Sic igitur hujus*

(*a*) Tom. II. de Eccles. pag. 260.

jus Doctoris sanctitatem veneramur, & ejus doctrinam, quantum fides vel ratio patitur, tenendam censemus. Qui profecto non sunt sensus hominis judicantis, se unam eamdemque cum Angelico Praeceptore de Romani Pontificis auctoritate sequi ac propugnare sententiam.

Tertium his addam Abbatem Fleurium Serm. IX. qui inscribitur de Libertatibus Ecclesiae Gallicanae, ubi observat, quod ii, „ qui ont poussé le plus loin les opinions „ modernes de la puissance directe ou indirecte sur le temporel, & du pouvoir absolu du Pape sur toute l'Eglise, „ ont été la plûpart Reguliers: Saint Thomas a incliné „ vers ces opinions, & il est bien difficile de l'en justifier.

Quod pertinet ad Sanctum Bonaventuram, paucis ab eo se expedit Illustrissimus Adversarius, hoc satis habens animadvertere: „ De Pontificia infallibilitate, „ quem unum quaestionum fontem vidimus, apud Bona„ venturam nihil inveniri, quo eam Romano Pontifici „ asserat. *Tum etiam, quod* tractans promissionem il„ lam, qua Pontificia infallibilitas vel maxime stare vi„ deatur; *Rogavi pro te &c.* Bonaventura sic exponit, „ ut ad fidem Ecclesiae Catholicae referat. Attamen Turnelius loco superius laudato Sanctum Doctorem adcenset iis, quos candide agnoscit, nostrae sententiae apertissime suffragari. Et merito quidem: Id enim sponte fluit, ut cetera omittam, ex sequentibus S. Doctoris verbis, quibus respondens Graecis, qui Latinis ob additam Symbolo particulam *Filioque*, Conciliorum generalium id fieri prohibentium legem seu Canonem objiciebant, libere edicit ac denunciat, quod si Ecclesia Latina id fecit, jure ac legitime fecit ob Sedis Apostolicae acceptam a Deo per Apostolorum Principem amplissimam, & nullis circum-

scri-

ſcriptam limitibus auctoritatem, quaeque adeo nullis Conciliorum generalium legibus arctari & coërceri poteſt, quam reſponſionem Anſelmo ſeſe debere ſignificat: *Vel poteſt dici, ſicut dicit Anſelmus, quod novum edidimus, quodque facere potuimus: quia Romana Eccleſia plenitudinem poteſtatis a Petro Apoſtolorum Principe acceperat, in quam nulla Patrum ſententia, nec interdictum proponere, nec arctare potuit, nec ei praejudicare, nec ligare eam ad aliquid.* Quod ſi Eccleſia Romana Conciliorum generalium legibus non tenetur, nec ipſius decreta Conciliorum generalium auctoritate retractari poſſunt aut reformari, adeoque ex ſeſe habent immobilem & ineluctabilem firmitatem.

CAPUT XVII.

„ Teſtimonium ex Cleri Gallicani coetu anno
„ 1626. petitum: Alia argumenta ex Janſe-
„ niano negotio depromta ſolvuntur: Con-
„ ventus anni 1653. Bullaeque ſollennis ac-
„ ceptatio.

NOſtram, ſeu potius totius fere Eccleſiae Catholicae, de Romani Pontificis inerrantia doctrinam, ad uſque Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis tempora fuiſſe Clero & Eccleſiae Gallicanae cum reliquis totius orbis Catholicis Eccleſiis communem, teſtis locupletiſſimus eſt Andreas Duvallius, Academiae Pariſienſis Alumnus ac Theologiae Profeſſor in libro *De Suprema Romani Pontificis in Eccleſiam poteſtate*, anno 1614. in lucem emiſſo, & a duobus aliis ejuſdem Theologicae Facultatis Docto-

ribus approbato. Suum porro hac de re testimonium his verbis effert, quae palam & aperte significant, rem esse constantem & exploratam, & frustra omnino Adversarios esse, quum eam negare vel obscurare nituntur: *Velint, nolint Adversarii, liquido constat, veteres Ecclesiae Gallicanae Proceres hanc in Summis Pontificibus Petri successoribus infallibilitatem semper agnovisse, Christique Domini orationem in Petro non stetisse, sed ad ejus successores certissime transisse; eosque qui hanc veritatem impugnare conati sunt, a ducentis aut circiter annis, quibus in Ecclesiam horrenda schismata irruerunt, coepisse*. Quam vere id ab eo traditum sit, late monstrat Antonius Charlas lib. X. *De Libertatibus Ecclesiae Gallicanae* cap. X. cui titulus est: *Sententia Cleri Gallicani de judicio Papae in causis fidei*. Et cap. XI. *quo probatur Universitatis Parisiensis, ac complurium illius Doctorum separatim, necnon Senatus Parisiensis autoritate, Papae judicium in caussis fidei esse irreformabile*. In eodem etiam argumento illustrando versatur Jacobi Hyacinthi Serry, ad duplicem de Romano Pontifice falli & fallere nescio Dissertationem, Appendix Historica, *de Mente Ecclesiae Gallicanae & Academiae Parisiensis circa Romani Pontificis infallibilitatem, ejusdemque supra Concilium Oecumenicum eminentiam auctoritatis & potestatis*: ubi seriem & filum traditionis ducit ab anno 455. ad annum usque 1682. quo „ novos, *inquit*, (§. XV.) de „ Romanorum Pontificum infallibilitate sensus induit „ Clerus Gallicanus, & ab avita suorum doctrina defle- „ xit; dum solennem de Ecclesiastica potestate Declara- „ tionem in Comitiis generalibus edidit. Relatoque illius Declarationis artic. IV. quo statutum est, non esse

irre-

irreformabile Romani Pontificis judicium, nisi Ecclesiae consensus accesserit; haec adjungit: „ En primam anti- „ quae doctrinae de Romanorum Pontificum infallibili- „ tate desertionem publico Cleri nomine sollenniter fa- „ ctam: En veram certamque mutatae sollenniter hoc in „ capite sententiae epocham. Videri etiam possunt quae supra quum de Romanae Ecclesiae Sedisque Apostolicae inerrantia dissereremus, Gallicanorum Praesulum ac Theologorum, ex Senonensis Archiepiscopi mandato seu Pastorali Admonitione, descripsimus testimonia. Quare hic ea tantum accuratius expendemus, quae ab Anonymo, ut ait, objecta, sibi Illustrissimus Adversarius in his duobus Capitibus solvenda proponit. Quibus aliqua adjungemus quae propius ad Romani Pontificis indeficientem auctoritatem spectare videantur.

ARTICULUS PRIMUS.

Ex epistolis Gallicanorum Praesulum in caussa Jansenii conscriptis demonstratur Romanorum Pontificum in definiendis ex Cathedra fidei controversiis inerrantia.

QUum occasione Janseniani Operis, cui titulus, *Augustinus*, gravissimae tota Gallia de fide concertationes ferverent; octoginta quinque Gallicani Praesules pietate & eruditione praestantes Sedem Apostolicam consulendam existimarunt; litterasque ad Innocentium X. anno 1653. hac de caussa conscriptas his verbis auspicati sunt: *Majores caussas ad Sedem Aposto-*

cam referre solennis Ecclesiae mos est, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro jure suo postulat. Aequissimae huic legi obsequentes, de gravissimo circa religionem negotio Sanctitati tuae scribendum esse censuimus &c.

Mirum est, quantum haec aliaque quae postea subjungemus ex hisce aliisque litteris verba Adversariorum ingenia torqueant, & quam nollent, ea in litteris legi, quas dudum tot Galliarum Episcopi subscripserunt. Quid enim clarius ac manifestius, quam hoc loco laudatos Praesules ad Christi preces atque promissa respicere, ex quibus colligunt Patres, nunquam fore, ut fides in Petri Sede vel Ecclesia deficiat? Haec sane ex communi traditione esse depromta, vel ipse Bossuetius agnoscit; ac propterea Gallicanae Declarationi ea neutiquam adversari contendit: „ Quae sane (*inquit hunc locum versans*) nihil contra „ nos, qui confitemur, fidem Petri in Sede Apostolica „ minime defecturam, atque ejus rei gratia fidei caussas „ ad eam referendas. Haec ergo ex communi traditione „ desumpta nobis objici, ratio non sinit. At qui sincere & ex animo confitetur, fidem Petri ex vi promissionum Christi in Sede Apostolica minime defecturam; vel (ut Christi promissa ex communi traditione S. Bernardus Ecclesiae Gallicanae splendidissimum jubar interpretatur) nullum in ea fidem posse sentire defectum; is profecto nequaquam ejusdem Sedis Apostolicae dogmaticas Constitutiones sollicitus retractabit, ne quis forsan in eas contra fidem error irrepserit, aut ullum per eas Catholicae fidei & Ecclesiae doctrinae damnum inferatur. Quare haec Meldensis Episcopi de fide Petri in Sede Apostolica nunquam defectura simplex & absoluta confessio Turnelio

minus

minus probatur; aitque, merito quidem fidem Petri indeficientem a Gallicanis Episcopis praedicari, non ideo tamen quod in Ecclesia Petri, sed quod in Ecclesia Christi nunquam defectura sit: „ Petri fides, *inquit*, merito in-
„ deficiens dicitur ab Episcopis nostris: Ea enim fides,
„ quam professus est Petrus, vera est, Catholica est, quae
„ nunquam in Ecclesia Christi deficiet: an vero nunquam
„ sit defectura vel in Episcopis Romanis, vel in Ecclesia
„ Romana, quatenus singularis est, & a ceteris distincta;
„ non explicant Gallicani Episcopi. Quin etsi daremus,
„ fidem illam nunquam defecisse in Sede Apostolica, an
„ inde concludi merito posset, eam absolute deficere nun-
„ quam posse? Minime. Haec Turnelius, quibus nihil futilius aut inanius audiri vel legi potest.

Primo enim, quae, rogo, isthaec consecutio est; Fides, quam professus est Petrus, vera est, Catholica est, nunquam in Ecclesia Christi deficiet; ergo majores caussae, cujusmodi sunt caussae fidei, ad Sedem Apostolicam referendae sunt? Concludendum potius: Ergo ejusmodi caussae ad Ecclesiam Christi, in qua fides Petri nunquam deficiet, referendae sunt. Non autem ad Ecclesiam Christi, vel ad Ecclesiae universalis judicium Jansenianam haeresim Gallicani Episcopi referebant, sed ad Ecclesiam Romanam, ad Romanum Pontificem, ad Apostolicam Sedem; eoque referendam esse suadebat sollennis Ecclesiae mos, & jus Romano Pontifici adsertum ob Petri fidem nunquam, in ea utique Sede, deficientem, ad quam propterea fidei caussae referendae sunt.

Deinde & illud quam festivum ac lepidum est: *Etsi daremus, illam fidem nunquam defecisse; an inde concludi merito posset, eam absolute deficere nunquam posse? Minime.*

nime. Imo vero maxime, si Gallicanorum Praesulum verba scopumque spectemus. Non enim ajunt, fidem Petri nunquam defecisse, quod utcumque ad solum praeteritum tempus arctari posset; sed Petri fides *nunquam deficiens* ab eis dicitur, quod perinde futurum & praesens, atque praeteritum tempus complectitur. Id quod etiam luculentius ex eorum scopo ac proposito compertum est. Nam inde probant, fidem Petri *jure suo* postulare, ut hic mos referendi caussas fidei ad Sedem Apostolicam, *perpetuo* retineatur. Quum enim hoc Sedis Apostolicae jus in fide Petri nunquam deficiente fundetur; si haec fides in Apostolica Sede aliquando deficeret, aut deficere posset, ab hoc jure Sedes Apostolica excideret, aut saltem aliquando posset excidere; adeoque jure suo minime postularet, ut is mos in Ecclesia *perpetuo* retineretur.

Tertio, fides Petri, ut saepe monuimus, indeficiens dicitur ob Christi preces atque promissa: Haec vero absoluta sunt, nullisque limitibus continentur, nec magis praeteritum, quam praesens & futurum tempus respiciunt. Itaque illorum verborum sensus obvius & manifestus est: Ideo fidei caussas ad Sedem Apostolicam esse referendas, quoniam fides Petri in ea Sede nunquam deficiens jure suo postulat, ut hic mos in Ecclesia perpetuo retineatur.

Hunc esse legitimum atque obvium horumce verborum sensum, una nobiscum agnoscunt Advocati & Parochi Parisienses, qui anno praeterito Consultationem concinnarunt aut signarunt adversus Apostolicam Sanctissimi D. N. Clementis XII. Constitutionem, qua Vincentium a Paulo Sanctorum fastis adscriptum esse denuntiavit. Quum enim inde potissimum ejus fidem Sanctitas sua commen-

mendaret, quod *eo quantum poterat agente ac suadente, octoginta quinque Galliarum Episcopi, quibus postea alii adjuncti sunt, clam irrepentem morbum, & latentem pestem ad culmen Apostolatus, ad Cathedram Petri detulerunt ...... datis ad fel. recordat. Innocentium X. Praedecessorem nostrum literis &c.* Hunc prae ceteris locum citatae Consultationis Auctores invaserunt, ac sibi displicuisse testati sunt. Non enim Vincentii fidem inde laudatam esse voluissent, quod Gallicanos Praesules ad eas exarandas litteras excitasset, quibus Janseniana caussa, antequam in Galliis judicaretur, ad Sedem Apostolicam judicanda delata est, ipsique Sedi Apostolicae inerrantia seu fides nunquam deficiens praedicatur. „ On sçait, *in-*
„ *quiunt*, que c'est une de nos Maximes des plus pré-
„ tieuses, que les questions & les affaires nées en France,
„ de quelque nature qu'elles soient, doivent y être pre-
„ mierement examinées, discutées & jugées avant que
„ d'être portées au Tribunal du S. Siege. Personne n'
„ ignore non plus, qu'un autre de nos plus inviolables
„ principes est, que le Pape décidant même comme on
„ dit *ex Cathedra*, peut se tromper, que sa decision est
„ sujette à examen, & qu'elle n'a la force de terminer
„ definitivement & irrevocablement les contestations, que
„ par l'acceptation & le concert unanime de toute l'Egli-
„ se: *Nisi Ecclesiae consensus accesserit*. His positis, in Apostolicam Sanctissimi Domini & Patris nostri Bullam insurgunt, quoniam extollit, venditatque veluti sensus & actus praestantioris excelsiorisque virtutis *des idées & des demarches totalement contradictoires avec nos plus saintes Maximes*. Et rursus, quoniam ipsa „ appuye les elo-
„ ges qu'elle fait de la foi vive, du zele & du courage de
„ celui

„ celui qu'elle loüe, sur les soins qu'il se donna pour en-
„ gager 85. Evêques du Royaume à ecrire une lettre par
„ la quelle le droits même les plus chers de l'Episcopat
„ sont trahis, & le principe fondemental des libertés de
„ l'Eglise Gallicane contredit, ou tout au moins étrange-
„ ment obscurci. Subjungunt, quod, ne quis minus intelligat, cur Apostolica Constitutio tanti haberi velit & laudatam Epistolam, & eum qui ad illam scribendam Gallicanos Episcopos excitavit „ elle-affecte de s'etendre en
„ loüange de l'attention qu'eurent les Auteurs de la let-
„ tre, & son justificateur à deferer en prémiere instance la
„ consultation à cette Chaire; *ad quam*, inquit Constitutio, *pericula quaeque & scandala in regno Dei emergentia, ea praesertim, quae fidem laedunt, referenda sunt, ut ibi potissimum damna fidei resarciantur, ubi nequit fides sentire defectum*. Quae nemo ignorat ex Sancto Bernardo syllabatim esse desumta epist. CXC. seu Tractatu ad Innocentium II. adversus errores Abaëlardi; qui proinde sanctissimus Doctor, & Ecclesiae Gallicanae lumen, censendus est, si Consultationis Auctoribus credimus, libertatum Ecclesiae Gallicanae fundamentum seu propugnaculum subruisse; quemadmodum & illi dicendi sunt sacratiora Episcopatus jura violasse, qui ejusdem Bernardi aevo ad Eugenium III. Gilberti Porretani Pictaviensis Episcopi caussam & errores ante retulerunt, quam de illis Gallicani Episcopi judicassent.

Non ergo Galliarum Episcopis domestica exempla deerant, quum primum Jansenii caussam & errores ad Sedem Apostolicam retulerunt: & quum fidem Petri in eadem Sede Apostolica nunquam deficere praedicarunt, consonas Bernardi verbis voces ediderunt. Quae si liber-

tatum

tatum Ecclesiae Gallicanae fundamentum & propugnaculum Consultationis Auctoribus labefactare videntur; inde est, quod, quemadmodum Turnelius candide fatetur „ difficile est in tanta (*Veterum*) testimoniorum mole „ non recognoscere Apostolicae Sedis seu Romanae Ec- „ clesiae certam & infallibilem auctoritatem; qui & subjungit, *longe difficilius esse, ea conciliare cum declaratione Cleri Gallicani*. Quae generatim dicta potissimum habere locum agnoscit in eo de quo nunc agimus, S. Bernardi testimonio: „ Dissimulandum, *inquit* (*a*), non „ est, hocce Bernardi testimonium inter cetera efficacius „ favere Bellarmino & Anonymo; quapropter nonnulli „ respondent, dimittendum hîc S. Doctorem, qui solus „ duodecimo saeculo opinionem infallibilitatis Pontifi- „ ciae amplexus est.

Non est ergo quod Consultationis Auctores Constitutionem vellicent, propterea quod illa S. Bernardi verba ad hunc sensum determinant, quae profecto alium aut vix aut nullo modo recipiunt. „ La Bulle n'a plus voulu, „ qu'il restat d'equivoque sur le sens qu'elle a entendu „ donner à ses derniéres paroles. (*Ubi fides nequit sentire* „ *defectum*.) Ce qui suit immediatement devoile avec „ clarté qu'elle les raporte à l'infaillibilitè du Pape ju- „ geant *ex Cathedra* ... Selon elle tout est fini, quand le „ Pape a parlé &c. At frustra uruntur Consultationis Auctores. Bulla non alium sensum Bernardi verbis adscribit, quam qui obvius & nativus est: ex eo vero consequens est, fidem Petri in Sede Apostolica errori obnoxiam non esse. Imo neque istud consequens est, sed aliis verbis ejusdem potestatis atque idem plane significantibus traditur.

(*a*) Tom. II. de Eccles. pag. 249.

Perinde enim est, seu dicas, fidem Petri in Sede Apostolica errori non esse obnoxiam, seu dicas, non posse fidem in illa Sede ullum sentire defectum. Quare Cl. Mabillonius laudatis S. Bernardi verbis hanc notam appingit, seu potius hanc exhibet velut illorum verborum summam: *Romanae Sedis praerogativa, non posse errare in fide*. Si autem Apostolicae praerogativa Sedis est, errare in fide non posse; & si ejusmodi praerogativa donata est, ut alios in fide confirmet; plane inde sequitur, fidei caussam esse finitam, statim atque ex illa Sede oracula seu rescripta venerunt. Quid enim velut adhuc incertum & ambiguum ventilandum, examinandum ac retractandum, post illius Sedis decreta, quae confirmandis in fide fratribus divina & indeficiente gaudet auctoritate? Istud profecto est, quod haec alia, quae in eodem loco statim occurrunt, S. Bernardi verba significant: *Tempus est, ut vestrum agnoscatis, Pater amantissime, principatum, probetis zelum, ministerium honoretis. In eo plane Petri impletis vicem, cujus tenetis & Sedem, si vestra admonitione corda in fide fluctuantia confirmatis, si vestra auctoritate conteritis fidei corruptores*. Ergo Romanus Pontifex propter loci Sedisque suae principatum atque praerogativam, qua in fide errare non potest, & vacillantium animorum fluctus sua auctoritate compescit, & hostes fidei non comprimit modo, verum & conterit, hoc est, eorum vires penitus labefactat, & conatus infringit. Quod & grandioribus verbis inculcat sub ejusdem epistolae finem: *Nam quum non esset quod agerem pro injuria fidei quam dolebam; operae mihi pretium arbitror, si illum monui, cujus arma potentia a Deo ad destructionem contrariarum assertionum, ad destruendam omnem altitudinem extol-*

lentem

lentem se adversus scientiam Dei, & in captivitatem redigendum omnem intellectum in obsequium Christi. Quibus & consona sunt quae in epistola jam laudata 85. Galliarum Episcopi his ad Innocentium X. verbis scripserunt: *Experta est nuper Beatitudo tua, quantum Apostolicae Sedis in gemini Ecclesiae capitis errore profligando valuerit autoritas: continuo sedata est tempestas, atque ad Christi vocem & imperium venti & mare obedierunt.* Quapropter rogant, ut clara firmaque de Jansenii propositionum sensu prolata sententia, caliginem omnem discutiat, animos fluctuantes componat, dissidia prohibeat, Ecclesiae tranquillitatem splendoremque restituat. Quae certe non ex alio proficisci sensu ac spiritu potuerunt, quam quo olim apud S. Bernardum sex Galliarum Episcopi ad Innocentium II. adversus errores Petri Abaëlardi scripserunt (*a*): *Nulli dubium est, quod ea, quae Apostolica firmantur auctoritate, rata semper exsistunt, nec alicujus possunt deinceps mutilari cavillatione, vel invidia depravari.* Sola enim istiusmodi auctoritas est, quae caliginem omnem discutere, animos fluctuantes componere, dissidia prohibere, Ecclesiae tranquillitatem splendoremque restituere possit. Nam si Decreta Sedis Apostolicae vi sua rata non sunt, nec immobilem habent firmitatem, sed aliorum retractationi & examini permittuntur; quis quaeso jurgiorum, dissidiorum, & cavillorum finis? Rem loquimur quotidiano experimento compertam & exploratam, & cujus novum & evidens argumentum est vel haec ipsa Parisiensium Advocatorum consultatio, qua Sedis Apostolicae sollennis Constitutio summa licentia impetitur & lacessitur, atque in invidiam trahitur.

Vuu 2 Quod

(*a*) Epist. inter Bernard. 337. al. 370.

Quod nefas esse jamdudum Galliarum Episcopi judicarunt.

ARTICULUS II.

Prosecutio ejusdem argumenti: Epistola triginta Episcoporum Galliae ad Innocentium X.

EPiscoporum Galliae de inconcussa & ineluctabili Sedis Apostolicae in definiendis fidei controversiis auctoritate sententia longe adhuc luculentius emicat in aliis litteris, quas ad eumdem Innocentium post susceptam ejus adversus quinque Jansenii propositiones sollennem Constitutionem e Conventu Parisiensi triginta Episcopi conscripserunt. Harum litterarum initium est: *Optata pervenit ad nos tandem Constitutio illa, qua vestrae Sanctitatis auctoritate quid sentiendum sit de controversis quinque propositionibus, quae sunt excerptae e Cornelii Jansenii Iprensis Episcopi, perspicue decernitur. Excitatae in Belgio contentiones flagrabant etiam in Galliis, & latissimum incendium per universas Ecclesiae partes minabantur, ni pesti grassanti, & certissimam perniciem allaturae obstitisset Beatitudinis vestrae indefessum studium, & ex alto petita potestas, quae sola acerrimam illam animorum collisionem compescere potuit.* In quibus verbis Episcoporum consensionis & judicii nulla mentio est, sed solam sufficere docent gravissimis illis contentionum fluctibus & animorum motibus compescendis petitam ex alto Romani Pontificis potestatem. Lepidum porro est, quod hîc Turnelius respondet: Nimirum quod „Cum Epi-

„ Episcopi Gallicani ajunt, sola Innocentii auctoritate „ comprimi potuisse tam vehementem animorum colli- „ sionem, non excludunt Episcoporum consensum & ju- „ dicium.... Sed ad controversiam sedandam solam cum „ ceteris per orbem sparsis Ecclesiis Romanae Sedis au- „ ctoritatem sufficere. Id, inquam, lepidum ac festivum est. Sola, inquit, Ecclesiae Romanae auctoritas sufficit, sed adjuncta sibi ceterarum per orbem Ecclesiarum auctoritate. Si enim ad compescendos animorum de rebus ad religionem & fidem pertinentibus motus indiget Ecclesia Romana aliarum Ecclesiarum auctoritate; ergo Ecclesiae Romanae auctoritas sola non sufficit: aut si solius Ecclesiae Romanae auctoritas sufficit; ergo non indiget aliarum Ecclesiarum auctoritate. Pergunt Galliarum Episcopi in eadem ad Innocentium Epistola:

Hujus doctrinae (de gratia Christi & hominis libertate) *lucem recentioris illius Auctoris* (Jansenii) *disputationibus obscuratam, pristino nitori restituit, juxta veterem fidei regulam ex Scripturis & antiqua Patrum traditione, in Conciliis olim & nuper*, AUCTORIBUS SUMMIS PONTIFICIBUS CONSTITUTAM, *prolatum a Sanctitate vestra, postulantibus compluribus Galliarum Episcopis, Decretum*. Notanda verba illa: Fidei regula in Conciliis auctoribus Summis Pontificibus constituta, vel, ut habet Gallica versio, *Sous l'autorité des Papes*. Quibus haud obscure significatur, Conciliorum decreta ex Romanorum Pontificum auctoritate sortiri, ut pro fidei regulis habeantur.

Quo in negotio, subjungunt iidem Galliarum Praesules, *illud observatione dignum accidit, ut quemadmodum ad Episcoporum Africae relationem, Innocentius I.* *Pela-*

Pelagianam haeresim damnavit olim; *sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem*, *haeresim ex adverso Pelagianae oppositam*, *Innocentius X. auctoritate sua proscripserit*. At quoniam regeri posset, Africanos Episcopos de Pelagiana haeresi judicasse, judiciique sui relationem ad Innocentium misisse, ut Apostolica auctoritate firmaretur; quum ipsi tamen injudicatam Jansenii caussam ad Pontificem detulissent: ideo statim adjiciunt, veterem Ecclesiam, non Conciliorum Africae, & Patrum Africanorum judicio, sed sola Cathedrae Apostolicae auctoritate permotam Pelagianae haereseos damnationi subscripsisse: *Enimvero vetustae illius aetatis Ecclesia Catholica*, *sola Cathedrae Petri communione & auctoritate fulta*, *quae in Decretali Epistola Innocentii ad Africanos data elucebat*, *quamque dein Zosimi altera ad universos orbis Episcopos epistola subsecuta est*, *Pelagianae haeresis damnationi absque cunctatione subscripsit*. En quo sensu paullo ante dicebant, acerrimam animorum collisionem, solam compescere potuisse ex alto petitam Romani Pontificis potestatem, nulla prorsus mentione facta judicii seu consensus Episcoporum. Quid enim Episcopalis judicii meminissent, qui vel ipso interveniente, solam tamen valere existimabant Romani Pontificis seu Cathedrae Apostolicae auctoritatem? At quae sequuntur, plane pro nostra sententia decretoria sunt:

Perspectum enim habebat (vetustae aetatis Ecclesia) *non solum ex Christi Domini nostri pollicitatione Petro facta*, *sed etiam ex actis priorum Pontificum*, *& ex anathematismis adversus Apollinarem & Macedonium*, *nondum ab ulla Synodo Oecumenica damnatos*, *a Damaso paullo anteà jactis*, *judicia pro sancienda regula fidei*

a Sum-

a Summis Pontificibus lata super Episcoporum consultatione (sive suam in actis relationis sententiam ponant, sive omittant, prout illis collibuerit) divina aeque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate niti: cui Christiani omnes ex officio, ipsius quoque mentis obsequium praestare teneantur. Haec talia sunt, ut nulla possint tergiversatione eludi, nullis artibus futiliumque distinctionum commentis obscurari. Est autem imprimis prae oculis habendus scopus, quo isthaec a laudatis Episcopis referuntur. Nimirum Christianos omnes ex officio ipsius quoque mentis obsequium praestare debere Apostolicis Constitutionibus, tanquam divina & summa per universam Ecclesiam auctoritate praeditis, etiam antequam de rebus in controversia positis suum Episcopi judicium proferant, aut illis universae Ecclesiae consensus accedat. Nam judicii Episcopalis necessitatem de medio tollunt, quum ajunt, Romanorum Pontificum de fide judicia divina summaque auctoritate gaudere, quamquam suam in actis relationis sententiam Episcopi omittant. Nec porro requiri Ecclesiae consensum, ex Damasi Anathematismis adversus Apollinarem & Macedonium demonstrant, qui divina illa summaque per universam Ecclesiam auctoritate valuerunt, quamquam eos nondum ulla Oecumenica Synodus comprobasset.

Hinc autem Adversariorum responsiones manifestissime refelluntur. Respondet enim Bossuetius: „ Eo loco „ id Episcopos voluisse, non esse semper necessariam Sy- „ nodi Oecumenicae sententiam, ut Christiani ad fidei „ officium tenerentur: Sed omnino sufficere, consulenti- „ bus Episcopis, Romani Pontificis auctoritatem; siqui- „ dem decretum ejus reciperetur, ut ipsi fecerant, atque

a se

„ a se factum esse gestis indiderant ad rei memoriam. Quibus consona sunt & quae Turnelius respondet. Ait enim, Gallicanos Episcopos non excludere Episcoporum consensum & judicium: „ Expresse etenim, *inquit*, in „ eadem Epistola dicunt, esse penes Episcopos, prout „ ipsis libuerit, *sententiam suam in Actis relationis po-* „ *nere vel omittere*: Sed id unum intendunt, in his tempo- „ rum circumstantiis, in quibus scribebant, nec necessa- „ rium fuisse, nec commode convocari potuisse generale „ Concilium; sed ad controversiam sedandam solam cum „ ceteris sparsis per Orbem Ecclesiis Romanae Sedis au- „ ctoritatem sufficere. *Et rursus infra*: Sufficit ad firmi- „ tatem definitionis, ut Pontifex accedente Ecclesiarum „ consensu pronuntiet, nec absolute & omni casu neces- „ sarium est generale Concilium ad contundendas haere- ses. Haec post Illustrissimum Bossuetium Turnelius: quae sane tam absona sunt, & a verbis Epistolae, ejusque scopo ac proposito aliena, ut mirum sit ea Viris doctis in mentem venire aut excidere potuisse.

Nam primo Epistolae Auctoribus ratio reddenda non erat, quare non necessariam existimabant generalis Concilii convocationem, quod in iis temporum circumstantiis congregari nec debuisset nec potuisset: id enim nemo ab illis quaerebat, aut de hac re eis litem intendebat: Sed illud a Refractariis objiciebatur, quod Pontificis adversus Jansenii doctrinam Constitutionem nulla praecesserant Cleri Gallicani Comitia, in quibus de eadem doctrina judicium ab Episcopis latum fuisset Actis relationis ad Romanum Pontificem inserenda. Haec constant tum ex earum litterarum serie, tum ex Relatione anno 1655. jussu, ut ipse Bossuetius observat, Congregationis Cleri Galli-

cani

cani lingua vulgari facta, atque edita ad rei memoriam sempiternam; & a quadraginta Episcopis totoque ipsis adjuncto Presbyterio, universi Cleri nomine subsignata; & cujus Auctor Petrus de Marca fuisse perhibetur. In hac vero Relatione dicitur, fuisse Episcopis animadversum, judicia Episcoporum in iis caussis, quae adhuc inter Theologos disputantur, ferenda esse primùm in aliqua Synodo Provinciali seu Nationali, vel in Conventu seu Congregatione plurium Episcoporum, unde Relatione ad Romanum Pontificem transmissa, error per universam Ecclesiam Sedis Apostolicae auctoritate proscribatur. Quod ab Africanis Conciliis in damnanda Pelagii haeresi fuerat observatum. Verum illorum temporum perturbationibus, quibus variae Galliarum Provinciae conflictabantur (a), prohibitos Episcopos fuisse, quominus ejusmodi Synodos seu Congregationes celebrarent; adeoque & spem illis ademtam, hac ratione medendi iis malis, quae praeposterus novitatum amor invexerat. Aliam ergo eorum zelum iniisse viam, vetere Ecclesiarum tum Occidentalium tum Orientalium usu perinde tritam, quaeque necessaria est, quum eae incidunt temporum difficultates, quae Conciliorum Provincialium libertatem adimant. Nimirum Sedem Apostolicam consuluerunt, datis ad Innocentium X. litteris, quibus Sanctitatis Suae de quinque Jansenii propositionibus judicium exquirebant, quibus, ut superiori articulo dictum est, octoginta quinque Episcopi subscripserunt. Additur in eadem Relatione, Gallicanos Episco-

(a) Les desordres qui étoient survenus en ce temps-là dans diverses Provinces de la France, ôterent le moïen aux Prelats de pouvoir tenir commodement les Conciles, ou Assemblées de cette sorte, & l'esperance de remedier aux maux per cette voïe. Leur zele leur en ouvrit une autre &c.

ſcopos, ſuſceptis Innocentii litteris, in quibus Conſultationis ad Sedem Apoſtolicam tranſmiſſae mentio fiebat, ad duo Conſultationum genera, Eccleſiaſticis perinde atque Civilibus legibus in uſum receptarum animum advertiſſe: in quarum altero, expoſitis controverſiis, ſuum de illis judicium Epiſcopi adjungebant, ejuſque a Pontifice confirmationem expetebant; ut in cauſſa Pelagii ab Africanis Epiſcopis factum eſt. In altero autem, re, quae in controverſiam adducebatur, expoſita, ſuaque ſententia praetermiſſa, judicium de illa Pontificis requirebant: quarum Conſultationum vetuſta occurrunt exempla in Decretis Summorum Pontificum, Siricii, Innocentii, Leonis, eorumque per quaelibet ſaecula Succeſſorum. (a) Quare eorum prudentia commendata eſt, qui de Janſenii cauſſa Sedem Apoſtolicam conſuluerant, quoniam temporum difficultatibus prohibiti fuerant, quin primum ipſi in aliqua ſatis frequenti Synodo congregati, de illa judicium pronuntiarent. Agnoſcebant tamen, vim Apoſtolicae auctoritatis indere judicio, quod ad relationem ſeu conſultationem Conciliorum particularium datum fuiſſet, jus obligandi univerſam Eccleſiam; quemadmodum S. Auguſtinus de Innocentii & Zoſimi litteris animadvertit.

Ex hac rerum geſtarum authentica narratione aperiſſime liquet, mentem & ſcopum Epiſcoporum Galliae in verbis ſuperius deſcriptis minime fuiſſe, ſummam & divinam Innocentii litteris auctoritatem vindicare, quam-

quam

(a) Ce qui fit qu'on loüa la prudence de ceux qui avoient écrit la lettre de conſultation, puiſque les difficultez du temps les avoient empêchez de donner leur premier jugement, en une Aſſemblée ſuffiſamment remplie d'Évêques.... Ils reconnoiſſoient neanmoins que la force de l'autorité Apoſtolique donnoit à la deciſion faite ſur la relation des Conciles particuliers le droit d'obliger toute l'Egliſe; come S Auguſtin a remarqué touchant les lettres du Pape Innocent, & du Pape Zozime.

quam in iis temporum circumstantiis haberi Synodus Oecumenica minime potuisset. Sed eam illis auctoritatem adserere, quamquam ob temporum difficultates prohibiti fuissent Episcopi Nationalem Synodum celebrare, primumque de Jansenii propositionibus judicium proferre, a Romano Pontifice confirmandum. Quamquam ergo ejusmodi jus, ut Bossuetius atque Turnelius observant, sibi integrum servari voluerint; agnoscebant tamen, inde minime pendere, quod Romanorum Pontificum Constitutiones summa per universam Ecclesiam atque divina, adeoque & ineluctabili gaudeant auctoritate: cui Christiani omnes ex officio ipsius quoque mentis obsequium praestare teneantur. Quae verba ad meram praesumtionem arctari nequeunt: illud enim mentis obsequium exigebant, quod summae in Ecclesia divinaeque auctoritati debetur; quod certe aliud non est, nisi quo mens in captivitatem redigitur in obsequium Christi: ex cujus pollicitatione Petro facta summam hanc atque divinam in ejus Successores auctoritatem derivant, seu potius jam inde ab Ecclesiae origine derivatam & propagatam agnoscunt, & sollenniter profitentur. Haec porro Christi pollicitatio, ut ex priore Epistola constat, illa est, qua fidem Petri nunquam defecturam promisit, quae simplex & absoluta est, neque ab aliorum consensu & judicio pendens, quum Petro data sit ut alios in fide confirmet, non ut ejus fides ab aliis confirmetur: adeoque apta imprimis ea promissio est ad adserendam Romanis Pontificibus eorumque de fide sanctionibus summam atque divinam & ineluctabilem auctoritatem, quamquam eas nulla Episcoporum judicia praecesserint.

At neque exigunt, ut Adversarii contendunt, ad

firmitatem Apostolicae definitionis, vel, ut ea divina summaque & indeclinabili polleat auctoritate, ut ad Ecclesiae Romanae judicium aliarum Ecclesiarum consensus accedat:Sed potius ideo docent debere ad Ecclesiae Romanae judicium alias Ecclesias accedere,quoniam ipsum ex se propter Christi firmissimam promissionem divina summaque & ineluctabili nititur firmitate. Quare post verba superius relata statim subjungunt: *Ea nos quoque sententia ac fide imbuti, Romanae Ecclesiae praesentem, quae in Summo Pontifice Innocentio X. viget, auctoritatem debita observantia colentes, Constitutionem divini Numinis instinctu a Beatitudine Vestra conditam, nobisque traditam .... & promulgandam curabimus in Ecclesiis ac Dioecesibus nostris, atque illius executionem apud fideles populos urgebimus. Neque vero poenae deerunt adversus temerarios illos violatores, quae a jure haereticis infliguntur &c.* Non ergo eorum mens atque sententia fuit, ideo Christianos omnes debuisse Apostolicae Constitutioni tanquam divina summaque auctoritate fulgenti officium & obsequium fidei praestare, quoniam illam ipsi receperant, ut Adversarii comminiscuntur: Sed potius ideo se illam cum debita veneratione suscepisse, clare ac dilucide profitentur, quoniam ea Constitutio ob Christi pollicitationem Petro factam divina summaque auctoritate vigeret, cui proinde fidei officium & obsequium ab omnibus deberetur.

Porro hinc intelligitur, qui sensus sit & horum verborum, in quae ista, de qua nunc agimus, Episcoporum Galliae epistola desinit: *Sanctitas vestra per petrae soliditatem jam contusis veritatis hostium animis, securos ab omni externa perturbatione de nova haeresi triumphos aget.*

aget. Porro nos Innocentio X. cujus ore Petrus locutus est, ut Leoni I. acclamabat IV. Synodus, hanc divinam lauream gratulati, sacros inter Ecclesiae fastos, quod olim de Synodis Oecumenicis fieri solitum, Constitutionem istam ab eo editam lubentes ex animo reponemus. Patet, inquam, ex dictis, quo sensu haec ab Episcopis Gallicanis scripta sint. Quum enim ob Christi pollicitationem Petro factam, (quem in suo throno jugiter sedentem, & in suis successoribus adhuc viventem & judicium exercentem, perinde ac veteres Patres contemplabantur,) summam atque divinam in eo & in ejus successoribus, editisque per eos Constitutionibus auctoritatem agnoscerent; eadem utique veneratione prosequi debebant conditam ab Innocentio Constitutionem, atque editas a Conciliis Oecumenicis de fide definitiones. Quo loco temperare mihi non possum, quin ludicram Turnelii responsionem adferam & refellam: „Postquam, *inquit*, Constitutio „ Innocentii non tantum ab Episcopis Gallicanis, sed „ etiam (ut ipsi loquuntur in Epistola encyclica data in „ Comitiis anni 1657.) ab Episcopis totius orbis Christiani recepta est, merito eam tanquam Concilii generalis definitionem inter sacros Ecclesiae fastos referendam esse ducunt: par enim est & eadem auctoritas Ecclesiae, sive coactae in Concilium Oecumenicum, sive „ per orbem dispersae. At quum ista Gallicani Episcopi ad Innocentium scribebant, nondum profecto audierant, aut audire potuerant, illius Constitutionem fuisse ab Episcopis totius orbis Christiani susceptam; quemadmodum id acceperant anno 1657. Data est enim Constitutio Romae anno 1653. prid. Kal. Junii: Epistola vero Episcoporum Galliae signata est eodem anno die XV. Julii, quo tem-

temporis intervallo Constitutio vix totius Christiani orbis Episcopis reddita fuerat. Quo ergo pacto Gallicani Episcopi jam accepissent, eam fuisse ubique susceptam? Non ergo ob adhaesionem aliorum Episcoporum ad Innocentii judicium, quam ne memorant quidem, ejus Constitutionem eadem atque Conciliorum generalium sanctiones veneratione prosequendam esse decreverunt: Sed quoniam Petrus Innocentii ore, ut ipsis observatum est, locutus fuerat; ex pollicitatione autem Petro facta didicerant, fidem in ejus Sede indeficientem esse, adeoque illius Sedis constituta divina & summa per universam Ecclesiam auctoritate fulgere.

Antequam de tabula manum submoveam, id etiam hoc loco observari velim, quod est & alibi animadversum; nimirum ex hisce Episcoporum Galliae ad Innocentium litteris, vel ipsis Adversariis fatentibus, colligi: „ Non esse semper necessariam Synodi Oecumenicae sen- „ tentiam, ut Christiani ad fidei officium teneantur: sed „ omnino sufficere consulentibus Episcopis, Romani „ Pontificis auctoritatem. Id vero Gallicani Episcopi perspectum sese habuisse significant, *non solum ex Christi Domini nostri pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis priorum Pontificum, & anathematismis adversus Apollinarium & Macedonium, nondum ab ulla Oecumenica Synodo damnatos, a Damaso paullo antea jactis.* Quo uno vis omnis infringitur argumenti, quod toto XII. libro ex Generalium Conciliorum celebratione adversus summam & indeclinabilem Romani Pontificis auctoritatem Meldensis Episcopus urget. Hinc enim constat, Damasi anathematismos adversus Apollinarium & Macedonium spectatos fuisse, ex ipsorum Episcoporum Galliae sen-

sententia, tanquam irretractabiles & irreformabiles fidei regulas, vel antequam Synodus Oecumenica celebraretur. Quare quod paullo post ea Synodus ad eosdem haereticos, eorumque jam a Damaso damnatos errores, iterum damnandos, celebrata est; id argumento esse non potest, quod retractationi obnoxium fuerit Damasi de Apollinarii & Macedonii doctrina judicium. Idemque sentiendum de aliorum Pontificum actis & judiciis, ex quibus Gallicani Episcopi docent, perspectam sese habuisse eamdem veritatem: adeoque ex Conciliorum generalium celebratione nequaquam colligi potest, retractationi obnoxias esse Romanorum Pontificum de fide Constitutiones.

CAPUT XVIII.

„ Tres aliae secutae Cleri Gallicani Congrega-
„ tiones probant necessariam Episcoporum
„ consensionem, atque hanc pro Ec-
„ clesiastico judicio esse
„ habendam.

QUod saepe in hoc Opere animadvertimus, id etiam hoc loco observare & animadvertere est; nempe Adversarios ex iis quae ambigua & aequivoca sunt, & quae commoda interpretatione cum iis conciliari possunt, quae certa rataque sunt, dijudicare nos velle de iis, quae extra omnem controversiam constituta esse videntur, & reapse sunt. Judicia pro sancienda regula fidei a Romanis Pontificibus lata, divina summaque per universam Ecclesiam auctoritate niti: cui Christiani omnes

ex

ex officio ipsius quoque mentis obsequium praestare teneantur; perspicua & explorata Gallicanorum Episcoporum sententia est: qui etiam addunt, sese eadem sententia fideque imbutos, editam ab Innocentio X. adversus Jansenii errores dogmaticam Constitutionem tanquam fidei regulam suscepisse. Haec clara & perspicua sunt, nullisque possunt commentorum nebulis obscurari. At quod Meldensis Episcopus tum in superiori, tum in praesenti Capite observat, eamdem Constitutionem Episcoporum deliberatione vel etiam judicio fuisse susceptam; latumque ab eisdem Episcopis de ejusdem Constitutionis sensu in aliis Comitiis judicium; id seorsim & absolute spectatum omnino aequivocum est, facileque potest cum nostrâ doctrina conciliari, imo & reapse conciliandum est, nisi Gallicani Episcopi secum ipsi turpiter conflictati sunt: quod de iis sapientissimis Patribus cogitandum non est.

ARTICULUS UNICUS.

Quae antea dicta sunt inde everti seu labefactari non possunt, quod Innocentii X. Constitutionem Gallicani Episcopi habito sollenni coetu ac deliberatione susceperunt, suumque postmodum de illius sensu judicium protulerunt.

Istud quoque Illustrissimus Adversarius identidem nobis objicit, quod Romanorum Pontificum Decreta alii per orbem Episcopi vel in Conciliis Provincialibus, vel etiam in Oecumenicis Synodis, habita deliberatione, suoque interposito judicio susceperunt. Id autem quanti momenti sit, tùm saepius ostendimus, tum quae mox sub-

subjicimus adhuc luculentius demonstrabunt.

Post promulgatam in Galliis Innocentii X. adversus Jansenii haereses Constitutionem, pauci quidam, qui ex illius doctrinae damnatione intimis animorum sensibus urebantur, quo a suis capitibus Pontificium fulmen averterent, & in Jansenio ejusque doctrina tuenda, si fieri posset, impune pergerent, praefracto studio, & obfirmato animo blaterare, aut quinque illas propositiones non esse Jansenii, aut damnatas esse in eo sensu, qui nihil ad Jansenium pertineret. Horum cavillationes sine mora comprimendas rati Episcopi Gallicani, judicio suo decreverunt, tum illarum propositionum auctorem esse Jansenium, tum etiam juxta eum sensum, quem Jansenii verba praeseferunt, eas fuisse proscriptas. Quod eorum judicium quum laudatus Innocentius X. Brevi Apostolico confirmasset, Jansenianam caussam velut omnino confectam & profligatam iidem Galliarum Episcopi habuerunt, idque suis ad Alexandrum VII. litteris testatum esse voluerunt: *Eadem sane mentis alacritate illud* (Apostolicum Breve) *suscepimus, qua Concilii Africani Patres ab ipsis expetitam Zosimi Epistolam amplexi sunt; quae Pelagii atque Caelestii errore, quos clanculum propagabant, peremtorio decreto prostravit*. Ea vero Zosimi Epistola Pelagianae caussae fuisse terminum datum, S. Augustinus docet: idemque de Innocentii litteris sub finem ejusdem Epistolae Gallicani Episcopi profitentur: *Finita est caussa Rescriptis Apostolicis; utinam finiatur & error, si licet verbis Augustini vota nostra concipere*.

Innocentii litteras Alexander VII. quamquam ut ipse testatur, & Gallicani Episcopi saepius agnoscunt, nil opus erat, sollenni edita Constitutione firmavit, quae in

generalibus Cleri Comitiis, pari ac praecedentes Innocentii, veneratione susсepta est; conditaque celeberrima illa fidei formula ab ipsis primum Episcopis subscripta, & deinceps ab omnibus subscribenda, qua debitam subjectionem Apostolicis Innocentii X. & Alexandri VII. decretis & Constitutionibus profitentur. Haec autem Formula Regis jussu ad Sacram Theologiae Facultatem per Rhedonensem & Ruthenensem Episcopos transmissa est; eamque Sacra Facultas nonnisi habita deliberatione suscepit. Sic enim in Actis habetur: *Lecta igitur publice hac fidei formula, lectis item Regiis ad Facultatem litteris, & audita Rhedonensis Episcopi eloquentissima in ampliorem Regiae mentis declarationem oratione, his denique omnibus expensis, & in maturam deliberationem adductis; omnium, qui tunc aderant, magistrorum concordibus omnino suffragiis declaravit Sacra Facultas; praedictam fidei formulam, & fidei subscriptionem sibi maxime probari*. An ergo Sacrae Facultatis Doctoribus jus adserendum est de Episcoporum judiciis judicandi; eaque sollenniter retractandi? Nam perinde atque Episcopi de Romanorum Pontificum Constitutionibus earumque susceptione deliberant; & Sacra Facultas in deliberationem adducit formulam fidei in Episcoporum Regni Comitiis generalibus editam, eorumque subscriptione munitam. Perinde autem Sacra Facultas deliberasset, si eadem formula fidei ad eam transmissa fuisset, postquam illam Alexander VII. sollenni Constitutione probavit. An ergo dicendum est, eas quoque fidei Catholicae formulas Theologorum retractationi & judicio subjectas esse, quas cum Romano Pontifice Episcoporum unanimitas adprobavit? Non puto, id Bossuetium, id alios Episcopos Gallica-

licanos dicturos, qui & Episcopis, & solis Episcopis eorumque unanimitati promissum esse docent Spiritum veritatis, qui eos absque periculo errandi in omnem veritatem deducat; & cum eis tantum, ut Apostolorum successoribus usque ad consummationem saeculi fore Christum ad docendam Ecclesiam, & de rebus ad fidem & religionem pertinentibus irretractabiliter judicandum. Videsis ipsius Episcopi Meldensis Duplicem Instructionem Pastoralem *sur les promesses de Jesus-Christ à son Eglise*.

Huic quodammodo adfine, aut ejusdem generis est aliud argumentum, quod eadem Cleri Gallicani acta suppeditant. Innocentii X. saepe memoratam Constitutionem, qua Jansenianae doctrinae capita, quinque comprehensa propositionibus, velut haeretica damnata fuerant, & ejusdem Pontificis Breve Apostolicum, quo declaraverat easdem propositiones reapse & Jansenii esse, & in sensu Jansenii fuisse proscriptas, universa Gallia susceperat, ut constat ex litteris totius Cleri e Comitiis generalibus anni 1656. ad Regem datis: „ Dieu a donné tant de benediction à la conduite de V. M. & aux soins des Prelats de vôtre Roïaume, qu'aprés plusieurs Assemblées où la Constitution du Pape a été embrassée avec respect; & où ils ont porté leur jugement que sa Sainteté a confirmé, sur des faits que l'on avoit voulu obscurcir pour rendre sa decision inutile; la soumission a été si generale, que cette doctrine passant de la source dans les ruisseaux, la Faculté de la Theologie de Paris a suivi ses jugemens dans ses Censures, & dans ses Leçons publiques, elle n'apprend à vos Sujets que ce qui a été jugé par le Pape, ce qui-a-été protegé par V. M. & ce

„ qui est reçû par le contentement des Evêques de votre „ Roïaume. Rescriptum ergo Apostolicum ab Episcopis regni, in quo potissimum confixus error grassabatur, tanta alacritate & unanimitate susceptum, vel juxta Adversariorum doctrinam, nulla re alia indigebat, ut irretractabilem haberet firmitatem, & pro irreformabili fidei regula haberetur. Subjungunt tamen in eisdem litteris Episcopi aliquid adjici potuisse ad tanti operis consummationem, ut nimirum quae acta fuerant, Comitiorum generalium auctoritate confirmarentur; atque ut olim Conciliorum Provincialium statutis maximam vim Nationales Synodi addebant: ita quindecim Provinciarum Conventus novum pondus adjiceret iis, quae in minus sollennibus Comitiis fuerant constituta. Id vero est, quod in his tandem generalibus Comitiis Episcopi perfecerunt: „Nos „ enim, *inquiunt*, iterum confirmavimus & adprobavi- „ mus eorum (*hoc est*, *praecedentium Comitiorum*) „ consultationes, eorum epistolas, eorum Acta, quibus „ & judicium suae Sanctitatis susceperunt, eosdemque „ errores damnarunt. Eoque in negotio eamdem formam atque in prioribus Comitiis servatam fuisse significant. „ Ea de caussa, *inquiunt*, Constitutionem & Breve Pon- „ tificium legi mandavimus &c. An ergo Adversarii contendent, antequam haec generalia Comitia celebrarentur, Apostolicis decretis aliquid defuisse ad summam & irretractabilem firmitatem? Id quidem ipsis dicendum est, qui statim atque aliquam Synodum proferre possunt, in qua Sedis Apostolicae Constituta ab Episcopis suscepta sint, inde sibi jure colligere videntur, retractationi obnoxias esse Romanorum Pontificum definitiones. Nam ejusmodi Cleri Gallicani generalibus Comitiis Synodorum Nationa-

lium

lium vini quodammodo inesse, si rei dignitas, de qua disceptabatur, spectetur, & numerus Episcoporum, Relationis auctoribus animadversum est (*a*). Itaque nisi secum ipsi confictari velint, dicendum est Adversariis, ante generalia haec Cleri Gallicani Comitia non fuisse prorsus irretractabiles Innocentii X. in Jansenii caussa sanctiones. At ut id dicere audeant, prohiberi debent sua ipsorum confessione verbisque paullo antea relatis, quibus Regi significabant, eas Innocentii sanctiones, antequam hic generalis omnium Provinciarum conventus haberetur, fuisse unanimi omnium Episcoporum suffragio & consensione susceptas. Aut ergo in damnatam vel ab ipsis opinionem incidere debent, quod moralis Episcoporum unanimitas non addit Apostolicis Constitutionibus invictam auctoritatem; aut fateri debent Synodorum celebrationem argumento non esse, quod nequaquam eaedem Apostolicae Constitutiones velut irretractabiles habeantur.

Nunc ad alterum accedamus, in quo vim maximam Bossuetius constituere videtur. Quod nimirum Gallicani Episcopi in hoc negotio tum sibi passim jus adseruerunt judicium ferendi in caussis fidei, tum etiam reapse de sensu Constitutionis ab Innocentio editae judicarunt. Id autem ad praesentem controversiam nullius omnino momenti est, dum tamen praevium istud Episcoporum judicium non necessarium habeatur, ut Apostolicae Constitutio-

(*a*) Que cette Assemblée pourroit representer un Concile National, aïant égard au nombre des Evêques, & à la matiere qui s'y traitoit, sous l' autorité du saint Siege, avec le consentement du Roi. De sorte que l'on pourroit lui donner le nom de Synode, aussi bien que les Anciens le donnoient dans les actes du Concile de Chalcedoine, à l'Assemblée des Evêques, qui se trouvoient à la suite de la Cour de l'Empereur en la Ville de Constantinople &c.

tutiones divina summaque per universam Ecclesiam auctoritate nitantur; & Episcopi agnoscant, qualecumque sit eorum de fidei rebus judicium, non esse illud ultimum ac supremum, sed sub altiori Sedis Apostolicae Potestate quasi suspensum esse, donec ab ea finiatur & compleatur; ut supra cum Petro Aurelio monuimus; ac demum Sedem ipsam Apostolicam seu Romanum Pontificem suapte vi & auctoritate ipsi addere summam & indeclinabilem firmitatem. Ex his porro tribus primum superiori capite luculentissime demonstravimus, scilicet Romanorum Pontificum ad Consultationes Episcoporum responsa divina summaque per universam Ecclesiam auctoritate niti, sive suam in Actis relationis sententiam Episcopi ponant, sive omittant. Alterum vero diserto itidem eorumdem Episcoporum Galliae testimonio probatur, quo candide agnoscunt, suo de Innocentii constitutionis sensu judicio Apostolicum ejusdem Pontificis Rescriptum ultimam addidisse perfectionem. „ Nous avons reçu (inquiunt in Epistola enciclyca e Parisiensibus Comitiis anno 1655. ad omnes Regni Episcopos data) „ depuis peu de temps un „ Bref de nôtre Saint Pere le Pape Innocent X. d'heu„ reuse memoire, qui sert de réponse à la lettre que nous „ lui avions écrite sur le sujet des cinq propositions tirées „ du livre de Jansenius, ET QUI DONNE LA DERNIERE „ PERFECTION à tout ce qui s'est fait depuis que cette „ mauvaise doctrine a paru. Superest ergo uti demonstremus, Sedem ipsam Apostolicam seu Romanum Pontificem addere suis Rescriptis Episcoporum judiciis summam & ineluctabilem firmitatem. Id vero est quod aliquot eorumdem Episcoporum Galliae testimoniis demonstrare aggredimur.

Id

Id constat imprimis ex actis Comitiorum an. 1653. ubi Episcopis observatum, jus quidem sibi competere, suis ad Sanctam Sedem Relationibus proprium addendi judicium : qui nihilominus agnoscebant „ QUE LA FORCE „ DE L'AUTORITE' APOSTOLIQUE donnoit à la decision „ faite sur la relation des Conciles particuliers, le droit „ d'obliger toute l'Eglise; comme Saint Augustin a re„ marqué touchant les lettres du Pape Innocent, & du „ Pape Zosime. Non ajunt, ex Ecclesiae universae consensione, sed ex vi Apostolicae auctoritatis habere Romanorum Pontificum judicia, ad relationem particularium Synodorum prolata, ut obligent non modo omnes & singulas, sed universam Ecclesiam; idque irretractabiliter, ut constat ex adjuncto seu potius indicato S. Augustini de Innocentii & Zosimi litteris testimonio.

Idem etiam ex eo constat, quod Episcopi Gallicani id temporis agnoscebant, Sedem Apostolicam esse immobilem petram, contra quam portae inferi praevalere non possunt, imo & cui Christus promiserit de portis inferi certam securamque victoriam; ideoque illius de fide sanctionibus omnino & immote esse adhaerendum. Ita in Comitiis an. 1654. „ On conclut l'avis en disant, que „ l'on ne pouvoit prendre un moïen plus asseuré pour „ reünir les esprits, & donner à l'Eglise une paix avanta„ geuse, que de reduire les sentimens de tous à l'unité „ qui est fondée sur la pierre immobile, à la quelle Jesus„ Christ a promis une victoire certaine contre les portes „ de l'enfer. Et ideo oportere rebus per Constitutionem Apostolicam definitis immobiliter inhaerere, & per modum judicii declarare, quinque propositiones ex Jansenii opere excerptas, juxta earum proprium & obvium sensum,

fum, qui utique ipsius Jansenii est, fuisse proscriptas: quod tamen ipsorum judicium ad Sedem Apostolicam referendum esset. Postquam vero Alexander VII. tum hoc eorum judicium, tum Innocentii X. Decessoris sui Breve Apostolicum sollenni Constitutione firmavit, creditum est eam esse hujusce Constitutionis auctoritatem ac robur, ut ei omnino cedere deberet quamlibet pertinax Refractariorum audacia. Hic enim Gallicanorum Episcoporum sensus elucet in epistola e Comitiis generalibus an. 1657. ad omnes Ecclesiae Gallicanae Praesules data; ubi de pertinacibus Jansenii defensoribus ajunt, quod ii nequaquam refragari poterunt sollenni suae Sanctitatis in hac generali Constitutione judicio: „ Les quels ne pourront resister „ à ce qui est reglé & determiné maintenant par voïe de „ Constitution generale, qui contient le jugement que „ sa Sainteté a fait sur le pretendu erreur de fait, qu'ils „ alleguoient contre la bulle d'Innocent X. ubi & rursum inculcant, Petri Cathedram, *la Chaire de Saint Pierre*, Apostolicam esse petram, *la pierre Apostolique*, quae portis inferi superari non potest, *qui ne peut étre surmontée par les portes de l'Enfer*. Ex qua certe Christi promissione, si semel ad Petri Cathedram referatur, ut hîc reapse ab Episcopis Gallicanis refertur, necesse est hujusce Cathedrae decreta summam habere & ineluctabilem firmitatem.

Denique ut alia omittam, quae in eamdem sententiam in his actis occurrunt, nihil ad ejus confirmationem illustrius desiderari & adferri potest hisce ejusdem Cleri Gallicani verbis in epistola e Comitiis generalibus anno 1661. ad Alexandrum VII. scripta: *Nullum quippe novimus montem coagulatum, quam Apostolicum, ubi* do-

doctrina caelestis sicut lac parvulis, bene autem valentibus tanquam solidus cibus ministratur. In hoc monte nos ipsi pascimur, ut ait Divus Augustinus ad populum suum: Pascimus vos, pascimur vobiscum: *Et quia in eo Dominus docet, statuimus ibi, secundum verba Tertulliani* (*a*): „finem quaerendi, stationem credendi, expun„ctionem inveniendi. Quibus Tertulliani verbis perspicuum est doctrinam designari, quae sit penitus irretractabilis: qui enim velut adhuc incertus, & nondum firmam & inconcussam habens fidem, retractat, deliberat, & examinat, nondum invenit, adhuc quaerit, neque in fide firmus & immotus consistit. Si ergo in hoc monte, praeter quem alium Gallicani Episcopi non agnoscunt, in quo Dominus doceat; si, inquam, in hoc monte, qui Sedes est Apostolica, Dominus docet, atque ita docet, ut in eo propterea statuendus sit finis quaerendi, statio credendi, & expunctio inveniendi; non potuit profecto disertioribus verbis significari, suapte vi esse prorsus irretractabiles Sedis Apostolicae de fidei rebus definitiones.

CAPUT XIX.

„Duo exempla ab antiquitate deprompta, qui„bus Gallicanarum Congregationum gesta „firmantur: S. Siricii de Joviniano judicium: „Capuana Synodus, & ejusdem Siricii re„sponsio ad Macedonas.

GAllicanarum Congregationum gesta rite, ut a nobis praestitum est, ac fideliter exposita & recensita,

(*a*) Lib. de Praescript. cap. X.

vetustis exemplis firmari posse, equidem non abnuimus, imo & ultro fatemur, & facile adsentimur. Quod enim Gallicani Episcopi Jansenianam doctrinam dijudicandam ad Sedem Apostolicam retulerunt, profecto exemplo non vacat. Nam, praeterquam quod explorata res est, eamdem Sedem Apostolicam ab ipsis Gallicanis Episcopis innumeris Relationibus olim fuisse consultam, Joviniana haeresis ad Siricium delata est, ejus damnanda, seu potius delenda & profliganda judicio. *A fidelissimis Christianis Viris*, inquit ipse Siricius ep. II. *genere optimis, religione praeclaris ad meam humilitatem subito scriptura horrifica videtur esse delata, ut Sacerdotali judicio detecta divinae legi contraria, spiritali sententia deleretur.*

Deinde illud etiam, ut ipsismet Gallicanis Episcopis observatum est, ex priorum Pontificum actis constat, judicia pro sancienda regula fidei a Summis Pontificibus lata non ideo divina summaque per universam Ecclesiam auctoritate niti, quoniam per universam Ecclesiam cum debita mentis veneratione & obsequio ab Episcopis recipiuntur: sed ideo recipi, eisque ab omnibus ex officio ipsius quoque mentis obsequium deberi, quoniam ob Christi pollicitationes Petro factas divina summaque per universam Ecclesiam auctoritate nituntur. Hujusce rei praeclarum exstat exemplum non modo in Damasi anathematismis adversus Appollinarium & Macedonium ante omnem Synodum oecumenicam jactis, verum etiam in sententia adversus Jovinianum ejusque Symmystas a Siricio prolata, qua ipsos velut haereticos, & novae haeresis incentores in perpetuum abjicit, & irretractabiliter damnat, suoque judicio divinam sententiam adjungit, ut illud tanquam divina auctoritate nixum ab omnibus ex

offi-

officio recipiatur, hoc est ipsius quoque mentis obsequium ei ab omnibus exhibeatur. Denique missi Mediolanum Sedis Apostolicae Legati, qui sententiam Romae in impios latam promulgarent, urgerent, atque exsequerentur: *Una*, inquit, *suscitata fuit sententia, ut Jovinianus, Auxentius &c. qui incentores novae haeresis & blasphemiae inventi sunt, divina sententia & nostro judicio in perpetuum damnati, extra Ecclesiam remanerent. Quod custodituram Sanctitatem vestram non ambigens, haec scripta direxi per fratres & Compresbyteros meos, Crescentem, Leopardum & Alexandrum, qui religiosum officium fidei possint spiritu adimplere ferventes.* Quod & reapse perfecerunt & incunctanter exsecuti sunt, Mediolano pulsis, quos a Siricio damnatos, juxta illius judicium, & Provinciae Mediolanensis Episcopi damnaverunt; ut constat ex litteris Ambrosii Mediolanensis Synodi nomine ad Siricium datis: *Fratres & Compresbyteri nostri, Crescens, Leopardus, & Alexander, Sancto ferventes Spiritu, eos omnium exsecratione damnatos, Mediolanensi ex urbe quasi profugos repulerunt. Itaque Jovinianum, Auxentium &c. quos Sanctitas tua damnavit, scias apud nos quoque secundum judicium tuum esse damnatos.* Eccur enim non eos damnarent, quos Siricius divina sententia & auctoritate percusserat? Ita & a Gallicanis Episcopis subscriptum est Janseniani dogmatis damnationi, quoniam illud Innocentius divino instinctu & auctoritate proscripserat; hoc est illa auctoritate, cui Christiani omnes, adeoque & Episcopi, ex officio ipsius quoque mentis obsequium praestare teneantur.

Denique nec illud abnuimus, vetustis exemplis, ac potissimum Synodi Capuensis decreto, confirmari, quod

Episcopi suum de fidei quaestionibus judicium proferant, imo & primam aliquando sententiam ferant; dum hoc tamen suum judicium ad Summum Pontificem referant ab ipso confirmandum, & irretractabiliter sanciendum. Quae certe mens Ambrosii erat in Epistola ad Theophilum Alexandrinum Capuensis Concilii nomine scripta: *Sane referendum arbitramur ad S. fratrem nostrum Romanae Sacerdotem Ecclesiae, quoniam praesumimus ea te judicaturum, quae etiam illi displicere nequeant.* Subditque pacem futuram; idest, periculosissimam contentionem finem tandem ac terminum habituram, *quum id*, inquit, *gestum esse cognoverimus, quod Ecclesia Romana haud dubie comprobaverit.* Ita olim Ambrosius & Capuanae Synodi Patres, quemadmodum & superiori saeculo Episcopi Gallicani, finem quaerendi, & expunctionem disputandi, & stationem pacis in Ecclesia Romana & Sede Apostolica constituebant. Atque hac sententia, ut ipsi ajunt, fideque imbuti, ab antiqua traditione, ac Patrum sententia, nequaquam in Janseniano negotio iidem Gallicani Praesules deflexerunt.

Neque ii tamen soli, quibus agentibus Janseniana haeresis profligata est, verum & alii ejusdem Gallicae Nationis Episcopi ac Theologi superiori saeculo eamdem non errandi praerogativam Romano Pontifici vindicarunt. Quod selectis aliquot eorum testimoniis demonstramus.

AR-

ARTICULUS UNICUS.

Aliis Episcoporum ac Theologorum Galliae testimoniis inerrantiae privilegium Romano Pontifici adseritur ac vindicatur.

SEntentiae nostrae confirmandae nullum desiderari potest illustrius monumentum, & locupletius testimonium, quam quod nobis suppeditant Comitiorum generalium ann. 1626. monita ad Archiepiscopos & Episcopos Galliae, quae articulo 137. haec habent de Romanae Ecclesiae, Sedisque Apostolicae & Romani Pontificis auctoritate: *Episcopos hortamur, ut Sanctam Sedem Apostolicam colant, nec non Ecclesiam Romanam, infallibili promissione Dei, & Sanguine Apostolorum & Martyrum fundatam; Matrem Ecclesiarum, per quam ceu per sacrum caput, ut loquitur S. Athanasius, reliquae Ecclesiae, quae non nisi ipsius membra sunt, eriguntur, stant, & conservantur.* Adlatis tantum prioribus hujusce textus verbis, quaerit Illustrissimus Adversarius (*a*): „ Quorsum nobis haec objiciunt, quae tuemur? Certe enim „ Sedem Apostolicam, partem Ecclesiae principalem, „ atque omnium caput, ea promissione, qua totum ipsum „ nititur, fulciri diximus. At huic directe contraria fuisse videtur Auctorum hujusce Moniti cogitatio. Nam ubi Bossuetius capitis firmitatem ex corporis firmitate derivat, contra Gallicani Episcopi membrorum omnium, hoc est, omnium Ecclesiarum, quae cum Romana comparatae nihil aliud quam membra sunt; ac proinde totius corporis fir-

(*a*) Supra cap. XVII.

firmitatem, quod ex his membris coalescit, ex capitis volunt firmitate pendere. Sed quae sequuntur, decretoria sunt.

Venerabuntur etiam Sanctum Patrem nostrum Papam, adspectabile caput Ecclesiae universalis, Christi in terris Vicarium, Episcopum Episcoporum & Patriarcharum, denique Beati Petri successorem, a quo Apostolatus & Episcopatus sumserunt exordium; ac super quem Christus Jesus suam fundavit Ecclesiam, ei claves caeli tradens cum infallibilitate fidei, quam videmus divinae potentiae miraculo in Petri successoribus ad hodiernum usque diem immobilem permanere. Haec quoque (quod certe permirum est, miratur Bossuetius ab inerrantiae Pontificiae adsertoribus venditari: „ Quis enim, *inquit*, „ nostrum negat, Petro promissam eam, quae nunquam „ deficiat fidem? Summa quidem ipsa, ita ut ipsa series „ atque successio nunquam a fide abrumpatur: quemad- „ modum a Patribus intellectum esse vidimus. At quemadmodum haec ipsa interpretatio in veterum Patrum verba minime quadrat, ita neque cum iis Gallicanorum Praesulum verbis cohaeret. Nam quemadmodum cui promissa fuisset impeccantia, seu nunquam peccandi privilegium, illi non modo diuturna, & ad finem usque perseverans morum sanctitas promissa fuisse diceretur; verum & is neque ad momentum in lethalem aliquam culpam lapsurus aliquando judicaretur: ita cui promissa est infallibilitas fidei, seu in definienda & sancienda fide nunquam errandi privilegium, is neque ad momentum, quum fidem ex officio & sollenniter adserit, in aliquod erratum, quo fides ipsa violetur, labi posse censendus est. Quid enim aliud est, infallibilitate fidei esse divinitus donatum,

quam

quam in definienda fide infallibilem esse? Qui autem in definienda fide infallibilis est, is utique & falli & fallere nequit; adeoque ipsius de fide sanctionibus ac decretis tanquam immotis & inconcussis fidei Catholicae regulis omnino adhaerendum est.

Consonam omnino huic generalium Comitiorum articulo, fidei suae professionem tribus post annis, hoc est, anno 1629. edere coactus est Edmundus Richerius, quo sese in hac parte plene ac perfecte Catholicum demonstraret: *Profiteor, omnem meam doctrinam Ecclesiae Catholicae Romanae, & Sanctae Sedis Apostolicae judicio me subjicere, quam matrem & magistram omnium Ecclesiarum, & infallibilem veritatis judicem agnosco*. Haec Richerius, audiente, nec contradicente Parisiensi Theologica Facultate. Respondet Turnelius, quod „ illam declarationem Richerius nonnisi invitus, ac premente „ Cardinali Richelio emisit, sicut ipsemet lugens scripsit „ ad Morisotum. Quamquam, ut observatur in ultima „ Editione Operum Richerii post dictam declarationem, „ quod dixit de infallibilitate Ecclesiae Catholicae, Romanae, & Sanctae Sedis Apostolicae, conjunctim, non „ autem separatim de sola Sede Apostolica intelligi debet; hoc est de Sede Apostolica unita & adhaerente toti „ Ecclesiae Catholicae. At mirum est, praeclarum istud commentum, quod in mentem Richerio non venit, ultimae Operum ejus Editionis Curatoribus tandem ad animum succurrisse. Vel enim Declarationis verba significant quod isti volunt, vel nostram continent & repraesentant sententiam, vel ex sese ambigua & aequivoca sunt. Si primum; cur sibi ad eam Declarationem sollenniter profitendam vim illatam esse, Richerius conquestus est?

Non

Non enim unquam negavit Ecclesiae Catholicae Romanae, & Sedi Apostolicae hanc non errandi praerogativam, si conjunctim & unâ considerentur. Si alterum dixerint; id omnino est quod volumus: Non enim licet, verba professionis fidei aut sollennis ejus declarationis in exoticos & coactos sensus detorquere. Si postremum adfirment, mirum id quidem, non passum esse Cardinalem Richelium aliquid addi, quo omnis aequivocatio & ambiguitas de medio tolleretur; mirum, id ab eo non impetrasse Theologicam Facultatem; mirum denique, ipsum Richerium, qui sibi vim illatam esse lugens conquestus est, non id ad sese purgandum obtendisse, quod verba illa conjunctim accipienda esse crediderit, idque etiam Theologicae Facultati constiterit.

Pariter circa ea tempora, quibus edita sunt superius laudata Comitiorum generalium ad Archiepiscopos & Episcopos monita, hoc est anno 1625. edita est Parisiis Francisci Archiepiscopi Rotomagensis Apologia Evangelii pro Catholicis ad Jacobum Majoris Britanniae Regem, in qua plura occurrunt, quae nostrae doctrinae haud obscure suffragantur. Ita libri 2. cap. 1. *Grandi*, inquit, *privilegio Romanus Pontifex custos fidei*, φύλαξ τῆς πίστεως, *a Patribus habitus*, *ut Ephesina acta Caelestino Papae*, Κελεστίνῳ τῷ φύλακι πίστεως, Caelestino Custodi fidei, *acclamatum testantur*. Et infra cap. XII. aliis in medium adlatis Conciliorum ac veteris aevi monumentis, quibus, nisi vis eis inferatur, sententia nostra, ut suis locis ostendimus, apertissime continetur: *Cui non patet*, inquit, *fidei ostium Romanis clavibus aperiendum*, *a Romanoque Pontifice patefaciendum esse*?

Paullo ante florebat doctissimus alter ejusdem Eccle-

siae

siae Gallicanae Praesul Gabriel Albaspineus Aurelianensis Episcopus, qui ad haec verba Tertulliani, *Episcopus Episcoporum*, libro de Pudicitia, hanc adpingit observationem: *Quacumque igitur ratione aut mente de Romano Pontifice haec dixerit Tertullianus, serio vel per ludibrium; illis tamen temporibus penes eum potestatem fuisse de rebus fidei peremtoria judicia ferre, & totius orbis Episcopos monere atque docere, quis non agnoscit? Eoque magis quod unus Tertullianus jam haeresi implicitus de hac re, ceteris Ecclesiae Episcopis non reluctantibus, conqueratur. Nam de his rebus eum oppugnando, conjecturam facit, ea tempestate id juris Romanis Episcopis concessum fuisse, eosque revera hanc potestatem exercuisse.*

Denique illud hîc omnino commemorandum, quod de Illustrissimo Petro de Marca refert Stephanus Baluzius in ejus Vita, quae Operi de Concordia Sacerdotii & Imperii praefixa est. *Composuit*, inquit num. LI., *illa tempestate* (qua forte, ob atrocem morbum, quo conflictatus fuerat, & a quo nunquam prorsus convaluit, se se jam morti proximum praesentiebat) *Gallica lingua Dissertationem de infallibilitate Papae, quam ego ab ore dictantis excepi. Ea fuit postrema lucubrationum ejus.* In hac porro Dissertatione, quam mihi videre non contigit, & quam publicae luci Baluzius invidit „ errori non esse ob-
„ noxium Papae in fidei quaestionibus judicium ita (*in-*
„ *quit Antonius Charlas* (*a*), defendit, ut opinionem
„ contrariam antiquorum Doctorum Universitatis Pari-
„ siensis (Gersonium & alios intelligebat, de quibus po-
„ stea) ab Ecclesia tolerari tantum asseruerit: ceterum
„ tunc ipsiusmet Universitatis, & aliarum omnium, Do-

(*a*) Lib. X. de Libert. Eccles. Gallic. cap. X.

„ ctores pro infallibili Papae judicio ftare. Plures alios ejufdem Ecclefiae Gallicanae Praefules pro eadem fententia laudat, indicatque loca, quibus eam tuentur, Jacobus Hyacinthus Serry in Appendice Hiftorica adjuncta Differtationi de Romano Pontifice, §. XIII.

Quod vero pertinet ad ejufdem Gallicae Nationis & Univerfitatis Parifienfis Theologos, videri poffunt aliquot eorum teftimonia tum apud laudatum Antonium Charlas libro X. de Libertatibus Ecclefiae Gallicanae cap. XI. in quo probat *Univerfitatis Parifienfis, ac complurium illius Doctorum feparatim, nec non Senatus Parifienfis autoritate, Papae judicium in caufis fidei effe irreformabile*; tum apud Hyacinthum Serry in Appendice Hiftorica *de Mente Ecclefiae Gallicanae & Academiae Parifienfis*. Quibus haec addere libet ex IX. Difcurfu Hiftorico Abbatis Fleurii de Libertatibus Ecclefiae Gallicanae: „ En „ France on ne trouvera gueres de Reguliers qui ne foient „ perfuadez de l'infaillibilité, & non feulement les Reli- „ gieux, mais les Communautez de Prêtres, quoique „ fans privileges, & foumis aux Evêques, inclinent de „ ce coté comme plus conforme à la pieté .... La doctri- „ ne ancienne eft demeurée à des Docteurs fouvent moins „ pieux & moins éxemplaires en leurs mœurs que ceux „ qui enfeignent la nouvelle; quelque fois même ceux „ qui ont refifté aux nouveautez ont été des Jurifconful- „ tes ou des Politiques profanes & libertins qui ont outré „ les verités qu'ils foûtenoient & les ont renduës odieu- fes. Quibus fi addas quae idem Auctor praemiferat: „ Que ces opinions ont pris le deffus en Italie, en Efpa- „ gne & en Allemagne, où les Reguliers dominent; fequitur, totius fere orbis Catholici Theologos, qui religio-

giosam aut Ecclesiasticam vitam profitentur; hoc est, qui fere soli rebus Theologicis sedulam dant operam, & cum studio Sacrarum litterarum pietatem quoque ut plurimum conjungunt, nostram tueri doctrinam: quum tamen contrariam sententiam (*souvent*) saepe defendant Doctores, quos non adeo pietas morumque probitas commendat, imo & aliquando Jurisconsulti, profani Politici & Libertini. Quod profecto sententiae nostrae plurimum suffragatur: *In omni siquidem negotio*, ut ait S. Bernardus (*a*), *validissimum argumentum est ad faciendam rei dubiae fidem, id semper esse melius, quod placeat bonis, malis autem displiceat.*

CAPUT XX.

„ Decretum illud; *Prima Sedes non judicatur* „ *a quoquam*; an cum Declaratione Gallicana consentiat; duplex ejus sensus; alter de „ persona Papae; alter de sententia ab eo dicta: de particularibus Synodis intelligendum: Sinvessana Synodus: Romana Concilia sub Symmacho Papa.

NUnc exponendum superest, inquit Illustrissimus Adversarius, quomodo cum Declaratione Gallicana consentiat illud a prima antiquitate depromptum; *Prima Sedes non judicatur a quoquam*; vel quidquid dictum est in eam sententiam. Observat, id duplici modo intelligi posse: Alter, ut persona Pontificis eam Sedem tenentis a nemine judicetur: Alter, ut lata ab eo sententia

Aaaa 2 a ne-

(*a*) Epist. CCCXLVIII. al. CCCLXXXVIII.

a nemine retractetur. Juxta priorem sensum de illo Pronunciato disserit in hoc & sequenti capite; juxta vero alterum capite XXII. ac summa illius disputationis est, ea lege vetari quidem, ne Romani Pontificis persona, vel prolatae ab eo sententiae a personis & Synodis particularibus, non autem a Conciliis generalibus, retractentur. Quae interpretatio an veterum testimoniis, quibus generale illud effatum identidem usurpatum legimus, consona sit; jam nobis est accuratius inquirendum.

ARTICULUS UNICUS.

Lex illa totius antiquitatis munita suffragio: Prima Sedes non judicatur a quoquam: *a persona Pontificis judicanda non modo particulares, verum & generales Synodos removet.*

Romani Pontificis personam nulli, praeterquam divino, subjacere judicio, diserte docet Ennodius in celebri Apologetico, quo a schismaticorum cavillis Romanam Synodum vindicavit, quae hoc Sedis Apostolicae privilegium, ut ejus Rector a nemine judicetur, prae oculis habens, Symmachi caussam divino reservarat arbitrio. Ex hoc ergo aliqua delibabo, quae magis ad rem nostram pertinere videantur. *Aliorum forte hominum caussas Deus voluerit per homines terminare: Sedis istius Praesulem suo sine quaestione reservavit arbitrio. Voluit Beati Petri Apostoli Successores caelo tantum debere innocentiam; & subtilissimi discussoris indagini inviolatam exhibere conscientiam.* Frustra haec Meldensis Episcopus „ad fa-

„cta

„ cta particularia, eaque obscura, & ad particularis Sy-
„ nodi auctoritatem spectare contendit. Ita enim Ennodius humano judicio Romanum Pontificem eximit, ut uni Dei judicio & arbitrio reservet: At in Synodis oecumenicis perinde atque in particularibus, homines sunt, qui de hominibus judicant; & insolens est, ut caelo tantum dicatur debere innocentiam, qui Synodi generalis judicio obnoxius est, qui in jus a Synodo oecumenica trahi possit, qui illius censurae & animadversioni subjaceat. Mirandum certe, Gallos Theologos & Illustrissimum Adversarium ejusmodi testimoniorum amplitudinem certis velle terminis & limitationibus coërceri, qui prorsus similibus veterum Patrum de Regibus & Imperatoribus textibus nullas patiuntur limitationes adjungi. Scribit Tertullianus ad Scapulam, *Deum esse solum, in cujus solius potestate* (Imperatores) *sunt, a quo sunt secundi, post quem primi*. Hinc colligit Bossuetius (*a*): „ Non
„ igitur ab aliquo per Deum constituto Pontifice depo-
„ nendos. Scribunt his adfinia Ambrosius, Cassiodorus & alii, indeque statim Adversarii concludunt, Imperatores ac Reges temporali Ecclesiae vel Romani Pontificis ultioni minime subjacere, nullamque esse inter homines potestatem, cui Regia potestas obnoxia sit. Atqui non minus luculenta sunt verba, quibus Ennodius Romanos Pontifices ab hominum eximit judicio, & solius Dei reservat arbitrio: Quo ergo jure haec de Romanis Pontificibus universe ac generatim pronuntiata, tantum ad particulares Synodos referri volunt; Imperatores autem Regesque ne ipsis quidem oecumenicis Synodis subjectos esse constituunt?

Per-

(*a*) Lib. V. cap. XXXI. & XXXII.

Pergit Ennodius: *Nolite aestimare, eas animas de inquisitionibus non habere formidinem, quas Deus prae ceteris suo reservavit examini. Non habet apud illum reus de allegationis nitore subsidium, quando ipso factorum utitur teste, quo judice.* Quae verba Cl. Thomassinus expendens, recte observat (*a*): quod Ennodius non inultum fore pollicetur, si quid peccet Romanus Antistes, non quidem quod judex futura sit Synodus oecumenica; sed potius quod Deo teste, eodemque judice peccet. Nec rursus auferri ait, sed differri de peccante Pontifice judicium, non ad oecumenicam usque Synodum, sed ad divinum usque examen.

Ad hoc autem Romani Pontificis privilegium adstruendum subjungit Ennodius tum Christi testimonium, tum veterum Pontificum auctoritatem: *Respondebo, uni dictum*: Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. *Et*, Quaecumque solveris super terram, erunt soluta & in caelo. *Et rursum sanctorum voce Pontificum, dignitatem Sedis ejus factam toto orbe venerabilem, dum illi quidquid fidelium est, ubique submittitur, dum totius corporis caput esse designatur.* Quae ratio aeque valet in Synodos oecumenicas atque in Synodos particulares. Aeque enim oecumenica Synodus membrorum collectio est, etsi longe plurium: quorum non est de suo vertice judicare. Nec modo Romanus Pontifex singulorum membrorum, verum & *totius corporis caput* esse dicitur; adeoque quemadmodum a singulis membris, ita & a toto corpore judicari non potest. Vis enim omnis, quemadmodum singulorum membrorum, ita & totius corporis a capite est, aut a capite pendet: quare adversus aucto-

(*a*) Differt. XV. in Conc. Rom. sub Sym. num. VII.

auctoritatis suae radicem & fontem non modo singula membra, verum & universum corpus nihil possunt, ut praeclare eidem Ennodio observatum est: *Dico, latorem juris definitionis suae, nisi velit, terminis non includi: & nisi Princeps fastigii summa moderetur, frustra ad illud, quod dederit, jus vocatur*. Quae item verba laudatus Thomassinus illustrans: „ Quum nulla, *inquit*, rata sit „ & germana Synodus, nisi a Romano Praesule convo„ cetur, confirmeturque: qua demum in Synodo legiti„ me in ipsum inquiretur? An mendicata enim ab ipso „ auctoritas in ipsummet retorquebitur? An per Syno„ dum a se collectam & authoratam judex ipse erit idem, „ qui reus? Quae leges Ecclesiasticae, qui canones de„ promentur in disceptanda Romani Praesulis caussa, „ quum cassi & inutiles sint, nisi ab ipso sanciantur, vel „ confirmentur? At frustra Princeps ad illud, quod de„ dit, jus vocatur: nec lator legis lege constringitur, nisi „ volens lubensque. *Et infra*: Aeque oecumenica Syno„ dus a Pontifice convocanda & confirmanda est. Quare „ nec in ipsum, nisi ab ipso impertitam distringet autho„ ritatem .... Aeque in oecumenica Synodo frustra Prin„ ceps in jus vocabitur, quod ipse dederit; nec legi suae „ nisi lubens subjicietur.

Quae hactenus ex Ennodio in medium adtulimus, ea nequaquam spectari debent ut singularis hujusce Auctoris, aut Episcoporum Italiae sententia, qui illius Apologeticum in V. Romana Synodo lectum, una cum Symmacho, adprobarunt, & vim Synodalis decreti seu Canonis habere voluerunt. Haec enim universa Ecclesia, haec potissimum Gallicana profitebatur, ut constat ex epistola Aviti Viennensis ad Senatores Urbis, communi, ut ipse testa-

testatur, Episcoporum Galliae nomine scripta: *Quamprimum supplici prece posco, ne celeberrimo Ordini vestro pagina haec aliquod moveat quasi ab uno directa fastidium; quoniam a cunctis Gallicanis fratribus meis ad hoc ipsum non minus per mandata quam per litteras oneratus, quaecumque a vobis omnes ambimus, unus suggerenda suscepi*. In hac porro epistola, quae veteris Ecclesiae Gallicanae in Sedem Apostolicam venerationis & reverentiae praeclarum monumentum est, Avitus ejusque Collegae non modo probant, Romanam Synodum & Episcopos Italiae Symmachi caussam divino tandem judicio reservasse; verum & eos modeste sugillant, quod illam quocumque modo susceperint examinandam: *Dum de caussa Romanae Ecclesiae anxii nimis ac trepidi essemus, utpote nutare statum nostrum in lacessito vertice sentientes: quos omnes una criminatio utique sine invidia multitudinis percusserat, si statum Principis obruisset: perlata est sollicitudini nostrae ab Italia in exemplaribus Sacerdotalis forma decreti, quam de Papa Symmacho apud Urbem collecti Italiae Antistites ediderunt. Quam constitutionem, licet observabilem numerosi reverendique Concilii reddat assensus; intelligimus tamen, Sanctum Symmachum Papam, si saeculo primum fuerat accusatus, Consacerdotum suorum solatium potius adsciscere, quam recipere debuisse judicium*. Quoniam, ut infra subjungitur, *non facile datur intelligi, qua vel ratione vel lege ab inferioribus eminentior judicetur*. Hanc Synodi Romanae, Ennodii Diaconi, & Aviti Viennensis sententiam; scilicet ex eo capite inscriptum adversus Romanum Episcopum crimen non subjacere Synodorum judicio, quod major a minore judicari non debeat; hanc, in-

inquam, sententiam veterum disciplinae consonam esse, Illustrissimus Petrus de Marca (*a*), Cyrilli Alexandrini, Synodi Ephesinae, & Concilii Chalcedonensis exemplis & auctoritate demonstrat. Addit autem Clarissimus Thomassinus, quod *nihilosecius in generali ac in particulari Synodo, ab inferioribus eminentior judicabitur.* Quod sane, ex Aviti Viennensis aliorumque & Galliae & Italiae Episcoporum mente, extra controversiam esse videtur. Nam Romanum Pontificem universae Ecclesiae, & Episcoporum multitudini, sive ipsi potius Episcopatui, ut caput corpori, ut Regem ac Principem Regno & subjectis Magistratibus praeponebant. Id constat tum ex adlatis verbis, quibus Avitus & Gallicani Episcopi profitentur in *Vertice* suo *statum* omnium Episcoporum lacessi & nutare, & criminatione *Principis* multitudinem omnium Episcoporum implicari; tum etiam & luculentius ex sequentibus: *Quibus cognitis quasi Senator ipse Romanus, quasi Christianus Episcopus obtestor ..... ne minus diligatis in Ecclesia vestra Sedem Petri, quam in civitate apicem mundi. Si profundo illo tractatus vestri consilio rem videtis, non ea tantummodo, quae Romae geritur, caussa cogitanda est. In Sacerdotibus ceteris potest, si quid forte vacaverit, reformari. At si Papa Urbis vocatur in dubium, Episcopatus jam videbitur, non Episcopus vacillare.* Et infra: *Reddet rationem qui ovili Dominico praeest, qua commissam sibi agnorum curam administratione dispenset: ceterum non est gregis Pastorem proprium terrere, sed Judicis.* Quae omnia parem vim habent & adversus oecumenicae Synodi judicium. Nam & oecumenica Synodus grex & ovile est, cui tam-

(*a*) De Conc. Sac. & Imp. lib. I. cap. XI. num. III.

quam Pastor Romanus Pontifex praeest; non est autem gregis de suo Pastore judicare: Et, si Romano Pontifici *non Episcopus*, idest, non modo singulares Episcopi subjecti sunt; sed ipse *Episcopatus* in eo continetur, & ab eo velut a capite pendet; ut proinde Romano Praesule periclitante ipse videatur Episcopatus periclitari; necesse omnino est, ut non modo singulares Episcopi & particulares Synodi, verum & oecumenica Concilia, in quibus ipse Christianus Episcopatus repraesentatur, a Romano Pontifice judicando prorsus abstineant. Praecipue quum Sedes Petri eum in Ecclesia locum obtineat, quem mundi apex, hoc est Imperiale fastigium in Republica: quod quum Patres unius Dei judicio subjiciunt, id ita Galli Theologi interpretantur, ut nulla praeter divinam sit in orbe potestas, quae de Imperatore judicet, aut in illum temporali ultione animadvertat.

Denique illud pene peremtorium esse videtur quod Synodus Romana quum a judicio ferendo in caussa Symmachi abstinuit, non suam, ut ait saepe laudatus Thomassinus, excusavit infrequentiam, non Episcoporum paucitatem, non universalis Synodi congregatione opus esse dixit, sed absolute rem Deo reservavit. Et qui de Synodi Romanae decreto querebantur, non illis in mentem veniebat, saltem universalis Synodi coalitionem implorare: sed impune Romanos Pontifices peccaturos caussabantur, si nullo humano coërcerentur judicio: quod argumento est, persuasum illis, imo & exploratum fuisse, Jurium Apostolicae Sedis propugnatores, etiam Synodi universalis judicio exemtos voluisse Romanos Pontifices, & uni reapse judicio Dei subjectos. Nec profecto vel Ennodius vel Avitus aliud quam Dei judicium commemorabant,

bant, cui summi totius ovilis Pastores suae reddere deberent administrationis rationem. Quare nulla omnino ratio est, nulla vel levissima conjectura, cur laudata descriptaque in praesenti articulo testimonia, quae Romanos Pontifices tam generaliter, tam diserte & absolute humano judicio eximunt, & uni Dei judicio subjiciunt, ad particulares Synodos coarctemus.

CAPUT XXI.

„ Persona Pontificis quatenus ab oecumenicis
„ Synodis judicari non possit. Photii gesta
„ Nicolaum excommunicantis
„ Papam. Concilii VIII.
„ Canon XXI.

Consulto omittimus quae ex variis Romanis Synodis in caussa Damasi, vel Syxti III. vel Leonis III. celebratis, in ejusdem sententiae confirmationem adferri possent, quoniam eorum omnium una eademque cum iis, quae superiori articulo recensuimus, vis ac potestas est; nimirum Sedem Apostolicam seu Romanum Pontificem, quum ipse omnes judicet, a nemine judicari. Illud speciali consideratione dignum est, quod ex VIII. Synodo proferri solet: quoniam quod in praecedentibus Conciliis generatim pronuntiatum fuerat, seu potius pro lege habitum, ut Romanus Pontifex a nemine judicetur; haec Synodus speciatim de ipsis Conciliis generalibus sanxit: adeoque declaravit, vetustiores illos Canones ad ipsas quoque Synodos oecumenicas esse referendos, ut nempe neque ab eis jure ac legitime judicium in Romanum Pon-

tificem, praeterquam in caussa haeresis, instruatur. Haec porro tam clara & manifesta tum laudatae Synodi, tum ab ea suscepti Romani Concilii & Hadriani II. sententia est; ut omnes deinceps Catholici Auctores, & ipsi etiam Galli ad usque Synodum Constantiensem, in eam aperte concesserint. Tam levis autem est Illustrissimi Adversarii in hoc capite disputatio; ut mirum sit, gravissimum Virum iis, quae adnotat, contentum esse potuisse. Prudentius ab hoc loco prorsus abstinuisset, quum ex eo emergere non posset.

ARTICULUS UNICUS.

Ex Hadriano II. & Romana sub illo Synodo; nec non ex VIII. Synodo Oecumenica demonstratur, Romanum Pontificem nisi in caussa haeresis, etiam a Conciliis generalibus judicari non posse. Eamdem pervulgatam olim inter Gallos fuisse sententiam: quae rursus ex Romana Synodo & Symmacho Papa confirmatur. Jus istud & privilegium Romanae Sedis ex divino jure descendit.

SAcrilegam Photii temeritatem, qua impium Dioscorum imitatus, in S. Nicolaum I. brutum & stupeum fulmen jaculari ausus fuerat, Hadrianus II. ejusdem Nicolai Successor in Romana Synodo his inter alia verbis castigavit, quae pro nostra sententia plane decretoria sunt: *Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Praesulibus judicasse legimus; de eo vero quemquam judicasse non legimus.* Haec libenter Adversarii nostri ad particulares per-

sonas

ſonas ac Synodos coërcerent: ſed hanc limitationem ſequentia verba repellunt: *Licet enim Honorio ab Orientalibus poſt mortem anathema ſit dictum; ſciendum tamen eſt, quia fuerat ſuper haereſi accuſatus,* PROPTER QUAM SOLAM *licitum eſt* MINORIBUS MAJORUM SUORUM *motibus reſiſtendi, vel pravos ſenſus libere reſpuendi.* Merito ergo Cl. Thomaſſino obſervatum eſt, quod „ Nihiloſecius in generali ac in particulari Synodo ab inferioribus eminentior judicaretur, ſi fas eſſet Conciliis generalibus de Romanis Pontificibus judicare. Hanc enim Hadrianus rationem adfert, cur Honorio in Oecumenica Synodo dictum anathema ſit, quoniam propter unam haereſis cauſſam licitum eſt inferioribus Majorum ſuorum motibus reſiſtere, pravoſque eorum ſenſus reſpuere. Et quoniam divina, & naturaliter noſtris mentibus anticipata lege inditum eſt, ut regantur & judicentur a majoribus minores, non viciſſim; ideo ſubjungit Hadrianus, etiam Synodo Oecumenicae opus fuiſſe Romani Pontificis auctoritate, ut ab ea in Honorium legitime ſententia diceretur, neque in eam legem peccaretur, qua cautum eſt, ne Majores ab inferioribus judicentur: *Quamvis & ibi* (hoc eſt in ſexta Synodo generali) *nec Patriarcharum, nec ceterorum Antiſtitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit proferendi ſententiam, niſi ejuſdem primae Sedis Pontificis conſenſus praeceſſiſſet auctoritas.*

In horumce omnium confirmationem profert Hadrianus quae olim Romae in cauſſa Symmachi geſta fuerant, atque haec potiſſimum Romanae Synodi ad Theodoricum Regem verba deſcribit: *Ipſum, qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum convocare: quia ejus Sedi primum Petri Apoſtoli meritum & principatus; deinde*

ſecu-

secuta jussionem Domini Conciliorum venerandorum auctoritas, singularem in Ecclesiis tradidit potestatem: nec ante dictae Sedis Antistitem minorum subjacuisse judicio, in propositione simili, facile forma aliqua testaretur. His verbis capite superiore relatis hanc notam Illustrissimus Adversarius appingit: „ En ut clare se redigant ad „ *propositionem similem*. Atque id per se intelligendum „ esset, etiamsi ipsi tacuissent. Quae fuerint ab Adversariis & schismaticis objecta Symmacho scelera, ignoramus: at, *horrenda* fuisse, Rex ipse Theodoricus testatus est. Quod ergo Patres Romanae Sedis praerogativam ad *propositionem similem* redegerunt, id argumento est, non fuisse Symmachum haereseos insimulatum; quae, Hadriano II. & Romana sub eo Synodo interprete, caussa sola & unica est, in qua illud vacat Sedis Apostolicae privilegium. Quod etiam ex sequentibus ejusdem Symmachi verbis aperte colligitur, quae pariter Meldensis Episcopus adfert: „ Quin etiam Papa Symmachus, Synodo „ probante, sic infit: *Est enim a multis Praedecessoribus nostris Synodaliter decretum atque firmatum, ut oves, quae Pastori suo commissae fuerint, eum nec reprehendere, nisi a recta fide exorbitaverit, praesumant. Nec ullatenus pro quacumque re alia, nisi pro sua injustitia, accusare audeant.* Haec verba, *nisi pro sua injustitia*, grandioribus characteribus Bossuetius effert, statimque subjungit: „ En quam gravem ac patentem decreto suo, „ atque Ennodii dictis exceptionem adhibeant! Quae oppido ridicula, & ἀσύστατα sunt. Quum enim Symmachus disertis conceptisque verbis eam solum caussam excipiat, in qua Pastor *a recta fide exorbitaverit*, quis sibi animo fingat, statim voluisse pro qualibet injustitia summum Ec-

cle-

elesiae Pastorem ovium suarum judicio subjicere? Praesertim, quum vix credibile sit, inter gravia illa horrendaque facinora, quae Symmacho ab Adversariis objecta fuerant, nullum omnino fuisse, quo justitia violaretur. Illud vero plane ἀσύστατον est minimeque cohaerens, quod illud Ennodii, & Romanae Synodi, & Symmachi; *Prima Sedes non judicatur a quoquam*; ad solas particulares Synodos Galli Theologi pertinere volunt: ut autem violatae fidei vel justitiae poenas luat; id juris solis oecumenicis Synodis tribuunt. „Ceterum, *inquit Bossuetius*, haec „ de Romana ac particularibus Synodis dicta nihil ad „ nos, quibus propositum est de Conciliis Oecumenicis „ agere. Ejusdem generis est id, quod a Carolo Magno „ ac Majoribus nostris factum in caussa Leonis III., ne- „ que his lectorem distineri placet. Sit ergo profecto, „ nobis etiam auctoribus, Romani Pontificis Sacrosancta „ majestas, nulla eam Synodus particularis judicare au- „ deat; ac ne quidem Oecumenica, nisi propter eas caus- „ sas, quas in Concilio Constantiensi memoratas saepe „ retulimus. Quis ergo erit illorum verborum Sensus; Romanus Pontifex nisi pro violata fide, vel, si id etiam addere libet, *nisi pro sua justitia*, non judicatur a quoquam? Si enim hoc enunciatum ad particulares Synodos referendum est; sensus omnino erit, quod Romanus Pontifex, praeterquam in caussa haeresis laesaeque justitiae, a particularibus Synodis judicari non debet; adeoque in caussa laesae justitiae vel fidei a particularibus Synodis judicandus erit: eximitur enim juxta hanc interpretationem, a judicio particularium Synodorum, nisi a recta fide exorbitaverit, vel *pro sua injustitia*. Si autem in caussa haereseos vel injustitiae non judicatur nisi a Synodis Oecu-

cu-

cumenicis; ergo & generale illud effatum; *Romanus Pontifex non judicatur a quoquam*, etiam generales Synodos comprehendit: alioquin tota illa propositio aequivoca erit & inconcinna, partimque ad generales, partim ad particulares Synodos erit referenda. Ceterum, omisso interim Constantiensis Synodi Canone, de quo suo loco disseremus; ab Hadriani II. & Symmachi, & Romanarum sub eis Synodorum sententia prorsus abludit, quod Romanus Pontifex, praeterquam in caussa haereseos, vel a Synodis Oecumenicis; idque etiam ipsis Romanis Pontificibus consentientibus; judicetur. Hanc enim unam caussam laudati Pontifices & Synodi, nec non alii Patres ac veteres Theologi sepositam esse voluerunt. Quare verba illa Symmachi; *Nisi pro sua injustitia*; sensus omnino postulat, ut non ad Pastorem, sed ad oves referantur; hoc est, Oves Pastorem suum nisi a recta fide exorbitaverit, minime reprehendant; nec illum pro quacunque alia re accusare audeant, nisi se ipsae velint injustitiae crimine involvi. Vel, *injustitia* hoc loco idem significat atque infidelitatis culpam; ut sensus sit, non esse Pastorem ab ovibus arguendum, nisi a recta fide exorbitaverit; nec fas esse iisdem Ovibus pro quacumque alia re illum accusare, nisi a fide deviando in infidelitatis culpam inciderit. Sed est ad Romanam Synodum revertendum.

Lecta sunt ejus acta Actione VII. octavae Synodi, eisque Patres non modo nihil repugnarunt, verum & suum in illa consensum non uno modo testati sunt. Imprimis autem Actione X. Can. II. his verbis: „ Obedite „ Praepositis vestris, & subjacete eis: ipsi enim pervigi- „ lant pro animabus vestris tamquam rationem reddituri, *Paulus magnus Apostolus praecipit. Itaque beatissimum*

Pa-

Papam Nicolaum, tanquam organum Sancti Spiritus habentes, necnon & Sanctissimum Hadrianum Papam successorem ejus; definimus atque sancimus etiam omnia, quae ab eis Synodice per diversa tempora exposita sunt & promulgata, tam pro defensione ac statu Constantinopolitanae Ecclesiae .... quam etiam pro Photii Neophyti & invasoris expulsione ac condemnatione &c. Quibus verbis non modo quaecumque a Nicolao & Hadriano Synodice exposita fuerant sese recipere sacra Synodus profitetur; verum & cur ea recipiat, hanc ex Apostolo rationem adfert, quod oportet Praepositis obedire, eisque subjacere: adeoque Synodus Oecumenica subjectionem & obedientiam Romanis Pontificibus profitetur, vel eis sese subjectam & obedientem praedicat & agnoscit; quos etiam ut Sancti Spiritus organa veneratur. Quum autem in praesenti Canone solum generatim Synodus Hadriani probetur; deinde Canone XXI. is locus speciatim confirmatur, quo dictum est, ut ne quidem ab Oecumenica Synodo Romanus Pontifex judicetur: *Porro si Synodus Oecumenica fuerit congregata, & facta fuerit etiam de Sancta Romanorum Ecclesia quaevis ambiguitas & controversia: oportet venerabiliter, & cum convenienti reverentia de proposita quaestione sciscitari; & solutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere; non tamen audacter sententiam dicere contra summos Senioris Romae Pontifices.* Quod profecto nil aliud est, quam ut prima Sedes purget se & satisfaciat, non judicetur: ut factitatum est a Syxto III. Symmacho, Pelagio I. Leone III. & ipso Hadriano II.

Illustrissimus Adversarius hunc Canonem versans, ita illum interpretatur: „ Haec eo pertinent, ut ne Synodo

„ quidem Oecumenicae licuerit sententiam dicere iis ca-
„ sibus; quibus Photius dixerat; nempe adversus Roma-
„ num Pontificem Apostolicum officium exequentem:
„ aut si qua peculiaria adversus eum crimina & jurgia fe-
„ rerentur; aut si forte moverentur aliquae peculiares
„ quaestiones, qualis tum erat controversia de Bulgaro-
„ rum paroeciis, quas Ecclesia Constantinopolitana ad-
„ versus Romanam sibi vendicabat. Haec igitur amice
„ ac reverenter tractari placebat Patribus, neque horum
„ aut similium casuum vulgarium caussa lacessi Pontifi-
„ ciam Majestatem, pacemque Ecclesiae perturbari; quod
„ esset revera impudentissimum. Nec ideo Synodo Oe-
„ cumenicae silentium imponunt, si forte inciderent ejus-
„ modi caussae, quae Patres VI. Synodi adversus Hono-
„ rium concitarunt, aut eae, quae a Concilio Constan-
„ tiensi memorantur. Ita nostris Adversariis omnia licent, nobis Sedique Apostolicae nihil licet. Licet ipsis generale illud effatum a prima antiquitate depromtum: Prima Sedes non judicatur a quoquam: &, Caelo tantum Romani Pontifices innocentiam debent; ad particulares Synodos coërcere; similes omnino Patrum de Imperatoribus & Regibus propositiones ad privatas personas, vel etiam publicas, sed in quibus non sit nisi temporalis potestas, nobis coarctare non licet. Licet ipsis octavae Synodi Canonem generalem ad eos peculiares casus & quaestiones redigere, quae occasionem condendo Canoni praebuerunt; Concilii Constantiensis Decretum ad peculiarem schismatis aut dubiorum Pontificum casum, cui ut remedium adferretur, illud decretum conditum est, nobis revocare non licet.

Ingens tamen est inter Constantiense Decretum, &

octa-

octavae Synodi constituta discrimen: illud enim statim atque promulgatum est ac deinceps de casu schismatis gravissimi Theologi interpretati sunt; atque ita reapse interpretandum est, si volumus illud cum tota retro antiquitate conciliare, quae praeterquam in caussa haeresis certum legitimumque Pontificem ulli neque Oecumenico Concilio subjecit. At vero Concilii generalis Canonem qui deinceps floruerunt Patres ac Theologi, etiam in Galliis ad usque Synodi Constantiensis tempora, nulla nisi aperte violatae fidei limitatione coërcuerunt. Ita enim Ivo Carnotensis, nec non & Vualo Parisiensis, Johannes Aurelianensis, aliique Provinciae Senonensis Episcopi ad Johannem Lugdunensem Archiepiscopum, a quo invitati fuerant ad Synodum, qua factum Paschalis Papae discuteretur, sentiebant (*a*): *Non videtur, nobis utile consilium, ad ea Concilia convenire, in quibus non possumus eas personas, contra quas agitur, condemnare, vel judicare. Quia nec nostro* NEC ULLIUS HOMINUM *probantur subjacere judicio .... Excusamus innocentiam nostram, qua & principales Ecclesiae claves nolumus potestate sua privare, quaecumque persona vices Petri habeat,* NISI MANIFESTE AB EVANGELICA VERITATE DISCEDAT. Ita, inquit Cl. Thomassinus, callentissimus Juris Canonici, necnon & Gallicanae disciplinae Ivo, cum Coëpiscopis suis enucleatissime depromit, quid hac de caussa jam olim ab Avito, & a ceteris Antecessoribus suis hausissent Galliae Episcopi, quid in Posteros de hoc Romanae Sedis privilegio derivassent.

Derivarunt plane eosdem in Posteros sensus, quos a suis Majoribus Gallicani Episcopi hauserant. Nam saecu-

(*a*) Inter Ivon. epist. CCXXXVIII.

lo sequente S. Bernardus epistola CCXXXVI. adversus judicium Romanae Curiae, si forte in caussa Eboracensis Ecclesiae perperam ab ea judicatum fuisset, non habebat quo confugeret, nisi ad caelestem Curiam; aperte indicans, nullam esse aliam, in qua possint Romanae Sedis judicia legitime retractari: *Quod si contra conscientias suas coëgerit eos Romana Curia curvare genua ante Baal; videat Deus & judicet: Videat Curia illa Caelestis, in qua nulla poterit ambitione subverti judicium.* Aberat certe Sanctissimus Abbas ab ea Meldensis Episcopi opinione, quam supra confutavimus, quod ovibus Summo Pastori commissis illum *pro sua injustitia* accusare licitum sit. Hinc Cl. Mabillonius ad citata verba S. Bernardi hanc brevem notam appingit: *Romanae Curiae judex Curia Caelestis.*

Saeculi sequentis initio, hoc est anno MCCVI. Philippus cum Otthone de Imperio contendens, longe similiter aberat ab ea sententia, quod *pro sua injustitia* liceat hominibus de Summo Pontifice judicare; quum ad Innocentium III. in haec verba scribebat: *Si vos in aliquo nos vel Imperium laesisse videmini, conscientiae vestrae super iis vos relinquimus. Quum enim nos pie credamus, & ante passionem & post passionem Dominum nostrum Jesum Christum B. Petro claves regni caelorum contulisse, & tradidisse jus ligandi atque solvendi, scimus & protestamur, quod vos qui in locum suum cum plenitudine potestatis successistis, in hujusmodi articulis ab homine non estis judicandus,* SED JUDICIUM VESTRUM SOLI DEO RESERVATUR; *cujus judicium & examen,* QUOD SIBI SOLI DEBETUR, *nobis non quaerimus usurpare.* Ex his, inquit Clarissimus Thomassinus, abunde

claret

claret Francorum in Germania consensus.

Sed nihil, quod ad Hadriani II. sententiam propius accedat, desiderari potest, quam quod saeculi sequentis initio, hoc est anno MCCCV. Gallici Regni Proceres Clementi V. dato libello suggerebant, ut eum ad damnandam Bonifacii VIII. memoriam inflammarent. Nam primo, quoniam sciebant nisi propter haeresim non posse Romanum Pontificem judicari, neque in haeresim ut Pontificem & ex Cathedra definientem cadere posse, ideo Bonifacium haereticum fuisse contendebant; in quod tamen scelus ut privata persona, non ut Pontifex, incidisset: *Non quaeritur de haeresi Papae quondam ut Papae, sed ut privatae personae. Non enim ut Papa potuit esse haereticus, sed ut privata persona. Nec unquam aliquis Papa, in quantum Papa, haereticus fuit.* Deinde quoniam & illud pariter non ignorabant, quod eidem Hadriano observatum est, & in ipsa Synodo Oecumenica ex Successoris auctoritate consensuque pendere, si in Decessoris fidem atque doctrinam inquiratur, deque illa judicetur; ideo addebant, ad Bonifacii memoriam damnandam, nec opus fore Synodo Oecumenica; cujus nimirum tota vis & potestas in Romano Pontifice velut in fonte & origine contineatur: *Quum de Bonifacii mortui haeresi quaeritur, non debet congregari Concilium generale. Estis enim vos, Pater Sanctissime, Jesu Christi Vicarius, totum corpus Ecclesiae repraesentans, qui claves Regni caelestis habetis. Nec congregatum totum generale Concilium sine vobis, & nisi per vos posset cognoscere de negotio supradicto*, JUXTA PATRUM SANCITA, SENTENTIAMQUE DOCTORUM JURIS, ET ECCLESIAE SANCTAE DEI. Adeo haec sententia altas in Galliis radices egerat, ut

ut ea non modo Ecclesiasticus & Academicus Ordo, sed & Politicus, esset imbutus: atque, ut ex mox adlatis verbis apparet, eadem erat totius Ecclesiae doctrina, imo & fides.

Id etiam aperte constat ex quinto eorum Articulorum, quorum confessionem & subscriptionem hoc eodem saeculo circa medium, Clemens VI. natione Gallus, & Parisiensis olim Doctor, quique praeclaris in Regno & in Ecclesia dignitatibus auctus fuerat; ab Armeniorum Catholico, ceterisque illius Gentis Episcopis postulavit. Nimirum ab eo ceterisque quaerebatur: *Si credidisti & credis, quod intantum fuerit, sit, & erit suprema & praeeminens auctoritas & juridica potestas Romanorum Pontificum, qui fuerunt; nostri, qui sumus; & illorum, qui in posterum erunt; ut a nemine judicari potuerint, potuerimus, neque in posterum poterunt; sed soli Deo judicandi servati fuerint, servemur, & servabuntur: Et quod a sententiis & judiciis nostris non potuerit, neque possit, neque poterit ad aliquem judicem alium appellari?* Haec laudatus Pontifex, cui profecto Gallicanae Scholae & Ecclesiae doctrina perspecta erat & explorata; quique nisi per summam injuriam non adegisset Armenios ad hunc veluti fidei articulum profitendum, si fuisset in Galliis inter adiaphoras opiniones habitus, aut nisi in eum universa Occidentalis Ecclesia conspirasset.

„ Qui ergo (*verbis utor Cl. Thomassini*) adversus ista „ cristas erigere posteriores conati sunt scholae Doctores „ (*Gersonius ejusque asseclae*) illi a constantissima, & „ ab ipsis usque incunabulis coalita Ecclesiae Gallicanae „ doctrina, & pronissima in Sedem Apostolicam reveren„ tia, immane quantum deviarunt. Danda tamen venia

„ est,

„ est, si antiquitatis incuriosiores, ut ea ferebat aetas, &
„ diutini inter binos ternosque Pontifices schismatis tae-
„ dio affecti, nec pacem Ecclesiae, nisi a Concilii supra
„ Pontifices authoritate & judicio decretorio efflorescere
„ posse persuasi, in has Apostolico privilegio infestas
„ ejecti potius, quam appulsi sunt opinationes. *Et post pauca subjungit*: „ Illos ipsos, qui Synodico judicio
„ Pontifices substernere enixi sunt, etsi quandoque con-
„ tentionis aestu longius sint abrepti, in has tamen se
„ tandem recepisse priscae modestiae lineas, ut schisma-
„ tis tempore tantum cogerentur, dubii nimirum Ponti-
„ fices, Concilii judicium experiri.

Superest, ut tandem breviter demonstremus, hanc Romanae Sedis praerogativam, ut a nemine judicetur, ex divino jure descendere, sive a primaeva illa Christi institutione, qua Petrum ejusque Successores totius Ecclesiae Principes instituit. Ut enim sub ipsum hujusce disputationis initium recte monet Illustrissimus Petrus de Marca (*a*) „Principem legibus solutum esse, eo sensu, ut
„ etsi in leges impingat, poenis legum coërceri non pos-
„ sit, communis est Theologorum & Jurisconsultorum
„ sententia; ita ut subditi, qui de Principis statu aliquid
„ decernere sibi liberum esse putaverint, Lege Julia maje-
„ statis teneantur. In hunc quoque dignitatis gradum ad-
„ scitum fuisse Romanum Pontificem, Galliarum Reges
„ & Episcopi una cum ceteris saepissime censuerunt.
Quod iis textibus probat, quibus jam ostendimus, Romanum Pontificem nullius subjacere judicio. Quare hoc privilegium ex illo jure descendit, quo ab ipso Deo summus Ecclesiae princeps constitutus est. Id quod etiam ex iis-

(*a*) Lib. I. de Concord. Sac. & Imp. cap. XI. num. I.

iisdem veteris traditionis fontibus manifeste patet.

Ennodius in eos impetum faciens, qui Synodico judicio Symmachum substernere nitebantur: *Quid*, inquit, *stabilita Christi manibus cupitis fundamenta subruere?*

Quod non sit Gregis pastorem proprium terrere, sed judicis: quod qui ovili Dominico praeest, rationem reddat Domino, non gregi: divini id instituti & juris est. Hoc autem jure nitebatur Avitus, ut Romanum Pontificem omni humano judicio superiorem esse monstraret.

Divini pariter ac naturalis juris est, ne majores a minoribus & inferioribus judicentur: hinc autem Romanae Synodi Patres Theodorico Regi suadere nitebantur, soli Deo reservandam esse Symmachi caussam: qui etiam indicabant, ejusmodi privilegium partem esse singularis illius summaeque potestatis, quam Concilia divinis institutis inhaerendo, Romanae Cathedrae vindicarant: *Ejus Sedi ..... secuta jussionem Domini, Conciliorum venerandorum auctoritas singularem in Ecclesiis tradidit potestatem; nec antedictae Sedis Antistitem minorum subjacuisse judicio, in propositione simili facile forma aliqua testaretur*. Quae verba Hadrianus II. in Synodo Romana laudavit, ex eisque probavit, ne quidem generalium Conciliorum judicio, nisi in caussa haeresis, Romanum subjacere Pontificem. Quae pariter Synodus VIII. probavit & confirmavit, quoniam Apostolus praecipit, ut nostris Praepositis obedientes atque subjecti simus, non autem judicium in illos exerceamus.

Si autem quaeras, quî fieri possit, ut si forte in apertam Romanus Pontifex haeresim labatur, (quod absolute contingere posse, gravissimi Theologi docent) a Concilio Oecumenico judicetur; quum divino & naturali juri

repu-

repugnet, ut superior a subdito judicetur? Non unum est eorumdem Theologorum ad hanc quaestionem responsum. Mihi illud maxime arridet, quod aliis quatuor Bellarminus praetulit (*a*), & Serrius etiam amplexus est (*b*): Quia Pontifex in apertam haeresim incidens, ex hoc ipso desinit esse Pontifex: quum hoc ipso desinat esse membrum Ecclesiae. Quomodo enim illius adhuc corporis caput esset, cujus desiit esse membrum? Atque ita eo in casu sua ipsius haeresi a Pontificatu deponitur: eidemque, haeresim profitendo, renunciasse censetur. Quare, si proprie & accurate loqui velimus, non eum tunc deponit Ecclesia, seu Concilium oecumenicum; sed illum sua ipsius haeresi depositum esse declarat. Nec est illi eo in casu neganda a fidelibus obedientia, donec talem illum esse, Ecclesia publice ac sollenniter pronunciaverit. Cui responsioni ac doctrinae favet etiam Illustrissimus Petrus de Marca loco superius citato num. VII. his verbis: „ Sane in
„ caussa haereseos publice professae, & schismatis, quin
„ de Pontifice Romano judicium fieri possit, nullus un-
„ quam Scriptor dubitavit: quamvis sententiam malint
„ declaratoriam dici quam condemnatoriam, & in schis-
„ matis explicatione variae sint sententiae.

(*a*) Lib II de Rom. Pontif. cap XXX.
(*b*) Differt. II. de Rom. Pontif. cap. IV.

CAPUT XXII.

„ De sententiis Romanorum Pontificum non „ retractandis; ea de re relati Canones, eorumque vis. Gelasii „ Papae loci.

NUlla omnino ratio est, cur circa praesens Caput diutius immoremur; quum in id fere unum toto hoc Opere incubuerimus, ut jure suo irretractabiles esse Romanorum Pontificum ex Cathedra definitiones demonstraremus. Huc autem spectare contendimus haec Bonifacii I. ad Rufum Thessalonicensem Bonifacio II. in Concilio Romano repetita (*a*): *Nunquam licuit de eo rursus, quod semel statutum est ab Apostolica Sede, tractari*. Haec, inquam, hisque similia, quae passim in Veterum Monumentis occurrunt, generatim & universe pronunciata, jure nostro nobis vindicamus, ex eisque sententiam nostram de Romani Pontificis ex Cathedra definientis judiciis prorsus irretractabilibus, confirmamus. Nec movemur hac Meldensis Episcopi observatione: Quod „ si haec ad quoscumque casus, & ad Concilia etiam generalia protendantur, nempe Synodi Oecumenicae III. „ IV. VI. VII. VIII. a quibus Romanorum Pontificum „ Decretales atque judicia retractari constat, illicita perpetrarint. Non, inquam, his movemur ob eas plurimas rationes, quibus toto libro primo probavimus, tum nihil ex iis Synodis proferri posse, quod nostrae doctrinae adversetur; tum etiam plurima in earum actis occurrere,

rere,

(*a*) Collect. Holst. I. Part.

rere, quae illi vehementer patrocinentur.

Egregie quoque nostram sententiam illa Gelasii Papae verba confirmant, quae pariter Bossuetius adfert (*a*): Quod Sedes Apostolica *de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de hujus liceat judicare judicio*. Atque alibi (*b*): *Illam de tota Ecclesia judicare, ipsam ad nullius commeare judicium, nec de ejus unquam praeceperunt judicio judicari*. Et haec pariter Gelasii pronunciata generalia sunt; quare & Oecumenicas Synodos comprehendunt; praesertim quum Sedes Apostolica de tota Ecclesia judicare dicatur, ipsa vero ad nullius, hoc est, neque totius Ecclesiae commeare judicium. Ait quidem Bossuetius,, quod ea Gelasii verba „ si ad Concilia etiam „ Oecumenica & omnes caussas indiscriminatim extendantur, falsa sunt nimium. Nos autem & vera esse, & ex Gelasii mente ad Concilia etiam Oecumenica, & ad omnes caussas, praeterquam haeresis, extendenda esse contendimus. Subjungit: „ Neque tantus Pontifex ignorabat, Antecessorum suorum Caelestini Leonisque sententias in Ephesina & Chalcedonensi Synodis retractatas. At neque pariter ignorabat, laudatos Pontifices gravissimis verbis cavisse, ne fides semel per Sedem Apostolicam definita in eisdem Synodis retractaretur; ac proinde jure suo irrretractabiles esse Romanorum Pontificum sollennes de fide sanctiones. „ Idem, *inquit*, in posterioribus Oecumenicis Conciliis factitatum acta docuerunt. Idem, inquam, & a posterioribus Pontificibus vetitum, ne ipsorum de fide judicia retractarentur. Id enim ab Agathone disertis conceptisque verbis cautum est: & in VII.

 & VIII.

(*a*) Epist. XIII. ad Episc. Dardan.
(*b*) Epist. IV. seu Commonit. ad Faust.

& VIII. Oecumenicis Synodis ante compulsi sunt Orientales Romanorum Pontificum judiciis subscribere, quam vel ad Synodos admitterentur.

„ Cum vero Gelasius Sedi Apostolicae facultatem at-
„ tribuit *de omni Ecclesia judicandi*; sive, quod idem
„ est, *de tota Ecclesia*; *omnem ac totam* in Synodis con-
„ gregatam ne quidem cogitabat. Imo vero longe confidentius adfirmare possumus, quod Sanctus Pontifex ne cogitabat quidem de *omni* vel *tota* per partes exponenda: hanc enim coactam esse interpretationem ipsi Galli Theologi non semel professi sunt. Notumque omnibus est, Gallicanos Episcopos, quemadmodum inter alios Fleurius animadvertit (*a*), in Tridentina Synodo constanter recusasse, auctoritatem Pontificis iis verbis declarari, quae in Decreto unionis Florentina Synodus usurpaverat, statuendo: *Ipsi in Beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse*. Quamquam enim laudatus Auctor subjungat, hanc definitionem recipere posse congruentem sensum, quatenus nulla est Ecclesia particularis, quae Pontifici subjecta non sit: attamen qui notas adjunxit observat, Synodum Florentinam liquido definisse: *Que le Pape a un pouvoir absolu & souverain sur toute l'Eglise*: candideque fatetur, quod verba, quibus definitio constat, *ne sont point susceptibles d'un autre sens*. Addit etiam, quod in Synodo Tridentina nemo cogitavit de iis verbis in alium sensum interpretandis, & quod haec ratio fuit, cur Episcopi Gallicani Pontificis auctoritatem his verbis exponere constanter detrectarunt:
„ Au Concile de Trente personne ne s'avisa de leur en
„ don-

(*a*) Neuviem. Disc. sur les Libert. de l'Eglis. Gallic.

„ donner un autre, c'est ce qui fit que les Prelats François „ refuserent constamment d'exprimer l'autorité des Papes „ dans ces termes. Si ergo haec verba, tota sive universalis Ecclesia, *toute l'Eglise*, totam Ecclesiam collective significant, si nullum alium sensum recipiunt, &, si nemo de alio sensu eis subjiciendo in Tridentina Synodo cogitavit; annon tuto nos & fidenter jactare possumus, nec de alio sensu Gelasium cogitasse? Quin & hanc interpretationem ipse Sanctus Pontifex apertissime rejicit, quum in epistola seu Tomo de Anathemate ita scribit: *Totum in Sedis Apostolicae positum est potestate. Ita quod firmavit in Synodo* (Chalcedonensi) *Sedes Apostolica, hoc robur obtinuit; quod refutavit, habere non potuit firmitatem*. Profecto qui pro sua auctoritate, vel, ut in alia epistola loquitur, *pro suo principatu*, Concilii generalis decreta aut firmavit, aut rescidit, is potestatem habet de tota Ecclesia in generali Synodo congregata judicandi, ejusque sententias & decreta retractandi. Ac proinde Gelasii menti repugnat, quod ejus superius exscripta testimonia Illustrissimus Adversarius per partes exponere, sive tantum ad omnes & singulas particulares Ecclesias pertinere contendit. Praeterea Ecclesia tota in eadem Chalcedonensi Synodo congregata Leoni Magno scribebat, quod ipsi Sanctissimus Pontifex ut Caput membris, ut Pater filiis praeerat: totaque item Ecclesia in octava Synodo generali Nicolai I. & Hadriani II. decreta suscipiebat, quoniam jubet Apostolus Praepositis obedire, eisque subjacere. Quare quod Synodus Florentina Romano Pontifici auctoritatem vindicavit pascendi & regendi universalem Ecclesiam; & quod Synodus Tridentina eisdem verbis eamdem auctoritatem declarare volebat; & quod nos

ea

ea verba de tota Ecclesia collectim intelligimus; Veterum Pontificum & Conciliorum testimoniis constat, & firmum est. Quod autem vel in Tridentina Synodo Gallicani Episcopi eadem verba totius mundi & veteris aevi reverentia consecrata recipere noluerunt; aut quod Meldensis Episcopus aliique Gallicanae Ecclesiae Theologi ea per partes exponunt; id ab eorumdem Pontificum & Conciliorum mente prorsus alienum est. Nec est, quod nobis objiciant Concilii Constantiensis auctoritatem. Quod enim in ea Synodo damnatus sit, qui *negaret primatum Summi Pontificis super alias Ecclesias particulares*; inde profecto non sequitur, adprobatos fuisse, qui negant potestatem primatumque Pontificis super universam Ecclesiam; sed solum quod ab hoc dogmate sanciendo abstinere voluit. Quod autem ea Synodus minime sanxit, Florentina Synodus veterum Pontificum, & Conciliorum, & Patrum auctoritate nixa perfecit.

Denique has Gelasii sententias: *Ut ab ea* (Sede Apostolica) *nemo sit appellare permissus*. *Ab ipsa nunquam prorsus appellari debeat*. „ Nemo, inquit Bossuetius, existimet a se satis intelligi, si eas accipit a causa, propter „ quam dicebantur, avulsas. *Et rursum infra cap.* XXIV. „ Neque vero illa verba, *nusquam*, *nunquam*, & si qua „ sunt alia, unquam efficient, ut a proposito argumento „ Gelasii dicta penitus avellantur, traducanturque ad eos „ casus, quos neque oratione complecti, neque animo „ providere Gelasius potuerit. At hîc rursus inquirimus, cur & nobis non liceat in interpretandis Concilii Constantiensis Decretis eadem regula uti, ut nimirum neque illa a caussa propter quam edita sunt, vel a proposito schismatis ac dubiorum Pontificum argumento, penitus avellantur?

lantur? Quod autem ad Gelasii dicta pertinet, cur ea generatim accipiamus, illud in caussa est, quod ipse ut negat, ulli fas esse de Sede Apostolica judicare, ita sibi Sedique Apostolicae potestatem adserit de aliis omnibus judicandi: Atqui, ut ostendimus, sibi Sedique Apostolicae potestatem adserit de tota Ecclesia etiam in Synodis generalibus congregata judicandi: Ergo & ipsis Synodis generalibus de Sede Apostolica judicandi, ejusque judicia retractandi potestatem adimit: adeoque & generatim reprobare censendus est omnes ab ejusdem Sedis Apostolicae judiciis ad generalem Synodum appellationes: quas etiam alii Pontifices variis identidem Constitutionibus reprobarunt.

CAPUT XXIII.

IN hoc & sequentibus Capitibus ad usque XXXI. exclusive differit Illustrissimus Auctor de Appellationibus a Pontifice ad Concilium: ***Quamquam***, inquit, ***id ad causam nostram, atque ad Gallicanae declarationis defensionem non pertineat***. Id vero nobis satis est, ut in praesentia a permolesta disputatione abstineamus. Nos enim nisi Romanorum Pontificum Bullis omnes omnino ejusmodi appellationes improbamus. Quod vero ad rem nostram propius & maxime spectat, istud est, quod nullum ab Illustrissimo Adversario adfertur, aut adferri potest vetustum exemplum, quo a Catholicis in caussa fidei, vel a Pontifice sollenniter quidquam & ex Cathedra definiente interposita sit ad generalem Synodum appellatio. Quod unum tamen si olim aliquando factum esset, & si jure ac legitime factum esse constaret, merito nobis objicere-

ceretur, qui Romanorum Pontificum sollennes de fide sanctiones jure suo prorsus esse irretractabiles propugnamus.

CAPUT XXXI.

„ Variae de Conciliis generalibus novissimi Au-
„ ctoris Anonymi vitilitigationes: quaestio-
„ nem ab eo pessime constitutam. An Conci-
„ lia inter res incertas numeranda? Persecu-
„ tionis tempore quomodo geruntur res:
„ Quaestiones generales a particularibus, ad
„ Constantiensis Synodi mentem, jam inde
„ ab initio distinctae.

Quae etiam adversus Auctorem olim Anonymum, jam vero suo nomine notum, in praesenti Capite Meldensis Episcopus disputat, praetermittere instituimus. Hanc enim caussam veluti de integro retractandam suscepimus, & proprio adhibito judicio, ea selegimus quae nostro argumento maxime apta & idonea visa sunt. Quamobrem quae vel ab Anonymo, vel ab aliis Auctoribus, qui in hac palaestra decertarunt, in medium adducta sunt, ut non contemnimus, ita nec praestare tenemur; ac proinde neque in iis ab Illustrissimi Auctoris objectis vindicandis immorari, nostri esse muneris judicamus.

CA-

CAPUT XXXII.

„ Recapitulatio eorum, quae ad Caput IV.
„ Declarationis Gallicanae dicta sunt,
„ atque imprimis eorum, quae
„ libro XII. & XIII.

Quae hoc & ſequentibus Capitibus ſcribit Illuſtriſſimus Adverſarius, melius a nobis confutari non poſſunt, quam paucis refricando ea, quae jam latiſſime toto hoc Opere demonſtravimus.

Primûm itaque illud ex Tertulliano & Vincentio Lirinenſi praeſtruximus, notiſſima illa Eccleſiae Catholicae dogmata, quae Symbolo continentur, quae omnium Chriſtianorum cordibus inſcripta ſunt, & in quae veluti communes quaſdam Chriſtianae ſapientiae notiones Eccleſia univerſa conſpirat; cujuſmodi imprimis ſunt illa, quibus unius Trinitatis, & unius Mediatoris, qui quum Deus eſſet, humanam carnem induerit &c. fides adſtruitur; haec, inquam, Chriſtianae pietatis notiſſima dogmata adeo fixa & immota ſunt, ut in Eccleſia Catholica in diſceptationem unquam revocari non poſſint: In his enim imprimis poſita eſt *regula fidei*, quae Tertulliano (*a*), *una omnino eſt*, *ſola immobilis & irreformabilis*: & quae (*b*) *nullas habet quaeſtiones*, *niſi quas haereſes inferunt*, *& quae haereticos faciunt*. Hanc Regulam pervertere & violare aggreſſi ſunt, primûm Arius, deinde Macedonius, poſtea Neſtorius, Eutyches, Monothelitae: ſed

(*a*) Lib. de Virginib. Velandis cap. I.
(*b*) Lib. de Praeſcript. haeretic. cap. XIV.

seu frustra. Nam Pastorum multitudo, seu Moralis, ut ajunt, eorum unanimitas Capiti suo Romano Pontifici adhaerentium in avitae fidei confessione ac defensione jugiter perseverans, eorum nefariis conatibus adversata est. Porro, vel ipsis fatentibus Adversariis, fidei regula per Romanum Pontificem constituta vel exposita in tuto est, nec retractationi obnoxia, quum eam Episcoporum moralis unanimitas amplectitur. Quum ergo Nicaena I. Synodus adversus Arium habita est, vel Constantinopolitana I. adversus Macedonium, vel Ephesina adversus Nestorium, vel Chalcedonensis adversus Eutychem, vel Constantinopolitana III. adversus Monothelitas; absurdum plane est cogitare, Ecclesiam Catholicam in his Synodis repraesentatam, & ab Episcopis per orbem dispersis cum debita veneratione suscepta, asserta jampridem per Romanum Pontificem de Filii & Spiritus Sancti Divinitate, ac de vera & naturali unione duarum naturarum & voluntatum in una Christi persona, Catholica dogmata ad ipsam fidei regulam pertinentia, velut incerta retractasse, aut tanquam de rebus nondum satis compertis, vel adhuc inter veros genuinosque Christianos in quaestione positis disceptasse. Vel ideo coactas fuisse laudatas Synodos, ut caussa inter Damasum & Macedonium, inter Caelestinum & Nestorium, inter Leonem & Eutychem, inter Agathonem & Macarium Antiochenum, & eis utrinque adhaerentes Episcopos aut Ecclesias disceptaretur; ac veluti citatis partibus, auditisque ac discussis earum rationibus, definitiva sententia & supremum judicium pronunciaretur. Verum nisi haec demonstrent Adversarii, eorum ex Synodorum celebratione argumentum tantopere ipsis jactatum in fumos abit ac penitus evanescit.

ſcit. Ac reapſe illud funditus evertimus ac profligavimus, quum oſtendimus, coactas fuiſſe Synodos generales, non ut cauſſa inter Romanos Pontifices & Haereticos veluti dubia diſceptaretur, vel ut ipſi Romani Pontifices eorumve decretales epiſtolae judicium Synodi ſubirent; ſed ut ipſis auctoribus & praeeuntibus, & per Spiritum Sanctum, ſeu per collatam divinitus Apoſtolorum Principi auctoritatem & poteſtatem, certam & immotam regulam praeſcribentibus, de haereticis judicaretur, ſeu potius cum majori ſollennitate latum jampridem in eos judicium publicaretur.

Nec modo Synodorum judiciis praevia Romanorum Pontificum judicia formam & regulam praeſcripſerunt; verum etiam in earum actis probandis aut improbandis ſummam in eaſdem Synodos auctoritatem iidem ipſi Romani Pontifices exeruerunt. Nec tamen Conciliorum anathemata a confirmatione ſuſpendimus, quum conſtat, latum eſſe judicium juxta formam & regulam a Pontifice conſtitutam. Verum opus aliquando fuiſſe ſpeciali confirmatione, ex iiſdem Actis oſtendimus, quum ſcilicet ad Synodi auctoritatem elevandam id aliqui obtendebant, quod ejus ſententia Romano Pontifici improbaretur. Adeo omnibus perſuaſum erat, Conciliorum generalium auctoritatem & firmitatem ex Romanorum Pontificum auctoritate pendere. Nec mirum, quum a Romano Pontifice, juxta veterum Patrum frequentiſſima teſtimonia vis omnis Eccleſiae atque legitima auctoritas propagetur, velut a capite vis motuſque membrorum, velut a centro lineae, velut a radice totius arboris ſuccus, velut a fonte rivuli derivantur: quarum ſimilitudinum vis omnino exigit, ut ab eo, qui & fundamentum Eccleſiae dicitur, & prin-

& principium, & fons, & radix, & centrum unitatis, totius Ecclesiae auctoritas pendeat; ideoque potestatem habeat regendi non modo singulas divisim Ecclesias, verum & Ecclesiam universam; quemadmodum in Florentina Synodo, hoc nomine quibusdam Gallis invisa, sancitum est.

CAPUT XXXIII.

„ Recapitulatio eorum, quae sunt
„ in libro XIV.

Quod pertinet ad quaestiones sine generalibus Synodis terminatas, ostendimus ex Irenaeo, Tertulliano, Cypriano, Optato Milevitano, Augustino & aliis, nihil esse evertendis haereticorum commentis aptius & efficacius, quam eis universae Ecclesiae traditionem objicere: Qui autem compendio universae Ecclesiae traditionem perspectam habere vult, satis esse, ut is unius Ecclesiae Romanae traditionem consulat: quoniam cum ea, quae fons est & centrum unitatis, propter potiorem seu potentiorem ejus principalitatem, necesse est omnem Ecclesiam in fidei rebus convenire; quemadmodum diserte scriscit Irenaeus: quasi diceret, subjungit Petrus de Marca, juxta sinceriorem illorum verborum interpretationem, eam esse vim Unitatis, quae principium & originem a Petri Sede trahit, ut cum ea sentiendi necessitatem ceteris imponat. Hinc intelligitur illud Augustini: Ab Apostolica Sede Rescripta venerunt, caussa finita est. Quod perinde in omnibus caussis atque in illa Pelagianorum locum habere necesse est, si ea vis est unitatis, quae

a Pe-

a Petri Sede originem trahit, ut cum ea ſentiendi neceſſitatem ceteris imponat. Quae quum certa & inconcuſſa ſint, eorum vim minime perceperunt, quicumque ſollennibus hujuſce Sedis decretis aliquamdiu obluctati ſunt: ejuſque pietati & indulgentiae tribui debet, ſi non omnino ab Eccleſiae corpore abſciſſi ſunt, qui Capiti congruere abnuebant. Denique illud apertius luculentiuſque demonſtrat, quam neceſſe ſit, ut membra Capiti in fidei rebus inhaereant, neque ab unitatis centro divinitus conſtituto reliquae Eccleſiae diſſentiant; quod nemo ab illo ſollenniter & ex Petri Cathedra quidquam definiente diſſenſerit, quin a veritate aberrarit, tandemque coactus ſit ſeſe ſenſuſque ſuos ad caput & originem revocare. Quae ergo Cypriani, Polycratis, Columbani, & Epiſcoporum Galliae a quinta, vel ſeptima Synodo diſſentientium, & ſiqua alia ab Adverſariis objiciuntur exempla, ea nos in rem noſtram jure convertimus; quum iis exemplis pateat, eamdem Petri Sedem eſſe debere & unitatis centrum & fidei regulam: nam ut nemo ab ejus ſe ſe communione disjungit, quin vita & ſpiritu deſtituatur: ita nec ullus ab ejus doctrina aliquando deflexit, quin ſe ſe variis erroribus implicuerit. Quae autem Boſſuetius exaggerat Romanorum Pontificum errata, ea nequaquam ad Cathedram pertinere, neque iis decretis ſancita eſſe, quae ex Petri Cathedra veritatis Sede fideique columna profecta ſint, multi ex Adverſariis conſentiunt; ac propterea fatentur (*a*), nihil pro ipſorum ſententia momenti eſſe in ea probatione, *quae repeti ſolet ex erroribus, in quos nonnulli Pontifices lapſi dicuntur*; *ex contrariis eorum definitio-*

(*a*) Tournely de Eccleſ. Tom. II. pag. 183.

nitionibus; *denique ex eorum confessione*, *qua se erroribus obnoxios candide agnoscunt*.

CAPUT XXXIV.

„ Recapitulatio eorum, quae hoc postremo libro dicta sunt de Romanae Sedis ac fidei firmitate; ac de illis verbis; „ *Tu es Petrus*.

POntificum, Conciliorum & Patrum perspicuis testimoniis probavimus, Petrum his verbis constitutum a Deo fuisse fidei columnam & Ecclesiae immobile fundamentum; tum etiam eumdem Petrum cum hac sibi concessa divinitus auctoritate in suis adhuc Successoribus vivere & judicium exercere; denique propter hujus petrae sacratissimam & immobilem firmitatem, cujus adhuc in Sede ipsius & vivit potestas & excellit auctoritas; & factum esse & fieri, ut nunquam adversus Ecclesiam portae inferi praevalerent, & praevalere non possint: adeoque & ea Christi verba; *Et portae inferi non praevalebunt adversus eam*; non modo ad Ecclesiam, verum & ad Petrum, & ad Petri Sedem, ex qua ipsius Ecclesiae fideique firmitas pendet esse referenda: quae proinde si totius Ecclesiae inerrantiam, vel ipsis fatentibus Adversariis, demonstrant, eamdem Sedi Apostolicae inesse praerogativam, pariter demonstrabunt: ut etiam illa, quibus eadem Apostolica Sedes, haud secus atque ipsa universalis Ecclesia, dicta est *columna & firmamentum veritatis*. Quibus si adjicias illud, quod omnes Orientales Episcopi ad Ecclesiae Catholicae communionem adspirantes, per plura saecula, & in ipsis

ipſis etiam Oecumenicis Synodis, palam & ſollenniter profiteri coacti ſunt; nempe quod in Sede Apoſtolica Chriſtiana religio ſemper integra & immaculata permanſit, & quod in ea exſiſtit Chriſtianae religionis integra & perfecta ſoliditas; idque non modo rerum praeteritarum experimentis & effectibus comprobari, verum & Chriſti promiſſis niti: Quia non poteſt Chriſti praetermitti ſententia dicentis: *Tu es Petrus &c.* Si id, inquam, ſuperioribus adjicias, argumentum, quod pro noſtra ſententia ex laudatis Chriſti verbis conficimus, ineluctabilem adipiſcitur firmitatem, omneſque hoc uno ictu Adverſariorum machinae disjiciuntur: ſi enim in Apoſtolica Sede Chriſtiana religio ſemper integra & immaculata permanſit; idque Juſtiniani aevo & ſequentibus ſaeculis rerum ipſarum effectibus & experimento compertum erat; ergo nulla unquam, vel ad modicum tempus, ad uſque ſaeculum nonum, quo Synodus VIII. celebrata eſt; nulla, inquam, erroris macula Sedes Apoſtolica foedata fuerat. Si autem haec illi praerogativa vindicabatur, quia non poſſunt Chriſti promiſſa deficere, ejuſque praetermitti ſententia; plane ſequitur, & quod ad haec uſque tempora & integra & immaculata, & ab omni erroris macula immunis & pura permanſit, & uſque ad conſummationem ſaeculi tam certo permanebit, quam certum eſt, Chriſti promiſſa non poſſe deficere, nec ejus unquam poſſe praetermitti ſententiam.

CA-

CAPUT XXXV.

„ Recapitulatio eorum, quae hoc postremo
„ libro dicta sunt circa illud:
„ *Rogavi pro te*.

NEc minus invictum est, quod & ex his Christi verbis pro eadem nostra sententia conficitur argumentum, dum tamen in eis exponendis aliqua veterum Patrum ratio habeatur, nec eorum interpretationes committere quis malit, quam, quod facillimum est, eas invicem conciliare. Quod enim singulari Petri personae interiorem fidem, & in ea perseverantem usque ad obitum voluntatem, vel eidem tanquam universae Ecclesiae personam & figuram gerenti indeficientem fidem Christus his verbis promiserit; quod quidam e Patribus docent; nequaquam hae duae interpretationes alteri contrariae sunt, quae hanc indeficientis fidei promissionem ad eumdem Petrum refert velut adhuc in sua Cathedra praesidentem, inque suis Successoribus adhuc viventem fideique oracula pronunciantem. Hanc porro expositionem plerique Romani Pontifices aliique Patres amplexi sunt; indeque Agatho docuit, quod Sedes Petri ab Apostolicae traditionis tramite nunquam deflexit, quod semper corda fratrum in fide Apostolici Pontifices confirmarunt, quod fidei lumen purum per Apostolorum Principis Successores servatum est. Hinc & Leo IX. fidentissime praedicavit, quod fides Petri nec defecit unquam, nec defectura creditur in throno illius usque in saeculum saeculi, nisi forte sit quisquam tantae dementiae, qui orationem illius cujus velle est posse, audeat

audeat in aliquo vacuam putare. Hinc denique ut alios omittam in eamdem conſpirantes ſententiam, & S. Bernardus Innocentio II. ſcribens, hanc eſſe dicebat hujus praerogativam Sedis, ut in ea non poſſit fides ſentire defectum. Quae quum abſoluta & generalia ſint, omnem omnino defectum & errorem, qui ſive cum contumacia conjunctus ſit, ſive per ignorantiam vel obreptionem ad breve tempus accidat, vel accidere poſſit, a Petri Cathedra removent. Quumque Chriſti promiſſis nitantur, tam fieri non poteſt, ut ullum Sedes Apoſtolica ſentiat aliquando in fide defectum, quam fieri non poteſt, ut *in aliquo* abſoluta & efficax Chriſti oratio vacua ſit, aut vel ad horam ejus promiſſa deficiant. Fruſtra autem eſſe, qui ut horumce teſtimoniorum vim eludant, inter Apoſtolicam Sedem & ſedentes in ea Pontifices diſtinguunt, tum ex ſe conſtat & apertiſſime demonſtravimus, tum plures ex Adverſariis fatentur. Nec Boſſuetius aliique Gallicanae declarationis defenſores huc confugere poſſunt, qui „ unam Eccleſiam „ Catholicam, utpote Spiritus Sancti magiſterio inſtru- „ ctam, quaeque eam repraeſentet Synodum Oecumeni- „ cam, eſſe credunt, in qua circa fidem nullus unquam „ obrepat defectus, neque per contumaciam, neque per „ imprudentiam. Quam Cleri Gallicani declarationem ipſe Turnelius difficile eſſe fatetur, cum ea conciliare teſtimoniorum mole, quae Bellarminus, Launojus & alii congerunt; in quibus idem Auctor difficile itidem ait eſſe, non recognoſcere Apoſtolicae Sedis ſeu Romanae Eccleſiae certam & infallibilem auctoritatem.

CAPUT XXXVI.

„ An quemquam hominem infallibilem esse sit „ congruum, aut Ecclesiae necessarium? „ An nulla sit Papae nisi infallibilis „ auctoritas? An Papa errante „ nullum remedium?

ID esse congruum, & suo quodam modo Ecclesiae necessarium, facile ex dictis colligitur. Congruum enim est, ut Patres & Pontifices docent, esse aliquem in Ecclesia, qui sit fons, radix, & centrum unitatis: Est autem ea vis unitatis, quae principium & originem trahit a Petri Sede, ut cum ea sentiendi ceteris Ecclesiis necessitatem imponat: Nec enim esset centrum, & radix, & origo unitatis, nisi omnes suapte vi & auctoritate sibi conjungeret, & cohaerentes haberet, adeoque nisi esset necesse, quemadmodum saepe laudatus Irenaeus docet, cum illa omnes Ecclesias, propter potiorem ejus principalitatem, in fidei dogmatibus consentire: Nemo autem hanc potest ceteris Ecclesiis necessitatem imponere, nisi indeficientis fidei privilegio ex certa Christi promissione praeditus sit: Quare sic congruum est, esse aliquam in Ecclesia Sedem, in qua qui sederit Pontifex indeficientis fidei privilegio ex certa Christi promissione gaudeat; ut congruum est esse aliquam Sedem, aut sedentem in ea Pontificem, qui ceteras omnes Ecclesias in unius fidei communione & unitate contineat. Quod volumus, uno vel altero exemplo evadet illustrius. Quum Nestorius suis in Christum ejusque Matrem blasphemiis universum turbaret Orientem & Ae-

gy-

gyptum, Cyrillus Alex. non ante sibi ab ejus communione abstinendum putavit, quam expositis Caelestino nefariis ejus doctrinis, primae Sedis oraculum accepisset. Qua de re laudato Pontifici scribens, his eum verbis interpellavit (*a*): *Dignare proinde aperire quid sentias, quo liquido nobis constet, an communicare cum illo oporteat, qui ejusmodi erroneam doctrinam fovet*. Additque, ejus sententiam ad alios quoque Episcopos perscribendam; *ut omnes*, inquit, *uno animo in eadem sententia persistant*. Nimirum hanc esse noverat vim & auctoritatem illius, qui centrum est unitatis, ut omnibus eadem sentiendi necessitatem imponat. „ Verum Nestorius, *inquit ipse Illustrissimus Bossuetius* (*b*), Regiae civitatis Episcopus ea „ auctoritate pollebat, ea specie pietatis hominum ani„ mis illuserat, eos sibi conciliaverat Episcopos, ea de„ nique gratia apud Theodosium Juniorem Imperatorem „ & Proceres erat, ut facile omnia commoveret. Itaque „ opus erat Oecumenica Synodo, quod de re maxima ac „ de persona in maximam dignitatem evecta ageretur: „ quod multi Episcopi, in his Orientales fere omnes, „ hoc est, Antiocheni tractus, atque ipse Patriarcha Jo„ hannes, a Cyrillo abhorrebant, & Nestorio favere vi„ debantur: quod scissa hominum studia totum Orientis „ imperium Cyrillum inter atque Nestorium fluctuare vi„ debantur. Haec universalem Synodum postulabant. Et qualem Synodum, si ipsos Adversarios audimus? In qua nimirum Episcopi rem de integro retractarent, & inter Caelestinum & Nestorium, & eis utrinque adhaerentes Episcopos & invicem digladiantes, sententiam ferret. Sy-

(*a*) 1. Part. Conc. Ephes. cap. XIV.
(*b*) Sup. lib. XII. cap. X.

nodus ergo ſpectanda erat tanquam radix & centrum & origo unitatis, ut quae ſola ſuapte vi & auctoritate diſſentientes animos compeſcere poterat, & ad concordiam & unitatem revocare; non Caeleſtinus, cujus ſententia uſque ad futuram Synodum impune contemnebatur, & cujus auctoritate gliſcentes in Oriente de graviſſimo fidei dogmate contentiones terminari non poterant.

Alterum in cauſſa Monothelitarum & ſexta Synodo ſtatuamus exemplum. Romani Pontifices Severinus, Johannes IV. Theodorus, Martinus, Eugenius, Vitalianus, Adeodatus, Donus, Agatho, ſibi invicem ſuccedentes inſanam unius in Chriſto Voluntatis opinionem tota Sedis Apoſtolicae auctoritate damnarunt. In eo potiſſimum emicuit Sancti Martini zelus tuendaeque fidei ardor, de quo haec ipſe Meldenſis Epiſcopus ſcribit (a): „ Sancti „ Martini Lateranenſe Concilium celeberrimum fuit le- „ gatione Africanorum, multarumque Orientalium Ec- „ cleſiarum in eamdem fidem conſentientium: acceſſe- „ runt ducentorum fere Epiſcoporum una cum ipſo ju- „ dicantium ſubſcriptiones: Denique miſſa ſanctae Sy- „ nodi ad omnes Chriſti fideles toto orbe terrarum Ency- „ clica epiſtola: tum illud maximum, a Sancto Pontifice „ pro ea definitione multa perpeſſo, fidem orthodoxam „ etiam martyrio conſignatam. Plura ne a Romano Pontifice, componendis de religione diſſidiis & acerrimis contentionibus, revocandiſque ad unitatem ſciſſis hominum ſtudiis, praeſtari potuiſſent? Illic profecto iſte, qui dicitur unitatis centrum & radix, totam vim ſuam exeruit & poteſtatem: quare ſi adhuc obluctari fas fuit, & damnatam ab eo doctrinam tueri, fruſtra hanc ille ſibi prae-

(a) Sup. lib. XII. cap. XXIV.

praerogativam adſciſcit. Videamus ergo quid Boſſuetius adjungat? „ Poſt eam tamen, *inquit*, definitionem, toto
„ Oriente commoto per Imperatores, atque Patriarchis
„ Conſtantinopolitanis haereſim praedicantibus, Maca-
„ rio quoque Antiocheno Patriarcha in partes tranſeun-
„ te; neceſſe viſum eſt ſub Sancto Dono Papa, eoque
„ mortuo, ſub Sancto Agathone, Synodum Oecumeni-
„ cam VI. haberi Conſtantinopoli a Conſtantino Pogo-
„ nato Imperatore convocatam. Et hîc rurſum quaerimus, qualem Synodum? In qua nimirum juxta Adverſarios cauſſa toties a Romanis Pontificibus definita retractaretur, & cujus tandem auctoritate poſt tot annos Chriſti fideles certo cognoſcerent, ad quorum partes ſe ſe adjungere deberent, & Senioriſne an potius novae Romae Praeſulibus inhaerere. His autem poſitis, quis ſanus judicet, ſpectatum fuiſſe, aut ſpectari tunc potuiſſe (ſi vera ſit Adverſariorum opinio) Romanum Pontificem velut centrum & fontem & originem unitatis? quum tota ipſius poteſtate fieri per tot annos nequiverit, ut exortae de graviſſimo fidei dogmate controverſiae componerentur? Et quis non potius hanc praerogativam ſextae Synodo vindicaret, poſt quam, ut Adverſariis placet, amplius in Eccleſia diſſentire impune non licuit?

Merito ergo quidam e Proteſtantium grege Pſeudo-Theologus (cujus hac de re ſententiam ſuis rationibus communitam alibi latius repraeſentavimus) Gallis Doctoribus objicit, ab eis ἀσύςατα propugnari, quum hinc docent, Romanum Pontificem centrum eſſe & originem unitatis, inde vero tuentur, non eſſe illius de fide judicium irretractabile, niſi Eccleſiae conſenſus acceſſerit, ac licere ab ejus judicio ad Oecumenicam Synodum appella-

re, cujus sententia & auctoritate quiescentes in Ecclesia de fidei dogmatibus controversiae terminentur. Adeoque, tam congruum est & Ecclesiae necessarium esse aliquem hominem infallibilem, quam congruum est, esse aliquem hominem, qui sit in Ecclesia re ipsa, & non solo nomine centrum & radix & fundamentum Catholicae unitatis; cujusmodi esse Romanum Pontificem, tota retro antiquitas persuasum habuit, & idem tandem testata est.

CAPUT XXXVII.

„ An contraria sententia dignum aliquid „ Ecclesiastica gravitate dicat?

Patiatur Illustrissimus Adversarius, ut eamdem nos de illius sententia, & Gallicana declaratione quaestionem excitemus. Num enim Ecclesiastica gravitate dignum fuit, universo Regno Propositionem praescribere ab omnibus propugnandam, quam, ut re ipsa compertum est, & aliqui ex ipsis Adversariis fatentur, cum Veterum testimoniis conciliare difficillimum sit?

Sed numquid ea, quibus haec illorum sententia seu propositio nititur, majori pondere & gravitate firma consistunt, ut Episcopalis prudentiae fuerit, hanc ceterarum Nationum doctrinae praeferre? Verum & haec ipsa tam levia sunt, tam ἀσύστατα, tam ad arbitrium digesta atque disposita, ut eorum sententiae nullam omnino conferre gravitatem possint.

Nam primo, ne fateri cogantur, singulis qui insurgant erroribus profligandis, totidem ex eorum sententia objiciendas esse Synodos Oecumenicas, ajunt tunc tantum

tum opus esse generalis Synodi congregatione, quum veritas, quae in controversiam adducitur, obscura est, & magnis altercationum nebulis involuta. At quis definire audeat, quando id reapse contigerit aut contingat? Quis enim, nisi temere, adfirmet, magis obscuratam in Ecclesia fuisse quorumdam in Asia Semi-Arianorum disputationibus Catholicam de Spiritus Sancti Divinitate doctrinam, quam Pelagianorum disputationibus Ecclesiae fidem de peccati originalis in Adae posteros propagatione; ut post Damasi ac totius Occidentis, Aegypti, & Orientis adversus Pneumatomachos anathematismos, priori dogmati retractando opus fuerit altera post Nicaenam Oecumenica Synodo; nec opus fuerit post Innocentii Zosimique Rescripta, Pelagianorum erroribus profligandis Synodi generalis congregatione? Deinde Refractarii hac ipsa regula freti, quaecumque Ecclesiae per orbem dispersae judicia facile contemnent. Semper enim obtendent, de dogmatibus agi difficilibus & obscuris, & magnis altercationum nebulis involutis, quibus proinde enucleandis & excutiendis opus sit Oecumenicam Synodum congregari. Quae an ex meris conjecturis dicamus, an potius quotidianis experimentis rerumque ipsarum effectibus comprobentur, ipsi Episcopi Gallicani compertum & exploratum habent.

Secundo, ne in illius opinionis absurditatem incidere cogantur, quae paucos Episcopos totius orbis Episcoporum consensioni impune refragari posse temere adfirmat; sufficere docent Adversarii, ut Sedis Apostolicae decretorum ineluctabilis sit auctoritas, Episcoporum maximam partem vel eorum moralem unanimitatem, expresso vel tacito consensu, Pontificiis Constitutionibus in-

inhaerere. At quis pariter definire audeat, quantus refragantium Episcoporum numerus requiratur, ut soluta esse moralis Episcoporum unanimitas judicetur? Rem tanti momenti Parisienses Theologi non ad veterum notiones exigunt, sed ad arbitrium definiunt; atque eo res tandem redigitur, ut Gallicanis Episcopis, vel etiam notabili eorum parte, repugnantibus, ad aliquod dogma sanciendum frustra totius orbis Episcopi, praeeunte Romano Pontifice, aggrediantur. Sed eis ratio reddenda est, cur Johanne Patriarcha & ceteris Orientalibus, sive Antiocheni tractus Episcopis repugnantibus, attamen prolata in Nestorium ab Ephesina Synodo sententia totius orbis Christiani sententia judicata dictaque a Patribus sit; & aliquot Occidentalis Patriarchatus Episcopis repugnantibus, reliquorum omnium Episcoporum Capiti suo adhaerentium judicium, velut totius orbis Catholici judicium haberi ac praedicari non possit?

Tertio, juxta veterem, & constantem & universalem Patrum, & Conciliorum, & Romanorum Pontificum traditionem omnino tenendum est, deficere non posse Apostolicae Sedis & Ecclesiae Romanae fidem. Id ne Gallicanae Ecclesiae libertatibus nimis incommodum sit, non ad strictos apices exigendum, sed civiliter intelligendum esse statuitur; ut scilicet etsi ad breve tempus vacillet aut deficiat, non ipsi tamen unquam error inhaereat, quem diu & contumace proposito tueatur. At quis statuet, quamdiu deberet error Sedi Apostolicae inhaerere, antequam fides vere in ea defecisse, merito diceretur? Interim hoc temporis spatium tamdiu protelabitur, quamdiu opus erit ut hypothesi serviatur. Quare quum semel positum sit, Conciliorum generalium celebratione probari, retracta-

ctationi & errori obnoxias esse Romanorum Pontificum sollennes de fide constitutiones; ad usque sextam Synodum certum omnino non erit, an tot Romani Pontifices, qui tot annorum intervallo pro duabus in Christo voluntatibus etiam usque ad sanguinem decertarant, & infracta animi constantia & fortitudine unius voluntatis adsertores ab Ecclesiae communione repulerant; certum, inquam, omnino non erit, annon, ut Monothelitis videbatur, Nestorianismum imprudentes foverint.

Quarto, Sedem Apostolicam originem esse & radicem, & centrum Ecclesiasticae unitatis; super hanc petram aedificatam esse Ecclesiam; profanum esse quicumque extra hanc domum agnum comederit, & periturum regnante diluvio, qui in arca ista non fuerit; cum S. Hieronymo, & omnibus Catholicis praedicandum est, qui uno ore fatentur, *eum qui Cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia non esse; qui vero Ecclesiae unitatem non tenet, nec fidem habere*. Verum ne Gallicanae Declarationis Vindices S. Columbani, & Guidonis Viennensis hujusque Synodi praesidio & suffragio destituantur, laudanda erunt haec illius verba ad Bonifacium III. seu IV. scribentis: *Merito nostri Juniores vobis resistunt, & merito vobiscum non communicant*. Et haec item alterius, Paschali II. denuntiantis: *Quia nos a vestra obedientia repelletis*. Haec dum ex scribuntur, & in exemplum adducuntur, probantur; adeoque & eorum contumacia ferenda & probanda erit, qui se a Romanis Pontificibus, jamdiu cum fere universi orbis Episcopis generalis Synodi decreta & acta tuentibus, separent: atque aliquot Episcoporum audacia toleranda, qui Romani Pontificis judicium praeveniant, eique palam denun-

nuntient, se ab ejus obedientia recessuros, nisi ad eorum sententiam ipse omnium Ecclesiarum & Episcoporum Caput & Magister accedat.

Haeccine aliaque id generis, ἀσύστατα prorsus vel ad arbitrium constituta, Ecclesiastica gravitate digna sunt; & qui sese in adeo absurdos, leves ac futiles sensus induunt, illi de nostra sententia quaerunt, *an dignum aliquid Ecclesiastica gravitate dicat*? Perinde atque tot Patrum, Conciliorum, & Romanorum Pontificum testimonia quae adtulimus, & quae, vel ipsis fatentibus Adversariis, difficillimum est in aliam mentem interpretari, non satis Ecclesiasticae ac Theologicae gravitatis sententiae nostrae concilient. Quae porro Bossuetius, ut eam audacium quorumdam ingeniorum sibilis ac ludibriis exponat, in praesenti Capite objicit, facile in fumos abeunt; postquam semel constitit, quae a nobis dicantur decreta Pontificum Romanorum ex Petri Cathedra pronunciata; ea nimirum, quibus tanquam summi totius Ecclesiae Doctores, Apostolorum Principis auctoritate adscita, qui fidei columna & Ecclesiae Catholicae fundamentum est, ut in Ephesina & Chalcedonensi Synodo dictum est, aliquid, ea fide qua Christiani sumus, omnibus credendum proponunt, statuunt, definiunt. Quum haec enim decreta ederent, Petrum ipsum adhuc in sua Cathedra praesidentem, & in eis viventem & judicia exercentem tota retro antiquitas venerata est; ac perinde persuasum habuit, eos in ejusmodi de fide judiciis errare non posse, atque certissime credidit fieri non posse, ut illius verba deficiant, qui fidem Petri non defecturam promisit.

FINIS.